JOANNIS DIRCKINCK, S. J.

EXHORTATIONES DOMESTICAE

ETIAM

ALIIS RELIGIOSIS PERUTILES

ACCEDIT AUCTARIUM

DE SOLEMNIORIBUS FESTIS

NOVA EDITIO

CURA

AUGUSTINI LEHMKUHL ejusd. S. J.

TOMUS II

COMPLECTENS EXHORTATIONES IN REGULAS SEU SUMMARIUM CONSTIT. SOC. JESU A REG. XVII USQUE AD FINEM.

ALMA COLLEGE
060.23
LIBRARY
D629
Alma, California

LONDON
APUD BURNS ET OATES
ORCHARD STREET
MCMXIII

IMPRIMI POTEST.

Julius Vanvolxem, S. J.
Vice Provincialis.

NIHIL OBSTAT.

Brugis, 4 Julii 1913.

H. Lahousse, Can. lib. cens.

IMPRIMI POTEST.

Brugis, 4 Julii 1913.

† **G. J. Episc. Brugen.**

Brugis, typis Houdmont fratrum.

PRAENOTANDA.

Alia non occurrunt praeter ea quae in praefatione Tomi I monui. Quare veniam det benignus lector, quod ad ea quae ibi notata sunt remittam.

EDITOR.

SYNOPSIS

SEU SERIES EXHORTATIONUM

In regulas Societatis Jesu quae restant, ad aliorum Ordinum regulas et mores facile accommodatarum.

Pag.

In regulam XVII. 1. De recta intentione 1
2. De intentione simplici et multiplici 10
In regulam XVIII. 1. De exhortationibus domesticis . . . 19
2. In iis potissimum agendum de fraterna charitate. . 28
3. De bonitate et jucunditate charitatis fraternae. . . 36
In regulam XIX. 1. De operibus humilitatis et charitatis . 45
2. De liberalitate Dei erga eos qui sunt ipsi liberales . 54
3. Deum non sinere se vinci liberalitate ab homine. . 61
In regulam XX. 1. Acquiescendum esse cuilibet gradui quem tenet in Ordine 70
2. Religiosus in suo gradu se perficiat gloriaeque divinae se impendat 79
In regulam XXI. 1. De tempore et ordine rerum spiritualium 87
2. De tempore congruo et statuto rebus spiritualibus impendendo 94
3. De devotione substantiali. 101
4. De devotione accidentali seu sensibili 109
5. De causis et remediis ariditatis 117
In regulam XXII. De illusionibus daemonis 125
In regulam XXIII. 1. De paupertate tanquam muro Religionis firmo 132
2. De paupertate Religiosa ut muro et fundamento perfectionis. 138
In regulam XXIV. De amore paupertatis ceu matris. . . 145
In regulam XXV. De victu et vestitu paupere 154
In regulam XXVI. De laesione paupertatis 162
In regulam XXVII. De spiritualibus ministeriis proximo gratis exhibendis 172
In regulam XXVIII. Religiosis ad angelicam castitatem enitendum esse 179

In regulam XXIX. De diligenti sensuum custodia 187
In regulam XXX. De temperantia et modestia in refectione corporis 136
In regulam XXXI. De perfectae obedientiae conditionibus. 202
In regulam XXXII. De integra sui manifestatione et subjectione 210
In regulam XXXIII. De obedientia charitatis. 217
In regulam XXXIV. De obedientia prompta ad literam. . 225
In regulam XXXV. De obedientia coeca 233
In regulam XXXVI. Obediens sit instar cadaveris et baculi. 242
In regulam XXXVII. De correctione et poenitentiis libenter acceptandis 251
In regulam XXXVIII. De obedientia erga subordinatos officiales praestanda 261
In regulam XXXIX. De scriptione et missione litterarum. 269
In regulam XL. De reddenda ratione conscientiae. . . . 277
In regulam XLI. 1. De manifestatione et tentationum et virtutum apud confessarios vel Superiores. . . . 287
2. De tentationibus novitiorum 296
3. Tentationes minimas, religiosorum praesertim, non minimi faciendas esse 305
4. De scrupulis eorumque remediis 312
In regulam XLII. 1. De mediis conservandae charitatis fraternae. 321
2. De motivis charitatis fraternae erga omnes Christi fideles 328
3. De motivis fraternae charitatis Religiosis et Societati propriis 337
4. De particularibus amicitiis a Religione proscribendis. 346
5. De amicitia et amore nationali evellendo. 355
In regulam XLIII. De communi et aequali affectu erga principes vel nationes dissidentes 364
In regulam XLIV. De labore, et otio. 373
In regulam XLV. De vitandis a Religioso negotiis saecularibus 381
In regulam XLVI. 1. De moderata cura sanitatis 390
2. De temperantia, tanquam optimo medio conservandae sanitatis. 398
In regulam XLVII. De labore nimio vitando, moderato assumendo 408
In regulam XLVIII. De discretione in castigatione corporis. 416
In regulam XLIX. De obedientia in morbo erga medicum spiritualem et corporalem 425

In regulam L. De humilitate, patientia et aedificatione in morbo 433
In regulam LI. De petenda poenitentia ob transgressionem regularum 443
In regulam LII. 1. De observantia exacta regularum. . . 452
2. De pace multiplici eorum, qui exacte regulas observant 461
De bonis status religiosi tanquam motivis gratitudinis et fervoris:
1. In Religione homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius. 470
2. Quiescit suavius, irroratur frequentius, purgatur citius. 479
3. Moritur confidentius, remuneratur copiosius . . . 487

REGULA XVII

DE RECTA INTENTIONE.

EXHORTATIO I

Ostendit rectam in omnibus habendam intentionem.

THEMA: *Omnia in gloriam Dei facite* (1 Cor. 10, 31); vel: *Omnes rectam habere intentionem studeant* (Reg. 17).

Coelestis sponsus, singulari sponsam suam videndi desiderio inflammatus, hisce eam verbis suavissimis compellat: *Ostende mihi faciem tuam.* Cant. 2. Per faciem vero D. Bernardus serm. 40 in Cant. intentionem rectam intelligit: Quemadmodum enim in facie binae sunt genae, quarum utramque si exhibueris totam faciem ostenderis: ita pariter intentio binas quodammodo genas spirituales continet, quarum utramque sibi Dominus ostendi desiderat; ut totam animae faciem cernat. Genae hae binae ex Doctoris melliflui mente sunt *res et causa: res* est id quod faciendum suscipimus, opera scilicet quae quotidie peragimus. *Causa* autem est motivum et finis, quo permoti opera et exercitia nostra perficimus. Binae vero genae, nunquam non sunt conjungendae, ut pulchre niteant, neque enim altera sine altera sufficit; si opus fuerit malum, intentio bonum haud reddet; si opus extiterit bonum, intentio mala bonitatem corrumpet, veluti Pharisaeorum preces, eleemosynae ac jejunia edocent, et in fure eleemosynae dandae gratia furtum perpetrante liquet. Quando autem ambae bonitate sua sunt praeditae et simul conjunctae, miro praestant nitore; non secus

atque in corpore, dum ambae genae sua gaudent pulchritudine, facies tota specie et decore emicat. Atque hoc sponsus divinus insinuare voluisse videtur, dum Cant. 4, 1 bis cum admiratione repetit: *Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra!* Ut utramque pulchritudinis partem ei inesse significet.

Quomodo autem binas hasce genas, *rem* scilicet et *causam*, opus et finem, actionem et intentionem, tam in statu ipso, quam in singulis exercitiis ac functionibus conjuugere oporteat, praesenti exhortatione declarabimus.

I. Recta intentio et electione tatus.

I. Gena prima, sive res, de qua primo loco agendum est, duo complectitur: ipsum videlicet statum, in quo degimus, et actiones, sive exercitia tam corporalia, quam spiritualia, quae in eodem obimus: in utrisque autem sincera intentio requiritur: Nam et regula et perfectio exigit: *Ut rectam intentionem habeamus, non solum circa vitae nostrae statum, verum etiam circa res omnes particulares.*

Et primo quidem ordiamur a vitae statu, in cujus susceptione atque aditu nihil terrenum, nihil humanum, fluxum, caducumque nihil; sed solum quod aeternum ac divinum est, unice spectetur. Si enim statum religiosum amplectare, ut quietis fruare diebus, atque a cura ac sollicitudine victus et amictus liber degas; erras in intentione circa vitae statum, et una genarum tuarum minime pulchra est, quia macula amoris proprii infecta est. Si etiam statum religiosum aggrediare, ut in virum omni tam humaniore quam sublimiore scientia ac doctrina praestantem evadas, atque in eo fine sistas, foedata est gena tua, quia naturalis et humani finis pulvere respergitur. Si mundo relicto, religioni te mancipes, ut vel in saeculo, vel in Ordine, in hominum aestimatione, in honore et ore verseris, rursum naevo non levi facies tua deturpatur, quia vanitatis fulgine tingitur; quam ut eluas,

longe alium tibi finem praestituas necesse est. Quemnam vero illum? Si nimirum vitam religiosam aggrediare, ut in ea Deo tuo obsequium, servitiumque fidele exhibeas; ut in propriam et alienam salutem ac perfectionem incumbas, atque ita te totum Deo tuo in holocaustum gratissimum perfectissimumque offeras, ut nihil cogites, quid de te deinceps futurum sit, sed totum te divinae providentiae ac Superiorum directioni sincere committas.

Quare, mi tiro, aut quiquis es religiose, qui forte initio a fine debito exorbitasti genamque intentionis tuae maculasti, ut maculam detergas, ejusmodi scopum tibi praefigito: Societas Jesu, vel quilibet ordo religiosus disciplinae vigore florens asylum est tutissimum, ad quod libens volensque confugio, ut damnationis aeternae pericula securus evadam. Ordo religiosus gymnasium et schola omnium virtutum est, in quam a Deo optimo parente missus sum, ut omnigenam virtutem diligens discipulus addiscam, eaque excultus Deo meo mirifice placeam. Ordo religiosus paradisus est, in quo a Deo plantatus sum, non ut cum Eva serpentem blandientem ac decipientem audiam, verum ut innocentiam, quam habeo, illaesam conservem; aut si perdiderim, quantum licet recuperem, ac poenitentiae operumque bonorum fructus copiosos proferam. Ordo religiosus terra sancta est, in quam translatus sum ex Aegypto, de qua vere dici potest: *Solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim, in quo stas, terra sancta est* (Ex. 3, 5). Solvam igitur calceamenta passionum et vitiorum terrenorum, et in sanctitate ac justitia serviam Deo meo omnibus diebus vitae meae. Ordo religiosus stadium est, in quo sic curram, ut comprehendam; palaestra est, arena est, campus est, in quo contra mundum, carnem, daemonem, peccatum, haeresim, perfidiam et idolatriam decertabo, et quà docendo, quà perorando, quà exhomologeses excipiendo, aliaque charitatis opera exercendo, animas lucrari

et in caelestem patriam devehere allaborabo. Denique Ordo religiosus caelum quoddam est, ad quod me Dei miserentis gratia singularis extulit, ut in eo vitam angelicam ducam, in ejus cognitione et amore proficiam, illum indesinenter laudem et glorificem, atque ita beatitudinem quamdam modo auspicer in terris, eamdem postea perfectius in caelesti gloria aeternum continuaturus. Haec tua sit intentio, mi religiose, pro statu tuo: sic enim, cum et res, id est Ordo religiosus, et causa seu finis sit rectus et bonus, utraque gena tua pulchra erit.

Deinde, lustrato jam statu, ad status functiones et exercitia descendamus. Hic rursum utramque genam sponso caelesti ostendere oportet, et quidem pulchram, speciosam, sine macula aut ruga, idque in omnibus particularibus totius diei actionibus. Oculi nostri semper sint ad Dominum: *Sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum,... ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum* (Ps. 122, 2). Actiones vero nostrae particulares sunt, quas in dies ex ordinis praescripto perficimus. Novit actiones suas tiro, novit veteranus. Tironis est orationi mentali et vocali insistere, Missae sacrificio cum devotione interesse, sensus mortificationis fraeno cohibere, consuetudines pravas in saeculo acquisitas debilitare et corrigere, inclinationes, propensiones, passiones inordinatas domare ac cohibere, superare vitia eumque in finem opera poenosa animo libenti subire, ut ab externis hisce interiora adjuventur. Deinde opera externa humilitatis promptitudine magna exercere, atque in iis humilitatem internam quaerere, animo prono et alacri reprehensiones publicas et privatas acceptare, propriamque palam profiteri culpam, ut hac ratione interiorem patientiam, mansuetudinem, animi demissionem, et ignominiarum amorem addiscat. Religiosi veterani munia sunt, praeter orationis, meditationis, sacrificii stata tempora, poenitentes pro tribunali sacro audire,

pro concione dicere, variisque modis zelum animarum exercere. Res hae et actiones omnes bonitate sua sunt praeditae; quas si pure Dei amore agamus, causa quoque et intentio sua bonitate gaudet; atque ita gena utraque est pulchra, Deoque perplacet, ac cum sponsa dicere licebit illud Cant. 7, 13: *In portis nostris omnia poma; nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.* Omnia enim illa opera sunt veluti poma dulcia, et fructus suaves gratique divino palato, quando illa in portis, id est in operationis initio offeruntur, et a Deo cum affectu suavissimo degustantur. Et quidem poma vetera servamus Christo, caelesti sponso, quando mortificationem veteris hominis ejusque vitiorum et pravarum cupiditatum recta intentione aggredimur; poma vero nova eidem servamus, quando in novitate vitae ambulamus, et obedientiae, humilitati caeterisque virtutibus et actionibus etiam adiaphoris sinceram intentionem praefigimus.

II. Recta intentio in actionibus particularibus.

II. Gena altera, ex mente D. Bernardi, est *causa*, seu motivum, aut intentio ipsa et finis, ob quem opera nostra peragimus; hae vero intentiones possunt esse variae ob varia motiva, quorum unum altero est praestantius, non secus atque in horto flos flore, et herba una altera est excellentior, atque ita similes reddimur genis sponsi, de quibus sponsa Cant. 5, 13: *Genae illius sicut areolae aromatum consitae a pigmentariis.*

1. Motivum primum est, quod respicit et metuit poenas, aut in hac aut in altera vita a Deo infligendas, et haec est gena servilis; servi enim Domino suo bene famulantur, formidine poenae: si igitur dixeris: facio hoc opus, ut ignis purgantis aut infernalis poenas evadam, operaris formidine poenae. Atque iste actus, licet non perfectissimus, licitus tamen est ac meritorius, cum ad virtutem spei pertineat, quae non tantum prosequitur bonum, sed fugit etiam malum; neque, sic agendo, peccatum ullum admittitur. Nam Concilium Tridentinum

sess. 6, c. 8, sanxit : Ut *si quis dixerit, gehennae metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccatis abstinemus, peccatum esse, anathema sit.* Idem est de operibus peragendis.

Secundum motivum est spes praemiorum, atque haec est gena mercenariorum, quorum est heris servire ob mercedem, et respicere ad lucrum. Si igitur in operibus tuis intenderis gloriam caelestem propriamque beatitudinem, spe praemii agis ; atque hic actus, licet non existat perfectissimus, est tamen meritorius, veluti idem Concilium eadem sess. 6, can. 31, definit : *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu aeternae mercedis bene operatur, anathema sit.* Ea enim intentione operabatur quoque vates regius, vir secundum cor Dei, velut ipse de se testatum reliquit : *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum propter retributionem* (Ps. 118, 112). Pari modo fidelissimus Dei servus Moyses, teste Apostolo (Hebr. 11, 25 sq.) *Magis elegit affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem ; majores divitias aestimans thesauro Aegyptiorum improperium Christi, aspiciebat enim in remunerationem.* Quod si tamen quis tali operaretur intentione, ut nisi poenas aeternas formidaret, aut aeterna in caelo praemia exspectaret, non esset legem Dei servaturus : talis plus quam servilis animus non mereretur profecto aeternam retributionem, sed poenam. Merebitur tamen retributionem, si voluntatem peccandi excluserit, et cum spe praemii ac retributionis in statu gratiae ad servanda Dei praecepta sese incitarit. Quo sensu S. Augustinus in Psal. 120, n. 10 asseruit : *Quando facis bonum opus, propter vitam aeternam fac :... ideo fac, et securus facies ; hoc enim mandavit Deus* (ML. 37, 1613).

3. Motivum tertium amorem Dei et beneficia ejus ex amore in nos descendentia respicit. Hoc innuit S. Ignatius in regula, dum ait : *Propter charitatem, et propter*

eximia beneficia, quibus praevenit nos. Primo *propter charitatem,* qua dilexit nos, quam testatur apud Jeremiam (31, 3): *In charitate perpetua dilexi te.* Quae charitas perpetua ac maxima meretur, ut vicissim ipsum toto corde redamemus, omniaque opera ex puro erga ipsum amore praestemus, ejus amorem, laudem, gloriam, beneplacitum ac gustum unice intendendo in omnibus. Deinde propter beneficia, quae ad amorem inducant, ita tamen, ut magis donanti, quam donis inhaereamus. Neque otiosa fuit ejus in nos charitas: *In charitate perpetua dilexi te,* ab aeterno te diligendo, et innumeris in tempore donis velut imbre continuo perfundendo. Ecce anima mea: Deus Pater ab aeterno dilexit te, Filium suum tibi dando; Filius Dei dilexit te, pro te mortem ignominiosam oppetendo; Spiritus Sanctus dilexit te, illuminando, sanctificando, ac tot donis te exornando. Omnipotentia divina dilexit te, creando te et conservando; sapientia divina et providentia dilexit te, in omni vita tua te dirigendo; aeternitas divina dilexit te, animam immortalem tibi communicando; immensitas divina dilexit te, semper tibi praesentia sua assistendo. O quanta Dei tui erga te dilectio! quanta benevolentia et beneficentia! et quanto mutuo amore digna! Taceo innumera alia beneficia, communia et privata: ut quod sol te illuminet, aer ad respirationem conducat, sustentet, ignis calefaciat, animalia, volucres, pisces, plantae, fructus te nutriant, et vitam viresque conservent. Taceo beneficia supernaturalia, sancta sacramenta, verbum Dei, libros sanctos, exempla Christi et Sanctorum, aliaque innumera.

Haec si serio perpendamus, an non merito amore reciproco succendimur, ut tantum amatorem nostrum ac benefactorem toto corde redamemus, et omnia ex puro ejus amore faciamus, quo similes sponsae evadamus, de qua Sponsus Cant. 4, 9 dixit: *Vulnerasti cor meum, soror*

mea sponsa, et quidem *in uno oculorum tuorum?* claudens nimirum oculum sinistrum timoris et spei, et aperiens dextrum charitatis, quo me ita vulnerasti, ut oblivisci tui nequeam; quemadmodum vulneratus vulneris sui non obliviscitur.

Quamquam ex ultima hac et perfectiore intentione ordinarie religiosis perfectionis cupidis agendum est: nonnunquam tamen etiam aliis licet imperfectioribus motivis fulcire mentem expedit. Ejusdem sententiae est S. Ignatius, qui, licet filios suos tanquam genuinos aquilae pullos altius evolare sublimiorique intentione operari desideret, fatetur tamen, quod et *hinc juvari debeant* scilicet metu poenae ac spe praemii, dum praesertim vehemens ac periculosa peccandi occasio se offert, aut arduum quodpiam aggrediendum est opus. Declaremus exemplis. 1. Si gravissima te infestet tentatio carnalis, ad poenae metum convola: *Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis* (Eccli 7, 40). Aut dic cum Isaia (33, 14): *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* 2. Si tyrannus, sub interminatione gladii aut restis, orthodoxam cogat abnegare fidem, aut ad aliud flagitium potenter instiget, dic: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam* (Matth. 10, 28). 3. Si amor mundi, et rerum terrenarum te sollicitet ad respiciendum retro ac descrendam vocationem tuam, atque amore Dei superare nequeas; vince metu poenae, ingeminando saepius minas aeternae Veritatis (Luc 9, 62): *Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei.* 4. Si intensos patiare febris aestus, acutissimos calculi, dentium, stomachi, capitisve dolores: spe praemii caelestis te anima, cum Paulo ingeminans (Rom. 8, 18): *Non sunt condignae passiones hujus*

temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. 5. Si ingentes sustineas persecutiones, confusiones, humiliationes, degradationes, detractiones, accusationes falsas, aliasve tribulationes : spe praemii te excita cum dicto Apostolo (2 Cor. 4, 17) : *Momentaneum et leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis.* 6. Graves et assiduos si cogaris exantlare labores, aut corporales, ab ortu diei ad occasum circumcursando, sudando, corporis vires fatigando et atterendo, aut spirituales, dies integros in exhomologeteriis sedendo et poenitentibus noxas remittendo, in gymnasiis docendo, ex ambone ad populum perorando ; excita animum spe mercedis caelestis : *Ego ero merces tua magna nimis,* aut cum Hieronymo exclamando : *Nullum tempus longum, nullus labor durus videri debet, quo gloria aeternitatis acquiritur.*

Hac igitur ratione metu poenarum et spe praemiorum juvari nos oportet ; non tamen decet, hujusmodi intentione tanquam primaria acquiescere, sed ea ad amorem Dei attollenda est. Unde si interrogemur : quare memoria poenarum excitemus in nobis horrorem peccatorum ? respondebimus : id nos facere, ne excidamus ab amore Dei. Item si petatur, cur memoria praemiorum utamur in arduis ? reponemus : ne difficultatum vi ab amore Dei retrahamur aut impediamur in iis, quae ad Deum nos ducunt. Simili modo sponsa se juvabat Cant. 8, 3 asserens : *Laeva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Laeva* est timor poenarum, caput seu intentionem nostram sustentans : *dextera* est spes praemiorum, annexam habens charitatem, qua Deus nos amplexatur.

Quapropter, charissimi, ad hoc semper viribus cunctis connitamur, ut ambas genas nostras Christo Domino sponso amantissimo, pulchras exhibeamus ; 1. *Rem,* id est statum, in quo providentia divina nos collocavit,

purissima divinae gloriae intentione amplectendo, ut in eo, veluti asylo, gymnasio, paradiso, terra sancta, stadio, campo, caelo sancto ei deserviamus, eumque laudemus et glorificemus. Actiones vero particulares, statui consentaneas, tam in se bonas, quam adiaphoras rectissima divinae gloriae intentione ad Deum dirigamus : licet in arduis tentationibus nos metu poenarum, et in laboribus difficilibus spe praemiorum adjuvare ac sustentare valeamus. 2. *Causam,* id est intentionem, non more servorum aut mercenariorum, sed more filiorum aut sponsarum, ex puro Dei amore concipiamus: tum quoniam ipse tanquam summum et infinitum bonum dignissimus est; tum quoniam tot tantisque nos beneficiis cumulavit, adeoque aequissimum est, ut nos totos et omnia opera nostra ei ex amore sincerissimo rependamus.

EXHORTATIO II

De intentione simplici et multiplici.

THEMA : *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit* (Matth. 6, 22) ; vel ex Regula.

Christus Dominus Redemptor noster apte oculum hominis cum lucerna comparat, dicens: *Lucerna corporis tui est oculus tuus.* Matth. 6, 22. Quemadmodum enim lucerna in tenebris praecedit, illuminat, ac viam commonstrat: ita quoque oculus noster, tanquam lux et dux lucem praebet, ducatum praestat, semitamque ostendit: *Si oculus tuus simplex fuerit,* id est sanus, purus, candidus, mundus, *totum corpus tuum lucidum erit,* et quasi totum oculatum; praevia enim luce et directione oculi omnes actiones tuas recte obibis. *Si autem oculus tuus fuerit nequam,* malus, male affectus, vitioso humore imbutus, ideoque impurus et obnubilatus, *totum corpus tenebrosum erit ;* luce enim et duce, oculi nimirum

illustratione et directione caret. *S. Augustinus* De serm. Domini, l. 2, c. 22, n. 76 (ML. 34, 1304) oculum existimat significare intentionem. Cui consentit Magnus *Gregorius* Moral. l. 28, c. 11 (ab. 13, v. 6) n. 30, ML. 76, 465: *Quid per oculum*, ait, *exprimitur, nisi opus suum praeveniens cordis intentio, quae priusquam se in actione exerceat, hoc jam, quod appetit, contemplatur?* Et *quid appellatione corporis designatur, nisi unaquaeque actio, quae intentionem suam, quasi intuentem oculum sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonae intentionis radium merita illustrantur actionis.* Oculus corporis corpus, oculus intentionis intellectum et mentem movet, regit, et quocunque lubet inflectit; et si pure Deum respiciat, opus ex ea manans (intellige si in se bonum fuerit, aut certe non malum) totum purum, sanctumque erit; si oculus intentionis impuritate aut vitio laboret, opus ex ea procedens, licet alias in se bonum, malum, impurum, vitiosumque evadet, veluti Christus toto hoc capite 6, in orationibus, eleemosynis, ac jejuniis Pharisaeorum ostendit.

Quomodo igitur oculum intentionis simplicem religiosis habere conveniat, in hac exhortatione patefaciemus.

I. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* L. c. Nihil oculo intentionis puro ac simplici esse Deo gratius, nihil magis amorem sponsi caelestis erga sponsam conciliare ipse testatur Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa; vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum:* tanquam si diceret: quia clausisti oculum sinistrum, qui respicit poenam aeternam, quod est servorum, et qui respicit praemia aeterna, quod est mercenariorum, et uno oculo dextro me pure respexisti, quod est filiorum et sponsarum, cor meum, veluti amoris sagitta petiisti et vulnerasti. Hoc uno oculo dextro Deum respicere et cor ejus vulnerare nos voluit S. Ignatius, dum praescripsit regula: *id semper in eis* (actionibus

I. Intentio simplex.

particularibus) *sincere spectantes, ut serviant et placeant divinae bonitati propter seipsam.* Hic est oculus simplex; haec est intentio purissima: servio Deo propter Deum, facio hoc opus propter Deum, quia Deus sic vult, quia Deo placet, quia ob immensam suam bonitatem dignissimus est, ut ejus honori fiant omnia, quia tantus est tantaeque bonitatis, ut si caelum non esset, nec essent inferi, solus tamen dignissimus sit, cui omnes Angeli, cui gens humana, cui quidquid creatum est serviat quam accuratissime. O quantum bonum est servire et placere divinae bonitati! Quid illo purius, quid sublimius, quid excellentius? Quocirca bene *S. Chrysostomus* De compunct. l. 2, n. 6 (MG. 47, 420) dixit: *Rem Deo acceptam facies, et aliam mercedem requiris? Vere ignoras, quantum boni sit placere Deo: si id namque scires, nullum aliud huic par praemium esse putares.*

Hoc oculo simplici et purissimo Deus usus est in omnibus operibus suis. Non enim habere potuit oculum servilem timoris: quid enim timebit, cui malum appropinquare non potest? nec oculum mercenarii, sive spei, quoniam bonorum nostrorum non eget; sed oculo puri amoris respexit omnia, nihil intendens, nisi seipsum, nihil quaerens, nihil desiderans, nisi gloriam suam, et bonitatis suae manifestationem. Cur enim Deus caelum et terram, et omnia quae in eis sunt, creavit, conservavit, gubernavit, nisi ad majorem gloriam suam, id est, nisi ut infinitam potentiam, sapientiam et bonitatem suam manifestaret? *Laudis ejus plena est terra* (Hab. 3, 3); et *caeli enarrant gloriam Dei* (Ps. 18, 2).

Hunc simplicem et purissimum oculum filialis amoris erga Patrem semper et in omnibus apertum tenuit Redemptor noster Christus. Cur enim tot labores subivit, tot prodigia patravit, tot itinera Evangelii annunciandi causa confecit: *Non quaero gloriam meam*, inquit, *sed honorifico Patrem meum* (Joan. 8, 50. 49). Cur tanta

alacritate ad passionem mortemque provolavit? *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem: surgite, eamus hinc.* Cur in passione sua tantopere exinanivit se, tamque profunde sese depressit ac humiliavit, nisi ut Patrem caelestem exaltaret? Cur tam mira ac stupenda toleravit et fecit, nisi ut quantum esset gloriae divinae pretium atque aestimatio, hominibus amore proprio excoecatis demonstraret? Hinc ipso nato concinunt Angeli: *Gloria in excelsis Deo.*

Ejusmodi simplici puroque oculo Hebraeus rex David Deum in sacrificiis, laudibus, et aliis operibus respiciebat: *Oculi mei semper ad Dominum* (Ps. 24, 15), non ad creaturas, non ad praemia, non ad supplicia, sed ad Dominum, cui gratis ac pure servire, ac propter bonitatem suam placere cupio. *Voluntarie,* inquit alio loco, *sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est* (Psal. 53, 8), id est, nulla alia de causa, nisi quia bonum est. *Quare voluntarie?* interrogat *Augustinus* in Psal. 53 n. 10 (ML. 36, 626). *Quia gratis amo quod laudo. Laudo Deum, et in ipsa laude gaudeo; ipsius laude gaudeo... Gratuitum sit quod amatur et quod laudatur: Quid est gratuitum? Ipse propter se, non propter aliud,* scilicet non propter divitias, non propter honores, non etiam ad spiritualia bona gratiae et gloriae; sed quoniam bonus, id est, propter seipsum.

Non absimilis erat oculus S. Francisci de Sales; cujus haec sanctissima rectae intentionis erant suspiria: *O quam bonum est, non vivere nisi Deo! Non operari nisi propter Deum! non delectari nisi in Deo! si vel pilum affectus in me deprehenderem, qui vel a Deo non oriretur, vel ad Deum non referretur, eum quantocius evellerem.* In prax. spirit. p. 4, c. 13. Sancta quoque Maria Magdalena de Pazzis in uno oculorum vulneraverat cor sponsi, ardentissimis e corde vibratis sagittis: *Si crederem,* inquiebat, *me uno verbo solo dicto, ob alium finem, quam ob amorem*

Dei, etiamsi non esset ejus offensa, posse evadere Seraphinum, nunquam illud dicerem. Lancicius Opusc. spir. tom. 2. p. 148.

Hic igitur et noster sit intentionis oculus, purus et simplex ; amemus Deum, laudemus Deum, serviamus, operemur, laboremus, studeamus Deo, non propter aliud, sed propter ipsum, quia bonus et summe bonus est, et omni amore, laude ac gloria dignissimus. Curemus, ut ipsi gustum suavem demus, cor ejus recreemus et solatio afficiamus, atque in odorem suavitatis actiones nostras tanquam suaveolens thymiama offeramus, cui omnia opera bona nostra sapida sunt et suavia. Ita *S. Augustinus,* Serm. de util. jejunii cap. 3 (ML. 40, 709) jubet daemoni a jejunio revocanti respondere : *Exerceo me* (jejuniis), *do de me poenas..., ut placeam oculis ejus, ut delectem suavitatem ejus.* Nec per hoc quidquam praemii caelestis deperdes : nam ut docet *S. Chrysostomus* hom. 5 : in Epist. a Rom. (cf. supra de compunctione l. c.) *Major tibi est merces, si citra mercedis spem feceris ;* imo eo plus lucraberis, quo minus lucrum quaesieris. Quantum enim filius superat dignitate servum et mercenarium, tantum quoque ejus opera ex amore erga patrem praestita excellunt ; praemium enim servorum ex timore operantium est quasi stanneum, mercenariorum ex spe praemii laborantium est quasi argenteum, filiorum vero ex amore procedentium est plus quam aureum, et lapidibus pretiosis intextum.

II. Intentio multiplex.

II. Quamquam oculus intentionis simplex et purus esse debet, multiplex tamen simul esse potest, ex variis intentionibus uni fini amoris Dei subordinatis contextus : atque ita erit in intentione multiplicitas et simplicitas, similesque erimus sponsae, de quo sponsus ait Cant. 4: *Oculi tui columbarum. Oculi ;* refer id ad intentiones multiplices ; *columbarum,* refer ad simplicitatem. Columba enim oculis puris et simplicibus parem suum diligit, ut

sponsum retinet, nullique alteri adhaeret. Opera hujusmodi multiplicitate intentionis ornata velut gemmae sunt, variis pulchritudinibus et proprietatibus conspicuae. Modum eas conjungendi apud varios sanctimoniae opinione claros reperire est.

Venerabilis Pater Martinus Stredonius, vaticinio de flore et prosperitate domus Austriacae celebris, ut cap. 13, vitae ejus legitur, quo in conspectu Dei opera comparerent illustriora, intentiones multiplicare solebat. Orandum mihi nunc est, inquiebat, 1) ex obedientia : obsequar ut sim *obediens ;* sed et 2) orabo, ut Deum confitear — *fidelis ;* 3) ut ab eodem salutis auxilia obtineam — *sperator ;* 4) ut ad eumdem super omnia diligendum inflammer — *amator ;* 5) ut eumdem adorem et colam — *religiosus ;* 6) ut eum patrem recognoscam — *pius filius ;* 7) ut eidem domino subjiciar — *servus natus ;* 8) ut ei gratias pro beneficiis agam — *gratus cliens.*

Idem ad sacram synaxim aditurus ajebat : Accedam ad mensam eucharisticam 1) ut pane vitae animam meam vivificem ; 2) ut ignorantiae meae a praesente sole justitiae lumen mutuem ; 3) ut concupiscentiae ardores extinguam ; 4) ut malitiae meae duritiem ejus bonitate expungam ; 5) ut mihi et proximis vivis remissionem peccatorum obtineam ; 6) ut fidelibus pie defunctis ad visionem Dei quam primum obtinendam praestem suffragium.

Venerabilis Pater Nicolaus Lancicius Opusc. XI, c. 2. opus majoris meriti fore docet, si offeratur propter plures fines supernaturales subordinatos praestantissimo fini amoris divini, scilicet pure propter Deum super omnia amatum ; hoc modo et praxi : Sanctissime et dilectissime Domine Deus et Pater meus, ego volo hoc facere, vel dicere, vel omittere 1) ex puro amore Tui, seu propter Te super omnia amatum ; 2) ut divino praecepto obediam ; 3) ut me vincam et mortificem ; 4) ut pro peccatis satisfaciam ; 5) ut te quam maxime colam et glorificem ; ut gustum et consolationem tibi tribuam etc.

Jejunandum mihi est, sed quo fine ? 1) Ut me affligam, patriarque aliquid pro Christo ; 2) ut tuear castitatem statui meo congruentem ; 3) ut servem sanitatem, quo melius Deo serviam ; 4) ut animam disponam orationi, inspirationibus divinis, SS. Eucharistiae postridie suscipiendae ; 5) ut fomitem vitiorum subtraham ; 6) ut satisfaciam pro excessu in cibo, potu, aliisque delictis ; 7) ad gloriam majorem Dei et gustum ejus, quo ipsius bonitati placeam.

Studendum mihi est, sed puro, simplicique intentionis multiplicis oculo : 1) ut veram sapientiam consequar, non plausum, non lucrum ; 2) ut otium devitem, pravaque declinem consortia ; 3) ut juvem patriam, Remp., animas ; 4) ut aptum me reddam instrumentum ad quodvis munus, ad quod Deus vocavit ; 5) ut Deum quam maxime glorificem. Hac methodo si processeris, noveris ex mente theologorum te quamcumque virtutem formaliter attingere, cujus motivo incitatus in eam tendis : v. g. si eleemosynam largiaris pauperi ex commiserationis affectu, actus est misericordiae ; si ut pro peccatis satisfacias, actus erit poenitentiae ; si ex motivo amoris Dei, eum in paupere intuendo, actus erit flagrantis charitatis. Quare facile perspicis, quot virtutum margaritas pretiosas, quot meritorum coronas immarcescibiles lucrari nullo negotio valeas ; si artem hanc simplicis et multiplicis intentionis in praxin redegeris.

Verum adverte demum omnia dirigenda ad Deum velut ultimum finem, Deumque unice quaerendum in omnibus. Id verbis illis insinuatum voluit S. Ignatius : *In omnibus quaerant Deum.* 1. In omnibus operibus, licet multiplicibus et diversis, intellectu et affectu Deo uni inhaereant, ut cor a Dei praesentia non abstrahatur. *Dilectus meus mihi, et ego illi* (Cant. 2, 16) : *Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus* (Cant. 7, 10). Quemadmodum dilectus meus ita mihi intendit, meumque commodum

quaerit, ac si nulli alteri rei intenderet ; ita me par est illi soli intendere, et illum solum quaerere, assidua cogitatione et affectione illi conjungi, etiam inter turbas et negotia, ac si solus essem et in otio versarer. 2. *In omnibus quaerant Deum.* At in quibus ? In omnibus cogitationibus, intentionibus, affectibus, desideriis, verbis, operibus, studiis, conversationibus et omissionibus, unum Deum, ejusque gloriam, beneplacitum, delectationem et gustum spectent ; in illo solo absorpti, nec ad alia diffusi, ita ut non magis consolationem, quam desolationem, commodum, quam incommodum, honorem, quam infamiam requirant. More Beatorum in caelis, qui seipsis dimissis, totaliter affectu in Deum transierunt. 3. *In omnibus quaerant Deum,* tanquam rem suam : unusquisque quod suum est quaerit, aliena non curat ; Deus autem noster est : *Nam iste Deus meus, et glorificabo eum, Deus Patris mei, et exaltabo eum* (Ex. 15, 2). Nos vero illius, et omnia nostra non nostra, sed illius sunt ; nos igitur quae nostra sunt quaeramus, scilicet Deum, et aliena, scilicet omnia nostra, quae illius sunt, ipsi curanda relinquamus. Hac ratione sive vita, sive salus, sive quidquid aliud in tuto collocabitur et perfectissime custodietur : si enim vitam meam, aut commodum meum in manu mea haberem, possem perdere ; at voluntati Dei commissa non amittam ; nam quod ipse dixit de animabus Joan. 10, 28 : *Non rapiet eas quisquam de manu mea,* ad omnia debet extendi. Ergo intentione nostra solum respiciamus et quaeramus Deum ; sic enim omnia aliena servabimus.

Denique 4. *In omnibus quaerant Deum,* non seipsos, non illud, quod Deus non est, aut quod non est Dei, quia ibi illum haudquaquam reperient, quemadmodum sponsa experta est Cant. 3, 1 : *In lectulo meo quaesivi quem diligit anima mea ; quaesivi illum et non inveni. In lectulo meo,* id est in propriis commoditatibus, in otio, in

quiete corporis, in sensuum inordinationibus quaesivi dilectum : *et non inveni ; quaesivi eum per noctes,* scilicet in honoribus et existimationibus hujus saeculi caliginosi, ad quae lumen gratiae Dei non dirigit, sed caligo mundi fastuosi : *et non inveni. Per vicos et plateas quaeram,* id est in curiositate, in vana gloria et hominum complacentia : *quaesivi illum, et non inveni.* At, *paululum cum pertransissem* (ista omnia), *inveni, quem diligit anima mea* (cf. ib. v. 4). Non in creaturis, sed in ipsomet Deo et in laboribus, crucibus, studiis ad ipsum dirigentibus.

Sed nequaquam ad simplicitatem et puritatem intentionis praedictam pertingemus, nec Deum sincere quaeremus, nec feliciter inveniemus, nisi ante praestiterimus duo illa a S. Ignatio requisita tanquam media convenientissima : 1. *Exuentes se amore omnium creaturarum.* 2. *Ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferant ; eum in omnibus amando, et omnes in eo juxta sanctissimam et divinam ejus voluntatem.*

Quae cum ita sint, dilectissimi, *lucerna corporis tui est oculus tuus : si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Studeamus oculum hunc simplicis et purae intentionis semper tenere apertum ; in omnibus id semper sincere spectantes, ut serviamus et placeamus divinae bonitati propter seipsam, id est propter infinitam suam bonitatem. Ipse enim est ipsa plenitudo et universitas omnis boni, a quo omnia dulcia trahunt suam dulcedinem, omnia pulchra suam pulchritudinem, omnia lucida suum splendorem, omnia viventia vitam, omnia sentientia sensum, omnia moventia motum, omnia intelligentia cognitionem, omnia perfecta perfectionem, omnia denique qualicunque modo bona suam bonitatem. Hoc infinitum omnis bonitatis pelagus unice intendamus, spectemus, quaeramus, secundum exemplar ipsiusmet Dei, Christi Domini, Davidis et aliorum Sanctorum,

atque ita oculus noster purus et simplex erit. Deinde simplicitati intentionis multiplicitatem, amori divino subordinatam, non raro conjungamus, variis variarum virtutum gemmis opera nostra illustrando, exemplo P. Stredonii, Lancicii, et aliorum. Ultimate tamen semper Deum unum in omnibus quaerendo ; *in omnibus*, licet negotiis et actionibus disparatis ac diversis ; *in omnibus*, tanquam rem nostram propriam, Deum, non vero nos ipsos, nostrum honorem, nostrave commoda, sed omnia haec pertranseundo, omnium horum amorem exuendo, eumque in Deum transferendo. Quod si praestiterimus, cum sponsa sponsum in uno oculorum nostrorum amorosae intentionis sagitta vulnerabimus, oculis eum columbinis semper intuebimur, majorem in caelis coronam reportabimus, et in omnem aeternitatem cor Domini Dei nostri mirifice exhilarabimus.

REGULA XVIII

DE EXHORTATIONIBUS DOMESTICIS.

EXHORTATIO I

Exhortationum domesticarum ad religiosos materiam insinuat.

THEMA : *Quasi tuba exalta vocem tuam* (Is. 58, 1) ; vel : *In concionibus domesticis de iis crebro tractent, quae ad sui abnegationem, et in virtutibus profectum, et omnimodam perfectionem attinent* (Reg. 18).

Celeberrimo Haebraeorum duci Moysi Dominus, Num. c. 10, mandavit geminas tubas argenteas ductilesque conflandas curare, quibus diversimode clangenti-

bus populum convocaret, atque illi vel aggredienda praelia, vel castra movenda, vel denique festa et sacrificia celebranda insinuaret. Et quidem ad harum tubarum clangorem (teste S. Cyrillo catech. 10ma c. 11 MG. 33, 675) moenia Jerichontina corruere. Quid vero tubae hae symbolicae significant, nisi oratores sacros, quibus, non secus atque olim prophetis, Dominus hodieque praecipit : *Quasi tuba exalta vocem tuam*, praecipue quando graviora populo annuntianda veniunt scelera ? An non similis tuba fuit S. Petrus Apostolus, S. Joannes, S. Jacobus Boanerges, atque in primis Doctor gentium Paulus, de quo scribit S. Hieronymus : *Fuit tuba Evangelii, tonitru gentium, rugitus leonis* ? An non ejusmodi tubas sese exhibuerunt S. Dominicus, S. Vincentius Ferrerius, et ex Societate nostra ecclesiastae celeberrimi Lainius, Maldonatus, Landinus, Augerius, Colnagus, Mancinellus, Strada, aliique quam plurimi ? Tubae hae fuere argenteae, quia sonorae, veramque sapientiam, cujus argentum symbolum est, praedicavere, et muros Jericho, id est mundi instabilis seu vitiorum ejus munimenta disjecere. Verum tubas hasce alio clangere tono aliaque de materia oportet, dum ad populum ; de alia, dum ad religiosos perfectionis studiosos insonant. Ad populum enim de morte, de judicio, inferno, aeternitate, mandatorum Domini observatione perorando, vehementius detonant, callumque vitiorum abolere satagunt ; religiosos vero perfectionis semitas decurrentes ad fervorem suavius inflammant, atque ad abnegationem, virtutum incrementum, perfectionem, charitatemque fraternam cohortantur.

Materia exhortationum domesticarum :

Causas vero, cur de his materiis in exhortationibus ad religiosos potissimum agendum sit, tum in praesente, tum in sequente exhortatione declarabimus.

I. Abnegatio.

I. Primus tubarum Mosaicarum clangor ad bellum contra Jebusaeos, Amorrhaeos, caeterosque populi Israe-

litici hostes aggrediendum excitabat. *Si exieritis ad bellum*, ait sacer textus l. c. 10, 9... *clangetis ululantibus tubis*, id est conciso et interrupto sono. Omnia haec in figura contingebant illis ; nos vero docent exhortatoribus religiosorum saepe inflandam esse tubam evangelicam, et tractandum de aggrediendo contra hostes praelio, scilicet contra vitia, passiones animi, pravasque inclinationes : quae pugna, nunquam non religiosis necessaria, exercetur non hastis et acinacibus chalibeis ac materialibus, sed gladio spirituali mortificationis, sine qua Christum sequi, aut vitam religioso consentaneam agere est prorsus impossibile : ait enim Veritas aeterna : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Matth. 16, 24). *Hoc est opus nostrum in hac vita*, ait S. *Augustinus* serm. 13, de verbis Apostoli (ML. 38, 855), *actiones carnis spiritu mortificare quotidie, affligere, minuere, fraenare et interimere :* ea omnino ratione, qua mavortii pugiles cum hostibus procedunt, quibus pro viribus cladem inferunt, affligunt, minuunt, fraenant, interimunt. In hoc genere militia nostra sacra haud a profana dissidet, nisi in eo, quod bella mundi citius finem assequantur, religiosi vero certamina non nisi cum morte terminentur. Nam ut docet *S. Ephrem* Exhort. ad pietatem c. 1, p. 7. *Bellum militis breve ; sed monachi pugna, quoadusque migret ad Dominum durat.* Tota itaque vita dimicandum est religiosis : ne vero animis concidant, more militari, saepenumero tubae clangore, scilicet verbi divini praedicatione, sunt animandi.

Clangunt autem hae tubae et insonant dejicienda nobis esse Jerichontis moenia, sine quo ingressus in terram promissionis minime conceditur : nobis enim ad perfectionis quietem accessus haudquaquam praestabitur, nisi nosmetipsos in omnibus abnegaverimus ; nisi Jericho, id est, luna, seu inconstantia concidat; nisi ejusdem

muri, quibus amor proprius, sensualitas, diabolus cum vitiorum agmine se continet, evertantur.

Clangunt hae tubae et inculcant nobis, absque circumcisionis spiritualis ferro nunquam nos in genuinorum sancti fundatoris filiorum et militum album esse referendos, sicut et incircumcisi Israelitico populo haud poterant annumerari : *Omnis... incircumcisus corde et incircumcisus carne, non ingredietur Sanctuarium meum,* ait Ezechiel c. 44, 9. Absque circumcisione seu mortificatione nunquam veterem hominem, quem e mundo eduximus, exuemus neque induemus novum ; nunquam hostes nostros internos debellabimus, ac veram filiorum Dei pacem obtinebimus ; nunquam animae morbos curabimus, atque optata mentis sanitate gaudebimus ; nunquam Jesu Socii ac discipuli aestimabimur, quia moribus et vita Jesu carebimus, ad quam mortificatio penitus est necessaria : *semper,* ait Apostolus, *mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in nobis* (2 Cor. 4, 10).

II. Progressus in virtutibus.

II. Alter tubarum Mosaicarum clangor populum Israeliticum ad progrediendum in terram promissionis, atque ad movenda castra excitabat : *Si autem,* ait sacer textus, *prolixior atque concisus clangor increpuerit, movebunt castra* (Num. 10, 5). Quidnam hic adumbratur aliud, nisi ut ecclesiastae sacri suos hortentur auditores ad sedulum in virtutibus progressum ; *saepe tractent de iis quae pertinent ad profectum in virtutibus,* monet S. Ignatius. Eundum nempe religiosis est de virtute in virtutem : unde haec sit illis crebro exortationum materies. Quamobrem vero ? 1. Quia in via Dei non proficere est deficere ; non progredi est regredi ; non tendere, ac magis magisque appropinquare et accedere ad metam perfectionis, est elongari ab ea et retrocedere. Ita unanimis et concors est Patrum sanctorum sensus ; ex quibus *S. Hieronymus* in Epist. ad Demetriadem ita loquitur : *Tandiu non*

relabimur retro, quamdiu ad priora contendimus : at ubi coepimus stare, descendimus, nostrumque non progredi reverti est. Ut igitur ascetarum animi nonnumquam flaccescentes excitentur, atque ad progrediendum animentur, quis non videt clangore tubae tanquam calcari opus esse ; expositione, inquam, et inculcatione praestantiae virtutum mundi asseclis adeo incognitae, religiosis vero scitu quam maxime necessariae ?

2. *Lucerna pedibus meis verbum tuum,* ait vates regius Ps. 118. Verbum Dei ab oratore sacro propositum lucernae instar per loca tenebrosa et lutosa ambulantem illuminat, et viam monstrat, qua gradiatur ac pedes figat gressumque promoveat. Ignoti nulla cupido : quare ut virtutis amore trahamur, ejus pretium, utilitatem, jucunditatem, pulchritudinem, nobilitatemque nosse necesse est ; quomodo vero ea cognoscemus, nisi ab eruditis peritisque exhortatoribus audiamus ? *Quomodo audient sine praedicante ?* qui non modo mentem explicando illuminet, sed et affectum movendo inflammet ? Nunc igitur e sacris paginis virtutem in genere, nunc in particulari exponat ac depraedicet ; nunc e SS. Patrum monumentis ejusdem encomia depromat. Juvabit S. Augustinus L. 2, de lib. arbitr. c. 18 et 19, asserens, *virtutem esse bonam qualitatem mentis, qua recte vivitur ; qua nemo male utitur ; quam Deus in nobis, sine nobis, operatur.* Exstimulabit quoque Aristoteles, licet Ethnicus 2. Ethic. c. 6, definiens virtutem esse, *quae bonum facit habentem et opus ejus bonum reddit.* Quid enim praestantius, quid honestius, quam esse bonum, quod nec honor, nec fortuna, nec opulentia homini conferre valet ? Quam igitur nobile Dei donum est virtus ! quae ascetis est supplementum naturae, ornamentum animae, cimelium gratiae, facilitas boni operis, qua bene sancteque vivimus ; qua veris malis, scilicet peccatis, resistimus ; qua cumulamur meritis, vitam aeternam promeremur, et Christi imagi-

nes ac Dei imitatores efficimur. Quis igitur tantum thesaurum augere non laboret ? quis in tanto bono acquirendo accumulandoque non desudet ?

3. *Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra* 1 Thess. 4, 3, ad quam virtus ducit ac viam sternit ; quae ideo frequenter a verbi divini praeconibus auditoribus ob oculos ponenda et commendanda, praesertim haec obligatio, hoc praeceptum Salvatoris, omnibus Christianis datum : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,* Matth. 22, 37, quod absque constanti virtutum exercitio non impletur. Ac proinde recte asserit *S. Augustinus* L. 1. de doctr. Christ. c. 22 (ML. 34, 26) : *Tunc optimus est homo, cum tota sua vita pergit in incommutabilem vitam, et toto affectu illi inhaeret.* Hoc vel maxime incumbit religiosae vitae cultoribus, iis praesertim, qui peculiarius *Jesu* vitam se imitari profitentur : quamdiu enim in hac mortali vita degimus, in Christi schola versamur ; quare tanquam discipulos genuinos ac sedulos in ea nos decet proficere ; nam *quisquis in schola Christi non proficit, ejus indignus est magisterio,* ait *S. Bernardus* in Epist. 385 (al. 343) (ML. 182, 588). *Non proficere, sine dubio deficere est... Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. Jesus autem, ut ait evangelista, crescebat et proficiebat sapientia, aetate et gratia apud Deum et homines.* Dicamus igitur cum magno *Augustino : Quantumcumque hic vixerimus, quantumcumque profecerimus, nemo dicat : sufficit mihi, justus sum. Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixerit : Sufficit, ibi haesit :* (In Psal. 69, n. 8. ML. 36, 873).

III. Omnigena perfectio.

III. Tubarum clangor populum ad tabernaculum, ad calendas, ac dies festos ciebat : Si *quando habebitis epulum, et dies festos, atque calendas, canetis tubis* (Num. 10, 10), id est, in novilunio, seu primo die mensis lunaris, qui erat festus Judaeis. Pari modo per exhortatores dome-

sticos collegae convocandi sunt ad tabernaculum perfectionis, tabernaculum enim Dei cum hominibus est vitae perfectio ; deinde ad epulum, seu agapen charitatis, uti et ad calendas et festum sanctitatis, ut cognoscant, quam longe ab ea etiamnum distent, stimulique simul admovendi ad eam fervore et alacritate eximia comparandam. Ejusmodi stimulus est :

1. Obligatio religiosi, qua sub letalis criminis reatu ad perfectionem tendere tenetur, ut fert doctrina communis Theologorum cum *D. Thoma* 2, 2, q. 184, a. 5. Nam status religiosus est status perfectionis acquirendae, seu est via ad perfectionem : quemadmodum igitur sub peccato letali religiosus tenetur esse religiosus (id enim vota religiosa nuncupans Deo promittit), ita quoque sub peccato mortali tenetur ad perfectionem tendere (1). Veluti ex adverso religiosus ad perfectionem non tendens admittit peccatum simulationis, mendacii et hypocriseos in materia gravi : status enim religiosus promittit omnibus atque ostendit perfectionis ac sanctimoniae curam, ideoque apud omnes, etiam reges ac principes, venerationem obtinet, gaudens privilegiis in omni jure maximis. Si itaque religiosus hac in parte homines falleret, profecto a peccato imposturae in re gravi haudquaquam immunis foret.

2. Stimulus alter ab exhortatoribus religiosis animis addendus est brevitas et incertitudo temporis nostri, quod mors inopinata non raro succedit. *Tempus breve est*, clamat Apostolus 1 Cor. 7, 29 ; igitur fructuose collocandum est, et perfectioni comparandae strenue impen-

(1) Illa obligatio, quatenus sub reatu peccati mortalis religiosum adstringit, essentialiter impletur observatione religiosorum votorum. Verum religioso fervido *haec* perfectio non sufficit, sed in dies novos conatus adhibet ad eam perfectionis formam, quam Christus ipse et verbis et exemplis docuit, magis magisque exprimendam.

dendum: Quod enim brevis hujus temporis decursu non acquirimus, tota deinde aeternitate non acquiremus. *Juravit (Angelus) per viventem in saecula saeculorum..., quia tempus non erit amplius;* Apoc. 10, 6. Mortis articulo dolore et angustia ingenti affligemur ac cruciabimur tempus gratiae effluxisse, nosque tam segniter in eo perfectioni operam navasse, et vel unicum vitae annum desiderabimus; at *tempus non erit amplius.* In formidabili judicii die in flammis purgantibus clarissime perspiciemus, quam languide et oscitanter perfectionis instrumenta ac media efficacissima adhibuerimus, tempusque optabimus culpas nostras abolendi negligentiasque compensandi; *sed tempus non erit amplius. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum* (Gal. 6, 10); *Ecce, nunc tempus acceptabile; ecce, nunc dies salutis* (2 Cor. 6, 2), dies perfectionis et sanctitatis comparandae, nunquam alias redituri.

3. Stimulus tertius in concionibus domesticis admovendus, est ratio strictissima in die judicii supremo Judici reddenda de tot tamque praeclaris perfectionis conquirendae adminiculis: *Judicium sedit, et libri aperti sunt* (Dan. 7, 10). In quibus descriptum est, quanta desidia iis usi fuerimus, quam modicum ex iis fructum retulerimus, quam frigide et perperam ea adhibuerimus. Quanto autem rubore et confusione suffundemur, tanta mediorum adeo praestantium et efficacium copia ac redundantia finem nostrum, propriam scilicet alienamque perfectionem, minime a nobis obtentam fuisse? An non metuendum nobis erit, ne Veritas aeterna nobis exprobret atque oggerat, quod olim istis civitatibus: *Vae tibi, Corozaim; vae tibi, Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cinere et cilicio paenitentiam egissent. Verumtamen dico vobis: Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii, quam vobis* (Matth. 11, 21 sq.). Sane si *in Tyro et Sidone,* si in

Tartaria, aut Turcia cuipiam bonitas divina tot tantaque perfectionis consequendae media obtulisset, jam dudum sublimem sanctimoniae gradum attigisset. Quare *viri Ninivitae surgent in judicio..., et condemnabunt eam* (Matth. 12, 41). Viri gentiles rectae rationis ductum sequentes, viri sacculares, tot mediis, quibus nos abundamus, carentes et tamen perfectione nos superantes, surgent in judicio et condemnabunt socordiam nostram. *Regina austri surget in judicio... et condemnabit eam: quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis* (Matth. 12, 42). Paupercula quaepiam et simplex foemina, vix decimam meditationum, examinum, instructionum, exhortationum, lectionum spiritualium, aliorumque mediorum nostrorum partem nacta, et nihilominus in virtute ac perfectione multis nos parasangis praecurrens, surget in judicio et condemnabit nos nostramque ignaviam confundet.

Quapropter, dilectissimi, materiam praescriptam, quemadmodum coepimus, ulterius prosequemur, et abnegationem, profectum in virtutibus omnigenamque perfectionem exponere pergemus. Ultinam ego tubae instar omnes excitare valerem 1. ad indefessum mortificationis studium, quo omnia vitiorum zizania evellerent; iisque evulsis, toto vitae decursu desideratos a religione fructus divinae gloriae et salutis animarum proferrent; Jerichontinos amoris proprii muros dejicerent, ut in terram promissionis coelestem secure intrarent; carnem cum concupiscentiis circumciderent, ut inter veros Dei filios et genuinos Christi asseclas recenseri mererentur. 2. Utinam tanquam tuba militaris omnes ad virtutum profectum adeo potenter excitare possem et impellere, ut in dies magnis passibus progrederentur, virtutum excellentiam, utilitatem, pulchritudinem probe cognoscerent, iisque perspectis, tanto in eas fervore ac studio incumberent, ut digni Christi schola discipuli aestima-

rentur. 3. Denique utinam quasi tuba exaltare vocem meam possem, omnesque ad eximiam perfectionem inflectere, ut obligationi, qua devincti sunt, facerent satis, temporis brevitatem fervore insigni compensarent, ne in die judicii justus Judex eos redarguat, totque gratias, tot fervores et salutis ac perfectionis adminicula absque fructu fuisse concessa improperet : quae si barbaro, Tartaro, Turcae cuipiam concessisset, eos longe perfectione superasset ; adeoque ejusmodi surgant in judicio, illosque non absque rubore et confusione condemnent.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XVIII.

Causas, ob quas in exhortationibus praecipue de charitate fraterna agendum, proponit.

THEMA : *Solliciti simus servare unitatem Spiritus in vinculo pacis* (Ephes. 4, 3) ; vel : *Praecipue exhortentur ad unionem et charitatem fraternam* (Reg 18).

Exposuimus exhortatione proxime praecedente, verbi Divini, domesticos intra parietes, praecones tubas esse argenteas, Mosaicis parallelas, atque haud absimiles : quoniam veluti illae ad bellum, ad castrorum progressum, ad tabernaculum clangore suo convocabant : ita hae ad certamen spirituale, ad progressum in virtute, ac sanctitatis tabernaculum excitant. Praeterea quemadmodum illae populum quoque ad sacrificium accersebant, ita etiam hae ad sacrificium et holocaustum charitatis impellunt. De quo *S. Cyprianus* in Orat. Domin. c. 23 (ML. 4, 536) ait : *Sacrificium Deo majus est pax nostra et fraterna concordia.* Quod vel ipse Salvator noster confirmare dignatus est, dum, Matth. 5, 23 sq. edixit :

Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te,... vade prius reconciliari fratri tuo ; et tunc veniens offeres munus tuum. Unde liquet charitatem oblationis munere Deo longe gratiorem accidere. Ad hoc itaque adeo praeclarum Deoque acceptum charitatis sacrificium exhortationes religiosorum domesticae, velut tubae evangelicae auditorem concitent atque impellant, et eum in finem saepius illa suavissima Psalmi 132, 1 verba insonent: *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.* Quod ut et nos non dicamus dumtaxat, sed et re ipsa praestemus, de charitate fraterna tractabimus.

Geminas igitur rationes, ob quas exhortatoribus domesticis crebro de charitate fraterna agendum est, in exhortatione praesenti exponemus.

I. Charitate et concordia religiosi Ordines nascuntur, augentur, et conservantur.

I. Ratio prima, ob quam religiosi crebrius pro concione ad unionem et charitatem fraternam sint excitandi, ea nobis potissima videtur, quod charitas sit Ordinis religiosi anima et spiritus ; quo agente, fovente et mediante, ordo nascitur, augetur, propagatur et in flore conservatur, quo deficiente, perit et extinguitur. *Concordia enim res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur,* teste Sallustio. Exhortationes autem inter praecipua Spiritus Sancti instrumenta computantur, quibus ille in cordibus hominum operatur : secundum illud Apostoli, Rom. 10, 17 *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi ;* cujus praedicatio et viva vox mira ad permovendos animos energia pollet, estque instar seminis, quod, si in terram bonam ceciderit, admirandos producit effectus.

Quanta, obsecro, efficacia inerat verbo et praedicationi Redemptoris nostri, qua mandatum novum dilectionis et legem charitatis proclamavit ? Sane, antequam Apostoli et discipuli Domini, ac primi christiani legem Christi, quae lex amoris est, amplecterentur, uniti non erant, concordes non erant, singularis dilectio inter illos

non erat. Quamobrem vero? Quia mandatum Christi novum de dilectione nondum obtinuerant; quia Spiritum Sanctum, Spiritum charitatis, verba Christi cordibus profundius insculpentem, nondum acceperant, adeoque domus non erant, in qua Christus habitaret, ut testatur *S. Augustinus* serm. 236, de temp. [?] *Volens Christus Dominus intrare et habitare in nobis, tanquam aedificando dicebat: Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem: mandatum, inquit, novum do vobis: veteres enim eratis; domum mihi nondum faciebatis, in vestra ruina jacebatis, ergo ut eruamini a vestrae ruinae vetustate, vos invicem amate.* At ubi mandatum novum a Christo obtinuere: *Haec mando vobis: Ut diligatis invicem* (Joan. 15, 17), atque hoc ipsum mandatum festo Pentecostes a Spiritu Sancto, sub linguarum igneārum forma comparente, in cordibus eorum confirmatum alteque impressum fuit: mox Societas Apostolica et Christiana coaluit; mox dilectio mutua suscitata est summaque unio et concordia, Evangelista Luca diserte attestante, Act. 1, 32 *Multitudinis credentium erat cor unum et anima una,* id est, multitudine tot etiam millia numerante, tanta erat concordia et animorum consensio, ut anima veluti unica in omnibus esse videretur. *Concordia res parvae crescunt.*

Simile quid videre est in primis Ordinum fundatoribus eorumque discipulis, S. Augustino, S. Basilio, S. Benedicto, S. Dominico, S. Francisco et aliis, in quorum cordibus singularis suscitata atque inflammata charitas in primos socios copiosius, ac deinde in posteros alios atque alios derivata fuit, ut vita eorum descripta perhibet. Ego hic exemplum allego S. fundatoris nostri Ignatii, qui in Manresano secessu, ex amoris incendio, in Jesu pectore aestuante, copiose flammas concepit easque in primam sociorum suorum decadem sparsit; ex quibus nova Societas conflata, confirmata, propagata fuit, de

qua S. Franciscus Xaverius L. 2. epistolarum suarum Epist. 9, scripsit : *Societas Jesu nihil est aliud, nisi Societas amoris atque concordiae, a qua profecto acerbitas et timor servilis longissime abhorret.* Societas amoris ex amore a Spiritu Sancto excitata, ex amore conservata, ex amore per orbem diffusa, ad imitationem primaevae societatis apostolicae et christianae, omnis religiosae societatis atque Ordinis prototypi luculenti.

Verum antequam primi Patres decem a S. Ignatio instruente, excitante, cohortante legem charitatis Dei et proximi didicissent ; antequam exercitiis spiritualibus essent exculti (in quibus, singulari ratione, Spiritu Sancto afflati, repletique fuere) : unum non erant ; societatem amoris non conflabant, quia diversos sibi quisque studiorum fines praefigebat, ad diversum quisque statum aspirabat, ac munus diversum intendebat. At ubi in exercitiis primis Spiritus Sanctus igneam illis legem charitatis impressit, ac zelo propagandae gloriae divinae ac salutis animarum succendit, mox coaluit Societas Jesu, societas amoris, quae in magnam celeriter amplitudinem excrevit : *Concordia res parvae crescunt.*

Haud dissimili methodo nobiscum et cum religiosis aliis agitur, antequam in tirocinii domum conveniremus, ut veluti surculi novi Societatis arbori insereremur. Sicut ignoti et incogniti, ita dilectione singulari destituti eramus ; et sicut regionum ac terrarum spatiis, ita quoque amoris affectibus sejuncti vivebamus : at postquam in Sociorum album relati, ascesi sacra exculti, gloriae divinae et animarum saluti procurandae nos ex asse devovimus, mox amoris spiritualis vinculo colligari et spiritu dilectionis animari ac vivere incipimus, ut hodieque per gratiam Dei cum gaudio experimur, quando tanta in tirocinio inter omnes viget charitas, ut fratrum germanorum longe superare videatur. Ubinam enim terrarum quinquaginta aut sexaginta fratres sub uno

parente tanta possent unione charitatis vivere, sine rixis, sine contentionibus et pugnis? Grande hoc vocat miraculum *S. Ambrosius* De Jacob et vita beata l. 2, c. 6, n. 29 (ML. 14, 625): *Grande est intra se aliquem tranquillum esse et sibi convenire.* Quantum igitur miraculum, tot voluntates unius Superioris ad nutum, in rebus etiam difficilibus paratas esse; et sibi cum tot fratribus mutua charitate adhaerere! Duo fratres Abel et Cain inter se convenire non potuerunt; nunc multa religiosorum millia, velut agni sub uno pastore, inter se concordes et habentes cor unum et animam unam exultantes vivunt.

Hanc ergo charitatis tubam sacri inflent tubicines, ad hanc charitatem exhortatores domestici excitent; absque illa enim nec Ordo aut Societas coalescere, nec crescere, nec subsistere, nec cum fructu operari in proximo poterit; sed velut scopae dissolutae dissipabuntur et actum agent, ac veluti corpus inanime jacebit, nec igneo fundatoris spiritu regetur, nec societas amoris erit, nec domus, in qua Dominus Jesus habitet.

II. Charitate et concordia sublata, Ordines, religiosi evertuntur et pereunt.

II. Altera ratio, ob quam exhortatorum domesticorum tubae praecipue charitatem fraternam commendare atque insonare debeant, ea est, quod Societas nostra (uti et alii Ordines) sine unione charitatis omnino everti et pessundari debeat. Cum enim Societatis cohors sit, seu exercitus, cujus officium est assidue contra diabolum, infidelitatem, haeresin, atheismum, aliaque monstra stygia depraeliari ac bella gerere, ut liquet ex formula, seu regula prima Societatis, a primis Patribus Julio III. Pontifici oblata, ejusque bullae inserta, quae incipit: *Quicumque in Societate nostra, quam Jesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare,* nimirum contra perfidiam et impietatem; cum et ipsum nomen *Societas,* gallice cohors, militiam sonet; palam est, eam absque charitate non posse consistere. Quem enim latet, summam, si uspiam aut ullibi, certe in

militia ac pugna necessariam esse unionem, concordiam et charitatem? illa enim si adsit, exercitus hosti formidabilis est, et facili negotio victoriam reportat; illa si desit, actum est de milite, actum est de victoria, nihilque restat, nisi ut legiones, cohortes, milites, inter se dissidentes ab hoste debellentur et penitus conterantur — secundum illud Sallustii: *Discordia res maximae dilabuntur.*

Ordo quivis, uti et Societas nostra, acies et phalanx est sub Rege ac Duce Christo militans, qui est *Princeps pacis*, Isaiae c. 9, 6. *Est quoque* (ut loquitur *S. Cyprianus* tract. de orat. domin. c. 8 ML. 4, 523) *Doctor pacis, et unitatis magister*, qui servos et milites suos nascens, vivens, moriens, et in caelo post mortem regnans, pacem vigere voluit; ideoque toties eamdem apprecatus est, dicens: *Pax vobis.* Semper charitatis vinculo arctissimo colligatos desideravit; hinc Patrem caelestem rogavit: *Ut sint unum, sicut et nos.* Si haec pax, unio, concordia et charitas regnet in Ordine nostro (et quovis alio), Deus protector noster et adjutor est, cujus auspiciis stygias phalanges feliciter debellamus; quod si vero animorum unio et charitas dissolvatur, hostium depraedationi objiciamur, per partes conteremur, atque ita paulatim omnes aut mutuis inter nos armis confodiemur, aut hostili ferro jugulabimur, conculcabimur ac dissipabimur.

Quam haec animorum unio inter fratres omnia noxia eliminet, mala expellat et arceat, ac daemoni aditum occludat, praeclare *S. Gregorius* super Ezech. l. 1, hom. 8, n. 6 et 7 (ML. 76, 857) exponit: *Scimus et constat, quia castrorum acies tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit constipata atque densata, ut in nullo loco interrupta videatur. Nam si ita disponitur, ut locus vacuus per quem hostis possit ingredi dimittatur, profecto jam suis hostibus terribilis non est. Et nos ergo cum contra malignos spiritus spiritalis certaminis aciem*

ponimus, summopere necesse est, ut per charitatem semper uniti et constricti, et nunquam interrupti per discordiam inveniamur: quia quaelibet bona in nobis opera fuerint, si charitas desit, per malum discordiae locus aperitur in acie, unde ad feriendos nos hostis valeat intrare. Antiquus vero inimicus castitatem in nobis, si sine charitate fuerit, non timet, quia ipse nec carne premitur, ut in ejus luxuria dissolvatur. Abstinentiam non timet, qui ipse cibo non utitur, quoniam necessitate corporis non urgetur. Distributionem terrenarum rerum non timet, si eidem operi charitas desit, quia divitiarum subsidiis ipe non eget. Valde autem in nobis charitatem veram, id est amorem humilem quem nobis vicissim impendimus timet, et nimis concordiae nostrae invidet, quia hanc nos tenemus in terra, quam ipse tenere nolens amisit in caelo. Hactenus S. Gregorius. Damna vero discordiae exempla nimis luculenta comprobant.

Quamdiu pax et concordia regnavit in caelo, omnia recte gerebantur; at exorta in exercitu angelico discordia, *factum* illico *est praelium magnum in caelo,* militiae caelestis archistratego S. Michaele cum Angelis fidelibus contra Luciferum ac rebelles spiritus pugnante; quo in certamine tertia pars stellarum, id est Angelorum, cum Lucifero cecidit atque in tartarum praecipitata est. Quando in collegio apostolico oriebatur contentio, *quis eorum videretur esse major,* Christus Dominus mox eos compescuit, ne a divisione maxima ipsis et Ecclesiae orirentur detrimenta. Quando magnum Cyprianum inter et Stephanum summum Pontificem enata erat discordia, licet intentione utrimque bona, Ecclesia catholica contremuit; at Deus O. M. S. Cyprianum glorioso martyrio cito ad se abripuit. Quando P. Claudium Aquavivam, licet caeteris aetate juniorem, Societas elegit Praepositum Generalem, nonnulla ex Hispania turbulenta capita id ferre nequivere: sed dolis et fraudibus Philippum Hispa-

niae regem, et Inquisitorem Generalem, atque ipsum adeo Pontificem Sixtum V, contra Societatem concitavere. At Claudius patientia invicta ac singulari in Deum fiducia superavit omnia, donec concordi Societatis voto, rege annuente, pacis turbatores tanquam putrida membra a Societatis corpore abscissi ejectique sunt. Atque ita Societas stetit inconcussa, alias convellenda, quia *Discordia res maximae dilabuntur.*

Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet, ait Salvator Luc. 11, 17. Ordo religiosus (Societas) regnum spirituale est in quo quamdiu florebit unio et concordia, feliciter gubernabitur et stabit ; hac deficiente, desolabitur et corruet. *Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.* Religio pulchra optimeque ordinata domus est ; at tolle ex ea calcem lapides connectentem, id est animorum unionem, et in acervum lapidum dissolutamque congeriem illico desinet. Religio navis est bene compacta, et contra tempestates procellasque munita, recta ad portum caelestem navigans ; at excitata inter nautas remigesque discordia, et his ad Orientem cogitantibus, illis ad Occidentem vela vertentibus, quem, obsecro, tandem portum obtinebunt ? adumbravit id symbolo elegante Scilurus, Scytharum rex, qui cum jam moriturus, filios superstites octoginta relinqueret, afferri singulis fasciculum jussit, ut, si possent, frangerent ; quod cum ipsi facere se posse negarent distractis pedetentim fascibus singulis, exemptisque fustibus, totam facile contrivit molem : significans concordes germanos fore invictos ; contra vero, discordes nullo negotio a quovis debellandos. Causinus in symb. L. 3. n. 60.

Resonent igitur saepenumero in auribus nostris tuba haec argentea : *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.* Ecce quam bona, quam pulchra, quam honesta, quam jucunda et delectabilis unitas, pax

et concordia fratrum in Ordine religioso, in Societate Jesu, spiritu charitatis nata, aucta, amplificata, et per orbem terrarum diffusa, quod fieri nequivisset nisi ductrice et promotrice charitate : *Concordia enim res parvae crescunt.* Dum enim cor unum et animam unam habemus, arctiore charitatis vinculo, quam fratres germani colligamur, et in pace ac tranquillitate simul laeti degimus. Resonet haec tuba, et quidquid animos dividere ac separare natum est, eliminet ; quin et ad indivulsam stabilemque dilectionem nos excitet, ut tanquam vir unus, et miles unus, cohors una, et exercitus unus, sub Christi Regis nostri ac Principis pacis labaro strenue militemus, et contra diabolum, mundum, carnem caeterasque stygias turmas fortiter dimicemus, ne, si discordia divisi fuerimus, ab hostibus turpiter sternamur, conculcemur et perimamur : *discordia* enim *res magnae* (quas inter Religio merito censetur) *dilabuntur,* dissipantur et annihilantur.

EXHORTATIO III

De bonitate et jucunditate charitatis fraternae.

THEMA : *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum* (Ps. 132, 1) ; vel ex Regula.

Psalmum hunc sanctimonia et doctrina eminentissimus Cardinalis Bellarminus, a psalmista compositum eo fine arbitratur, ut a Judaeis ex captivitate reversis, et reaedificata Urbe ac templo, in unum populum absque schismate coadunatis decantaretur : aspiciebant enim sese coram arca reperta, sibi congratulabantur et prae laetitia ac suavitate applaudebant, dedicationis templi festum celebrantes. Sanctus vero Hilarius una cum illis psalmum istum fidelibus omnibus christianis accommodatum autumat : quid enim melius et jucundius, quam

provincias, urbes, familias, domos, domorumque personas, fratrem cum fratre, parentes cum liberis, uxores cum viris sincera charitate inter se unita contueri ? At S. Augustinus et S. Hieronymus dictum psalmi versiculum religiosis domiciliis ac personis convenientius adaptant : *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum*. Quinam enim magis cohabitent in unum, quam religiosi, quibus una et eadem domus, una mensa, una vestis, unum nomen, una regula, unus fundator et parens, unus praelatus, unus et idem amicus et hostis, ac denique unus idemque finis ac scopus ?

Quam igitur bona ac jucunda sit illa religiosorum simul viventium unio charitatis, in praesenti perpendemus.

I. Fraternae charitatis bonitas.

I. *Ecce quam bonum*. Reperiuntur aliqua, quae sunt bona, at non jucunda, ut labor poenitentiae ; aliqua sunt jucunda, sed non bona, ut voluptas peccati. Verum in concordia et pace fratrum simul habitantium, duo illa reperiuntur conjuncta : *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum :* nam virtus unita major est fortiorque ac melius custoditur, quod pertinet ad utilitatem ; et ubi per charitatem multi sunt cor unum et anima una, unusquisque gaudet de bono alieno, non minus quam de proprio, quod pertinet ad jucunditatem. Sed examinemus primo loco *bonum*, seu utile, ac simul honestum, quae hic connexa cernimus.

1. *Ecce quam bonum*, quam honestum, quam utile, *fratres habitares in unum* et sincera uniri charitate. Primum bonum hinc resultans est, quod tales fratres religiosi templum sint Dei, in quo per charitatem habitat. Testatur id dilectus Jesu discipulus Joannes (1 Joan. 4, 16) : *Deus charitas est ; et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo*. Manet in Deo, tanquam amans in amato ; et vicissim Deus manet in eo tanquam in dilecto, tanquam in gratissimo palatio, tanquam in ornatissimo

templo. *Vos enim estis,* inquit Apostolus (2 Cor. 6, 16), *templum Dei vivi: sicut dicit Deus: Quoniam habitabo in illis,* et 1 Cor. 3, 16: *Nescitis, quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis?* sed non habitat Spiritus Dei in ullo, qui caret charitate: *templum enim Dei sanctum est, quod estis vos* (ib. v. 17). Quaenam autem sanctitas sine charitate? Spiritus sanctus in Pentecoste capitibus Apostolorum insidens, cum illis se uniebat, et omnes sibi invicem conjungebat, tanquam si omnium anima foret, illos animans, movens, et corroborans; ad eos autem venit, atque in illis ceu templo suo habitavit, totam domum implens, quia *erant omnes pariter,* seu unanimiter, *in eodem loco:* nunquam ad eos venturus, si odiis, inimicitiisque mutuis dissedisent.

Ecce quam bonum fratres habitare in unum. Alterum bonum est, Deum non solum manere in nobis, sed nos etiam manere in eo: *In Deo manet, et Deus in eo.* Ubi enim fratres religiosi charitate conjuncti sunt, cum Deo quoque uniti connexique existunt, adeoque S. *Cyprianus* in Epist. de unitate Ecclesiae c. 4 et 5 (cf. ML. 4, 500-502) docet justos ac charitate praeditos *habere unionem cum Deo, ut radios cum sole, rivulos cum fonte, ramos cum radice.* Radii inter se et cum sole uniti rutilant, separati intereunt; rivuli cum fonte et inter se uniti jugiter scaturiunt, agros et campos fecundant, sejuncti exsiccantur et deficiunt; rami inter se et cum radice connexi flores fructusque proferunt, praecisi exarescunt. Ita pariter fratres habitantes in unum, boni exempli radios longe lateque dispergunt, gratiarum rivulos diffundunt, et virtutum omnium flores ac fructus producunt.

3. *Ecce quam bonum.* Tertium bonum, quod charitas fraterna adfert est cumulus omnium bonorum. *Charitas* enim, ut scribit *D. Augustinus* serm. (cf. inter op. spuria ML. 39, 2138 sqq.) de S. Stephano *est omnium fons et origo bonorum: munimen egregium et via quae ducit ad*

caelum. D. Thomas illud Jeremiae 7, 7 Judaeis dictum: *Habitabo vobiscum in loco isto,* considerans, varios assignat modos, quibus Deus cum justis habitat 1) per fidei constantiam; 2) per praeceptorum obedientiam; 3) per contemplationem; 4) per fraternae charitatis concordiam: ait enim Matth. 18, 20: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Si igitur talis, tantusque Dominus habitet in nobis, et sit in medio nostrum, quid a tali domus incola sperandum non erit? Aut quid mali adversique accidere nobis poterit? Merito sane de charitate dixerimus, quod Sapiens de sapientia: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.*

At quaenam illa? Recenset ea ex parte *Basilius* in Constit. Monast. c. 18 (MG. 31, 1381-1384). Communem enim religiosorum vitam et fraternam unionem describit tanquam *naturae redintegrationem, status innocentiae restitutionem, vitae Apostolicae imitationem, et Angelicam rationem vivendi.* Antea de religiosis in unum habitantibus et vitae communionem consociationemque amplexis bona et commoda plurima enumeraverat hoc modo: *Haec est perfectissima vitae communio* (et unio) *a qua privata omnis rei cujusque est eliminata possessio: a qua omnis dissensio, perturbatio et contentio abest: contraque universa communia animi, mentes, corpora: communis Deus, communis salus, communia certamina, labores, praemia, et coronae. Ubi multi unus, et unus non solus; sed in pluribus.* Denique in hujus vitae et unionis encomia prorumpit, dum ait: *Quid hac conjunctione, unitate et necessitudine aptius excogitari? Quid mutua inter se morum, animorumque contemperatione gratiosius fingi queat? Homines ex diversis nationibus et regionibus profectos, per exactam morum et disciplinae similitudinem, adeo in unum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus, unus modo esse animus videatur;*

vicissimque plura corpora, mentis unius instrumenta cernantur. Hactenus Basilius.

4. *Ecce quam bonum.* Quartum bonum ex unione charitatis fraternae profluens est, quod sit signum aeternae praedestinationis et electionis ad gloriam caelestem, et quidem certum ac securum. Testatur id S. Evangelista Joannes (1 Joan. 3, 14): *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Nos scimus, nos certi securique sumus, hoc enim signum est infallibile; veluti ex adverso, odium, inimicitia, rancor et hujusmodi capitalia vitia, nisi tollantur, certum reprobationis aeternae praebent indicium; nam *qui non diligit, manet in morte,* ait idem S. Joannes l. c.

5. *Ecce quam bonum.* Quintum bonum praedicta confirmans est, quod charitatis fraternae unio sit nota et character filiorum Dei, teste Veritate aeterna, Matth. 5, 9: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur;* et 1 Joan. 3, 10 sq.: *In hoc manifesti sunt filii Dei et filii diaboli. Omnis qui non est justus, non est ex Deo, et qui non diligit fratrem suum. Quoniam haec est annuntiatio, quam audistis ab initio: ut diligatis alterutrum.* Deinde est tessera et signum distinctivum discipulorum Christi, ut deserte asseverat idem Dominus, Joan. 13, 35: *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.*

Vere igitur bonum, et multiplex bonum est, fratres religiosos inter se charitatis et pacis funiculis colligatos degere et unitatem fovere. Tales enim templum vivum Dei existunt, in quo Deus manet, et ipsi in Deo, tanquam radii in sole, tanquam rivuli in fonte, tanquam rami in radice; locupletantur omni bonorum genere, praedestinationis felicis arrham, notam filiorum Dei, et Christi discipulatus signum manifestum circumferunt.

II. Charitatis fraternae jucunditas.

II. *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.* Neque enim magnam dumtaxat utili-

tatem parit haec fratrum concordia, sed ingentem quoque jucunditatem affert. *Ecce quam jucundum!* S. Hieronymus cum Hebraeis, vertit : *quam decorum ;* Chaldaeus : *quam dulce ;* Syrus : *quam pulchrum ;* Septuaginta Interpretes : *quam delectabile et jucundum.* Quibusnam vero haec fratrum unanimis cohabitatio jucunda accidit ? Responsio in promptu est : scilicet, Deo, Angelis, Superioribus, atque ipsis potissimum fratribus.

1. Fraterna charitas jucunda ac grata est Deo O. M. In quo enim Deus pacis delectabitur magis, quam in cordibus pacatis ? Deus charitas est : in quo autem charitas jucundabitur magis, quam in animis charitate conjunctis ? Deus unus et unitas est : in quo unitas magis recreabitur, quam in fratribus dilectione unitis ? Similis simili gaudet, et similitudo est mater amoris. Confirmat hoc propositum Spiritus Sanctus Eccli. 25, 1. *In tribus,* inquit, *placitum est spiritui meo, quae sunt probata coram Deo et hominibus : concordia fratrum ; et amor proximorum ; et vir et mulier bene consentientes.* In his ergo Deus ratione singulari complacet sibi ; in his tanquam in horto voluptatis se recreat et oblectat.

2. Fraterna concordia Angelis jucunditatem et delectationem affert : quemadmodum enim ipsi in caelo summa charitate sunt conjuncti, et unus quodammodo spiritus, una mens, una voluntas ; ita nos in unione charitatis sibi similes videre gaudent. Praeclara id stabilit et ostendit sententia *S. Bernardus* in festo S. Michaelis serm. 1, n. 5 et 6 (ML. 183, 450). *Sunt plurima, quae eis* (Angelis) *placent, et quae in nobis invenire delectat ; ut est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria,... Attamen super omnia haec unitatem et pacem a nobis exigunt Angeli pacis.... E contra vero nihil aeque offendit, et ad indignationem provocat eos, quomodo dissensiones et scandala.* Addit deinde idem mellifluus Doctor serm. 2, n. 2 (ML. ib. col. 451 sq.): *Numquid diligemur ab eis propter*

nos ipsos, id est spiritualis naturae similitudinem, si invenimur non diligere humanae naturae consortes? Imo vero si ex eis, quae inter nos sunt, contentionibus carnales nos magis, quam spirituales esse constiterit? Denique numquid diligent nos propter seipsos, et futuram de nobis civitatis suae restaurationem; si (quod absit) unum, quo solo uniri, coaedificari eis possumus, defuerit glutinum charitatis? Quomodo sperabunt reaedificandos de nobis perpetuos civitatis illius muros, si cognoverint, si viderit nos non lapides esse vivos, qui possint invicem cohaerere, sed magis pulverem, quem projicit ventus a facie terrae, quem unius verbi flatu in turbinem excitet, et suspicionis cujuslibet levissima aura dispergat?

3. Fraterna dilectio plurimum praelatos ac praesides recreat; sicut enim in saeculo parentibus carnalibus fratrum concordia amoena est et jucunda, ita in religione Superioribus ac Patribus spiritualibus mire grata et delectabilis accidit. Quod unice desiderabat Apostolus ad Philip. 2, 2-4: *Implete,* inquit, *gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, idipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum.* Idem gaudium expetebat, percipiebatque in fratribus suis maxima charitate conjunctis laudatus ante S. Abbas Bernardus, non sine animi jucundatione interrogans, l. c. n. 1. *Quae est enim spes nostra et gaudium nostrum et corona gloriae? Nonne unitas et unanimitas vestra, in qua gaudeo vos inveniri fraternitatis amatores, et ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis? In hoc enim cognoscunt omnes, etiam Angeli sancti, quod Christi estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.*

Denique ipsis etiam fratribus maximum ac suavissi-

mum gaudium creat concordia: *Ecce quam jucundum habitare fratres in unum.* Iste versus, secundum *S. Augustinum,* Ennar. in Ps. 132, n. 2 (ML. 37, 1729) tuba fuit innumerabiles convocans, atque ad vitam coenobiticam invitans: *ista verba psalterii, iste dulcis sonus, ista suavis melodia, tam in cantico quam in intellectu, etiam monasteria peperit. Ad hunc sonum excitati sunt fratres, qui habitare in unum coeperunt.* Unde enim oritur gaudium et laetitia, nisi ex charitate; unde suavitas et dulcedo nisi ex mutua dilectione? Proinde recte idem S. *Augustinus* tract. 87, in Joan. (ML. 35, 1852) ait: *Apostolus Paulus cum contra opera carnis commendare vellet fructum spiritus, a capite hoc posuit: Fructus, inquit, spiritus charitas est; ac deinde caetera tanquam ex illo capite exorta contexuit, quae sunt: gaudium, pax, longanimitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia.* Charitas igitur instar arboris est, ex qua fructus dulcissimus gaudii et pacis nascitur. Quid enim obsecro jucundius, quid amoenius, quid dulcius, quam mutua fratrum sincere et sancte sese diligentium conversatio, recreatio, confabulatio, consolatio? Quae melancholiam dissipat, tristitiae nebulas discutit, laborem levat, onus omne suave reddit. Si itaque moerorem depellere, si laborem lenire, si morbi dolorem mitigare aveas; ad charitatis delicias confuge: *Charitas enim cum lucro voluptatem ingentem habet, laborem nullum,* teste *S. Chrysostomo* serm. 33, in Epist. 1, ad Cor. (cf. MG. 61, 281). Si animum studiis aut curis fessum relaxare cupias, ad amicitiam charam, amicamque charitatem propera; *Nihil aeque oblectaverit animum, quam amicitia fidelis;* Seneca lib. de tranquill. animi c. 7. Si in adversis, in angustiis, in dubiis, in periculis, in ariditatibus et tentationum procellis solatium quaeris, ad charitate conjunctos accurere, et invenies: *Amicus enim fidelis est solatii portus,* inquit *S. Gregorius Nazianzenus* orat. 11 (al. 6)

n. 1 MG. 35, 831; verbo: *frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma,* ac probe munita (Prov. 18, 19), in qua habitantes se mutuis consiliis, auxiliis, solatiis adjuvant. Ubi fratres in unum habitant, collegium aut domus voluptatis paradisus est; ubi fratres dissident animis odiisque et aversionibus laborant, squalidus carcer est, et ergastulum jurgiorum, rixarum, adversitatis, moeroris, taedii, acerbitatis et amaritudinis, et ut paucis multa complectar, viva inferni imago.

Quapropter, dilectissimi, quandoquidem unio et charitas mutua fratrum tanta bona parit, ante omnia mutuam in nobismetipsis charitatem teneamus, augeamus et conservemus. Haec enim nos moraliter velut membra compaginat; haec unum quodammodo corpus, unum spiritum, et animam unam conflat, et velut innocentiae statui optatissimo restituit. Haec Deum in nobis, ac nos in Deo manere efficit, nosque in templum, in palatium ac domicilium ejus consecrat. Haec nos in filiorum Dei et discipulorum Christi dignitatem elevat; haec in dubiis consilium, in necessitatibus opem et auxilium praebet, omniumque bonorum operum, meritorum ac coronarum participes reddit. Deinde quoniam charitas et unio fraterna, laetitiae et jucunditatis copiosus fons est, eam vel in minimo laedere refugiamus: haec enim, ut vidimus, Dominum Deum nostrum exhilarat et oblectat; haec sanctos Angelos laetificat et recreat; haec Superioribus ac Praelatis gaudium et levamen creat; haec fratribus omnibus et singulis pacem et laetitiam, recreationem et consolationem, omniumque molestiarum et difficultatum lenimen praestat. Et quomodo discordia, ira, odium, aversio mutua animorum turbas, contentiones, rixas, millenasque miserias et calamitates in domum religiosam invehit; sic charitas, pax, unio et concordia eam in portum solatii, in domum refugii, tranquillitatis et securitatis, in hortum et paradisum deliciarum voluptа-

tumque convertit. Habitemus ergo, tanquam fratres germani et longe amplius, in unum indissolubili charitatis glutino connexi, excluso omni, quod divisionem causare natum est: et omnibus praedictis bonis ac jucunditatibus abunde perfruemur.

REGULA XIX

DE OPERIBUS HUMILITATIS ET CHARITATIS.

EXHORTATIO I

Utilitatem operum humilitatis et charitatis demonstrat.

THEMA: *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem... Super omnia autem haec charitatem habete* (Col. 3, 12-14); vel: *Magnopere conferet ea munia obire, in quibus magis exercetur humilitas et charitas* (Reg. 19).

Lucae cap. 19, 12 sqq. insignem legimus parabolam a Salvatore nostro propositam, christianos omnes, ac potissimum religiosos ad negotiationem spiritualem strenue exercendam mirifice excitantem. *Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum, et reverti: Vocatis autem decem servis suis, dedit illis decem mnas.* Id est, minas, sive talenta, quorum unum centum drachmas, seu julios italicos, aut regales hispanicos, aut schillingos [potius plus 5000 frs.] continebat. Et dixit: *Negotiamini, dum venio... Et factum est, ut rediret accepto regno,* lucrique rationes exigeret: et accedens servus primus dixit: *Mna tua decem mnas acquisivit.* Cui Dominus ait: *Euge, bone serve, quia in*

modico fuisti fidelis (in una scilicet mna), *eris potestatem habens super decem civitates:* id est, pro uno centum, imo mille recipies. Homo nobilis, ut exponit S. Basilius in catena, est Christus Dominus, qui tam secundum divinitatem quam humanitatem, utpote ex regio Davidis sanguine ortam, nobilis est. *Hic abiit in regionem longinquam,* in caelestem patriam, *accipere regnum et reverti* in die judicii ad exigendam cujusque hominis rationem. Interea vocat servos suos, singulis mnam suam dispertiens, id est, gratiam vocationis tribuens, qua concessa, ait: *Negotiamini dum venio:* Habetis pecuniam, habetis occasionem lucrandi, nemo mnam suam in terram defodiat, aut in sudario otiosam reponat; sed *negotiamini,* et lucra ingentia pro aeternitate vobis comparate. Tota vita vestra sit negotiatio et mercatura a mane ad vesperum, mercatorum instar dies integros in officinis suis consistentium lucroque inhiantium. Lucra quaerite, non auri et argenti, non panni serici, aut holoserici, sed meritorum, sed operum bonorum, pretiosarumque virtutum. Et veluti in mercibus nonnullis simplex dumtaxat est lucrum, in aliis vero duplicatum, easque propolae divendunt gusto majore: pari ratione in negotiatione spirituali opera quaedam simplex tantum pariunt lucrum, ut opera humilitatis; alia duplicatum, ut humilitatis exercitia et caritatis simul, proindeque haec devotione majori arripienda.

Multiplex autem hoc lucrum in praesenti declarabimus.

I. Opera humilitatis et charitatis.

I. Praenotandum est: opera quaepiam esse humilitatis tantum; alia charitatis tantum; alia humilitatis et charitatis simul. Humilitatis tantum ea sunt opera, in quibus sola exercetur humilitas, ut: indui vestimento viliore, vicatim ostiatimque stipem cogere, aliorum pedes osculari. Charitatis tantum sunt ea, quibus sola exercetur charitas, ut: conversari cum magnatibus ex caritate, ex ambone ad populum confertum dicere, excipere homo-

logeses principum illustriumque personarum: theologiam docere, rectoris munus obire et similia. Opera humilitatis et charitatis simul sunt: pueris et rudi plebeculae doctrinae christianae elementa tradere, infirmis inservire, peregrinorum pedes abluere, egenos desolatosque consolari, pauperibus in atrio cibos distribuere, ministrare ad mensam accumbentibus, in coquina cibos parare, panem scindere; lances tergere, denique vestes calceosque conficere, aliaque permulta. Haec autem esse opera humilitatis, vel ex eo liquet, quod tenuioris conditionis homines in mundo ea obire soleant, status vero sublimioris ab iis abhorreant: quod si vero principalis, aut illustrior quaepiam persona eadem frequentet, stupeant et mirentur mortales, eamque plurimum sese demittere arbitrentur. Eadem quoque esse opera charitatis, ex eo constat, quod opera sint misericordiae vel corporalis vel spiritualis; ac proinde si ex vera interiori charitate proficiscantur, charitas exhibeatur, et quidem longe tutius, quam in operibus illustrioribus, aut coram mundo splendidis. In his enim ex fumo admixtae opinionis honoris, nervus charitatis aut humilitatis non raro eliditur; in illis vero vanitatis periculum est remotius. Ideoque vero S. fundator noster in regula praesente asserit: *Magnopere confert devote ea munia obire, in quibus magis exercetur humilitas et charitas:* id est, plurimum juvat, ingentia lucra parit, utilitatesque magnas adfert, has geminas virtutes ubicumque licet combinare. Atque ut idipsum *devote*, id est prompto, alacri lubentique animo praestemus, utilitates hasce expendamus, et veluti totidem mnas acquirere studebimus.

II. Eorundem complexus utilitas.

II. Obtenta a Domino vocationis religiosae mna, oblatisque inde crebris in dies lucrandi negotiandique opportunitatibus, extemplo multas mnas sive utilitates ac lucra nobis comparamus.

1. Prima itaque mna seu utilitas ex operibus humilitatis

ac charitatis acquisita est liberatio ab inferni poenis, atque a fulmine sententiae terribilis aeternae damnationis. Patet haec veritas ex ore ipsiusmet aeternae veritatis (Matth. 25, 34 sqq.): *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare; sitivi, et dedistis mihi bibere, etc.* Deinde opera memorata omittentibus quid proestolandum? *Tunc dicet et his, qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus; esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; sitivi, et non dedistis mihi potum;... infirmus, et in carcere* [*eram*], *et non visitastis me.*

1. Secunda mna et utilitas est remissio poenae temporalis peccatis nostris debitae tam in vita praesenti quam in flammis purgantibus. Quam ut assequeretur rex Nabuchodonosor, hoc ei a Daniele propheta suggestum est consilium (Dan. 4, 24): *Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum.* Eleemosyna enim redimit peccata; primo, quia peccatorem disponit ad gratiam et ad peccati remissionem, eamque instar orationis a Deo meretur et impetrat; secundo, quia, remissa culpa, meretur ex condigno remissionem poenae reliquae. *Charitas* enim *operit multitudinem peccatorum* (1 Petr. 4, 8).

3ia Mna et lucrum est major cum Deo conjunctio: Per hujusmodi enim opera arctius Deo astringimur, cumque erga Deum liberaliores nos exhibeamus, eum quoque vicissim erga nos experimur liberaliorem, dum copiosiora in nos dona spiritualia effundit: quod motivum in regula hac insinuat S. Ignatius, et Redemptor noster apud S. Lucam 6, 38 confirmat: *Date, et dabitur vobis.*

4a Mna et emolumentum est aedificatio proximorum, dum eos exemplo nostro ad similia humilitatis et charitatis opera excitamus. *Sic luceat lux vestra coram homi-*

nibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est. Matth. 5, 16. Si religiosi seniores facem non praeferrent, an non in caligine ambularent juniores? Si tirones veterani non praelucerent novellis, quanto id illis detrimento foret? Quemadmodum igitur praecedentes praeluxere vobis, ita vos quoque praelucere oportet iis, qui recenter e mundo appulere; et erit utrisque lucrum ingens, Deique gloria.

5ª Mna, quae acquiritur est magna dignitas hominis religiosi, dum Domino Deo suo assimilatur: Dei enim natura est omnibus benefacere, omnibus sese liberalem ac misericordem exhibere; qui jubet, *Solem suum oriri super bonos et malos.* Unde *S. Gregorius Nazianzenus* vere asseruit (orat. 14, c. 27, MG. 35, 891): *nihil tam divinum homo habet, quam de aliis bene mereri* humilitatis opera exercendo. Idcirco Christus Dominus toties Patrem caelestem monstrans et tanquam prototypon proponens: *Estote ergo vos,* inquit, *perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est* (Matth. 5, 48); et Apostolus: *Nemo, quod suum est, quaerat, sed quod alterius* (1 Cor. 10, 24). Adverterat enim omnes quae sua sunt quaerere, suum quaestum, suum lucrum, suam crumenam, suum commodum; quemque suis adesse rebus, neminem alienis: hoc autem est filium a Patris caelestis genio turpiter declinare.

6ª Mna effigies et similitudo Christi Regis sui evadit. Quis enim illustriora humilitatis et charitatis exempla praebuit illo? *Exemplum,* ait, *dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis;* et: *Si ego lavi pedes vestros, Dominus et Magister; et vos debetis alter alterius lavare pedes* (Joan. 13, 15. 14). Luculentum est in hanc rem testimonium *S. Chrysostomi* homil. 25 in 1 Cor. n. 3 (MG. 61, 208 sq.) scribentis: *Nihil nos adeo potest Christi imitatores efficere, ut erga proximum cura: licet jejunando et humi cubando corpus maceraveris,*

nullam autem proximi curam habueris, nihil egregium feceris; sed adhuc longe ab hujusmodi abfueris imitatione..... Tu igitur, mi frater, quamvis fame conficiaris, quamvis humi jaceas, quamvis cinerem comedas, quamvis semper lacrimis madeas, si nihil alium juves, nihil magnum facis. Hinc ille toties: *Omnia vestra in charitate fiant* (1 Cor. 16, 14).

7ª Mna est assimilatio SS. Angelorum, qui in his operibus exemplo nobis sunt; licet enim longe nobilioris sint prosapiae, quam nos, libenter tamen nobis ministrant et serviunt: *Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis* (Hebr. 1, 14)? Non illis vile est, sensili luto ministeria sua consecrare; non dedignantur crepundiis nostris pervigiles interesse, cum tamen ex eo minimum commodi aut voluptatis hauriant; una atque unica Dei voluntas eos ad ista ducit servitia; quia sic visum Deo, ideo res nostras vigilantissime curant. Hoc pacto Sanctus Archangelus Raphael e primis aulae caelestis Principibus, *unus ex septem, qui adstant ante Dominum* (cf. Tob. 12, 15); sex hebdomadum spatio Tobiae famulum et mercenarium agit, cum eo iter facit, jumentorum curam gerit, humano more cibum potumque sumit, huc illucque se mitti sinit; verbo, exactissime omnia praestat mediastini cujusdam servitia, non suo, sed illius commodo. Pari igitur modo et nos, si opera humilitatis et charitatis proximo alacriter exhibuerimus, Angelorum similitudinem exprimemus.

8ª Mna est imitatio et assimilatio virorum sanctorum. Sanctus Paulus Apostolus omnibus obsequia sua humillime detulit; nam Rom. 1, 14, ait: *Graecis et Barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum;* et 1 Cor. 9, 19 sqq.: *Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem... Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos: — Factus sum*

Judaeis tanquam Judaeus, ... infirmis infirmus, omnium servus, omnium ultro debitor, obsequii et officii erga omnes plenissimus. Pari ratione Sanctum Franciscum legimus servientem leprosis, Sanctum Rochum ministrantem pestiferis, Sanctum Gregorium Magnum ad mensam accumbentibus pauperibus inservientem. Similia legimus in vitis Sanctae Elisabethae reginae Portugalliae, et Margaritae reginae Scotiae, quae trecentis quotidie pauperibus materna benignitate dapes praebere, flexis genibus, in morem ancillae, ministrare, regiis manibus pedes abluere, et pressis etiam osculis ulcera fovere solemne habuit: ut lectiones 2. Nocturni in festo ejus perhibent. Praefulsit quoque nobis exemplum primorum patriarcharum nostrorum Romae, Venetiis et alibi; ubi in nosocomiis et hospitalibus serviere infirmis cum stupore et lacrimis spectatorum. Tannerus pag. 15. Horum vestigia legendo, facinora aemulando, Sanctis ipsis assimilabimur.

9ª Mna est profectus in humilitate et charitate: *Siquidem humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem*, ait Doctor mellifluus. Epist. 87 n. 11 (ML. 182, 217). Si ex charitate te deprimis et humiliaris, perfectissime humiliaris: charitas enim omni actui virtuoso suam perfectionem addit, et multo verius, quam Midae regis virgula, inaurat omnia, cunctaque opera nostra Deo et Christo Domino nostro quam acceptissima reddit, ita ut ea ipse non aliter ac sibi exhibita acceptet: *Amen dico vobis: Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Matth. c. 25, 40. Crescit igitur humilitas, crescit charitas; nam in ejusmodi humilitatis et charitatis obsequiis cuncta, quae in homine sunt, humiliantur. Intellectus inprimis, qui non raro se elevat et magnum censet, hic nihil se esse clare perspicit. Voluntas, alias res viles et abjectas tantopere refugiens, nunc eas Spiritu divino et charitate ducta libens amplectitur.

Memoria eas, quas videt in homine miserias, recogitando et phantasia apprendendo, deprimitur. Visus cum reliquis sensibus videndo et tangendo ulcera, et sordes quas tractat et quibus obnoxios nos esse cognoscimus, humiliatur. Auditus excipiendo gemitus et ejulatus infirmorum, odoratus percipiendo foetores, anima tota considerans sui abjectionem ad res hujusmodi, quae tamen creata est ad gloriam Dei, habet unde se humiliet propter Deum. Corpus denique humiliatur et debilitatur propter assiduos labores hisce in ministeriis occurrentes: atque ita ingens humilitatis augmentum obtinetur.

10ª Mna est incrementum meriti, gratiae et gloriae; quovis enim utriusque virtutis actu gratiam novam, eique correspondentem in caelo gloriam promeremur. *Qui* enim *potum dederit... aquae frigidae tantum..., non perdet mercedem suam,* teste Christo (Matth. 10, 42). Docet hoc novitios suos in stimulo amoris *S. Bonaventura,* dum ait: *Credo, quod qui ferventer et diligenter, ut in regula dicitur, ministraret et serviret infirmo propter Christum pure, plus mereretur, quam si serviret ipsi Corpori Christi. Ratio est, qui nemo est tam impius, qui si agnosceret Christum Dominum praesentem et decumbentem, negaret illi servire; sed Christo in proximo servitur a perfectis, et id plus quam perfectis convenit. Quod cum ita sit, pientissime Jesu, qua fronte de caetero vitabo leprosum? declinabo infirmum? negligam desolatum? Cur quotidie, anima mea, angeris servire Christo? Indicabo tibi, quem diligit anima tua, ecce in valetudinario jacet, ibi angustiatur, ibi torquetur.* Hactenus S. Bonaventura. Et quidem, si hujusmodi charitatis actum eliciat ex tota plenitudine habitus, mirifice augetur et virtus et meritum, teste *Crombecio* L. 1 de perfect. c. 36. *In omni opere charitatis,* inquit, *aut amoris Dei super omnia* (idem dicere licebit de opere charitatis proximi) *tot gradus gratiae accrescunt, quot*

actus continebat, etiamsi idem non emineret supra totam perfectionem habitus: Quod si ex plenitudine habitus quispiam operetur, tantum excrescet, quantum actus fuerit: ut si actionis fervor decem gradus continebat, addentur alii decem, et habitus intenditur ut viginti. Si rursus eliciat actum ex tota latitudine virtutis, accessio fit aliorum viginti, sicque habitus quadraginta continebit, deinde octoginta et sic deinceps multiplicando. Hinc vere de B. Virgine dicitur, tantum meruisse ultimo vitae actu, quantum tota ante acta vita. Nam ultimus, actus, quem ex summo conatu et perfectione elicuit, omnes gradus acquisitos duplicavit, et prioribus adjecit. Ita ille. O quantus campus meritorum! O quanta seges divitiarum spiritualium! An non religioso probrum est esse negligentem ac desidem, et minus lucra aeterna negotiando sectari, quam terrena pecuniae periturae sitibundum helluonem?

Quocirca, dilectissimi, si mna nostra, a Deo vocante nobis concredita, maximo cum lucro uti velimus, atque una decem mnas, id est, decem utilitates ac dignitates antememoratas acquirere cupiamus, nullam exercendae humilitatis et charitatis opportunitatem negligamus; sed a matutino tempore usque ad vespertinum in hisce virtutibus, maxime si obedientia jusserit, strenue nos exerceamus. Horum enim operum exercitio devoto, prompto et hilari inferni poenas evademus, gloriam caelestem promerebimur, peccatorum poenas temporales delebimus, Deo arctius astringemur, ac dona caelestia largius obtinebimus, Deo Christo, Angelis et Sanctis assimilabimur; in humilitate et charitate plurimum proficiemus, ac denique gratiam divinam in terris, et gloriam aeternam in caelis vehementer amplificabimus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XIX.

Ostendit Deum cum homine liberalitate certare.

THEMA: *Qui dat omnibus affluenter, et non improperat* (Jac. 1, 5); vel: *Quanto liberaliorem erga summam Majestatem se praestiterit, tanto cum in se liberaliorem etiam experietur* (Reg. 19).

Liberalitas ex mente Doctoris angelici, 2, 2, q. 117, a. 1, est *virtus bene dispensandi divitias sibi, suisque et aliis*. Quae virtus merito regia nuncupatur. Quorum enim est large gazas dispensare, beneficia conferre, thesaurosque profundere, nisi regum, imperatorum ac principum? Eapropter, ut advertit doctissimus Abulensis in c. 1. Lib. 3. Regum q. 21, unctio et coronatio regum olim apud fontes et arbores peragi solita, quemadmodum de Adonia, Salomone, Abimelecho, aliisque litterae divinae perhibent, quo sic vel in ipsa auguratione sua ab his beneficentiae symbolis munificentiam addiscerent: fons namque a fundendo nomen trahens perenni aquarum gurgite irrigat, imbuit, et foecundat; arbor vero fructuum suorum copia pascit, viridique ramorum pompa obumbrat et recreat. Vere liberalitas virtus regia. Sed vel maxime liberalitas virtus divina, ac omnium regum Regi propria: *Qui dat omnibus affluenter, et non improperat*, l. c. Dat omnibus Angelis et hominibus, animalibus et plantis, caeterisque creatis naturam, proprietates, alimenta, et reliqua omnia necessaria ac convenientia.

Quo autem liberaliorem se homo erga Deum munificentissimum exhibet, eo sentit illum vicissim erga se liberaliorem: quod exhortatione praesente demonstrabimus.

De inexhausta supremi Numinis liberalitate et beneficentia disserit antedictus Doctor angelicus Lib. 1 contra Gentes, c. 93. *Deus igitur*, ait, *est maxime liberalis.* — Nam: *non vult alicui suam bonitatem communicare ad hoc, ut sibi exinde aliquid accrescat, sed quia ipsam communicare est sibi conveniens sicuti fonti bonitatis. Dare autem, non propter aliquod commodum ex datione exspectatum, sed propter ipsam bonitatem et convenientiam dationis, est actus liberalitatis.* Quaenam, obsecro, liberalitas ad hanc vel a longe accedit? Quae a nullo mortalium se vinci sinit; quae obsequia minima maximis donis compensat? Ut proinde recte in regula 19 monuerit suos S. Ignatius: *Quanto aliquis se arctius Deo astrinxerit; et liberaliorem erga summam Majestatem praestiterit; tanto eum in se liberaliorem etiam experietur: et ipse in dies magis idoneus erit ad gratias et dona spiritualia uberiora recipienda.* Quibusnam vero in rebus religiosus suam erga Numen beneficentissimum liberalitatem potissimum declarabit, ut majorem ejus vicissim munificentiam experiatur?

I. Liberalitas Religiosi in mortificationis exercitiis.

I. Religioso ante omnia liberalitas erga Deum exhibenda est abnegatione sui, mortificatione, cujus occasionum campum amplum et segetem copiosam quaelibet offert religio. E gente rusticana nonnemo, ut Galliae fasti memorant, cum Ludovicum XI. Galliarum regem in venatione de via aberrantem et famelicum rapis tractasset, magno cum gustu regis, paucis post diebus integrum raparum fascem Parisios deferendum sumpsit: verum, fame in itinere stimulante, reliquis absumptis, grandiorem unam regi obtulit, ac mille florenorum honorarium retulit. Magna fuit haec regis erga colonum liberalitas; at quanto major Dei est erga hominem beneficentia? Qui pro exiguis munusculis ingentia dona retribuit? *Diabolus*, ait S. Bernardus; *porrigit pomum, et surripit paradisum: Christus petit pomum, et porrigit*

paradisum. Si, religiose, Deo donaveris vel unum pomum, aut cerasum, quod mortificationis gratia non decerpseris, aut non comederis, non mille florenos, sed gratiae et gloriae caelestis gradum retuleris, mundo universo cunctisque ejus thesauris longe praestantiorem. *Ludovicus Blosius*, e Divi Benedicti familia asceta piissimus, asserere non dubitavit: Is, *qui propter Deum sensualitati, voluptatique propriae, etiam in rebus minimis reluctatur, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam revocaret: Et qui propter Deum non carpit florem, tantum prae carpente obtinet, quanta est distantia caeli a terra.*

Hac de causa S. Mechtildis a Christo sponso caelesti caelitibusque conspicuis accepit, divos pie queri, et velut invidere felicitatem illam hominibus, quod re adeo levi omni prope momento tantum possint meritorum cumulum acquirere. Agnovere hoc utriusque sexus in omni hominum genere atque ordine sanctimoniae laude insignes prope innumeri, ac propterea tanto sui domandi vincendique fervore exarserunt, et vicissim tam illustria a liberalissimo Deo dona retulerunt. Qua enim via S. Franciscus Borgia (ut innumeros aliorum Ordinum tacitus praeteream) ad profundam adeo demissionem sublimemque sanctitatis gradum eluctatus est, nisi assidua sui abnegandi et deprimendi cura ac industria? Qua methodo tam excellens pro concione dicendi animasque lucrandi talentum a liberalissima Dei manu obtinuit venerabilis Pater Bernardus Colnago, nisi publica sui confusione, mundi contemptu et simulato delirio? Qua ratione venerabilis P. Vincentius Caraffa perfectionis altissimae culmen conscendere meruit, nisi insatiabili corpus edomandi dureque tractandi ardore?

Hos aliosque sexcentos, ab exiguis abnegationibus et quotidie sese offerentibus auspicando, imitari contendamus, certique omnino simus, quo nos liberaliores erga

divinam Majestatem exhibuerimus, pluresque ei nostri victorias obtulerimus, eo quoque nos liberaliorem vicissim erga nos illum experturos.

II. Arctius deinde nos Deo adstringimus liberalioresque nos erga illum exhibemus humilitatis et charitatis operibus; et quo plures majoresque virtutum harum actus Deo obtulerimus, eo quoque illum erga nos liberaliorem sentiemus. Neque enim divina Majestas a nobis aut ullis mortalibus liberalitate se vinci sinit. Rusticana quaepiam foemina, cum filum tenuissimum a se subtiliter ductum Berthae Henrici IV imperatoris conjugi obtulisset, tantum pro congiario terrae accepit, quantum filo, quod obtulerat, protenso metiri posset: ex eaque sic repente opulenta Patavinorum clarissima familia, quae de Montagno dicta est, ex uno scilicet filo profluxit. Magna sane imperatricis liberalitas, ac regia munificentia. At quanto major est Dei Domini nostri et Regis liberalissimi profusio, qui non terrenae glebae frustum, sed terram viventium universam rependit? II. Liberalitas in humilitatis et charitatis actibus.

S. Elisabetha Hassiae Landgravia, omnibus bonis suis per vim exuta, cum in vestitum pauperum lanam et linum operaretur, videt caelo aperto stantem Jesum, et haec sibi dicentem audiit: *Si tu vis esse mecum, ego ero tecum, et a te nullatenus separabor,* id est, in caelesti beatitudine semper mecum eris. O quam largum humilitatis et charitatis exercitae praemium! Quam liberale pro minimis obsequiis ac laboribus exantlatis bravium!

Beatissima Virgo Maria, caeli Regina (ut de muliere forti Proverb. Cap. 31 legimus) *panem otiosa non comedit;* sed *operata est consilio manuum suarum;* et *digiti ejus apprehenderunt fusum:* et tam Filio suo dilectissimo, quam sponso suo castissimo quaevis humilitatis ac charitatis obsequia praestitit. Verum, num Filium Dei liberalitate vinci se sivisse arbitrabimur? Minime gentium: inde enim illud Sapientis: *Multae filiae congregaverunt*

divitias; tu supergressa es universas (Prov. 31, 29). Tam enim inaestimabiles gratiae, ac gloriae thesauros minimis etiam operibus sibi comparavit, ut merito dici valuerit: *Procul et de ultimis finibus pretium ejus,* id est, secundum melliflui Doctoris expositionem: *Non vile, non parvum, non mediocre, non denique de terra, sed de caelo pretium ejus. Justorum enim opera* (et vel maxime reginae justorum, ut ait Hugo) *sunt quasi fila in orbem aeternitatis retorta.* Minima humilitatis et charitatis opera maximi apud Deum meriti sunt et valoris.

Petit Salvator a muliere Samaritana, Joan. c. 4 potum aquae: *Da mihi bibere.* Et quid vicissim spopondit? Vide Domini liberalitatem! pro aqua mortua promittit *aquam vivam, et fontem aquae salientem in vitam aeternam,* id est, aquam divinae gratiae, aquam doctrinae evangelicae, aquam Spiritus Sancti, sed ipsummet Spiritum divinum, qui aquae instar purissimae et vivae animam a peccatorum maculis expurgat, munditiem ornatumque animae confert, concupiscentiae aestum refrigerat, sitim rerum temporalium sedat, sterilem alias cordis terram ad omnis generis fructus bonorum operum irrigat, foecundat, atque impinguat. O quanta munificientia Salvatoris! quam vilis res aquae haustus! quam nobilis Spiritus sanctus, qui pro illo promittitur! *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de Libano* (Cant. 4, 15).

Idem Redemptor noster, Lucae c. 7, exprobat Simoni Pharisaeo operum humilitatis et charitatis defectum: *Aquam pedibus meis non dedisti;* atque ex adverso Magdalenae opera extollit, quod caput unxerit, quod aquam pedibus dederit de fonte scilicet oculorum ac lacrimarum, quod capillis terserit. Et quid liberalissimus Dominus his humilitatis et charitatis obsequiis retribuit? Magna prorsus et eximia dona; ait enim: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Remittuntur*

ei peccata multa: verba pauca, at quam multa, quam magna complectuntur? nam 1) Tribuit ipsi omnium peccatorum veniam et remissionem, et quia *Dei perfecta sunt opera* (Deut. 32, 4) perfecte eam sanavit. Unde 2) omnes vitiorum habitus, memoriam praeteritarum turpium voluptatum, propensiones ad superbiam, luxuriam et gulam, tentationes carnis penitus abolevit. 3) Qui fructus est poenitentiae, remissionis peccatorum, et conscientiae a peccatis purgatae, justae et sanctae, pacem, serenitatem, hilaritatem, et gaudium Spiritus Sancti omnia mundi gaudia longe transcendens restituit, dicens: *Vade in pace.* 4) Perfectam ei humilitatem, castitatem et poenitentiam indidit. 5) Plenum contemptum omnium rerum mundanarum et desiderium caelestium ei impertitus est. Ardentissimum Christi amorem impressit, ut se et sua omnia Christi obsequio dedicaret, et Christum per castella obeuntem et praedicantem magno labore et alacritate pedibus incedens ubique sequeretur, eumque cum Apostolis suis opibus aleret, praedicationi ejus tota intenta, familiae curam Marthae sorori suae resignans: Unde *Maria, optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea* (Luc. 10, 42).

O quanta rursus Domini et Magistri nostri beneficentia! Quid aqua tenuius? Quid capillis vilius? Et quanta dona et charismata his exiguis obsequiis elargitur!

Leo Imperator, qui post Martianum imperii habenas est moderatus, etiamtum miles gregarius, dum coecum errantem ac sitientem ad aquam ducit, audit vocem caelestem se fore imperatorem, quin et coeco visus sanitas extemplo reddita. Magna profecto Dei liberalitas in Leone implentis promissum: *Quicunque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli: Amen, dico vobis: Non perdet mercedem suam* (Matth. 10, 42). At quamnam? Coronam aeternam et immarcescibilem in caelis. Verissimum

autem essse, quo plures ejusmodi humilitatis, charitatis et misericordiae exhibemus, eo quoque Deum sese praebere liberaliorem, a S. Joanne Archiepiscopo Alexandrino, ab eleemosynarum frequentia eleemosynarii nomen adepto, discimus. Liberalissimus hic Sanctus quodammodo cum Deo liberalitate certabat, num ipse plus in pauperes profundere valeret, quam Deus submitteret: mirisque saepe modis pecuniam in marsupio, frumentum in granario, vinum in dolio, aliaque a Deo liberalissime submissa suffectaque reperit.

Atque, ut e penu domestico quidpiam adjiciam, S. Franciscus Xaverius quantus evasit Indiarum Apostolus? At quibus viis? Non aliis, nisi operibus humilitatis et charitatis. Nimirum, dum in nosocomiis aegris inserviens, pus ex vulneribus exsugens, in navigiis mendicato victitans, lineam suam supellectilem manibus propriis lavans, epibatis infirmis ministrans, exhomologeses excipiens, rudibus doctrinae christianae rudimenta explicans, omnibus omnia factus, ut omnes Christo lucrifaceret. Hinc vicissim ortum duxit tanta Dei erga ipsum liberalitas, tanta gratiarum actualium caelestium abundantia, ut exclamare cogeretur: *Satis est, Domine: satis est.* Hinc tanta animas convertendi gratia, tanta in vita et a morte virtus patrandi miracula, tanta denique in terris et in caelis honor et gloria. Ex quibus sole meridiano elucescit clarius, Deum liberalitate haud vinci, et quo liberaliores erga eum nos ostendimus, eo quoque ipsum erga nos fore liberaliorem.

Quae cum ita sint, horum Sanctorum mortificationis, humilitatis et charitatis exempla, pro modulo nostro, aemulari studeamus. Applicemus manum ad fortia, id est opera heroica, et simul apprehendamus fusum, id est, exerceamus opera levia, quae etiam suo non carent praemio. Deus dat liberaliter, affluenter, abundanter, si nos dederimus: *Date* ergo, *et dabitur vobis.* Date inprimis

varios mortificationis et abnegationis actus, offerte bolum delicatiorem, offerte pomum, offerte passionum tentationumque variarum victoriam: et a Remuneratore liberalissimo paradisum caelestem reportabitis. Deinde *date, et dabitur vobis:* offerte opera quam plurima humilitatis et charitatis, et cum S. Elisabetha in caelesti beatitudine perpetuam Christi societatem, cum Beatissima Virgine divitias incomparabiles et aeternas, cum Samaritana aquam vivam gratiae, cum Magdalena peccatorum remissionem, cum Leone regnum non terrenum sed caeleste, cum S. Joanne Eleemosynario insignem misericordiam in egenos, cum S. Franciscus Xaverio deliciarum et solatiorum divinorum abundantiam a liberalissima Numinis manu recipietis.

EXHORTATIO III

IN REGULAM XIX

Deum non sinere se vinci ab homine, liberalitate.

THEMA: *Date, et dabitur vobis: mensuram bonam et confertam, et coagitatam et superefluentem dabunt in sinum vestrum* (Luc. 6, 38); vel ex regula 19.

Regina Saba (ut 2 Paralip. 9, 1 legimus), *cum audisset famam Salomonis, venit, ut tentaret eum in aenigmatibus in Jerusalem, cum magnis opibus et camelis, qui portabant aromata et auri plurimum, gemmasque pretiosas.* Quam vero larga fuerint haec reginae munera, mox ℣. 9 subjungitur: *Dedit autem regi centum viginti talenta auri, et aromata multa nimis, et gemmas pretiosissimas.* Magna sane fuit ea reginae liberalitas; at vinci se passus non est rex liberalissimus Salomon, nam ℣. 12 additur: *Rex autem Salomon dedit reginae Saba cuncta, quae voluit, et quae postulavit, et multo*

plura, quam attulerat ad eum. Liberalitas vere virtus regia ac principalis, imo divina. Hac de causa Theodoricus Italiae rex apud Cassiodorum L. 2 variarum Epist. 28 ajebat, *Nihil ita regium esse, ac fecisse felicem.* Unde et Titus Imperator, si forte die aliquo nulli fecisset bene, moestus inquiebat: *Hodie non imperavimus, quia nemnem beneficio affecimus.* Ptolomaeus quoque Philadelphus Aegyptiorum rex, ut refert Aelianus, cum amicos magna animi voluptate locupletaret, hoc addere solitus epiphonema: *Melius est ditare quam ditescere;* hoc enim plerumque est tenacitatis sordidae et avaritiae, illud vero liberalitatis et munificentiae.

Nos vero, ut exhortatione proxime praecedente coepimus, Dei erga liberales maximam liberalitatem explicare pergemus.

I. Religiosi liberalitas in oblatione votiva paupertatis, et liberalitas Dei in eum.

I. Religiosus praeter mortificationis munera et humilitatis charitatisque dona, de quibus nuper egimus, nulla alia re liberaliorem sese erga Deum exhibet, quam offerendo tria Religionis vota. His enim, quidquid est aut possidet Deo O. M. consecrat: nam bona externa voto paupertatis, voluptates corporis voto castitatis, libertatem voluntatis voto obedientiae Deo immolat. Adeoque expedit se a patre, matre, fratribus, amicis, vicinis, notis, patria et charis omnibus, et cum Abraham Patriarcha de terra et cognatione sua egreditur, ac nudus nudum Jesum sequitur. Quae sane magna est liberalitas. Quid enim charius mundi divitiis ac bonis? Quid dulcius corpore ejusque deliciis? Quid pretiosius libertate voluntatis? Et tamen omnia ista, simul liberali animo religiosus Conditori ac Redemptori suo restituit, arboremque cum fructibus totam illi cedit.

Verum longe major est Dei erga religiosum munificentia. Quid enim illi pro muneribus oblatis rependit? Insinuavit hoc Christus Dominus Petro dicenti: *Ecce, nos reliquimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit*

nobis (Matth. 19, 27)? Quid exultas? Quid postulas, Petre? Quid exspectas aut requiris? Reliquisti naviculam piscatoriam, reliquisti rete, reliquisti casam, reliquisti pauperculam conjugem tuam: quid igitur quantumque pro his tibi reddendum autumas? Audi rem miram. *Amen, dico vobis,* inquit aeterna Veritas, *quod vos, qui secuti estis me,* tria valde stupenda recipietis. Nam 1) *Sedebitis... super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel,* id est, cum totus mundus stabit in supremo judicio judicandus, vos tanquam judices et adsessores mei sedebitis, et mecum in omnes sententiam vel electionis vel reprobationis aeternae pronuntiabitis. O quanta dignitas! quam stupendum privilegium! 2) *Centuplum accipietis* in hac vita, id est, ut *Cassianus* exponit, collat. ult. cap. ultim. (ML. 49. 1325 sq.): *Centuplum namque fratrum parentumque recipiet quantitatem, quisquis patris unius, vel matris, seu filii, pro Christi nomine, charitate contempta, in omnium qui Christo deserviunt dilectionem sinceriss imam transit, pro uno scilicet tot inveniens patres, fratresque, ferventiore ac praestantiore affectione devinctos. Multiplicata etiam domorum atque agrorum possessione ditabitur, quisquis, una domo pro Christi dilectione rejecta, innumera monachorum habitacula tanquam propria possidebit, in quacunque orbis parte velut in suae domus jure succedens. Quomodo enim non centuplum, et si Domini nostri sententiae superadjici aliquid fas est, plus quam centuplum recipit, qui decem vel viginti servorum ministeria infida et coacticia derelinquens, tot ingeniorum ac nobilium spontaneo fulcitur obsequio.* Propter honorem quem reliquit in mundo, recipit non quaesitum centuplum in honore; et ipsa specialis Dei providentia circa religiosum est centies pluries facienda, quam omnia quae reliquit. Nam hoc ipso, quod ejus amore ea quae possidebat reliquerit, recipit ipse in se, dare quae conveniunt; et experti ipsi-

met Apostoli, cum Christus diceret: *Quando misi vos sine sacculo, et pera et calceamentis; numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: nihil* (Luc. 22, 35 sq.), praeter delicias spirituales et consolationes, quas Deus religiosis ferventibus impertit; quae incredibiliter superant delicias carnales. Quae haec rursum liberalitas Domini nostri? Denique 3) tribuit *vitam aeternam* in caelo possidendam. O quis eam capiat? Quis eam verbis exponere valeat? Libet audire *S. Augustinum* in medit. c. 22 (op. spur. ML. 40, 917), de beatissima et amoenissima vita ista exclamantem et admirantem: *O vita, quam praeparavit Deus iis, qui diligunt eum: vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiae, vita sine labe, sine corruptione, sine dolore, sine anxietate, sine perturbatione, sine varietate et mutatione, vita totius elegantiae et dignitatis plenissima, ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus et nullus timor, ubi est dies aeternus et unus omnium spiritus.* Et hanc praestantissimam optatissimamque vitam in praemium dabit paupertatis liberalissimus coeli terraeque monarcha. Quanta liberalitas! Quanta munificentia!

II. Liberalitas in oblatione castitatis.

II. Offert ulterius Deo religiosus castitatem, simulque corporis voluptatibus illicitis licitisque in matrimonio se spoliat, amore Sponsi sui dilecti. Magna est isthaec hominis erga Deum liberalitas: quid enim corpore charius? Quid amoris et cupiditatis voluptatum stimulo vehementius? At quid liberalissimus castarum animarum Sponsus retribuit?

In hac vita a gravibus cum oneribus liberat, et quidem 1) a servitute feminae in corpus ipsius potestatem habentis: *Vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier*, ait Apostolus (1 Cor. 7, 4). *Videsne*, inquit, *S. Chrysostomus* de Virgin. c. 41 (MG. 48, 563). *Videsne rei*

necessitatem, et inexorabilem servitutem? vides vinculum quod utrumque constringit? 2) Liberat eas ab altero incommodo, quod Apostolus *tribulationem carnis* nuncupat, id est, curas, molestias, angores, tentationum gravissimos fluctus, perpetuo ex omni parte ingruentes. 3) Praeservat a tertio incommodo, quod S. Paulus, l. c. divisionem nominat: *Divisus est* uxori alligatus; sed religiosus cor nulla sui divisione imminutum, integrum Deo offert, non conjugatorum more cordis et amoris sui partem liberis, partem uxori, partem carni et sanguini, partem rebus aliis ac bonis terrenis tribuit ac dividit, sed invidisum cor et amorem Deo penitus consecrat. Recte *S. Augustinus* L. 10. Confess. c. 29 (ML. 32, 796): *Per continentiam colligimur et redigimur in unum, a quo in multa defluximus.* Hoc autem unum Deus est, summum ac solum bonum, quo amando nos quoque boni, quo fruendo beati sumus. His ergo tribus incommodis liber, Dei gratia adjuvante, vitam angelicam ducit in terris. Castitas enim de homine angelum facit, testibus S. Bernardo, Chrysostomo, Ephrem, aliisque SS. Patribus.

In altera autem vita senes obtinebunt religiosi casti felicitates ac praemia, a Sancto Joanne in Apoc. 14, 1-4 relata: *Et vidi,* inquit: *et ecce, Agnus stabat supra montem Sion, et cum eo centum quadraginta millia... Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati; Virgines enim sunt.* Atque haec 1. est eorum felicitas, quod cum Agno praecelsum montem Sion conscendant: erigunt enim se ad heroicas ejus virtutes imitandas, magno fervore perfectionem ab ipso doctam amplectentes, et eidem sese per contemplationem et amorem conjungentes. 2. *Habentes nomen ejus, et nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis.* Haec altera est eorum felicitas et gloria, quod Agni Jesu nomen Patrisque ejus caelestis in frontibus scriptum gerant, quemadmodum reprobi cha-

racterem bestiae, protestenturque se jam suos non esse, sed Dei ipsius et Christi Domini in iis habitantis, honori sibi ducentes professionem castitatis et nomen filiorum Dei et fratrum Jesu Christi. 3. *Et audivi vocem de caelo, tanquam vocem aquarum multarum, et tanquam vocem tonitrui magni; et vocem, quam audivi, sicut citharaedorum citharizantium in citharis suis.* Felices sunt ob vocum suarum sonum, quo tanquam tonitru daemones terrent, Angelos vero ceu melodia suavi recreant, et corporibus suis velut citharis suavissimam edunt harmoniam. 4. Felices sunt, quod soli dicere possint *canticum novum*, et participes esse specialium gaudiorum, virginitatem servantibus promissorum: *et cantabant quasi canticum novum* (loc. cit.). 5. *Sequuntur Agnum quocunque ierit.* loc. cit. Haec magna est felicitas; nam cum sint virgines, nulla superest virtus, in qua non possint illum imitari. O quale gaudium! *Pergite,* ait *Sanctus Augustinus* L. de sanct. virgin. 27 (ita secundum sensum: cf. ML. 40, 410 sq.): *O Virgines, constanter pergite sequentes Agnum: ubi sunt ingentia gaudia non solum communia reliquorum Sanctorum, sed magis singularia et propria Virginum, quae sunt de ipso Christo, in Christo, et cum Christo, post Christum, et pro Christo, et ipsomet Christo. Reliqui justi habent sua gaudia de Christo; sed non qualia haec sunt; sequuntur agnum, non quocunque ierit, sed quo illi possunt pervenire: possunt quidem in omni loco cum sequi, non tamen, quando ille cum virginitatis pulchritudine progreditur.* Atque his Augustinus laureolam virginitatis explicat. Videtis igitur rursum, quanta sit Dei erga castitatis professores liberalitas.

III. Liberalitas in oblatione obedientiae.

III. Offert et donat quoque religiosus obedientiam, qui voluntatem libertatemque suam velut in sacrificio mactat ac Deo immolat. Magna haec fateor est hominis erga Deum liberalitas; quid enim seipso suaque libertate

charius pretiosiusque donare potest? Non bene pro toto libertas venditur auro, et tamen eam religiosus Deo vendit et mancipat.

Quid vero vicissim reddit liberalissimus Dominus? In hac vita 1. Deus obedienti caeteras quoque largitur virtutes: *Sola virtus est obedientia, quae virtutes caeteras menti inserit, insertasque custodit. Sanctus Gregorius* Moral. l. 35 c. 14 (al. 12 vel 10, ML. 76, 765). 2. Robur obedienti tribuit virtutemque ad vincendum seipsum, cupiditates suas, atque etiam daemonum machinationes. Unde Salomon (Prov. 21, 28): *Vir obediens loquetur victorias.* 3. Veram concedit sapientiam. *Fili, concupiscens sapientiam, conserva justitiam, et Deus praebebit illam tibi* (Eccli 1, 33). Homo ad occultorum sapientiam pervenit per obedientiam. S. Aug. in Psal. 118. 4. Obedientem Deus ab innumeris eximit curis, et molestiis, dum omne onus et sollicitudines in superiorum humeros conjicit, et eum secura via ducit ad caelum: *ipsi pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri* (Hebr. 13, 17). 5. Denique grandem obedienti in caelo retribuit mercedem ac praemium, gloriam scilicet caelestem ac aeternam beatitudinem, quod tum Abrahae Patriarchae, tum Christi Redemptoris nostri exemplum luculenter comprobat. Illi dictum est: *Ego protector tuus ero, et merces tua magna nimis* (Gen. 15, 1); de hoc vero: *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen* (Phil. 2, 8 sq.).

IV. Libe-ralitas in aliis vir-tutum actibus.

IV. Denique religiosus arctius se Deo astringit liberalemque erga eum exhibet, si quodcumque ei obsequium singulare praestat, si eum laudibus efferat, si honorem ejus ac gloriam adaugeat, si fiducia singulari in manus ejus paternas se resignet, si preces ardentes fundat: omnia enim et singula hujusmodi mortalium munera, corde sincero Numini supremo oblata, donis singularibus

excellentissimisque compensat. Varios exigua laude aut carmine quopiam magna retulisse praemia, historiae memorant. Maecenas Virgilio ob paucos versus sex millia sestertium, summam multa coronatorum millia conficientem, liberali manu donavit. Lysander rex pro paucis versibus Antiochi poetae, galerum ejus auro opplevit. Antoninus imperator singula Oppiani poetae metra de piscibus aureo nummo remuneravit; unde dicta aurea carmina. Qui de principis Nassovii e Neo-Portano praelio reducis nomine et programmate *Mauritius* anagramma contexuerat: *Mars vivit,* aureo torque donatus fuit. Magna haec regum, principumque extitit liberalitas. At quanto major Domini Dei nostri? Petrus Apostolus brevi illa confessione: *Tu es Christus, Filius Dei vivi* (Matth. 16, 16) meruit esse fundamentum Ecclesiae, Pontifex Maximus, Christique in terris Vicarius, caelorum claves moderans. Rudolphus comes Habsburgicus, postea ejusdem nominis primus Imperator, exiguo intervallo Christum in Eucharistia ad aegrum delatum comitatus, totum imperium sibi suisque posteris usque in hodiernum diem acquisivit. Haec est Dei beneficentia, exigua servitia magnis afficere praemiis, brevem precatiunculam, ex corde profectam, ultra petitum et meritum remunerare. Recte advertit *S. Ambrosius* in Lucam 23, 43 (ML. 15, 1854) latronem in cruce tantum petiisse: *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum:* Christum vero longe plus ei praestitisse, dicendo: *Hodie mecum eris in paradiso: Uberior est* (inquit) *gratia, quam precatio: Semper enim plus tribuit Dominus quam rogatur.* Ezechias Rex petiit a Domino sanitatem, et divina liberalitas cum illa adjecit quindecim vitae annos et victoriam prodigiosam, caesis centum octoginta quinque Assyriorum millibus (*Isaiae c.* 38). Salomon postulavit sapientiam; sed Deus largissimus adjecit ingentes opes et gloriam (3 *Reg.* 3). Ex quibus omnibus ad oculum patet

summa Dei erga homines liberalitas, erga quem, quo liberaliores erimus in confessione, laude, oratione, et aliis virtutum actibus, eo liberaliorem sentiemus.

Quae cum ita sint, dilectissimi, quis e nobis non libens se erga Deum adeo munificum liberalem exhibeat? Quis ei se non arctius adstringat tum votis, tum aliis virtutum actibus? 1. Quid possum propter te relinquere, pro quo tu non reddas centuplum? Si patrem desero, tu succedis, ut sis mihi Pater; si haereditati renuncio, tu es haereditas mea; si omnia reliquero, tu es mihi omnia; si terram desero, tu caelum reddis. O cambium caeleste! o divina liberalitas, accipe me Domine totum in tuum, si quidem adeo liberaliter tradis teipsum in meum! Concedis quoque potestatem judiciariam, centuplum bonorum temporalium et spiritualium consolationum, ac denique vitam aeternam. 2. Pro oblata castitate liberas a servitute, a carnis tribulatione ac divisione spiritus, et Agnum sequendi, novum canticum cantandi, aliasque praerogativas impertiris. 3. Pro oblata obedientia cupiditatum victoriam, veram sapientiam, securitatem, tranquillitatem, virtutum agmen et perennem in caelo coronam elargiris. 4. Ad extremum pro quibusvis aliis orationis, laudis, confessionis, aliarumve virtutum actibus reddis gratiam, devotionem, gaudium in Spiritu Sancto, consolationes spirituales, altum perfectionis gradum, victoriam, paradisum, ac vitam aeternam. Concludo cum aureo *S. Petri Chrysologi* dicto serm. 25 (ML. 52, 271): *Usura mundi centum ad unum, Deus unum accipit ad centum; et tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sunt forsan de cautione solliciti? Quare? Nonne homo homini exiguae chartulae obligatione constringitur? Deus tot et tantis voluminibus cavet, et debitor non tenetur?*

REGULA XX

DE GRADIBUS SOCIETATIS.

EXHORTATIO I

Probat cuique gradu suo acquiescendum esse.

THEMA: *Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum* (1 Cor. 7, 24); vel: *Cooptatus in aliquo gradu ad alium progredi curare non debet* (Reg. 20).

Si Societatis Jesu muniorum diversitatem subordinationemque penitius inspiciamus, eamdem Ordinum angelicorum varietati ac triumphantis Ecclesiae subordinationi haud absimiiem esse deprehendimus. Etenim ex Apostolo Paulo, Magno Gregorio, aliisque Doctoribus, inter angelicos Spiritus, hierarchias tres, choros vero seu ordines novem reperiri didicimus. Hierarchia prima, Seraphinos, Cherubinos, Thronos; altera Dominationes, Virtutes, ac Potestates; tertia Principatus, Archangelos atque Angelos complectitur. Quosnam vero per supremae hierarchiae ardentes Seraphinos in Societate intelligemus (1), nisi moderatores supremos et universaliores, Generales scilicet ac Provinciales; quorum est prae aliis charitate flagrare, veluti a Petro Apostolorum principe

(1) Subsequens diversorum officiorum et graduum in Societate Jesu distributio et cum singulis angelicis choris comparatio in se quidem a longe quaesita et nimia arte constructa est. Verum cum omnia haec pro sola introductione et prologo sint neque ipsum corpus exhortationis tangant, facile ab eo, cui minus placent, possunt praetermitti. Neque necesse est, ut detur accuratior notitia singulorum graduum, qui in Societate Jesu locum habent; sufficit ea, quae dicuntur, applicare ad diversa munia et officia, quae in quolibet Ordine seu Congregatione religiosa occurrunt.

totiusque Ecclesiae pastore requirebat Dominus: *Diligis me plus his?... Pasce oves meas* (Joan. 21, 15-17)? Quos autem per Cherubinos, oculis cognitione et sapientia plenos, adumbratos censebimus, nisi Praesides immediatos, scilicet domuum praepositos et rectores collegiorum, oculis plenos, omnique sollicitudine subditis suis invigilantes? Et quos per Thronos instar sedium Deum in se recipientes, nisi professos, vel in cathedris Ecclesiae populum vel in exedris theologiae auditorem erudientes? Per mediae hierarchiae Dominationes, Virtutes et Potestates, quos indigitabimus, nisi trium votorum professos, passionibus et cupiditatibus suis dominantes, et in adjutorium spirituale formatos, virtutibus praestantes, nec non rerum temporalium curam gerentes, ac potestate dispensatoria ministeriali seu dependente praeditos? Denique per hierarchiae postremae Principatus, Archangelos et Angelos, quos, nisi magistros, aliosque scholasticos scholis praesidentes, et coadjutores nondum ultima forma insignitos, Angelis tamen, id est novitiis, angelicam vitam ducere solitis, et omnium infimis, superiores designabimus?

Qua vero ratione, quibusque de causis, in Societate omnibus Angelorum instar in gradu suo consistendum nec ad alium sit aspirandum, praesenti exhortatione patefaciemus.

I. Motivum gradu acquiescendi est ordo.

I. Memoratam a Regula praescriptam gradus stabilitatem postulat primo ordo seu subordinatio, quae velut Ecclesia, et quavis religiosa Familia, ita et praecipue in Societate nostra instar exercitus cujusdam ad animarum salutem ordinata, unice est necessaria: cui vel maxime convenit id, quod a Corinthiis suis reposcit Apostolus: *Omnia... secundum ordinem fiant;* 1 Cor. 14, 40; et rursum 1 Cor. c. 7, 24: *Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in eo permaneat.* Quemadmodum enim omnes Angelici Spiritus, Hierarchia et ordine suo contentissimi

vivunt, ita ut nec Cherubinus esse desideret Seraphinus, nec Angelus optet esse Archangelus, sed quisque eo gradu acquiescat, in quo a supremi Numinis Providentia est collocatus: pari ratione Religiosos Societatis Jesu eo gradu contentos degere oportet, in quo eos Divina Bonitas per Superiores constituit. Praeclarissimam illam caelestem ac terrestrem subordinationem et concordiam apte declarat *S. Anselmus* Lib. de Beatitudinibus, [num ex Eadmeri Lib. de beatit. coelesti c. 10, ML. 159, 597?] subordinatione et unione membrorum corporis: Sicut enim pes non cupit esse manus, sed sua sorte contentus est: Nec auris quaerit esse oculus, sed suo officio et loco acquiescit: ita pariter et sancti Angeli in caelo, et homines bene religiosi in terra, statu ac gradu suo contentissimi vivunt, nec altiora ambiunt. Quid vero vita hac ordinata tranquillius? Quid pulchra et continua membrorum distinctione et proportione amoenius, in qua praecipua pulchritudinis humanae pars est posita? Ex adverso autem, quid ordinis perturbationis cuivis communitati aut reipublicae periculosius? Quid status contra Dei praesidumque voluntatem immutatione perniciosius? Si enim nec Angeli in caelo, nec membra in corpore, nec homines in societate sorte sua graduque contenti forent, sed altiora appeterent atque ambirent: quae ubivis discordia, quae contentio, quae harmoniae turbatio ac confusio exoreretur?

Atque hac de causa sanctus Patriarcha noster ad ordinem istum in vigore suo belle conservandum cavit quam studiosissime, nec illi, qui in Societate pie ac pacate volunt vivere in Christo Jesu remoti a saeculi curis, ex uno in alterum gradum progredi allaborent; sed dispositioni divinae Superiorumque ordinationi magna cum resignatione, humilitate et obedientia prorsus acquiescant.

II. Resignatio.

II. Altera ratio, quae quemvis gradu suo contentum

merito reddat, est resignatio in paternam Dei providentiam. Deus omnipotens figulus est, qui de eodem luto pro beneplacito suo format vas unum in honorem, aliud in contumeliam; nec potest jure aliquod queri, cur me facis sic? Dominus est: sicut Domino placuit, ita factum est. Infinita ejus sapientia novit quid tibi expediat; praevidet fortasse te in altiore gradu superbia inflandum, in inferiore autem continendum in humilitate. Infinita ejus bonitas et charitas nihil tibi evenire sinet, nisi in gloriam suam et utilitatem tuam. Quidni igitur penitus resignas te, totumque manibus divinis ceu lutum fingendum formandumque offers? Quidni voluntatem et judicium proprium coecutiens abnegas, ut pure Deo placeas et cum Christo duce tuo dicas: *Ego, quae placita sunt ei, facio semper* (Joan. 8, 29). Quod si feceris, jugi quiete et laetitia perfunderis; et licet adjutorum albo sis insertus, professum tamen multis passibus ope divinae gratiae potes praecedere, uti virtute et perfectione, sic et meriti praemiique caelestis magnitudine.

III. Humilitas.

III. Tertia ratio in gradu quovis quietem multam pariens est profunda humulitas, qua quisque nihil sui abyssum perspicit, infimumque in Orci flammis locum peccatis suis se promeritum agnoscit, adeoque nec gradu infimo, nec minimo in Societate loco dignum se esse profiteri cogitur, nec ad alios coaetaneos suos sibi praelatos ac scientia aut virtute inferiores animum reflectit, in sui solius consideratione defixus. Neque enim exigua foret animi elatio et arrogantia, contra Superiorum sententiam existimare in se earum rerum praestantiam reperiri, quae in Societate ad professionem requiritur. Quam longissime ab hac mentis elatione abfuit P. Franciscus Villanova Societatis Jesu, Hispanus, illustre demissionis profundissimae speculum: cum quo saepe per litteras egit S. Ignatius, ut in numerum quatuor votis adstrictorum se referri sineret, licit in altioribus studiis

parum versatus esset, utique ob excellentissimam viri virtutem ac vitae sanctimoniam, scientiae defectum abunde compensantem. At vir modestissimus rem tamdiu tergiversando per literas ultro citroque missas protraxit, donec translato interim in caelum Ignatio, humilitas filii de patris charitate victoriam tulit, ut refert Tannerus in Societ. Apost. imit. pag. 65.

Non absimilem humilitatis in hoc genere palmam reportavit P. Hernandus Guilenus Societatis Jesu, pariter Hispanus, parentibus illustrissimis natus, nec minus excellenti animi demissione praeditus: qui dum sibi deferretur emittenda quatuor votorum professio, tanquam ad rem sibi minime debitam cohorrescens multis cum lacrymis eam deprecatus, eaque indignum se contestatus est. Tannerus ibid. p. 149.

Resipiscentiae hac in parte luculentum praebuit exemplum P. Joannes Ramirez, similiter ex Hispania oriundus, vir apostolicus. Is cum ultra modum severe quaedam vitia e suggestu incesseret, ideoque a quatuor votorum emissione dilatus esset, eam rem aegrius ferens, de statu mutando Carthusiaeque ingressu cogitavit: at luce insolita tandem a misericordi Numine perstrictus, ita secum reputare coepit: Pro miserum! Ubi es? vigilasne? esne tui compos? Tu ausus es cogitare complexionem eam perfectarum virtutum, quae professis inesse debet, esse in te? Ergo quid tibi proprie, quid Societati publice expedit, tu miser, vel curas studiosius quam Praepositi, vel acutius vides? audesque tot sanctissimorum virorum, ac prudentissimorum, qui hanc Societatem fundarunt et usque huc rexerunt, judicio praeferre tuum in causa tua? Tu scilicet professione dignus es, qui eam ambis? Qui humilium praemia superbe appetis, tamque turpiter tibi illudi sinis? Quid, obsecro, in emittenda professione petis? An vota quae religiosum efficiant totumque hominem Deo dedicent? Tria haec emisisti. Religiosus plane

conditione es, utinam vita sis! Materiam exercendae virtutis amplissimam habes, adjumenta praesto sunt omnia, per quae ad apicem sanctitatis scandere possis: quid igitur est, quod professione petis? Nescio, quid plus auctoritatis perstringit misero oculos; non sanctitas, sed foedissima levitas et ambitio est ista. Hiccine est meus sensus pristinus, quo abjici despicique et proculcari ab omnibus, ut Domini mei dignarer insignibus, erat in votis? Haec solida est professio, velle ignorari et pro nihilo duci, et tanquam peripsema seu purgamentum omnium mortalium pedibus subjici. Disce obedire mancipium nequam, disce jugum pati terra et cinis. Haec et similia, in se reversus, sibi oggerebat Ramirus, ut narrat P. Tannerus p. 204. Ex qua sui victoria mira viro ad obediendum subiit alacritas, pax conscientiae rediit, et novus zeli ardor animas juvandi mentem occupavit.

Hujusmodi autem exempla et rationes virorum sanctimoniae fama inclytorum annon merito ambitiosos confundant, et ob degradationem nonnullam haud quietos tranquillitati pristinae jure restituant?

IV. Obedientia.

IV. Ratio quarta, omnem ab animo turbationem ob gradum excitatam sopire aut eliminare valens est obedientia, quae hoc jubet et non aliud, ac proinde voluntas propria et judicium omnino abneganda sunt, non poenae metu, nec praemii spe, sed impulsu charitatis et unius Dei amore, adeo ut, si Deus nec ullum humilitati nec obedientiae statuisset caeleste praemium, nihilominus ad omnia ipsi placita quam paratissimus esse decerneres in omnem vitam tuam, modo ipsi Deo Optimo Maximo gustum ac beneplacitum praestares. Substerne te igitur Deo ejusque nutui pare, praesertim cum os tuum aperueris et quarto inter simplicia post tirocinium voto te obstrinxeris, asserendo: *Promitto me eamdem Societatem ingressurum, etc.* Jamque amplius retractare non liceat, sed standum sit promissis. Obedi igitur alacriter

et cum Christo Domino dic : *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me.* Joan. c. 4, 34 et cum Machabaeo heroe generosissimo : *Sicut fuerit voluntas in caelo, sic fiat* (1 Mach. 3, 60). *Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei,* inquit Christus, *qui in caelis est, ipse meus frater, et soror, et mater est.* (Matth. 12, 50).

Hoc modo animandus est animus ad obedientiam, omnisque amor proprius exuendus : sane in die judicii a nobis Judex non reposcet, quo in gradu doctrinae vel officii ac dignitatis vitam nostram exegerimus, sed quam sancte eam instituerimus, quemve perfectionis gradum conscenderimus ; non requiret, quibus ornati talentis fuerimus, sed quam fervide ea ad Dei gloriam impenderimus ; non quo in munere, sive professorum theologiae, sive verbi divini praeconum, sive in missionibus apostolicis operariorum versati fuerimus, at quam pura intentione, quam sincero gloriae divinae et animarum zelo munia nostra obiverimus. Contigereque potest ut e coadjutorum classe quispiam et in hac vita meritis et gratia, ac in altera coronis et gloria professum quamplurimis praecedat parasangis : quemadmodum de primo Societatis nostrae martyre Venerabili P. Antonio Criminali, qui e coadjutorum spiritualium numero fuit, et eo gradu etiam indignum se judicabat, nullus dubitandi locus relinquitur.

V. Constitutiones S. Ignatio.

V. Neque solum in ultimo Societatis gradu constitutos sua sorte contentos esse voluit S. Ignatius, verum etiam in Examine c. 6 addit, in novitiis quoque hanc cautelam requiri. Unde voluit statuitque 1. In tyrocinio neminem de gradu uno ad alium transire : ut si sit examinatus admissusque pro gradu coadjutoris temporalis, novitiatu finito obtinendo, nullam de statu hoc cum scholasticorum gradu commutando cogitationem suscipiat, neque etiam e contrario ; id enim perfectionem cuique statui convenientem sufflaminaret. 2. Jubet deinde idem S. Parens

noster, ne quispiam ante tempus ex uno gradu ad alium ejusdem status subordinatum progredi allaboret, v. g. ne coadjutor novitius ante tempus in collegio degere aliorumque coadjutorum officia licet ipsorum propria obire desideret; ne novitius scholasticus ante tirocinii finem ad literis vacandum, aut ad docendum anhelet; ne magistri, aut Patres in tertio probationis anno versantes ante tempus ad gradum ultimum festinent: nam secus agentes haud levis superbiae indicium praeberent, laudatissimamque Societatis harmoniam confunderent. 3. Monet tirones, ut novitiatus tempore omnem omnino de gradu aut officio secuturo curam ac sollicitudinem deponant, cum id incertum solique divinae providentiae cognitum sit; pari ratione vult, ut scholastici in collegiis operam studiis navantes omni alia sollicitudine supersedeant, ne ea forte, quibus obedientia illos applicat, negligant, aut segnius tractent: agerent enim, si secus facerent, contra primam scholasticorum regulam, quae eos pure in illa incumbere studia praecipit, quibus ab obedientia applicantur, quamvis nunquam ad ea tradenda Societas illos postmodum destinatura esset. Perperam igitur procederet magister literas humaniores docens, si studiis istis relictis, philosophicis, aut theologicis sese impenderet, aut si theologiae studio applicatus rhetoricae, poesi, aut aliis scientiis vacaret. Hujusmodi enim mutabilitates animorum inordinataeque ad hunc vel illum gradum, officium, studiumve propensiones perturbationes generant et ingens status nostri perfectioni impedimentum injiciunt. Provenit autem inconstantia haec et mutabilitas ex eo, vel quod cum in uno satiari nequeamus, velimus in multis, vel quod difficultates status praesentis effugere cupiamus, et commodis frui quae nobis imaginamur in aliis: et saepenumero hallucinamur, et specie inani deludimur.

Quae cum ita sint, dilectissimi, si pacem, si animi

tranquillitatem quaerimus, si ordinem, si resignationem, si humilitatem, si obedientiam amemus, et perfectionem sectari aveamus : immutabiliter in statu illo seu gradu persistamus, in quo obedientia, ac sancta Dei providentia per Superiores nos collocavit, quamdiu ipsi placuerit. Nec ad alium gradum aspiremus, nec ad alia studia aut negotia festinemus, nisi ad ea, quae ipsa nobis sapienter injunxerit. Ambitionem etiam omnem magnamque nostri existimationem deponamus, et vel infimo, non solum Patrum, sed etiam fratrum ordine indignos nos arbitremur. Quasi modo geniti infantes et innocentes totos nos providentiae divinae (quae majorem nostri, quam rex ullus aut princeps unigeniti sui curam gerit) committamus ; et quemadmodum infans nullius rei sollicitudine tangitur, sive involvatur pannis sericis sive lineis, sive in ampla civitate, sive in exigua versetur, sive in magnifico palatio, sive in paupere casa educetur, nec laetatur, si afficiatur honore, atque in sublimi collocetur subsellio, nec contristatur, si contemptui habeatur et ponatur in imo : ita nos Patri nostro caelesti, Patri infinitae potentiae, sapientiae et bonitatis, omniumque patrum ac matrum amorem longissime superanti, nos integre et perfecte quoad gradum, officium, locum, studia, atque omnia alia resignemus, et quoniam ipsi singularis est cura de nobis, omnem sollicitudinem affectu filiali in eum projiciamus, et bene nobis erit : *Dominus regit me, et nihil mihi deerit.*

EXHORTATIO II

IN REGULA XX.

Suadet cunctis e Societate, ut in gradu suo sese perficiant, totosque se divino obsequio impendant.

THEMA : *Estote ergo vos perfecti* (Matth. 5, 48) ; vel : *Sed in suo perfici, et obsequio Dei et gloriae sese impendere* (Reg. 20).

Quotquot in quocunque Societatis gradu versantur, sua singuli a DEO recepere talenta, quibus negotiari, sese perficere, et totos divino obsequio impendere valeant. *Nullus est*, inquit *S. Gregorius* Homil. 9, in Evang. n. 7 (ML. 76, 1109) *qui veraciter dicat : Talentum minime accepi, non est unde rationes ponere cogar : Talenti enim nomine cuilibet pauperi etiam hoc ipsum reputabitur, quod vel minimum accepit :* Sed *Uni dedit quinque talenta, alii duo, alii unum ;* pro libitu et beneplacito suo distribuit. Hac ratione S. Paulo Apostolo quinque tradidit, scilicet donum linguarum, potestatem miraculorum, Apostolatum, zelum animarum, efficaciam praedicandi. S. Timotheo quasi duo concessit, scientiam Scripturarum et episcopatum Ephesinum. Onesimo vero unum, scilicet studium ministrandi S. Paulo Romae carceri mancipato. Ita pariter divina Bonitas Societatis Jesu membris aliis elargitur quinque talenta, veluti professis ; aliis duo, ut coadjutoribus spiritualibus ; aliis unum, ut coadjutoribus domesticis officiis addictis ; omnibus autem et singulis incumbit, ut secundum suam virtutem negotientur et alia talenta lucrentur, in suo gradu sese perficiant, totos servitio divino se consecrent, atque ita accepta a Deo talenta multiplicent. Ut autem rei hujus prototypon et exemplum proponamus, creata

caetera consideremus ; sed illustrius quam in Angelis haud reperimus, quos et S. Ignatius suis ad imitandum exhibere solebat. Hi enim et in gradibus suis ac ministeriis omnino sunt perfecti, et voluntati divinae atque obsequio totos se consecrant. Hos igitur ad imitandum nobis ob oculos mentis collocabimus.

I. Quisque in gradu suo se perficiat.

I. Primum quidem intueamur, quo pacto plantae, arbores, pisces, volucres, animalia et homines sensim crescant et se per sumptionem alimenti perficiant. Sic enim ex nuce fit corylus ; de glande fit ardua quercus : ex parvo puero denique magnus homo. Angelicas mentes deinde intueamur quomodo brevi tempore perfectionem suam attigerint, et nunc in gradu suo, in functione sua et actione qualibet sint perfectae, ut pro modulo nostro aemulari satagamus. Nam in primis Seraphini perfectissimo in Deum amore rapiuntur, et pro viribus Angelos inferiores charitate accendunt. Cherubini cognitione perfecta Deum contemplantur, aliosque illuminant et ad cognitionem Dei deducere allaborant. Throni perfecte Majestatem divinam excipiunt, ut in illis quodammodo resideat ac quietem capiat, et simul alios ad Numen divinum recipiendum disponere moliuntur. Dominationes perfecte ab omni servitute, tyrannide, et cupiditate se abstrahunt, totosque se ad supremum rerum omnium Monarcham convertunt; et alios ab hisce vitiis abstractos ad bonorum omnium fontem reducere nituntur. Virtutes prodigia et signa mirabilia perfectione magna patrant, perque illos viri perfecti similia efficiunt. Potestates spiritus malignos et adversarias potestates omnino compescunt. Principatus regna et provincias recte gubernant. Archangeli summa annunciant. Angeli denique Deum cognoscunt ac diligunt, et per inspirationes homines ad eadem dirigunt atque perducunt. Verbo, spiritus angelici in hierarchiis, choris seu gradibus suis, necnon in functionibus et officiis suis, magna perfectione omnia peragunt.

Caelestium horum geniorum imitatione S. Patriarcha noster quemlibet in Societate, quocunque etiam in gradu constitutus foret, conniti voluit, ut gradus sui perfectionem adipisceretur. Si quis ad professionem evectus sit, instar Seraphinorum et Cherubinorum virtute ac scientia ardeat et luceat, aliosque exemplo et verbo illuminet atque accendat. Si quis sublimi illa ingenii acie careat, atque exellentis doctrinae defectum in se notet, virtutum soliditate ac perfectione insigni scientiae defectum compensare studeat. Si quis Marthae ministeriis addictus, cum Onesimo, uno duntaxat sit talento dotatus, animum non despondeat; sed perfectione magna munia sibi concredita obeat in amore divino, ac sanctimonia vitae omnigena se perficiat, et plura talenta lucrari, professosque ipsos meritis ac gloria in caelis praecellere valebit: quemadmodum Onesimus fideli ministerio plura alia meruit, scilicet episcopatum Colossensem, multorum conversionem, ac denique martyrii lauream, ut insinuat Cornelius a Lapide in epist. ad Philemonem. Et plures illiterati majorem in terris gratiam, et in caelo gloriam assecuti fuere ingenio et doctrina praestantibus, ut in S. Francisco Seraphico, Sancto Simeone Stylita, S. Didaco, S. Catharina Senensi, et aliis quamplurimis liquet.

Singuli itaque in gradu suo se perficiant. Perfectum definit Aristoteles, cui nihil deest. Duobus autem modis contingere potest, ut nihil alicui desit: 1. Si nihil omnino sit, aut excogitari possit, quod in illo non reperiatur: atque ita solus Deus perfectus est. 2. Si in certo aliquo genere, in certa disciplina, virtute, proprietate nihil ei deficiat eorum, quae ad eam requiruntur. Et hac ratione professi in suo gradu, in virtute ac scientia, non professi in gradu sibi proprio perfectionem nancisci studeant.

Novitii quoque, qui gradum ultimum nondum adepti sunt, sed in dies magis magisque ad eum sese disponunt, tirocinii tempore tironum perfectionem assequi enitan-

tur; eum in finem 1. mortificationi assidue insistant, contra se ipsos et vitia pugnent, de alia re nulla solliciti. Malitiam peccati probe cognoscant, et cujuscunque etiam peccati venialis deliberati horrorem concipiant, ita ut cum tot Sanctis in mortem tradi malint, quam Deum peccato deliberato offendere. 2. Ardens desiderium omnes et singulas actiones quotidianas perfecte obeundi concipiant, habitumque exacte operandi stabilem acquirant: hac via, constanti animo in bene coeptis perseverabunt; nam *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Proverb. c. 22. 3. Studeant acquirere amorem crucis, contemptus et adversitatis, Christi patientis exemplo, ut patientiam addiscant et post tirocinium non facile ad minima contraria perturbentur. 4. Perfectam voluntatis propriae abrenunciationem et integram sui resignationem comparare allaborent, ita ut ipsi nihil eligant, nihil recusent, sed indifferentes ac parati sint ad omnia, ad quamvis habitationem, ad quodvis officium, ad quemvis gradum, locum, ad quamvis regionem vel occupationem, more Angelorum, qui toti a Numinis supremi nutu ac voluntate pendent, indifferentes ad omnia. Hac ratione novitii ac caeteri omnes in gradu suo omnino perficientur.

Jam vero quemadmodum S. Ignatius hanc gradus cujusque perfectionem nos docuit constitutionibusque inseruit, ita et eandem ipso opere, angelicam imitando vitam, complevit. Erat ipse Societatis fundator et Praepositus Generalis, in gradu eminentiore collocatus, adeoque virtute et scientia excellenti conspicuus. Sed ut regulam praesentem, et Spiritus Sancti monitum: *Qui justus est, justificetur adhuc; et sanctus, sanctificetur adhuc* (Apc. 22, 11), et qui perfectus est, perficiatur adhuc, impleret, conabatur in gradu suo, exacto variorum perfectionis mediorum adminiculo, de mense in mensem, de hebdomade in hebdomadem, de die in diem evadere per-

fectior. 1. Instar Seraphinorum, licet perfectus esset charitate Dei et proximi, in dies tamen nitebatur in ea crescere; ut enim in apotheoseos ejus relatione, Sacrae Rotae Auditores et Cardinales memorant: *Tanto erga Deum amore flagrabat, ut tota die illum exquireret, ut nihil aliud loqueretur, nihil aliud cuperet, quam placere Deo et illius obtemperare voluntati.* Eodem amore mortalium omnium corda succendi vehementer cupiebat; unde suis ad fructificandum missis unice inculcabat: *Ite, inflammate omnia.* Et Romae doctrinam christianam pueris rudibusque traditam hoc concludebat epiphonemate: *Amate Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota voluntate.* 2. Instar Cherubinorum, scientia, cognitione et aestimatione magni Dei perficere animum connisus est; proinde ex aspectu flosculi aut vermiculi in conditoris cognitionem, aestimationem et amorem rapiebatur, ideoque saepenumero totus igneus et splendore mirabili circumfusus, ac divinitus a terra sublimis conspectus, et cum Deo loqui auditus est: *O Deus meus! Amor cordis mei! O si te homines nossent!* (Andreas Lucas in vita Hispan. Lib. 5, c. 4). 3. Quomodo autem S. Pater instar Thronorum Deum in anima sua perfecte recipere laborarit, instar Dominationum perfectum passionum dominium assequi, instar Virtutum solidam, perfectamque virtutem adipisci, instar Potestatum adversarias potestates compescere, instar Principatuum sancte gubernare, instar Archangelorum summa annunciare, instar Angelorum jugi oratione et contemplatione Patris caelestis faciem intueri studuerit: temporis angustiae non sinunt latius explicare, sed in vita legere licebit. Ex quibus omnibus jure collegimus, S. Ignatium, ut gradus perfectionem singulis praescripsit, ita reipsa, charismata meliora semper aemulando, eandem consequi pro viribus conatum fuisse; cujus tanquam Parentis optimi exemplum sectari non desinamus.

II. Quisque gloriae et obsequio Dei sese impendat.

II. Alterum quod S. Patriarcha noster in regula praesente nobis proponit, est: *Ut totos nos Dei obsequio et gloriae impendamus.* Quod rursum praeclare praestant cuncti spiritus angelici, qui sive in caelis maneant, sive in terras ad nos descendant, semper faciem Patris contuentur, eumque totis viribus, tota mente, toto conatu laudant, amant, et voluntatem ejus exequuntur. Et insuper totos se divino obsequio et gloriae impendunt; clientibus vero suis assistentes, eosdem ad Deum laudandum eique fideliter serviendum inducunt. Imo in nihilum redigi mallent, quam vel momento Dei gloriae ac cultui se substrahere. Idem a nobis requirit in regula vicesima Sanctus Ignatius, ut nemo de alio gradu altiore sollicitus, sed quisque gradu suo optime contentus id unum curet, ut in eo se perficiat; et sive professorum, sive coadjutorum albo insertus sit, secundum talenta sibi credita, totam virtutem, totam scientiam, totum ingenium, judicium, eloquentiam, oculos, aures, manus, pedes, os, linguam, pectus, omnes denique corporis et animae vires obsequio Dei et gloriae ejus impendat, et secundum obedientiae directionem omnia peragat, ac proximum in salute perfectioneque acquirenda opitulari enitatur. Simili modo novitius totum se Deo offerat; consodales suos verbo et exemplo aedificare ac perficere studeat; externos vero atque inprimis rudes et pueros doctrina christiana imbuat, in omnibus operibus suis nihil nisi Dei majorem gloriam spectans. Sic Dei obsequio et ipse totum esse impendet. Ut vero alacrius ferventiusque in suo gradu quisque id praestet, summi momenti causae id requirunt et jure suo postulant.

1. Exigit id a nobis infinita divinae Majestatis excellentia et essentia ejus immensa: ipse enim solus est, coram quo, ut ait Is. 40, 17, sic sunt *omnes gentes, quasi non sint, et quasi nihilum et inane reputatae sunt ei.* Ipse unus hoc sibi nomen vindicat: *Ego sum qui sum*

(Ex. 3, 14) cujus comparatione alia veluti non sunt, aut nihilum et inane censentur. Ipse solus bonus et infinita est bonitas: de quo Veritas ipsa testata est (Matth. 19, 17): *Unus est bonus, Deus.* Ipse solus potens et immensa potentia, teste Apostolo (1 Tim. 6, 15 sq.) *beatus et solus potens, Rex regum, et Dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem.* Solus habet sapientiam, aeternitatem, justitiam, misericordiam, sanctitatem et clementiam. Si igitur reges terreni et principes digni judicantur, ut aulici ministri et famuli eorum obsequio se totos impendant; quis honor, quod obsequium, quae gloria debebitur illi, qui solus habet omnem excellentiam, majestatem, dominium, imperium, potestatem? a quo quidquid bonitatis, dignitatis et potestatis creaturis universis concessum est, tanquam ex fonte inexhausto scaturivit?

2. Exigit id conditio nostra, qua toti Dei sumus, secundum illud Ezech. 18, 4: *Omnes animae meae sunt; sicut anima patris, ita et anima filii mea est,* et Job. 41, 2: *Omnia quae sub caelo sunt, mea sunt.* Quid autem aequius, quam ut homo Creatori ac Domino suo supremo et legitimo serviat, totumque se ejus famulatui mancipet, et vitam omnem, quam ab eo obtinuit, in ejus cultum et gloriam insumat?

3. Exigit id redemptio nostra, qua Filius Dei nos diabolo venditos et ad perpetuum inferni carcerem damnatos sanguine suo et morte redemit. *Empti estis pretio magno* (1 Cor. 6, 20), nempe sanguine Filii sui, qui *tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis* (Eph. 5, 2). Quam igitur indignum et grave erit servos tanto pretio comparatos hero et Redemptori suo obsequia debita denegare, ejusque servitiis se non totos impendere?

4. Exigit id finis nostri praestantia, qui est ipse Deus, ad quem amandum, colendum et glorificandum conditi sumus, quia ipse *primus et novissimus, principium et finis* (Apoc. 22, 13).

5. Exigit id praemium ingens digne ei servientibus ejusque obsequiis totos se impendentibus promissum : aeterna scilicet Beatitudo, ac Deus Opt. Max. ipse. *Ego* (inquit) *protector tuus sum, et merces tua magna nimis.*

Quocirca, charissimi, quisque in gradu suo se perficere studeat, sicut professi et coadjutores in suo, ita quoque tirones in suo; nihil negligant, peccatorum fuga, vitiorum extirpatione, operum quotidianorum accuratione, malorum tolerantia, et omnimoda sui resignatione et indifferentia, exemplo SS. Angelorum et Sancti Ignatii. Deinde corpus cum sensibus et membris, animam cum potentiis Deo consecrent, dicendo cum Sancto Ignatio in meditatione de regno Christi: *Me tibi penitus offero meaque omnia tuae subjicio voluntati,* et in exercitio de amore Dei: *Suscipe Domine universam libertatem meam, accipe memoriam, intellectum atque voluntatem omnem: quidquid habeo vel possideo, mihi largitus es, id tibi totum restituo.* Et quemadmodum ille totum se gloriae divinae impendit, corde, ore, et opere semper praeferendo *majorem Dei gloriam,* ad eamque propagandam omnes cogitationes, curas, occupationes, industrias, labores et studia dirigendo; domos, collegia, gymnasia, sodalitia, missiones, lectiones, catecheses, conciones, instructiones atque omnia alia referendo, ac denique per universum mundi ambitum per suos fidem propugnando, haereses oppugnando, infidelitatis tenebras illustrando, juventutem erudiendo, summos, medios, infimos ad pietatem, Sacramentorum frequentiam, et Dei cultum traducendo (ut recti, et non invidi rerum aestimatores probe norunt, et vel ipsi Ecclesiae sanctae inimici, et maximi Societatis hostes profitentur): ita nos pro modulo nostro et talentis a Deo acceptis negotiemur, quidquid per ingenii, gratiae et corporis vires valemus, libenti animo praestemus, atque ita totos nos obsequio et laudi, servitio et gloriae Dei impendamus, offeramus,

consecremus, quemadmodum divinae Majestatis excellentia, nostra subjectio, redemptio, finis, et gloriae aeternae corona jure exigit ac promeretur.

REGULA XXI

DE TEMPORE, ORDINE, DEVOTIONE ET ARIDITATE IN EXERCITIIS SPIRITUALIBUS.

EXHORTATIO I

De tempore et ordine rerum spiritualium.

THEMA: *Omnia tempus habent* (Eccl[ae] 3, 1); vel: *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant* (Reg. 21).

Omnia tempus habent, inquit regum sapientissimus Salomon, Eccl. 3, 1. Hebraicus textus sonat: *Omni rei est constitutum tempus.* Syrus, *omni rei est tempus, et tempus omni negotio sub sole.* Alii vertunt: *Omni rei suum est praefinitum tempus, limitatum et determinatum:* deinde ad particularia descendens, subjungit: *Tempus nascendi, et tempus moriendi,* l. c. Sic flores, frondes et germina oriuntur in vere, occidunt in hieme; homines et animalia nascuntur in infantia, moriuntur in senecta. *Tempus plantandi, et tempus evellendi,* l. c. Tempus plantandi, arbores, frutices, herbas, ac tempus eas evellendi, juxta certorum siderum ortum, praesertim lunae, ventorum, pluviarum, serenitatum: ut exacte describit Varro et Columella L. 2, de re rustica, c. 8, et seq. Pari ratione tropologice est *tempus plantandi,* virtutes statis temporibus, et *tempus evellendi* zizania vitiorum; est tempus vacandi poenitentiae ut in quadragesima, et laetitiae spirituali ut in paschate; nunc operibus eleemosynae ut tempore pestis, famis, belli; nunc

patientiae ut tempore morbi, tentationis, persecutionis ; nunc operibus vitae contemplativae, nunc activae, prout obedientia exigit. Atque hoc ipsum praescribit S. Patriarcha noster praesente regula : *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant.* Est enim tempus meditandi et tempus laborandi, tempus dormiendi et tempus vigilandi, tempus tacendi et tempus loquendi, tempus corpus pascendi et tempus animam oratione, examine, spirituque lectione reficiendi. Verbo, omni rei suum praefinitum et determinatum est tempus, ac potissimum exercitiis spiritualibus ; quod nemo negligat, nemo invertat, ac ordinem perturbet, qui sibimet ipsi nocumento esse nolit.

Tria igitur nunc declarabimus ; nimirum Societatis religiosis, rebus spiritualibus impendendum esse tempus suum, tempus integrum, non secus atque in reficiendo corpore tempus proprium et integrum observatur.

I. Omnes rebus spiritualibus impendant tempus suum.

I. Quemadmodum Noe arcam Ecclesiae catholicae, ita et Societatis nostrae symbolum aut figuram esse merito asserere videmur, ad quam divina Clementia ex misericordia sua infinita prae tot myriadibus in mundi diluvio pereuntibus nos vocare dignata est. Sicut enim in arca non solum erant mansiones et domicilia, sed etiam esca omnibus animantibus in ea degentibus conveniens custodiebatur : sic etiam in Societate nostra, non solum mansiones multae sunt, id est, domus, gradus, officia et functiones ; verum etiam esca multiplex omnibus in ea degentibus, et in quolibet gradu aut munere constitutis apta asservatur, qua vitam spiritualem conservare valeant, sine qua fame contabescant, non secus atque Noe cum familia et animalibus morti in arca succubuisset, nisi pabulum pro hominum pecorumque sustentatione in arcam invexisset, ac suo tempore distribuisset.

Omnes, ait Sanctus Ignatius, *tempus suum rebus spiri-*

tualibus impendant. Omnes sive Superiores sint, sive subditi, sive professi, sive coadjutores, sive veterani, sive novitii. *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant*. Quasnam vero in Societate res spirituales nuncupamus atque usurpamus ? Meditationem, orationem vocalem, sacrificium, psalterium, rosarium, examen commune et particulare, libri spiritualis lectionem, communionem, exhomologesin, caeterasque functiones asceticas, quibus Spiritus nutritur, sustentatur, conservatur, roboratur, ac perficitur : sine quibus languet, deficit, contabescit ac moritur.

Ait autem *tempus suum :* sive tempus quod cuique a Superioribus concessum, aut constitutum fuerit : non quod omnes tempus aequale, aut aequaliter illud queant impendere, sed quilibet *tempus suum*, professus suum, coadjutor suum, tiro suum. Sane S. Pater noster professis studium orationis ita commendavit, ut omne tempus, quod obedientiae et charitatis operibus superest, ab iis orando traduci voluerit. Fratres suum tempus meditationi, sacro examini, libro spirituali destinatum habent ; praeterquam quod etiam ante, inter, et post labores et opera singula, mentem ad Deum elevare, ardentiaque suspiria velut igneas sagittas in coelum ejaculari valeant. Novitii felices sunt, quibus totos prope dies exercitiis spiritualibus insumere conceditur. Denique nemini non tempus suum conceditur, quo spiritum excolat et nutriat, veluti in arca Noe nec mansiones nec escae deerant.

II. Omnes rebus spiritualibus impendant tempus integrum.

II. Alterum, quod implicite S. Pater insinuat et optat, est illud, ut hoc tempus nobile non accidamus, non decurtemus aut minuamus ; multo minus, ut illud studiis, laboribus, conversationibus, aut aliis rebus impendamus, similes illis, qui neglectis unionibus conchas, relictis nummis aureis lutum colligerent. Profecto si cui ad aerarium regium aditus reseraretur ea lege, ut quod unius duntaxat horae spatio aureorum nummorum exi-

mere libitum esset, liceret sumere; quantum vero illa hora negligeret, tantum omnibus aliis penuria laboraret: quanta huic diligentia impendenda foret, ne hora illa sine fructu efflueret? Ita nobiscum agitur, quando tempus aureum exercitiis spiritualibus deputatum negligimus, aut truncamus; neque enim solum debito fructu pro tempore secuturo, totaque aeternitate privamur, verum etiam ob temporis pretiosi jacturam poenam non levem incurrimus.

Reperias nonnunquam religiosos verbi divini praecones, aut conscientiae arbitros aut scientiarum variarum professores, quibus vel cum auditoribus, vel cum poenitentibus, vel cum discipulis prolixa sine fine colloquia miscere lubeat; at horulam colloquiis cum Deo insumere taedeat. Annon hujusmodi religiosos recte Pilato assimilaverimus, qui cum scribis, cum turbis, cum militibus, vel de Barabba in parasceve effuse locutus est; at de veritate cum Christo tamdiu loqui non potuit, quamdiu Dominus roganti una, eaque brevissima forte periodo, responderet. Dicit ei Pilatus: *Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Judaeos* (Joan. 18, 38). Subsiste saltem, Pilate, tamdiu, donec quod quaeris doceare. Scilicet ut Pilato, ita et Religiosis tepidis quaevis mora cum Jesu saeculum est.

Reperias quoque religiosos Marthae ministeriis mancipatos, qui ad labores quosvis alacres, ad orandi et meditandi labores sint segnes; ad opera externa manualia exultent, ad interna, ad spiritualia exercitia longe aliis nobiliora gemant. Recordamini obsecro (ait P. Joannes Paulus Oliva Societatis nostrae Generalis XI. Lib. 4. stromatum) vaccarum, quas Philisthiim arcae Domini supposuerunt; *Ibant autem in directum vaccae... pergentes et mugientes*. Pro Deus immortalis! quoties et graviora traxerant, et durius laborarant, nec mugierunt. Vix pergere coeperunt cum arca, et mugiunt. In stabulo emun-

guntur et silent : tacuissent credo, si aratrum ducere per diem noctemque coactae essent : Arcam sine mugitu non trahunt. Et illas quidem non miror ; nam et bruta erant, et forte dolebant a se derelictos vitulos. At vero religiosi, Deo sacrati, Numinis supremi amici et servi, qua ratione mugitus suos obtegent ? Aratrum trahunt non raro laeti, semper insomnes ; arcam vero orationis circumducunt et mugiunt, similes rusticis, qui tota die in agris aestuant, quos stupeas quadrante uno aris adstare sine ejulatione non posse.

Reperias etiam forte nonnullos, sive e magistrorum docentium, sive e theologicis scientiis vacantium numero, qui medias aut integras noctes declamationibus, affixionibus, dramatibus, comoediis, thesibus ac disputationibus apparandis insomnes ducant ; at meditationis horam absque somno aut oscitatione haud traducant. An non illos Apostolis dormiturientibus recte similes pronuntiaverimus, qui in oratione vigilare non potuerunt, in labore potuerunt ? *Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes, et dicit Petro : Sic non potuistis una hora vigilare mecum* (Matth. 26, 40) ? At labore possunt. Audi ipsummet Simonem suas commemorantem Christo vigilias : Et respondens Simon dixit illi : *Praeceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus.* Audin' ? Quomodo vigilare in horto, una tantum hora pro Christo, toties excitatus non potest ; integram solidamque noctem in lembo captandis nequicquam piscibus intentus, insomnem ducere potest ? Ita accidit gloriae vanae cupidis, in salutis autem negotio negligentibus : in curiis libentius remigant, quam orant ; libentius chartis et studiis, quam precibus aut libris precatoriis impallescunt.

Reperias denique, quod dolentes referimus, religiosos novellos in tirocinio sat fervidos, spiritualibus apprime addictos ; at docendae juventuti applicatos aut immodico

sciendi ardore, aut liberiore cum proximis conversatione, paulatim intepescere, meditationes, lectiones pias, conscientiae discussiones omittere, atque ita sensim sine sensu pristinos saeculi affectus recalescere, vitae religiosae pertaesos retro respiscere, atque ad Aegypti ollas, allia et caepas denuo aspirare. Unde tanta clades et miseria ? *Aruit cor meum*, ait propheta regius, *quia oblitus sum comedere panem meum* (Psal. 101, 5). Aruit affectus caelestium, quia oblitus sum spiritui dare pabulum rerum spiritualium; et si quando bonae inspirationis aut cogitationis semen excepero, illico exarescit : *Natum aruit, quia non habebat humorem* et alimentum (Luc. 8, 6).

Hujus furfuris homines spiritualia negligentes, totoque se aut studiis, aut negotiis externis, aut conversationibus ac confabulationibus dedentes, annon similes sunt Hebraeis caelestis annonae nausea laborantibus ? Clamant (Num. c. 21, 5) : *Deest panis, non sunt aquae ; anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes.* Audite tepidi, audite spiritualium neglectores ; quod si, pluente manna, illis non licuit panem frigidamque optare, quin poena mortis plecterentur, licebit vobis in azymo pastuque caelesti furfur esurire ? Qua ratione, qui caeli pane (oratione, contemplatione, lectione sacra) saginari valetis, rabire cupiditate glandium potestis, quin apris discerpendi dedamini ? Cavete et pavete : manna fastiditis, si e caelo pluat ; pepones et cucumeres et caepas esuritis, si eas Nilus Aegyptiaque sanies incluserit. *Misit Dominus in populum ignitos serpentes.* Metuite, ne et vos ignitus serpens, draco antiquus mordeat ac devoret in mundi pericula relapsos. A neglectu meditationis, inquiebat piissimus Berchmannus, omnis a Societate apostasia sumpsit exordium. Non deseritis vocationem, nisi ante deserueritis orationem.

Quocirca, cum omnia tempus habeant, etiam naturalia et minima quoque, quanto magis supernaturalia et spiritualia ? Ut aequum omnino sit, omnes suum tempus rebus spiritualibus impendere : nonne anima plus est, quam corpus ? Si igitur corpus tanta cura suo tempore pascitur, quanta sollicitudine anima suo tempore reficienda erit, ne fame contabescat ? Quilibet igitur tempus suum rebus spiritualibus consecret, quocunque munere aut gradu fungatur ; cum ex his omnis energia ac virtus in opera alia dimanare debeat. Hae conciones inflammant ; hae studia illuminant ; hae labores acuunt ac perficiunt. Quare nemo aut concionatorum, aut conscientiae arbitrorum, aut scientiarum variarum professorum adeo demens sit, qui aureum rerum spiritualium tempus aeneis minusque pretiosis occupationibus insumat ; et cum auream colligere valeat monetam, in cupream totum sese effundat. Nemo eorundem cum Pilato prolixos libens cum turbis sermones misceat, et vel horulam colloquio cum Christo insumere recuset. Nemo coadjutorum temporalium ad labores externos ita se totum applicet, ut contemplandi et orandi laborem refugiat, et cum vaccis arcam Domini portantibus mugiat. Nemo magistrorum nostrorum aut scholasticorum ad studia prompte vigilet, et ad orationem indormiscat, ne cum Petro dormituriente audire cogatur : *Sic non potuisti una hora vigilare mecum ?* Denique nemo vel ad recolenda studia, vel erudiendam juventutem destinatus, tantopere se vel studiorum, vel conversationis inordinato desiderio absorberi sinat, ut exercitia spiritualia intermittat, vel cum Hebraeis manna nauseet, et furfures, pepones et alia Aegypti appetat ; alioquin certissime cor ejus exarescet, devotionis calor intepescet, charitas et spiritus refrigescet, periculoque se manifesto exponet, ut e religionis caelo in caenum mundi relabatur, et ab ignito serpente stygioque dracone mordeatur, perimatur et deglutiatur.

EXHORTATIO II

De observando in rebus spiritualibus tempore congruo et statuto.

THEMA : *Fili, conserva tempus* (Eccli 4, 23) ; vel ex Regula.

Tempus non modo religiosis viris probe observandum, sed etiam tanquam rem longe pretiosissimam et a supremo Numine ad opes immortales, ad virtutum gratiae et gloriae thesauros comparandos nobis benigne concessam, studio singulari conservandum esse, quis vel leviter in vita religiosa versatus ignorat ? Et tamen quoties, pro dolor ! etiam viris religiosis nobile hoc cimelium, hanc temporis pretiosam gemmam, aut homines mundani garruli, aut religiosi otiosi ac tepidi, aut daemones ipsi eripiunt ? Qui idcirco recte fures temporum appellantur, quod ad illud cum ipsis prodigendum, rebusque vanis ac non raro noxiis impendendum incautos sollicitent. Jubet ergo Siracides nobilissimum hunc thesaurum, et si perdatur irrecuperabilem, studiosissime conservare, operibus virtutum insumere, atque a malo declinare ; idque jure merito : *Non enim,* ut ait Seneca epist. 118, *tam benignum et liberale tempus nobis natura dedit, ut ex illo vacet perdere ;* et mox : *Ex hoc tempore tam angusto et rapido, et nos auferente, quid juvat majorem partem mittere in vanum ?* An ignoramus illud velut vaporem, umbram ac fumum quam velocissime fugere, et irrevocabiliter avolare ? An nescimus tempus hoc momentum esse, a quo aeternitas vel beatissima, vel miserrima pendeat? Ergo recte Siracides monet : *Fili, conserva tempus,* idque non in omni duntaxat opere ac labore pro Dei gloria suscepto, sed vel maxime in rerum spiritualium exercitiis, velut aurum, plumbum, reliqua omnia dignitate et merito excedentibus.

Quod ut praestemus, non tantum quisque tempus suum, et tempus integrum, ut exhortatione proxime praecedenti declaravimus, sed etiam tempus congruum, tempusque statutum impendat necesse est, ut dictione praesenti patefaciemus.

I. Tempus exercitiis spiritualibus tribuendum esse, non quodcumque, sed aptum, sed congruum et opportunum, vel ex eorum praestantia abunde jam vidimus; et absque hoc, in virtutum studio et animarum salutis negotio exiguum profectum faciemus. *Haec meditare*, inquit Apostolus, *et in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus* (1 Tim. 4, 15). Nunquam autem profectus tuus manifestus erit omnibus, nisi vitam apostolicam rite instituas, nisi vitam mixtam probe ordines, nisi contemplationem et actionem artificiose conjungas, et singulis congruum tempus assignes: *Neque enim* (ait *S. Gregorius* L. 6 moral. c. 17) *perfectus praedicator est, qui vel propter contemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instantiam contemplanda postponit,* sed is, qui singulis functionibus tempus opportunum deputat, sedulo impendit: quomodo exemplo omnibus Christus Dominus praeluxit, velut idem S. Gregorius l. c. insinuat, dum subdit: *Hinc est quod humani generis Redemptor per diem miracula in urbibus exhibet* (nota tempus congruum) *et ad orationis studium in nocte pernoctat* (nota tempus orationis opportunum): *ut perfectis videlicet praedicatoribus innuat, quatenus nec activam vitam amore speculationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant; sed quieti contemplantes sorbeant* (temporibus congruis) *quod, occupati erga proximos, loquentes refundant.*

I. Spiritualibus exercitiis impendendum tempus *opportunum.*

Congruum igitur aptumque tempus et actioni et contemplationi tribuendum est; et utriusque fructus ac profectus abunde elucescet. Reperire est autem nonnullos

tepidos, opportuniores matutinas horas literarum studiis, pomeridianas vero minus aptas, exercitiis pietatis tribuentes. Alios invenire est, pensum horarum, aliaque spiritualia in serum vesperum rejicientes; alios ascesin annuam in tempus hiemale incommodum differentes. Tempus verni jejunii aptum eos invitat; tempus paschale et majale allicit; tempus inter festum Ascensionis Domini et Pentecostes, olim recollectioni Apostolicae destinatum, et per quam opportunum, trahit; at nondum illis placitum; nondum venit tempus optatum, donec ultima anni hebdomas instet et dilationem ulteriorem abrumpere cogat. Annon hujusmodi dilatoribus jure Deus improperet, quod olim per prophetam Aggaeum populo oggessit (1, 2): *Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini aedificandae.* Dominus vero ingratam excusationem illam refellit, dicens: *Nunquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laquearis?* id est, fornicatis, concameratis, fornice seu testudine tectis: quasi diceret, vobis suppetit tempus, animus et sumptus ad construendas vobis domos, non solum necessarias, sed etiam delicatas ac pretiosas; verum ad domum Dei dirutam restaurandam tempus et omnia desunt.

Habetis, o tepidi, tempus, ut amittatis illud, ut alienis negotiis illud impendatis, ut rebus inutilibus prodigatis, ut faciatis, quod volupe, imo quandoque quod noxium vobis est; ut autem operemini vestram salutem et profectum, atque exacte peragatis exercitia spiritualia, nondum venisse tempus opportunum causamini; atque ita tempus et ordinem operum invertitis, viliora melioribus, temporalia spiritualibus exercitiis anteponitis. At quid inde sequetur? Non aliud sane, nisi ut poena simili mulctemini, et nunquam serium in vita spirituali progressum faciatis. *Et nunc haec dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum, et intulistis parum; comedistis, et non estis satiati; bibistis,*

et non estis inebriati; operuistis vos, et non estis calefacti; et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum (Agg. 1, 5-6). Hoc profecto, justo Dei judicio, vobis accidit, ut post multa opera bona fructum exiguum referatis; ut pia alioquin et sancta exercitia neque satisfaciant vobis, neque pinguedinem devotionis, neque saturitatem spiritualem praestent, neque charitatis calorem augeant, sed tanquam si in sacculum pertusum infunderetis omnia, perinde maneatis steriles, indevoti, aridi et tepidi, ac si nihil egissetis, vel hac sola de causa, quod tempore breviori, vel parum opportuno, illa velut opus perfunctorium, et ut graeci ajunt, ἔργον ὡς πάρεργον πάρεργον ὡς ἔργον aut festinanter, aut tempore incommodo, aut districte peragatis.

Sequemini igitur *S. Laurentii Justiniani* monitum: *Semper* (perfectionis amantes) *studeant potiora opera quietiori, et congruentiori tempore coaptare, ne immundorum spirituum efficiantur ludibrium, et profectus spiritualis detrimenta capiant.* L. de discipl. et perfect. monast. c. 10. Quae damna ut evadant, semper quantum licet congruum tempus eligant. Si enim Deus justus judex congruum tempus sumet ad omnia opera nostra, etiam bona, dijudicanda (*Cum accepero tempus, ego justitias judicabo,* Ps. 74, 3): sane minime convenit illud nos negligere; nec expedit nos celeriter, perfunctorie aut intempestive id peragere, quod ex proposito et prolixe examinabit judicabitque cardiagnostes Deus.

II. *Tempus suum omnes impendant,* ait S. Ignatius, id est, tempus statutum vel ex regula, vel ex ordine consueto vel ex jussu Superioris, vel ex signo campana dato, ita ut hoc tempus praefixum non antevertamus, non invertamus, nisi vel necessitas, vel obedientia, vel charitas secus faciendum suaserit. *Omnia tempus habent,* clamat Eccl. c. 31. Omnia secundum ordinem facienda suadet S. Paulus. Praeclare id exponit *S. Laurentius*

Justinianus in libro de discipl. et perf. mon. c. 10. *Singuli itaque Deo famulantes studeant proprias interioris atque exterioris hominis loco et tempore dirigere actiones, ne anteponenda postponant, et agenda praetereant... Maximi procul dubio periculi res est, prout suggerit animus, velle degere. Propterea cunctis consulendum est, ut taliter unumquodque disponant opus, quatenus quaelibet hora propriam habeat actionem. Sciant, quando orationi, quando lectioni, quando operi manuum incumbendum sit, ne acediae spiritu in mentis dubietatem vel hebetudinem evecti, tempus suam inaniter consumant.*

Quae vero damna ex hujus vitae ordinatae constantiaeque in agendo neglectu oriantur, idem Sanctus Venetorum Patriarcha mox subdit : *Quam saepe lectioni vacant cum orare deberent, orationi insistunt cum liceret operari, ac per hoc torpore depressi fraudeque decepti, cujuscunque operis debito privantur fructu... Non sic vero, qui pollent prudentia...: suo etenim tempore orant, suo tempore legunt, suo tempore manibus operantur. Singula singulis peragunt horis, nec penes ipsos quidquam ordinatum praetermittitur.*

Stata hujusmodi tempora servandi specimen nobis prabuit sanctus propheta David, quando vespertino, matutino, et meridiano tempore in laudes et praeconia Dei erupit ; idque magna constantia. *Vespere*, inquit, *et mane, et meridie narrabo* (Laudes Dei) *et annuntiabo ; et exaudiet vocem meam* (Ps. 54, 18). Deus enim in oratione constantes ac perseverantes exaudire consuevit.

Simili quoque exemplo praeluxit propheta Daniel, qui non solum degens in Jerusalem, verum etiam translatus cum aliis captivis in Babylonem, more Judaeorum statuta tria orandi tempora exacte observabat. *Ingressus est domum suam, et fenestris apertis in caenaculo suo contra Jerusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, et adorabat, confitebaturque coram Deo suo, sicut et ante*

facere consueverat (Dan. 6, 10). *Tria sunt tempora*, ait Sanctus Hieronymus, *quibus Deo flectenda sunt genua, Tertiam, Sextam et Nonam, ecclesiastica traditio intelligit.* Orabant autem Judaei hora tertia, quia tunc Lex data est in Sina, et eadem orat Ecclesia, quia tunc Spiritus sanctus datus in Pentecoste ; sexta, quia tunc erectus serpens aeneus in deserto : eadem orat Ecclesia, quia tunc Christus est crucifixus ; nona, quia tunc petra dedit aquas in Cades, uti et Christi latus in cruce tunc perforatum, sanguinem dedit et aquam. Porro tertia, sexta, nona computantur ab ortu solis. Hebraei enim diem, ut Romani noctem, dividebant in quatuor horas ; prima erat ab ortu Solis, continebatque tres horas nostras, ac durabat a nostra sexta ad nonam. Hora nostra nona incipiebat tertia, et durabat usque ad nostram duodecimam ; tunc enim incipiebat eorum sexta, quae durabat usque ad nostram tertiam pomeridianam ; a qua incipiebat nona eorum, et durabat usque ad vesperam. Haec ergo statuta tempora exacte constanterque observabat Daniel.

Quanta diligentia constantiaque orandi tempora observarit S. Bernardinus, commemorat in ejus vita Surius cap. 32. Dum enim quotidie hora statuta devotioni vacaret, nulli ad eum patebat accessus, neque principi, neque regi, sed cogebat exspectare omnes, dignus alloquii divini statique precandi temporis aestimator. Quod tempus cacodaemon vel maxime infestare solet, adeo ut S. Joannes Climacus gradu 18, scriptum reliquerit, eodem tubae spiritualis signo convocari fratres ad orandum, et daemones convenire ad eos perturbandum.

Sancti Bernardini eximius aemulator extitit noster Pater Michaël Turrianus Doctor Complutensis, qui postea in Societate mira pietate et sanctimoniae opinione illuxit : de quo refert Eusebius Nierenbergius Lib. 4. Doctor. Asc. 8, c. 51, eum nec morbo, nec ulla occupatione, nec

ullius reverentia a suis exercitiis impeditum, sed adeo constanter ea peregisse, ut statas illorum horas nunquam perturbaret. Accidit aliquando, ut cujusdam exercitii hora acciretur a praecipuo magnate, qui instanter et magna cum festinatione Michaelem advocabat pro re magni momenti ; haesit ille dubius quid ageret, an procederet in exercitio suo, an adiret advocantem ; utrumque fecit, ivit, sed ut postularet principem illum, permitteret prius inceptum exercitium sua hora absolvere. Annuit ille ; Michael autem domum illico repetens, devotioni suae fecit satis, atque absoluto illius horae penso, magnatem repetiit.

Denique, ut pro fratribus nostris coadjutoribus aliquid imitandum attexam : in exemplum sibi statuant fratrem nostrum Cyprianum Zapatam, de quo idem Eusebius recenset l. c., eum dum res rusticas foris curaret, tam rerum spiritualium extitisse tenacem, ut in villa sibi et socio solitariis semper ad illas pulsarit, non secus atque si in collegio forent ; quin et cum solus ipse ad rus abiret, secum ferebat tintinnabulum, sibique soli ad orandum signum dabat.

Adeo exacti et ad admirationem accurati in tempore statuto observando fuere viri sancti et perfectionis avidi, non ignorantes ad hac accuratione tria maxima vitae ordinatae bona promanare, scilicet modum, decorem et stabilitatem, teste Doctore mellifluo Serm. 49, in Cant. n. 5 (ML. 183, 1018) *Discretio* (inquit) *omni virtuti ordinem ponit : ordo modum tribuit et decorem etiam et perpetuitatem.*

Quapropter, charissimi, quisque vestrum in tirocinio assuescat et consuetudinem stabilem acquirat singula exercitia spiritualia congruo, opportuno aptoque tempore peragendi ; nunquam ea sine necessitate, aut causa justa differat, aut in tempus inconveniens illa rejiciat, ne forte ea festinanter, ac proinde imperfecte, obiter, et absque

fructu debito, in angustias temporis coactus decurrere compellatur, Judicisque severi etiam justitias judicantis minas cogatur incurrere. Sed potius tempus ab obedientia aut regula statutum ad amussim observet, nisi vel necessitas, vel charitas, vel obedientia aliud suadet, exigatque, exemplo Davidis, Danielis, Bernardini, aliorumque e Societate virorum illustrium. Hac ratione modum, decorem, perpetuitatem tenebimus, fastidium evitabimus, magnaque jucunditate omnia praestabimus ; nam ut docet *S. Laurentius Justinianus* l. c.: *Qui cuncta statutis perficiunt temporibus, ideo proficiunt, vitamque suam sine taedio ducunt.* Imo facilitatem, et ex varietate ac ordine suavitatem habebunt, ut scribit *S. Hieronymus* Epist. ad Laetam n. 9 (ML. 22, 875) : *Sic dies transeat, sic nox inveniat laborantem ; orationi lectio, lectioni succedat oratio ; breve videbitur tempus, quod tantis operum varietatibus occupatur.*

EXHORTATIO III

REGULAM XXI.

De devotione substantiali.

THEMA : *Obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino* (Ex. 35, 21) ; vel : *Devotioni quaerendae pro mensura gratiae Dei ipsis communicatae insistant* (Reg. 21).

Postquam Patriarcha Jacob. *Gen.* Cap. 28, in somnis vidit admirabilem illam scalam a terra ad caelum pertingentem, angelosque in ea ascendentes et descendentes, ac Deum ipsum summitati scalae innixum: *lapidem* illum, in quo dormierat, *erexit in titulum,* id est, erectum statuit, ut visionis et apparitionis sibi factae monumentum esset, *et fundens oleum desuper,* in signum

consecrationis, ut ait Abulensis. Res enim consecratae oleo inunguntur. Hoc ritu lapidem Deo consecravit Jacob, eodemque postea tanquam altari consecrato usus est, in quo sacrificavit. Patriarchae hujus exemplo Ecclesia altaria ac templa sacra unctione Deo dicat et consecrat.

Ista autem olei unctio, et quae a Jacob, et quae ab Ecclesia peragitur, verae devoctionis est symbolum, qua sponte, placido et grato corde nos Deo devovemus et consecramus, ejusque servitio nos non coacte, sed magna animi pomptitudine offerimus. Simili unctione, ut refert Theodoretus, solitae sunt thecas martyrum piae mulieres ad suam erga illos devotionem contestandam inungere. Et daemon, tanquam Dei et Sanctorum simia, ut scribit S. Augustinus Lib. 1 de Civit. cap. 38, hanc unctionem in sacris suis imitatus est, quando suis persuasit lapides Terminio (falso Deo limitum custodi) inungere et consecrare, in devotionis diabolicae signum. Oleum igitur devotionis est symbolum. Quae duplex est, una vera, solida et essentialis a theologis nuncupata; altera, prioris effectus et fructus, accidentalis dicta, et alio nomine suavitas et consolatio spiritualis appellata. De hac in exhortatione sequenti, de priore vero in praesenti agemus, ejusque effectus tres, quod scilicet sanet, facilitet, roboret, ex olei proprietatibus declarabimus.

I. Oleum devotionis sanat.

I. Prima olei proprietas est sanare, vulnera fovere, et mitigare dolores. Ut enim apud S. Lucam c. 10 legimus, ei, quem latrones, gravissimis plagis impositis, semi-vivum reliquerant, Samaritanus ille obligavit vulnera, oleum infundens et vinum. Vinum, ut vulnera constringeret et saniem abstergeret, oleum, ut partes vulneri vicinas leniret, foveret et roboraret. Quemnam vero vulneratus ille et semivivus designat, nisi hominem quemvis peccati originalis telo sauciatum, et inter caeteras plagas peccati fomite in voluntate percussum, ex quo, teste Doctore Angelico 3, part. q. 27, art. 1: *Languor et difficultas ad*

bonum, pronitas et propensio ad malum nascitur, adeo ut homo paralytici instar vix manus ad laborandum, vix pedes ad ambulandum in via Domini movere valeat. Huic autem gemino vulneri gratiae auxilio oleum verae devotionis medetur, quae hominem Deo se devoventem (nam inde devotio nomen trahit) ei tradit, atque obsequio ejus mancipat, et ad omne opus bonum Deoque gratum exercendum disponit, ac propensionem in malum adimit.

Devotio enim est *fructus Spiritus Sancti,* qui est Fons vivis, Ignis, Charitas, et *spiritalis unctio,* ut in hymno canit Ecclesia, id est, fons et origo devotionis, religionis, fervoris et charitatis. Devotio est *filia gratiae,* nam quod quis promptam hanc voluntatem nactus sit, ex gratia procedit, et omne peccatum rejicit. Devotio est *fons bonorum operum,* quia est generalis actio seu voluntas, qua ad omne Deo gratum afficimur. *Est actio et effectus virtutis religionis;* ejusdem enim virtutis est quidpiam facere, et promptam habere id faciendi voluntatem: cum igitur cultus divinus Deique obsequium religionis sit actus, sequitur etiam voluntatem divinis obsequiis prompte vacandi, ad religionis virtutem pertinere. Est etiam actus et effectus charitatis, si ex ejusdem motivo procedat; si enim Deo placendi studio opera devotionis exerceamus, ad virtutum caritatis spectare censebuntur. Qui enim aliquem amat, universas amici res amore prosequitur: filium ejus, servum, equum, canem, cum omnia haec in rerum amatarum cumulo contineantur. Ita pariter Deo efficaciter placere, ejusque in omnibus obsequio mancipari desiderans, omne quoque peccatum fugere, omne, quod Deo gratum accidere autumat, praestare gestit. Denique devotio, auctore Angelico 2, 2, q. 82, art. 1: *est voluntas quaedam prompte se tradendi ad ea, quae pertinent ad Dei famulatum.* Ad omnia igitur illa devotio inclinat, omnia illa tanquam effectus causat, sive sint obsequia Dei exteriora, sive interiora, quae in ejus cultum et

honorem suscipimus: qualia sunt jejunium, vigilia, genuflexio, corporis castigatio, multiplex virtutum affectio, psalmodia, sacrificium, imo et ipsa mentalis oratio; quae et causa est hujus devotionis, quatenus promptam illam voluntatem generat, et est ejusdem effectus, quia prompta haec voluntas jam genita, sicut ad alia opera bona, ita et ad opus orationis mentalis impellit.

Ex quibus omnibus liquet hanc spiritualem unctionem, hoc devotionis oleum duo illa animae vulnera curare, dum languorem et difficultatem ad bonum excutit, et propensionem ad malum per contrariam in bonum proclivitatem minuit atque eliminat. Quare in hac devotione, charissimi, in dies conemur crescere, nosque perficere, ut quidquid ad Dei cultum et obsequium conducit non solum obeamus, sed et prompte alacriterque aggrediamur: *Hilarem enim datorem*, promptum et alacrem, *diligit Deus* (2 Cor. 9, 7).

II. Facilitat. II. Altera olei proprietas est facilitare et promptitudinem alacritatemque ad operandum inducere, quemadmodum oleum horologiorum rotas difficulter et gravate incedentes et tarde mobiles expeditas facilesque ad currendum reddit. Corium similiter, alias durum ac intractabile, molle et flexile efficit, atque in omnes usus ac formas coaptat. Ita verae devotionis oleum voluntates hominum alias duras lenit, mitigat, promptas, alacres et ad omne Dei obsequium expeditas reddit; licet caro fragilis obmurmuret, sensus contradicat, et homo inferior difficultatem experiatur. Cum enim devotio omnia hujusmodi obsequia tanquam media ad venerandum Deum, cui summe placere desiderat, unice respiciat, ardua et amara ut facilia et dulcia amplectitur, cunctaque difficultatum obstacula fortiter perrumpit, molestiam minuit, laborem alleviat et dulcorat amarorem, jugumque Domini suave, et onus leve reddit.

Quo spectat illud Isaiae 10, 27: *Computrescet jugum*

a facie olei, id est, in praesentia olei: quemadmodum enim boum equorumque juga arida oleo uncta lentescere, mollescere, dissolvi, ac tandem putrescere consueverunt; et sicut, ad literam, opis et misericordiae divinae praesentia jugum regis Sennacherib, quo Judaeos vexavit tributisque oneravit, per regem Ezechiam victorem comptrescet ac dissolvetur: ita tropologice et moraliter oleo divinae gratiae, unctionis Spiritus Sancti, et verae devotionis, quidquid alias jugi instar gravat, quidquid oneris instar premit, facili negotio supportatur ac superatur. Experti id, teste Sancto Gregorio, Apostoli et discipuli Domini in die Pentecostes, Spiritus sancti oleo delibuti, et pietatis, devotionis, religionis et caritatis spiritu repleti, omnia ardua et dura velut fe tucas dirupere; ad contumelias et ignominias risere; carceres, vincula, cruces, rotas, ignes, mortes, ceu rosas ac delicias reputavere. *Potest, inquit S. Gregorius* Moral. l. 19, c. 15 (ML. 76, 113), *nomine olei ipsa Sancti Spiritus unctio designari, de qua per prophetam dicitur: computrescet jugum a facie olei. Jugum quippe a facie olei computrescit, quia dum Sancti Spiritus gratia ungimur, a captivitatis nostrae servitute liberamur.*

Vera haec devotio ejusque energia ac efficacia praeclare eluxit in filiis Israel, Ex. 35, 21. Cum enim Moyses Dei jussu templum exornaturus et ei de necessariis prospecturus decimas aliaque necessaria exegisset, mox Israelitae *obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino*, ad exstruendum tabernaculum et ad ejusdem cultum vestesque sacras requisita. Nam principes obtulere manu liberali gemmas et lapides pretiosos ad conficiendum rationale; viri ac mulieres donavere aurum, argentum, purpuram, byssum, annulos et armillas ad ornatum sacerdotalem, verbo, ut sacer textus innuit: *Viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria... Cuncti filii Israel voluntaria Domino dedicaverunt*

(Ex. 35, 29). Atque haec vera fuit devotio: omnia scilicet ad cultum et obsequium Dei prompte alacriterque exhibere.

Pari devotione refulsit inclytus rex David, ideoque Ps. 53, 8 edixit: *Voluntarie sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.* Quid est *voluntarie sacrificabo?* prompte, delectabiliter, devote. Voluntate prompta sacrificium obtulit, aliud non intendens, quam Deo placere. In quem locum *S. Augustinus* (ML. 36, 626 sq.): *Laudetur* (Deus) *voluntate; ametur charitate: gratuitum sit et quod amatur, et quod laudatur. Quid est gratuitum? Ipse propter se, non propter aliud... Confitebor nomini tuo, Domine, quia das mihi fructuosa praedia, quia das mihi aurum et argentum, quia das mihi latas divitias, amplam pecuniam, excellentissimam dignitatem? Non. Sed quid? Quoniam bonum est. Melius nihil invenio, quam nomen tuum.*

Itaque facilitat devotionis unctio, et jugum, alias grave, leve ac suave efficit. An non idem vos experti estis, charissimi, quando jugum daemonis, mundi, carnis, peccati et consuetudinis pravae, quod in saeculo vos pressit et gravavit, non longo post tempore computruisse et ablatum esse sensistis? Unde autem istud? utique *a facie olei*, per gratiam Spiritus Sancti, qui oleo devotionis vos unxit, difficultatem et languorem ad opera bona, ad charitatis, humilitatis et obedientiae exercitia sustulit; imo facilitate et jucunditate mira dulcoravit, et jugum Christi, quod ante grave esse videbatur, leve reddidit. *Quomodo enim est grave, cum sit dilectionis mandatum?* ait Sanctus Augustinus Lib. de natura et gratia, cap. 69 (ML. 44, 289 sq.). *Aut enim quisque non diligit, et ideo grave est; aut diligit, et grave esse non potest. Semitae justitiae... durae sunt timori, leves amori. — Ubi amor est, ibi labor non est:* ait Sanctus Bernardus, In Cant. serm. 85, n. 8 (ML. 183, 1191). Ergo ut non laboremus,

amemus, et obsequio Dei per devotionem veram nos totos consecremus.

III. Tertia olei proprietas est *confortare*, roborare, vegetare, corpusque ad luctam et certamen habile reddere. Unde athletae olim luctaturi oleo se inungebant, ut nervi et caro mollesceret. Devotio non tantum ad opera pietatis et cultus divini communia, verum etiam ad ardua promptos paratosque reddit. Cum enim servi Dei Christum sequentes et eidem se penitus devoventes crucem post Christum portare debeant, ardua quoque ac difficila superanda occurrunt, ad quae perfringenda vera devotio roborat. Quod admirabili modo Christus Redemptor noster exprimere in se et luculento exemplo nobis ob oculos ponere voluit, tam in initio, quam fine mortalitatis suae, ut quanta nos in initio et fine religiosae conversationis nostrae devotione esse oporteat edoceret. De principio vitae suae sic inquit: *Sacrificium et oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi* (Ps. 39, 7); vel ut LXX, vertunt, *Corpus autem adaptasti mihi... Tunc dixi: Ecce venio...* in mundum, *ut facerem voluntatem tuam*, quam perfectissime et promptissime; *Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei.* Hanc volui, id est, summe ardenterque dilexi, et in medio praecordiorum meorum abscondi, atque in medio ventris mei gustavi, ut innotescat, quia *meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*, etiam in maxime arduis ac difficillimus, in contemptu nimirum et dolore, in passione ac morte. Et hoc quidem in vitae exordio: at quid in fine? Qui orationem in horto Getsemani conclusit? *Verumtamen*, ait, *non sicut ego volo, sed sicut tu.* In quae verba *S. Beda Venerabilis* scribit: *Non inquam fiat hoc, quod humano affectu loquor:* Transeat a me Calix iste: *sed id, ob quod in terras tua voluntate descendi.* Ut scilicet calicem passionis a te praeparatum ad fundum usque exhauriam.

III. Oleum confortat.

Salvatorem nostrum in hoc devotionis heroicae exercitio imitati sunt Apostoli, ut supra insinuavimus, insecuti sunt alii viri apostolici. Ex innumeris unus sufficiat Venerabilis P. Martinus Stredonius e Societate nostra, opinione sanctimoniae, et vaticinio de domus austriacae exaltatione illustris, qui hoc devotionis Spiritu plenus ad ardua quaeque se Deo sistebat. Ecce venio, ajebat, ut faciam voluntatem tuam. Sive me ire jubes ad lucem, sive ad tenebras ; sive ad quietem, sive ad labores ; sive ad solatia, sive ad acerbitates ; sive ad vitam, sive ad mortem ; sive per aquam, sive per ignem ; sive per infamiam, sive per bonam famam : Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei defixi, ut non nisi juxta eam quies et motus et omnia mea dispensentur.

Quae cum ita sint, charissimi, ut S. Parentis nostri jussioni pareamus, et pro mensura gratiae Dei nobis communicatae devotioni quaerendae insistamus : hic sit conatus noster, hoc desiderium, ut in omnibus voluntati Dei conformemur, eique quam promptissime servire aveamus. Sitque formula vitae nostrae illud Davidis : *Anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi.* Ps. 21, 31, id est, opera mea illi perfecte servient. Quod ut praestemus, Spiritum Sanctum, qui est *fons vivus* gratiae, *ignis* consumens, *charitas* fervens, et *spiritualis unctio*, indesinenter imploremus, ut oleo verae devotionis nos perungat. Haec ejus unctio vulnera nostra sanabit, dum languorem ad bonum, ac pronitatem ad malum corriget ; deinde instar olei olivarum facilitatem operandi alacritatemque in omnibus ad Dei obsequium spectantibus exemplo filiorum Israel ac vatis regii concedet ; denique juxta Christi Domini virorumque plurimorum apostolicorum prototypon ad ardua prompte aggredienda confortabit ; et non modo devotionem, sed etiam religionis et charitatis virtutem magnis incrementis amplificabit.

EXHORTATIO IV

De Devotione accidentali seu sensibili.

THEMA : *Unxit te Deus Deus tuus oleo laetitiae* (Ps. 44, 8) ; vel ex Regula.

Quemadmodum reges et principes hujus saeculi subditos et milites in laetitia atque alacritate sibi servire, et parentes filios in hilaritate et jucunditate degere cupiunt; ita pariter, et multo magis Deus, Princeps noster benignissimus et Pater amantissimus, famulos et filios suos laetos et alacres esse desiderat. Hoc autem inter caetera per devotionem accidentalem seu suavitatem ac consolationes spirituales efficit ; quae devotionem veram ac solidam, nulloque modo ab aliqua dulcedine dependentem, consequitur, et tria verae et substantialis devotionis obstacula ac impedimenta aut tollit, aut saltem minuit. Primum impedimentum verae devotionis et promptitudinis ad Dei obsequium est *carnis fragilitas*, laborem fugiens et ad quietem anhelans : de qua Christus in horto ad dormientes Apostolos : *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Matth. 26, 41. Secundum impedimentum est *sensualitas*, seu appetitus sensibilium voluntati contradicens, quae carnis et saeculi sunt, concupiscens, et timorem virtutis ac rerum spiritualium repugnantiam inducens : de quo Sanctus Paulus ait : *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem ; video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae* (Rom. 7, 22 sq.). Tertium est *necessitas hujus vitae ;* quae nos ad curam corporis, sanitatem, et alia, sine quibus non subsistit, perpetuo advocat, quo pertinet, quod Sanctus Paulus dixit : *Nemo unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit, et fovet eam* (Ephes. 5, 29). Deus autem Pater optimus, per

consolationes spirituales, cor intime penetrantes et suavitate demulcentes, carnis imbecillitatem erigit, sensualitatem comprimit, et immoderatam hujus vitae curam rejicit, et animam in quadam admiranda serenitate ac tranquillitate constituit.

De hac devotione sensibili tanquam oleo dulcedinis praesenti exhortatione agemus, et fragilitatis, sensualitatis et necessitatis remedium nobis adferre demonstrabimus.

I. Devotio suavis est remedium infirmitatis.

I. Suavitas spiritualis, quam Deus puris mentibus elargitur, magni sane est aestimanda : nam 1. est suavissimum et praestantissimum contra infirmitatem et fragilitatem carnis nostrae, labores fugientis et quietem amantis, remedium : haec enim non solum velut oleum athletas, verum etiam ut vinum liberalius haustum milites aut assultum in moenia paraturos aut in hostilem aciem impetum facturos animat, excitat, et corroborat. Haec dulcissima suavitas, quia res sancta et sanctitatis effectrix est, oleo sancto, quo sacerdotes inunguntur, et sacramenta perficiuntur, merito assimilatur. Et iis, quae de oleo hoc sancto S. Cyprianus (de cardinalibus operibus Christi : titulo de unctione Chrismatis, scil. certe ex op. supposititio) olei devotionis vis et proprietates bene explicantur. 1. *Hoc oleo,* inquit, (scilicet sacramentali, et sacerdotali) *uncti, cum spiritualibus nequitiis luctamur, nec factoribus spuriis imbui possumus, qui balsami spiritualis odore fragramus.* 2. *Hoc oleum a creditorum usuris sub Elisaeo Propheta mulierem liberavit.* 3. *Hoc oleum Eliae tempore Sareptanam pavit, nec lecythus trina effusione defecit.* 4. *Hoc oleo Jacob lapidem, quem supposuerat capiti, unxit ; et familiari mandato eruditus, inter sacramenta ascensionum et descensionum, et discursus angelicos, innixum scalae sublimi videns Deum, quid virtutis haec haberet unctio intellexit.* 5. *Samuel quoque ad reges initiandos sine oleo non*

accedit. Hactenus S. Cyprianus. Eadem autem, quae illi unctioni sanctae tribuit, perquam apte suavitatis et consolationis oleo applicantur, vim enim infirmitati nostrae medendi non obscure insinuant. Nam

1. Caro nostra ad luctandum cum daemonibus infirma est ; at consolationis spiritualis oleo peruncta, daemonum impulsus generose retundit, nec spuriis peccatorum et tentationum foetoribus imbuitur. 2. Caro nostra ad compunctionem et opera poenitentiae, quibus noxarum debita expungamus, debilis est ; at hoc oleo Spiritus perfusa poenis spontaneis libens atteritur, mens compungitur, et in lacrimas ubertim solvitur, quibus peccatorum debita deleamus. 3. Caro nostra ad resistendum inolitis vitiis et passionibus languida est ; at una cum spiritu, pane hoc oleato pasta, et pinguedine spirituali saginata et confortata fortiter dimicat, ac de vitiis suis cupiditatibusque triumphum reportat. 4. Caro nostra fragilis est, mentique virtutum scalam ascendere paranti non raro contumaciter reluctatur ; at hoc oleo dulcedinis tincta animatur ac roboratur, ut tam alacriter per vitae contemplativae actiones ad Deum per virtutum gradus ascendat, quam per vitae activae opera ad proximum descendat. 5. Caro nostra saepe rebellis aegre spiritui subjicitur ; at suavissimis spiritus solatiis delinita, sponte se ejus gubernaculo subdit, et ille tanquam rex inunctus facili negotio carni imperat, eamque suis quo libet habenis inflectit ac dirigit.

Hanc infirmitatis carnis nostrae medelam, hanc olei devotionis roborandi vim clare exprimit Doctor mellifluus Serm. 1, de Dedicatione, n. 5 (ML. 183, 520), ubi caeremonias consecrationis templorum in nobis tanquam templis Dei vivis impleri asserit. De unctione templi, quam perficit Episcopus, sic ait : *Necesse est, ut unctio spiritualis gratiae adjuvet infirmitatem nostram, observantiarum istarum et multimodae poenitentiae cruces*

devotionis suae gratia liniens ; quia nec sine cruce sequi Christum, nec sine unctione crucis asperitatem ferre quis posset. Hinc est, quod multi abominantur et fugiunt poenitentiam, crucem quidem videntes, sed non etiam unctionem. Vos qui experti estis, ecce scitis quia vere crux nostra inuncta est, et per gratiam Spiritus adjuvantis, suavis et delectabilis est poenitentia nostra, et, ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima.

Expertus has spiritus delicias Sanctus Franciscus Xaverius et mirifice inter aerumnas gravissimas et labores plurimos maximosque in India carnem fragilem ita roborari sensit, ut prae abundantia gaudiorum exclamaret : *Satis est Domine, satis est !* Aut minue gaudia, aut tolle me de hac vita ! nec enim cor mortale tanta gaudia capere potest : Ast vero quid hoc oleo confortatus suspirabat et anhelabat ? Nil nisi labores, sudores et adversitates ; unde ad haec exclamabat : *Amplius ! amplius !*

O igitur praeclarum infirmitatis carnis nostrae remedium ! O suave debilitatem nostram roborans alexipharmacum ! quod amarum efficis dulce, et grave omnino leve reddis ! Vere propheta regius ait Ps. 22, 5 : *Impinguasti in oleo caput meum*, scilicet oleo dulcedinis spiritualis, ut exponit Cardinalis Bellarmius in hunc locum, et mox sensit vim confortativam, dum ait : *Et calix meus inebrians, quam praeclarus est !* Calix adversitatis mihi vini instar dulcis et gratus est, meque tanta dulcedine inebriat, ut difficultatem non sentiam, nec ullas adversitates aestimem aut pertimescam.

II. Est remedium sensualitatis.

II. Deinde consolationes spirituales *remedium sensualitatis* nostrae, quae semper sibi grata, jucunda, amoena, et sapida sectatur ; ab his ut divina bonitas mentes abstrahat, dulcedine spiritum intime penetrante, homines suo obsequio dedicatos delinit et velut oleo impingat : quae suavitas ab anima in ipsum corpus non raro derivatur. Adumbratur hoc oleo illo, quod Moyses

super caput Aaronis (Ps. 132, 2) tanta abundantia fudit, ut usque in barbam ejus descenderet et super oram vestimenti manaret. Sic enim devotio illa suavissima nullo modo in capite Aaronis, hoc est, in mente hominis se continet; sed ad oram vestimenti, ad corpus scilicet carnemque descendit, ita ut cum Davide dicat: *Cor meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum* (Ps. 83, 2. 3). Tantaque est suavitas, ut quamdiu durat, hominem quasi felicitati status innocentiae restituat, et mentem ab omnibus mundi deliciis et voluptatibus, quae cum ea comparari nequeunt, potenter avellat.

Hanc devotionis suavitatem expertus vates regius exclamabat: *Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te* (Ps. 30, 20). Magna sed abscondita, iisque tantum cognita, qui Deum timent. Haec dulcedo ita abstraxit prophetam ab omnibus mundi voluptatibus ac humanis solatiis, ut dixerit: *Renuit consolari anima mea; memor fui Dei, et delectatus sum* (Ps. 76, 3).

Hoc oleum et manna gustabat Abbas Joannes, de quo *Cassianus* collat. 19, c. 4 (ML. 49, 1130), eum tanta perfundi solitum interiori dulcedine, ut ne id quidem recordaretur, an pridie comedisset. Ecce quomodo hoc manna spirituale omnem sensualitatem exstinguit! Sanctus Ephrem quoque idem manna degustavit: qui, cum ejus praecordia caelesti laetitia pene rumperentur, exclamabat: *Recede a me, Domine, parumper, quoniam vasis hujus infirmitas ferre non potest.* Sanctus quoque *Bernardus* iisdem gaudiis ita absorbebatur, ut toto die lacum obequitans, nunquam eum viderit, et toto anno in una cella degens adhuc ignoraret an ea tectum haberet; qui proinde Epist. 114, n. 1 (ML. 182, 259): *Revera,* inquit, *illud verum et solum gaudium est, quod non de creatura, sed de creatore percipitur, et quod cum possederis, nemo tollet a te, cui comparata omnis aliunde jucunditas*

moeror est, omnis suavitas dolor est, omne dulce amarum, omne decorum foedum, omne postremo, quodcunque aliud delectare possit, molestum. Ecce quam suaviter et efficaciter haec spiritus dulcedo cunctis medetur sensualitatis nostrae blanditiis!

Atque haec videtur causa esse, cur divina bonitas eam quandoque infundat vitae religiosae tironibus et viam spiritus incipientibus, ut eos scilicet a voluptatibus mundi, a deliciis sensuum et carnis abstrahat. Et ut S. Bonaventura scribit in process. 3. Relig. ad finem [non invenitur inter S. Bonav. opera genuina]: *Ut novitii videant, quam large Deus remuneret sibi servientes, quam bonum sit servire tam dulci Deo: item ad confirmationem fidei illorum, ad robur spei, ad charitatis accensionem, ad desiderii inflammationem, et ad eruditionem; ut videant quomodo sit pergendum; non secus atque in tenebris lumen ostenditur, ut videatur qua sit eundum, et a quibus cavendum.* Ita Doctor Seraphicus. Est proinde haec suavitas lac infantibus, et solidus cibus adultis, quoniam omnes hac interna suavitate pascuntur, et pro statuum varietate succrescunt.

Hanc igitur suavitatem et consolationem spiritualem, charissimi, ardenter vobis desiderare, et humiliter a Deo postulare licebit, non propter se, non propter gustum, et delectationem vestram, sed ut illa quasi instrumento ad omne bonum provehamini; ea tanquam saccharo allecti orationem non aridam et tepidam, sed pinguem et ferventem Deo offeratis; ea tanquam lacte ab uberibus mundi et carnis abstrahamini, eaque inescati omnium sensuum irritamenta nauseatis ac despiciatis, sensualitati vero ingrata et aspera prompte alacriterque amore Dei amplectamini.

III. Est remedium necessitatum corporalium.

III. Denique hoc dulcissimum devotionis oleum *remedium* praebet *nimiae sollicitudinis* pro corpore et ejus sanitate, et curae anxiae de rebus temporalibus aut futu-

ris. Devotio enim mentem serenat et pacificat, et cum gaudio ac solatio, etiam in carnem redundante, eam pascit, omnes cogitationes et sensus colligit et in Deo omnis dulcedinis fonte defigit ; atque ita homo interior et exterior conjungitur, et per gratiam Dei eo perveniunt, ut simul valde uniti et concordes ambulent in domo Domini, de rebus aliis minime solliciti, sed parati cum exultatione magna ad omne, quod Deus praecipit : *Inebriabuntur ab ubertate domus tuae ; et torrente voluptatis potabis eos* (Ps. 35, 9). Torrentem vocat ob copiam dulcedinis ; ebrietatem autem, quia dum uterque homo his solatiis saturatur, quasi a via mundi et a se ipsis alienati, nihil in terra vident aut curant, sed intus fervent spirituali aestu, qui fervor ad multa impellit, quae mundanis inepta ac stulta videntur. Ita Sanctus Franciscus Seraphicus hoc aestu quasi ebrius et omnium oblitus se mundi ludibrium fecit, quia non aliud in corde et ore habebat, quam *Deus meus et omnia !*

Deinde cor et animum sic ab omnibus abstractum impellit ad orationem attentam et devotam, ac Deo placentem instar musicae ex multis concordibus vocibus concinnatae. Cum enim corpus, appetitus, phantasia et sensus sint participes pretiosissimi unguenti devotionis et laetitiae, in omnibus ad suavem orationis musicam conficiendam se accommodant, collaborant, ut Deus ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, et ex omnibus viribus ametur ; atque ita devotio et amor Dei prospiciunt nobis de affectibus omnibus, propositis, donis, et muneribus, quae Domino in oratione offeramus, omnesque alias virtutes ad suam symbolam conferendam invitant. Poenitentiae virtutem advocant, ut corde contrito et humiliato Deum placet ; obedientiam vocant, ut Deo pareat ; humilitatem accersunt, ut ei se submittat ; gratitudinem et reliquas virtutes, ut actus suos heroicos exerceant ; ipsam quoque religionem invitant, ut sacri-

ficia sua offerat, quae David (Ps. 65, 15) *medullata*, id est, magno spiritus fervore plena nuncupat. Denique devotio illa suavissima nobis suggerit omne genus verborum, ad colloquendum cum Deo : quamobrem a *S. Bernardo* Serm. 45, in Cant. n. 7 (ML. 183, 1002) *Animae lingua* nuncupatur, eaque Spiritus Sanctus utitur, ut nos linguis igneis loqui faciat ; ideoque Apostolus suadet, ut eam comparare studeamus (Ephes. 5, 18 sqq.) : *Implemini Spiritu sancto, loquentes vobismet ipsis in psalmis, hymnis, et canticis spiritualibus ; cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino ; gratias agentes semper pro omnibus.*

O felix anima, quam Spiritus divinus hac devotione replet ! eandem cum carne concordem conjungit, sensus omnes ac potentias unit ad simul suaviter orandum, Deum laudandum, omnisque generis virtutes exercendas invitat et allicit ! Tua sunt Domine haec dona ! Tuus est iste ignis, tua est devotio, quae linguas nostras movet, tua est *unctio*, quae *docet* nos *de omnibus* (1 Joan. 2, 27).

Quapropter, charissimi, si quis vestrum hac devotione seu dulcedine ac consolationibus praeditus est, Deo gratias agat, se ea indignum agnoscat, et eo fidelius Deo serviat. Qui vero ea caret, non tristetur, sed in voluntatem divinam se resignet, eamque a Domino flagitet, ut si Deo placeat, ea potiatur, non ob gustum et delectationem suam, sed ob Dei beneplacitum et gloriam, ut hoc oleo 1) confortetur ad omne malum declinandum, ad omne bonum alacrius perficiendum, atque per scalam perfectionis usque ad apicem constantius ascendendum ; 2) ut sensualitatem domet, dum cor et caro in Deum vivum exultant, atque ita omnis dulcedo sensualis in amaritudinem, omnis fallax gratia et pulchritudo in foeditatem, omne delectabile in molestiam convertatur ; 3) denique ut mens, phantasia, appetitus, sensus, et

omnes potentiae hoc oleo delibutae cum spiritu concordent et Deum intima pietate orent, laudent et glorificent.

EXHORTATIO V

IN REGULAM XXI.

Exhibet causa, et remedia ariditatis.

THEMA : *Anima mea, sicut terra sine aqua, tibi* (Ps. 142, 6) ; vel ex Regula 21.

Literarum Sacrarum monumenta Jud. 1, 15, referunt Axam filiam Caleb cum patre suo in itinere progredientem suspirasse ; audiens vero id Caleb : *Quid habes ?* inquit ; *At illa respondit : Da mihi benedictionem ; quia terram arentem dedisti mihi* (quam calores exsiccant), *da et irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius et irriguum inferius.* Quid filia Caleb denotat, nisi animam verae devotionis cupidam, sed ex se instar terrae arenosae aridam, absque aqua devotionis sterilem, atque a cupiditatum ardoribus, magis adhuc eam exsiccantibus, oppugnatam, quae ad Patrem caelestem suspirat. *Anima mea, sicut terra sine aqua, tibi. Velociter exaudi me, Domine ; defecit spiritus meus* (Ps. 142, 6 sq.). Da mihi caelestem aliquam benedictionem, quae me refrigeret ; commuta terram aridam et sterilem in irriguam aliam, quae fructus benedictionis proferat. Et si ita in orando et suspirando perseveret, Pater caelestis omnino misericors irriguum superius et inferius donat. Superius irriguum est aqua devotionis, quam Deus dat per seipsum, et (ut ait David) ex alto mittit : *Etenim caeli distillaverunt a facie Dei Sinai* (Ps. 67, 9), instar pluviae sponte decidentis ; irriguum inferius est gratia devotionis, quam Dominus Deus noster media nostra diligentia in meditatione, lectione, exhortatione, aliisve pietatis exercitiis communicat.

Hujus devotionis ut participes reddamur, contrariae ariditatis causas et remedia considerabimus.

Antequam vero ariditatis causas inquiramus, praenotandum erit pro intelligentia tironnum, quid sit ariditas in oratione : nimirum primo est distractio et evagatio mentis, qua ad alia cogitanda, quae ab orationis materia prorsus aliena sunt, etiam invite avocatur : ut sibi contigisse recenset *S. Hieronymus* Dial. contra Luciferianos n. 15 (ML. 23, 170) : *Nunc* (inquit) *crebrrime in oratione per porticus ambulo aut de foenore computo.* Deinde: aridus est, qui etiam absque distractionibus nullum rerum divinarum gustum aut consolationem percipit : sed tanquam terra sine aqua affectum, et tanquam lignum aridum discursum pertexere nequit. Aridus denique est, qui in oratione variorum affectuum motibus, ut irae, tristitiae, aut aliis, tanquam mare fluctibus agitatur, ideoque taedium et inclinationem ad abrumpendam orationem sentit, aut somnolentia infestatur. Hujus vero ariditatis, ut apud Cassianum coll. 4, c. 3 (ML. 49, 586) disserit Abbas Daniël, tres recensentur causae a Majoribus traditae : *Aut enim de negligentia nostra, aut de impugnatione diaboli, aut de dispensatione Domini ac probatione descendit.* Quas causas nunc expendemus.

I. Causa ariditatis est Deus.

I. Primo ariditatis nostrae in oratione causa est Deus. *Aliter Deus tentat,* inquit *S. Ambrosius* Lib. de Abraham c. 8 (ML. 14, 415): *aliter diabolus: diabolus tentat, ut subruat; Deus tentat, ut coronet.* Inter tentationes a Deo immissas est quoque ariditas, quam Deus immittit orantibus variis de causis. 1. In poenam alicujus peccati admissi in spiritualibus exercitiis vel superbiae, vel praesumptionis. 2. Ad augmentum meriti, quod resistendo consequimur. B. Virgo dixit S. Birgittae Lib. 3, revl. c. 32. *Turbari non debes, si quandoque cor tuum induratur, quia hoc est ad majorem coronam.* 3. Ad probationem nostri nostraeque constantiae, ut ait S. Ignatius

Reg. 9, de discern. an. mot. *Ut probemur quinam simus, et quomodo absque consolationum spiritualium stipendio nos Deo impendamus.* 4. Ut certi simus nostrarum virium non esse, vel acquirere vel retinere fervorem devotionis et agnoscamus in nostra potestate non esse recte orare, sed id totum a liberalitate Dei pendere (S. Ignatius l. c. 5). Denique propter honorem et gustum suum: nostra enim patientia, resignatione ac perseverantia Deus mirifice delectatur.

At remedium hujus ariditatis quodnam adhibebimus? Respondeo: Si primo modo, id est, ob delictum Deus aridítatem nobis immittat, gaudendum est, Deo hac ratione quodammodo pro offensa fieri satis. Hanc ob causam Ven. Pater Ludovicus de Ponte purgatorium ac infernum dari gaudebat. Quod gaudium ex solido Dei amore et odio peccati ac magna cognitione et reverentia divinae Majestatis oritur. Quod si vero reliquis modis oriatur ariditas, pariter gaudendum est, quod Deo placeat ita nos tractare; atque haec conformitas cum divina voluntate actus obedientiae et charitatis est, quem personae ex mira sanctitate illustres exercuere.

Sancta Theresia octodecim annorum spatio magnam ariditatem sustinuit, velut ipsa refert in vita sua Cap. 30. S. Franciscus biennii intervallo moerore gravissimo etiam orationis tempore ita tabescebat, ac cruciabatur, ut sibi a Deo derelictus videretur, eumque celare nequiverit, nec cum fratribus conversando, nec precibus insistendo eundem depellere potuerit. Pater Balthasar Alvarez sedecim annorum ariditatem pertulit (c. 2 vitae); at postmodum insigni contemplationis dono illustratus. S. Clara de Monte Falco undecim, S. Catharina Bononiensis quinque, S. Maria Magdalena de Pazzis primo quinque, deinde aliis sedecim continuis annis maximam ariditatem passa est usque ad mortem, ita ut videretur a Deo quodammodo derelicta et sensu divinae gratiae

destituta, quod illi eventurum Deus ipse praemonuerat; B. Angela de Fulginio biennio, ut ipsa de se scribit, inauditas spiritus ariditates sustinuit.

Sanctos igitur hos, charissimi, imitemur, si quandoque Deus nonnullam ariditatem submittat, nec propterea animo cadamus; novit Deus misericordissimus ariditatem in consolationem convertere, et terram aridam et sterilem cordis nostri rore gratiae suae aspergere et fecundare. *Minime autem desperet,* inquit S. Laurentius Justinianus de triumph. Christi agone, *qui hujusmodi est: perseveret in bono, et per bonum discat bene facere: non enim in bono occupatos derelinquit Deus; sed illos ex insperato visitare consuevit.*

II. Causa ariditatis diabolus.

II. Altera ariditatis causa est daemon. *Universum bellum,* inquit *S. Nilus* c. 47, de oratione (MG. 79, 1176), *quod inter nos et daemones conflatur, non est de alia re, quam de oratione; est enim oratio illis valde adversa et odiosa; nobis vero salutaris, et valde benigna.* Haec autem ariditas duobus modis oritur, sicut et alia quaevis tentatio a diabolo procedens, *exterius et interius.* Ut in vitis PP. L. 5 libell. 11 num. 33 (ML. 73, 937) exposuit S. Syncletica: *Sicut navis* (inquit illa) *aliquando exterius fluctuum motibus opprimitur, aliquando vero interius crescente sentina demergitur:* ita prorsus cum animae nostrae cymba agitur: 1) exterius et immediate daemon orantes invadit, quando, Deo permittente, nos per se infestat orantes. Cujus rei exempla apud S. Athanasium in vita Magni Antonii, apud S. Hieronymum in vita Hilarionis, et apud S. Gregorium Lib. 2. Dial. c. 4, legimus. Celebris est historia in vitis Patrum de S. Macario Alexandrino, quem daemon excitavit, et accersivit ad orationem, asserens nullam Collectam sine daemonibus agi, quos et Macarius tanquam parvulos Aethiopes per templum cursitantes et monachos varie tentantes in oratione conspexit. 2) Interius, dum daemon mediate

per pravos habitus acquisitos, vel actus malos praevios, ut colloquia otiosa, vel negligentem sensuum custodiam, nos in oratione inquietat suggerendo ea quae locuti sumus aut vidimus; quae S. Macarius *furta cogitationum*, et S. Laurentius Justinianus *furtum mentis in oratione* appellat, *quia temporis particulas nobis orantibus suffurantur*.

Qua autem methodo, quibusve armis hosti huic occurremus? 1. Spiritum superbiae oppugnemus, nos coram Deo humiliando. 2. De data occasione doleamus. 3. Si cogitationibus blasphemis contra Deum aut divina impetamur, non terreamur, nec cum diabolo disputemus; sed (ut suadet *S. Joannes Climacus* Scala paradisi, grad. 23 MG. 88, 977) *contemnamus: Qui* enim (ait) *hunc spiritum despicit, liber evasit; qui vero illi aliter reluctari nititur, tandem subjacebit*. Itaque pergamus in oratione et quasi contra ventum navigemus; nec, ut docet S. Basilius, cum daemon inter orandum pravas rerum species animis nostris objicit, ab oratione desistamus, aut immissas a praestigiatore versipelle suggestiones nostras esse arbitremur, sed majore conatu Deum supplicemus (Constit. Mon. c. 17 MG. 31, 1580). Hac ratione ariditas a daemone causata non in poenam, sed in praemium verget: secundum illud S. Chrysostomi Serm. de Cant. David: *Daemones plerumque nos juvant, dum oppugnant*.

III. Causa ariditatis ipse homo.

III. Tertia ariditatis causa est homo ipse orans, idque vel absque sua culpa vel cum culpa 1. Absque sua culpa, dum evagatio ejusmodi et sterilitas mentis a natura exoritur: quod quinque modis accidit: 1) ex morbo, capitis praesertim indispositione; 2) ex hebetudine intellectus naturali, et obtusi ingenii atque ad discursum inepti inhabilitate; 3) ex fatigatione capitis post studia et speculationes; 4) ex defectu somni sufficientis; 5) ex conditione loci ad orandum non idonei.

In hujusmodi ariditatibus duo sunt arido praestanda: 1. Non oportet affligi quemquam, cum ipse culpam non admiserit: ut bene scripsit Sanctus Climacus Gradu 13, Cassianus L. 10. Instit. c. 1 sqq. et collat. 5, et Sancta Theresia in vita Cap. 9 et 10, omnesque asceseos magistri antiqui et recentiores docent. Nam amor Dei (et devotio), ut ait praedicta Sancta, non consistit in lacrimis, gustibus et teneritudinibus cordis, quas ut plurimum optamus et quibus nos solamur, sed in serviendo Deo cum justitia, fortitudine animi et humilitate. Quod abundemus gustibus, id est potius accipere a Deo, quam illi aliquid dare: feminis debilibus id quadrat, ut possint ferre labores et tribulationes; sed si servi Dei, praesertim solidi in literis et magni intellectus, tantopere aestiment quod Deus illis subtrahat devotionem sensibilem, id ferendum non est. Hactenus S. Theresia.

2. Humiliet se aridus, et loco devotionis sensibilis, quam non habet, at desiderat, humilitate cor Dei recreabit, et orationes ferventes jaculatorias, crebro repetitas, in caelum vibret, vel unam eandemque repetendo veluti S. Franciscus, qui totam noctem exegit: *Deus meus et omnia*, vel variando, ita ut primo quadrante, ut suadet S. Basilius, Deum benedicas et adores, secundo contritionem elicias, tertio pro beneficiis gratias referas, quarto Dei auxilium implores. Hoc pacto Deo placebit oratio nostra, et non raro plus meriti obtinebimus, quam si summa dulcedine spirituali reficeremur.

Quod si vero ex negligentia et culpa nostra ariditas promanet, ariditatis fons inquirendus et a nobis pro viribus cum Dei gratia obstruendus est. Fontes autem hujusmodi sex recensentur. Primus est negligentia in vitae puritate procuranda, et peccatis venialibus deliberatis etiam minimis evitandis. Haec enim teste *S. Augustino* homil. 50, c. 3, ex 50 (ML. 39, 1541): *Sunt veluti scabies, quae nos a castissimis sponsi amplexibus separent, nisi*

medicamento quotidianae poenitentiae desiccentur, non quidem, ut explicat S. Thomas, perfecte, sicut per peccatum mortale contingit; sed imperfecte, quia per peccatum veniale retardatur affectus hominis, ne prompte in Deum feratur. Secundus fons est, negligentia in edomandis passionibus, irae, timoris, amoris; quae ut *S. Basilius* ait: *Aciem perspicuitatemque animi confundunt, et exturbant,* in Ps. 6, 8, veluti fluctus mare commovent: *Turbatus est a furore oculus meus,* ait Propheta. Tertius fons est effusio ad res terrenas, ex affectu inordinato profluens; res enim externae distrahunt, uti et particularis amicitia et silentii transgressio: hinc S. Maria Magdalena de Pazzis dicere non est verita: *Anima religiosa, quae non delectatur silentio, impossibile est, ut habeat gustum in rebus divinis* (P. Ceparius in vita c. 44). Quartus est negligentia in praeparatione ad orationem, si puncta non bene praeparentur aut praevideantur, contra monitum Spiritus S.: *Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum* (Eccli 18, 23). Unde diligentissime se praeparabat Sanctus Ignatius, et S. Carolus Borromaeus. Quintus fons est negligentia, qua immediate ante meditationem animus sinitur evagari per ineptas cogitationes, confabulationes, aut alias sensuum distractiones. Sextus fons est negligentia in sensuum, vel mentis custodia sub ipsa oratione. Contra hos fontes Sanctus Ignatius additione 3ia suadet cogitare praesentem et intuentem Dominum Jesum.

Hos fontes ariditatis obstruemus: 1) Vitae puritate; 2) passionum refraenatione; 3) animi recollectione; 4) diligenti praeparatione; 5) sensuum custodia ante orationem, et 6) in oratione. Atque ita adhibitis a nobis omnibus mediis, omnique industria nostra, divina bonitas, si ad gloriam suam animaeque nostrae salutem conduxerit, ariditatis nubes dispellet, et devotionis radiis mentes nostras collustrabit, etiam in mediis occupationibus et laboribus pro salute animarum susceptis.

Hoc autem assequemur, si (ut suadebat S. Ignatius et ipse in praxi exercebat, teste P. Maffeo, l. 3, vitae c. 1) nos rebus et negotiis non tradamus, sed commodemus. Unde ipse, sive cibum caperet, sive per urbem incederet, sive negotia tractaret, divina lumina visionesque percipiebat, teste Ribadeneira l. 4, c. 2 et Orlandino l. 10, n. 18. Mirum quoque est, quod de P. Joanne Polanco ab antiquis Patribus sese accepisse refert P. Nicolaus Lancicius opusc. 7, c. 9. Etsi enim is, et universae Societatis secretarium, et concionatorem, et catechistam, et procuratorem generalem ac domesticum, simulque historiae Societatis scriptorem ageret, et nomine S. Ignatii ad omnes epistolas responderet, nec tamen a culinae, triclinii que muneribus immunis esset: nullas tamen in oratione animi evagationes est passus. Quamobrem vero? commodabat se negotiis, non tradebat; quemadmodum et de coquo quodam refert *S. Joannes Climacus* gradu 4. Qui licet pro Monasterio ducentos et triginta praeter hospites et advenas Monachos numerante cibos pararet, dono tamen lacrimarum et devotione singulari cum praeditus esset: causam rogatus, respondit: *Nunquam hominibus me servire arbitratus sum, sed Deo; et indignum meipsum quiete animi judicans, ex hujus ignis contemplatione, sempiterni incendii jugi contemplatione compungor.*

Sane coquus his Marthae ministeriis non dabat se, sed accommodabat, non homines sed Deum respiciebat; hinc pulsa ariditate, devotione magna donatus fuit. Exemplum haud absimile in Historia Franciscana p. 3, l. 10, c. 19 legitur: Coquus nonnemo, culinae ministeriis perfunctus, in collem se recipiebat orationis gratia, et magnis consolationum caelestium deliciis recreabatur: quas uberius se hausturum rebatur, si a culinae distractionibus liberaretur. Impetrata vero liberatione, magna ariditate obrutus fuit; quare agnito errore, ad functiones

culinarias redux, pristinam devotionis gratiam recepit, quin et humilitatis et charitatis officiis in culina exercitiis mirifice auxit. Cum his igitur officiis charitatis et ministeriis nos non demus, sed accommodemus: et in devotione persistemus.

Quod si vero, charissimi, omni conatu adhibito ariditatem sive a Deo, sive a diabolo, sive a nobis ipsis causatam depellere non valeamus: constanter in oratione nihilominus perseveremus, et majus meritum, quam in devotionis teneritudine nos relaturos confidamus: 1) quia oratio arida humilitatem excitat, veluti sensibilis devotio superbiae praebet occasionem, teste S. Laurentio Justiniano in fasciculo amoris c. 16; 2) quia in ariditate patientia exercetur, dum infestationes daemonis aut naturae patienter toleramus; 3) exercetur fortitudo heroica, dum in oratione ob tentationum et evagationum impetum insipida et amara perstamus; 4) major erga Deum amor ostenditur, dum non obstante daemonis violentia, in colloquio cum Deo perseveramus.

REGULA XXII. SUMMARII

DE ILLUSIONIBUS DAEMONIS.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXII. SUMMARII

Declarat diaboli illusiones, circa tirones praesertim, et remedia suggerit.

THEMA: *Resistite diabolo, et fugiet a vobis* (Jac. 4, 7); vel: *Ab illusionibus daemonis in suis spiritualibus exercitiis caveant* (Reg. 22).

Ecclesia catholica haud absimilis est turri Davidicae, quae aedificata est cum propugnaculis: *Mille clypei*

pendent ex ea, omnis armatura fortium (Cant. 4, 4). Hujus turris propugnacula, clypei, et armatura (ut Beda Venerabilis, et Theodoretus exponunt) sunt sacrarum literarum volumina, traditiones Apostolorum, decreta conciliorum, testimonia et exempla Patrum, consensus omnium saeculorum, successio Pontificum, doctrinae puritas, vitae sanctitas, aliaque argumenta, et Ecclesiae notae, a Cardinale Bellarmino prolixe tractata, quibus illa contra hostium suorum insultus fortiter defenditur.

Huic turri Davidicae non dissimilis quoque esse videtur minima nostra Societas Jesu : est enim et illa cum suis aedificata propugnaculis, *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Turris hujus propugnacula sunt vota, clypei constitutiones, regulae et decreta. Armatura reliqua sunt alia spiritualia media, quibus Societas abundat, ac contra astutias, illusiones technasque daemonis strenue se defendit.

In regula praesente sanctus Patriarcha noster quatuor puncta proponit: 1. Ut fraudes daemonis caveamus. 2. Ut muniamus nos contra tentationes. 3. Ut in virtutum solidarum studium incumbamus. 4. Ut semper in via Domini progredi allaboremus. Quoniam vero de duobus ultimis in expositione regulae 15 et 16 egimus, nunc solum de primo et secundo, id est de illusionibus diabolicis et tentationibus, quibus tirones potissimum impugnantur, earumque remediis tractabimus.

I. Illusio in visionibus.

I. Illusio prima est, qua stygius impostor se in angelum lucis transmutat, et illudit visionibus et apparitionibus in spiritualibus exercitiis, in meditationibus et contemplationibus aliisve precibus: quibus dum tanquam mediis uti oporteret ad perfectionem, diabolus utitur ad nostram perditionem, adeoque efficit, ut dum e navi protensi piscem capere conamur, ipsi mergamur. Hujusmodi visionibus tempore S. Patris nostri et S. Theresiae in Hispania complures animae devotae illudebantur, adeo

ut S. Theresia etiam veris non fideret : apparuit illi aliquando Christus Dominus, cumque in absentia Patris Balthasaris Alvarez, Patri Ministro id aperuisset, ipse improbans ejus visiones jussit Christum, si appareret, conspuere ; quod et Christus ex obedientia fieri passus est, non tamen placuit S. Theresiae consilium, nec illi ultra confessa est. Non sunt quidem visiones omnes vituperandae, nam et Christus Dominus S. Petro, Paulo, Marco ; Archangelus Gabriel B. Virgini, Angeli sanctis virginibus apparuere, et verae ejusmodi visiones in sacris Literis commendatae et Prophetis ac viris feminisque sanctis factae sunt, adeoque improbandae sunt minime, sed velut Dei opera laudandae. At novitius recens veniens e saeculo, etiam nunc imperfectionibus scatens, et nondum plene, excusso passionum ac vitiorum jugo, perfectam filiorum Dei libertatem assecutus, omnino cautus et circumspectus sit necesse est; alioquin facile ab angelo tenebrarum supplantabitur. Quem igitur clypeum huic daemonis sagittae opponet? Clypeum humilitatis. 1. Nulli tironi visiones, revelationes, apparitiones convenit optare. 2. Imo oportet etiam eas refugere. 3. Licet legitimae videantur, diligenter eas examinare, et Superiori manifestare, ne illudatur. 4. In profundissima se humilitate contineat, omnibus visionibus, apparitionibus, et extraordinariis Dei beneficiis prorsus se indignum judicet. Nisi hoc fecerit, decipietur ac in superbiam et vanam gloriam incidet. Quemadmodum in vita S. Catharinae Bononiensis legitur : cui daemon in specie Beatissimae Virginis apparuit, eamque instigavit, ut apparitiones suas aliis narraret atque ita vanam gloriam captaret, quod illa tamen non praestitit. Viri sanctitate conspicui, ne illuderentur, semper humilitate triumpharunt.

II. Illusio in consolationibus.

II. Illusio altera daemonis in spiritualibus exercitiis est, dum lavernio infernalis tironibus persuadet devotio-

nem consistere in consolationibus spiritualibus, adeoque orationem et meditationem haud bene procedere, nisi lacrimas tenerae devotionis fundant, atque ex hac persuasione illi caput fatigant et constringunt, ut lacrimas et consolationes violenter eliciant et quodammodo exprimant. Quod sive Deus, qui ut ait Job 26, 8, *ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum*, consolationes et lacrimas neget, aut ipsimet quantavis coactione extorquere nequeant, in eam tristitiam, pusillanimitatem, et consternationem incidunt, ut sinistre judicent Deum ipsis offensum esse, nec se amplius ab eo amari, eo quod faciem non ostendat amplius benignam petitasque consolationes deneget. Hinc ulterius progressi, cum portas his solatiis occlusas reperiant, mundanis, humanis et transitoriis recreatiunculis animum adjiciunt, viam Domini ambulare desinunt, bona opera, in quibus sese exercere consueverant, intermittunt, et non raro retro respiciunt.

Similes hi sunt semini, de quo Christus Dominus (apud S. Matthaeum c. 13) meminit, quod cecidit in petrosa; ubi non habebat terram multam, et continuo ortum exaruit; ac proinde quamdiu ab aqua vernali humidum fuit, accrevit et in virore perstitit, sole autem orto, aestuavit atque exsiccatum est, quia radicem non habuit.

Quem vero clypeum huic daemonis sagittae opponemus? non alium quam regulam vicesimam primam, quae verae devotioni insistere jubemur, non consolationibus; vera autem devotio in prompta Deo serviendi voluntate consistit. Deo mille modi famulos suos ad felicem aeternitatem perducendi suppetunt; aliis veluti infantibus lac dulce consolationis praebet, aliis vero solidos cibos porrigit. Aviculae, dum parvae sunt, cibum ex ore matris sine labore sumunt; grandiores vero effectae e nido in campos ejiciuntur, ut ipsaemet circumvolitent et cibum quaerant. Pari methodo nobiscum non

raro agit Deus. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat:* novit ipse, quid nobis expediat, quidve obsit; non nostrum est Deo tempus visitationis praescribere, sed ejus praestolari nutum. Merito Judith Oziae trad ituro civitatem Assyriis, nisi intra quinque dies Deus opitularetur, indignabatur dicens: *Qui estis vos, qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei* (Judith 8, 11 sqq.). Ita pariter, quoad consolationes et lacrimas, vel desolationes et ariditates, nos totos Deo permittamus, et verae interim devotioni studeamus, et ab hac illusione immunes erimus. Societatis religiosus, ut ait P. Claudius Aquaviva in remed. aridit., ambidexter sit oportet, paratus servire Deo tam in dulcedine, quam in amaritudine, certus hac prae illa majus acquiri meritum et coronam, fidelitatemque majorem demonstrari.

III. Illusio in operationibus.

III. Illusio est in exercitiis spiritualibus, quae daemon tirones incautos aut religiosos juniores impetit sub specie boni, ideoque facilius in fraudem inducit. P. Thomas de Soto S. J., anno 1600, 20 August. defunctus anno aetatis 96, vice quadam in conclavi suo quiddam pendulum vidit instar stellae, quod experiri volens, jam manum protendebat, cum illico vocem audiit deterrentis: *Abstine! abstine!* Simulque pro stella apparuit monstrosae magnitudinis araneus: Tannerus pag. 334. Simili modo diabolus aliquando agit cum tironibus; sub specie boni malum, sub specie stellae pulcherrimae foedum obtrudit araneum. Declaremus id pro cautela nonnullis exemplis.

1. Tirones coadjutores laboribus destinatos sub specie boni incitat ad prolixas orationes eo etiam tempore, quo laborandum esset, instituendas. Sub specie boni quosdam novitios inducit, ut, quando dormiendum est, velint orare, scribere aliave pia opera exercere; atque ita sub

specie boni seducit ad inobedientiam. Quemadmodum in tirocinio Societatis superioris Germaniae quidam juvenis decipiebatur, diabolo in forma angeli lucis eum accedente et jubente noctu surgere, et ea, quae dictaret, conscribere.

2. Sub specie boni ad studia destinatis nonnunquam suggerit praestare libros sacros legendo evolvere, quam profanos. In Historia Societatis L. 15, n. 14, recensetur de quopiam magistro, qui dum Laureti humanioribus literis insudaret, daemon eidem in specie S. Pauli apparuit, hortatusque est illum, ut relicto illo vano studio et Ciceronis lectione, suas potius Epistolas perlegeret. Ratus magister hanc S. Pauli vocem esse, protinus Tullium abjicit, S. Pauli Epistolas arripit, easque cum diu legeret, Superioribus insciis, eo tandem progressus est, ut infelici prorsus eventu e Societate exiverit.

3. Sub specie boni alios ad grandes poenitentias concitat, Superiore haud consulto, persuadens has majoris esse perfectionis, valere ad satisfaciendum pro admissis delictis, esse conformes exemplis Sanctorum, et pluribus hodiedum ex Ordine S. Francisci, Dominici, Benedicti, Brunonis religiosis usitatas ; reipsa vero intendit, ut quis vires atterat, sanitatem destruat, atque ad Societatis munia sese ineptum reddat.

4. Sub specie boni subinde tironi suadet reditum ad saeculum, eo quod jam sufficienti spiritus scientia sit instructus, modum pie vivendi, orandi, meditandi calleat, adeoque et aliis optima exempla praebere, eosque instruere valeat. Diabolus piscatorem agit, qui piscibus escam gratam objicit, et in speciem bonam et sapidam ; sed latet hamus, quo capiat incautos, et a via arcta religionis ad latam perditionis retrahat.

5. Sub specie boni cacodaemon religiosos movet, ut seipsos ad proximum juvandum penitus effundant, propriamque perfectionem negligant. Ejusmodi se securos

esse existimant, quod alios doceant, aegros invisant, ad populum perorent, exhomologeses poenitentium excipiant, aliaque charitatis opera domi forisque exerceant, credentes omnia haec ex gratiae divinae affluxu copioso procedere ; unde sui curam deponunt, regulas tanquam Deus cum ipsis dispenset negligunt, examina obiter et cursim instituunt, meditationes ad alios potius, quam ad se juvandos dirigunt, libri spiritualis lectionem ad conciones formandas concinnandasque referunt. Hic dicendum primo : *Attende tibi*, postea doctrinae et aliis. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur ?*

6. Sic quoque aliis illudit, dum suadet 1) ut communia cum aliis opera externa exerceant, interiorem mortificationem negligant ; 2) ut magna et heroica forment proposita, sed nihil in praxin redigant ; 3) ut de majoribus imperfectionibus emendandis solliciti sint, non item de minoribus ; 4) ut agant omnia, quae alios agere vident, cum non omnia possimus omnes ; 5) ut omnes imperfectiones simul aggrediantur uno impetu ; 6) et si res non succedat, animum de assequenda perfectione abjiciant ac desperent ; 7) denique instigat, ut res fidei scrutentur et curiose inquirant, et cum penetrare nequeant, in dubia contra fidem, aut in infidelitatem praecipitent, cum eae simpliciter credendae sint. *Difficile*, ait Sapiens (Sap. 9, 16), *aestimamus, quae in terra sunt ; et quae in prospectu sunt, inveninus cum labore. Quae autem in caelis sunt, quis investigabit ?*

Contra omnes has illusiones diabolicas, charissimi, qua armatura, quibus clypeis utemur ? praeter supradictos hoc gemino : Primus communis et securissimus clypeus est regula 41ª Summarii, quod nulla celanda sit tentatio, quae vel confessario, vel Superiori non pandatur. 2ᵐ clypeus est regula 31 et 32 Summarii de obedientia, a qua non deflectendum ; hac omnes tentationum

impetus facile retunduntur. Quemadmodum Christus Dominus semel, iterum, tertio satanae insultus repulit, dicendo : *Scriptum est,* obedientia legis requirit; ita nos, quoquo modo impugnemur, oggeramus : *Scriptum est,* jussum est, praeceptum est, regula cautum est, et inexplorate coeceque jussis pareamus. Hac ratione omnes satanae versutias, technas et illusiones cum divina gratia haud difficulter elidemus.

REGULA XXIII. SUMMARII

DE PAUPERTATE.

EXHORTATIO I

IN REGULAM XXIII. SUMMARII

Ostendit paupertatem esse murum status religiosi.

THEMA : *Et erat structura muri ex lapide jaspide* (Apoc. 21, 18) ; vel : *Paupertas ut murus religionis firmus diligenda* (Reg. 23).

Dum Evangelistarum aquila S. Joannes civitatem caelestem sibi in visione a Deo ostensam describit, et quasi depingendo nobis ob oculos ponit, Apoc. 21, 2 ait : *Vidi sanctam civitatem Jerusalem novam,* ad distinctionem Hierosolymae veteris, quae civitas est terrestris. Et haec Jerusalem nova *habebat murum magnum et altum,* id est, firmitatem insuperabilem : *Et erat structura muri ejus ex lapide jaspide,* per lapidem, quia est firmissimus, significatur patriae caelestis firmitas et securitas ; quia viridis est coloris, ejus deliciae, recreatio, et amoenitas ; quia pellucidus, ejus claritas et dignitas ; quia ex relatione Plinii et Sancti Hieronymi doemones et phantasmata fugare putatur, ejus puritas et sanctitas.

S. Parens noster in aurea de obedientia epistola Societatem nostram caelo optat esse persimilem. Similiter Mutius Vitellescus, sextus Societatis nostrae Praepositus Generalis, Epistola 4. Societatem caelo comparat. *Neminem latet* (ait) *in pulcherrimum nos ac splendidissimum cooptatos caelum, ubi* (dicam cum S. Petro Chrysologo, Serm. 1 de filio prodigo) *aurora est mater Societas, sol parens noster Ignatius, stella nostrorum tot fratrum per tot annos ac terras digestus splendor virtutis singularis.* Si igitur Societas caelum est et Jerusalem nova, et ipsa habeat necesse est *murum magnum et altum.* Is autem murus, ut regula praesente indicatur, est paupertas, quae est instar jaspidis firma, virens, amoena, pellucida, et daemones fugans.

Quare proprietates et effectus hujus praestantissimi muri geminos solum, nimirum quod hostes arceat, et incolas custodiat, exponemus.

I. Beneficium primum, quod murus civitati praestat, est, ab ingressu hostes et feras arcere; stantibus enim muris difficilis est aditus, at iisdem perruptis aut dejectis, pro libitu ingredi, spoliare et vastare queunt omnia. Patet id in famoso muro Sinensi, qui, ut perhibet Historia Asiatica L. 1, pag. 4, bis mille milliarium Italicorum longitudinem, triginta cubitorum Sinensium altitudinem, et duodecim in crassitie latitudinem continet: hoc muro stante, nullus hostium in regnum penetrare potuit; at eo perrupto, Tartari ingressi totum prope regnum illud vastissimum occupavere. Simili ratione civitas haec antiquissima Trevirensis, cincta suis moenibus et turribus munita, hostem arcuit, qui sine sanguinis effusione ingredi haud potuit, ut in confederato milite Germano primum, deinde in Gallico urbem intercipiente experientia comprobavit; at nunc muro et moenibus destituta est primo occupantis.

I. Beneficium paupertatis est defensio ab hostibus.

Charissimi, quod murus est in civitate, hoc paupertas

est in Societate, et quovis religioso Ordine. Paupertas enim hostes religionis capitales arcet et excludit. 1. Arcet et excludit mundi tentationes et pericula, fastum, arrogantiam, superbiam, vanitatem in veste, cubiculo, suppellectile, fallacias ac fraudes. *Domus, quae nimis locuples est,* ait Ecclesiasticus cap. 21, 5, *anullabitur superbia ;* id est, occasione opum in superbiam incidet.

2. Arcet carnis tentationes et impetus, hostesque castitatis, quales sunt blanda mollisque corporis tractatio, ciborum copia, potus abundantia, convivia, symposia, ludi, otia, confabulationes, et alia sensuum oblectamenta, quae carnis petulantiam excitant et contra spiritum armant : omnia vero haec a religione sancta paupertas proscribit, ut de ea paupertate vallata dicere liceat, quod de caelesti civitate S. Joannes asseruit : *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens et mendacium* (Apoc. 21, 27).

3. Arcet diabolum cum tentationibus suis et agmine vitiorum et peccatorum capitalium. Excludit in primis invidiam, cum unus altero nec plus in victu et amictu possidet, nec possidere desiderat. Excludit tentationes avaritiae, injustitiae, fraudulentiae, inhumanitatis ac duritiae cordis, aliaque desideria nociva ac laqueos daemonis. Nam ut ait Apostolus (1 Tim. 6, 9 sq.): *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationes, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.* O igitur praestantissimus paupertatis murus! Murus vere argenteus, imo aureus, et gemmeus ex jaspide, qui tot capitales a religione hostes arcet, ac diabolo haec duo organa exitii nostri machinas et arma eripit, scilicet *vanitatem et voluptatem*, cum reliquo vitiorum agmine.

II. Beneficium paupertatis est securitas et custodia virtutum.

II. Alterum beneficium a muro civitati praestari solitum est securitas, quo incolae muniti tuti securique in

pace et tranquillitate degunt. Quamdiu muri Jericho illaesi inconcussique steterunt, in pace, securitate ac tranquillitate degebant incolae ; at ubi illi tubis clangentibus corruere, hi hostili ferro cecidere. Pari modo paupertas tanquam murus religionis firmus religiosos Societatis firmat, defendit, et in quiete, virtute, ac perfectionis studio conservat. Unde praeclare scripsit Beda Venerabilis in Epist. 2 ad Cor. : *Pauper in cella, dives in conscientia, securior dormit in terra, quam auri dives in purpura.* Et S. Clara sororibus suis dicere solita est : *Tunc demum suum collegium stabile ac firmum futurum, si propugnaculis ac moenibus paupertatis quam maxime muniretur.* Hic igitur murus firmissimus tuetur et custodit omnes religiosi virtutes, ut singulas percurrenti patebit. Nam

1. Custodit ac defendit cordis puritatem et integritatem, quia, ut vidimus, tentationes, vitia et peccata excludit, ideoque animam purgat a vitiis. *Ignis inopiae,* inquit *S. Gregorius* Hom. 1 de Lazaro, *purgavit animam mendici Lazari, itaque munda et pura a peccatis mox ab Angelis in sinum Abrahae deportata est.*

2. Custodit, protegit, ac disponit ad fidem : tollit enim impedimentum fidei et Evangelii, quod est divitiarum et honoris terreni amor ; disponit quoque ad crucem amplectendam, se ipsum abnegandum, et Christum sequendum. Unde dictum est Matth. 11. *Pauperes evangelizantur,* quod Beda Venerabilis, de pauperibus nonnihil de paupertate spiritus participantibus exponit.

3. Custodit ac erigit spem et fiduciam in Deum ; qui enim omnia terrena abjicit ex amore Dei, omnem fiduciam et spem in solo Deo reponit, et cum Propheta ait : *Dominus regit me ; et nihil mihi deerit* (Ps. 22, 1), et illud cum S. Francisco : *Jacta super Dominum curam tuam ; et ipse te enutriet* (Ps. 54, 23).

4. Custodit ac tuetur humilitatem : efficit enim, ut

religiosus temporalia bona contemnat, quibus mundani honorem ab omnibus et magnam sui aestimationem ambiunt, ac proinde honores despicit et ignominias ac contemptus paupertati annexos tolerare desiderat.

5. Custodit ac conservat patientiam, eamque auget, dum religiosi sentiunt defectum in rebus commodis aut necesariis; et impletur in eis illud Sapientis: *Deus tentavit eos* (adversis), *et invenit illos dignos se,* sua Majestate et gloria. *Tanquam aurum in fornace probavit illos* (Sap. 3, 5-6). Scilicet: *Excoxi te...; elegi te in camino paupertatis* (Is. 48, 10).

6. Custodit ac tutatur charitatem; ut enim docet *S. Augustinus,* L. 83, Q. 36 (ML. 40, 25): *Charitatis venenum est spes adipiscendorum aut retinendorum temporalium. Nutrimentum ejus est, imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas. Signum profectus ejus, imminutio timoris; signum perfectionis ejus, nullus timor.*

7. Custodit et circumvallat religionem, pietatem, devotionem, orationem et cultum divinum, idque duplici de causa. 1) Quia animam conservando in quiete, pace, tranquillitate et laetitia spirituali, eam aptat et ad pietatis ac devotionis exercitia rite disponit. Ex inordinato divitiarum amore nascuntur diffidentiae, turbationes, curae, tristitiae, sollicitudines, aemulationes, aliaque peccandi pericula; paupertas vero voluntaria tollens divitiarum amorem, ab omnibus his malis liberat, et dispositiones ac qualitates contrarias inducit: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum,* ut Christus ait; regnum autem caelorum, *sive regnum Dei est justitia et pax, et gaudium in Spiritu Sancto.* Rom. 14, 17. *Paupertas semper est secura,* ait S. Chrysostomus Hom. 48, in c. 13. Matth, alibi: *Si intraveris in cor pauperis spiritu, illudve examinaveris, invenies plenum esse suavitatis et magna libertate frui.* 2) Altera causa, cur paupertas devotionem augeat, est, quia removet, ut supra diximus, intempe-

rantiam, crapulam, commessationem, ebrietatem, aliosque excessus exercitiis pietatis et orationi summe adversarios et repugnantes.

In Historia Minorum, p. 1. L. 10, c. 14, narratur de monasterio montis Alverniae, quod vixerit in magna paupertate secundum regulam suam, atque ita haud vulgarem virtutem et spiritum conservarit. Daemon vero id haud ferens, forma juvenis assumpta, diviti in vicinia habitanti et fratribus minime affecto se in famulum obtulit, cumque praestitis obsequiis animum ejus occupasset, suasit ei, et multas fratribus eleemosynas submitteret, eo quod homines essent sanctitate praediti, multique id forent meriti. Herus igitur quotidie magnam panum, carnium, piscium, fructuumque copiam illis submisit; at Fratres per hoc paupertatis rigore remisso lautiores tractationes admittere, exercitia spiritualia segniter obire, multumque de spiritu et habita ante devotione perdere coepere. Quare, visa relaxatione hac, quidam Frater dominum adiit, causam eleemosynarum intellexit, et servum illum daemonem esse divinitus cognovit; qui se detectum videns evanuit. Porro ubi domino a submittendis eleemosynis abstinere Frater persuasisset, cum vita frugali et paupere pristina pietas, virtus et devotio postliminio revertit.

III. Ideoque paupertas diligenda, et in sua puritate conservanda est.

III. Cum hic paupertatis murus tanta mala a cordium nostrorum moenibus arceat, tantaque bona in animarum nostrarum civitatem invehat, et in ea custodiat, facile patet, quo amore illa complectenda, et quo studio in sua puritate sit conservanda. Quemadmodum enim illustrium civitatum muri integri semper servantur, nullaque in eis ruptura toleratur, quin illico sarciatur, licet domus dirutae, plateae immundae diu subinde in ea relinquantur: ita in religione ante omnia paupertatis murus illaesus conservandus. Una enim fissura sufficit, ut ad eam hostis, id est mundus, caro et diabolus intret, et pestilentiae

suae afflatu puros religiosorum animos inficiat et attaminet.

Tunc autem paupertas in sua puritate conservatur, quando nihil illi contrarium admittitur, quod ejus splendorem obfuscet, aut maculet, cujusmodi sunt usus bonorum proprius sine licentia, acceptio rerum vel pecuniae, clandestina rerum superfluitas et abundantia, affectus inordinatus ad res mundi, et similia, de quibus alias.

Nos igitur, charissimi, qui in stellato Societatis Jesu coelo velut stellae collocati et infixi sumus, murum hunc ex lapide jaspide firmum, virentem et pellucidum, ac daemones vitiorumque phantasmata fugantem unice diligamus, et in sua puritate conservemus. Sic mundum, carnem, daemonem, cum eorum tentationibus et periculis, cum superbiae, luxuriae, gulae, invidiae et avaritiae motibus ex Hierosolyma nova, id est, e Societate, et simul ex anima nostra eliminabimus: e contra vero puritatem, fidem, spem, charitatem, humilitatem, temperantiam, patientiam, et devotionem in cordibus nostris conservabimus ac defendemus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XXIII. SUMMARII

Demonstrat paupertatem esse murum fundamentalem, seu fundamentum fabricae perfectionis; violationem vero paupertatis ejusdem esse ruinam.

THEMA : *Beati pauperes spiritu* (Matth. 5. 3); vel ex Regula.

Redemptor noster (Matth. 7, 24 sqq.) adducit parabolam de duobus architectis, uno sapiente, altero stulto: Sapiens *aedificavit domum suam supra petram;*

et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat supra petram. Stultus vero *aedificavit super arenam; et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et fuit ruina illius magna.* Quis est sapiens ille architectus, nisi qui fundat aedificium perfectionis suae supra petram, id est, Christum, ejus legem, Evangelium, Dei amorem, et consilia evangelica, maxime paupertatis? Quis stultus, nisi qui aedificat, ut exponit P. Salmeron, super creaturam, super divitias, pecunias, thesauros mundi perituros, qui sunt instar arenae steriles? et quid aurum et argentum, nisi flava et alba terra, aut arena?

Ostendamus itaque paupertatem fabricae perfectionis murum fundamentalem, seu fundamentum esse, quo stante illaeso perstet quoque fabrica, illo vero labefacto minari ruinam et collabascere.

I. Seraphicus Doctor S. Bonaventura in Apolog. pauperum hac ratione de paupertate disserit: *Radix* (ut ait Apostolus 1 Tim. 6, 10) *omnium malorum est cupiditas: ex hac enim et simul ex superbia, quae huic cupiditati semper comes est, omnia scelera origenem, fomentum, et incrementum accipiunt;* Quam ob causam, civitatis illius Babylonicae fundamentum ab Augustino appelata est. Ex hoc autem praemisso idem S. Doctor concludit: *Sicut vitium illud totius Babylonis fundamentum est, sic e contra paupertas merito verum et solidum fundamentum totius perfectionis est appellandum.* Idem vel eo etiam comprobatur, quod Dominus et Legifer noster, cum novae Hierusalem de caelo descendentis initia poneret, ab hac ipsa tanquam a fundamento exorsus sit, dicens: *Beati pauperes spiritu* (Matth. 5). I. Paupertas fundamentum est fabricae perfectionis.

Itaque Christus Dominus architectus novae caelestis Hierosolymae, positurus primum lapidem, a stabulo et a paupertate summa incepit. Deinde, veniente postmodum

ad Christum divite adolescente (Matth. 19, 16 sqq.) et quaerente : *Quid faciam, ut habeam vitam aeternam ?* respondit : *Serva mandata : Haec custodivi,* ait, *a juventute mea, quid adhuc mihi deest ?* Respondit Christus : *Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo,* q. d, Si vis aedificare domum perfectionis, primum lapidem, primum fundamentum loca paupertatem. Omnia relinquere sunt sumptus hujus fabricae. *Ad aedificium temporale sumptus facimus, si non habita colligamus, ad spirituale, si et habita relinquamus :* ait *Venerabilis Beda* L. 4 in Lucam (ML. 92, 517). Omnibus ergo relictis aedificare incipimus.

1. Fundamento paupertatis innitur prima contignatio fabricae perfectionis seu incipientium. Nam paupertas omnium vitiorum et scelerum instrumenta tollit ; tollit arrogantiam, superbiam, ambitionem, ebrietatem, gulam, avaritiam, incontinentiam, acediam et alia multa vitia, quae ex abundantia, tanquam fumus ex igne, erumpere solent. Imo etiam peccandi facultatem quodammodo tollit in multis, cum magna peccatorum pars ab hominibus pecuniae praesidio committatur. *Paupertas ergo quasi securis est, quae uno ictu* cupiditatem amputat, *et omnia vitia ex ea* propullulantia exscindit, adeoque *animae puritatem fundat.*

2. Huic fundamento innititur secunda contignatio proficientium. Paupertas enim, non solum vitia prohibet, sed virtutes fere omnes inducit, ut temperantiam, modestiam, et maxime *humilitatem,* pacem, orationem, quae nescio quomodo paupertati finitima, ejusque tanquam germana soror est : ostendit hoc *S. Chrysostomus* Hom. 2 in Ep. ad Hebr. Ita fere loquitur : Christianus in paupertate magis irradiat, quam in divitiis : quo modo ? quia excludit a se superbiae typhum ; non erit arrogans, sed potius obediens, pudicus, mitis et sapiens. Tandem post

divitum peccata recensita concludit : *Vides quod in paupertate facilius est virtutes exercere, quam in divitiis* (MG. 63, 26) ; nam paupertas est radix omnium virtutum. Unde S. Franciscus Seraphicus (quod refert S. Bonaventura) rogatus, quaenam virtus nos maxime Deo gratos redderet ac commendaret ; insolito quodam affectu reposuit : *Paupertas : ea enim est via salutis, humilitatis fons, perfectionis radix,* et ab ea multiplices fructus progerminant, licet occulti sint paucissimisque cogniti ac perspecti ; pauper enim spiritum totum se tradit virtutum studio, velut apis melli suo. Ut in sancto remotissimo patuit. Qui toto desiderio virtutum se tradebat studio, ab uno discens patientiam, ab alio silentium, ab alio constantiam, aliamve virtutem.

3. Innititur paupertati tertia contignatio perfectorum, seu in via unionis cum Deo constitutorum. Cum enim perfectio in charitate Dei et proximi consistat, ad eam paupertas recta dirigit ac perducit : nam *meum* et *tuum* frigidum illud verbum, e quo, ut docet S. Chrysostomus, omnes lites, et bella inter proximos oriuntur, e medio tollit. Deinde eadem avellit a cura et amore rerum terrenarum, adeoque totum animum in Deo defigit, redditque hominem mundo et carne superiorem, velut Angelum, cum Angelis versantem, ad caelum spirantem, illudque Apostoli implentem : *Quae sursum sunt sapite, quae sursum sunt quaerite, non quae super terram.* Atque ita totam hominis religiosi jamque perfecti mentem, amorem, cogitationem, curam, ac desiderium in Deum transfert, ut unus cum eo evadat spiritus, totus a caducis avulsus, et bono aeterno seu Deo unitus, in quo consistit perfectio, ad quam manuducit paupertas evangelica.

4. Tanquam coronis imponitur aedificio perfectionis, beatitudo et vita aeterna. Nam praeter centuplum in hac vita et in die judicii sessionem super duodecim thronos et judicium duodecim tribuum Israel, praemium amplissi-

mum paupertas parit in altera vita. Profert ingentem thesaurum in caelo. *Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo* (Matth. 19, 21). Thesaurus iste non est alius, nisi beatitudo aeterna et ipsiusmet regni caelorum secura et perpetua possessio : ita enim Christus Dominus : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Matth. 5, 3. Thesaurus iste est vita aeterna omnia relinquentibus promissa, in quem locum *S. Bernardus : Haec sunt verba, quae contemptum mundi in universo mundo, et voluntariam persuasere paupertatem : haec sunt verba, quae claustra Monachis replent, deserta Anachoretis.*

Haec ergo promissa, haec commoda, haec praemia nos quoque permoveant ad paupertatis evangelicae amorem ; tanquam omnis perfectionis fundamentum. Qui incipientes sunt, ab hac virtute incipiant ; alias actum agunt. Nam, ut ait *S. Paulinus ex opulentissimo divite volunte pauperrimus et copiosissime sanctus,* ut eum nominat Augustinus de Civ. L. 1, c. 10 (ML. 41, 24), *Temporalium quae in hoc saeculo habentur bonorum relictio, sive distractio, non decursus stadii, sed ingressus ; nec ut meta, sed janua est. Non enim athleta tunc vincit cum exuitur, qui ideo nudatur, ut incipiat dimicare, cum legitime certavit coronandus.* Epist. 2, n. 7 (novo ord. 24 ML. 61, 290) ad Severum. Qui in via proficientium jam currunt, ad temporalia jam rejecta retro non respiciant, ne in cursu suo retardentur. Qui in via perfectorum degunt, animum non rerum terrenarum luto, sed Deo aeterno et summo bono affigant, ut non maculentur, sed purificentur, et amore divino inflammentur.

II. Negleus paurtatis ina rfeionis.

II. Veniamus nunc ad contrarium, a commodis ad detrimenta, a praemiis ad supplicia paupertatem violantium. Sicut paupertas est fundamentum perfectionis, ita

ejus violatio evertit fundamentum et est ruina multorum. *Ruina est homini... post vota retractare*, Prov. 20, 25. Quisquis igitur pecunia vel ab externis sine venia accepta, vel ad domum spectante utitur ut propria, eam retinet, donat, emit : *ruina est homini.* Si quis etiam res alias domus vendit, donat, accipit sine venia, et illis utitur ut propriis : *ruina est homini.* Quare ? quia *post vota retractat*, repetit quod obtulit. Patebit hoc in exemplo clarius. Vultisne igitur videre miserandos casus et ruinas, seu damna et supplicia laesae paupertatis ? Et quo pacto, ea eversa, totum perfectionis aedificium et fabrica corruat ?

1. Ruina patet in uno ex apostolico senatu, scilicet Juda, qui triennium totum, in fabrica perfectionis attollenda sub Christo ipso directore et magistro locarat, jamque eo pervenerat, ut instar aliorum Apostolorum emisisset votum paupertatis, et esset apostolici collegii procurator loculos habens; sed cupiditate seductus aliquid furatus est ex pecunia eleemosynae nomine Christo et Apostolis oblata. At audite poenam et spectate ruinam : describit eam *Cassianus* (cfr. De coenob. instit. 67, 23-25 ML. 49, 313, 593). Judas volens resumere ea, quae antea Christum secutus abjecerat, non solum ad proditionem Domini lapsus (ecce primam ruinam) Apostolus perdidit gratiam (ecce alteram ruinam), sed etiam vitam ipsam communi exitu finire non meruit, eamque bisthanati morte conclusit, scilicet suspensus in arbore, sui carnifex factus (ecce tertiam ruinam). Sed quarta omni-umque est in abyssum infernalem praecipitatio.

2. Ruina secunda terribilis in Anania et Saphira conjugibus accidit. Primus ille maximusque Ecclesiae Pontifex Petrus in tres omnino homines severitatem suam exercuit, ac mortis sententiam pronuntiavit: fuerunt ii Simon Magus, duoque conjuges violatae quam Spiritui Sancto voverant paupertatis rei; et quod animos nostros

magis movere, sudoremque frigidum exprimere merito potest, prius in Ananiam et Saphiram justa ira detonuit, quam Simonem veneficum fulminaret. Adde: tametsi Apostolus isti vitam ademerit, poenitendi tamen tempus indulsit; duos vero votorum violatores simul increpuit et perfidiae coarguit, simul exanimes ad pedes suos retractae donationis vindex abjecit, adeo ut mitiorem Malcho catenas Christo injicienti se Petrus praebuerit, quam iis, qui pauxillum aeris ex agro Apostolorum usui consecrato redacti privatim seposuerant. [At ex poena illa inflicta non certo colligitur tale peccatum mortale].

Atque haec causa fuit cur oecumenica Concilia, summi Pontifices, et Ordinum sacrorum conditores sepulcrum quoque damnatis illorum cadaveribus post mortem negaverint, et inhumata corvisque objicienda mandarint, ingenti religiosorum hominum terrore, immortalique reorum dedecore.

3. Ruina tertia recensetur a *S. Hieronymo*, epist. 22, n, 33 (ML. 22, 418) acciditque in Nitriae partibus: Quidam, ait, ex Fratribus parcior magis, quam avarior, et nesciens 30 argenteis Dominum venditum, centum solidos, quos lina textendo acquisierat, moriens dereliquit. Initum est inter monachos consilium (nam in eodem loco circiter quinque millia divisis cellulis habitabant) quid facto opus esset: alii pauperibus distribuendos esse dicebant; alii Ecclesiae, nonnulli parentibus remittendos; Macarius vero et Pambo, et Isidorus, et caeteri quos Patres vocant, sancto in eis loquente Spiritu, decreverunt infodiendos esse cum eodem dicentes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Nec hoc crudeliter quisquam putet esse factum; tantus cunctos per Aegyptum terror invasit, ut unum solidum dimisisse sit criminis. Ita ille Sanctus.

4ta Ruina allegatur a S. Augustino, serm. 5, ad fratres de eremo, ubi ait: Annis 12 et amplius Januarius noster, qui columna obedientiae et paupertatis inter nos esse

videbatur, ut vidistis et audistis, male moritur. Quare vel quomodo male vixit et male moritur? quare vel quomodo male vixit, nisi quod suum non erat secrete tenuit? quomodo etiam male moritur, nisi quia in fine se non cognovit?

Vidistis, charissimi, fundamentum novae Hierosolymae seu perfectionis evangelicae esse paupertatem voluntariam, cui tam incipientibus, quam proficientibus et perfectis superaedificandum est, si fabricae hujus perfectionem et coronidem, vitam scilicet aeternam assequi desiderent. Vidistis quoque strages et ruinas horrendas, quas cupiditas et paupertatis religiosae violatio causat, et quomodo tota perfectionis machina uno velut impetu collabascat. Quare alterutrum eligite, aut paupertatem, aut cupiditatem; si paupertatem eligitis, omnia bona et commoda enarrata, et vitam aeternam possidebitis; si vero cupiditatem, clades et ruinas formidabiles Judae, Ananiae et aliorum pertimescite exspectate.

REGULA XXIV

DE AMORE PAUPERTATIS.

EXHORTATIO I

IN EANDEM REGULAM

Probat paupertatem tanquam matrem diligendam.

THEMA: *Honorem habebis matri tuae* (Tobiae Cap. 4, 3); vel: *Diligant omnes paupertatem ut matrem* (Reg. 24).

Quam tenero et intenso amore matres ferri soleant in filios, et vicissim filii in matres, complura divini eloquii exempla demonstrant. Ex omnibus praecipue

emicat Anna mater Tobiae, quam inter et filium singularis pietas eluxit. Hanc primo ostendit mater: quae mox a filii sui cum Raphaele discessu, amorem suum lacrimas ubertim fundendo prodidit. *Coepit flere, et dicere* ad maritum: *Baculum senectutis nostrae tulisti* (Tob. 5, 23). Cum autem filius moras necteret, nec tempore statuto ex Rages reverteretur, rursum flebat mater *irremediabilibus lacrimis, atque dicebat: Heu, heu, fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostrae, solatium vitae nostrae, spem posteritatis nostrae? Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere a nobis* (Tob. 10, 4-5). Et quotidie exibat per viam, qua reditum putabat, nullamque admittebat consolationem, donec reducem filium sanum et sospitem amplecteretur. En quantus amor matris in filium! Nunc videamus amorem filii erga matrem reciprocum. 1. Tobias eam aestimabat, diligebat, honorabat ex praescripto patris: *Honorem habebis matri tuae omnibus diebus vitae ejus* (ib. 4, 3). Unde et eam laudabat, blando vultu intuebatur, nec verbulo, multo minus facto laedebat: et quidquid gratum acceptumque credebat, alacriter praestabat: cum enim Raguel eum diutius detinere pararet, ajebat: *Scio parentes meos numerare dies,* et anhelare maximopere ad reditum meum: cumque in medio jam foret itinere, conjuge, famulis, camelis et impedimentis relictis, festinavit cum Raphael Archangelo, ut matri moerorem citius abstergeret, parentesque exhilararet: ut mutuus filii amor exigebat.

Mater nostra, ut loquitur S. Ignatius reg. 24, est paupertas, quae filiali amore nobis prosequenda: quamobrem vero? quia materna nobis praestat officia et beneficia, jamjam a nobis declaranda, quae merito officiis et obsequiis filialibus compensanda videntur.

I. Officia materna erga filios.

I. *Diligant omnes paupertatem ut matrem.* Merito

hunc a nobis amorem S. Ignatius exigit: eaedem enim rationes, quae filios ad matres suas amore prosequendas permovent, etiam pro paupertatis amore militant. Quaenam vero amoris incentiva filiorum corda flectunt? utique ista: quod a matribus gignantur, alantur, vestiantur, defendantur, solatio afficiantur, ac demum haereditate lauta ditentur. Sed nunquid eadem beneficia a paupertate, ceu matre in nos dimanant? Dubio procul. Nam

Primum matris *officium* et *motivum amoris est filium gignere*. Idem tibi paupertas praestitit, quae proprie te religioni genuit; si quidem Ordini religioso nomen non solum dedisti ut castimoniam servares, obedientiamque Superiori exhiberes — id enim etiam tibi in saeculo manenti praestare licuit, quemadmodum multis actu licet — sed maxime ut consilium Christi amplectereris adolescenti illi datum: *Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes* (Matth. c. 19): quod solum in Ordine religioso praestatur. Jure igitur paupertas tanquam mater, illa Pauli Galat 4, 19 verba usurpat: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis*. Tu vero merito dixeris cum Jobo (1, 21). *Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus revertar illuc,* et ad Deum cum regio psalte: *Tu es,* Domine, *qui extraxisti me de ventre;* ideoque es *spes mea ab uberibus matris meae* (Psal. 21, 10). Quando enim voti paupertatis aliorumque duorum votorum vinculis innecteris, Ordini religiosi nasceris, ejusdemque filiis religiosis annumeraris.

Secundum matris officium, et dilectionis motivum est *filium sustentare:* quod longe melius praestat S. mater paupertas, optimeque cum Machabaeorum matre ad juniorem filium dicere potest 2 Mach. 7, 27: *Lac triennio dedi et alui,* id est toto vitae tempore. *Lac dedi,* id est, omnis generis alimoniam cum sufficientia, puritate ac dulcedine lactea charitatis. Etsi domus nostrae professae reditibus carent, Deus tamen pauperes suos non deserit;

sed ad sustentationem necessaria sufficienter suppeditat. *Edent pauperes et saturabuntur.* Habent collegia et domus Probationis reditus; sed sunt fundationes piae fidelium, sunt eleemosynae, de quibus *edent pauperes et saturabuntur,* Deo providente et paupertate succurrente. Mittuntur tirones peregrinatum, stipemque collecturi, sine sacculo et pera: et sancta paupertas illos non deserit; sed *edent pauperes et saturabuntur.* Deus quidem aperit manum suam et implet omne animal benedictione; at praecipua cura religiosos pascit, et dum alii laboribus manuum suarum aluntur, hi laboribus manuum Christi sustestantur. Fames sitisque Christi illis emit et condit cibaria; Christus pro illis se vadem ac fidejussorem constituit; Christus gratia sua ad illis benigne faciendum fideles impellit; Charitas Christi corda etiam fratrum nostrorum ad omnes domestici usus labores incitat, et tanquam matres aliorum constituit, quaevis materna officia obeuntes, quomodo S. Parens noster coadjutores nostros appellare consueverat. Insignem hac de re sensum consolationis sub ingressum Societatis habuit P. Hieronymus Natalis, vir egregius, et quasi manus dextera Sancti Ignatii, ut legitur Tomo 1. Hist. Soc. L. 5, n. 10, ab Orlandino conscriptae; nam inter vescendum singularem e caelo jucunditatem et consolationem delibavit, dum haec ei oblata cogitatio, *quod sese Deus aleret.* Ita est, Deus per paupertatem tanquam matrem nos pascit.

Tertium officium matris et motivum charitatis filialis est vestire: quemadmodum enim Jacob fecit filio suo dilecto tunicam polymitam (Gen. 37, 3). Ita quoque Anna mater prophetae Samuelis *tunicam parvam faciebat ei* (1 Reg. 2, 19). Nec minus mater nostra paupertas unumquemque nostrum pro status sui conditione vestit, non ad luxum et superbiam, sed ad religiosam decentiam, necessariis tegumentis, quibus nos jubet esse contentos. Et quanquam vestitus noster interdum est vilior,

praesertim in tironibus, qui probantur, atque ad humilitatem mundique contemptum illo adjuvantur; valet tamen in iis illud Christi de liliis agri dictum : *Quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis* (Matth. 6, 39). Idipsum praefiguratum videtur in regina Esther, quae nullum ornatum petiit, et tamen prae omnibus puellis regi Assuero ob formae elegantiam placuit. Adeo nempe speciosi in oculis Dei et Angelorum ac recte sentientium tales apparent, qui humilitatis et paupertatis amore viliore vestitu amiciuntur. Qua de re pulchre S. Hieronymus in vita S. Pauli primi eremitae : Mihi (inquit) si Dominus optionem daret, multo magis eligerem tunicam Pauli, quae ex foliis palmae contexta erat, cum meritis ejus, quam regum purpuram cum regnis suis. Et S. Antonius id ostendit, dum festis anni solemnioribus eam induit.

Quartum matris officium et causa amoris est tueri ac *defendere* a lapsibus, periculis et hostibus. Veluti gallina pullos suos sub alas congregat et a milvo protegit : ita paupertas alumnos suos contra hostium insultus tuetur, quales sunt sollicitudo, superfluitas, invidia, gula, luxuria, superbia, ceteraque vitia, quae paupertas ut firmus religionis murus arcet, quemadmodum exhortatione proxime praecedente est expositum. *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans, expandit alas suas, et assumpsit eum atque portavit in humeris suis.* Deut. 32, 11. Ita paupertas non solum provocat ad volandum pullos suos, eos paulatim in exercitio et usu paupertatis suaviter exercens, verum etiam expandit alas suas, assumit, portat, atque ab omnibus adversis sedulo defendit ac protegit.

Quintum matris officium, et stimulus amoris est, filios consolari et animare in adversitate et tristitia, in vita et morte. Si inopia premat, si necessitas urgeat, si fames sitisque nonnunquam divexet, suavibus verbis solatur,

veluti olim Tobias senior filium (Tob. 4, 23) : *Noli timere, fili mi; pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bene.* Si mors ingruat, morientem erigit, ut olim mater Machabaeorum natos suos ad martyrium fortiter sustinendum animabat. Expertus id fuit e Societate nostra Sacerdos P. Joannes Gerardinus, qui cum imminente morte singularis laetitiae signa ederet, causaque rogaretur, reposuit : Gaudio exulto, quia caelum mihi literis sigillo munitis transcriptum est, scilicet verbis Christi Domini apud Matthaeum 19, 28 sq. : *Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione... sedebitis et vos super sedes duodecim... Et omnis, qui reliquerit domum... propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit.*

Sextum denique matris officium et amoris motivum est *haeredem scribere;* haereditatemque lautam filio relinquere. Idem facit paupertas, quae non duntaxat centuplum in hac vita refundit, verum etiam hereditatem amplissimam, regnum scilicet caeleste testamento firmatum relinquit, juxta Veritatis aeternae promissum : *Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Matth. 5.

Quis igitur, charissimi, matrem adeo benevolam, adeo largam et liberalem non tenero amore complectatur ? Quis tantum amorem dilectione mutua non compensare studeat ? At quo pacto charitatem reciprocam erga matrem adeo beneficam demonstrabimus ?

II. Officia filialia erga matrem.

II. Mutae dilectionis officia, actus et signa a filiis ingenuis matri et a religiosis paupertati velut parenti dilectae jure exhibenda, sunt sequentia.

I. Officium primum filii erga matrem est *honorare et aestimare* matrem : *Honora patrem et matrem,* mandat Decalogus : *Honorem habebis matri tuae omnibus diebus*

vitae ejus, praecipit filio Tobias. Regum sapientissimus Salomon tanto matrem Bethsabee prosequebatur honore, ut ei prope se thronum erigendum curaret, nihilque ipsi petenti denegatum iri sponderet. Ita pariter verus religiosus paupertatem, velut margaritam pretiosam, magni aestimat, observantiaque singulari prosequitur, nec ejus occasione unquam rubore aut pudore suffunditur. Illustre exemplum praebuit Benedictus XI. Pontifex Maximus, qui matrem suam pauperculam a matronis romanis splendidis vestimentis ornatam agnoscere noluit, in consueto vili habitu accedentem matrem agnovit, honore prosecutus est ac minime erubuit. Ita et nos, si paupertatem ut matrem dilexerimus, nunquam propter ipsam pudore suffundemur. Diligamus igitur, et non pudeat nos vilioribus indui vestimentis ; non pudeat nos, si aut obedientia aut necessitas exegerit, ostiatim stipem cogere ; non pudeat nos cubiculum exiguo vel nullo ornatu excultum incolere, nec cum indigentibus ac rudibus familiarius agere. P. Balthasar Alvarez dicere solitus fuit : *Qui in vestibus quaerit honorem ne vilis habeatur, non diligit paupertatem.* Cum Paulus Kostka, nostri B. Stanislai frater, omnia bona sua hospitali cuidam transcripsisset, ac postmodum, ut Deo serviret quietius, in eodem vitam suam egisset, sub vitae finem hoc sibi posuit epitaphium : *Non erubesco Evangelium.* Simili modo et nos non erubescamus Evangelium, non paupertatem evangelicam, non Christi Domini nuditatem et egestatem ; nobis honori maximo ducamus, si Redemptori nostro in hac virtute assimilari mereamur.

2[m] Officium filii erga matrem est, eandem *laudare :* Quod enim diligimus, laudibus efferimus ; filius matrem amans ubique ejus bonitatem depraedicat, nunquam ei detrahit, nunquam murmurat, nunquam convitia jactat, verbo, de ea contemptim loquitur nunquam. Ejusmodi autem filii, qui maledicunt matri, in eloquio divino

maledictione feriuntur. *Qui maledicit... matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris* (Prov. 20, 20). Pari ratione amans paupertatem ut matrem eam laudibus prosequitur : si quid ob injurias temporum desit in paupere collegio, si quid a Superioribus ei auferatur, aut justis de causis denegetur, non interpretatur in deteriorem partem, non queritur, non murmurat, non convitia jactat ; sed optime contentus, in pace manet ; quod enim diligit, obtinuit.

3^m^ filii erga matrem officium est, placidum et *amoenum vultum ostendere :* Qui enim matrem amat, eam nec torvo nec obliquo oculo aspicit. *Vultu quoque laeditur pietas,* inquit Marcus Tullius Cicero. Ita nos si paupertatem ut matrem diligamus, ejusque effectus nonnullos in cibo, potu, aut vestitu experiamur, austero vultu, oculisve torvis ea intueri, sive displicentiae signa ostendere minime decet : veluti fratres suos *S. Bernardus* Serm. 4, de Adventu n. 5 (ML. 183, 49) admonet : *Videmus* (ait) *pauperes aliquos, qui si veram haberent paupertatem, non adeo pusillanimes invenirentur et tristes : .... qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto, ut nihil eis desit.*

4^m^ filii erga matrem officium est, *cavere offensam* ac laesionem ejus : nam *est maledictus a Deo, qui exasperat matrem* (Eccli. 3, 18). Ita nos si paupertatem instar matris amore prosequamur, eam aut exasperare aut laedere etiam in minimo abhorrebimus. Refert Pater Nadasi de P. Adriano Horn, qui anno 1655 Coloniae rector collegii obiit ; is, si quando hic illicve paupertatem violari cerneret, suspirabat dicens : *Quaeso, non laedamus S. paupertatem.* Faxit Deus, ut nunquam sine venia demus aut accipiamus, atque ita matri nostrae amantissimae capillos evellamus ! Faxit Deus, ut nemo unquam in gravioribus delinquat, et letale vulnus matri infligat, et matricidii crimen horrendum incurrat !

5m filii erga matrem officium est, *quidquid eidem placere novit, libenter exequi ; et instar filii in omnibus ad eam recurrere.* Nos quidquid paupertati convenientius est, eligamus, Christi exemplo viliora sectemur ; et in omnibus ad sanctae paupertatis sinum recurramus, cum Davide dicentes : *Ego autem mendicus sum, et pauper.* Psal. 39, 18. Si deteriora tribuantur, confugiamus ad matrem ; si meliora non dentur, recurramus ad matrem, dicamusque : *Ego mendicus sum et pauper,* cui meliora tribui non solent, sed viliora.

Quare, charissimi, ut paupertatem tanquam matrem diligamus, crebo ejus beneficia in nos recolamus et ruminemus, quae nos gignat, alat, vestiat, protegat, consoletur in vita et morte, ac denique caelesti haereditate nos beet. Deinde practice et re ipsa amorem mutuum rependamus : illam ut matrem semper magni aestimemus, et numquam erubescamus ; semper laudibus, nunquam dicteriis et convitiis prosequamur ; si quos ejus fructus degustare occasio aut necessitas ferat, semper blando et amoeno vultu eam intuemur ; nunquam eam laedamus, multo minus graviter vulneremus ; quin potius, quidquid ei gratum et placitum est, libenter praestemus, atque ad sinum ejus confidenter confugiamus : hac ratione eam ut matrem secundum regulam praesentem verissimo amore complectemur.

REGULA XXV

DE VICTU ET AMICTU PAUPERE.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Declarat victum, amictum, lectum religiosorum paupertati conformem esse oportere.

THEMA : *Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus* (1 Tim. 6, 8) ; vel : *Victus, vestitus, et lecti ratio erit ut pauperibus accommodata* (Reg. 25).

Quid militem ingenuum efficacius ad sequelam pertrahit, quid impellit fortius, quam facta generosa ducum, et illustria regum, imperatorumque exempla ? Jusserat David rex Uriam ex itinere fessum lares proprios repetere, pedes abluere, viresque submisso cibo regio refocillare. At Urias heros strenuus, repudiata hac corporis indulgentia, ad excubias domus regiae remansit, causamque die postero interrogatus, reposuit : *Arca Dei et Israel et Juda habitant in papilionibus, et dominus meus Joab, et servi domini mei super faciem terrae manent ; et ego ingrediar domum meam, et comedam et bibam, etc.... per salutem tuam, et per salutem animae tuae, non faciam rem hanc* (2 Reg. 11, 11). O tribunum militarem generosum ! o strenuum pugilis mavortii animum ! ciborum lautitias, lectique olorini delicias repudiantem ; dum ducem suum Joab humi cubantem ac somnum in solo duro carpentem considerat ! Ad ducis exemplum miles ; *regis ad exemplum totus componitur orbis*, canit Claudianus. Rex subditos, non secus ac figulus ollam, fingit. Cretensium rex venationi ac rei nauticae

deditus omnes suos subditos ad idem studium adduxit. Spartanorum reges, Marti addicti, suos ad arma traxere. Aurelius imperator philosophiae amans et primus palaestram ingressus, omnes ad sui sequelam pellexit. Ludovicus II. Franciae rex, literarum osor, ad earundem contemptum ; Franciscus I, doctorum ac doctrinae amator, ad earundum amorem et aestimationem suos pertraxit. *Mobile mutatur semper cum principe vulgus.*

Rex, dux ac magister noster est Christus, qui de caelesti solio descendit, ut viam ad perennem gloriam ac beatitudinem perpetuam nobis monstraret methodumque vivendi nobis aperiret, velut ipse testatur: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis* (Joan. 13, 15), idque quemadmodum in omni virtutum genere, ita quoque in evangelica paupertate.

Quo igitur pacto hunc Regem ac Ducem nostrum in victus, vestitus, lecti, ac suppellectilis paupertate nos imitari oporteat, in praesentiarum ob oculos ponemus.

I. Victus pauper.

I. Quocunque quis stemmate ortum ducat, aut etiam e nobilium, comitum, principum, regum prosapia descendat, eo ipso quod sub Jesu Christi Regis Regum labaro sacramentum dicat, ejus quoque vivendi tenorem amplecti non erubescat. Praeclare id docet *S. Leo* Papa (cf. ep. ad Demetriadem S. Leoni attrib. c. 5-6, ML. 55, 105 sqq.) dum asserit, Christi humilitas nulli aspernanda divitum; nulli est erubescenda nobilium. Nec enim in tantum provehi potest quaelibet felicitas humana fastigium, ut aestimet sibi pudendum, quod Deus in forma servi non est arbitratus indignum. Quotquot in hunc Ordinem sanctum adlecti sumus, Christum Regem ac Dominum nostrum libentes agnoscimus, eique tanquam subditi ac milites omnia nostra substernimus: jam vero, quibus epulis, quibus cibis ac bellariis Rex noster in hac mortali vita recreatus fuit? An illi quidquid saltus et nemora ferarum, quidquid pelagus ac flumina piscium

rariorum, quidquid aer volucrum delictissimarum profert, per ingentem venatorum, piscatorum atque aucupum turmam anxie ac magno labore conquirendum fuit? An illi turdi, perdices, ficedulae, phasidis alites, apri, cervi, lepores, aut aliae ex altero orbe deliciae accersendae fuere? Minime gentium. Non aliae ipsi epulae oblatae in pueritia et adolescentia, quam quas inops mater et nutritius faber lignarius apponere solere. Tempore praedicationis vero vitam eleemosynis sustentavit; atque interdum adeo parum alimenti habuit, ut Apostoli inediae levandae gratia *spicas vellerent* et grana ex iis decerpta manducarent (Matth. 12). Habuit quidem Redemptor noster in communi pecuniam nonnullam, Judae velut apostolici collegii procuratori commissam; nihil tamen ex ea sumpsit aut usurpavit, nisi quod sibi et Apostolis ad victum tenuem et vulgarem necessarium esset. Quod si vero crumena apostolica inanis foret, nihilque nummorum pro victu comparando suppeteret, mulieres devotae illum sequentes, *ministrabant ipsi de facultatibus suis* (Lucae c. 8), ea scilicet quae pro sustentatione erant necessaria. Nomina earum ibidem S. Evangelista recenset: S. Mariae Magdalenae, S. Susannae, S. Joannae uxoris Chusae Procuratoris Herodis. Praeter has aliae multae erant, quae Dominum alebant. Hanc profundam adeo Salvatoris animi demissionem ac paupertatem quis non miretur? Caeli terraeque monarcham, in tempore opportuno manum suam aperientem, et omne animal benedictione replentem, eleemosynis sustentari quis non obstupescat?

Admirabile istud paupertatis exemplum imitata est Beatissima Virgo Maria, quae teste S. Ambrosio et aliis, tenui et paupere victu contenta fuit. Nec ab his Christi vestigiis deflexere Apostoli, qui delicias ac cupedias nequaquam sectati sunt; sed obviis, vulgaribusque escis, quae civitates et oppida pagosve intrantibus atque apud

alios hospitantibus offerebantur, contenti vixere, secundum Christi Domini mandatum : *Manducate, quae apponuntur vobis* (Luc. 10, 8), aut iis, quae a piis fidelibus mittebantur. Ut enim historiarum ecclesiasticarum monumenta perhibent, quemadmodum Apostolorum principes Petrum et Paulum Romae, ita quoque alios primos summos Pontifices S. Clementem, S. Pium, S. Cajum, S. Marcellum et plures aluerunt S. Plautilla, S. Flavia Domitilla, S. Lucina, S. Priscilla, S. Pudentiana, S. Praxedes, aliaeque matronae nobiles. Sic ergo Ecclesiae militantis principes, fundatores, ac Pontifices maximi ex eleemosynis victitarunt : quis admiratione non compleatur ? At, si Christum Regem regum omnium, pari modo vitam agentem intueamur, quem illi imitari studuerunt, omnis illico admiratio subsidit.

Ab his Ecclesiae fundatoribus paupertatis sanctae studium ad Ordinum religiosorum fundatores pervenit : nimirum ad S. Basilium, S. Augustinum, S. Benedictum, S. Dominicum, S. Franciscum, et alios, ac tandem hos inter etiam ad sanctum Fundatorem nostrum Ignatium, qui a conversionis suae primordio in hospitalibus vixit, et obviis isthic, haud delicatis escis acquievit, imo lautiora aliis egentibus tribuebat, pane contentus. Dumque cum sociis per diversa Italiae loca concionibus vacaret, ostiatim stipem corrogabat, paneque adeo indurato victitabat, ut eo, nisi aqua ante macerato, vesci nequiret. A Santo Ignatio et primis ejus sociis hanc vivendo methodum hausit S. Franciscus Borgia e duce Gandiae tertius Societatis nostrae Praepositus Generalis, qui lautitiis et eduliorum ferculis rejectis, ita parce victitabat, ut pane frigida herbisque ac leguminibus coctis acquiesceret, L. 1, vitae c. 9. Venerabilis P. Josephus Anchieta ad missionem Brasiliae destinatus, cum suis potione utebatur ex aqua et milio cocta, pro esca leguminibus et oleribus vescebatur. Histor. Societ. p. 1. L. 14, c. 15. P. Fran-

ciscus Villanova frustula ab aliis relicta manducabat, cumque quid extraordinarium sibi ferretur, monebat, ne contumeliam sibi inferrent; viro enim religioso sano probrum esse, quidpiam non omnibus commune admittere; Tannerus p. 64. Taceo innumeros alios, qui hac in parte egregia paupertatis ac temperantiae exempla praebuere: quae eatenus saltem nobis imitanda sunt, ut victu pauperibus accommodato contenti vivamus, deliciis, Christi Domini, SS. Apostolorum aliorumque Sanctorum more, minime inhiemus, sed cibis communibus acquiescamus. Gratia et virtus supplebit viresque sufficiet, ejus loco quod deliciis detrahimus; uti Danieli ac tribus pueris accidit, qui leguminibus victitantes, robustiores, habiliores et formosiores apparuere.

II. Vestitus auper.

II. Vestitus quoque paupertatem praeferat: quo in genere rursum Christus Dominus Rex noster nobis exemplo insigni praeluxit. Nam in stabulo Bethlehemitico fasciis et pannis vilibus involvi dignatus est, ac toto reliquo vitae mortalis decursu vestitu simplicissimo usus fuit, nempe tunica inconsutili (quae cum ipso crevisse traditur, veluti cum Hebraeis in deserto circumeuntibus duce Moyse), deinde toga quae tunicae superinduebatur, ac denique pallio pro more Judaeorum. Abulensis paradoxo 5, cap. 42 addit, habuisse etiam femoralia sive subligacula; Maldonatus, interulam sive camisiam; addunt alii habuisse thoracem laneum vel lineum, nec non sandalia: omnia tamen paupertati conformia, a militibus in crucifixione divisa. Qua in re Christum Dominum in statu religioso degentes imitari par est.

Ratio tum a statu, tum a veste ipsamet desumitur: Religio enim status est poenitentiae; vestitus quoque ejusdem signum poenitentiae nos admonet, siquidem occasione peccati a protoplastis parentibus olim commissi assumptus est non de mollibus, sed asperis ficus foliis ad carnis retundendam petulantiam confectus; prout pul-

chre tradit Irenaeus L. 3, contra Haereses c. 37. Si igitur homines quoscunque vestitus poenitentiae admonet, adeoque levitatem nullam, sed asperitatem potius redoleat necesse est, quanto magis id in religioso locum reperit? Recte proinde docet *Cassianus* De coenob. inst. L. 1, c. 3 (ML 49, 64): *Vestis monachi fit, quae corpus contegat, et repellat nuditatis verecundiam, et frigoris retundat injuriam, non quae seminaria vanitatis et elationis enutriat.* Ideoque admonet religioso in primis observandum illud Apostoli. 1 Tim. 6, 8: *Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus.* Operiant corpus, atque ita sint constituta, ut nulla coloris vel habitus novitate inter caeteros ejusdem propositi viros habeantur insignia; hoc enim vanitatem et elationem animi redolet, secundum illud Ecclesiastici: *Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo,* c. 19, 27, scilicet levitatem et arrogantiam.

S. Parens noster Ignatius, ut ejusmodi vestimenti genus a Societate averteret, p. 6 const. c. 2, § 5, voluit in eo tria observari: Ut vestitus sit honestus. 2. Ut ad usum loci (id est, clericorum honestorum ejus loci) in quo vivitur, accommodatus. 3. Ut paupertatis professioni non repugnet. Videretur autem repugnare, si sericis vel pretiosis pannis uteremur. Nec minus haec observavit, quam sanxit: in vitae melioris primordio vestes pretiosas cum vili pauperis lacerna mutavit; ac deinceps, aliorum more, veste communi usus etiam Praepositi Generalis muneri applicatus, veluti in ejus sotana Coloniae asservata patet.

Quantum vero studium hujus rei in primis Societatis nostrae Patribus, ac deinde in eorum successoribus eluxerit, prolixum foret recensere; plena enim monumenta scriptorum, quae de ipsis hactenus vulgata fuerunt. Nostrum igitur studium sit, hanc vestitus paupertatem, quam velut haereditatem e Majoribus accepimus, sedulo

conservare illibatamque ad posteros transmittere : ne alioquin in aliquo nostrum fortasse culpet sanctus fundator, quod S. Franciscus in Fratre Elia, laxa et pretiosa cappa indui solito, culpasse legitur, quando illa indutus, atque ad pompam incedens, coram Fratribus praesentibus hoc epiphonema protulit : *Sic incedunt degeneres filii Ordinis nostri.*

III. Lectus pauper.

III. Denique in ratione lecti paupertas a nobis exigitur : quam quoque Redemptor noster exemplo suo nos docuit. Certe cum primum in hanc lucem editus est, ejus cubile stabulum fuit, lectica praesepe, lectus foenum aut stramen animalium ; atque haec omnia non propria, sed aliena. Quid vero tempore praedicationis ? Lectum mollem habuisse nunquam legimus ; sed ut ipse ait (Matth. 8, 20): *Vulpes fovcas habent, et volucres caeli nidos ; Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* Quando autem postmodum in deserto pernoctavit, haud dubie, humus nuda lectum praebuit. In navi, exorta tempestate dormiens, asseribus duris ac tabulis somnum cepit. Exiturus vero ex hac mortali vita, durissimum sibi lectum elegit, ipsum scilicet truncum crucis. Non absimilem rigorem S. Patriarcha noster, initio conversionis suae, aemulari studuit ; sed notata virium corporis debilitate, remittere coactus fuit. S. Franciscus Xaverius Indorum Apostolus saepe humi cubans somnum carpebat, et pulvinaris loco aut lapidi aut funibus nauticis conglomeratis incubabat : quod etiam de glorioso martyre nostro Gonsalvo Sylveria proditum est. Quantopere vero omnem lecti mollitiem detestatus sit S. Franciscus Borgias, vita ejus scripta uberius enarrat : ne velum quidem ad arcendum frigus lectulo obtendi ferebat, quod id ipsi mollitiem redolere videretur : quamvis in hisce septentrionalibus plagis, ob aeris inclementiam, hyeme praesertim, usus veli seu cortinae permittatur ; sed in eo quoque paupertas reluceat oportet, ut secundum ordina-

tionem in visitatione Provinciae praescriptam, cortina sit non e materia pretiosa aut curiosa more saecularium, sed e simplici panno lineo confecta.

Demum religiosorum sedulo perfectioni vacantium est, quoad valetudine salva fieri potest, lectuli duritiem affectare ; ejusque desiderium insinuare iis, quibus attendere incumbit, quid ad majorem Dei gloriam cuique conveniat. Hominem namque bene religiosum decet desiderium praeferre, ut lectulus ipsius haud absimilis sit lecto illius, qui dicebat : *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo* (Ps. 6, 7). Quid de hoc lecto sentiemus, nisi quod licet regem exciperet, nulla tamen mollitie pararetur ; quem quiescendi necessitas sola, non tam ad dormiendum quam ad plorandum, elegerat ? Talis ergo servorum Dei sit lectus oportet, qui sua austeritate et paupertate non ad lasciviendum, sed ad moderatissime quiescendum praeparetur, et aspicientibus non femineae mollitiei, sed venerandae paupertatis indicium praebeat.

Itaque, dilectissimi, haec tria, quae commemoravimus, in victu, vestitu, et lecto, exemplo Christi et S. Parentis nostri, aliorumque virorum e Societate nostra illustrium consectemur, et, si optio detur, ad profectum nostrum sponte eligamus. Nemo praetendat se mollioribus in saeculo assuetum ; sed ista se Jesu Ducis sui amore contempsisse, domumque poenitentiae ingressum esse cogitet ; in qua non more saecularium vivere, sed praemia Sanctorum comparare debeat. Turpe est oblivisci professionis suae, et in domum poenitentiae, non absque fratrum suorum scandalo, delicias invehere, et quae propter Numinis supremi amorem ac reverentiam deserta sunt, iterum resumere, et nisi infirmitas aliud requirat, corpus brevi in pulverem et cinerem convertendum mollius tractare.

REGULA XXVI

DE LAESIONE PAUPERTATIS

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Declarat nihil dandum, aut accipiendum absque Superiorum facultate.

THEMA : *Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro* (Matth. 13, 44) ; vel : *Mutuo dare aut accipere minime possunt* (Reg. 26).

Verba illa ore Redemptoris nostri Matth. 13, 44 prolata : *Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro, quem, qui invenit,... vadit, et vendit universa, quae habet, et emit agrum illum* varii varie interpretantur. S. Hieronymus de Christo et Evangelio, Sanctus Augustinus de Scriptura Sacra, S. Chrysostomus de doctrina Evangelica, fide, virtute, gratia, quae thesaurum absconditum fidelibus conferunt, exponit: ager vero est Ecclesia, in qua Evangelica doctrina traditur et custoditur. Nos vero symbolice non incongrue Societatem nostram minimam (aut quemvis Ordinem religiosum) agro comparamus, in quo thesaurus ingens, sed absconditus lateat, qui divina inspiratione, illustratione ac vocatione nobis detegitur. Quisnam vero est iste thesaurus? Est paupertas evangelica, in evangelica doctrina fundata, laudata, omnibusque religiosis unice commendata; vere magnus thesaurus, omnibus mundi gazis longe excellentior, sed a mundanorum oculis absconditus. Latet enim in eo major salutis aeternae securitas ; latet in eo perfectionis christianae et religiosae dignitas; latet in eo caelestis gloriae ac beatitudinis aeternitas,

imo Deus ipse dives in omnes et super omnia, infinitos in se thesauros complectens, quibus aliquando in caelo ditabimur, fruemur, et beabimur. Monstrato igitur nobis hoc thesauro, ejus pretio allecti eum nobis comparare decrevimus. Verum quoniam nec agrum dictum, nec thesaurum obtinere nobis licuit, nisi cuncta, quae in mundo possidebamus, desereremus, mente generosa resolvimus, quocunque demum pretio staret, illum nobis acquirere, atque ita domos, agros, pecuniolas ceterasque reculas nostras, quas possidebamus aut a parentibus expectabamus, reliquimus, et agrum hunc emimus ac thesaurum reperimus, thesaurum caelestem in eo latentem praestolantes: *Vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo* (Matth. 19, 21).

Ad hunc thesaurum paupertatis integrum inviolatumque servandum SS. Ordinum fundatores, et in primus Sanctus Parens noster, nonnulla vetat, quae thesaurum minuunt aut laedunt: qualia sunt: 1) Mutuo dare, 2) accipere, 3) dispensare absque Superioris facultate: quae in praesenti rationibus, casibus nonnullis particularibus atque exemplis declarabimus.

I. Nihil dandum, aut accipiendum absque venia.

I. Tria, ut diximus, regula vetat, quae de thesauro paupertatis quidpiam tollunt aut furantur. Primum est *mutuo dare;* secundum *mutuo accipere;* tertium *dispensare quidquam de iis, quae domi sunt, nisi Superior conscius consensum praestiterit.* Vetat igitur regula quidquam dare vel accipere, sive mutuo, sive absolute, idque tam domesticis, quam externis, aut etiam nobismetipsis: atque hoc interpretandum stricte, etiam de rebus minimis, nisi aut generalem aut specialem a Superiore facultatem obtinuerimus. Ratio est, quod haec omnia voto paupertatis repugnent, vi cujus reliquimus omnia, et facultate de ulla re mundi pro libitu disponendi nos abdicavimus: adeoque hoc voto obstringimur ad nihil omnino habendum tanquam proprium, seu propria

voluntate possidendum, dandum, accipiendum, aut alienandum; sed omnia illi fieri oportet voluntate Superioris, qui bonorum illorum est administrator. Gerere itaque nos decet in religione tanquam peregrinos in diversorio, aut tanquam pauperes in aliena domo, ad quos nihil horum, quae domi sunt, pertinet. Unde peregrinus in itinere pernoctans in hospitio, aut pauper in aedibus alienis nulli licite mutuam dare potest scutellam, scyphum, vitrum, librum, multo minus cibum potumve dispensare; sed si quis ista ab ipso peteret, responderet: Ego hic sum peregrinus, ista non sunt mea, ac proinde dare ea nequeo, dominum domus aut cauponem accede. Longe magis religiosus voto obstrictus, omni dominio et usu proprietatis privatus, nequit quidquam dare vel accipere mutuo, aut dispensare absque facultate Superioris.

Verum opponet et oggeret hic quispiam in religione tiro: Ego nullo hactenus voto obstrictus sum, ac proinde non obligor; licebit itaque mihi dare vel accipere absque scrupulo. Respondeo: nondum quidem edidisti votum, sed Deo favente emittes; adeoque interea teneris paupertatem observare: 1) ex aequitate; 2) ad probam seu probationem; 3) ad dispositionem; 4) ad gratiae impetrationem, qua dignus evadas, qui sanctae paupertatis voto te obstringas, thesaurumque hunc incomparabilem acquiras. Quod si vero, licet voto nondum emisso, nunc paupertatem religiosam non diligas, neque serves, crede mihi, nec post votum eandem debite observabis; aut etiam indignum te reddes, qui ad eam, tirocinio absoluto, profitendam admittaris.

II. Idem declaratur in casibus particularibus.

II. Verum, quo regulae hujus sensus elucescat clarius, ad quaedam particularia descendamus, quae paupertatis thesaurum minuunt et semper aliquid defalcant. Praenotatum tamen velim id quod aliis Ordinibus leve fortassis, aut ex praesumpta facultate licitum in usu atque observatione paupertatis censeretur, in Societate gravius

et illicitum a viris perquam eruditis judicari, idque ex mente fundatoris : quemadmodum optime declarat P. Oliverius Manaraeus, vir in Societate magni nominis, et hujus Provinciae nostrae celebris olim visitator, in epistola ad Leonardum Lessium, virum pariter eruditissimum editisque libris insignibus clarissimum, data Bruxellis 21 Novembris Anno 1603. In qua ad quaestiones nonnullas P. Lessii respondet.

1. Quaestio P. Lessii erat : num gravis foret defectus, si quis dispensator aut coquus dispenset esculenta vel poculentia in famulos aut fratres nostros contra mentem Superioris, dando plura, vel alia, vel meliora, quam iis praescriptum est ? Item si notabiliter excedat mensuram in carnibus dandis, contra ordinationem Provincialis vel Superioris. Idem est de habentibus eleemosynas distribuendas ad portam. Respondit P. Oliverius, dubio procul esse gravem excessum : agit enim tanquam proprietarius, cum det quod vel suum non est, tanquam infidelis dispensator, vel quod suum falso reputat, tanquam rei dominus.

2. Quaestio : num gravis foret defectus, si quis pro vasculo nocturno sordido ex loco communi acciperet mundum destinatum hospitibus aut alteri, absque venia. Idem est de candelabris, emunctoriis, candelis, imaginibus in Breviario alicujus repertis ? Respondit P. Oliverius : semper vidi et audivi in Societate, hoc judicari grave (1),

(1) Quod hic dicitur *grave*, ne ilico judices peccatum *mortale*. Nam, ut evadat mortale peccatum ratione laesae paupertatis, pretium rei absque venia assumptae *saltem* debet esse tantum, quantum requiritur ad constituendam materiam gravem in furto, quod in rebus supra enumeratis vix unquam obtinet. Quod vero ad perturbationem ordinis domestici attinet laesionemve charitatis, hanc reatum peccati mortalis per se non continere, videtur esse evidens. Attamen talis libera dispositio rerum temporalium semper peccatum est contra votum paupertatis, atque eam tum ex hac ratione tum ex ordine domestico insuper laeso *defectum*

tum quia est aperte contra paupertatem, tum quia est contra charitatem, quia domum turbat, molestiam et sollicitudinem praefecto peregrinorum creat, et strepitum in domo religiosa excitat. De imaginibus vel ex cubiculo, vel ex Breviario ablatis semper grave judicatum est in Societate eratque olim regula a S. Patre nostro tradita, ut nemo affigeret vel refigeret imagines, imo nec clavum quidem in cubiculo, inscio Superiore.

3. Quaestio : An scholastici vel magistri nostri generalem habeant facultatem accipiendi libros ex parva bibliotheca ? Respondit : Nemini licere ex bibliotheca parva vel magna accipere libros, inscio praefecto bibliothecae, idque ex speciali, vel generali venia Superioris : tum quia, secundum regulas scholasticorum Societatis non licet iis uti aliis libris, quam a praefecto sibi traditis, tum quia regula octava communis expresse cavet, ne quis libros habeat absque facultate. Nec satis est, si quis in libro notet se librum quempiam accepisse ; nam et hoc fieri debet, et alterum non omitti, prout distinctis regulis utrumque proponitur.

4. Quaestio : An sit communis facultas mutuo sibi concedendi scripta, praesertim ad multos dies ? Respondit negative ; asserens se nunquam audivisse hanc facultatem communiter omnibus concessam esse ; sed se particularibus saepe consuluisse, ut ad redimendum tempus facultatem generalem peterent. Rationem etiam addit, quia ipsi habent solum usum scriptorum ; usuarius autem non potest alteri concedere usum notabilem, sed hoc est tantum usufructuarii aut proprietarii (1).

---

omnino gravem judicari in religioso ordine disciplinae religiosae severe observanti, facile patet. Ceterum defectum *gravem*, gravi omnino poena puniendum, non confundi cum *peccato mortali*, luce clarius habes infra ex Quaestione 6ta.

(1) Communis quidem consuetudo religiosorum alia est, ut scilicet liceat sine speciali licentia propria manuscripta alteri commodare, immo largiri. Nihilominus quum etiam manuscripta

5. Quaestio : An sit venia generalis ad commodandum vicissim chartam, calamos, etc. Respondit, non esse ; hinc quoties in visitatione deprehendit hanc praxin inter nostros, quasi ex venia praesumpta, monuit, ut saltem peterent veniam generalem : quia sub hoc officio charitatis potest latere vitium proprietatis; at in re modica, vel quando Superior adiri commode nequit et res non patitur moram, est etiam epikiae locus.

6. Quaestio : Utrum in Societate censeatur gravis illa libertas, qua quidam accipiunt poma, pyra, cerasa, uvas ex horto, culina vel dispensa, aut etiam esculenta et poculenta sine venia ? Respondit : hoc tam grave vitium putabatur a S. Patre nostro, ut propter hoc potissimum induxerit in consuetudinem, ut poenitens in Societate, ante omnia peccata, manifestaret, si quid abstulisset sine venia, vel non. Et hucusque perseverat ille usus apud multos, ut initio confessionis dicant : Ego nihil accepi vel dedi sine venia ; vel contra : accepi aut dedi tale quid sine venia. Porro auferenti pomum, vel alium fructum jacentem in horto sub arbore, dabatur absque remissione disciplina publica tempore Sancti Patris nostri. Idem est de floribus judicium. Et sane Superiores male faciunt, qui negligenter haec servari curant, cum ex his, licet parvis, magni et intolerabiles defectus in Societatem possint irrepere.

7. Quaestio : Utrum si quis ex tacita ratihabitione tale quid dederit, usus non habeat postea Superiori indicandi ? Respondit affirmative : quia juvat ad bonam administrationem, et posset alias ostium aperiri magnis abusibus et laxitatibus. Haec P. Oliverius ad P. Lessium.

---

temporali pretio sint aestimabilia, ex sese ad materiam paupertatis religiosae pertinent : quapropter in certo Ordine religioso, contra aliorum consuetudinem, vel regula vel consuetudo id plane efficere potest, ut etiam in manuscriptis dandis vel commodandis licentia Superiorum necessaria sit, ne laedatur paupertas.

Ne igitur hi defectus crebro accidant et ex inaestimabili paupertatis thesauro quaedam subtrahant, eos quam possumus diligentissime caveamus, nec parvi ducendos eos esse existimemus, cum viri doctissimi graves esse judicarint, ne paulatim ac sensim sine sensu in graviores prolabamur.

III. Idem exemplis confirmatur.

III. Quo autem hanc de paupertatis accuratione doctrinam perspiciamus clarius, eandem exemplis nonnullis comprobabimus. Quam exacte hunc paupertatis thesaurum custodiri observarique voluerit S. Patriarcha noster, variis occasionibus luculenter demonstravit. Anno 1556 jussit vir sanctus P. Sebastianum Raemaeum publicam in triclinio poenitentiam facere, ac praeterea in mensa minore solo pane et aqua contentum esse : die vero insequente, nihil etiam cibi capere, priusquam orbiculos quosdam sacros (agnos Dei vocant) ad ipsum detulisset, eo quod absque expressa licentia Superioris quibusdam e nostris similia munuscula distribuisset. *Ita MS. Ingolstad. fol. 32.*

Idem S. Pater cum Romae per fenestram suam videret juvenem in Societatem receptum, adhuc puerum, unum uvae granum ex vinea accipientem et comedentem : conscientiae ejus arbitrum monuit, ut ad exhomologesin venienti diceret casum esse reservatum Patri Ignatio (1) :

(1) Sane reservationem solummodo *secundum quid* S. Ignatius intellexit et statuere potuit. Quum enim ageretur de solo levissimo peccato veniali, adolescens ille id confiteri pro absolutione sacramentali non tenebatur atque ita reservationem poterat eludere. Verum facultatem absolvendi sacramentaliter ab illo peccato S. Ignatius ut Superior subditis suis sacerdotibus in rigore subtrahere potuit, ita ut, si adolescens ille absolvi ab isto peccato levi sacramentaliter vellet, id attingere non posset sine speciali Ignatii venia. Quoniam igitur adolescentis hunc conscientiae candorem et teneritudinem esse sciret, hac agendi ratione eximie docuit, quantam paupertatis religiosae puritatem in suis filiis vigere cuperet.

neque enim dubitabat, quin id in tribunali sacro aperturus esset, ob consuetudinem supradictam puncto II, n. 6. Adolescens valde turbatus venit ad P. Ignatium, grave a se delictum commissum esse existimans, qui eum consolatus, ad conscientiae directorem pro absolutione obtinenda remisit. *Lancic.*

Qua de causa illustres in Societate viri, perfectionis admodum studiosi, ut paupertatis thesaurum illibatum tuerentur, hac in parte extitere quam exactissimi.

R. P. Leonardus Lessius ante laudatus, doctrinae et virtutis eximiae opinione celeberrimus, pro omni rerum usu et abdicatione facultatem postulabat usque adeo, ut cum externus nonnemo imaginem quampiam pro pia recordatione peteret, eo ad portam relicto, tota domo diu multumque P. Ministrum quaereret ; cumque is in extremis finibus tandem repertus miraretur illum tantillam ob causam pedibus adeo male affectis vastissima in domo discurrisse, epikiae hic locum esse, reposuit Lessius : Pater, praestat ante securum esse (In ejus vita c. 14, n. 80).

Venerabilis Pater Nunnius e Societatis presbytero ad Aethiopiae Patriarchatum evectus, licet Societatis legibus non amplius stringeretur, tamen, quia Goae cum nostris habitabat, pro minimis rebus a subministro veniam petebat, de quibus etiam fratres communiter veniam non rogabant : atque ita omnibus amabile paupertatis exemplum reliquit.

P. Thomas Sanchez, vir rarae eruditionis ac virtutis, absque Superiorum facultate nihil omnino dabat aut accipiebat, licet minutissimum, atque, ut ipse inter proposita retulerat, nec filum. *In vita, itiner. praefixa.*

S. Aloysius Gonzaga, scholasticorum nostrorum lumen inclytum, papyrum rogatus non prius dedit, quam a Superiore dandi facultatem obtinuisset. *In vita.* Simili ratione, Joannes Berchmans, mirae innocentiae et

sanctimoniae opinione apud nos celebris (1), tota vita deploravit, quod aliquando fratri cuidam imaginem dedisset, non impetrata facultate a Superiore, quem tamen quaesierat, facileque consensurum putarat.

Taceo brevitatis gratia illustria exempla aliorum ordinum ; notum est in primis illud ex historia Cisterciensi de religioso, qui, quia frustum panni antiqui sine venia Superioris acceperat vestique suae reficiendae insuerat, cum morti proximus esset, diabolum conspexit panni istius laciniae insidere, eam lambere, variisque gestibus ostendere, quantopere ista sibi lacinia placeret. Religiosus vero facile intellexit, quantum paupertatis puritati repugnet rem etiam minimam absque Superioris licentia usurpare.

Quare, dilectissimi, ut praestantissimum paupertatis thesaurum, in agro Societatis absconditum, illaesum integrumque conservemus, et ingentibus in eo latentibus divitiis fruamur, regulam praesentem quam accuratissime servare conabimur. Nihil omnino ex domo absque generali aut speciali Superiorum facultate dabimus mutuo aut accipiemus. De nulla re absque venia ordinabimus aut disponemus, sive sint esculenta sive poculenta, sive libri, sive imagines, sive vestis, sive supellex. In primis vero attendemus, ne pyra, poma, nuces, uvas absque licentia decerpamus, aut etiam sub arboribus reperta clepamus, quod S. Ignatius tantopere improbavit, ac poena severa castigavit. Sed quidquid in his agimus, cum venia speciali aut saltem generali faciamus. Hac ratione thesaurum paupertatis inviolatum custodiemus, et thesaurum indeficientem in coelis obtinebimus. *Beati* enim *pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum* (Matth. 5, 3).

---

(1) Anno 1865 a Pio IX inter *Beatos*, et cum novis miraculis clareret, anno 1888 a Leone XIII inter *Sanctos* relatus.

REGULA XXVII

DE SPIRITUALIBUS MINISTERIIS GRATIS PRAESTANDIS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Declarat pro functionibus spiritualibus non esse acceptanda stipendia (1).

THEMA : *Gratis accepistis, gratis date* (Matth. 10, 8) ; vel : *Meminerint se gratis dare debere quae gratis acceperunt* (Reg. 27).

Quo pacto in Societate nostra minima, secundum regulam modo dictam, officia spiritualia proximis nostris exhibenda sint, praeclare nos docet Maria Magdalena, obsequiosissima Christi Domini discipula : quae, ut in Evangelio S. Marci c. 14, legimus, *unguentum pretiosum, spicatum* (e nardi spicis, non foliatum, aut e foliis confectum) *super caput* Salvatoris *effudit*. Idque obsequii genus Christo praestitit, non spe praemii, aut mercedis, sed gratis, ex puro amore amicitiae ac benevolentiae erga Dominum unice a se dilectum. Alia sane

(1) Propter iniquitatem temporum, eo quod alias necessaria ad victum deessent, haec regula nostris temporibus non amplius ubique potest servari. Verum Societati ipsi ex suis Constitutionibus ne licuit quidem hac in re a Pontifice dispensationem *petere*, sed solum eam *accipere*, exposita causa, *ultro ad tempus oblatam*. Atque etiam nunc id sancte servandum est, ut spirituales functiones atque auxilia nunquam denegentur ex eo, quod retributio sperari nequeat ulla, neve prae aliis unquam offerantur iis, a quibus exspectari liceat retributio larga. — Relinquendam igitur duxi et de novo in lucem edendam exhortationem hanc integram, non mutatam.

mente quam Judas, qui avaritia stimulatus et lucri amore succensus obmurmurabat dicens: *Ut quid perditio ista unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis,* id est, juliis italicis, seu solidis brabanticis, quorum decem florenum aureum, seu scutum romanum, aut ducatonem hispanicum conficiunt. Qui trecenti denarii triginta omnino scuta seu argenteos valent; quos cum hic amisisset, Christum postea vendendo recepit. Longe liberaliore animo Magdalena unguentum adeo pretiosum super caput Salvatoris effudit: atque hoc obsequio eximium suum erga Christum amorem demonstravit, domum totam suavi odoris fragrantia replevit, ac semetipsam magno meritorum cumulo ditavit, tametsi Judas avaritia excoecatus oggeret: *Ut quid perditio haec?*

Quomodo autem a nobis pretiosum auxiliorum spiritualium unguentum liberaliter in Christi fideles effundendum sit, id est, *gratis*, nec stipendia, nec eleemosynas, nec munera admittendo, in praesentiarum elucidabimus.

I. Regulae hujus fundamentum.

I. Fundatur haec obsequiorum spiritualium collatio gratuita in Evangelio, quemadmodum ipsismet regulae verbis sanctus legislator insinuat: Nam Redemptor noster inter alia praecepta (Matth. 10, 8) Apostolis tradita, hoc, ordine quartum, praescribit: *Gratis accepistis, gratis date.* Tanquam si distincte ipsis exponeret diceretque: potestatem sanandi aegros, suscitandi mortuos, mundandi leprosos, daemones ejiciendi, Evangelium annuntiandi, administrandi baptismum caeteraque sacramenta, aliaque dona et charismata impertiendi, *gratis*, id est, absque labore, merito, aut mercede *accepistis;* igitur ea quoque, sine praemio, sine stipendio aut munere, *gratis date.* Geminam hujus praecepti a Christo dati causam allegat S. Chrysostomus: 1. *Gratis accepistis:* ut noveritis, Apostoli mei, vos potestatem adeo mirandam, non a vobismetipsis, sed munere divino, *gratis* et

absque merito vestro possidere, ut hac ratione superbia et vana gloria e cordibus vestris eliminetur. 2. *Gratis date*, ut omnis avaritiae et simoniae occasio praescindatur, ne scilicet miracula aut sacramenta pretio accepto vendatis. Patrare enim miracula et administrare sacramenta res est tantae excellentiae ac sublimitatis, ut nulla industria humana aquiri valeat, sed solo Dei munere accipienda sit, eo quod sit divina, adeoque omne pretium longe superet. Quare velle eam pretio aestimare ac divendere, quid est aliud, quam eam velut profanam indigne tractare, illique et Deo, a quo sanctitatem suam omnem obtinet, vilitatem et injuriam indignam inferre, et grande simoniae ac sacrilegii scelus perpetrare?

Dictum Christi Domini praeceptum Apostoli ad amussim servarunt, nec alii viri Apostolici oblivioni tradiderunt, eo quod ad Dei gloriam et animarum salutem faciat quam maxime; neque ab his degenerare nos voluit Sanctus Ignatius, ideoque reg. 27 summarii Constitutionum ita sanxit: *Omnes qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint se gratis dare debere quae gratis acceperunt, nec postulando, nec admittendo stipendium vel eleemosynas ullas, quibus Missae, vel confessiones, vel praedicationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quae Societas juxta nostrum institutum exercere potest, compensari videatur, ut sic majori cum libertate possit, et proximorum aedificatione, in divino obsequio procedere.*

II. Laudabilissima haec Societatis nostrae consuetudo et praxis, jam a condita Societate primisque ejus incunabilis originem traxit; nam anno Domini 1534 primi Patres nostri, Parisiis adhuc studiis occupati, voto sese obstrinxerunt se nihil unquam pro Missae Sacrificio accepturos, licet id honeste, et jure suo possent: ut videre est in historia Societatis. Et Venerabilis Pater Petrus Faber (1)

II. Regulae exordium.

(1) Cui anno 1872 die 5 sept. a Pio IX cultus Beatorum est concessus.

anno 1541 Calendis decembribus, votum insuper emisit pro Evangelio, Missa, concione, confessione, nihil se accepturum, quia in Germania audierat foedas tragoedias annis superioribus inter religiosos excitatas ob nundinationem indulgentiarum. Hos primipilos Societatis pugiles pene insecuti sunt alii. P. Gonsalvus Sylveria martyr vovit se nihil pro muneris ullius spiritualis functione accepturum, ne quidem stipis nomine, ut refertur in histor. Soc. Alte quoque hunc paupertatis amorem imbiberat P. Antonius Araozius, celeberrimus in Hispania ecclesiastes, cui cum a concione habita magna vis pecuniae in futuram sustentationem offerretur, in ea repudianda ita ipsi certandum fuit, ut populus ad strepitum altercantium accurrerit, qui tamen cognita contentionis causa, non sine secunda admurmuratione discessit: ut recenset Tannerus in vita pag. 138. Quorum illustrium virorum gesta fundantur et innituntur tum eximio paupertatis amori, tum Bullae Julii III et formae Instituti ab eo probatae, qua cautum fuit, ut Societas charitatis opera gratis omnino, nec pro ullo stipendio exequeretur. Accedit sancti Fundatoris ordinatio, in Examine cap. 1 et cap. 4, ubi ait: *Nec petendo, nec expectando praemium ullum in praesenti et labili vita; sed eam, quae undequaque aeterna est, ex summa Dei misericordia semper sperando.* Idem p. 4 et 6 et 7. Constitut. praescribitur, et in Congregatione generali 2ª et 6ta declaratur ac stabilitur. Haec igitur, tanquam genuini Societatis filii constanter observemus, ut sic et regulae et Salvatoris jussioni, *Gratis accepistis, gratis date,* exacte respondeamus atque obtemperemus.

III. Regulae motivum.

III. Causam tertiam hujus regulae in eadem sanctus Pater assignat, dum ait: *Ut Societas possit majori cum libertate in divino servitio procedere.* Causa sane praegnans et luculenta. Quid enim? Nonne 1. majori libertate cum proximis agimus, et vicissim proximi nobiscum,

dum eam de nobis opinionem habent, nos pro ministeriis spiritualibus compensationem nec quaerere, nec cupere, nec admittere ; veluti ex adverso opera nostra non tam grata accidit, quando constaret, peti aut expectari compensationem? 2. Nonne libertate majori, tam in suggestu, quam tribunali sacro, reos peccatoresque reprehendimus? Nam munera excoecant, et elingues reddunt, ut sacrae paginae loquuntur. 3. Nonne longe purior manet intentio divinae gloriae solius, dum ad eam solam, tanquam ad finem ad quem conditi sumus, veluti ad stellam polarem navarchi, irretortis mentis oculis respicimus? 4. Nonne libertate majori fruitur animus expeditiorque perstat a vinculis cupiditatis lucri temporalis, quibus alias, exhomologeses excipiendo, pro concione dicendo, aut cum proximis conversando, facile irretitur? 5. Nonne libertate majori gaudet et securitate conscientia sociorum, quae alias gravari macularique posset, si fortassis plures eleemosynas aut fundationes, praesertim perpetuas, acceptaret, quam sacrificiis sufficientibus compensare posset? 6. Denique nonne libertate potitur majore Societas suos avocandi, alioque mittendi, quos alias ob certas obligationes certo loco relinquere cogeretur ; quod instituto ejus, et libertati repugnat?

Urgens igitur est dicta S. Patris ratio : *Ut majori cum libertate in servitio divino procedamus*, exemplo Redemptoris nostri, qui liberrime cum sacerdotibus, cum pharisaeis, cum plebaeis, omnique hominum genere conversabatur, eo quod nihil compensationis a quoquam peteret aut desideraret: quemadmodum de ipso Isaias vaticinatus est c. 55, 1 : *Omnes sitientes venite ad aquas.... Venite, emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac.* Haec enim liberalitas ac charitas Regem regum, et Dominum dominantium Christum decebat, ejusque sectatoribus convenit.

IV. Regulae impulsivum.

IV. Quarta regulae praesentis causa a S. Ignatio indi-

catur esse major aedificatio proximorum: *Ut,* inquit, *cum majore proximorum aedificatione Societas possit in divino servitio procedere,* et 1. Major sane populi aedificatio est, faciliusque eis fides adhibetur, si verbi Divini praecones videat ab omni avaritiae et simoniae specie esse alienissimos, quam si notet eos bursas et pecunias venari. 2. Major populi aedificatio est, majorique veneratione et admiratione viros apostolicos prosequitur, si liquido constet, eos opes et terrena omnia despicere. Verum est enim illud Chilonis apud Laertium l. 1. *Aurum cotibus exploratur, mentes hominum auro,* num scilicet terrenae sint et luteae, an vero caelestes et terrenis superiores, et illud Tullii, l. 2, offic. *Homines maxime admirantur eum, qui pecunia non movetur.*

Hinc est, quod populus tanta veneratione et aestimatione viros sanctitate illustres coluerit, quos quae sua sunt non quaerere, sed omnia caduca pedibus proterere cernebat. Quanto afficiebatur honore S. Hilarion? Qui, teste Sancto Hieronymo, cum plurimos aegros curaret, nulla admittebat eorum dona, imo nec fragmen panis, dicens: *Gratis accepistis, gratis date.* Et cuidam primariae dignitatis viro, cui nomen Orionus, quem a legione daemonum liberarat, urgenti vehementerque instanti, ut munus acciperet, saltem ut in pauperes distribueret, respondit: *Noli contristari, fili; quod facio pro me, et pro te facio. Si enim haec accepero, et ego offendam Deum, et ad te legio revertetur* (Vita S. Hilar. n. 18 ML. 23, 36). Quis igitur non perspicit hanc munerum repudiationem majoris esse aedificationis, quam eorundem acceptationem? Unde S. Augustinus recte monet in L. de oper. Monach. c. 28 (ML. 40, 576): *Amputetis occasionem turpium nundinarum, quibus aestimatio nostra laeditur, et infirmis offendiculum ponitur.*

2. Longe major ex eo populi aedificatio provenit, quia absque offendiculo et remora fides divina, pietas, religio

ac Dei cultus amplificatur ac propagatur : quod ipsum agnovit, et verbis disertis profitetur Apostolus, 1. Cor. 9, 4 inquiens : *Nunquid non habemus potestatem manducandi et bibendi* et a vobis sustentationi necessaria accipiendi ; sed Act. 20, 34 *Argentum et aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea, quae mihi opus erant,... ministraverunt manus istae.* Potuisset Apostolus victum et pecuniam admittere, sed noluit, ne offendiculum poneret Evangelio. Posset Societas quoque talia admittere pro doctione aliisque muniis stipendia, sed ad majorem Dei gloriam populique aedificationem noluit.

Potuisse vero Apostolum Paulum ista admittere, pluribus ipse argumentis evincit, quae et pro Societate militant. Nam l. 1, Cor. 9, 5 ait : *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi sicut et caeteri Apostoli :* quae nos aleret et suis facultatibus sustentaret ? Verum propter aedificationem noluit : id enim gentiles, quibus praedicabat et quorum erat Apostolus, offendisset, sinistramque suspicionem iis ingenerasset, ut docet S. Ambrosius, et S. Chrysostomus. 2. Alterum ejus argumentum est hujusmodi : *Quis militat suis stipendiis unquam ? ℣. 7,* tanquam si diceret : Sicut aequum est militem ali et vivere ejus stipendiis, cui militat, et vinitorem pasci fructu vineae suae, et pastorem lacte gregis sui, quem pascit ; ita par est pastores Ecclesiae et praecones Evangelii vivere de Evangelio, idest christianorum sumptibus et bonis ali. 3. Tertium argumentum est : *Non alligabis os bovi trituranti ℣.* 9, ut in Lege Moysis scriptum est : Deut. 25 : cui subdit Apostolus : *Nunquid de bobus cura est Deo ? Quanto magis de hominibus ?* 4. Argumentum quartum est : *Qui altari deserviunt, cum altari participant,* et : *qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt. ℣.* 13, id est, sacerdotes et levitae Legis veteris, servientes

altari, ex oblatis primitiis ac decimis comedunt. Ita pariter Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere, nimirum quando dixit (Luc. 10, 7): *In eadem autem domo manete edentes et bibentes, quae apud illos sunt; dignus est enim operarius mercede sua.* 5. Quintum denique argumentum desumit ex ipsa rei natura, seu jure non solum divino et positivo, verum etiam naturali, quod dictat: sicut operario debetur merces, ita et ministro Ecclesiae deberi stipendium, non quasi pretium rei sacrae (id enim esset simoniacum) sed tanquam stipendium sustentationis, ut vocant; quo scilicet sustentetur, ut functiones suas sacras pro populo rite obire valeat: quod ex mente S. Chrysostomi ex justitia debetur.

Tandem concludit ℣. 12: *Si alii potestatis vestrae* (substantiae opum) *participes facti sunt, quare non potius nos?* At mox respondet: *Sed non sumus usi hac potestate,* cessimus juri nostro; *sed omnia sustinemus,* penuriam, laborem, etc., *ne quod offendiculum demus Evangelio Christi,* remoramque animarum conversioni injiciamus; *bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet* (℣. 15).

Apostolum hunc pro modulo suo imitari studet minima Societas nostra; quae posset pro ministeriis stipendium flagitare, sed cedit juri suo majoris libertatis et aedificationis gratia. Eapropter S. Ignatius ducentos aureos ab Hieronymo Arcio in sudario obtrusos, ut pro ipso aegroto Sacrificia offerenda curaret, acceptare noluit, ut refert Maffaeus L. 3 vitae c. 6. Et primogenitus ejus in spiritu filius D. Petrus Faber nulla munera sibi acceptare voluit, et vas argenteum magni pretii a Cardinale Electore Moguntino recipere recusavit, centum vero aureos obtrusos, quos absque offensa rejicere nequibat, mox, nihil sibi reservans, in pauperes distribuit. *Tannerus in vita pag. 39.*

Quare, charissimi: hanc regulam, suo tempore usui futuram, profunde cordibus nostris imprimamus: nihil pro stipendio, nihil eleemosynae speciem compensationis habentis, unquam admittamus; sed sicut gratis accepimus, ita unguentum hoc pretiosum gratis in Christi fideles effundamus. Hac ratione meritum nostrum plurimum augebimus; majore libertate in servitio divino procedemus; offendiculum, remoramque fructus spiritualis removebimus; proximis paupertatis et perfectionis exemplum praebebimus; nos veros Christi Domini, S. Pauli, Sancti Ignatii, primorumque Patrum imitatores esse demonstrabimus; ac denique domum totam suavissimo unguenti odore adimplebimus.

REGULA XXVIII

DE CASTITATE.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Exponit angelicam nobis castitatem sectandam esse.

THEMA: *Erunt sicut Angeli Dei* (Matth. 22, 30); vel: *Enitendo angelicam puritatem imitari et corporis et mentis nostrae munditia* (Reg. 28).

Animas nostras Christo Domino tanquam sponso caelesti in castitate desponsatas esse testatur Apostolus (2 Cor. 11, 2): *Despondi vos, uni viro virginem castam exhibere Christo.* Ego tanquam paranymphus, per fidem, baptismum, et christianismum vos Christo desponsavi, cupioque vos illi in fide, spe, et charitate fideles exhibere, nec ad perfidiam infidelitatemque declinare. Eminentior

autem ac perfectior est desponsatio per vota religiosa, quibus sponsa seipsam et omnia sua sponso communicat, tradit, et eidem se amore conjungit. Quae maxima sane est dignitas ac felicitas. *Unde tibi,* ait *S. Bern.* Serm. 2. Domin. 1, post Epiphan. n. 3 (ML. 183, 159), *o humana anima, unde tibi hoc? Unde tam inaestimabilis gloria, ut ejus sponsa merearis esse, in quem desiderant Angeli prospicere? Unde hoc tibi, ut ipse fit sponsus tuus, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur? ad cujus nutum universa mutantur?* utique singularis haec est gratia, beneficium prorsus eximium: sed quid pro eo reddemus? *Quid retribues Domino* (pergit S. Bernardus l. c.) *pro omnibus, quae retribuit tibi, ut sis socia mensae, socia regni, et socia thalami, ut introducat te Rex in cubiculum suum?... Vide, quibus brachiis vicariae charitatis redamandus et amplectendus sit, qui tanti te aestimavit, imo qui tanti te fecit.* Quid igitur o sponsa facies? Audi porro Doctorem mellifluum: *Desere carnales affectus, saeculares mores dedisce; a prioribus vitiis abstine, consuetudines noxias obliviscere: Quid enim putas? Nonne stat Angelus Domini, qui secet te mediam, si forte (quod avertat ipse) alterum admiseris amatorem?* Q. d. Ante omnia sis casta, sis pudica, qualis est et sponsus, ut de te jure queat affirmare quod dixit Cant. 1, 14: *Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce, tu pulchra es* et Cant. 4, 1: *Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra es,* scilicet castitate interna et externa, seu corporis et animae puritate. De qua in praesenti exhortatione tractabimus, et quomodo ad geminam hanc angelicam puritatem aspirandum nobis sit exponemus.

I. Castitas corporis.

I. *Ecce, tu pulchra es, amica mea.* Prima pulchritudo, quam sponsus caelestis a sponsa spirituali desiderat, est castitas corporis, ut corpus in sua servetur munditia, eaque puritate, ut nullis vel tactibus, vel actibus, vel aspectibus, vel quovis alio modo ad luxuriam provocetur:

castitas enim corporis consistit in totali abdicatione omnis voluptatis venereae realis. Castitas, ut D. Thomas docet 2, 2 q. 151 a. 1, nomen trahit a castigando, quia ratio per eam concupiscentiam carnalem castigat, et tanquam puerum ab omnibus delectationibus carnalibus refrenat. S. Augustinus L. de definit. ait: Castitas est virtus sub jugo rationis impetum libidinis refrenans, ex ore Apostoli dicentis: *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo* (1 Cor. 9). Sanctus vero *Ambrosius* Lib. 1 de Virgin. c. 5, n. 21 (ML. 16, 194) inquit: *Quid est castitas virginalis, nisi expers contagionis integritas?* Id est, castitas ea virtus est, qua ab impuris carnis voluptatibus abstinemus. Quam abstinentiam adeo perfectam a nobis desideravit S. Ignatius, ut Angelicos spiritus moribus exprimere videamur, non secus atque si carne velut ipsi careremus.

Enitendo (ait) *angelicam puritatem imitari,* ut simus sicut Angeli Dei eximia castitate et munditia decorati. Unde Sancti Patres passim docent homines hac virtute Angelis assimilari. Praeclare Sanctus Basilius de virgin. c. 51 (cf. MG. 30, 772): *Qui virginitatem servant, Angeli sunt; qui viventes in carne corruptibili mortalium vitam illustrando tuentur; sunt autem Angeli, non ex infimo quovis ordine, sed certe illustrissimi atque nobilissimi.* Basilio adstipulatur *S. Petrus Chrysologus* Serm. 145 (ML. 52, 583): *Semper est Angelis cognata virginitas; in carne praeter carnem vivere, non terrena vita est, sed caelestis. Et si vultis scire, angelicam gloriam acquirere majus est quam habere. Esse Angelum felicitatis est, virginem esse virtutis.* Cum utroque facit mellifluus Bernardus Epist. 42, c. 3 (ML. 182, 816): *Quid castitate decorius, quae... angelum de homine facit? Differunt quidem inter se homo pudicus et angelus, sed felicitate, non virtute: Sed etsi illius castitas felicior, hujus tamen fortior esse cognoscitur.* Ex quibus perspicimus, quod

homines casti Angelos referant, licet illi sine, nos cum lucta et certamine.

Nobis igitur in dies contra ignita tela nequissimi fortiter dimicando ad angelicam puritatem enitendum est. Nonnulli quidem sanctimonia inclyti singulari Dei gratia ad eum castitatis apicem conscenderunt, ut, ab omni prorsus motu indecenti liberi atque ab omni fomite ac incentivo immunes, Angelis omnino similes esse viderentur. Talis fuit Beatissima Virgo Maria, modo sublimiori a Deo praeventa et sanctitate donata. Talis fuit S. Equitius Abbas, de quo S. Gregorius Magnus in Dialogis. Talis fuit S. Thomas Aquinas, cujus lumbos Angeli praecinxere cingulo aureo, omnesque simul motus pravos abstersere. Talis fuit S. Parens noster Ignatius, cui noctu preces ardentes fundenti Virgo Beatissima cum infantulo suo se videndam dedit, omnesque simul minus castas imagines in perpetuum erasit, ut in omnem retro vitam, velut corpore emortuo, ne sensum quidem voluptatis aut motum reprobum vel minimum experiretur. *Tannerus in vita pag. 3.* Atque hanc gratiam plane eximiam Virgo sanctissima ei contulisse videtur, ut non ipse duntaxat tanquam novae familiae auctor, insigni castitatis dono effulgeret, verum etiam ut suis in Christo filiis castitatem angelicam quam vehementissime inculcaret, ad succurendum mundo tunc temporis vitiis contrariis sepulto, et ad spiritum immundum longe lateque dominantem forti pectore oppugnandum ac detriumphandum. Talis quoque fuit Beatus noster Aloysius Gonzaga : qui emisso in pueritia castitatis voto, eoque exactissime servato, id obtinuit (ut a Cardinale Roberto Bellarmino, Hieronymo Plato, aliisque conscientiae ejus arbitris proditum est) ut juvenile corpus ejus ne vel minimo quidem libidinis motu in omni vita concitum, nec mens ejus ulla cogitatione obscoena pulsata foedatave fuerit: quod sane rarum Dei donum est, Sanctis plurimis denegatum; quo ad castitatis

angelicae fastigium tales absque pugna facile evehuntur.

Verum ejusmodi gratia paucis conceditur, ac proinde nos, qui insigni hoc dono caremus, animum tamen haud-quaquam despondeamus. At illud saltem unice curemus, ut voluntarii quidquam naevi aut delicti, virtutis hujus splendori repugnans, nunquam admittamus? Sed magna fortitudine et constantia contra hostem blandum, exemplo virorum sanctitate praecellentium, decertemus. Doctor Gentium, licet in tertium caelum raptus, licet ter Dominum studiose enixeque deprecatus, id tamen obtinere nequivit, ut stimuli ejusmodi abolerentur; sed audiit: *Sufficit tibi gratia mea.* S. Hieronymus haud aliter, quam validis correpti lapidis ictibus impuras tentationes ex annoso ceteroquin pectore excussit. Nec Sancti Ordinum Fundátores Benedictus et Franciscus ante ea inimici tela vicere, quam ille nudatum corpus in spinis et vepribus, hic semel in nivibus, semel in prunis volutasset. Sanctus Bernardus quoque etiamtum adolescens hostis blandi lenocinia non ante superavit, quam se nudum mento tenus, brumali frigore saeviente, aquae gelidae immergeret, atque ita impuras flammas extingueret.

Horum Sanctorum vestigiis, charissimi, insistere studeamus, modosque sciamus hostiles insultus retundendi, iisque generose utamur: Quod si quandoque caro stimulos et calcaria admoveat invitis aut etiam reluctantibus, animo non cadamus; sed noverimus nihil per haec de castitatis merito amitti: *Non nocet sensus, si non adsit consensus,* majusque divinae dexterae prodigium est nos in igne a combustione illaesos conservare, quam fomitem omnino extinguere; magisque admirandum est nos inter tela circum volitantia non percelli, quam extra telorum jactum collocari.

II. *Ecce, tu pulchra es.* Altera pulchritudo, quam sponsus caelestis in sponsa sua amat ac depraedicat, est castitas mentis, ut his dicere queat: *Ecce, tu pulchra es.* II. Castitas animae.

Cant. 1. Haec autem castitas consistit in corde, sive in anima, seu potius in voluntate, in qua firmissima resolutio, immobile propositum, aut etiam votum perstat cum inconcussa voluntate omnes omnino cogitationes impuras ac delectationes turpes contemnendi statimque expellendi. Quemadmodum enim cor principium, fons et radix est, a qua naturaliter vita, motus et sensus in corpus omne dimanat; ita quoque principium et radix verae castitatis est cordis seu animae puritas, quae castas producit cogitationes, et omnem impuram cogitationem procul arcet et eliminat, multoque magis omnem sermonem aut actionem inhonestam quam longissime proscribit. Unde et Salvator hunc castitatis fontem indigitans, ait: *Beati mundo corde* (a quo nimirum omnis immunditia exulat), *quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. 5, 8). Quare, nisi haec virtus castitatis in anima resideat, sine ea exterior castitas nec castitatis, nec virtutis nomen promeretur. Ea de causa Dominus pharisaeos scribas objurgabat: *Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae, quia mundatis, quod deforis est calicis et paropsidis; intus autem pleni estis rapina et immunditia* (Matth. 23, 25); assmilavitque eos sepulchris dealbatis, quae foris sunt speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum et spurcitia. Non sufficit igitur castitas corporis, nisi et tanquam dominam et quasi animam simul possideat mentis puritatem: quia *Omnis gloria ejus filiae regis* (ac sponsae Christi) *ab intus* (Ps. 44, 14). Ex adverso, de corde immundo (ut ipse Dominus testatus est) exeunt immundae cogitationes, desideria, fornicationes et adulteria: *nam et qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam moechatus est eam in corde suo* (Matth. 5, 28). Eadem de causa virgines fatuae a sponso nuptiis caelestibus exclusae sunt, quia corpore Virgines fuerunt, non corde; deerat enim illis boni propositi oleum.

Ex omnibus hactenus adductis abunde, ut reor, liquet

castitatis vim et decus, radicem et fontem in corde sive anima residere; cumque ea res delicatissima sit, haud dubie exquisita cura ac sollicitudine custodienda est; facile enim aut laeditur, aut amittitur, et tersi instar speculi halitu solo obfuscatur. Hinc est, quod Sanctus Basilius dixisse feratur, apud *Cassianum* de coenob. inst. l. 6, c. 19 (ML. 49, 289): *Mulierem ignoro, et virgo non sum*. Quibus verbis indicare voluit, non quidem virginitatem se amisisse, sed rem perquam delicatam esse virginitatem, cui minima delectatio menti ingesta splendorem et perfectionem adimat. Verum castitas quidem interna, sola cogitatione deliberata amissa, recuperari potest poenitentia, castitas autem corporis, per fornicationem aut voluntariam mollitiem, aliasve turpitudines deperdita, nunquam potest recuperari. Dixi voluntariam; nam de involuntariis secus se res habet: ut testata est sancta Lucia virgo et martyr Paschasio judici: Si me invitam violari feceris, castitatem non amittam; sed castitas mihi duplicabitur ad coronam.

Quod si itaque perfectionem et securitatem nobilissimae hujus virtutis, (quae oculi Societatis pupilla est) desideramus, utramque castitatem mentis et corporis conjungamus necesse est: haec enim omnibus Ecclesiae ministris, omnibus religiosis, et cumprimis Societatis nostrae membris, unice est necessaria, idque multis de causis. 1. Prima est: Officia in Societate diversa nobis obeunda sunt, eaque apostolica et admodum sublimia ac divina, cum Dei vices in animarum salute procuranda geramus; adeoque non ad angelicam duntaxat sed ad divinam puritatem quodammodo nobis aspirandum est. 2. Officiorum praedicatorum occasione nobis incumbit alios mundare, et e peccatorum faecibus extrahere; quis proinde non videt, quanta nos oporteat puritate esse conspicuos? Ab immundo enim quis mundabitur? 3. In Societate, ut officiis ab obedientia impositis rite

fungamur, cum omni hominum genere et sexu conversandum nobis est : proindeque, nisi castitas in anima nostra firmas egerit radices, nunquid et ipsi periclitabimur, et alios peccandi periculis objiciemus ? Demus castitatis virtutem nonnemini sociorum, quod divina avertat bonitas, deesse, et vitia contraria in ejus pectore nidulari : an non de illo omnique fructu spirituali actum est ? Quid enim illo fiet ? Ex ejus conversatione proximo scandalum nascetur : *Vae autem homini illi, per quem scandalum* (tale ac tantum) *venit !* Ordini summa infamiae nota inuretur ; plebs enim ex uno religioso omnes metitur ac judicat ; Dei gloria suspendetur ; auxilium proximorum sufflaminabitur, conciones, exhomologeses, doctiones, conversationes, instructiones, verbo omnia ad animarum salutem destinata ministeria inficientur, retardabuntur, enervabuntur et foeda conspurcabuntur.

Quae cum ita sint, dilectissimi, hortatu sancti Parentis nostri ad angelicam corporis et animae puritatem omni studio ac conatu enitamur : sponsae enim Christi sumus, quas decet esse sine macula, quemadmodum et sponsus speculum sine macula est. 1. Igitur exterius castitatem corporis ita tueamur cum divina gratia, ut nec verbum, nec gestum, nec tactum, nec actum ullum coram Deo et hominibus prodamus, qui munditiam angelicam obfuscare valeat ; et licet raro illo beneficio, quo omni libidinis sensu immunes simus, haud fruamur, nihilo tamen minus cum sanctis Paulo, Hieronymo, Benedicto, Bernardo, Francisco strenue dimicemus, ne voluntate deliberata quidquam angelicae virtuti contrarium perpetremus. 2. Castitatem internam in cordis nostri penetralibus firmare ac solidare nitamur ; ne hypocritarum ad instar vasa immunda ac sepulchra foris dealbata, intus vero spurcitia ac tabe cadaverica repleta coram Deo corda ac renes scrutante inveniamur : sed corde et corpore mundo, caelesti sponso, lucis aeternae candori,

speculo sine macula et omnis puritatis fonti constanter adhaereamus, ut in veritate de quolibet nostrum ingeminare queat: *Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce, tu pulchra es.* Tales si fuerimus, erimus candida formosaque lilia ob puritatem eximiam ; erimus rosae rubicundae ob martyrii speciem, propter resistentiam laboriosam et pugnam quotidianam, quae non secus atque martyres in caelo propriam aureolam, id est, praeter gloriam essentialem, ut scholae loquuntur, coronam accidentalem, scilicet aureolam virginum nanciscetur. Amen.

REGULA XXIX

DE CUSTODIA SENSUUM.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

De diligenti sensuum, oculorum praecipue, aurium et linguae custodia.

THEMA : *Hortus conclusus, soror mea sponsa, fons signatus,... puteus aquarum viventium* (Cant. c. 4); vel : *Omnes diligentissime curent portas sensuum suorum* (oculorum praecipue, aurium et linguae) *ab omni inordinatione custodire* (Reg. 29).

Varia inter hieroglyphica, symbola, aenigmata, emblemata, ac similia, quibus sponsus divinus sponsam suam celebrare atque adumbrare dignatus est, non infima sunt quae Cant. 4, 12-15 depromit, dum triplici eam schemate delineat ac depingit : *Hortus conclusus,* ait *soror mea sponsa,... fons signatus,... puteus aquarum viventium.* Quae tria, non secus atque alia Canticorum volumine contenta, sensum triplicem, scilicet totalem,

principalem, ac partialem admittunt. 1. Sensus totalis Ecclesiam universam indicat, quae est *hortus*, virtutum, gratiarumque flores et germina proferens, *conclusus*, ne haereses intrent ; est *fons* gratiae et doctrinae, *signatus*, ne crystallinus ejus liquor errorum ac vitiorum coeno turbetur ; est *puteus aquarum viventium*, baptismi et sacramentorum. 2. Sensus principalis Beatissimam Dei Genetricem seu Θεοτόκον respicit : quae est *hortus conclusus* ob virginitatem, *fons signatus* ob puritatem et sensuum custodiam, *puteus aquarum viventium* tum quia Christum fontem aquae vivae genuit, tum quia aquas gratiarum effundit. Nam *S. Epiphanius* orat. de Deip. (op. dub. MG. 43, 490) his eam verbis salutat : *Ave gratia plena, quae sitientes fontis dulcedine satias ;* S. Ephrem de Laud. Deip. *eam fontem gratiae et totius consolationis* depraedicat ; S. Chrysostomus his eam alloquitur : *Ave, quae es puteus semper viventis aquae.* 3. Sensus partialis animam religiosam quamlibet, aut etiam animam piam sanctamve tanquam Ecclesiae partem adumbrat : quidni igitur verba eadem et Societati nostrae minimae, et cuivis ejus personae adaptemus ? quam *hortum conclusum, fontem signatum, puteum aquarum viventium esse* convenit. Quae tria elogia in eam cadent, si tria in regula presente expressa complexa fuerit. Nimirum 1. Si sensuum custodiam exactam tenuerit, *hortus conclusus* erit. 2. Si passiones domando in pace et humilitate perstiterit, *fontem signatum* praebebit. 3. Si intellectum, voluntatemque ad Deum elevando, eum in omnibus creatis invenerit ac considerarit, *puteum aquarum viventium* repraesentabit. Tria haec tanquam totidem castitatis tuendae praesidia, ad regulae praecedentis observantiam admodum opportuna, in praesenti paucis considerabimus.

I. Sponsa est hortus conclusus.

I. *Hortus conclusus soror mea.* Primum hoc e tribus symbolum est, quo sponsus divinus sponsam adumbratam proponit. Sapientissimus regum Salomon *hortum*

construxit amoenissimum, plantis lectissimis consitum, floribus tanquam stellis exornatum, arte topiaria ad omnem elegantiam compositum, ideoque *conclusum*, ne eum aut conculcarent bestiae aut viatores spoliarent. Hortum istum ex Josepho Adrichomius in descriptione terrae sanctae, pag. 170, vivis quodammodo coloribus delineat: *Hortus*, inquit, *regius, qui hortus conclusus dicitur, hortus erat in suburbanis Jerusalem, muris undique septus, atque ut paradisus arborum, fruticum, herbarum, aromatum, florum, fructuumque ubertate amoenus, mulcendisque ac fovendis sensibus conveniens.* Hortum hunc mystice eleganterque in sensu partiali interpretatur *Gregorius Magnus*, dum ait super Cant. c. 4 n. 17 (ML. 79, 513): *Anima sancta est hortus conclusus, (quia dum virtutes nutrit, flores gignit, et dum virtutum exhilaratione se reficit, fructus, quos genuerat, eadem custodit. Hortus autem conclusus esse dicitur) quia dum bona sua intentione vitae aeternae abscondit, dum humanas laudes omnino contemnit, ipsa bona intentione se circumsepit, ne ad interiora rapienda hostis antiquus irrumpere possit.* Si igitur ejusmodi anima hortus est conclusus, idem Societatis religioso conveniet: is enim

Primo est *hortus*, quem instar paradisi cujusdam fertilissimi, et omnium virtutum flores et operum bonorum fructus proferre decet, quibus Christum Dominum verum Salomonem honoret et odoris suavissimi fragrantia recreet. Deinde est *conclusus*: ut enim in animae nostrae hortum serpens antiquus, et coluber tortuosus non irrepat, omniaque germina vanitatis veneno inficiat, *conclusus* sit oportet; non solum, ut vigili purae intentionis oculo eum custodiat, verum etiam, quinque sensuum, oculorum praecipue aurium et oris portas probe occludat, Scriptura enim teste (Jer. 9, 21): *Ascendit mors per fenestras nostras.* Quare

1. Claudendi oculi visusque ab omni inordinatione

custodiendus, id est, a nocivis, inverecundis, impudicis, imo et a curiosis, praesertim sequioris sexus personarum aspectibus. Exemplo sancti Jobi palam profitentis : *Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine* (31, 1). Igitur intuitus ejusmodi objectorum, tanquam basiliscorum fugiendi sunt, ne perimamur. Quot enim oculorum telis periere ? Aspice Davidem virum secundum cor Dei, virum perfectum ; aspice Salomonem regem omnium longe sapientissimum ; aspice Samsonem, Holofernem, aliosque sexcentos heroes et pugiles fortissimos ; an non capti in oculis suis occubuerunt ? Si igitur cum tot millibus, imo millionibus interire nolis, pange foedus cum oculis tuis, et averte oculos tuos, ne videant vanitatem.

2. Deinde auditus ab omni inordinatione custodiendus et claudendus, ne verba vana, detractoria, scurrilia, ac multo magis inhonesta, turpia atque obscoena irrepant. *Sepi aures tuas spinis,* monet Siracides (Eccli. 28, 28), id est, dum ejusmodi verba auribus hauris, talem repugnantiam, horrorem ac dolorem sentias, ac si aures tuae spinis circumvallatae forent, quae talibus sermonibus non sine dolore quasi imprimerentur. Ad haec *sepi aures tuas spinis*. Ejusmodi spinae esse possunt : timor Domini, metus inferni, horror peccati. Imo juvat nos ad hujusmodi verba surdos esse, aspidesque imitari, qui aurem unam terrae affigunt, alteram cauda opplent, ne incantantium voces percipiant. Terrae autem aures affigimus dum infirmitatis nostrae memoriam refricamus, cauda aures obturamus dum novissimorum consideratione a complacentia et consensu mentem compescimus.

3. Lingua quoque et os ab omni inordinatione custodienda sunt, ne ea in verba laxemus, quae profari nefas est. Qualia sunt otiosa, vana, stultiloqua, scurrilia, ac longe magis ea, quae turpitudinem obscoenasque metaphoras sonant : *Omnis immunditia* (etiam colorata ac

palliata)... *nec nominetur in vobis* (Eph. 5, 3). Deinde sub silentii rigore lingua coercenda est, et statutis temporibus servandum silentium. *Est tempus loquendi, et tempus tacendi,* ait Ecclesiastes. Virtutem primam esse puta compescere linguam. Vix est regula, quae a tironibus, praesertim saeculo recenter egressis et garrulitati assuetis, frequentius rumpatur, quam illa de silentio, cum tamen tanti ea sit momenti, ut S. Jacobus asserere non sit veritus (1, 26): *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam..., hujus vana est religio.* Tam arcta vero silentii disciplina servanda est, ut tempore vetito ne de piis quidem bonisque rebus sermones misceamus, exemplo Davidis, qui ait (Ps. 38, 3): *Obmutui... et silui a bonis.* Si igitur, charissimi, serio optamus, ut *hortus* noster in noxias fruges non protuberet, nec spuria germina fruticesque adulterinos effundat; sed potius virtutum praestantes fructus ac flores et prae reliquis castitatis lilium proferat: sit *conclusus,* sensuum nostrorum portas quam diligentissime a vitiis custodiamus, oculos praesertim et aures, nec non linguam, praecipue sub laborum ac studiorum intermissione, peracta refectione in virium repastinationem concessa.

II. Sponsa est fons signatus.

II. Alterum symbolum, cui sponsus sponsam in Cantico Canticorum assimilat, est *fons signatus.* Salomon rex in horto suo concluso fontem adornaverat insignem: qui, ut asserit Adrichomius l. c. *Vocabatur Rogel, totumque hortum conclusum irrigabat: et ex eo rex bibebat.* Eoque fine *signatus,* sive, ut vertit Arabicus, sigillo obsignatus erat, ne quispiam fontem vitiaret, inficeret, turbaret, aut ne serpentes, bufones, aliave venenata reptilia accederent virusque injicerent. Similis fons apud Persas repertus fuit, ex quo solus rex cum primogenito filio lympham in potum hauriebat, adeo ut, si alius ex eo potaret, capite plecteretur, teste Athenaeo L. 12. Nec absimilis in Hispania prope Complutum fons visitur, ex quo pro rege solo aqua depromitur.

Talis rursum *fons signatus* est anima pia, anima sancta, anima religiosa, fons puram, illimem, et minime turbidam aut turbatam continens aquam; non commoventibus eam passionum ventis, aut cupididatum serpentibus venenum inspuentibus. De fonte Ecclesiae loquitur *S. Augustinus* L. 2, contra Cresconium c. 15 (ML. 43, 477): *Huic fonti nemo communicat alienus; ad illum fontem signatum... nullus nisi mutatus accedit, ita omnino mutandus, ut non sit alienus, sed sit caelestis particeps pacis, sanctae socius unitatis, plenus individuae charitatis, civis angelicae civitatis.* Quales S. Augustinus cupit esse fideles, tales S. Ignatius (et quivis fundator) suos optat esse sodales; fontes signatos, a passionum turbatione et cupiditatum inordinatarum veneno immunes. Sit quisque *coelestis particeps pacis,* domito passionum inter se belligerantium furore; sit *sanctae socius unitatis;* animi demissione, intellectus et voluntatis subjectione, ac mitis mentis dulcedine; sit *plenus individuae charitatis,* rixarum et discordiarum expulsione, et perfecta mutua dilectione atque unione; sit denique *civis angelicae civitatis,* castitatis angelicae candore, et sensuum, appetituumque omnium abnegatione. Ante omnia vero, viperas, colubros, serpentesque vitiorum procul a cordis fonte arceat. Serpens est inquietudo, qua quis nec ipse in pace degit, nec alios degere sinit, virusque in communitatem perquam noxium evomit; sed huic sigillum, in praesente regula apponit S. Ignatius, volens ut simus fontes signati, *nosque in pace interna conservare studeamus.* Draco est superbia, toxicum propriae excellentiae et aestimationis sui evomens, quo aliis praeferri cupit, alios despicit, debitumque honorem denegat, et venenum hoc communitati admodum nocivum est; ne id nos inficiat, S. Fundator sigillum addit, ut nimirum instar fontis signati et bene clausi *nos in humilitate interna conservemus in omnibus optando atque procu-*

rando potiores partes aliis deferre, omnes in animo tanquam sibi superiores ducendo, et exterius honorem et reverentiam, quam exigit cujusque status, cum simplicitate et moderatione religiosa exhibendo, non more aulico et affectato, non animo duplici aut ficto. Atque hoc ipsum castitatem plurimum adjuvat, humilitas exterior et interior fontem illum signatum conservat: *Nulla est castitas carnis, quam non commendat suavitas mentis,* inquit *S. Gregorius* Moral. l. 6, c. 34 (ML. 75, 758) et infra l. 26, c. 17, n. 29 (ML. 76, 365): *Tunc caro vicit, cum spiritus latenter intumuit.* Coluber est nimia loquacitas et garrulitas, varium communitati aconitum afflans, murmurando, detrahendo, obloquendo, rixando. Apponit sigillum S. Ignatius hac ipsa regula jubens, *ut pacem et humilitatem conservemus in silentio, cum id observandum est, cum autem loquendum in circumspectione et aedificatione verborum, ac maturitate incessus, motuumque omnium, sine ullo impatientiae aut superbiae signo exhibere.* Atque ita necatur quoque anguis impatientiae; manetque fons signatus ab omni veneno vitiorum purus, limpidus, amoenas salubresque continens aquas, quae alios et nos ipsos pascant atque oblectent. Praesertim vero juvabit id mirum in modum ad tutelam castitatis, ut docet *Cassianus* Coll. 12, c. 6 (ML. 49, 877): *Quantum quis in lenitate et patientia cordis, tantum in corporis puritate proficiet; quantoque longius propulerit iracundiae passionem, tanto tenacius castitatem obtinebit. Non enim aestus corporis declinabit, nisi qui animi motus ante compresserit. Quod apertissime Salvatoris nostri ore laudata beatitudo declarat* (Matth. 5): *Beati mites* (mansueti, humiles) *quoniam ipsi possidebunt terram,* scilicet carnem suam.

III. Sponsa est puteus aquarum viventium.

III. Tertium symbolum, quo sponsus sponsam extollit, est *Puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de Libano.* Hunc quoque puteum describit Adrichomius

pag. 6, num. 67 dum ait: *Puteus aquarum viventium, cujus in Canticis fit mentio, juxta viam, qua Tyrum ducit, situs, egregius est et admirabilis. Continet quatuor fontes muris quadratis inclusos, unde varii deducuntur aquaeductus et rivi, qui totam Tyri planitiem omnesque ejus hortus irrigant et faecundant.*

Ejusmodi fontem puteumve optabat quemlibet de Societate esse S. P. Ignatius, ut nimirum plenus sit aqua viva, quam haurire valeat, dum in regula praescribit, *ut quisque Deum in alio, velut in illius imagine, cognoscere studeat;* ex qua cognitione multi, praeclarique fructus velut e fonte scaturiunt. Ut igitur in fratribus ac proximis nostris Deum, tanquam in imagine, intueamur, sciendum est, quod homo secundum corpus sit imago Dei, licet rudior atque imperfectior: habet enim vultum erectum in caelum. (*Os homini sublime dedit, caelumque tueri jussit, et erectos ad sidera tollere vultus,* canit Ovidius), ut in rebus caelestibus et aeternis omne bonum et delectationem quaerere discat. Capillos versus caelum erectos gerit, ut discat omnem bonae voluntatis succum ad incrementum Spiritus hauriri desuper; oculos manusque orans in caelum elevat, unde auxilium expectat. Longe autem nobilior et expressior Dei imago ac similitudo in anima cernitur. Quemadmodum enim Deus est spiritus, immortalis, trinus et unus; ita anima spiritus est, immortalis, et quodammodo trinus et unus. Unus in essentia, trinus in potentiis, memoria, intellectu et voluntate. Distinctior vero imago est gratia, virtus ac vitae sanctimonia, quae nos vivas reddit Dei imagines, filios adoptivos atque haeredes regni caelestis.

Ex hac consideratione haurimus aquam vivam variarum virtutum: nam 1. Assuescimus mentem paulatim a carnalibus et terrenis abstrahere. 2. Ut regula innuit, in devotione crescimus, dum ad opera charitatis exhibenda promptiores reddimur. 3. Ut regula insinuat, Dominum

Deum laudamus, tanquam in sua imagine fratres nostros videntes virtutibus a Deo acceptis ornatos, pro quibus grates referimus. 4. Denique illorum virtutes imitamur; atque ita impediunt cogitationes castitati officere valentes, et vitae caelestis initium auspicamur, quam in caelesti patria aliquando aeternum prosequemur.

Quae cum ita sint, charissimi, si castitas angelica, tanquam praestantissimum animae cimelium, nobis curae et cordi est, tria a S. Patre nostro praescripta remedia sedulo adhibeamus necesse est: 1. Instar *horti conclusi* sensus nostros, praecipue autem oculos, aures et linguam, ab omni inordinatione probe custodiamus; hi enim portae sunt, per quas libido et mors animae ingreditur, ut David, Salomon, Samson, innumerique alii experientia didicerunt. 2. Instar *fontis signati* omne irae, impatientiae, superbiae, loquacitatis, immodestiae, aliarumque passionum venenum omnino arceamus, quin potius in pace et humilitate nos conservemus; ista enim pax et humilitas castitatis florem mirifice conservat, ut e contrario ira, impatientia ac superbia eandem laedit et luxuriae ignem succendit, ac faces subministrat. 3. Instar *putei aquarum viventium* in fratribus nostris, in aliis proximis, caeterisque creaturis pulchris Deum tanquam in imagine intueamur, a quo omnis gratia, dona naturalia et supernaturalia procedunt: hoc modo, amore carnali devicto extinctoque, spirituali duntaxat dilectione cunctos complectemur, et fiet in nobis fons aquae vivae salientis in vitam aeternam.

REGULA XXX

DE REFECTIONE CORPORIS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Agit de temperantia, modestia, et oratione in corporis refectione adhibenda.

THEMA : *Messui myrrham meam cum aromatibus* (Cant. 5, 1) ; vel : *In refectione corporis curandum est, ut temperantia, modestia, et decentia interius et exterius ab omnibus adhibeatur* (Reg. 30).

Sponsam Christi, animam piam, religiosam, sanctam, hortum conclusum esse, exhortatione proxime praecedente exposuimus; nunc eadem sponsa dilectum suum ad hortum hunc, id est ad seipsam, humanissime invitat. *Veniat dilectus meus in hortum suum*, tanquam si diceret: Si ego hortus sum, *veniat dilectus meus in hortum suum* (licet omnibus aliis conclusum, sponso tamen soli patulum tanquam suum), *et comedat fructum pomorum suorum* (Cant. 5), quos flante Austro, id est, Spiritu Sancto, ipsa produxit, ut iis se oblectet, pascat atque reficiat. Audita humanissima sponsae invitatione, mox sponsus caelestis Christus Dominus respondet: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa*, hoc est, jam intravi et descendi in hortum meum, meum scilicet et tuum; sponsi enim et sponsae omnia sunt communia. *Messui myrrham cum aromatibus meis.* ℣. 1. Messui, carpsi, collegi ramos odoratos myrrhae et liquorem myrrhae et liquorem myrrhinum ex frutice stillantem, una cum aromatibus. Per myrrham Sancti Patres mortificationem, per aromata virtutes intelligunt, quas Christus Dominus tanquam

hortulanus caelestis efficit, plantat, decerpit, colligit, iisque quasi vescendo sese oblectat.

Nos in praesenti ex toto partem sumemus per synecdochen, ac per myrrham intelligemus mortificationem non universalem, sed particularem gulae, sive temperantiam, quam cum myrrha comparabimus; per aromata vero virtutes, quas in hac regula sanctus Patriarcha noster exigit, scilicet modestiam, decentiam, pietatem, devotionem orationis et lectionis, quos cum aromatibus componemus.

I. *Messui myrrham meam*, l. c., scilicet myrrham mortificationis gulae, myrrham temperantiae, quam ego tibi indidi et inserui; haec enim mortificatio, ut Sanctus Gregorius, S. Anselmus et alii Patres docent, praeire debet vitam sanctam, ac tanquam prima virtutum primo loco demeti, ut per eam anima religiosa ad alia gradum faciat ceteraque virtutum aromata metat. I. Myrrha temperantiae.

Myrrha, ut auctor est Plinius L. 12, c. 15, arbuscula est in Arabia, minor arbore thuris, altitudine ad quinque fere cubitos adolescens. Auctores alii de ea scribentes consensu unanimi asserunt, esse scabram, spinosam, foliis acuminatis, caudice duro et intorto, e cujus vulnere defluit lacrima gustu acris, amara, vi glutinandi, siccandi et abstergendi praedita. Galenus L. 7. Medic. simpl. Myrrha (ait) purgat pectus, astringit, concoquit, discutit, calefacit. Dioscorides L. 1, c. 6, 7 inquit: Myrrha contra tusses, pectoris laterisque dolores, dysenteriam, gravem anhelitum, distillationes, oculorum caliginem aliosque morbos valet plurimum. Omnia haec, quae de myrrha arabica praedicantur, longe melius praestat myrrha mystica et spiritualis, myrrha mortificationis gulae et virtus temperantiae, in regula praesente a S. Patre, tanquam medico spirituali, nobis praescripta. Temperantia enim initio est scabra, spinosa, dura, amara; sed paulatim dulcescit et mira affert commoda et emolumenta: Nam

siccat, concoquit, discutit noxios humores corporis animaeque morbos arcet ac proscribit. Ordiamur a morbis et miseriis animae.

1. Temperantia animam, veluti myrrha corpus, sanam conservat, morbos depellit, et a peccatorum corruptione et putrefactione praeservat, qualia sunt gula, crapula, ebrietas, luxuria, ira, acedia, aliaque plura; quae ex intemperantiae fonte velut rivuli bulliunt. Atque ut modo Loth ebrium, Holofernem vino sepultum, epulonem quotidie splendide epulantem, aliosque innumeros taciti praetereamus: quam luculentam nobis tragoediam exhibent protoplasti Parentes; quibus omnium primo temperantiae praeceptum a Deo est impositum: *De ligno scientiae boni et mali non comedetis.* Quamdiu hoc tributum et vectigal conditori suo persolverunt, in quanta innocentia, felicitate et sanctimonia degebant? Hoc vero moderationis tributo denegato, in quantam miseriarum abyssum praecipitati sunt? Prolapsi sunt in statum peccati, in inimicitiam Dei, aliasque calamitates innumeras, quibus se, suosque posteros subjecerunt; paradiso expulsi sunt, ac mortis spolia, daemonum ludibria, morborum, laborum, aerumnarum ergastula et nosocomia evaserunt.

Deinde temperantia animam ad illustrationes divinas excipiendas disponit; ad orationem, contemplationem, et studium omne virtutis ac perfectionis agilem expeditamque reddit; veluti ex adverso gula, crapula, intemperantia ad omnia spiritus exercitia gravem, pigram, tardam, somnolentam et acediosam efficit. Exules et peregrini hic sumus, qui non habemus hic manentem civitatem; sed futuram inquirimus, ut scribit Apostolus *Hebr. 13.* Aequum igitur est, ut cibum potumque et res hujus saeculi non ad luxum, non ad voluptatem et abundantiam, sed ad usum et necessitatem adhibeamus. Nemo enim viatorum se sarcinis gravat; sapiens nemo nimis

se cibis onerat ; hi enim corpus gravant atque in itineris progressu proficiscentes retardant. Ideoque sanctus Petrus hortatur (1 Petr. 2, 11) : *charissimi, obsecro vos, tanquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam,* eamque saepe in interitum sempiternum deturbant ; quod funestis exemplis aperte demonstrat Nebridius a Mendelheim Canonicus regularis S. Augustini in pererudito suo antiquario Epist. 86, p. 391, et ex eo P. Joannes Nadasi in Colle Thuris c. 17. Quis ergo myrrham mortificationis adhibere renuat, ut tam praeclaras utilitates consequi atque a tot malis valeat praeservari ? Praeterimus nunc ea mala, quae myrrha haec etiam a corpore proscribit, dum morbos depellit, humores noxios exsiccat, omnemque prope infirmitatum fontem obturat, sanitatemque in vigore conservat. De quibus prolixe Pater Leonardus Lessius in suo Hygiastico, et Ludovicus Cornarus Venetus in Tractatu suo de vitae sobriae commodis. De quibus alias agemus prolixius.

II. Aromata variarum virtutum.

II. Alterum, quod sponsus divinus in sponsae horto se fecisse meminit, est, quod messuerit aromata : *Messui myrrham meam cum aromatibus.* Per aromata Sancti Patres intelligunt virtutes, quae sponso gratum amabilemque saporem et odorem praebent. Apposite ad rem nostram haec exponit *Richardus de S. Victore* Explic. in Cant. c. 32 (ML. 196, 496) : *O Sponsa, afflictionem poenitentiae* (et mortificationis) *tolerasti, pugnam, tentationem, laborem correctionis morum, et venisti ad messem perfectionis virtutum. Messui itaque in te myrrham cum aromatibus : quia simul cum amaritudine laborum confecta sunt et perfecta in te virtutum aromata : et cum servatis mandatis profecit sapientia. Cum enim mortificata fuerit carnalitas et propria voluntas, tunc fluent virtutum aromata.*

Igitur praeter temperantiae virtutem, quae tempore

mensae metitur et colligitur, colligenda quoque ac metenda sunt nobis etiam virtutum aromata. Quaenam vero illa sint, declarat S. Ignatius in regula, scilicet modestia, decentia, pia mensae benedictio, devota gratiarum actio, reverentia, spiritualis lectio et sedula ad eam animi applicatio atque attentio. Omnia haec instar cinnamomi, caryophylli, macir, nucis myrrhisticae, aliorumque aromatum, quae cibos codiunt gratumque odorem et saporem praebent manducantibus.

1. Aroma primum, quod corporis refectionem condiat, gratumque saporem et odorem Deo ac proximis praebeat, est modestia: quae est virtus, qua modum in cibi potusque sumptione tenemus, ne cujusque aspectum offendamus. Respicit quidem haec virtus externa, sed tamen ex interna temperantiae virtute procedit; quemadmodum immodestia ex interiori appetitu inordinato oritur, ob quem quis sibi haud praesens est. Atque haec modestia ad aedificationem praesentium mire facit, dum nos, ut religiosos decet, cibum capere conspiciunt. Huic autem virtuti repugnant sequentia 1. Majore quam par est aviditate, celeritate et festinatione, cibum sumere. 2. Indecore cibum ori ingerere. 3. Cubitum et brachia mensae imponere. 4. Ossa altera vel utraque manu arrepta rodere. 5. Jusculum ex ipsa scutella ori admota sorbere. 6. Cultrum manu tenendo, eadem cibum ori ingerere. 7. Cultro dentes palam purgare. 8. Oculis curiose circumspicere. 9. Scutellis et cochlearibus strepitum ciere. 10. Ova pollice evacuare. 11. Inter bibendum oculos circumgyrare. 12. Tempore mensae absque necessitate loqui; et alia quam plurima, quae religiosos in tricliniis suis haud parum dedecent.

2. Alterum aroma gratum exhalans odorem, et a S. Patre in regula requisitum, est decentia; quae respicit modum ipsos cibos tractandi et munditiam. Contra quam delinquunt, tum qui plures ex antedictis defectus com-

mittunt, tum etiam qui in sequentes impingunt. 1. Qui in orbe cibos inconcinne circumvolvunt. 2. Qui cibos ex scutella manibus efferunt. 3. Qui digitos immundos gerunt. 4. Qui scyphos, cochlearia, cultros et similia immunda habent. 5. Qui mappulas valde commaculant. 6. Qui urgente necessitate, non strophiolo, sed mappa nares, salva venia, emungunt. 7. Qui digitos indecenter lingunt. 8. Aut denique quidquid aliis commensalibus nauseam creare potest admittunt.

3. Aroma gratum praebens odorem et saporem, atque in regula requisitum, est pia mensae benedictio et gratiarum actio. Quae more Romano apud nos cum debita reverentia ac devotione obeundae sunt. Devotio hic ejusmodi adhibenda, qualis communiter in oratione requiritur, scilicet promptitudo orandi, gratiasque referendi, et insignis pietas. Cujus exemplum nobis praebuit S. Ignatius, qui in benedictione mensae et gratiarum actione non minus quam in ipsa meditatione mentem recolligebat, ita ut pietas, devotio, et ardor in ipsa facie, quasi succensa, reluceret. Reverentia debita a nobis exhibetur, dum capite aperto in triclinio consistimus, oculisque dimissis benedictionem mensae praestolamur, ad *Gloria Patri*, et similia pronuntiata caput reverenter nonnihil inclinamus, in benedicentis ultimas syllabas respondendo non involamus etc.

4. Quartum denique aroma, quod suavi virtutum odore ac gustu spiritum reficit, est lectio pia ac spiritualis e Scripturis divinis, SS. Patrum voluminibus, libris admodum asceticis, historiis sacris et martyrologio. Hoc aromate fruimur ac reficimur, dum lectionem moderata ac suavi attentione auscultamus; dum quidpiam observatu dignum in ventrem memoriae dimittimus; aut si lectio desideretur, dum pii quidpiam ruminamus, Christi, B. V. et Sanctorum aliorum manducantium exempla nobis proponimus, aut de cibo caelesti cogitamus. Atque

haec sunt aromata illa odorifera ac praestantissima a S. P. N. in regula praescripta.

Quapropter, dilectissimi, si cum sponsa cupimus esse sponsi hortus amoenitate ac fructibus affluens, 1. Christus in nobis, et nos cum Christo metamus myrrham temperantiae adeo animae salutarem, ut ab ea vitia quamplurima resecet, eandem ad orationem et spiritus exercitia disponat; adeo corpori proficuam, ut morbos arceat, humores superfluos exsiccet, sensus et potentias vegetet, sanitatem tueatur, et vitae longaevitatem adducat. 2. Metamus aromata Deo ac proximo gratum adeo odorem et saporem praebentia: scilicet modestiam, decentiam, orationem devotam, lectionem piam. Quae si observaverimus, quotiescunque corpus cibo reficiemus, caelesti sponso messem myrrhae cum aromatibus odoriferis et gratissimis exhibebimus, eumque mirifice oblectabimus.

REGULA XXXI

DE OBEDIENTIA PERFECTA.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Declarat conditiones perfectae obedientiae.

THEMA: *Produxit Dominus Deus.... lignum etiam vitae in medio paradisi* (Gen. 2, 9); vel: *Expedit in primis ad profectum, et valde necessarium est, ut omnes perfectae obedientiae se dedant* (Reg. 31).

Quemadmodum praestantissimi Ecclesiae orthodoxae Doctores S. Augustinus L. 13, de Civ. c. 21 et S. Ambrosius L. de Paradiso, Ecclesiam in sensu allegorico cum paradiso componunt: *Paradisus*, inquiunt,

est Ecclesia, quatuor flumina sunt quatuor Evangelia, ligna fructifera sunt Sancti, fructus Sanctorum opera, lignum vitae Christus Sanctus Sanctorum, vel ipsa bonorum omnium mater Sapientia. Lignum scientiae boni et mali est liberum arbitrium : Ita quoque alii cum S. Basilio hom. de parad. et cum S. Antonino, Summa th. p. 3, tit. 16, c. 10 § 9 statum religiosum paradisi titulo honorant. Paradisus est religio, ut loquuntur illi Sancti, quae a Deo condita est, ut in ea jucunde beateque viveremus. In hac, ex mente Sancti Gregorii moral. l. 2, c. 27, ord. nov. 49 (ML. 75, 592) quatuor flumina sunt quatuor virtutes cardinales, vel sunt gratia Dei, quae est quasi fons aquae salientis in vitam aeternam, et favores omnino singulares a Numine supremo ei liberaliter concessi et sunt tranquillitas conscientiae, securitas vitae, immunitas curarum, et torrentes consolationum spiritualium. In hoc amoeno Religionis paradiso omnis generis virtutum arbores efflorescunt, praecipue vero lignum vitae, quod symbolum est obedientiae, quae religiosae vitae alumnis vitam spiritualem tribuit et conservat. Hanc igitur arborem praestantissimam, velut illustre obedientiae perfectae hieroglyphicum, in hac exhortatione ob oculos ponemus.

I. Obediendum integre.

I. Ex libro Geneseos c. 2, ℣. 9, sat superque colligimus lignum vitae in horto paradisi amoenissimo divina manu plantatum fructus admodum praestantes, efficaces atque perfectos protulisse, qui virtute pollerent vitam humanam in vigore suo diu conservandi, et ad aliquot annorum millia prorogandi. O arbor praeclara ! O lignum mortalium votis desiderandum ! Talis arbor est perfecta obedientia, quae cunctis vitam et motum tribuit, sine qua languent, squalent, et immota haerent universa. Quae fructus dulces, sapidos ac perfectos, Deo et hominibus gratos producit, ac denique nos ad vitae aeternae portam perducit, ut non ad aliquot annorum millia vitam proro-

gemus, sed cum divina Majestate tota aeternitate regnemus. Quis dubitare potest de salute sua, (scribebat B. Catharina Bononiensis in Libro suo Dei jussu exarato) si finiat in obedientia, quae nos Christo magis assimilat, quam ulla alia virtus? Credat firmiter, se ejus ope facilius salvandum, quam ulla poenitentia, jejunio et contemplatione. Ecce quam praeclara et salutifera vitae arbor!

Quo autem obedientia perfectione sua gaudeat fructusque integros ac perfectos proferat, multa requiruntur, quae sanctus Patriarcha noster hac regula velut compendio complectitur.

Prima igitur ejus qualitas, prima conditio et perfectio ab illo statuitur, ut sit integra: quae Superiorum jussa *integre* perficiat. Praecipit obedientia orationem: integre, non ex parte obeunda est; praecipit laborem: integre, non dimidiate perficiendus est. Rationem hujus conditionis sanctus legislator noster insinuat, ut in preside Deum suspiciamus: *Superiorem, quicumque ille sit, loco Christi Domini nostri habeant.* Quod autem Christus Dominus, aut Superior Christi nomine mandat, quis non videt integre et non ex parte solum adimplendum esse? Ipsiusmet Salvatoris nostri exemplo, qui Patris sui voluntatem integre in omnibus exacte perfecit, et in esu Agni Paschalis caeterisque operibus omnes conditiones et omnes a Lege praescriptas ceremonias accuratissime explevit; ideoque opera illa Patri caelesti longe gratissima acciderunt. Veluti ex adverso opera non integre persoluta reprehensionem promerentur et poenam. Praeceperat Deus 1. Reg. c. 15, regi Sauli, ut Amalec funditus deleret a viro ad mulierem, nec quicquam de rebus ejus concupisceret. Verum rex rerum cupidus integre ac plene nequaquam paruit; regi enim Agag pepercit, vitam ei donavit, optimaque ex ovium et armentorum gregibus et universa quae pulchra erant disperdere noluit. Quantopere vero id divinae Majestati

displicuerit, propheta Samuel (1 Reg. 15, 19 sqq.) diserte affirmavit, dum ei hanc inobedientiam exprobravit : *Quare non audivisti vocem Domini, sed versus es ad praedam ?* Cumque ille excusationum vela obtenderet allegaretque populum ovibus pinguioribus pepercisse ad eas immolandum Domino : reposuit Samuel : *Nunquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius, ut obediatur voci Domini ? Melior est obedientia quam victimae, et auscultare magis, quam offerre adipem arietum ; quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare, et quasi scelus idololatriae, nolle acquiescere. Pro eo ergo, quod abjecisti sermonem Domini, abjecit te Dominus, ne sis rex.*

Integre igitur Superioris voci obediendum est, et res injuncta non ex parte, sed plene perfecteque exequenda, ne oculis divinae Majestatis displiceat, ac reprobetur.

II. Obediendam prompte

II. Lignum vitae ea a Deo dotatum erat virtute, ut ex illo manducantes a morbis, senio, gravedine ac tarditate immunes servaret ; simulque jucunditatem vitae, alacritatem et promptitudines ad quasvis functiones impertiret. Pari ratione arbore obedientiae perfectae tarditatem exequendi aufert et languoris senium depellit, alacritatem vero ac promptitudem juvenilem tribuit. Atque haec est altera obedientiae perfectae conditio. Quisquis in rem quampiam desiderio vehementi et voluntate prona fertur, eam confestim exequitur ; ita quoque, qui in voluntatem divinam ingenti amore ac desiderio rapitur, extemplo manus operi admovet et obedientiae ductum sequitur. *Qui cito dat, bis dat ;* dat enim et rem et voluntatem, quam Deus in opere quolibet potissimum respicit. *Verus obediens,* ait *S. Bernardus, nescit moram, mandatum non procrastinat ; sed parat oculos visui, aures auditui, manus operi.*

Quantopere vero prompta et expedita hujusmodi obedientia Deo placeat et praemia ab eo referat, non uno in

loco sacrarum Literarum monumenta perhibent. Vocavit Salvator noster ad sui sequelam Philippum, isque quamprimum celeritate magna paruit, obedientiaeque suae promptitudine fidei et devotionis incrementum fecit, quibus Nathanaelem quoque ad Redemptoris sequelam pertraxit. Vocavit Dominus Matthaeum ad telonium residentem; qui extemplo surrexit, cuncta, quae prae manibus erant negotia, seposuit, et in Christi disciplinam se tradidit. *Considera* (inquit Sanctus Chrysostomus L. 5, in Caten.) *et vocantis* (Domini) *virtutem, et vocati* (Matthaei) *obedientiam: neque enim obstitit, neque vacillavit, sed protinus paruit.* Vocavit Christus Petrum et Andream, Joannem et Jacobum: et confestim obedivere; quod Evangelista declarans de prioribus ait: *Continuo relictis retibus secuti sunt eum,* de posterioribus vero: *statim relictis retibus et patre, secuti sunt eum.* Perpende, inquit rursum Chrysostomus Hom. 14 in Matth. 4 et fidem et obedientiam vocatorum, siquidem in medio istius operis constituti (scitis autem quam ardua sit piscatio) cum illum audissent jubentem, nihil distulerunt, nihil omnino cunctati sunt; non dixerunt: revertemur domum, loquemur propinquis; sed cuncta illico relinquentes obediverunt.

Haec est obedientia prompta, qualem a filiis suis quoque postulat S. Ignatius in regula praesente, ut nimirum obsecundemus prompte et alacriter *sine excusationibus, sine murmurationibus:* non quemadmodum propheta Jonas, qui a Domino ablegatus ad praedicandum Ninivitis excusavit se et fugit a facie Domini in Tharsis. Annon Jonae socii et imitatores sunt, qui aliquo destinati, quo non inclinat animus, protinus pro excusationis palliolo nunc virium debilitatem, nunc sanitatem, nunc aliud quidquam praetendunt? Annon Jonae asseclae sunt, qui dum muniis, quae minus arrident, admoventur, in murmur ora laxant oggeruntque: Quid a praeside non

meae gentis aut nationis aliud exspectarem? Aut cur ego, et non illi? Non considerantes Superiorem rationibus nixum, quas ipsi ignorent nec illis explicare teneatur.

III. Obediendum fortiter.

III. Arbor vitae hac quoque virtute eximia pollebat, ut fructibus suis vires attritas repararet, comedentibus novum vigorem, fortitudinem ac robur conferret, et morbis et senio et debilitate liberaret. Humorem enim naturalem primigenium reficiebat, aut eo meliorem suggerebat: ut testatur *S. Augustinus* Lib. 13 de Civit. Cap. 20 (cf. ML. 41, 393 sq.). Calorem naturalem continua actione et pugna cum aliis cibis refractum acuisset, roborasset, et in pristinum vel etiam meliorem statum restituisset; unde si statis temporibus homo ex eo comedisset, nec morbum, nec mortem, nec senium incurrisset. Haud absimile quid in nobis efficit obedientiae ardor, quae nobis vigorem, fortitudinem, robur et constantiam affert, atque ad omnia Superiorum jussa quantumvis ardua, generoso pectore exequenda confortat. *Fortiter* (ait S. Ignatius) *obediant*. Ita ut nec laborum magnitudo, nec multitudo molestiarum, nec periculorum incursus a praescripto obedientiae nos revocet aut retardet. Quo major labor et aerumna, eo major quoque erit gloria; quo fortior pugna et lucta, eo pulchrior corona; eoque Deo gratior et acceptior obedientia. Generalis haec Regula teneatur (secundum S. Bernardum de praecept. et disp.) ut in difficilioribus agendis obedientia Deo hominibusque gratior et laudabilior, quam in facilioribus, minusque onerosis aestimetur.

Talis fuit obedientia Christi Domini, ardua, fortis, heroica, quam totius vitae suae decursu nos docuit, in incarnatione, in nativitate, in circumcisione, in fuga, in praedicatione, in passione, in morte; et licet omnia sibi eventura praesciebat, tamen nec officium, nec locum, nec personas declinavit, ut omnia de se scripta et ab aeterno Patre demandata consummaret, *obediens usque*

ad mortem, mortem autem crucis. Hanc fortissimam generosissimamque Redemptoris obedientiam perpendens Doctor mellifluus de grad. humil. c. 3, n. 7 (ML. 182, 945) ita concludit: *Ex his quae Christus (ut obediret Patri) passus est, discimus quanta nos, qui puri homines sumus, oporteat pro obedientia perpeti, pro quibus, qui et Deus erat, non dubitavit mori.* His obedientiae arduis illustribusque exemplis animati et corroborati fuere tot Ordinum religiosorum ac Societatis nostrae pugiles et athletae, qui in omnibus adversis et periculis cum Apostolo exclamabant: *Omnia possum in eo, qui me confortat* (Phil. 4, 13). Quam fortis obedientia extitit S. Francisci Xaverii, Josephi Anchietae, Gonsalvi Sylveriae et aliorum in Indiam, Japoniam, Brasiliam proficiscentium? Quam fortis hodiedum nostrorum obedientia militaria castra sequentium pro salute militum? quam fortis obedientia Patrum obsequio pestiferorum se devoventium.

Hujusmodi nos excitemus, charissimi, exemplis, si suo tempore similia ardua vobis imponat obedientia, verba Apostoli auscultate (Eph. 6, 10): *Fratres, confortamini in Domini, et in potentia virtutis ejus,* qui opem ferre et robur addere paratissimus est. Et cogitate talem a vobis requiri obedientiam, ex regula et mente S. Ignatii dicentis, expedire et necessarium esse ad profectum in spiritu, ut *omnes perfectae obedientiae se dedant, non solum in executione externa integre, prompte, fortiter injuncta peragendo; sed abnegationem propriae voluntatis et judicii habendo; Superioribus in omnibus se conformando, quo exactius conformentur primae ac summae regulae omnis bonae voluntatis et judicii, quae est aeterna bonitas et sapientia.*

Quocirca, charissimi, si ex animo desideramus, ut anima nostra sit paradisus deliciarum sponsi caelestis, quatuor fluminibus gratiarum irriguus et variarum vir-

tutum arboribus vernans ac efflorescens: ante omnia floreat in ea arbor vitae, arbor, inquam, obedientiae, qua perfecte Superioribus subjiciamur cunctaque ab eis injuncta integre, prompte fortiterque peragamus. 1. *Integre*, exemplo Salvatoris exactissime jussa Patris sui exequentis, non instar Saulis regis, Dei mandata ex parte duntaxat implentis ideoque audire coacti: *Melior est obedientia quam victimae, et... quasi peccatum ariolandi est repugnare.* 2. Obediamus *prompte*, ut praeter rem, quam peragimus, voluntatem una offeramus; sequamur exemplum Apostolorum, et confestim absque excusatione aut murmuratione pareamus, quae obedientiae virtutem vel obfuscant, vel labefactant ac penitus enervant. 3. Obediamus *fortiter*, etiam in rebus arduis, exemplo Redemptoris usque ad mortem crucis Patri suo obedientis, abnegando voluntatem propriam, ut impleamus divinam, exuendo judicium proprium, ut sequamur judicium Superiorum. Hac ratione lignum vitae, seu arbor obedientiae, non solum nos alacres, sanos, fortes ac constantes reddet, verum vitam nobis prorogabit, non quidem hanc mortalem in mundo isto ad aliquot annorum millia, sed vitam immortalem, caelestem et beatam protendet et protrahet in aeternitates aeternitatum perennaturam.

REGULA XXXII

DE INTEGRA SUI MANIFESTATIONE ET SUBJECTIONE.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Fructus integrae manifestationis et subjectionis demonstrat.

THEMA : *Unumquodque (animal) ante faciem suam gradiebatur* (Ezech. 1, 9) ; vel : *Liberam sui ipsorum dispositionem cum vera obedientia Superiori relinquant* (Reg. 32).

Vivum obedientiae verae subjectionisque perfectae symbolum et Propheta Ezechiel c. 1 et Evangelistarum aquila Apoc. c. 4, 8 depingit, ac mentis nostrae obtutibus objicit, dum asserit se conspexisse *Quatuor animalia* (a Deo, ut exponit S. Hieronymus, imaginationi ejus proposita) *quae erant* 1. *plena oculis*. 2. *Quorum pennae extentae desuper*. 3. *Unumquodque ante faciem suam gradiebatur*. 4. *Non revertebantur, cum ambularent*. Ita Ezechiel. Quatuor haec animalia, ad literam, quatuor angelos primarios, seu Cherubinos, tanquam principes Majestatem divinam stipantes, mundi et Ecclesiae protectores, omnique providentiae divinae ac gubernationis, in bellis nominatim, victoriis ac triumphis, administros significabant et praefigurabant. Tropologice vero quatuor haec animalia veros obedientes, seseque liberae praesidum suorum dispositioni penitus relinquentes repraesentant. Hi enim horum instar animalium, oculis in unam Numinis supremi voluntatem defixis, parati stant ad eundum quocunque impetus aut

nutus jussionis Divinae impulerit, ante faciem suam recta procedendo ad id, quod imperatur, nec declinando ad dexteram vel sinistram, nec revertendo ante, quam operi injuncto exacte praestito coronidem imposuerint.

Quo modo igitur, more horum animalium, religiosos, praesertim Societatis nostrae, oportet esse 1) plenos oculis, 2) ad nutum obedientiae stare paratos, 3) ambulare ante faciem suam ac simpliciter obedire, 4) non reverti, sed Superiorum ordinationi se penitus conformare; dictione praesenti explanabimus.

I. Verus obediens sit plenus oculis.

I. *Quatuor animalia,* ab Ezechiele conspecta, *plena erant oculis,* ante et retro, intus, et foris. Id est, ut Scripturae interpretes commentantur, erant perspicacissimi, providentissimi, et sapientissimi Angeli intellectu et cognitione naturali et supernaturali in gubernatione mundi et Ecclesiae. Horum Cherubinorum instar religiosi (in primis Societatis) sint quoque perspicaces, pleni oculis intus et foris, ut seipsos probe cognoscant, suas passiones, inclinationes, ac vitia intime perspiciant, quo sese Superioribus integre manifestare valeant illudque implere, quod praesens regula commemorat: *Nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo*: Haec enim subditi manifestatio et cognitio Superiori omnino necessaria est ad plenam subditi gubernationem ac directionem, ne illum Superior vel peccandi periculo exponat, vel supra quam vires ferant oneret (1). Deinde vero praevia hac manifestatione et cognitione rursum

(1) De hac manifestatione conscientiae auctor etiam fusius loquitur postea in exhortationibus circa regulam 40m et 41m. Haec omnia nunc post decretum S. C. Ep. et Reg. sub Leone XIII d. d. 17 Dec. 1890, quod incipit *Quemadmodum*, moderanda sunt ad normam illius decreti pro religiosis ordinibus et Congregationibus feminarum, atque etiam pro virorum institutis laicorum: antiquae autem regulae et Constitutiones integrae manent quoad instituta clericalia, i. e. quae sunt sub regimine superoriorum presbyterorum.

religiosi (Societatis) perspicaces sint plenique oculis, non in causis indagandis, cur hoc illove modo de se disponatur, verum in eo ut intime penetrent firmissimeque teneant, quidquid re bene intellecta et subditi persona probe cognita Superior ordinaverit, esse ipsissimam Numinis supremi voluntatem, secundum illud certissimum aeternae veritatis effatum: *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit* (Luc. 10, 16), et secundum illud Apostoli: *Non est potestas nisi a Deo; quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit* (Rom. 13, 1 sq.)

Haec duo proinde, tanquam obedientiae fundamenta religiosis omnibus clare cognoscenda, intimeque penetranda sunt: mirifice enim onus obedientiae alleviant et dulcorant.

II. Obediens stet expansis alis.

II. Jacto hoc obedientiae fundamento, religiosos instar Cherubinorum praedictorum paratos esse oportet ad nutum obedientiae, *et pennas desuper extentas* habere, quasi ad volatum expeditas; aut instar Seraphinorum, de quibus Isaias c. 6. *Seraphim stabant, volabant, clamabant. Stabant* quasi in procinctu, parati ad volandum quocunque Majestas divina mandasset. *Volabant*, binas alas agitabant, et instar avium grandiorum ante volatum alas ter quaterve concutientium, quasi volaturiebant. Et *clamabant*, Deum laudando et consuetum trisagion cantando. Pari pacto religiosi (Societatis) cognita Dei per Superiores voluntate, *stent* parati ad obediendum, *volent*, seu alas explicent ad jussa peragendum, et *clament: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum: Sanctus* in judiciis suis, *Sanctus* in dispositionibus suis, *Sanctus* in omnibus operibus suis: quidquid enim ipse per Praelatos nostros ordinaverit, non est nisi bonum, justum, et sanctum, adeoque a nobis magna promptitudine exequendum. Hac ratione, liberam sui et rerum suarum dispositionem Superiori relinquant; nec directe

vel indirecte per se vel alios urgeant, ut alium locum, aliud officium obtineant, aut quovis modo Superiorum dispositionem infringant. Nunquam sane religiosus tranquillitate, quiete ac pace uberiore gaudet, quam si totum se praelatorum Dei locum tenentium arbitrio consignet.

Illustre hujus obedientiae promptae ac resignationis perfectae exemplum suggerit historia Societatis, quando S. Ignatius occasione expeditionis Siculae domesticorum obedientiam periclitaturus, jussit omnes et singulos in charta designare, num ad abeundum Roma in Siciliam atque ad manendum mentis trutina in aequilibrio starent, indifferentiamque in se sentirent ad studia quaevis inferiora ac superiora tractandum vel quosvis manuum opificiorumque labores exercendum. Et ecce die condicta ad unum omnes, numero sex supra triginta, ad omnia itinera, non modo in Siciliam, verum etiam ad Indos, ad omnia officia et ministeria promptos sese paratosque offerebant. Inter reliquos resignatio P. Petri Canisii eminuit, qui haec in charta exarata exhibuit : Habita mecum deliberatione super iis, quae Reverendus in Christo pater meus et praepositus Magister Ignatius proposuit ; primum, adjuvante Domino in utramvis partem aeque per omnia moveri me sentio, sive domi hic manere perpetuo jusserit, sive in Siciliam, Indiam, aut quovis alio transmiserit. Tum in Siciliam si abeundum sit, simpliciter mihi gratissimum fore profiteor, quale injungatur officium, illic obeundum, etiam coci, hortulani, ostiarii, adjutoris, et in quavis disciplina, licet mihi ignota, professoris ; atque ab hoc ipso die, qui est quintus Februarii, sancte voveo sine omni respectu me curaturum nihil in posterum, quod quidem ad habitationis, missionis, similisve commoditatis meae modum ullum facere posse unquam videbitur, relicta semel ac semper ejuscemodi cura omnique sollicitudine Patri meo in Christo Reverendo Praeposito : cui sane tam quoad animi, quam

quoad corporis gubernationem et intellectum ipsum ac voluntatem meam per omnia plene subjicio, humiliter offero, fideliterque commendo in Jesu Christo Domino nostro : anno octavo supra millesimum quingentesimum quadragesimum.

Horum exemplo liberam nostri ipsorum rerumque nostrarum dispositionem Superiori relinquamus, ad omnia parati, non secus, atque ferrum candens e camino extractum in fabri est arbitrio, ut de P. Balthasare Alvarez legitur, in vita c. 1. Sic vera obedientia ac resignationis virtute coruscabimus, aptaque divinae gloriae et salutis animarum instrumenta evademus.

III. Obediens coram facie sua ambulet.

III. Tertium, quod ab Ezechiele in Cherubinis praedictis notatum, descriptumque legimus, est id : *Unumquodque ante faciem suam gradiebatur.* ℣. 9. Et ibidem ℣. 12. *Unumquodque eorum coram facie sua ambulabat.* Hoc est, Cherubini hi recta incedebant quo mittebantur, pergebantque ad locum destinatum, non declinando ad dexteram, aut sinistram, sed recta. Quid genii isti caelestes nos aliud docent, quam nobis quoque ad locum et officium ab obedientia destinatum recta pergendum esse, *non repugnando,* ut S. fundator in regula meminit, *non contradicendo, nec ulla ratione judicium proprium ipsius judicio contrarium demonstrando ; ut per unionem ejusdem sententiae et voluntatis, atque per debitam submissionem, melius in divino obsequio conserventur et progrediantur.* Si sic humili et simplici mente nos totos liberae Dei et Superiorum dispositioni committamus, vere in obsequio divino progredimur, tutoque itinere ad aeternitatis felicis metam properamus.

Haec est via certa et secura ; de qua Deus Pater S. Catharinae Senensi, in Dialogis c. 163, revelavit dicens : *Religio est veluti navicula secura animarum ad perfectionem currere volentium, eas ad portum salutis aeternae perducens tutissime.* Haec est via recta et bre-

vissima, compendiosissimaque ad caelum semita, quam quisquis ingreditur, dicere de eo licet illud Sap. 4, 13 : *Consummatus in brevi explevit tempora multa.* Atque ut hic taceamus notiores, Dositheum, Aloysium, Stanislaum, Berchmannum ; memorabile est de religioso Ordinis S. Hieronymi, quod refert Petrus de Verga in hist. sui Ordinis : Is a Sanctorum suorum patronorum coetu glorioso visitatus, diserte edixit : Dolore crucior, tam exiguos a me in religione exantlatos fuisse labores ; verum ob amaram Domini mei passionem et crucem et religionis obedientiam, recta ad caelum contendo. Quibus dictis paulo post gaudio ingenti delibutus, et facie Angeli instar radiante, inter pias aspirationes animam Deo reddidit. Haec autem securitas innititur verbis Apostoli : *Obedite praepositis vestris... Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri* (Hebr. 13, 17). Denique haec obedientiae via amoena est et jucunda : S. Doretheus de semetipso fassus est (doct. 5.) obedientiam tantae sibi quietis et solatii fontem fuisse, ut dolens id, tanquam tentationem, hanc spiritus directori aperuerit, a quo acceperit : tranquillitatem hanc et amoenitatem animi proprium obedientiae fructum esse. Obedientia quoque mira B. Aloysium jucunditate perfundebat, dum perpendebat religionem navi non absimilem esse, in qua propter obedientiam non minores progressus facerent qui otiosi sedent, quam qui remigando desudant. *In vita ejus.* Ejusdem sententiae fuisse legimus S. Ignatium, a quo P. Franciscus Costerus tria in tirocinio documenta se accepisse memorabat, quae et ipse servare et aliis pariter praescribere solitus fuit : ut nimirum animi demissionem, et obedientiam cordi haberet ; ita enim fore (quod erat tertium) ut perpetua animi pace ac laetitia potiretur *(Tannerus p. 523).* Neque id in vita duntaxat, verum etiam in morte, ut expertus fuit P. Joannes Gerardinus Belga, qui in agone supremo

rogatus, quid sentiret de obedientia, respondit: qui laetitiam in agone sentire desiderat, se Superioribus obedientem et ad omnia officia resignatum exhibeat. *Ex litteris annuis Anno 1586.* Igitur ante faciem suam quisque simpliciter gradiatur via obedientiae, et omnes dictos favores experietur.

IV. Obediens non revertatur.

IV. Quartum cherubinici obedientiae symboli punctum est: *Nec revertebantur, cum ambularent* (Ezech. 1, 12), id est, recta via ad jussa exequendum pergebant, et quidem celeritate magna *instar fulguris coruscantis:* non erant animalia haec quatuor canibus similia, qui saepius revertuntur viamque eandem bis relegunt; sed quo impetus spiritus eos impellebat, celeritate ac promptitudine mira properabant. Hoc tamen loci dubiam fortasse quis moveat, existimans eundem prophetam Ezechielem 4, 14 sibi contradicere, dum ait: *Animalia ibant et revertebantur.* Verum haec sibi minime repugnant; non enim redibant opere etiamnum imperfecto, sed eo absoluto perfectoque revertebantur, ut rursum se coram throno Dei sisterent, parata ad nova alia jussa excipienda ac pari rectitudine exequenda. Pari modo religiosi (Societatis) ante opus aut officium expletum non revertantur, non interrumpant, non differant jussa, sed integre et celeriter *instar fulguris coruscantis* procedant et mandata perficiant; munere autem suo rite absoluto revertantur ac denuo ad nova imperata capienda Superiori promptos alacresque se sistant.

Quae cum ita sint, charissimi, instar quatuor ante laudatorum animalium Ezechieli prophetae repraesentatorum: 1. Simus pleni oculis, tum cognitione et manifestatione nostri, tum in perspicua intelligentia, Numinis supremi voluntatem esse quidquid Superior ordinaverit: *Qui audit, me audit.* 2. Hoc innixi fundamento, pennas seu alas tanquam volaturientes explicemus, atque ad omne mandatum prelati, imo et nutum parati accinctique

stemus. 3. Obtento autem obtentiae signo, ambulemus simpliciter coram facie nostra, via designata, quae tuta, compendiosa ac jucunda est ad beatitudinis metam semita. 4. Nec revertamur, nisi opere ad amussim expleto, ut nova jussa capessamus. Hac ratione melius in obsequio divino conservabimur, de virtute in virtutem progrediemur, et tandem cum veris obedientibus ad patriam caelestem transmeabimus, ubi cum Seraphinis et Cherubinis stabimus, volabimus, atque cantabimus laetissimum trisagion : *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, et qui est, et qui venturus est* (Apoc. 4, 8).

REGULA XXXIII

DE OBEDIENTIA CHARITATIS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Obedientiam charitatis, ejusque praestantiam explicat.

THEMA : *Animas vestras castificantes in obedientia charitatis* (1 Petri 1, 22) ; vel : *In spiritu amoris, et non cum perturbatione timoris procedatur* (Reg. 33).

Etsi Ecclesia et religio est Christi Domini sponsa, vestitu deaurato charitatis et virtutis omnigenae varietate circumdata, ita tamen nobilissima virtutum indumenta ac cimelia sponsus caelestis partitus est, ut non omnes in omnibus, sed alia in hoc, in alio alia excelleret, aliisque palmam praeriperet. Sic Religio S. Augustini in charitate et discretione ; S. Benedicti in chore et Dei

laude, S. Brunonis in abstinentia et solitudine, S. Dominici in zelo et verbi divini praedicatione et rigore poenitentiae, S. Francisci de Paula in jejunio et animi demissione, Ordines militares in fortitudine et magnanimitate pugnandi pro Ecclesia Dei et religione eminent. Sanctus autem fundator noster in aurea sua epistola de obedientia in omnibus quidem virtutibus filios suos cupit excellere, sed potissimum in obedientiae perfectione ; idem in regula praesente inculcatum voluit, dum ait : *Omnes obedientiam plurimum observare, et in ea excellere studeant ;* ut ea velut signo distinctivo quodammodo ab aliis discriminemur. Excellentiam vero et perfectionem illam in eo collocat : *Ut non solum in obligatoriis, verum etiam in aliis non obligantibus, nec solum in expresse praeceptis, verum etiam nutu indicatis pareamus, et in spiritu amoris, non autem cum perturbatione timoris procedamus.* Mediumque ad ista efficax assignat: *Versari debet ob oculos Deus Creator et Dominus noster, propter quem homini obedientia praestatur.* Omnia autem illa verbo complectemur, si eam quam a nobis exigit obedientiam charitatis vocitemus, ad quam princeps Apostolorum hortatur : *Castificantes animas vestras in obedientia charitatis,* l. c., id est purificantes corda vestra per obedientiam, quae ex motivo impulsuque charitatis procedat. Quare quidnam sit haec charitatis obedientia, et quamobrem in Societate nostra in primis locum habere debeat, modo exponemus.

I. Quid sit obedientia charitatis.

I. Quisquis rescire ac penetrare avet, quidnam sit excellens illa obedientia charitatis ; nullo negotio id perspexerit, si prius apprehenderit, quidnam sit obedientia spei et timoris; longissime enim virtutum harum indoles inter sese dissident. Quid igitur est obedientia timoris servilis ? Illa nimirum qua quis praesidi suo paret, ne ab eo monitis, reprehensionibus, aut poenis castigetur; quemadmodum servus aut mancipium hero suo obtemperat.

Atque haec est obedientia necessitatis, non charitatis. Obedientia spei est, cum quis eo solum fine domino aut principi suo obsequitur, ut ab eo commendetur, laudibus efferatur, donis ac praemiis remuneretur, aut ad munus honoratius evehatur. Atque haec est obedientia mercenariorum, aut ambitione superbiaque laborantium, non charitate ferventium. Obedientia vero charitatis est, qua nec ob poenae timorem, nec ob mercedis praesertim temporalis retributionem, sed pure propter Deum, quem amore filiali prosequimur, praesidibus nostris obtemperamus. Atque haec est excellens illa *obedientia charitatis*, quae intra utramque praedictam se collocans, utramque exterminat. De ea loquitur S. Evangelista Joannes: *Perfecta charitas foras mittit timorem* (1 Epist. 4, 18). Haec quoque nomen meretur obedientiae filialis, qua, tanquam filii ingenui ac dilecti parentibus, ita nos Superioribus obedientiam exhibemus.

Admirabile hujus filialis erga Deum et parentem obedientiae exemplum praebuit *sanctus Patriarcha Isaac*, dum usque ad mortem promptum sese, obsequentemque patri suo Abrahae exhibuit (Gen. 22, 10); unde licet mortem evaserit, inter martyres tamen a quibusdam recensetur, ut qui pro obedientiae virtute vitam gladio subjecerit. Heroica sane haec fuit obedientia charitatis, dum in flore aetatis, quinto scilicet et vicesimo vitae anno, cum adhuc alios centum sperare potuit, amore Dei se morti obtulit spemque vitae omnem praescidit; rara obedientia, quando a patre ligari voluit, aram conscendit, cervicem obtulit, ictum certissimum exspectavit. *O religiosam animam! O fortem mentem!* exclamat *S. Chrysostomus* hom. 47 in Gen. n. 3 (MG. 54, 431). *O ingens robur animi! O rationem, omnem humanae naturae affectum vincentem! utrum admirer, fortemne spiritum patriarchae, an tam constantem pueri obedientiam? quod neque reluctatus est, nec factum*

aegre tulit; sed cessit et obtemperavit iis, quae a patre fiebant, ut sicut agnus cum silentio super altare decubuit exspectans patris dexteram.

Alterum obedientiae charitatis exemplum nobis suppeditant *spiritus angelici,* qui semper vident faciem Patris; ex qua visione necessario amor ardentissimus oritur, quo impulsi ad nutum divinae voluntati obsecundant. Angeli enim sunt *potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus* (Ps. 102, 20). *Hinc alati pinguntur et ignei,* quia celerrime et efficacissime igneo amore succensi permotique Dei jussa exequuntur, juxta illud: *Qui facit Angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis* (Hebr. 1, 7).

Tertium, idque omnium nobilissimum, obedientiae charitatis exemplum offert nobis Redemptor noster Christus; qui rem summe arduam, passionem scilicet suam, auspicaturus ex obedientia charitatis, eandem maximo spiritu animoque generosissimo aggressus est; unde dicebat: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem; et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc* (Joan. 14, 31).

Quartum exemplum praebent primi christiani, Christi exemplum secuti, quos S. Petrus (1 Pet. 1, 14), vocat filios obedientiae, dum ait: *Quasi filii obedientiae,* tanquam si diceret: State succincti lumbos et expediti, ut decet filios obedientiae, Christi et Apostolorum praeceptis obedientes. Ubi S. Petrus exigit obedientiam a fidelibus, non qualemcunque, sed filialem ex amore et reverentia filiali, sive *obedientiam charitatis.* Deinde *filii obedientiae,* plane dediti et addicti obedientiae, ut ex ea quasi matre geniti, obedientiae indolem ac naturam hausisse atque imbibisse videamini. Denique *filii obedientiae,* quasi penitus devoti et consecrati obedientiae. Et revera tales erant primi christiani, qui votum et professionem obedientiae Apostolis ediderant, ut ostendit

Cornelius a Lapide in c. 5, 1 Act. Ap. Adeoque sicut vocantur filii perditionis, incredulitatis, diffidentiae, irae, mortis et gehennae, qui perditioni, incredulitati, diffidentiae, vindictae, morti et gehennae addicti sunt; ita dediti filiali obedientiae charitatis, filii obedientiae ab Apostolo nuncupantur.

Hujus igitur, charissimi, obedientiae filialis desiderium excitemus, ut non metu poenae ut servi, non spe mercedis ut mercenarii, sed impulsu charitatis ut filii ad Dei et Superiorum voluntatem inclinemur.

II. Haec obedientia Societati praecipue conveniens.

II. Ratio autem, quare haec *obedientia charitatis* adeo hominibus Societatis omnibus et singulis sit necessaria, praecipua est, quia hae duae virtutes seorsim a nobis valde in Societate exiguntur; ergo etiam conjunctae. Quod autem seorsim exigatur obedientia, patet: nam in primis S. Patriarcha noster in aurea epistola de obedientia disertis verbis id palam facit, dum cupit, ut obedientia perfectissima velut charactere et signo distinctivo ab aliis Ordinibus discernamur, quemadmodum milites vexillo, colore aut baltheo dignoscuntur. Deinde ipsum etiam vocabulum *Societas* satis id arguit; hoc enim militare est vocabulum (militiae enim cohortes compagniae dicuntur, quo etiam nomine in Gallia Societas appellatur): scimus autem quam rigida, quam exacta inter milites obedientia vigere debeat, quamque ingentia oriantur damna et pericula, si ea jaceat.

Deinde seorsim exigitur charitas singulari modo a nobis, ut ex variis patet: nam 1. Statim initio Constitutionum monet S. Pater noster, charitatis legem, quam Spiritus Sanctus cordibus nostris inscribere solet, adjuturam ut Societas nostra conservetur, gubernetur et promoveatur. 2. Diversis Constitutionum locis sancit legem charitatis, ut p. 3, c. 1, § 18: *Unio et conformitas mutua diligentissime curanda, nec quae ei adversantur, permittenda, quo uniti invicem fraternae charitatis vin-*

culo, melius et efficacius possint se Divino obsequio et auxilio proximorum impendere. Et merito sane. Si enim omnibus Christi fidelibus (1 Cor. 16, 14) dicitur: *Omnia vestra in charitate fiant,* et (Col. 3, 14): *Super omnia autem haec charitatem habete, quod est vinculum perfectionis,* et illud (1 Petri 4, 8): *Ante omnia autem, mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes:* quanto magis haec a religiosis requiruntur, qui vinculo peculiari unius ejusdemque regulae seu normae vivendi tum in exterioribus, tum in interioribus colligati sunt?

Et quamvis haec omnibus religiosis Ordinibus propria esse debeant, magis tamen, haud dubie, Societati Jesu; est enim haec, ut supra meminimus, militari vocabulo insignita ad innuendum ei, quod bonum certamen et pro sua et pro aliorum salute certare debeat: scimus autem quod sub vexillo militari magna animorum consensio, magna ducum benevolentia, magna inter omnes pax ad bellum feliciter gerendum necessaria sit. Quanta ergo pax, concordia, benevolentia et charitas inter nos necessaria erit ad longe majus periculosiusque bellum, quod contra mundum, carnem et daemonem bellandum suscepimus, feliciter conficiendum?

III. Et semper usitata est.

III. Quemadmodum vero haec obedientia charitatis a primordio semper in Societate floruit, atque etiamnum viget, ita spiritus ille charitatis ex Instituto nostro promanans, assidue fovendus a nobis est, et conservandus. Sane cum P. Hieronymus Natalis a S. P. Ignatio missus per Hispaniam et Lusitaniam Constitutiones nostras explicaret, mirum ubique excitavit ardorem, adeo ut, cum quis collegium aliquod intraret, videret interdum viros graves et aetatis provectae alacres et festinantes ad omnia, quae regula injungit, currere haud secus, ac si juvenes essent. Praeclara certe laus, quam hodieque tam multi genuini Societatis filii aemulari student, facto-

que ipso veluti loquuntur illud (2 Cor. 5, 14): *Charitas Christi urget nos.* Adeo promptos, laetos, alacres in omnibus Superiorum mandatis, seu per seipsos, seu per subordinatos officiales denuntientur, exequendis se exhibent. Nimirum charitas otiosa esse nequit, et quia igni assimilatur: *Nunquam dicit: Sufficit* (Prov. 30, 16), sed ubicumque pabulum aliquod reperit; esto solum Superioris nutum habeat, huc se illico vertit.

De hoc in Societate spiritu charitatis, ut quamplurima omittamus, testimonium luculentum praebuit Ruardus Tapperus Universitatis Lovaniensis Cancellarius. Vir sane gravis et doctus, qui Patris Adriani ab Adrianis professionem solemnem excepturus in laudem Societatis pro concione dixit; ut videre est tom. 1. Hist. Soc. L. 11, n. 43. Propositis namque ex Evangelio S. Joannis c. 13, 34 Christi verbis: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos,* primo quidem ante Sacrum latine, deinde vero post Sacrum, ut frequentissimae multitudini inserviret, lingua vernacula, studio sensuque animi maximo: In lege, inquit, veteri carnalibus, rudibusque Judaeis mandatum fuit: *Diliges proximum tuum sicut teipsum;* at in nova, ut S. Cyrillus in Joannem exponit, jubentur discipuli diligere proximum supra seipsos, nempe sicut Christus dilexit nos; atqui Christus longe magis dilexit nos, quam ipsimet diligamus nos. Tum ad Societatem transiens, id est, inquit, quod haec sancta et nova Jesu Societas praestare studet: hoc ejus filiis propositum est ex hoc novo Christi mandato, nihil charitate fraterna prius habere, sui nullam rationem ducere, seipsos exinanire, totos se ad honorem Dei et salutem proximorum effundere, quemvis laborem, quodvis discrimen subire, denique vitam ipsam, pro Christo et animarum salute contemnere: novus, inauditusque modus charitatis, quem Christus ex hoc mundo transiturus ad Patrem commendavit suis. Postremo ita concludit: Hoc

ergo novum mandatum pro fundamento et radice sancta haec Societas habet: qui enim se ei mancipant, non uni cuipiam, ut aliae religiosae familiae, charitatis officio se dedicant; sed plane omnibus, ad quaecunque loca, ad quascunque oras terrarum mittantur.

Praestans sane Societatis elogium, cujus summam scriptor historiae se monet proferre, tum ut extet benevolentiae tanti viri erga Ordinem nostrum monimentum, tum ut ex eo posteri, quales esse debeant, aut certe cujusmodi Institutum profiteantur, agnoscant.

Magna ergo plane, ut ante dicebamus, a nobis exigitur seorsim et obedientia et charitas: sed S. Pater noster vult haec quasi copulare; imo alterum ab altero veluti pendere, et in alterutrum influere, ut et charitas sit obedientiae, et obedientia charitatis. Tunc est charitas obedientiae, quando charitatem, quam vel fratribus domesticis vel externis exhibeo, ex praescripto obedientiae exerceo; tunc est obedientia charitatis, quando ex charitate moveor ad obediendum. Unde sicut quando dico: equus Petri, ostendo Petrum esse dominum equi, sic cum dico: obedientia charitatis, ostendo obedientiam veluti dominam imperare charitati, vel contra charitatem obedientiae. Quanquam autem utraque phrasis propria est, et charitas obedientiae, et obedientia charitatis, posterior tamen, quae a S. Petro usurpatur, maxime propria est: si quidem cum charitas est regina omnium virtutum, ejus est continere, possidere, dominari virtutibus, non obedientiae solum, sed etiam omnibus. Unde hanc obedientiam S. Pater noster a nobis requirit 3, p. c. 1, § 26, *ut placeamus divinae bonitati propter seipsam et propter charitatem, et eximia beneficia, quibus praevenit nos, potius quam ob timorem poenarum, vel spem praemiorum.* Ubi procul dubio idem cupit, cum vicariis Dei, id est superioribus, obedimus.

Quapropter, cum haec obedientia charitatis 1. adeo sit

praestans, varie in antiqua et nova lege a Christo et Apostolis primisque christianis verbis et exemplis probata; 2. deinde Societati adeo conveniens et necessaria, sine qua nec pro sua, nec pro salute proximi pugnare aut triumphare valeat; 3. denique assidua praxi usitata ab initio in Societate fuerit; omni studio industriaque in eam incumbendum erit, ut charitas tanquam regina virtutum omnibus uti caeteris, ita et obedientiae nostrae imperet: hac ratione in hac virtute, Societatis proprio charactere, et distinctiva tessera, vel maxime excellemus.

REGULA XXXIV

DE OBEDIENTIA PROMPTA.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXXIV. SUMMARII

De obedientia prompta.

THEMA: *Dico huic: Vade, et vadit* (Luc. 7, 8); vel: *Ad Superioris vocem, tanquam si a Christo Domino egrederetur, quam promptissimi simus* (Reg. 34).

Quis unquam castra vidit, quae imperium Dei moverentur et starent? tentoria figerent et refigerent? quae Angelum columnamque ducem haberent? Gen. 32, 2: *Castra Dei sunt haec,* ait Jacob Angelos videns. Similem in modum nos de Israelitis dicere possumus, *Castra Dei sunt haec,* quae Deo viae duce movente et stante, quaeque Deo juvante bella gerunt. Sed castra haec vetera adumbrant nova et praestantiora, nempe castra Ecclesiae toto orbe diffusa: quae quidem si quis attente consideret, exclamabit: *Castra Dei sunt haec.*

Dei enim imperio in hoc orbe terrarum locata sunt, Dei imperio reguntur, Dei mandatis moventur et stant, Dei columnam habent, quam sequantur. In hac Ecclesia quot sunt Ordines religiosi, tot sunt castra partialia, vexillis coloribus et tentoriis distincta, quae tamen omnia et singula, quia per Angelos, id est Superiores Dei vicarios, reguntur, moventur et stant, quiescunt et pugnant, *castra Dei sunt:* quae nimirum peculiari ratione contra carnem, mundum ac daemonem depraeliantur. *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem; sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in caelestibus* (Eph. 6, 12). Ut castra haec feliciter pugnent et victoriam reportent, praeter concordiam et fortitudinem, vel maxime illis opus est obedientia prompta, ut Superiorum suorum voce, tanquam Dei vicariorum, moveantur aut stent, pugnent aut cessent. *Vir obediens loquetur victorias* (Proverb. 21, 28). Necesse est igitur ut militaris obedientia in eis vigeat, id est prompta, quam centurio evangelicus experiebatur in militibus: *Dico huic: Vade, et vadit; et alii Veni; et venit.*

Quam necessaria sit cuivis Ordini et vel maxime Societati nostrae prompta haec obedientia, exhortatione praesente exponemus.

I. Obedientia prompta.

I. Singularem prae se tulit obedientiam miles Gedeonis, qui in omnibus exacte paruit, adeoque Dei ope admirabilem victoriam retulit. Judic. c. 7. Numerabat sub signis Gedeon ultra viginti duo millia; sed formidolosos ad duodecies mille abire jussit: *Dico: vade, et vadit.* Remanserunt decem millia. Sed Deo asserente, *adhuc populum esse nimium,* jussi sunt seligi, qui curvatis genibus biberent e flumine, quorum numerati trecenti, reliqui canum more proni lambentes aquas remissi ad tentoria: et *dico: vade, et vadit.* Secuti igitur trecenti Gedeonem, pugnaturi contra Madian et Amalec, qui jacebant in

valle fusi, ut locustarum multitudo innumerabilis: nec tamen trepidant, nec retrocedunt: *Dico huic: vade, et vadit.* Jussit illos manu altera tubam, altera lampadem in lagena testacea clausam praeferre, et contra hostem procedere. Nemo insolitum armorum genus admiratur, nemo cunctatur, nemo contradicit: dico: *fac hoc, et facit.* Sed quid? *Quod me videritis facere, facite* (Jud. 7, 17). Tubas inflate, lagenas complodite et confringite, et clamate: *Domino et Gedeoni.* Clanxerunt buccinis, confregerunt hydrias, clamarunt, hostes terrefecerunt, fugarunt, et devicerunt. Haec est obedientia militaris, quae victoriam reportat: *Vir obediens loquetur victorias.* Ejusmodi prompta obedientia omnino militibus est necessaria, nisi sterni vincique cupiant. Nam *et ego*, inquiebat centurio evangelicus, *homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites:* Ego sum homo sub potestate, seu in potestate constitutus, aut sub potestate altiore, ducis, regis aut imperatoris, habens sub me milites centum; et *dico huic: vade, et vadit.* Si dixero: vade in campum, vadit; vade ex illa civitate, ex illo praesidio in aliud, vadit; vade ad praelium, perge ad assultum, vadit, ut obedientia militaris exigit.

Ordo religiosus, et in primis minima Societas nostra, exercitus volans est sub labaro crucis Christi militans, et pro regno Christi dilatando propagandoque decertans; in quo prompta, imo promptissima requiritur obedientia: quam S. fundator 34ª regula expressit hisce verbis: *Ad Superioris vocem, tanquam si a Christo Domino egrederetur, quam promptissimi simus.* Et quemadmodum nemo militum, accepto ducis aut centurionis mandato, causas inquirit; ita et nos obtento Superioris imperio, nequaquam indagemus causas aut rationes, cur nos et non alii mittantur, cur hoc illudve demandetur; sed extemplo, prompte, alacriter ac celeriter pareamus, quia mandatum est: *Vade, et vadit; fac hoc, et facit.* Obe-

dientia enim, ut docet S. Bonaventura tom. 1 in centiloq. (op. spurio) p. 3, sec. 44, est *virtus, qua inclinamur ad faciendum mandatum Superioris, ut, vel quia mandatum est.*

Promptam hujusmodi obedientiam declaravit S. Ignatius, ut refert Lyraeus L. 2 apoph. 14, dum dixit, operarios Societatis altero tantum pede terrae insistere, altero ad iter suscipiendum elevato esse debere. Et Pater noster Gosvinus, decimus Societatis Praepositus Generalis Epist. 1 inquit: Instituti nostri ac vitae ratio postulat, ut, quod de S. Paulo ait Chrysostomus, tanquam pennati totum pervolitare orbem parati simus. Non secus atque Patriarcha Joseph Gen. 37, ad vocem patris sui Jacob promptissimus extitit: missus enim ad fratres suos, a quibus odio habebatur et incommodum metuere poterat, mox tamen respondit: *Praesto sum,* et quantocius perrexit. Idem incumbit praestandum nobis, ut cum propheta, si interrogemur: *Quem mittam,* illico respondeamus: *Ecce ego, mitte me* (Is. 6, 8). *Bonus obediens,* ait S. Bonaventura in speculo c. 4, *verbum non exspectat, ubi de voluntate Superioris constiterit.* Qui cito dat, bis dat; qui cito injuncta facit, bis facit; qui lente facit, imperfecte facit. *Fidelis obediens,* inquit doctor mellifluus, *nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, praeripit praecipientem: statim parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, pedes itineri.*

Promptam illam obediendi celeritatem uno alterove exemplo a nostris nobis praebito declaremus; nec desunt in aliis Ordinibus similia. Tradidit Andreas Oviedus, Abyssinis deinde datus patriarcha, de Beato P. Petro Fabro primo e denis S. Ignatii socio: Is cum jussus esset ab Ignatio tunc Societatis Praeposito Generali ex Hispania Romam redire summis caloribus, qui caelum Romanum primo subeuntibus pestiferum reddunt: hanc profectionem dissuadebant amici, ipsique etiam medici, mone-

bantque ut cunctaretur paulum, dum pluviae aestum frangerent; nihilominus constanter ire perrexit, adjiciens illud dignum posteris : *Homini religioso obedire est necesse; vivere non est necesse.* Dixit, paruit, ivit, et simul obedire ac simul vivere desiit. Verum non dissimulavit e beata caeli regione palam facere, quae ab hac obedientia consecutus esset praemia: se enim videndum obtulit amico cuidam beata luce collucentem, docuitque obedientiam illam, quae mortali noxia fuerat, proficuam sibi immortali fuisse magnae gloriae et felicitatis accessione, quam scilicet unam spectabant et qui imperabat, et qui parebat. Lobbet. Tr. de Obed. q. 1.

Alterum obedientiae promptae exemplum nobis exhibuit V. P. Gonsalvus Sylveria, ut natalibus illustris sic et illustrior effuso pro Christo sanguine. Hic acceptis a Rectore Connimbricensi literis, quibus ex urbe Portuensi jubebatur quam primum Connimbricam redire, repente se pedibus in viam dedit, nihil moratus socium aliosque viros graves, qui tantulam moram suadebant, dum calcei festinato resarcirentur; ajebat enim obedientiam non pati moram, multum referre, quam cito fiat quod praecipitur, cum in iis, quae ad obedientiam pertinent, non hora, sed etiam horae pars exigua magnum saepe detrimentum virtuti afferat. Denique ut in conferendis beneficiis, ita in exequendis Superiorum mandatis, quantum adjicitur morae, tantum demi gratiae. Dixit et paruit, hiemeque perfrigida atque humida, nulla penitus interposita mora, iter arripuit, et quidem, quod mirere, nudis pedibus, sicque aqua et luto perfusus, post dies aliquot Connimbricam venit, omnesque attonitos habuit tam singularis et promptae obedientiae exemplo. Alegambe in ejus gestis et morte c. 23.

Horum exemplo *ad Superioris vocem quam promptissimi simus* more militari, *Vade, et vadit:* eamus cum Gedeone ad pugnam prompti et alacres; si inflanda tuba,

id est dicendum pro concione, pareamus; si hydria complodenda et confringenda, id est, nonnulla mortificatio subeunda, pareamus. Si alio migrandum tempore aestivo, aut brumali, licet non absque incommodo, pareamus, et quidem sine mora, vox enim Superioris vox Dei est.

II. Obedientia ad literam.

II. Quam vero prompta requiratur obedientia in religiosis quoad modum et celeritatem, rursum docebit disciplina militaris, quae opus inchoatum nec perfectum ab asseclis suis reposcit. Versetur miles in medio lusu, et tuba ad arma clangat et militem convocet, illico aleas chartasque projiciat oportet, ut quantocius in cohorte et ordine suo compareat. Occupetur refectione corporis, famemque ex parte duntaxat expleverit, resonetque ad arma tympanum: mox cibo relicto arma corripiet, et in acie hosti opposita se sistet. Qua de causa, ut scribit Plutarchus in apophtheg. Rom., Scipio minor edixit, ut milites stantes pranderent et obsonium sumerent, ut eo promptius, si causa ingrueret, ad arma prosilire valerent. In pelle aprina recumbat, et somnum capiat miles, simulque conclametur: hostis adest, ad arma miles: extemplo somnum rumpet, armis se accinget, et vel media nocte in campum prodibit. Videre est idipsum in militibus Gedeonis, qui jussu ducis sui in *in vigiliis mediae noctis* surrexere et hostem aggressi sunt (Judic. 7). Quemadmodum vero dato signo ad arma procurrendum est, ita quoque signo ad receptum audito mox cessandum est militi, gladiusque in vaginam recondendus (2 Reg. 18, 16): *Cecinit Joab buccina et retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere multitudini.* Quo in genere promptissime ad admirationem obtemperavit Chrysantha miles, de quo Xenophon L. 4, de Lyric. def. recenset, quod cum elata bipenni hostem esset percussurus, ut tubam receptui canentem audivit, ab hoste illaeso placide et composite recessit.

Militem profanum merito in celeritate parendi vincat

miles spiritualis seu religiosus, quem perfectionis amore suique vincendi studio decet quàm celerrime ad id, quo accersitur, sese conferre, opere etiam imperfecto relicto, quin et charactere inchoato nec absoluto. Hujusmodi obedientiam suis filiis praescripsit S. Benedictus in regula 5 ubi ait: primus humilitatis gradus est, *Obedientia sine mora:* quam deinde explicat: nimirum, *Ut mox exoccupatis manibus, et quod agebant imperfectum relinquentes, vicino obedientiae pede jubentis vocem factis sequantur.* Similem quoque obedientiam a tironibus suis exigit S. Bonaventura in speculo disciplinae p. 1, c. 4 (op. non genuino) ubi inquit: *Perfecta obedientia sua imperfecta relinquat.* His aliisque Sanctis adstipulatur S. fundator noster Ignatius, qui obedire nos vult, regula 34: *Litera imperfecta relicta:* ut si inter scribendum vel vox Superioris, vel aeris campani sonus ad quidpiam te evocet, tanta promptitudine pareas, ut literam inchoatam non perficias.

Quis vero recenseat quot ista parendi methodo religiosus sui victorias reportet? quot meritorum gradus acquirat? quot coronas pro aeternitate in caelo sibi fabricet? quam grata Deo ejusmodi celeris obedientia accidat? Sane de veteribus coenobitis narrat Cassianus, obedientiam celerem unice ipsis cordi fuisse, ut si quis, inquit, opus scriptoris exerceret, quam repertus fuerit inchoasse literam, finire non audeat, sed in eodem puncto quo ad aures ejus pulsantis sonitus advenerit summa velocitate prosiliens, ne tantum quidem morae interponat, quantum coepti apicis consummet effigiem, sed imperfectam literae lineam relinquens. L. 4 de Instit.

Mirum est, quod in vita S. Bernardi de eo legitur. Dum enim is altior emineret in ipso orationis aestu, a se ipso exiit, et in illo mentis excessu Jesum vidit, ejusque aspectu et colloquiis mire recreatus est: sed ecce dum his fruitur, importunus appellit ad aures campanae

domesticae sonitus, atque ad everrendam domum evocat. Quid hic Bernardus? abire a suavissimo Jesu, a suis amoribus et deliciis? id enim vero grave ac durum; non abire, evocante campana ceu Superioris lingua, etiam nefas. Abit illico Bernardus, sed non abit Jesus: ubi enim mundata scopis domo ad cellam suam rediit, Jesum reperit, adhuc eodem haerentem vestigio, audiitque illud a Christo: *Nisi abiisses, Bernarde, ego abiissem.* Ita nimirum inobedientes deserit optimus Salvator, et obedientibus constanter adhaeret.

Sic adhaesit quoque S. Ludgardi; haec enim cum Christi colloquiis et saepius et familiarius uteretur, si quando obedientia alio vocasset, candide solita dicere: *Exspecta me hic, Domine Jesu, ubi me expediero, celeriter revertar.* Et vero expectabat Jesus, adeo amans erat et patiens obedientiae.

Celerem hanc nos imitari par est obedientiam, ut sive vocemur ad laborem, sive ad recreationem, sive ad meditationem, sive ad mensam, sive ad examen, sive ad lectionem spiritualem, vel litera imperfecta relicta auspicemur id, ad quod accersimur. Fundamentum et ratio omnium est, ut Superioris vocem, tanquam si ex ore Christi egrederetur, intueamur.

Quapropter, charissimi, cum in castris Dei et Christi Domini milites nos esse agnoscamus et profiteamur, militarem, id est promptam celeremque obedientiam aemulemur. 1. Quod Gedeonem nos milites facere cernimus, et nos faciamus, *Dico huic: Vade, et vadit.* Quocunque nos obedientia ablegaverit, protinus properemus, tanquam alati volemus, tanquam uno duntaxat pede terrae innixi, altero elevato, iter auspicemur, tametsi difficile esse videatur, exemplo B. Petri Fabri et Gonsalvi Sylveriae. *Ad omnia, quae mittam te, ibis;* respondebimusque: *Praesto sum: Ecce ego, mitte me.* 2. Obedientiam ad literam praestemus: Dei vox est quae te

evocat, surge velociter, prompte sequere vocantem, idque non solum, cum ad alia loca obedientiae ductu proficiscendum est, verum etiam in operibus quotidianis, assuescamus a tirocinii limine celeritatem et promptitudinem obedientiae: hac enim ratione plurimas imperfectiones evitabimus, plurimas mortificationes exercebimus, plurimosque meriti, gratiae et gloriae gradus nobis in caelo comparabimus.

REGULA XXXV

DE OBEDIENTIA COECA.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXXV.

Explicat obedientiam coecam.

THEMA : *Surrexit autem Saulus de terra, apertisque oculis nihil videbat* (Act. 9, 8) ; vel : *Omnem sententiam ac judicium nostrum contrarium coeca quadam obedientia abnegando* (Reg. 35).

Obedientiae coecae a Sanctis Basilio, Benedicto, Bernardo, Climaco, Bonaventura, Laurentio Justiniano, Dorotheo, aliisque Patribus tantopere commendatae normam et formam praeclarissimam S. Apostolus Paulus nobis exhibet Act. 9. Is enim in itinere Damascum versus, subita luce circumfulgente, quasi fulmine ictus in terram prostratus, coecitate percussus, apertisque oculis nihil videns exclamabat: *Domine, quid me vis facere?* Haec Apostoli verba expendens *S. Bernardus* serm. de Convers. S. Pauli n. 6 (ML. 183, 363) in hasce voces erumpit: *O verbum breve! sed plenum, sed vivum, sed efficax, sed dignum omni acceptione.* Ad hujus Apostoli

imitationem quilibet religiosus, et in primis de Societate, qui vitam profitetur apostolicam, bina ista in gentium Doctore aemuletur: 1) Ut in Superiorum suorum jussis oculos apertos gerat; 2) ut sit coecus et nihil videns, et in omnibus imperiis id unum dicat: *Domine, quid me vis facere?* Quo autem pacto haec duo combinanda sint, et praestanda, in praesentiarum declarabimus.

I. Obediens sit apertis oculis videns.

I. Primum ad obedientiam coecam et simplicem requisitum est oculis esse apertis, ut erat Saulus: non igitur penitus sit coecus verus obediens, sed in quibusdam oculis sit apertis: Nam 1. Intueatur et cognoscat necesse est personam Superioris mandantis, noveritque eundem sibi a Deo assignatum esse tanquam suum vicarium, cujus verba ceu oracula ab ipso edita respiciat atque excipiat. Deinde apertis sit oculis, ac probe perspiciat Superiorem a Deo sibi submissum esse tanquam rectorem, ducem, gubernatorem, et patrem, cujus ope divina Providentia ipsum regere atque ad beatitudinem aeternam deducere cupiat; adeoque certo sibi persuadeat Superiorem vivum esse Numinis supremi instrumentum, quo mediante ipsum moveat, huic illive muneri, vel operi applicet, et ad utilitatem obedientis verba et jussa inspiret, suggerat, ordinet aut permittat. 2. *Apertis oculis* recte cognoscat, quid jubeatur aut mandetur, pro meliore executione, simulque videat non esse peccato obnoxium quod praecipitur, sed licitum et honestum; si enim manifeste cum peccato conjunctum foret, minime parendum esset, veluti Apostolorum Princeps tradit: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus* (Act. 5, 29). 3. *Apertis oculis* cernat obedientiae motivum, scilicet voluntatem divinam; ad alias autem causas rationesque investigandas oculos non aperiat, sed claudat.

Tria vero ista *oculis apertis* intueri discat a Saulo prostrato et coecutiente; is enim 1. Mandantis personam cognovit. Audiens enim allapsam e caelo vocem: *Saule,*

Saule, quid me persequeris? illico reposuit: *Quis es, Domine?* Atque ubi audivit: *Ego sum Jesus, quem tu persequeris*, mox credidit, ac paratum se obtulit, dicens: *Domine, quid me vis facere?* 2. Intellexit mandatum, et voluntate Christi jubentis permotus illud explevit; dixit enim illi: *Surge*, et surrexit: *Ingredere civitatem*, Damascum scilicet, et ingressus est: jussus instructionem ab ipso accipere: *Ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere*, accepit eam; jussus obedire fidei, paruit et ex Saulo Paulus, ex lupo agnus, ex persecutore evasit Apostolus.

Imitemur, dilectissimi, luculentum hoc Apostoli exemplum, et in his tribus, persona, re, causa, videndis obedientiae oculos apertos geramus; in aliis minime, neque enim id Saulus solum exemplo, sed et Paulus postmodum verbo docuit ad Eph. 6, 5 sqq.: *Servi, obedite dominis vestris carnalibus cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri...; non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes; sed ut servi Christi, facientes bonam voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes, sicut Domino.* Ubi servis praecipit in persona domini Christum, et pro motivo obediendi Christi voluntatem intueri. Quod si hoc Apostolus a servis saecularibus erga dominos etiam ethnicos et improbos postulat, quid exiget a religiosis?

II. Obedientia sit coeca et nihil videns.

II. Alterum coecae obedientiae requisitum est coecitas, ut nimirum obediens sit coecus, nihil videns, veluti Saulus *nihil videbat* (Act. 9), idque non tantum oculis corporeis; sed etiam oculis mentis non vidit multa, quae videre et obmovere potuisset contra Christi mandatum, pericula praesertim sibi imminentia a Judaeis ac principibus, si jussioni obtemperaret. Sed horum *nihil videbat*, et coece omnia injuncta praestitit, quidquid sibi demum sinistri inde eveniret.

Pari modo religiosus subditus: 1. In persona Superioris nihil videat, et sit coecus in discernendis Superioris qua-

litatibus ac talentis, utrum virtute an vitio, doctrina an ignorantia, prudentia et discretione an imprudentia notetur. Clare id exponit piissimus scriptor *Joannes Lanspergius* Christum inducens loquentem: *Ne respicias ad hominem, qui mea ordinatione est Superior; quam doctus, quamve idoneus sit, non advertas, nec penses; sed hoc tantum respicias, quod mea tibi providentia datus est Superior, per quem ego te volo regere.* Obedivit David Sauli impio, et reprobum eundem Samuel honoravit: ac proinde superbus est, qui Superiorem licet perversum honore et obedientia non prosequitur.

2. Quemadmodum in persona imperante, ita et in re imperata discutienda obediens religiosus sit coecus et nihil videat, nempe utrum res conveniens sit an inconveniens, expediens et utilis an non expediens et noxia, grata an ingrata, honorifica an vilis, gravis an levis, in omnibus ejusmodi judicium proprium abnegandum est. *Nescit judicare quisquis perfecte didicerit obedire,* ait *S. Gregorius* in 1 Reg. l. 4 n. 11 (ML. 79. 131); et doctor mellifluus in Tract. de vit. solit. *Perfecta,* ait, *obedientia est indiscreta; hoc est, non discernit quid vel quare praecipiatur; sed ad hoc tantum nititur, ut coecis oculis fideliter et humiliter fiat quod a majore praecipitur.*

3. Coecus quoque sit in praecepti causis indagandis. Utrum causa justa et magni momenti an exigui praecipientem moveat, utrum ex amore an passione Praelatus imperet, utrum commodum commune an privatum et proprium spectet, utrum suam an divinam gloriam intendat, verus obediens non dijudicat. Recte *S. Joannes Climacus* in Scala paradisi grad. 4 ab init. (MG. 88, 680) obedientiam coecam describit: *Obedientia,* inquit, *est inexaminatus atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, securum periculum, tuta navigatio, confectum dormiendo iter. Obedientia est sepulchrum voluntatis, nihil resistit, nihil discernit. Obe-*

dientia est depositio discretionis inter divitias discretionis.

In veteri lege luculentum et quidem geminum legimus exemplum coecae hujus obedientiae in patriarcha Abraham: et quidem Gen. c. 12 jubetur exire e patria sua in terram ignotam et procul dissitam: *Egredere de terra tua... et veni in terram, quam monstrabo tibi.* Putant Pererius in Gen. c. 12 et Vasquez hic Abraham distincte non scivisse eundum sibi esse in terram Chanaan. Abulensis vero, Oleaster et Ribera hic censent illum id scivisse, quia diserte dicitur Gen. 11, 31: *Tulit Thare Abraham filium suum et Lot..., et Sarai..., et eduxit eos de Ur Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan,* et Gen. 12, 5: *Egressi sunt ut irent in terram Chanaan.* Verum utrovis modo intelligatur, excellentem obedientiae coecae actum praestitit Abraham, licet enim sciverit sibi proficiscendum in Chanaan, ignoravit tamen in quam partem aut plagam vastissimae ejus terrae sibi pergendum foret, non secus ac si quis ex Italia juberetur proficisci in Germaniam aut Hispaniam, et nesciret in quam partem abeundum foret. S. Paulus de illo loquens Hebr. 11, 8: *Fide, qui vocatur Abraham, obedivit in locum exire, quem accepturus erat in haereditatem; et exiit, nesciens, quo iret. O caecum fidei luminibus inclytum!* exclamat Orator aureus, *exiit nesciens quo iret,* praeclara et laudabili coecitate praeditus. Sed quae, inquis, est ista prudentia? Quid enim si ad barbaras nationes eundum? Obedientis parum interest, non est illi oculus qui ista spectet, est illi oculus caelestis, quo utitur. *Ego,* inquiebat ille Isaiae voce, *ante te ibo* (1) c. 45, 2: Ego ducam; et hoc obedienti sufficit.

Alterum aeque, imo et magis admirandum obedientiae coecae exemplum idem patriarcha praebuit, dum jussus

(1) Sunt verba prophetica Dei de Cyro rege Persarum.

fuit immolare unigenitum et dilectissimum filium suum. Gen. 22. Dicere enim potuisset: Domine paratus sum quod jubes exequi, verum non possum non tibi opponere: Memento, quaeso, quod is, quem mactari jubes, Isaac ille est, in quo et benedicendas gentes, et mihi vocandum semen spopondisti. Vide quid imperes, ego jam illum sacrifico. Haud ita deliravit; duxit filium, eduxit gladium, et quod his majus est, non solum non exhorruit fieri carnifex filii, sed amittendo filium spem posteritatis ex filio non amisit. Non putavit poenituisse consilii sui Deum, nec jam nolle in Isaac propagandam posteritatem suam; sed et illum mori, et ex illo prodituros qui viverent, firmissime credidit. *Contra spem in spem credidit,* clamat mirabundus Paulus Rom. 4, 18. Unde et pergens in admiratione ait v. 20: *In promissione etiam Dei non haesitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo; plenissime sciens, quia quaecumque promisit, potens est et facere.* O vere obedientiam coecam, sed apertis oculis, quibus et personam Dei mandantis agnovit, et mandatum perspicue cognovit, et unam Dei voluntatem impellentem et moventem sensit: ad alia coecus.

Aliud obedientiae coecae specimen proponit nobis Samuel Propheta 1. Reg. 9, 16, quem sane Domini mandatum tam impigre adimplentem in tanta rationum contrariarum procella quis non obstupescat? Dixerit enim Deus, se ad illum transmissurum virum, non modo quem ungeret in regem, sed et quem nosset populi futurum redemptorem hostibus profligatis. Et videt ante se agasonem rudem, agrestem, pannosum. Et nihilominus non interrogat, an unquam arma tractaverit, num militaverit aliquando; sed eum confestim ungit, et de Domini prudentia et veritate minimo dubius victorias ei ominatur: *Et liberabis populum suum de manibus inimicorum ejus* (1 Reg. 10, 1), *Et cujus erunt optima quaeque Israel? Nonne tibi et omni domui patris tui* (1 Reg. 9, 20)?

Quare Samuel non conversus ad Dominum ait: Domine, hiccine est, quem regno destinasti et triumphis? numquam in senatu consedit, ut sceptro assuesceret; nunquam acinacem eduxit, ut palmas meteret. Itane ab asinis ad solium? ex agasone dictator, imo et triumphator? ex ultima tribu gentis caput? Domine, quis credet auditui nostro, quando te dictante Jacob tribui Juda sceptrum spopondit, et nunc postrema tribuum reges dat? Non haec cogitavit; sed statim Dei reveritus oraculum ea credidit, quae naturae vires omnino excedebant. Pari ratione verus obediens vocem Superioris tanquam divinum oraculum intueatur et exequatur.

Nec desunt in nova lege illustria coecae obedientiae specula: Apostoli Petrus et Andreas vocati a Christo, non haesitantes, non solliciti unde viverent, non considerantes quomodo rudes homines praedicatores fieri possent, sine mora secuti sunt Christum: idem est in Joanne et Jacobo filiis Zebedaei; quin et coecus evangelicus Joan. 9, 6 exemplum praebet: quem cum Dominus illuminare vellet, fecit pauxillum luti, et liniens super oculos ejus, jussit ipsum ire ad natatoriam Siloe, ibique lavari. Videri poterat res haec a ratione valde aliena; siquidem lutum oculis impositum visui potius officeret, quam prodesset; et lavare in aqua, in qua saepe frustra laverat, nihil ad tollendam coecitatem conferebat; incedere item oculis luto obtectis per populosas plateas, homini adulto dedecori erat; nihilominus abnegans coecus judicium suum abiit ad fontem et lavit, simpliciter injuncta peragens, atque ita visum perfecte recepit.

Ne autem recentiora quoque coecae obedientiae exempla deesse videantur, adjungam quod uni e Societate nostra accidit. Fuit is Alphonsus Rodriguez Coadjutor ad Marthae munia destinatus (1). Hic, ut refertur in ejus

(1) Interea a Leone XII inter Beatos, et a Leone XIII cum S. Petro Claver inter Sanctos relatus est.

vita impressa, explorandae obedientiae gratia, jussus est aliquando ire ad Indos: e vestigio ut erat in domestica tunica ire incepit, atque ab janua revocatus rogatusque, quo sine pallio exire domo, et sine publicis literis ingredi iter auderet? aut quo denique iturus esset totus disclusus mari? Respondit, sibi de pallio et literis nihil fuisse imperatum; iturum se porro fuisse ad littus; tum, si qua occurrisset navis, conscensurum illico; quod si nulla esset in promptu, mare ipsum collotenus ingressurum, caetera Deo permissurum, cujus scilicet nutu agerentur Superiores, et ipse quoque obediens ageretur; ulteriora quaerere non esse perfecti obsequii. En coecam obedientiam, quae nec horret maria irata, nec pericula refugit, nec regiones quantumvis barbaras, nec aliud quidvis timet, aut amat; sed unum illud, quod obedientia dederit: quia scilicet in ea est ut lutum in manu figuli, ut ferrum in officina fabri, quod tundi et patiatur et contundi, fingique formas in omnes.

Atque haec est obedientia, quam S. Ignatius a filiis suis requirit: Ut *proprium judicium coeca quadam obedientia abnegemus* (Reg. 35), ubi prolixius omnia obedientiae perfectae requisita insinuat, dum ait: *Ad eum scopum vires omnes ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia sit in nobis semper omni ex parte perfecta*, at in quibus ea mox subjungit: 1) *tum in executione*, 2) *tum in voluntate*, 3) *tum in intellectu*, 4) *cum magna celeritate*, 5) *spirituali gaudio et* 6) *perseverantia, quidquid nobis injunctum fuerit obeundo.*

At quo medio id a nobis impetrabimus illico subtexit: *Omnia justa esse nobis persuadendo, quae injunguntur: omnem sententiam et judicium nostrum coeca quadam obedientia abnegando.* Nostrum enim judicium a sensibus et rationibus humanis pendet, in quibus facile error obrepit; obedientia vero procedit ex principio supernaturali, atque ex causis Deo, non mihi, nec forte Supe-

riori notis. Quare hujusmodi obedientia recte a Cassiano nuncupatur obedientia sine discussione, sine examine, neque enim mandati causas indagat. A Sancto autem Basilio obedientia simplex appellatur: quemadmodum oves simpliciter pastorem suum sequuntur, eidemque obediunt, quocunque eas duxerit, sive ad orientem, sive ad occidentem, sive ad pratum pingue sive ad macrum. Atque haec obedientia omnibus quidem Societatis nostrae et cujusvis alterius Ordinis religiosis convenit; sed vel maxime tironibus, tum ut addiscant, tum ut assuescant perfectae obedientiae ejusque paulatim habitum acquirant. Unde S. Bernardus Epist. ad Fratres de Monte Dei [?] scribit: Nam *Novitium prudentem, incipientem, sapientem, omniaque indagantem, in cella diu posse posse consistere, in congregatione durare* (moraliter loquendo) *impossibile est. Quid igitur faciet?* Respondet Bernardus: *Stultus fiat, ut sit sapiens* (Cor. 3, 18): *Et haec sit omnis ejus discretio, ut in hoc nulla ei sit discretio: et haec omnis ejus sapientia sit, ut in hac parte nulla ei sit. Nam scire quare hoc ita fiat, vel faciendum sit, Superioris est discernere: subditorum obedire.*

Quare, dilectissimi, instar Pauli Apostoli 1. apertos habeamus oculos, non ad judicandum discernendumve causas mandati, sed ad intelligendum ac videndum Superiorem Dei vicarium et instrumentum esse ad regendum nos datum; deinde rem demandatam probe perspiciamus, eamque nulli obnoxiam peccato cernamus. 2. Coeci simus, ad Superioris qualitates minime respiciendo, rem imperatam ejusque circumstantias non dijudicando, nec ipsius mandati causas indagando, praeterquam quod Dei sit voluntas, quae nobis esse debet loco motivorum omnium. Hac via ad perfectam pertingemus obedientiam; omnia celeriter, simpliciter et confidenter, exemplo patriarchae Abrahae, Samuelis prophetae, Petri et Andreae Apostolorum, coeci evangelici, Alphonsi Rodri-

guez nostri perficiemus, et quemadmodum illi perquam felicem operum nostrorum effectum nanciscemur.

REGULA XXXVI

DE OBEDIENTIA INDIFFERENTE.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXXVI.

Obedientiam indifferentem similitudine cadaveris et baculi senis declarat.

THEMA: *Domine, quid me vis facere?* (Act. 9, 6); vel: *Se ferri ac regi a divina providentia per Superiores suos sinere debent, perinde ac si cadaver essent, atque senis baculus* (Reg. 36).

Obedientiam indifferentem, et ad omnia loca, munia, opera resignatam promptamque variis non solum encomiis, verum etiam symbolis hieroglyphicis ac similibus Sancti Patres et ascetici scriptores nobis ob oculos posuere. S. Basilius in Const. monast. comparat instrumento, quod quocunque modo et ad quaecunque moveri se sinit ab artifice (cf. c. 19 et 22). Alii obedientes instar jumenti, quod quolibet ducitur aut impellitur, ad omnia promptos esse debere volunt, exemplo regii vatis dicentis: *Ut jumentum factus sum apud te* (Ps. 72, 23), cujus dorso indifferenter quaelibet imponuntur. Alii velut lutum in manu figuli constituunt. Humbertus in Epist. de 3 votis, docet obedientes instar metalli in manu fabri esse oportere: *Sitis*, inquit, *dilectissimi, sicut aurum ductile, et quasi virga flexilis, quae recta et curva redditur ad libitum artificis: et sicut rota volubilis, quae secundum impetum spiritus movebatur.* S. Ignatius in

Regula praesente duo alia nobis proponit obedientiae ad omnia indifferentis symbola, scilicet cadaveris et baculi senis: vultque *ut ferri ac regi a divina providentia per Superiores nos sinamus, perinde ac si cadaver essemus, aut senis baculus*. Quam vero apta sint haec symbola, et qui obedientia ista in praxim redigenda sit, exhortatione praesenti insinuabimus.

I. Obediens sit instar cadaveris.

I. Primum obedientiae indifferentis symbolum, a S. Ignatio propositum, est *cadaver hominis:* vult enim ut nos ferri ac regi sinamus instar cadaveris. In quo reperimus sequentia obedientibus imitanda: nam

1. Obediens *sit coecus* instar cadaveris, oculosque clausos in omnibus teneat. Cadaver nec videt quid secum agatur, nec causas rescire cupit cur loco moveatur, aut cur alio transferatur; nec locorum differentias advertit. Ita pariter obediens oculos clausos gerat: inter loca aut munia, ad quae ab obedientia destinatur, minime discernat, res injunctas non dijudicet, causas mutationis inquirere aut rescire nolit. Si enim oculos aperiat, ut haec cernat, illico a cadaveris similitudine et imitatione deflectet, atque ab obedientia coeca et indifferente longe recedens ad commoda propria declinabit. Causas enim investigare, Superiorem judicare et condemnare, licet pareas, teste S. Bernardo, *non est virtus obedientiae, sed velamentum malitiae*. Obedientia indifferens ac perfecta (ut ex Augustino docet Bonaventura Tr. 8 Coll.) debet esse *simplex, sine discussione*.

In hac simplici et coeca obedientia S. Antonius re et cognomento magnus sanctum Paulum simplicem, quem diu repulerat, tandem tamen in disciplinam suam admiserit, exercuit in rebus quibusvis etiam rationi contrariis. 1. Primo enim jussit funem contextum magno labore retexere; tum etiam denuo contexere. 2. Panem mensae apponere, atque assidere, non tamen manducare. 3. Aquam tota die haurire, ac deinde eandem effundere.

4. Vasculum mellis in terram effundere, ac rursum a pulvere purgatum recolligere. 5. Vestem qua tegebatur dissolvere, ac denuo consuere: quae omnia optimus senex, obedientiae studio atque amore, prompte explevit; nec de inutili vanoque labore vel verbulo conquestus est (Bollandus in vita S. Antonii). Hoc est coecum esse instar cadaveris. Hoc est, ut Climaci verbis utar, *pio motu inexaminato et indiscusso ad jubentis voluntatem se accomodare, oculo proprii judicii clauso, et ad Superioris judicium aperto*, quod coecae obedientiae munus est. Et ne hanc coecam obedientiam in solis viris sanctis, qualis erat Paulus simplex, reperiri putetis, tironis cujusdam e Societate exemplum adducam ex Historia virtutum P. Rho. L. 4, c. 6, ubi refert de Sebastiano Davino apud Lugdunenses novitio, qui aridum arboris ramum in horto temere projectum terrae mandare, et aquam quotidie affundere jussus usque dum cresceret, exacte paruit, nulla praeabsurdi imperii interpretatione usus: videri poterat et rideri vanissimus labor, nisi eum probasset eventus, docuissetque ab obedientia etiam vinci naturam. Nam ab illa multorum mensium irrigatione viror rediit, et ramus jam arbuscula novas frondes induit, auctaque ad justam altitudinem tironibus, qui eam obedientiae arborem appellavere, exemplo fuit et admirationi.

2. Sit *surdus* instar mortui: Mortuum sive laudibus prosequaris, sive vituperiis, contumeliis et maledictis proscindas, sive aliud quidpiam in aures insusurres: non audit, non intelligit, non apprehendit, non movetur, non turbatur; quia mortuus est. Ita verus obediens. Si accepto Superioris imperio de loci officiique mutatione, amor proprius rationes in contrarium suggerat suadeatque excusationes praetendere, causas non causas allegare, impedimenta varia praetexere; mox aures obturat, non auscultat, sed paret, nisi forte praemissa oratione impedimentum certum Superiori significandum occurrat;

interea tamen quidquid ille, re bene perpensa, statuerit, cum indifferentia exspectat, et protinus exequitur. Item si adulator quispiam ingerat mirari se hanc mutationem, stupere se tale sibi officium imponi, majora se posse praestare, ac proinde suadeat replicandum, scribendum, causandum: non audias, sed surdus esto, in indifferentia persta; idque unum in aequilibrio voluntatis tuae bilancem teneas, Superiorem ita disposuisse. De ethnicis Pytagorae discipulis refert *S. Gregorius Nazianzenus* Orat. 28 (theologica II, MG 36, 24): Iis qui Pythagorae philosophiam colunt illud αὐτὸς ἔφα, id est, ipse dixit, dogmatum omnium primum est et maximum. Si causae poscerentur in quaestionibus, in dogmatibus, nihil reponebant, nisi αὐτὸς ἔφα. Si hoc ethnici, ut discant philosophiam inanem; quid Christiani, quid religiosi, ut addiscant philosophiam veram, id est humilitatem, obedientiam et perfectionem? Surdi sint, praeter vocem Superioris, nihil audiant, et hac voce acquiescant: αὐτὸς ἔφα. Ipse dixit. Ita Deum audient: nam scriptum est: *Qui vos audit, me audit* (Luc. 10, 16).

3. Sit *mutus* et elinguis instar cadaveris. Cadaver quacunque ratione se tractari sinit citra querelam, citra murmur et contradictionem. Id quod S. Franciscus Seraphicus notavit, teste S. Bonaventura in ejus vita c. 6 ubi ait, sanctum virum dixisse: *Tolle corpus examine, et ubi placuerit, pone; videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum: quod si statuatur in cathedra non alta, sed ima, despiciet; si collocetur in purpura, duplo pallescet.* Deinde subtexit: *Hic verus obediens est, qui cur moveatur non judicat; ubi locetur non curat; ut transmutetur non instat; evectus ad officium, solitam humilitatem retinet; plus honoratus, plus indignum se censet.* Viden' indifferentiam cadaveris? hanc moribus exprime et in aequilibrio consiste. Quod si vero judicium contrarium, aut obmurmurandi pruritus

te incessat, sequere consilium *S. Joannis Climaci* datum Scal. parad. gr. 4 (MG. 88, 681): *Cum tibi,* inquit, *cogitatio suggesserit, ut praelatum aut judices, aut damnes,* (aut ei obmurmures), *ab ea non secus ac a fornicatione dissilias, nec prorsus huic serpenti requiem praestes; non locum, non initium, non ingressum. Loquere ad hujusmodi draconem, ac cum his verbis incesse: O maligne seductor! non ego judicem meum judicandum suscepi, sed idem me; non ego illius, sed ille mei judex esto.* Ad similia hortatur S. Caesarius Arelatensis Episcopus. *Quidquid,* ait, *tibi a senioribus fuerit imperatum, accipe tanquam de caelo, sicut de ore Dei prolatum. Nihil reprehendas, nihil discutias, in nullo prorsus murmurare praesumas; totum sanctum, totum justum, et utile judica, quidquid a praelato tibi videris imperari.* Hac ratione in indifferentia perstabis immotus, et omnia prompte alacriterque quae injuncta sunt exequeris.

4. Denique sit *sine sensu* instar cadaveris. Sive cadaver ad coemeterium deferas cum pompa et honore, sive ad patibulum deducas cum dedecore; sive ad palatium, sive ad stabulum deportes: nihil sentit, nullatenus movetur. Sive amici accedant et lugeant, sive recedant et gaudeant, sive laudent et applaudant, sive explodant et irrideant; ejus nihil interest, nihil turbatur, nec gaudio afficitur, nec tristitia cruciatur, nec superbia extollitur, nec pusillanimitate dejicitur. Ita prorsus Religiosus obedientia et indifferentia ac resignatione praeditus, sive relinquatur in laboribus suis, sive alio mittatur atque avellatur a notis, cognatis, poenitentibus, discipulis, amicis; sive in functionibus aut concionibus suis plausum, sive vituperium referat; sive habitationem commodam, sive incommodam nanciscatur: nihil sentit, nihil curat, nihil ei inquietudinem parit; nec gaudium inane illum titillat, nec moeror absorbet, sed in voluntate Dei per Superiores declarata fixus inconcussusque persistit. Obedientia enim

perfecta, ex mente *S. Joannis Climaci* (MG. 88, 679): *est mors voluntaria et sepulchrum voluntatis.* Ex S. Augustini sententia, quam allegat S. Bonaventura: *Est prompta sine dilatione, voluntaria sine contradictione, perseverans sine cessatione, strenua sine pusillanimitate, universalis sine exceptione:* nihil petit, nihil renuit, nihil excipit, indifferens et resignata ad omnia.

O simplex, o indifferens, o perfecta obedientia! quam es rara avis in terris! et tamen quam laude digna, quam religiosis omnibus necessaria! Hanc, charissimi, a cadavere discamus, aut potius ab ipso Christo ad flagella, ad crucem, ad mortem, ad omnia adversa et abjecta parato et indifferente hauriamus: quidquid nobis injunctum fuerit, nihil discernamus coeci, nihil audiamus contrarium surdi, nihil obmoveamus et obmurmuremus muti, nihil sentiamus inconcussi et immoti. Ita obedientiam perfectam resignationemque indifferentem Deo ac Superioribus exhibebimus.

II. Sit instar baculi senis.

II. Alterum perfecti obedientis et indifferentis symbolum est *baculus senis* ad imitandum a S. Ignatio propositus: *A divina providentia,* inquit, *per Superiores ferri a regi se sinant, perinde ac si baculus senis foret.* Varios in Scripturis divinis baculos celebrari legimus, scilicet regum, pastorum, pontificum: primo rebelles subiguntur, secundo oves ducuntur, tertio filii gubernantur; primus valet ad vitiorum expulsionem, secundus ad morum compositionem, tertius ad virtutum ordinationem. Primus fuit virga Joseph, qua Aegyptios sibi subjecit, et cujus summitatem Jacob adoravit (cf. Hebr. 11, 21). Secundus Moysis, quo mare percussit, et prodigia edidit. Tertius Aaronis, qui floruit, et quo dignus sacerdotio ostensus fuit. Vere aptissima obedientiae symbola: quid enim? an non omnibus hisce baculis aut virgis virtus obedientiae ad vivum adumbratur? quae instar virgae regiae voluntates rebelles coercet et subjugat, instar

virgae pastoritiae subditos velut oves ducit, instar pedi episcopalis aut pontificalis ecclesiae et religionis filios dirigit, atque instar virgae Aaronis, virtutum flores producit? Fateor, omnia haec obedientiae quadrant; et tamen S. Patriarcha noster obedientiam, seu obedientem, non scipioni regum, non virgae pastorum, non pedo praesulum, sed baculo senum comparare maluit. At curnam obsecro? causam geminam protinus subdit, dum ait: *Qui ubicunque et quacunque in re velit eo uti, qui eum manu tenet, ei inservit.* Adeoque prae aliis perspicuum indifferentiae et obedientiae resignatae symbolum ob oculos ponit. Discutiamus singula.

1. *Ubicunque* velit eo uti, ei inservit. Id est, quocunque in loco sive in terra, sive in mari, sive in loco mundo, sive sordido et lutoso, sive in alto, sive in imo, eum senex collocaverit ac fixerit, baculi nihil interest; nullatenus se difficilem ostendit aut opponit. Sic a pari 1. Religiosus obedientiae amans, praesertim is, qui vi Instituti sui et regulae paratus esse debet ad habitandum in quavis mundi plaga, ubi major Dei gloria et major salutis animarum occasio speratur, instar baculi senis, *ubicunque* Superior ejus opera uti voluerit, ei inserviet: sive sit apud fideles, sive apud infideles, sive apud catholicos, sive apud heterodoxos, sive in collegiis, sive in missionibus, sive in magnis urbibus, sive in oppidulis et pagis, paratus sit *ubicunque* jussus fuerit degere et fructum reportare, *ubicunque* locorum, *ubicunque* terrarum, absque discrimine. 2. Et quemadmodum baculus senis absque difficultate ac repugnantia transponitur et de loco in locum deportatur, ita religiosus ad solam Superioris vocem, ad unam epistolam atque etiam literam, exemplo S. Francisci Xaverii, paratus sit, derelicta India redire in Europam, aut relicta Europa transmigrare in Indiam; tam promptus ad transeundum Bethlehemo Hierosolymam, quam Hierosolyma Bethlehemum, aut ex magna

civitate in parvam, quam ex parva in magnam. 3. Veluti baculus senis alte terrae lutove infixus difficulter extrahitur locoque movetur, ita pariter religiosus si non absque difficultate loco cedit et alio commigrat, et vel ipse intercedit vel aliena procurat patrocinia, esse se luto amoris proprii profunde infixum nullatenus dubitet.

2. *Quacunque in re* velit eo senex uti, baculus ei inservit: si senecio iter promovere cupiat, si eidem inniti et corpus fessum sustentare desideret, si canes allatrantes et mordere parantes abigere optet; in omnibus ei servit. Ita quoque religiosus Superiori se sistat, et quacunque in re eo uti voluerit, prompte inserviat: sive literas humaniores tradere, sive scientiis sublimioribus intendere, sive catechesin rudibus exponere, sive pro concione perorare, sive aegros et carceri mancipatos invisere, sive discordes pacificare illum desideret: ad cuncta indifferens, quam promptissime obediat. O quanta in eo latet perfectio! o quanta sui victoria! quanta in caelo merces et corona!

Verum oggeres et oppones, religiose, talenta tua, ingenium, docendi et perorandi capacitatem, quae ad vile oppidulum, aut rudem plebeculam pueritiamque erudiendam ablegari non conveniat; neque e gloria divina esse videatur. At intuere Christum cadetque haec tua persuasio. De illo ceu sponso suo asserit sponsa Cant. 2, 3: *Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios.* O dura conditio! arborem esse frugiferam, et in sylvam transportari, sociandam quercubus et pinastris, ubi nullus qui riget, nullus qui excolat, nullus qui poma dignetur decerpere. Solo vento succussa cadent, ut sues mixta glandibus exsaturent. Quam durius hominem eruditum, talentis egregiis praeditum in oppidulo latere cum indoctis! sed si Christo similis es, patere te ablegari e viridario in nemus: Deo et sponsae malus sum, etiamsi videar una ex abietibus infoecundis. Athanasius cum sua doctrina ad quinquennium in puteo delituit, Paulus in

catena, Christus in foeno, in Aegypto, in Nazarethena domo. Horum lege vestigia, et vel in silva fructu copioso non carebis, indifferensque obedientia idoneum reddet, ut denuo e nemore transplantatus in viridarium abundantiores fructus proferas.

Quapropter, dilectissimi, si obedientiae indifferentis ac perfectae tantopere a sanctis viris commendatae virtutem assequi desideretis: 1. Instar cadaveris vos coecos, surdos, mutos et inconcussos exhibete in omnibus Superiorum ordinationibus, dispositionibus, missionibus, occupationibus ac officiis. Coeci estote et indifferentes, nihil judicando, nihil discernendo nihil indagando. Surdi estote, adulatorum imperfectorum, amicorum fictorum, et amoris proprii prava consilia non auscultando. Muti estote, Superioribus non contradicendo, non obmurmurando, non replicando, non literis crebris Superiorem fatigando, non causas frivolas, aut exceptiones allegando; sed murmur, instar sibili serpentis aut draconis repellendo, omniaque justa, sancta et utilia esse existimando. Insensibiles seu absque sensu estote, non dolendo, non ex aliqua re, aut charorum separatione tristitiam percipiendo, sed firmiter Dei voluntati inhaerendo. Hac ratione perfectam indifferentemque obedientiam demonstrabitis. 2. Instar baculi senis *ubicunque* locorum, aut terrarum Superior opera vestra uti voluerit, ite, pergite, properate, quo Deus per praesides vos evocat. *Et quacunque in re*, quocunque in munere seu occupatione, sive humili, sive sublimi, sive ardua, sive facili, operam vestram requisiverit, coece et prompte instar baculi obtemperate: hac via, integre et perfecte, ac cum resignatione indifferenti, Deo ac praelatis subjecti eritis, securam humilitatis viam tenebitis, in pace et tranquillitate degetis, ac denique obedientiam perfectam, quae reliquas virtutes menti inserit, insertasque custodit, a largitate Domini Dei nostri feliciter consequemini.

REGULA XXXVII

DE CORRECTIONE PATERNA.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXXVII.

Correctionis paternae animo libenti acceptatae utilitates explicat.

THEMA : *Corripiet me justus in misericordia* (Ps. 140, 5) ; vel : *Adimplere quisque debet quasvis poenitentias* (Reg. 37).

Si quis Ordinem religiosum (Societatem nostram minimam) cum arca foederis a Moyse fabricata comparaverit, ab allegoria seu similitudine haudquaquam aberraverit. Quemadmodum enim in illa veteris testamenti arca, tria manu Moysis indita reperiebantur, scilicet urna mannae, legis tabulae, et virga Aaronis, teste Apostolo ad Hebr. 9, 4 : In arca testamenti erat *urna aurea habens manna, et virga Aaron, quae fronduerat, et tabulae testamenti:* ita quoque in Ordinis religiosi (Societatis) arca ad Dei gloriam et cultum fabricata, tria manu fundatoris reposita inveniuntur. 1) Est manna suavissimae gubernationis in spiritu charitatis ac dulcedinis ; 2) tabulae legis seu regulae ac constitutiones, non in spiritu timoris, sed amoris, ad perfectionem dirigentes ; 3) virga Aaronis amygdalina, quae floruit fructusque produxit, id est, virga correctionis seu correptionis paternae. Cumque in praecedentibus de duobus prioribus crebrius egerimus, in praesentiarum de tertio, id est virga, seu de usu et fructu correctionis tractabimus : virgamque istam, primo amygdalinam, secundo floridam, ac tertio fructiferam esse ostendemus.

I. Virga correctionis amygdalina.

I. Non reperies Ordinem tanta perfectione, nec statum ullam tanta sanctitate, in quo Dei servi ex conditione fragilitatis humanae in quosdam non labantur defectus, quos deinde a praelatis disciplinae studio corrigi sit necesse: quae correctio ab omnibus salutis et perfectionis suae studiosis in schola Christi est amanda et acceptanda animo benigno, tametsi ob defectum inculpabilem injungeretur. Pueri dyscoli et degeneres virgam paternam oderunt ac detestantur, probi atque ingenui exosculantur; idem praestandum religiosis cum vero emendationis et profectus spiritualis desiderio: quia

1. Virga haec paterna est omnino necessaria in religione quacunque, ut in flore primaevo perduret: in hoc enim Ordo florens a senescente ac laxata disciplina macrescente distinguitur, non quod in illo nulli cernantur defectus, sed quod in illo corrigantur, in hoc impune dissimulentur. Cur obsecro religionem ingressi sumus, nisi ut in ea mala nostra corrigamus? quid est, quod hominem labilem et defectibus obnoxium a diabolo discernat, nisi corrigibilitas? homo enim dum in hac mortalitate versatur, quamvis existat malus, correctionis est capax, minime vero diabolus: unde homo corrigi nolens, adeoque incorrigibilis, diabolo haud est absimilis, secundum illud Eccli. 21, 7: *Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris.* Veluti enim vestigium pedi admodum simile est, ita qui correctionem odit, diabolo; qui per antonomasiam peccatoris nomen sortitur.

2. Virga haec correctionis valde congruens est vitae huic, et loco in quo degimus perquam conveniens. In caelo enim correctio locum non reperit, eo quod nulla ibidem sit corruptio. In inferno autem non est possibilis correctio, licet ibidem multa sit peccati corruptio; sed in hac valle miseriae est et peccati corruptio et possibilis correctio, eaque de causa in hoc loco Deus hominem virgae disciplinae subjecit, ut mala sua corrigeret, atque

haec corrigibilitas inter maxima vitae praesentis bona est recensenda; ea enim sublata, an non satius peccatori esset aut natum non fuisse, aut potius canem vel bufonem esse, quam hominem?

3. Haec virga correctionis amygdalina est, qualis fuit illa Aaronis, id est paterna, plena erga subditos charitate atque ex desiderio profectus illorum orta. Omnino enim vult ac optat religio (Societas) filios suos moveri ac regi non spiritu timoris, sed amoris; disciplinamque observari ac poenas infligi ob defectus et negligentias non ex passionis impetu, non ex odio aut vindicta, sed ex charitate; eodemque modo eam acceptari cupit a subditis, quamvis, si charitate non proficiat, ad media timoris merito descendat. *Quid vultis?* ait Apostolus, *in virga veniam ad vos, an in mansuetudine et charitate* (1 Cor. 4, 21)? Atque hunc ordinem S. Chrysostomus super Matth. (cf. hom. 60, al. 61) docet: scilicet in correctione sic procedendum esse, ut delinquens 1) admoneatur per amorem, 2) confundatur per pudorem, 3) puniatur per rigorem. Eundem quoque ordinem servandum esse tradit S. Augustinus in Regula ad servos Dei n. 7 (ML. 32, 1381).

4. Virga haec correctionis amygdalina est suavis et discreta, non dura et aspera, quia ea reguntur filii Dei, licet defectibus obnoxii, non tamen perversi, quales in mundo complures reperire est, qui merito virga rigidiore plectantur: *Reges eos in virga ferrea* (Ps. 2, 9). Non enim Religio facile intentat carceres, non minatur excommunicationes, non mandat in virtute sanctae obedientiae, aut in nomine Domini nostri Jesu Christi, nisi rarissime et in gravi necessitate; mavult enim virga amygdalina et paterna, quam ferrea et servili ferire. Imitari in hoc lubet prophetam Elisaeum mortuum Sunamitidis filium resuscitantem; qui surrexit, non ad tactum baculi Elisaei 4. Reg., sed per affectum et amplexum prophetae sese humiliantis et ad pueri rationem se

accommodantis, eumque oratione et spiritu suo confoventis. Ita Religio subditos suos fovet, ipsorum infirmitati se accommodat, et pro delicti gravitate ac subjecti capacitate poenam parvulam injungit ; cogitur enim amore disciplinae conservandae subinde nonnihil pungere atque urgere, quemadmodum et Elisaeus Giezi discipulum suum delinquentem.

5. Haec virga correctionis amygdalina est justa, recta et aequa, veluti de Christo dictum fuit : *Virga aequitatis, virga regni tui* (Hebr. 1, 8). Sicut enim in quavis republica, ita et in Religione pro delictis poenam statui convenit, ut justitia et pax servetur. Æquum est ut in omni communitate politica boni praemio, mali poena afficiantur : in religione proemia reservantur in futurum, quae in hac vita non sunt, ne sempiterna amittantur ; poena vero pro delictis desideranda est, ut hac potius quam in igne purgante Deo faciamus satis. Deinde Praelatus tanquam pater vi officii sui filios delinquentes corriperre et emendare tenetur, ne disciplina religiosa intereat, et ipse ob correctionis neglectum poenas dare cogatur. Nec sufficit verbis duntaxat admonere ; sed, si monita non emendent, ad poenas descendendum est. Exemplum terrible Scriptura divina nobis suppeditat, 1. Reg. c. 3 et 4 in summo Sacerdote Heli, qui filios suos quidem monuit, sed non corripuit, ut debuit ; ideoque gravissima a Domino poena plexus est. Audite stupendum Numinis decretum : *Praedixi* (Heli) *quod judicaturus essem domum ejus in aeternum propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, et non corripuerit eos. Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis et muneribus usque in aeternum* (ib. 3, 13 sq). Mira res ; et tamen scribitur (ib. 2, 23 sq), Heli reprehendisse filios suos, dicendo : *Quare fecistis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo ? Nolite, filii mei ; non*

enim est bona fama, quam ego audio. Saepe illos deterruit, delicta filiorum Heli non dissimulavit (ait S. Basilius in reg. brev. interrog. 47.), et tamen Deus minatur quod non corripuit eos. Cur hoc ? Non tam severe corripuit, ut debebat ; corripuit verbis, debebat poenis. *Debebat eos ferire,* ait S. Gregorius 2. p. Pastor c. 3. *Debebat eos abjicere,* inquit S. Hieronymus L. 1. contra Pelag. et L. 1. adversus Jovin. *Debebat eos a conspectu suo removere, exhaeredare et verberibus afficere,* ait Theodoretus in q. 10 in L. reg. *Debebat eos post unam et alteram monitionem e sacris locis et claustris exturbare.* At quia non corripuit, poenas non sumpsit, neque eo modo quo par erat erga eos indignatus fuerat, usque eo Dei iracundiam irritavit, teste S. Basilio l. c., ut et populus una cum filiis ipsius internecione absumptus sit, et arca ipsa capta in hostium potestatem devenerit, et ipse miserabili exitu vitam terminaverit, imo ut, ex aliquorum opinione, ad inferni poenas perpetuas sit damnatus (1) : de quo cf. S. August. L. 17. de civ. c. 4, S. Greg. l. 2. c. 3. in L. 1. Reg. et 3. p. post. c. 6. Eucher. Ven. Bedae.

Non committuntur quidem graves adeo excessus in religione, quales a filiis Heli commissi fuere ; colligimus tamen merito non ommittendam a Superioribus correctionem in levioribus, ne paulatim ad graviores defectus ostium pandatur. Cum igitur Praelatis incumbat obligatio subditos suos paterne corrigendi, ne Dei offensam incurrant, et aut poenas ignis purgantis aut infernalis incurrant, clare elucescit, quam aequum et rationi

---

(1) Verum de aeterna damnatione Heli sacerdotis S. Aug. l. c., vel potius cap. 5, ubi de sorte Heli loquitur, nihil dicit. Neque quod S. Greg. l. c. n. 5 dicit : « *Heli filiorum culpa damnatur* », necessario intelligitur de damnatione aeterna ; sed de illa poena, quam Deus per Samuelem ei praedixerat.

consonum sit, ejusmodi poenas a subditis prompta voluntate suscipi atque adimpleri.

II. Virga florida.

II. Quod si religiosus virgam hanc paternam sibi necessariam, convenientem, charitate plenam, discretam, justam et aequam esse agnoverit, ideoque libenti animo acceptarit atque exosculatus fuerit : *fiet virga correctionis* vere ipsi *florida ;* flores enim amygdalinos, purpurascentes, gratos et amoenos variarum virtutum proferet. Protervus vero ac parum in humilitate fundatus, correctionis osor, non flores sed papos volaticos, non suavitatem sed amarorem vitiorum producet ; nam ex correptione in tristitiam, ex tristitia in indignationem, ex indignatione in impatientiam prolabetur, ex impatientia autem in proterviam, ex protervia in murmurationes, suspiciones, detractiones, odia, ac demum in abyssum malorum praecipitabitur. E contrario autem religiosus bene humilitate praeditus, si quando virga correctionis tangatur, instar filii ingenui eam exosculatur et variarum virtutum flores ac germina edit.

1ª flos est humilitas : dum fragilitatem, infirmitatem et culpam suam agnoscit, poena se dignum profitetur, confusionem nonnullam libens acceptat, et cum propheta ingeminat : *Bonum mihi, quia humiliasti me* (Ps. 118, 71). 2da flos est patientia ; dum poenam injunctam, et confusionem acceptans, occasionem Christo se conformandi nactum gaudet, atque ad graviora ferenda se disponit. 3ia flos est justitia vindicativa, exigens, ut delicta a Superioribus puniantur et a subditis poena impleatur. 4ta flos constantia : sic enim probatur, quam in vocatione, religione et virtute reliqua constantes simus ; si enim nihil in Ordine nobis eveniret, quo voluntas sensualitasque nostra probaretur, profectus noster lateret. Eapropter vates regius flagitabat : *Proba me, Domine, et tenta me ; ure cor meum et renes meos* (Ps. 25, 2). Sic poenis immissis Deus probavit Jobum, Tobiam, Abrahamum,

et Israelitas, quibus Moyses dicebat Deut. 13, 3. *Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum.*

Porro flos 5ta est diligentia; poena enim reddit diligentiores et velut calcar ad alacrius currendum impellit. 6ta flos boni exempli: dum alios ad cautelam, humilitatem et obedientiam, poenas exsolvendo, pertrahimus. 7na denique flos est charitas et amor Dei; dum de manu ejus poenitentiam acceptamus, tanquam filii a Superiore velut parente castigationem cum dilectione suscipimus: *Fili, mi, noli negligere disciplinam Domini; neque fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat...., quis enim filius, quem non corripit pater* (Hebr. 12, 5-7)?

Nec desunt exempla in aliis Ordinibus flores ejusmodi poenitentiae corretionis affatim producentium; sufficiet mihi unum e Societate nostra allegasse. Fuit is P. Hieronymus Ottellus, de quo Bartolus L. 3. vitae S. Ignatii n. 45. refert, quod insignis hic ecclesiastes in crimina Romae impune grassantia invectus, zelo ardente demum eo devectus, ut dixerit: quando neque amor Dei, neque timor gehennae locum Romae haberet, nihil superesse aliud, quam ut arrepto flagello Pontifex Maximus sceleratam illam turbam e sancto expelleret loco. Ignatius, re cognita haud diu post, hominem ad se evocat; quaerit, quotnam sint in orbe Pontifices summi? ille unicum Romanum esse respondit. Tum vir sanctus: Et tu tibi fas esse arbitraris pro concione talem non nominare solum personam, verum etiam legem illi praescribere? abi nunc, et coram oculis Dei perpende qua te dignum poena arbitrere; et ante noctem ad me refer. Ottellus dolore summo atque verecundia tactus, considerato diu et agnito errore suo, rediit et ad S. Patris pedes prostratus, in charta descriptas, quas paratus erat subire, poenas protulit: nimirum flagellationem in publicis totius Urbis

plateis, peregrinationem Hierosolymam pedibus nudis, solo pane et aqua contentum jejunare aliquot annis, et si quid praeterea injungere placeret. Verum Ignatius, tam liberali contentus animo, aliquot solum verberationes privatas illi injunxit.

En quam praeclaros flores haec nobilis virga correctionis paternae protrudit, gratissimum Deo, Angelis, et hominibus spectaculum praebentes, omnesque odoris amabilis fragrantia mire recreantes!

III. Virga fructifera.

III. Virga correctionis prompte acceptata non flores duntaxat, sed etiam fructus aceptanti profert uberrimos: 1mus fructus est purgatio animae: culpa foedat, poena velut ignis ferrum purgat; unde Salvator Joan. 15, 2: *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, et omnem, qui fert fructum, purgabit illum, ut fructum plus afferat.* 2dus fructus est mentis illuminatio: poena enim in cognitionem culpae ducit. *Virga atque correptio tribuit sapientiam* (Prov. 29, 15). Oculos, quos culpa claudit, poena aperit: ait S. Gregorius. Non raro culpae gravitatem non ponderamus, nisi poenae amaritudo, quemadmodum fel piscis oculos Tobiae, illuminet. 3ius fructus est emendatio defectus, et praeservatio, ne iterum iterumque cadamus; poena enim instar myrrhae a putrefactione conservat. 4us fructus augmentum meriti: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se* (Jac. 1, 12). 5us fructus satisfactio, pro poena justitiae divinae debita. S. Ludovicus Bertrandus ex Ordine S. Dominici, Societatis nostrae dum viveret tempore S. Ignatii patronus ac defensor, cum rogaretur cur tanta severitate leves suorum defectus castigaret, respondit: *Ut severiores purgatorii poenas evadant.* Recte id Sanctus ponderabat: si Superior hoc tempore pro uno verbo otioso publicam flagellationem injungeret, tyrannns audiret; et tamen pro verbo otioso

poenae purgantis ignis infliguntur mundi hujus tormentis graviores (Lancic. opusc. 19, c. 5). 6us fructus Christi pro nobis patientis imitatio. 7us fructus robur contra tentationes diaboli. 8us fructus reconciliatio cum Deo. 9us fructus aliorum emendatio: *Dum unus corripitur, plurimi emendantur:* ait S. Greg. 10us denique fructus variorum donorum a Deo omnium bonorum largitore impetratio.

Admirabile promptitudinis poenae suscipiendae eluxit exemplum in P. Jacobo Laynez ob doctrinae excellentiam in Concilio Tridentino celebri et secundo Societatis nostrae Praeposito Generali. Hic cum Italiae Praesidem Provincialem ageret, et Ignatius praeclariora subjecta e collegiis Romam ob universale bonum evocaret, doluit, ac per literas questus est. Sed jussit S. Pater eum expendere, num hae querelae e sincero zelo, an sui amore proficiscerentur: quod si reum in hoc se deprehenderet, videret ipse qua se dignum poena censeret. Perculit epistola illa animum Laynii vehementer, eaque lecta relectaque saepius ac facto illo suo coram Deo considerato, summa cum veneratione rescribit, delicti causas gravitatemque agnoscit, meliora spondet, ac demum concludit: habita ad Deum precatione, multis cum lacrymis, quod rarum in me est, elegi; et nunc ipsum, haud item sine lacrymis eligo ad ista vindicanda peccata, et radices unde prodierunt tollendas, ut Reverentia vestra removeat me ab aliis regendis et concionibus habendis et ab omni literarum tractatione, unico relicto Breviario; jubeatque Romam mendicatum ire, ibique in culina et triclinio aut horto aut alio quovis ministerio ultimo, vel si minus ad hoc idoneus sum, in grammaticae infima schola contineat usque ad mortem; nunquam respiciens, curansque me, nisi ut quisquilias et peripsema. Atque haec est poena, quam primo loco eligo et deposco. Et si ista non probaretur poena, ad jejunia, ad flagella, ad quamvis praeterea se offert depres-

sionem, ignominiam et mortificationem. Verum Ignatio promptus ille demissusque pro satisfactione animus fuit. Quo in genere Laynii humilitas cum Ignatii charitate et mansuetudine certavit. Tannerus in vita ejus.

Virorum hujusmodi virtutis ac profectus sui studiosissimorum exemplo, an non par est, nos quoque conari praestantissimos e virga correctionis fructus decerpere, etiamsi ob defectus inculpabiles corrigeremur, considerantes, licet forte in praesenti non deliquerimus, alias tamen saepius absque correctione offenderimus.

Quapropter, charissimi, cum homines fragiles simus crebriusque labamur, perfectionis tamen studio teneamur; 1) virgam correctionis adeo necessariam, congruam, suavem, justam ambabus manibus amplectamur, ut disciplinae vigor minime laxetur neve impunitate nostra correctionisque difficultate intereat; 2) si corrigamur, nobilissimos correctionis flores proferre connitamur, nimirum demissionem, tolerantiam, justitiam, constantiam, aedificationem, charitatem, flores sane praestantissimos; 3) fructus quoque utilissimos, animae puritatem, illuminationem, emendationem, meritum, satisfactionem, imitationem Redemptoris, contra tentationes robur, meliorationem aliorum, multorumque donorum caelestium impetrationem reportemus. *Beatus homo, qui corripitur a Deo; increpationem ergo Domini ne reprobes* (Job 5, 17). *Qui autem odit increpationes, insipiens est* (Prov. 12, 1).

REGULA XXXVIII

DE OBEDIENTIA PRAESIDIBUS SUBORDINATIS PRAESTANDA.

EXHORTATIO

IN REGULAM XXXVIII.

Ostendit non minus obediendum esse Praesidibus subordinatis, quam supremis.

THEMA : *Quid est quod tenes in manu tua? Respondit : Virga* (Ex. 4, 2) ; vel : *Non solum Superiori domus, sed etiam subordinatis officialibus obediant* (Reg. 38).

Priscorum poetarum volumina varias magnisque, ut rebantur, virtutibus praeditas virgas celebravere. Has inter unam chimicam sive magicam dictitabant, cujus vel attactus omnia in aurum transmutabant, qualis Mydae regis virga extitit. Alteram virgam Minervae nuncupabant, cujus attactu Ulyssem mira metamorphosi aut reddebat juvenem formosum, aut, si luberet, in senem rugosum deformabat. Tertiam Mercurii virgam indigitabant, quam operum stupendorum credebant artificem. Non aberraremus a vero, si fictitias ejusmodi virgas veras obedientiae imagines ac symbola pronuntiaremus ; obedientia enim, quidquid egeris, quantumvis vile censueris, in aurum convertit ; obedientia juvenes prudentia beat velut senes, et senes alacritate excitat tanquam juvenes ; obedientia denique opera admiratione digna ac plena stupore patrat, ut gesta Sanctorum perhibent. Verum doctas fabulas, ingeniosaque poetarum figmenta antiquitati relinquimus, et e codice divino celeberrimam ac thaumaturgam Moysis virgam tanquam praeclarum

tum potestatis Superiorum, tum subditorum obediendiae symbolum depromimus ; et quemadmodum exhortatione praecedente *virgam correctionis* virgae Aaronis floridae comparavimus, ita nunc prodigiosam Moysis, fratris ejus, virgam *virgam directionis et obedientiae* esse demonstrabimus, dum eam corylinam, pastoritiam et divinam fuisse ostendemus.

I. Virga Moysis corylina.

I. Virga Moysis, qua tam admiranda patravit, qualis obsecro, aut e qua materia fuit ? An fuit ex auro affabre elaborata, aut gemmis, adamantibusque splendide exornata ? Minime sane ; sed lignea fuit, et quidem non ex cedris Libani, aut cupressis Sion recisa, sed ex corylo, virgulto quam arbori propiori. *Virga Moysis*, ait *S. Gregorius Nyssenus* Orat. in diem luminum (M. G. 46, 584), *virga erat ex corylo, lignum commune, quod a cujusque manu caeditur, et igni ad arbitrium traditur :... ubi tamen Deus voluit, lignum hoc aquam in sanguinem redigebat.* Tantae Numen supremum est potentiae atque artis, ut instrumento vili aeque ac praestanti opera patrare valeat obstupescenda, et per Praesidem e faece populi progenitum, aeque ac perillustri stemmate satum, te queat gubernare. Non est quod in rectore tuo auream desideres vitae sanctimoniam ; non est quod argentea sapientiae flumina requiras. Non difficilius omnipotentiae Divinae accidit te virga directionis ex corylo decerpta, quam ex cedro Libani praecisa in viam salutis ac perfectionis deducere, atque ad opera grandia sublimare. *Assuescant*, ait S. Ignatius l. c. *non intueri quis ille sit, cui obediunt ; sed cui in omnibus obediunt, qui est Christus Dominus.*

Quemadmodum enim Christi in crucem suffixi simulacro eundem prorsus honorem venerationemque exhibemus, sive ex auro, sive ex cupro, sive ex ligno manu artificis sit fabricatum, quia non materiam, sed figuram spectamus : ita pariter eandem nos par est praestare

obedientiam, sive Praesidem illustri, sive obscuro loco natum, sive aetate, prudentia et doctrina conspicuum, sive ejusmodi ornamentis destitutum nacti fuerimus; neque enim nos materiam intueri decet, sed figuram seu significatum : significat autem Christum Redemptorem nostrum. Olim, ut refert Herodotus L. 2, rex Aegypti Amasis, cum ab Aegyptiis, quod illustri loco natus non esset, parvi se aestimari conspiceret, pelvim auream suis suorumque convivarum pedibus abluendis destinatam in simulacrum Dei, nescio cujus, convertit, ac populo proposuit adorandum : id quod animo libenti populus praestitit. Quare convocatis Aegyptiis, narrato facto suo, se pelvi similem fuisse asseruit, plebeio ortum genere, nunc vero ex abjecta pelvi factum esse simulacrum, id est regem, adeoque honorem regium sibi esse deferendum. Atque hoc pacto, ait Herodotus, ad se traduxit Aegyptios persuasitque, ut aequitati consentaneum censerent eidem servire et imperio ejus parere. Haud absimili modo, fuerit Superior ante pelvis vilis, nihil refert ; nunc Dei vicarium et simulacrum exhibet, ideoque jussis ejus est obsecundandum.

Quisquis igitur, Dei providentia, nobis legitime propositus fuerit Superior, virgam directionis tenens, ei prompte pareamus, sive perfectione fulserit ut aurum, sive sapientia radiarit ut argentum, sive natalium et omnium donorum splendore, gemmarum instar, coruscaverit, sive etiam his carens minime clarescat. Deus enim in illo respiciendus est, cujus amore homini obedientia praestatur.

II. Virga Moysis fuit pastoralis; nam dum 1. Dominus Moysen interrogaret : *Quid est quod tenes in manu ?* respondit : *Virga* (Ex. 4, 2), virga scilicet seu baculus pastoralis, quo regebat oves soceri sui Jethro, cujus filiam Sephoram duxerat uxorem. Haec virga pastoritia, qua annis quadraginta rexit oves in Madian, ac postea

II. Virga Moysis pastoritia.

aliis quadraginta annis populum Israel, symbolum est potestatis regendi et imperandi, si active sumatur ; sin autem passive, virtutis obedientiae praesidibus etiam subordinatis praestandae, qualis erat Moyses apud socerum suum Jethro, cui serviebat pascendo oves. Nos in praesenti modo utroque sumamus, ut cum potestatem regentis, tum obtemperantis obedientiam adumbret. Hanc igitur virgam, sive Jethro ovium dominus manu tenuisset, sive Moyses ejus opilio sive famulus, aut puer quispiam alius, oves aeque eam respexissent, obedienterque ac simpliciter secutae fuissent. Pari ratione S. Ignatius cupit religiosos Societatis cuicunque obedientiam exhibere, qui ex Superioribus sive supremus, sive medius, sive infimus virgam potestatis manu tenuerit et quidpiam praeceperit. Magnum *Basilium* in Constit. Monast. c. 22 n. 5 (MG. 31, 1409) hac de re disserentem auscultemus : *Quemadmodum,* inquit, *pastori suo oves obtemperant, et viam quamcunque ille vult ingrediuntur ; sic qui ex Deo cultores pietatis sunt, moderatoribus suis obsequi debent* (tam primariis, quam subordinatis) *nihil omnino curiosius illorum jussa perscrutantes.*

Existunt vero in quovis ordine Praesides subordinati ; in Ordine S. Benedicti Abbatibus subsunt Priores et illorum locum tenentes ; in Ordine S. Francisci Guardianis subordinantur eorum Vicarii ; similia in aliis Ordinibus reperias. In Societate nostra Officiales subordinati nuncupantur, quibus ex parte virga directionis seu potestatis committitur. Primus est Minister, in rebus domesticis et sibi commissis Rectorem adjuvans. 2. In majoribus quibusdam domibus et collegiis Subminister constituitur, qui est superior juniorum et fratrum. 3. In tirocinio est Manuductor, novitios in laboribus externis et exercitiis corporalibus manuducens et dirigens. 4. In collegiis datur gymnasii Praefectus, cui magis in rebus ad scholas et studia pertinentibus obtemperant. 5. Est Praefectus

ecclesiae, Sacrificiorum ordinem ac res ecclesiae ordinans. 6. Praefectus sanitatis, infirmorum valetudinem curans. 7. Culinae Praefectus, qui culinae praeest : et hi omnes potestatem nonnullam a Superiore communicatam habent, virgamque directionis certis in rebus tenent, in quibus, qui illis subduntur, velut oves sequuntur atque obediunt, haud tamen in aliis ad officium illorum non pertinentibus.

Praeclaram hanc obedientiam, qua subordinatis etiam praefectis paremus, aliquando in Ecclesia Dei et religionibus futuram in spiritu praevidisse videtur Isaias Propheta c. 11, 6, dum ait : *Habitabit lupus cum agno, et pardus cum hoedo accubabit ; vitulus et leo, et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos*, id est, in Ecclesia Dei gentiles et Judaei, barbari et Tartari, Indi et Europaei simul pacifice degent, posita barbarie et feritate et in religionibus bene ordinatis, ubi maxime viget spiritus Christi, videre est superbos et feroces evadere humiles et mites, e leonibus agnos, ita ut a parvulis et simplicibus regi se sinant : *Puer parvulus minabit eos*. Significat Isaias, ut exponit hic Cornelius a Lapide, in Ecclesia Christi et Religione fore summam humilitatem, pacem, subordinationem, et omnium obedientiam, sub quovis Praelato, etiam ignobili, indocto, atque imperfectionibus obnoxio. In quo sane obedientia illustrior, et parendi studium excellentius reperitur.

Hoc est quod contestabatur S. Franciscus Seraphicus, et de seipso libens fatebatur, ut scribit in ejus vita S. Bonaventura c. 6 : Inter alia quae dignanter mihi pietas divina concessit, hanc gratiam contulit, ut libenter unius horae novitio obedirem, si mihi in Praesidem daretur, atque antiquissimo et discretissimo fratri ; nam subditus Praelatum suum non ut hominem considerare debet, sed in eo illum, pro cujus est amore subjectus.

Quare non solum Praelatis primariis, verum etiam ab

illis potestatem vicariam habentibus animo libenti velut Christo Domino pareamus.

III. Virga Moysis divina.

III. Virga Moysis nomen quoque virgae divinae sortita est: nam ut sacer textus loquitur: *Portans* (Moyses) *virgam Dei in manu sua* (Ex. 4, 20). Virga Dei fuit; quoniam per eam Dominus adeo admiranda patravit prodigia, vere virga virtutis, virga prodigiosa ac thaumaturga, virga potestatis divinae, qua Moyses Nili aquas in sanguinem convertit, primogenitos in Aegypto extinxit, vapulavit Pharao, devocavit caelo grandinis tempestatem, profligavit exercitus, mare divisit viamque per illud tutam aperuit, regna occupavit, nec non de hostibus triumphos egit.

Si rursum active virgam hanc interpretemur: in Superiore est virga Dei, est potestas divina, a Numine supremo in illum derivata: *Non est enim potestas nisi a Deo* (Rom. 13, 1); et: *qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit* (ib. v. 2). Atque haec potestas non solum in Superioribus omnibus naturae ac gratiae donis large instructis, sed etiam in aliis elucescit: unde noster B. Aloysius, ut in ejus vita noviter Florentiae edita legitur, dicere solitus fuit, sibi gratius accidere iis subesse, qui minus corporis, animi et fortunae bonis sunt ornati, quia natura corrupta aegre talibus subest; at Deo ejusque personam sustinenti subesse, nulla seu natura seu fortuna recusat, cum ei cuncti serviant reges. Is vero qui Dei vices gerit, quo humilior est minoribusque ornamentis conspicuus, eo alienam vicariamque potestatem magis nudat, ac proinde clarius constat obsequia in illo non sistere, sed ad Deum divinamque potestatem pertingere, adeoque obsequia tali jucundius longe et gloriosus deferri.

Expertus id quoque fuit S. Franciscus Borgias e duce Gandiae Societatis nostrae religiosus, qui dextere virga hac uti noverat, de quo L. 4, vitae c. 3, legitur, in cunctis sibi praepositis potestatem divinam mentis oculis

fixe intuitum, sive donis caelestibus ornati viriqne praestantes forent, sive ex infimo fratrum, ut vocamus, coadjutorum ordine. Dum enim, ne in castigatione corporis excederet, a S. Ignatio Fratri Michaeli Marco subjectus esset, diligentissime ei parebat, non in victus duntaxat ratione, sed in omni etiam tuenda corporis valetudine: si Marcus mandabat, comedebat; si vetabat, abstinebat; si Marcus absens alteri potestatem commisisset, et illi parebat; sine ejus venia nec domo quidem egrediens. Unde vero exacta et prompta adeo obedientia? in Marco Christum Dominum intuebatur.

Quodsi passive virgam Dei virgam Mosaicam sumamus pro obedientia; si queras, cur illa in manu Moysis tot stupenda ediderit prodigia, respondet ecclesiastes apostolicus Joannes Paulus Oliva, exhortatione prima ad nostros Romae habita: *Quia legislatoris manui tractabilem se praebuit: Israelitas servavit, tyrannos demersit.* Sive enim ea Moyses aquas pecuteret, sive terrae pulverem commoveret, sive eam deprimeret, sive in caelum elevaret atque extenderet, *legislatoris manui tractabilem se praebuit*, et hac ratione admiranda patravit. Ita quoque si Superioris manui tractabiles nos exhibuerimus, si virga flexilis et ad nutum mobiles extiterimus, mira patrabimus, virtute obedientiae tanquam potentiae obedientialis. Etiamsi nec simus sublimitate doctrinae, et ingenii acumine Aristoteles aut Platones, nec eloquii et facundiae flumine Tullio aut Demostheni pares: si tamen instar virgae coryli in manu Superiorum ad omnia prompti fuerimus per obedientiam, apostolici zeli prodigia patrabimus; vincemus animos, expugnabimus vitia, animas Deo lucrabimur; nam *vir obediens loquetur victoriam* (Prov. 21, 28). Unde vel oculis nostris conspicimus, non raro, viros minus philosophica ac theologica scientia exornatos plures Deo animas lucrari, quam profundissima doctrina inclytos, ipsosque adeo in religione tirones

majori ardore ac fructu rudem popellum instruere fidei Christianae elementis, quam in Ordine religioso aetate provectos. Ante omnia vero caveamus, ne regentis dextera excidamus ; cum enim effectrix prodigiorum virga dextera Moysis excidit, continuo provoluta in pulvere in serpentem et draconem grandem mutata est, ita ut Moyses ipse perterrefactus aufugeret.

Idcirco, dilectissimi, virga Moysis corylina doceat nos 1. In Superioribus non considerare generis nobilitatem, non vitae virtutumque perfectionem, non ingenii felicitatem, non scientiae laudem ; sed Dei omnipotentis auctoritatem, et Christi Domini personam in Superiore relucentem. 2. Virgam Moysis pastoritiam seu Superioris potestatem respiciamus, honoremus, eidemque nos submittamus, sive eam manu praetulerit Superior summus, sive medius, sive infimus, sequamur simpliciter velut oves quacunque nos via duxerit. 3. Hac ratione virga seu potestas Superiorum, et ipsa quoque obedientia erit virga divina, magnaque in nobis ad gloriam Dei operabitur in animarum conversione et salute, praesertim si ad obedientiae nutum flexiles semper fuerimus. Loquemur victorias ac triumphos, et reipsa experiemur id, quod docet S. Augustinus et ex eo Doctor Angelicus, ac tradit Joannes XXII. Pontifex Maximus in extravag. Quorundam De verborum signif. *Paupertas magnum bonum est, majus integritas, sed maximum obedientia : quia prima rebus, secunda carni, tertia menti et animo dominantur:* et Mosaicae instar virgae, grandia per nos et et stupenda operatur.

REGULA XXXIX

DE SCRIPTIONE LITERARUM.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Ostendit varias cautelas in epistolis scribendis adhibendas.

THEMA : *Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem* (2 Petri 3, 1) ; vel ex regula : Si aliquis alteri scriberet etc.

Homo geminam quodammodo nactus est linguam, qua animi sui sensa depromit, puta linguam qua verba profert, et manum qua literas pingit: illa est lingua oris, hanc dexterae linguam cum Davide nuncupare poteris (Ps. 44, 2): *Lingua mea calamus scribae velociter scribentis;* vel ut clarius Aggaeus propheta exprimit: *Factum est verbum Domini in manu Aggaei* (Agg. 1, 1). Et veluti illa plurimorum vel emolumentorum vel detrimentorum scaturigo esse potest, ita pariter et haec; unde sequitur utramque rite esse gubernandam, imo magis referre videtur, ut sobrie prudenterque tractetur stilus quo scribimus, quam lingua qua verba proferimus: volant enim verba et nullum sui in aëre vestigium relinquunt; at vero quae chartae consignantur, extant atque perennant. Hinc orta est tanta Fundatorum Ordinum cura (et in primis S. Parentis nostri) caventium, ut literae nec absque facultate Superiorum scribantur aut accipiantur; neve vana aut noxia, sed utilia ac salutaria contineant; ut exhortatione praesenti exponemus.

I. Cautela ut literae scribantur cum venia Superiorum.

I. Prima cautela a S. Fundatoribus praescripta est, *Ne literae exarentur ac destinentur absque Superioris facultate*. Exegit hoc multis ante saeculis S. Augustinus in Regula c. 14, S. Benedictus in Regula c. 54, S. Fructuosus Episcopus in Regula c. 5, Carmelitae Constit. p. 1, c. 23, Carmelitae Discalceati S. Eliae p. 1. Const. c. 1, § 7, Carthusiani p. 2. Statut. c. 24, n. 17, Praedicatores Constit. dist. c. 17 (inter culpas graves numerant: si quis literas alicui miserit, vel sibi missas legerit, quas suo Praesidi ante non ostenderit), Capuccini, Clerici Regulares Theatini, Const. p. 3, c. 9, Clerici S. Pauli L. 2. Const. c. 1, aliaque plures. Quibus accedit S. Fundator noster p. 3. Const. c. 1 et in Exam. c. 4, § 6.

Duplex autem potissimum ratio ad hoc statuendum viros sanctos permovisse videtur; nimirum bonum commune religionis, et bonum privatum Religiosi scribentis: et quidem 1. Bonum commune: quanta enim Ordini cuivis incommoda ac detrimenta accerserentur, si subditi pro libitu literas ultro citroque mitterent de rebus externorum, de bellis Regum ac Principum; dum pro suo quisque affectu, contra hunc vel illum regem, multa exarat, quae si intercipiantur (ut non raro accidit), quantae inde Principum offensae, animi aversiones, aliaque damna nascuntur? 2. Bonum privatum scribentis: si enim cuivis absque facultate literas dare liceret; quantae occasiones tentationum, praesertim junioribus et tironibus, de suis difficultatibus cum parentibus et amicis per literas agentibus? quot distractiones, quot in studiis turbationes, quot in pietatis exercitiis impedimenta orirentur? Cur autem ejusmodi clancullariae literae scribuntur, nisi quia aliquid continent vel inconveniens, vel illicitum, vel noxium, quod Superiorem latere volumus? Jam enim recensentur defectus domi commissi, atque ita facile committitur detractio; jam patefiunt commotiones contra Superiorem, et est murmuratio; jam contra fra-

tres nostros querelae deponuntur, et est charitatis violatio.

Jure igitur vetatur absque facultate *cuiquam* scribere : sive sit persona Ordinis, sive sit extranea : ac multo magis si sint parentes aut sanguine propinquo juncti : et vel maxime si sint personae alterius sexus, olim notae aut familiares, id enim periculo majori obnoxium est ; facile enim antiqua renovatur amicitia et animae periculum accersitur. *Crebra munuscula.... blandasque et dulces litterulas sanctus amor non habet,* ait *S. Hieronymus* Ep. 52 al. 2, ad Nepotianum n. 5 (ML. 22, 532).

Neque id solum intelligendum est de literis clausis, verum etiam de apertis, syngraphis, memorialibus et schediasmatis. Quemadmodum declaravit A. R. P. Mutius Vitelleschus, 6tus Societatis nostrae Generalis, anno 1630 ad Provinciam Tolosanam haec scribens : *Schedulae nequeunt scribi sine venia, juxta regulam, quia sunt literae breviores.* Idem recripsit A. R. P. Claudius Aquaviva, 5tus Societatis Generalis, ad Congregationem Provincialem Venetam ; vetans absque facultate scribi memorialia, chirographa, schedulas. Idem PP. Praedicatores in Conventu Generali hic Triviris habito anno 1289 statuunt : *Inhibemus,* inquiunt, *litteras, vel schedulas, vel alia quaevis memorialia.* Et ratio est prima, quia in memoriali parvo eadem exarari queunt, quae in majore epistola. Secunda ratio est : Si apertum fit, hoc quoque incommodi adfert, quod non ab illo duntaxat, ad quem destinatur, verum etiam a tabellario et aliis, quibus ille ostenderit, legi queat ; adeoque plus saepe mali ex eo, quam ex literis promanare valet. Ex quibus liquet, clanculariam omnem scriptionem, sive apertis, sive clausis fiat literis, omni studio evitandam, ne tum Ordini, tum scribenti damna recensita obveniant.

II. Cautela ut non absque facultate legantur aliunde missae.

II. Altera cautela a fundatoribus adhiberi jussa est, ut literae ad nos ab aliis missae prius Superiori exhibeantur,

qui eas lectas aut non lectas tradat, prout in Domino expedire judicaverit ; nosque ad utrumque indifferentiam praeferamus. Legitur id quoque cautum sub poena in regula S. Augustini reg. 9, et idem S. Bonaventura p. 1, speculi c. 4, praescribit novitiis ; et suis alumnis aliorum Ordinum regula. Ratio est 1) Ne forte literae quidquam contineant, quod tentationem parare valeat ; 2) ut Superiores subditos suos praemunire queant, si quaepiam scienda quidem, sed cum detrimento spiritus conjuncta, literis contineantur ; 3) ut subditi affectum inordinatum et curiositatem abnegent, dum literas esse allatas resciunt, idque ad Dei majorem gloriam et virtutis profectum.

Refert *Cassianus* De coenob. instit. l. 5 c. 32 (ML. 49, 248) de sene quodam : huic cum aliquando epistolae patris ac matris, amicorumque multorum de provincia Ponti transmissae fuissent, accipiens grandem fasciculum literarum, diuque apud semetipsum volvens dixit : Quantarum cogitationum causa erit mihi istarum lectio ! quae me vel ad inane gaudium, vel ad tristitias infructuosas impellent ? Quantis diebus, horum recordatione, quae scripserunt, intentionem pectoris mei a proposito contemplationis revocabunt ? Atque haec animo volvens literas minime reseratas igni tradidit cremandas. Non absimile est quod de S. Ignatio recenset Ribadeneira. L. 5, vitae c. 1. Quamobrem vero ista ? Ut scilicet amorem magis magisque a sanguine junctis avellerent et curiositatem abnegarent.

III. Literae non contineant aliena a viro religioso.

III. Tertia cautela est : ut literarum materia a viro religioso non sit aliena : hinc ut docent nos monita generalia n. 4, *curandum est diligenter, ne de saecularibus negotiis, aut inutilibus, aut ab eo qui scribit alienis, literae quidquam contineant; cujusmodi essent rumusculi, nuntii de rebus viro religioso non consentaneis ; quin etiam formae quaedam scribendi et figurae locutionesque*

saecularem et aulicam consuetudinem olentes, inania officia, et affectatae assentatiunculae, et id genus alia, quae haud parum dedecent. S. Hieronymus Epist. 87. Monacho incongruum esse censebat, *latere corpore, et lingua per totum orbem vagari.* Quis neget inconveniens esse cuivis religioso, Deo rebusque sacris consecrato, urbes, emporia, oppida et regna in hemisphaerio nostro sita mente pervagari, rumores expiscari, iis chartas implere, ut se aliosque iis inaniter pascat ? O quot temporis nobilissimi horae hac ratione dilapidantur, quae melius aeternitati consecrarentur ? Quid, obsecro, ad nos negotia saecularia, ut iis nos intricemus, aut iis scribendis tempus pretiosum ad praemia sempiterna nobis comparanda concessum frivole insumamus ? *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus,* ait Apostolus 2. Tim. 2, 4. Quid ad nos aliena, inutilia, otiosa, rumores ficti falsaque nuntia ? sane, quemadmodum ea os religiosum profari nefas est, ita quoque calamo ejusmodi exarare omnino est indecens. Neque opponas ejusmodi literis amicitiam coli, charitatem foveri atque conservari. Negat enim id S. Gregorius et Symmachus ; qui veram amicitiam conjunctionemque christianam literarum garrulitate et chartis haud indigere asserit : L. 4. Epist. 28. *Facit securitas mea, ut diligi me etiam a tacente non ambigam : ergo amicitiae nostrae fiducia non ex literis pendeat.* Si ne amicitia quidem ex literis pendet sanctitate plenis, quales dabat S. Gregorius ad Symmachum ; quanto minus ab otiosis, inutilibus, curiosis, saecularium nugis aut quisquiliis scatentibus pendebit ? *Nunquid quia lingua tacuit,* ait *S. Gregorius* Homil. 34, in Evang. (ML. 76, 1246) *ardere charitas cessavit ?... Et sol cum nube tegitur, non videtur in terra, et tamen ardet in caelo : sic esse occupata charitas solet, et intus vim sui ardoris exerit, et foris flammas operis non ostendit.* Verum demus amicitiam charitatemque conservari literis ; id

sane uberius meliusque literae religioso consentaneae, quam ab ejus statu alienae praestabunt.

IV. Literae spirent pietatem.

IV. Quarta cautela in literis exaratis adhibenda est, ut et res quae scribitur, ac scribendi methodus, legenti et scribenti ad profectum in virtute prosit, et utrumque aedificet. Postulant id a nobis monita generalia n. 4, citata: ubi jubent: *ita a nostris scribendum, ut non res solum, sed ipse etiam scribendi modus aedificationi sit legenti.* Tunc autem literae nostrae aedificationi sunt legentibus, si non vana, non curiosa, non ludrica et jocosa, sed seria, sed spiritualia ac sancta tractent; quibus aut moestos solatio recreemus, aut afflictos ad patientiam excitemus; aut tepidos ad amorem divinum et perfectionis studium animemus, aut rudes ignarosque rerum caelestium scientia instruamus. Tales, quae id praestiterunt, fuere epistolae S. Cypriani Carthaginensis Episcopi ad S. Cornelium Papam, et vicissim hujus ad illum. Tales fuere epistolae S. Chrysogoni M. ad S. Anastasiam afflictam vinctamque. Tales S. Chrysostomi ad S. Olimpiadem magni nominis devotam, quam in fide virtuteque firmavit. Quantum luminis mutuo literarum commercio sibi attulere S. Basilius et S. Gregorius Nazianzenus, S. Hieronymus et S. Augustinus? Quid de M. Gregorii, et M. Leonis, quid de melliflui Bernardi, sapientis Paulini Nolani, religiosissimi Petri Damiani, aliorumque pientissimis literis dicemus? Quid denique de literis S. P. N. Ignatii? Eae quid in animis nostrorum effecerint, legere licet in ejus vita apud Patrem Bartoli L. 4, n. 17.

Quanta vis et energia vel una epistolae paulinae sententia extitit, cujus illustre trophaeum Augustinus fuit, quem illa e libidinum coeno extractum, e Manichaeo catholicum, ex hoste romanae fidei propugnatorem ac magistrum reddidit: vix enim perditus juvenis sub arbore considens Paulum in manus sumpserat, ac celebre illud

ejus ad Romanos scriptum axioma legerat: *Sicut in die honeste ambulemus, non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitiis; non in contentione et aemulatione; sed induimini Dominum Jesum Christum; et carnis curam ne feceritis in desideriis. Nec ultra*, inquit, *volui legere; nec opus erat. Statim quippe cum fine hujusce sententiae quasi luce securitatis infusa cordi meo, omnes dubitationis tenebrae diffugerunt.* Confess. l. 8, c. 12 (ML. 32, 762). Et de lectione Psalmi loquens pergit: *Exclamabam legens haec foris, et agnoscens intus, nec volebam multiplicari terrenis bonis..., cum haberem in aeterna simplicitate aliud frumentum, vinum et oleum* (l. c. l. 9, c. 4, ML. 32, 768). Itaque Augustini conversi decus Ecclesia non tam eloquentiae Ambrosii, perpetuisque Monicae matris lacrimis adscripsit, quam Pauli epistolae, quae fornacis instar ardentissimae sordes expurgavit, vile plumbum in purissimum aurum, haereticum impurumque hominem in admirabilem theologum et sanctissimum praesulem efformavit. *Exclamabam haec legens foris, et agnoscens intus.*

Quanta efficacia, imo et potentia in qualibet Augustini manu exarata pagina, quae non tam legentibus suadebat, quam imperabat, saeculi fastum ponere, honorum insignia calcare, fasces abjicere, patrimonia ampla larga manu in egentes erogare, ut sibi accidisse *S. Paulinus* testatur (epist. 4, al. 41, n. 1, ML. 61, 164): *Charitas Christi... te per literas tuas visceribus meis intimavit, quas et de scholasticis facultatibus affluentes et de caelestibus favis dulces, ut animae meae medicas et altrices teneo:..... O vere sal terrae, quo praecordia nostra, ne possint saeculi evanescere errore, condiuntur.* O si tales nostrae forent, quas mittimus, tabellae! O si animarum forent medicae et altrices; quae instar alexipharmaci animae morbos depellerent, aut instar vitalis ligni adversus mortis pericula praesidium afferrent, aut instar

mannae famem sitimque justitiae alerent, ac enutrirent, aut instar salis animas respergerent, atque a vitiorum corruptione praeservarent!

Pudore merito suffunduntur religiosi, dum saecularium chartas spiritu plenas perlegunt, suas vero velut mortuas, aridas, spirituque vitali destitutas intuentur. Aspiciant non gentium Doctorem, non rectorem animarum, sed equestris Ordinis hominem, gladio cinctum, lorica et casside protectum, Pammachium dico: de quo *S. Hieronymus* scripto hoc judicium tulit: *Simplices epistolae tuae olent Prophetas, Apostolos spirant.* Epist. 65 (al. 26) n. 9 (ML. 22, 644) ad Pammach. Cedo jam, si milites cataphracti literas suas novae, veterisque legis sententiis animant; quae ignominia, quod probrum erit religioso, in Christi schola educato, Evangelii lacte nutrito, epistolas omni virtutis ac pietatis succo destitutas exarare? Is qui hostium sanguine manus cruentat, arces inimicas expugnat, populos sub jugum mittit, Evangelistarum tonitruis personat, et Prophetarum fulminibus armatur: *epistolae tuae olent prophetas, apostolos spirant:* et religiosus, Christi miles, Crucifixi assecla, Evangelii praeco, chartas circumquaquae mittit non prophetarum oracula, non Apostolorum acroamata, sed novorum rumusculorum et figmentorum mendacia crepantes et buccinantes. O quale hoc dedecus et ratio agendi praepostera.

Quapropter, dilectissimi, ne id nobis dedecoris accersamus, antedictas in literarum conscriptione quatuor cautelas ad amussim observemus: 1) Nunquam clancularias, insciis Praesidibus nostris, literas destinemus; sed alveum communem ac consuetum teneamus, adeo ut nec chirographum, nec schediasma, nec memoriale, ut vocamus, absque facultate amandemus, sive ad nostros, sive ad externos, et minime ad sequioris sexus personas, ne aut Religioni, aut nobismet ipsis temporale vel spiri-

tuale nocumentum afferamus. 2) Idem in literis accipiendis et absque Superiorum venia non aperiendis observemus, ut tentationibus ac periculis occurramus. 3) Procul sint ab epistolis nostris ea quae a statu nostro aliena sunt, procul rumusculi et nuntii nobis non consentanei, procul saecularia negotia, regum bella, principum matrimonia, inania officia, assentatiunculae, aulicae verborum phalerae aliaque religiosos dedecentia. Sed 4) discamus a sanctis Apostolis, discamus ab Ecclesiae sanctae Doctoribus, Patribusque venerandis, quin et a Pammachio viro militari, quae materia, quae forma epistolarum nostrarum esse debeat, ut nimirum religiosam simplicitatem, pietatem, virtutem praeferant, oleant Prophetas, Apostolos spirent. Neque id difficile accidet, si spiritu Dei pleni fuerimus : ex abundantia cordis lingua loquitur, calamus scribit ; sed omnino facile erit, si de nobis dici queat quod Paulus de Corinthiis : *Epistola nostra vos estis,... scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi* (2 Cor. 3, 2. 3).

REGULA XL

DE REDDENDA RATIONE CONSCIENTIAE.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Tradit conditiones rationis conscientiae [1].

THEMA : *Effundite coram illo corda vestra* (Ps. 61, 9) ; vel : *Conscientia magna cum humilitate et charitate manifestanda est* (Reg. 40).

Thematis allegati verba a Vate coronato instinctu Spiritus Sancti prolata, triplici sensu non incongrue

(1) Haec et sequentes exhortationes de ratione conscientiae et

exponuntur. 1) *Effundite coram illo* (Deo scilicet) *corda vestra*, per orationem, id est, in oratione, desideria, gemitus, necessitates et afflictiones; gemitus, necessitates et afflictiones vestras coram Deo plene declarate. Hac ratione David ipse Ps. 141, 3, inquit: *Effundo in conspectu ejus orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronuntio.* Ita pariter Anna Heli Pontifici respondebat: *Mulier infelix nimis sum ego, vinumque et omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini* (1 Reg. 1, 15). 2) S. Ambrosii et Hugonis Cardinalis expositio est: *Effundite coram illo corda vestra* per exhomologesin. Cor etenim peccatoris, cloacae ac sentinae instar, peccatorum sordibus stercoribusque oppletum est; cui Dominus purum gratiae divinae liquorem haudquaquam infundit, nisi peccator ope sacramenti poenitentiae delictorum sordes evacuet atque effundat. 3) Intelligi quoque recte potest dicta Davidis cohortatio de ratione conscientiae, quae in Societate aliisque Ordinibus Praelatis redditur: *Effundite coram illo* (Praelato aut Superiore) *corda vestra*, ut tanquam Superior vos cognoscat et dirigat, tanquam medicus vos curet, et sollicitudine paterna vobis

---

sui manifestatione etiam nunc valent quidem quoad Ordines virorum clericorum; quoad Ordines seu religiosas Congregationes mulierum, atque etiam virorum omnino laicales oportet plane observetur decretum S. Congr. Ep. et Reg. *Quemadmodum* d. d. 17 dec. 1890, ita ut in his Institutis subditis plane *liberum* sit intimam suam conscientiam Superioribus seu Superiorissis pandere aut non pandere. Verum ne pro horum quidem instructione hae exhortationes inutiles sunt. Quamquam enim Superiorissis fas non est, ad intimam illam conscientiae manifestationem sibi faciendam ullo modo urgere: urgenda tamen valde est talis sincera et candida conscientiae manifestatio confessario vel spirituali directori facienda; qui pro re nata exhortabitur aut etiam obligabit ad certarum rerum manifestationem erga Superiorem seu Superiorissam.

tanquam pater provideat : atque ut id melius praestetis, tres rationis conscientiae conditiones, sive virtutes, scilicet puritatem, humilitatem et charitatem, praesenti dictione declarabimus.

I. Conscientia manifestanda cum sinceritate ut Superiori.

I. R. P. Claudius Aquaviva sextus Societatis nostrae Generalis Praepositus in praeclarissimis industriis suis cap. 9 tria rationis conscientiae impedimenta recenset, scilicet superbiam, profunditatem, seu candoris et charitatis defectum, atque inanem incommodi secuturi timorem. Tribus autem hisce vitiis seu defectibus sanctus fundator noster in regula praesente tres e diametro opponit virtutes, nempe humilitatem superbiae, puritatem profunditati, et charitatem timori. Quas explicare necesse est : incipimus autem a puritate.

Effunditè coram illo corda vestra. Finis hujus manifestationis est, ut Superior subditos sibi commissos probe cognoscat, atque sine detrimento salutis eorum dirigat. Sunt in Societate variae missiones, varia officia et ministeria inter heterodoxos et orthodoxos, inter paganos et christianos; sunt in aliis ordinibus variae quoque grangiae, praepositurae, parochiae, missiones, domicilia, et bona monasteriorum foris administranda et procuranda, ad quae diversi applicandi ac destinandi sunt; id autem secure et commode semper fieri nequit, nisi Superior plenam suorum cognitionem adeptus sit: hujus enim cognitionis defectu continget facile nonneminem eo loco collocari, in quo magna labendi occasio, et multa tentationum periculosarum materia se offerat, ad quam eo missus vehementi impetu et animi inclinatione rapiatur, ac in ruinam praecipitetur. Ne id accidat, *effundite coram illo corda vestra;* et magna puritate, charitate, sinceritate, Praesidi tanquam animarum rectori cordis sinus et latentes in eo inclinationes pravas detegite.

Ad idem praestandum hortatur Jeremias propheta Thren. 2, 19 dum ait: *Effunde sicut aquam cor tuum.*

Quam sententiam Hugo explicat: Cor, inquit, effunde: non sicut lac, cujus color remanet; non sicut vinum, cujus odor remanet; non sicut mel, cujus sapor remanet; sed sicut aquam, de qua, cum effusa fuerit, nihil remanet. Pari modo effunde de corde tuo passionum tumultus, propensionum pondus, et robur vitiorum, ut nec color remaneat in signis exterioribus, nec odor in verbis, nec sapor in affectibus, quem non effundas atque aperias, dicens et statuens cum Isaia (c. 14, 22): *Perdam Babylonis nomen, et reliquias; et germen, et progeniem, dicit Dominus. Cor nostrum effundimus*, ait S. Ambrosius, *quando omnes cogitationes et voluntates cordis nostri alicui aperimus*, ut nimirum praemuniamur, defendamur et custodiamur. O quot recenseri possent in variis religiosis Ordinibus, qui claritatis defectu turpiter corruere?

S. Dorotheus, in vita spirituali omnique asceseos genere longe versatissimus, diserte affirmat nullam aliam causam quaerendam lapsus omnium, quam quod Superioribus se clare non detexerint, nec motus animi, moresque ad medelam obtinendam manifestarint. Ac proinde veteres ascetae tanta hac in parte accuratione erant, ut S. Joannes Climacus scriptum reliquerit (gradu 4), se in quopiam monasterio monachum spectasse libello instructum, in quo omnem conscientiae suae rationem consignaret ad eandem archimandritae manifestandam. Additque, idem reliquis monachis in more positum fuisse. Et recte id quidem: secure graditur, qui a Superioribus ducitur; ruinae exponitur quisquis, iis relictis, judicio proprio innititur. *Aperi cogitationes tuas Patribus tuis*, inquiebat Abbas Isaias, *et gratia Dei protegat te:* quae, eo neglecto, te deseret: ut asserere non dubitavit S. Vincentius Tract. de vita spirit. *Christus*, inquit, *nunquam suam gratiam ministrabit illi, qui, cum habeat in via perfectionis ductorem, negligat ductum ejus. Haec manifestatio ex ductu obedientiae via regia est homines ad summitatem scalae deducens, cui Deus innixus.*

Etenim gratissima Deo accidit haec claritas, et cum Superioribus Christi vicariis sinceritas: cum enim ipse sit puritas et veritas summa, animis sinceris apertisque ac veritatis amantibus vel maxime delectatur: quemadmodum huic virtuti contraria obscuritas plurimum ipsi displicet, et daemoni arridet, teste *S. Dorotheo* ante laudato, Doctr. 5, c. 3 (MG. 88, 1680): *Cacodaemon de eo sibi maxime gratulatur, qui duce et gubernatore caret;* adeoque proprii judicii ductum sequitur. Ita in primis de uno fratre gaudio perfundebatur, de quo S. Macario Abbati retulit: *Habeo unum e fratribus tuis, quem velut turbinem pro libitu verso.* Macarius, ejus accepto nomine, accersitum et diu restitatorem tandem fateri coegit quod res erat, et quo in cardine versaretur, quibus pravarum cogitationum insultibus quateretur; iisque detectis, correctus et quieti restitutus ea animi deinceps constantia fuit, ut daemon in eum tanquam aliis duriorem maledicta evomeret. *Igitur effundite coram illo,* seu Superiore, seu conscientiae arbitro, *corda vestra,* et tuti eritis, daemonumque victores evadetis.

II. Cum humilitate, ut medico.

II. Proxima conditio, seu virtus in ratione conscientiae, et superbiae contraria, est humilitas; qua Superiori, sive Provinciali, sive locali, sive conscientiae directori animi plagas et vulnera detegimus. *Effundite coram illo corda vestra.* Verum, habet, inquis, haec effusio cordis, haec sui pectoris denudatio et arcanorum mentis manifestatio difficultatem suam ex verecundia et pudore ortam; qua quisque miserias suas aperire refugit. At huic remorae humilitatis clypeum oppone: et scito, Praesidem tuum medici partes agere; ac proinde coram spirituali hoc archiatro instar infirmi morbis corporis oppressi te gere. Quid praestat aegrotus, dum medicum adsciscit? Annon morbum et morbi causas atque origines, et si forte pluribus infirmitatibus jactetur, singulas aperit? Annon et morbi tempus, et humorum temperiem, seu comple-

xionem propriam exacte exponit: magno alioquin vitae periculo exponendus, si medicum informatione debita haud instrueret. Imo annon quandoque secretiores etiam partes, non absque rubore, medico ostenduntur ut curentur? Pari ergo methodo aegritudines spirtuales, animique dispositiones, tam praesentes quam praeteritas explica, ut sanentur: nam ut docet *S. Hieronymus* super Eccles. 10, 11: *Quod ignorat medicina non sanat* (ML. 23, 1096).

Quapropter recte monet Ecclesiasticus (18, 20): *Ante languorem adhibe medicinam:* quemadmodum enim ante languorem corporis adhibes antidota, alexipharmaca, ac praeservativa; ita quoque et multo magis in morbis animae adhibe medicinam: sed qualem? Cum humilitate, cum candore et puritate intimos mentis tuae sinus ac recessus Praesidi aut conscientiae directori aperi, ut morbi et mortis pericula praevertat; nec ulla te verecundia absterreat: ut enim l. c. v. 21 idem Ecclesiasticus suadet: *Ante languorem humilia te.* Sensus literalis est, ante languorem oportere sobriam vitam ducere, abstinentia corpus macerare, atque ita se humiliare; ne quis in morbum prolabatur: jam vero, si haud difficile reputatur, ad praeveniendam aegritudinem corporis, sobrietate cibi potusque corpus humiliare; quis sanum esse consilium infitias ierit sese coram Deo et Superiore deprimere? Quae sane Deo gratissima, hominique utilissima est humilitas.

Ante languorem humilia te. Humilias te, dum devicto rubore cor tuum effundis: quae cordis effusio seu manifestatio pharmacum tibi, medelamque præstantissimam et multiplicem exhibet. Quid enim? Medicinam praeservativam desideras? Conscientiae manifestatio a vitiorum morbis et tentationibus custodit. Purgativam optas? A peccatorum et culparum sordibus emaculat. Vis conservativam? Sanitatem acquisitam in flore et vigore suo tuetur. Confortativam cupis? Vires animae in exercitio

virtutum praesertim humilitatis corroborat. Denique si emollitivam ac lenitivam malis, illa Deum emollit, propitium reddit ac placat, ut eo majoribus te cumulet favoribus et gratiis, quo candidioris pectoris, mentisque demissioris et fidelioris erga vicarios suos te deprehenderit : id quod antedictis Ecclesiastici verbis Spiritus Sanctus insinuat, dum mox subtexit : *Ante languorem adhibe medicinam, et ante judicium interroga teipsum ; et in conspectu Altissimi invenies propitiationem.* l. c. Quis igitur, ut hac medela gaudeat, ante languorem se humiliare, sinusque cordis aperire recuset ?

Hanc sane manifestationis sui humilitatem miris praeconiis exornant et commendant sancti Patres Basilius, Ambrosius, Hieronymus, Bernardus, Gregorius, Benedictus et alii : dum eam multorum meritorum et coronarum caelestium causam, veraeque demissionis notam ac tesseram esse profitentur. Existimas fortasse genuina humilitatis virtute praeditum esse te, cum ea tamen careas. Probam ejus desideras ? Clarissima conscientiae manifestatio, ejusque sinceritas et claritas, aut ejusdem obscuritas tibi praebebit. Recte enim *Cassianus* De coenob. instit. l. 4, c. 39 (ML. 49, 199) inter humilitatis verae indicia illam secundo loco recenset : *Humilitas his indiciis comprobatur :... secundo, si non solum actuum suorum, verum etiam cogitationum nihil suum celaverit seniorem.* Abbas vero Moyses collat. 2, c. 10 (ib. col. 537) primo eam loco collocat, dicens : *Vera discretio nonnisi vera humilitate conquiritur : cujus humilitatis haec erit prima probatio, si universa non solum quae agenda sunt, sed etiam quae cogitantur, seniorum reserventur examini.* Adstipulatur S. Patriarcha Benedictus in reg. c. 7, asserens : *Quintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo advenientes, vel mala a se absconse commissa per humilem confessionem Abbatem non celaverit suum.* S. quoque

Gregorius M. humilem ejusmodi candorem magnis effert laudibus; et in primis eam in sancto Job prae aliis virtutibus commendat: *Mirentur*, inquit, *in eo, qui volunt, castitatis continentiam, mirentur integritatem justitiae, mirentur viscera pietatis; ego in eo non minus admiror confessionem humillimam peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum* (Moral. l. 22 c. 15 n. 34 ML. 76, 233).

Haec igitur altera est conditio et virtus rationis conscientiae, ut eam, veluti medico, humilitate magna aperiamus, et ante vel post languorem nos humiliemus, quo Dei gratiam animae sanitatem et amissam recuperemus, et recuperatam conservemus. Ut enim loquitur *S. Cyprianus* l. de zelo et livore c. 9 (ML. 4, 644): *Facilis cura est, ubi plaga perspicua est, et cito ad sanitatem, medela subveniente, perducitur vulnus, quod videtur.*

III. Cum charitate ut patri.

III. Tertia conditio et virtus, impedimento tertio, scilicet metui incommodorum futurorum opposita, est charitas: *Magna cum charitate se aperiant*, ait S. Ignatius. Charitas foras mittit timorem; charitas non cogitat malum, non suspicionibus movetur, non perturbationibus agitatur; non metuit ex manifestatione sui contemptum, non depressionem, non abalienationem animi, non alia incommoda: quoniam revelat sua vulnera Superiori non ut judici et vindici, sed ut patri et amico, qui compassione tangitur, qui opem adferre conatur, solatium impertit, atque ad meliora dirigit; imo instar benevolentissimi Parentis puerum aegrum aut vulneratum non ira et furore, sed dolore et compassione prosequitur.

Effundite ergo *coram illo corda vestra:* ejus latibula detegite; quidquid mali absconditum est, in sinum paternum conjicite, et instar pueri spinam pedi infixam gerentis absque incommodi metu ad paternam manum, ut eximat, recurrite. Magnum profecto beneficium est fidelem nancisci amicum in rebus hujus saeculi, cui cordis

tui arcana tuto possis committere, cujus consilium sequi, cujus opem expectare valeas. Res autem animae potiores sunt, majoribus difficultatibus patent, pluribus discriminibus expositae sunt. Quidni igitur fidelem amicum, qui nos instituat, juvet, tueatur ac dirigat, magni aestimemus? Quis autem amicus sollicitudine et vigilantia, fidelitate et sapientia praestantior Praelato, a Deo in patrem, praeceptorem ac ducem nobis assignato, rationemque de nobis nostrique cura reddituro? Quamobrem igitur ab illius oculis nos abscondemus, et instar Adae conspectum illius fugiemus? Expandamus praeclarissima Divi *Augustini* verba [i. e. op. spurii] de amicitia c. 5 (ML. 40, 834) : *Quae felicitas, quae securitas, quae iucunditas est habere cum quo aeque audeas loqui, ut tibi; cui confiteri non timeas, si quid delinqueris; cui non erubescas revelare in spiritualibus si quid profeceris; cui cordis tui omnia secreta committas, et commendes consilia? — Amicus fidelis,* ait Sapiens, *medicamentum vitae* (Eccli. 6, 16). *Non enim validior, nec efficacior vulneribus nostris est medicina, quam habere qui omni incommodo occurrat compatiens, omni commodo occurrat congratulans, ut junctis humeris onera sua invicem tolerent.*

Effundite, igitur, *coram illo corda vestra* tanquam filii coram patre amantissimo : sane vidimus non raro accurrentes ad Superiorem, ut morbos suos aperiant, sola manifestatione sanatos ; diabolus enim libens piscatur in turbido, et in tenebris ambulat, detectus autem fugit, ipsaque culpa humilitate et confessione lassescit. Veluti apud Climacum Scala parad., gradu 4, et apud Cassianum coll. 2, c. 11, exempla luculenta testantur.

Quocirca, charissimi, dum suis temporibus conscientiae ratio reddenda est, tria praedicta spiritualis profectus impedimenta, profunditatem, superbiam, et incommodi secuturi metum procul amandate ; et vice

versa oppositas virtutes assequi contendite. 1. *Effundite coram illo corda vestra* cum puritate et sinceritate; generale enim et evidens indicium diabolicae cogitationis esse pronuntiat Cassianus, si eam seniori aperire confundamini. Veterum ascetarum more sicut aquam passiones, perturbationes, propensiones, cogitationes et affectiones effundere et revelare non reformidate; ita Deo quidem rem longe gratissimam, daemoni autem invisissimam praestabitis. 2. Deinde *effundite coram illo corda vestra* tanquam infirmi coram medico nulla verecundia aut pudore retardati; quemadmodum aegri corpore occultissima sua mala pandere non verentur. Ante languorem, in languore, post languorem medicinam adhibete; humilitatem sectamini, ita multiplicem medelam invenietis. *Aliter quippe subtilissimus diabolus illudere vel dejicere juniorem non poterit, nisi cum eum per arrogantiam sive per verecundiam ad cogitationum suarum velamen illexerit. Generale namque et evidens indicium diabolicae cogitationis esse pronunciant, si eam confundamus Superiori aperire:* ait *Cassianus* De coenob. inst. l. 4, c. 9 (ML. 49, 162). 3. Denique *effundite coram illo corda vestra* tanquam coram patre, a cujus benevola manu auxilium, non incommodum vobis expectandum est: *Effundite,* ait S. Augustinus in Ps. 61, n. 14 (ML. 36, 739), *coram illo corda vestra: nolite corda vestra retinere intra corda vestra, effundite coram illo corda vestra; non perit quod effunditis: Ille enim susceptor meus. Si suscipit, quid timetis effundere?*

REGULA XLI

DE MANIFESTATIONE SUI

EXHORTATIO I

Ostendit a subditis tentationes, defectus, poenitentiae opera, devotionis exercitia ac virtutes Superioribus manifestanda esse.

THEMA : *En, lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt* (Cant. 3, 7) ; vel : *Nullam debent celare tentationem* (Reg. 41).

Sociae sponsae, magnificentiam ac splendorem Salomonis laudibus celebraturae, inter cetera magnalia lectulum ejus apud sponsam depraedicant, dum in Cantico Canticorum 3, 7-8 inquiunt: *En, lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi; uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.* In sensu literali, rex Salomon ejusmodi stipatores habuit sexaginta, quemadmodum David parens ejus triginta numeravit, qui eum diu noctuque custodirent, quomodo hodiedum Helvetii Pontificem, aliosque Principes custodiunt.

At in sensu mystico ac tropologico verus Salomon est Christus Dominus, Salvator noster, Rex pacificus, cujus lectulus, ut S. Gregorius et Venerabilis Beda docet, est anima quieta a rebus terrenis et mundi tumultibus separata, quae fluctus passionum edomat, ut pace et tranquillitate gaudeat. In ejusmodi anima Deo dedita et a mundo avulsa Christus Dominus velut in molli lectulo requiescit, quam et 60 *fortes ambiunt* curaque solerti custodiunt. At quinam illi? *Fortes* hi sunt Angeli (ait Aponius) qui nos custodiunt. *Fortes,* inquit Philo Carpathius, sunt Sancti

tum in mundo viventes, tum Beati in caelo, qui meritis, verbis et exemplis suis nos tutantur. Verum ad intentum nostrum *Fortes* sunt (ut exponit S. Gregorius et Cassiodorus) Superiores, doctores, instructores, et conscientiae directores, qui pro animabus sibi commissis vigilant, easque ab hostibus ac tentationibus defendunt. *Omnes ad bella doctissimi,* in bello enim spirituali adversus mundum, carnem, daemonem perquam sunt periti. *Omnes tenentes gladios,* sed quosnam? Gladius est verbum Dei, *vivus est enim sermo Dei, ... penetrabilior omni gladio ancipiti* (Hebr. 4, 12). Gladius est oratio, qua fugantur timores nocturni. Gladius est mortificatio aliaque media et alexipharmaca spiritualia. His igitur fortibus pro nobis vigilantibus curamque nostri gerentibus, si illis candide et sincere, ut exhortatione praecedente exposuimus, mentis nostrae arcana aperuerimus, secure dormiemus et quiescemus. Quare sicut priore dictione manifestationis conditiones et virtutes, ita in praesenti materiam, seu res manifestandas exponemus.

I. Manifestandae sunt tentationes.

I. Lectulum veri Salomonis, id est, animam Deo consecratam hostes infernales tanquam leones rugientes circumeunt, ut devorent, inquietent, et tentationibus suis ad peccata pertrahant: Unde vigilandum est Superioribus et directoribus, ut defendant, et *timores nocturnos* expellant: *Uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.* l. c. *Nocturni quippe timores sunt insidiae tentationis occultae,* ait *S. Gregorius.* Moral. l. 20 c. 3 n. 8 (ML. 76, 139). Quo autem pacto Superiores ac directores occultas hasce retundent insidias, nisi hae ipsis aperiantur? Unde S. Ignatius Reg. 41. *Nullam debent celare tentationem, quam praefecto rerum spiritualium, vel confessario, vel Superiori non aperiant.* Nequam spiritus id habent proprium, ut omnes quidem, sed non uniformiter omnes tentent; observant enim loca congrua, tempora apta et singulorun naturas, ut ad suum, quos

tentant, consensum pertrahant : callida enim arte unicuique, Deo permittente, secundum gradum suum, ad decipiendum laqueos tendunt. *Incipientes namque* (ut docet *S. Laurentius Justitianus* L. de discipl. c. 12.) *et noviter introductos impugnant de difficultate spiritualis belli, de austeritate vitae, de asperitate poenitentiae, de memoria praeteritarum delectationum, de affectione parentum, de sodalium et amicorum lasciva conversatione, de instabilitate status, de tentatione et laboriosa impugnatione, de multorum casu, qui coeperunt nec perseverarunt, et de impossibilitate perseverantiae usque ad vitae terminum.* Ad quid in hac lucta consilii ? *Nullam debent celare tentationem, quam non aperiant.* Si aperiatur duntaxat, collabascet.

Nec solum tirones novellos in via Domini impugnant tartarei spiritus ; verum etiam (ut pergit idem S. Laurentius Justitianus) *contra vero proficientes nimio furore bacchantur. Nam adversus eos omnium tentationum genera (si permissi sunt) irruere faciunt. Pronos ipsos ad iracundiam, ad elationem, ad gulam, et ad singula quaeque vitia reddunt : praecipue tamen ad fornicationem. Non diebus, non noctibus ab illis secedunt. Nimia enim invidiae face succensi, de eorum profectibus graviter cruciantur. Propterea tanquam rugientes saevique leones, sine ulla requie infesti sunt militibus Christi generose certantibus, si quo modo eos impingant in consensus delictorum.* Imo nec viros perfectos deserunt tentationum impetus, et quidem longe graviores et vehementiores contra eos non raro insurgunt. Ut Sanctus Antonius, Sanctus Hilarion, Sanctus Macarius, aliique Sancti experientia didicere. At quid in omnibus solatii ac remedii ? Non minimum est, quod suggerit Sanctus Ignatius : *Nullam debent celare tentationem, quam non aperiant.* Modo aperiant, illico in nihilum recidet : et lectulus Sponsi (scilicet anima justi) turbatus agitatusque tran-

quillabitur, ac ope fortium directorum et superiorum ad bella doctissimorum pace perfruetur.

Prae reliquis autem gravior censenda est tentatio religiosi, sive tiro, sive proficiens, sive etiam perfectus fuerit, si cacodaemon ei persuaserit omnia esse celanda, nec Superiori aperiendas esse stygias versutias. Tu, inquit, ipse jam nosti, quid responsi Superior daturus sit, parumque id tibi proderit; vel: Superior te tentatis, imperfectis, aut pueris annumerabit, si ejusmodi res frivolas similesque quisquilias ei detexeris. Contra hunc stygis assultum, sciat asceta nulla alia ratione ostium satanae amplius reserari, quam vitiosa hujusmodi taciturnitate. Spiritus enim tenebrarum cum hujusmodi anima absque interpellatore ullo liberrime agit, quidlibet persuadet, et velut piscem hamo, aut volucrem captam filo circumducit, cum nullo alio vitio remediis omnibus ita aditus intercludatur. Quare *S. Basilius* Reg. fus. tract. resp. 46. hunc errorem dissuadens, dictum Salomonis Proverb. c. 18. allegat: *Qui non medetur sibi in operibus suis* (cum facile queat revelando morbum curare), *frater est perdentis se ipsum* (MG. 31, 1035). Quantae superbiae est existimare suam sibi sine duce prudentiam sapientiamque sufficere? Quantae arrogantiae est credere responsum sibi a Praeside dandum jam tum sibi liquere? Verbum Superioris verbum Dei est, qui verbulo plus potest, quam alii cunctis viribus; ipsi sunt fortes et ad bella doctissimi, tui curam gerentes, et te in timoribus nocturnis defendentes, ut experientia Serapion expertus est, dum panis furto revelato illico daemon fugatus est (Cassian. coll. 2. c. 11).

II. Defectus.

II. At nihilne praeter tentationes, lectuli tui custodibus a te detegendum est? interroga Sanctum Ignatium, qui mox tibi reponet: *Totam animam integre manifestandam esse; nec solum defectus aperiendos, sed etiam poenitentias, mortificationes, devotiones ac virtutes omnes*, idque

cum desiderio directionis, casu quo a rectitudine deflecteretur. Primo igitur detegendi defectus, sive habituales illi, sive actuales fuerint: habituales dico vitia ad peccatum inclinantia; actuales vero opera ipsa vitiosa, in quae prolabimur. Hujus autem manifestationis causa facile patet, ut nimirum conscientiae nostrae director simulque medicus media convenientia praescribat, et alexipharmaca tribuat tum pravis habitibus abnegandis, tum actibus pravis praeveniendis opportuna. Nos ipsi in rebus propriis coecutimus, defectus nostros non cernimus, aut perperam excusamus, vel instar aegrorum medico carentium crebro medicamina inconvenientia usurpamus, ideoque sanitati minime restituimur. Vere et praeclare *S. Joannes Climacus* gradu 4 de obed. (MG. 88, 712): *Qui coecum duce, pastore gregem, viae ignarum ductore, infantem patre suo, aegrotum medico, gubernatore navem destituit, utriusque periculum parat. Qui vero sine patris consilio contra spiritus nequam pugnare nititur, ab illis occiditur.* Non latuit hoc Ven. P. Bernardinum Realinum opinione sanctimoniae celebrem in Societate nostra virum, qui quot hebdomadis, tironis instar, Superiorem adibat rationem animi redditurus, suos in charta notatos defectus ferens; et quidquid interiorem spectabat curam exponens, atque in omnibus ejus arbitrio acquiescens. Tannerus in vita p. 496. O quam anima ejusmodi mollis gratusque est lectulus, in quo sponsus secure quiescat! Quam tuta defluit unda phaselus, quae vigili rectore gubernatur!

III. Poenitentiae.

III. Vigiles et lectuli custodes etiam advigilare necesse est, ut in jejuniis, mortificationibus ac operibus poenosis modus servetur et excessus caveatur: sicut enim ubique laquei, ubique pedicae, teste *S. Ambrosio: Multi laquei, quacunque ingredimur. Laquei in corpore, laquei in lege* (Expos. in Luc. b. 4 n. 10 ML 15, 1615); ita quoque laquei in epulis, laquei in jejuniis, laquei in deliciis,

laquei in operibus poenosis delitescunt: quare, ne ab aucupe avernali capiamus et strangulemur, opera quoque poenosa conscientiae arbitris detegenda sunt, etiam illa, quae facultate illorum obimus, ut illis constet, num modo conveniente ac secundum concedentium intentionem ea usurpemus; deinde, num profectui nostro spirituali nocumento, an adjumento existant. Latet enim laqueus, et suspectus habendus est impetus ille aut impulsus ad ingentes inusitatasque corporis afflictionis et jejunia praesertim si absque licentia suscipiantur. Quid enim aliud hoc laqueo intendit diabolus, nisi ut ad Ordinis labores apostolicasque circa proximi salutem functiones inutilem reddat, majusque bonum sufflaminet. Potissimum vero illaqueare solet ante Ordinis ingressum jejunii vigiliis corporisque castigationibus valde addictos, qui in Ordine consueta solum opera poenitentiae obuentes, laxiorem vivendi rationem suscepisse sibi videntur. Verum hujusmodi nosse opportet dictum Apostoli (1. Tim. 4, 8): *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae, quae nunc est, et futurae. Corporalis exercitatio,* aut castigatio regulae repugnans, vel Superiore inscio invitoque suscepta *ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis.* Pietas autem est juventutem timorem Domine docere; pietas est pro concione populum a vitiis deterrere adque ad virtutes incitare; pietas est quovis modo Dei gloriam et mortalium salutem procurare, ne *Jesu* sanguis pretiosus fructu suo frustretur. Nosse praeterea illos oportet, veram et praecipuam mortificationem ac poenitentiam in abnegatione judicii et voluntatis propriae necnon passionum vitiosorumque affectuum subjugatione sitam esse, atque adeo in eo, quod in ipsis operibus poenosis obeundis non suam, sed alterius voluntatem sequantur. Hac ratione sexaginta fortibus advigilantibus lectulus animae securitate gaudet, sponsoque caelesti amoenam praebet quietem.

IV. Devotiones.

IV. Verum num etiam in devotionis exercitiis timores nocturni, insidiae occultae hostis tartarei, laqueique timendi? Si Augustino credimus, ubique laquei et decipulae. *In medio laqueorum ingredieris* (Eccl. 9, 29). *Ignoras*, ait S. Doctor, in Ps. 141, n. 9 (ML. 37, 1839), *quia in medio laqueorum ingrederis? Quid est in medio laqueorum? In via Christi, et hinc laquei et hinc laquei: laquei a dextris, laquei a sinistris; laquei a dextris prosperitas saeculi; laquei a sinistris adversitas saeculi*. Ita sane etiam in pietatis et devotionis operibus insidiae daemonum et laquei. Ideoque sive in devotionis actibus adsint gustus et dulcedines, sive ariditates, sive consolationes, sive desolationes, conscientiae arbitris aperienda sunt; in illis ne efferamur et irritiamur laqueo superbiae, in his ne dejiciamur ac praecipitemur in laqueos desperationis et diffidentiae. Exponendae igitur orationes, meditationes, illustrationes, inspirationes, affectus, proposita: complures enim, ut vitae Patrum perhibent, ab Angelo satanae delusi deceptique fuere, uti et hodiedum nonnullis accidit, praecipue per consolationes, quibus in animi elationem eriguntur, existimantes se jam sanctimoniae apicem attigisse, cum vix fundamentum vitae religiosae mortificationisque locarint. Quare delusio est existimare non recte succedere menditationem, nisi solatiorum mel degustetur; delusio est censere preces male instrui, nisi lachrimarum dulcium imbres fundantur; delusio est illo tempore praecationi insistere, quo ab obedientia vel somnus vel labor praecipitur. In omnibus enim his quid humani generis hostis aluid intendit, nisi ut obedientiae ordo perturbetur, aut orans immodica capitis pectorisque constrictione utrumque laedat, atque ita debilitet ut postmodum ab oratione penitus desistere cogatur et ad Ordinis munia ineptus reddatur?

V. Virtutes.

V. Denique ipsae etiam virtutes operaque bona, ex S. Ignatii mente, sunt manifestanda: nam et in his

laquei, in his foveae in quas incidere, dubia et perplexitates quibus nos daemon involvere, avia et devia in quae possumus declinare. *Est via, quae videtur homini justa; novissima autem ejus deducunt ad mortem,* inquit Sapiens (Prov. 14, 12). Diabolus enim transfigurat se in angelum lucis, et vitia sub virtutum specie suadere assidue nititur, ut ait *S. Laurentius Justinianus* L. de disc. c. 12. *Nam sub colore zeli furorem inserit, sub justitiae imagine crudelitatem, sub velamine charitatis carnalem affectionem, sub praetextu honoris Dei privatam laudem, et sub desiderio salutis animarum praelationis officium suadet, ut quaeratur. Hortatur etiam ad praedicationes, ad saecularium conversationem, et ad virorum mulierumque indistinctam collocutionem, illud Apostoli commemorans : Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos* (1 Cor. 9, 22). *In his omnibus latent fraudes et inimicorum laqueos formidabiles, quibus capiuntur qui carent prudentia et elatum habent cor. O quot, qui jam inter astra nidos suos collocasse videbantur, occasione fraternae charitatis in lutum carnalis concupiscentiae turpiter corruerunt! Quot temporibus nostris fuerunt et sunt, qui tanquam ardentes lampades et mundi luminaria lucebant coram hominibus, paulatim ex frequenti saecularium conversatione et confabulatione tepefacti, ad pristina opera saecularis vitae miserabiliter redierunt!* Ita Sanctus Laurentius Justinianus.

Manifestandae idcirco sunt etiam virtutes, ne sub specie virtutum in vitia deflectamus et sub palliolo charitatis in sordes carnalis concupiscentiae ruamus, et sub integumento divini honoris propriam laudem inanemque gloriolam venemur. Vicina sunt vitia virtutibus : quare monet *Sanctus Hieronymus* Dial. adversus Luciferianos n. 15 (ML. 23, 170) : *Conveniat unusquisque cor suum, et in omni vita inveniet, quam rarum sit fidelem animam inveniri, ut nihil ob gloriae cupiditatem, nihil ob rumu-*

sculos hominum faciat. Neque enim statim qui jejunat, Deo jejunat, aut extendens pauperi manum, Deo foenerat. Vicina sunt vitia virtutibus; difficile est Deo tantum judice esse contentum. Ne igitur fallamur aut decipiamur, viae duce opus est. Periculosum aut certe parum tutum est viam longinquam ingredi, quam nunquam sis expertus : quanto igitur magis in via ad aeternitatem maxime longinqua ductore opus erit, ne exorbitemus? Hunc vero ducem, si in dubiis consuluerimus, si arcana nostra retexerimus, haud sinet divina Bonitas nos a rectitudine et medio virtutis in alterutrum extremum deviare.

Non possum, quin ipsiusmet Sancti Ignatii exemplo hos satanae laqueos ad tironum omnium cautelam declarem. Hic enim sub vitae melioris exordium visus est in omnibus praedictis, quia sese non aperuit, impegisse : Nam 1. sensit vehementissimas tentationes, vanae gloriae stimulos, desperationem virium ad vitam tanto rigore continuandam ; sed maxime et molestissime scrupulis a daemone exagitatus tiro Christi fuit, adeo ut non nisi aversum a se Deum, a quo aeternum esset perdendus, cogitare posset, et quodammodo violenter ad vitam aut praecipitio, aut ferro, aut laqueo abrumpendam impelleretur. Totus ibat in lachrimas, rugitus et clamores, in caelum ad Deum vociferans, inde ut aliquid sibi opis adesset, quam frustra ab hominibus quaereret. 2. Absque consilio arbitri conscientiae suae admirabiles assumpsit paenitentias, triduana et quatriduana jejunia, humicubationes, cilicia, flagellationes, vigilias, orationes, meditationes septem horarum : quibus vires ita prostravit sanitatemque pessumdedit, ut animo linqueretur et vitae periculum adiret. 3. Visa est tandem illa pia vis, quam de aliquo Sancto legisse meminerat, Deo adhibenda, decrevitque tamdiu cibo abstinere, donec liberationem a Deo afflicti miserente exorasset, et produxit a sabbato

usque ad sabbatum alterum, nec panis quidem mica, aut aquae stilla admissa. Et progressurus erat ulterius nisi conscientiae director, rem edoctus, vetuisset: cujus imperium simul secuta est Ignatio plena animi tranquillitas. Tannerus in vita pag. 4. Ecce quam potens remedium in momento omnia daemonis tentamenta retundendi. Directoris imperium plena tranquillitas sequitur.

Quapropter, dilectissimi, quandoquidem anima nostra veri Salomonis Christi Domini nostri lectulus est, quem tot fortes ambiunt gladium tenentes, et ad bella spiritualia doctissimi, his viris fortibus, Superioribus inquam, praefectis spiritus et animae gubernatoribus nos ex asse committamus; in dubiis et perplexitatibus ad eos confugiamus, tentationes, defectus, paenitentias, devotiones, et virtutes, perspicue illis manifestemus, sensumque nostrum ac judicium illorum judicio submittamus, quos Christi Domini loco tenemus, ac fideliter iis obtemperemus: quod si fecerimus, omnes tentationes, scrupulos, anxietates, pericula feliciter evademus, diabolique astutias ac technas declinabimus, contra quosvis timores nocturnos tuti securique erimus, et feliciter ad perfectionem ac patriam caelestem properabimus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XLI.

De variis tentationibus religiosorum, praesertim tironum.

THEMA: *Capite nobis vulpes* (Cant. 2, 15); vel: *Nullam debent celare tentationem* (Reg. 41).

Samson inter Hebraeorum judices bellicosque archistrategos prae ceteris fortitudinis gloria inclytus, ut Jud. c. 14 recensetur, mira Dei dispositione vulpes col-

legit omnino trecentas, quarum caudas colligavit, faces accensas in medio interposuit, atque ita illas dimisit; hae vero illico huc illucque discurrerunt, ac non modo segetes et fruges in agris, verum etiam vineas et oliveta Philistinorum igne disperso consumpsere. Phalangis stygiae dux Samsonem imitatus trecentas colligit vulpes, id est, trecentas concipit versutias, fraudes ac tentationes, quibus religiosorum, tironum praecipue, agros et vineas, id est, animas sive mentes destruat atque succendat, ne optatos fructus proferant. Quod ut facilius expediat, cujusque genium, indolem, inclinationem callidissime explorat. *Novit (diabolus)*, inquit *S. Leo* Serm. 7, de Nativit. Dom. c. 3 (ML. 54, 218), *cui adhibeat aestus cupiditatis, aut illecebras gulae ingerat, cui apponat incitamenta luxuriae, cui infundat virus invidiae; novit quem moerore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat; omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus; et ibi causas quaerit nocendi, ubi quemque viderit studiosius occupari.* Ut igitur noverimus vulpinari cum vulpibus, fraudes ac tentationes hae detegendae nobis sunt earumque antidota depromenda, quo eas prudenter ac fortiter superare sciamus.

Quemadmodum si quis stellas caeli, aut pluviae guttas, seu arenam maris dinumerare voluerit, casso consumitur labore, scribit S. Laurentius Justinianus L. de disc. c. 12 ab. init.: ita et quicunque varias daemonum fraudes ad plenum reserare conatus fuerit, supervacue desudabit. Nempe ipsorum venenata malitia inscrutabilis est, et prorsus ignota mortalibus. Deo solo revelante, eorum possunt detegi insidiae. Tortuosi namque cum sint colubri, et anfractibus assueti plurimis, mox cum teneri putantur, e manibus defluunt. Mille enim modis investigabilique arte nocendi ac infatigabili circumventione simplicium animas decipere moliuntur. Nunc blandis

persuasionibus ignorantium mentes decipere studet atque quibusdam rationibus fictis ad peccatum eos alliciunt. Nunc callidis machinationibus et astutiis eosdem praecipitare contendunt. Tales namque nisi majorum per omnia acquiescant consiliis, irremediabiliter ruunt. Quare quaenam illae sint vulpes, seu astutiae in particulari, quibus satan religiosos, et potissimum novitios aggreditur, dispiciamus.

I. Tentatio religiosi novelli est memoria saeculi.

I. Prima vulpes astuta agrum, seu vineam religiosi jam florere incipientem demoliens est tentatio, sive a carne, sive a mundo suggesta, orta ex memoria saeculi atque inde enata tristitia ac melancholia. Revocat enim tentator novello Christi militi in memoriam pristinam libertatem, honores, dignitates, voluptates, divitias, parentes, sanguine junctos, amicos ac sodales longe carissimos. Haec omnia velut agmine facto una in cor miserum irrunt, sese sperni lugent, et identidem ingerunt: Siccine nos deseris? Siccine te a caris omnibus elongas? Sic inglorius ac despectus, moestus, cunctisque mundi deliciis ac bonis orbatus vitam miseram trahere constituis? Atque haec ipsissima est tentatio, quae Augustini de vitae mutatione deliberantis pectus pulsabat: *Retinebant* (fatetur ipse) *nugae nugarum, et vanitates vanitatum antiquae amicae meae, et submurmurabant: Dimittis nos? Et a momento isto non erimus tecum ultra in aeternum? Et a momento isto non tibi licebit hoc et illud ultra in aeternum?* Confess. l. 8, c. 11 (ML. 32, 761). His accedit spes et exspectatio vitae longaevae ad canos usque et senectutem multam prolatae. Ex quorum omnium recordatione, ac viva memoria tristitia nascitur, spiritualia omnia desipiunt, socii pannosi, inculti, tristes reputantur, atque omnia felle illita et absynthio respersa existimantur.

At quo reti vulpes haec capietur? Responsum in promptu est: Considera vitae hujus mortalis brevitatem, et

obgannire desinet; perpende omnium bonorum terrenorum caducitatem, et obmutescet. *Quae est enim* (interrogat S. Jacobus c. 4, 15) *vita vestra? vapor est ad modicum parens.* Quid est vita vestra? *Quasi umbra super terram, et nulla est mora* (1 Paralip. 29, 15). Quid est vita vestra? Flos, fabula, foenum, ventus, punctum, nihil. Vita enim nostra brevissima in senibus longa esse nequit, juvenibus vero saepe in flore succiditur. Deinde quid sunt cuncta saeculi bona? Oculis mentis fidei lumine collustratis ea intuere, et videbis non esse bona, sed umbras bonorum et felicitatum larvas, et figmentorum imagines, quae, labore ingenti quaesita, in ictu oculi instar umbrae evanescant et miseros sui amatores vacuos, tristes, ac sempiternae morti addictos relinquant. Si mihi fidem non habes, audi damnatos illos experientia doctos in libro Sapientiae (5, 8-10) ita lamentantes: *Quid profuit nobis superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra, et tanquam nuntius praecurrens; et tanquam navis, quae pertransit fluctuantem aquam, cujus, cum praeterierit, non est vestigium invenire.*

Quanta ergo dementia est, ob umbram fictamque bonorum imaginem vera et aeterna bona perdere, et sibi ipsi illudere? quam ignominiosum eos, qui in croceis nutriri coeperunt, rursum amplexari stercora et in praeteritis miseriis ceu stolida jumenta computrescere?

II. Segnities.

II. Altera vulpes dolosa est ignavia, segnities et vecordia quaedam in divino servitio. Variis ex causis gigni solita. Vel enim oritur ex inscitia ac defectu cognitionis rerum spiritualium, vel ex falsa quadam tranquillitate, quod nimirum aliquis, peccatis exhomologesi de tota vita expiatis, se in tutissimo collocatum portu existimet nihilque ultra agendum sibi esse autumet, vel denique ex inani persuasione, quod non recta intentione sed levitate quadam aut fine praepostero ductus saeculum reliquerit.

At quibus armis contra vulpis hujus fraudulentae dentes sese armabit? Contra primum, scilicet inscitiam, necesse est, ut perfectionis dignitatem et vitae spiritualis momentum intelligat; ex quo non divitiae periturae, non regnum temporale, sed vitae sempiternae et ponderis gloriae immensi assecutio dependet. Contra secundum, ut tranquillitati minime fidat; solet enim stygius veterator quandoque sub vitae religiosae primordia a praeliis cessare, ut religiosum incautum fallat, subique is persuadeat vitam spiritualem otiosam esse, nec multis subsidiis indigere; qua persuasione delusus, tentatione ingruente, a coepto resiliat. *Erras frater, erras* (scribit Hieronymus ad Heliodorum, ep. 10ª, n. 4 (ML. 22, 349) *si putas unquam Christianum persecutionem non pati: et tunc maxime oppugnaris, si te oppugnari nescis.* Contra tertium, intentionem, si vitium obrepserit, corrigat, Deoque corde pleno ac sincero deservire statuat. *Dixi: nunc coepi; haec mutatio dexterae Excelsi.* Ps. 76. Atque ita triplicem assultum vulpinum generose sapienterque retundet.

III. Indiscretio.

III. Vulpes tertia pariter subdola est et in scopum priori contrarium collimat, estque fervor nimius ac indiscretus in operibus poenosis et corporis macerationibus. Oritur autem hic vel ex amore proprio, quia praeteritorum criminum turpitudinem agnoscens, a poenis pro illis debitis quam citissime se desiderat expedire. Vel metu ignis purgantis velut mucrone confixus, asperitatibus illis a gravioribus ac diuturnioribus suppliciis in altera vita tolerandis liberare se desiderat. Vel vana fiducia subnixus existimat se suis viribus operibusque posse pravitates corrigere, virtutes arripere, et perfectionis arcem obtinere.

Verum huic vulpi opponendum est illud Apostoli (Rom. 12, 1): *Rationabile obsequium vestrum*, tale scilicet, quod corpus domet, non destruat; tale, quod

vitae totius curriculo perdurare valeat, non quod paucis post diebus abrumpere necesse sit, ut imbecillitas naturae nostrae subsistat. Deinde oggerendum illud Levitici 2, 13: *Quidquid sacrificii obtuleris, sale condies.* Opera nostra sale discretionis condita Deo mirifice placent, sine illo desipiunt. Peccata praeterita ignisque purgantis supplicia non afflictione corporis immoderata, sed prudenti et integra sui oblatione, ex gratia Dei facta, sunt abolenda; et virtutum arx non in fortitudine equi, id est corporis, sed timore potius et amore Domini ac solidarum virtutum actionibus expugnatur.

IV. Pusillanimitas.

IV. Vulpes quarta vafra est, tentatque in pusillanimitatis voraginem praecipitare tironem, dum futura contingentia ob oculos ponit. Quid si, inquit, hoc illudve munus tibi a praesidibus demandetur; viresne te pares illi adferre posse arbitraris? Tunc et ingenium et corporis robur juventuti erudiendae tibi inesse reris? Tunc ex ambone ad populum perorare, poenitentibus aures praebere, missiones apostolicas obire, caeterosque Ordinis labores exantlare te posse credis? Tu tot defectibus obnoxius, tot vitiis innutritus, in sublimen perfectionis montem eluctaturum te censes? Tot inter occasiones castimoniae decus integrum illibatumque perstiturum tibi opinaris? Hujusmodi vulpes allatravit initio vitae melioris S. Ignatium in hospitali domo Manresae degentem. Quomodo tu, inquiebat, qui septuaginta annos victurus es, paupertatem tantam ferre poteris? Cui opponendum illud Servatoris nostri: *Nolite solliciti esse in crastinum.* Matth. 6. Nunc in tirocinio locandum mihi est solidum vitae religiosae fundamentum, caetera suo tempore dabit Dominus; qui dedit velle, dabit et perficere. Et illud Apostoli (Phil. 4, 13): *omnia possum in eo, qui me confortat.* In me et ex me nihil; in Deo et omnipotentia ejus totam fiduciam meam colloco, hac nixus cum *Augustino* animum erigam dicamque: *Tu*

non poteris, quod isti, quod istae? (quando instabat tentatio de servanda castitate) *An vero isti et istae in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo?* Conf. l. 8, c. 11, n. 27 (ML. 32, 761).

V. Species boni.

V. Quinta vulpes fraudulenta nuncupari potest species boni, ut dum quis in tirocinio aliquamdiu substitit, ac methodum religiose vivendi et exercitia spiritus untcunque addidicit, haec fucata illi occurrit suggestio: Si ad saeculum reverterem, atque inter mundanos degerem, quam exemplarem sanctamque vitam ducerem? Quot diebus ad horam quartam e strato me proriperem, meditationi vacarem, conscientiae latebras examine gemino discuterem, eleemonynas largas in egenos distribuerem, verbo, cunctis vitae christianae virtutisque omnigenae exemplis praelucerem. Verum haec astuta vulpes est, cui tiro oggeret: Ego meam novi inconstantiam, fragilitatem meam perspicio; si exempla ferventium fratrum abessent, si signum campanae et obedientise deficeret, si excitator ac visitator deesset, si gratia vocationis non fulciret et corroboraret, si communis oratio Societatis universae auxilium coeleste non afflagitaret: forte extra Religionem positus ne octiduo quidem meditationi, examini rebusque spiritualibus vacarem, sed mundanorum more in multam lucem sterterem et sommo, otio, lusu, aut certe negotiis saecularibus tempus nobile contererem. Harum vulpium exempla varia recenset *S. Bernardus* in Cant. serm. 64 et 65, uti monachi illius, qui e monasterio abiit, ut parentes converteret; sed ipsos non acquisivit, et seipsum perdidit. Aliorum, qui coenobia deserunt, ut ad populum pro concione dicant, aut sibi soli ac Deo vacent. Aliorum, qui cum feminis conversantur pio praetextu, ut in spiritu eas instruant; sed mox spiritus transit in carnem. Nam ut prudenter ait idem S. Doctor in Cant. serm. 65, n. 4 (ML. 183, 1091), *cum foemina semper esse, et foeminam non cognoscere,*

nonne plus est, quam mortuum suscitare? Quod minus est, non potes; et quod majus est, vis credam tibi?

VI. Sexta vulpes versipellis tironi religioso obgannit et ad mutationem status inducere nititur: jam religiosum Ordinem alium suadet mitiorem et laxiorem, tanquam viribus et genio magis consentaneum; jam Religionem proponit rigidiorem ea sub specie, quod majori in ea sanctitate vivatur, corpus pluribus jejuniis aliisque asperitatibus dometur, solitudo major, chorus prolixior, oratio frequentior observetur, adeoque haud occurant tot animae pericula. Hujusmodi tentatio, vivente etiam tum S. Ignatio, incessit unum e decem primis ejus sodalibus ex conversatione cum quapiam eremita ad amplectendam vitam eremiticam sollicitatum, alium impulit ad ingressum Carthusiae; sed uterque extemplo poenitentia ductus resiliit, alii vix ingressi, mox magna inquietudine agitati, illico pedem retulerunt. Accidit quoque cebro a diabolo tironem ad alium incitari Ordinem, non ut eam capessat, sed ut ea sub specie ad saeculum redeat vitamque mundanam resumat. Evenit id cuidem fratri ad Marthae munia destinato in superiore Germania: qui Societatem religionem non sat austeram strictamque sibi esse causabatur, eo quod in ea prandio bono se reficeret jejuniisque corpus non affligeret, more aliorum Ordinum, atque ita a Societate tandem dimissus abscessit; sed cura alterius ordinis rigidioris ingrediendi deposita, haesit in mundo, ac non multo post magistro novitiorum obviam factus, rogatusque, quid in mundo ageret, cur Ordinem alium non intraret, reposuit, fruendum sibi prius esse saeculi jucunditate delibandaque mundi gaudia. Haec sunt satanae stratagementa, hae sunt vulpis dolosae astutiae; sed eam nullo negotio ceperis illa Apostoli sententia: *unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat* (I, Cor. 7, 20); *Confide in Deo, et mane in loco tuo* (Eccli. II, 22), nisi

VI. Inconstantia.

periculo te exponere certo volueris. Avicula nidum suum deserens aut locum commodiorem non reperit, aut antequam reperiat, laqueo capta manet. *Sicut avis transmigrans de nido suo; sic vir, qui delinquit locum suum* (Prov. 27, 8). Ita pariter religiosus a sua vocatione discedens, aut aliam minime sibi convenientem nanciscitur, aut, antequam obtineat, adversarii decipula illaqueatur. Arbuscula de solo in solum transplantata non crescit, sed languescit; non fructifiat, sed arescit, praesertim in diversa glebae temperie diversoque caeli et astrorum influxu.

Quapropter, charissimi, si haec vel illa vulpes versipellis vos infestaverit agrosque et vineas vestras, id est animas deperdere aut demoliri tentaverit : generosa mente vos opponite, ejusque fraudes et mendacia clypeo veritatis retundite. 1. Memoriam saeculi exterminate memoria et consideratione brevitatis vitae; quid sunt bona mundi, nisi somnia? In ictu oculi clauduntur omnia: vitae longaevae promissio nequissima est et fallacissima, quae multa centena hominum millia in peccatis detinuit et in tartarum detrusit. 2. Ignaviam torporemque rebus divinis perpensa bonorum aeternorum magnitudine eliminate. 3. Fervorem indiscretum in maceratione corporis, salem discretionis aspergendo, juxta Superioris consilium temperate. 4. Pusillanimitatem magna in Deum concepta fiducia depellite; sine Deo nihil, cum Deo possumus omnia. 5. Speciem boni in saeculo praestandi inconstantiae et fragilitatis vestrae consideratione discutite. 6. Denique cogitationes de status suscepti mutatione vocationis divinae aestimatione mentisque constantia ac perseverantia in eo Ordine, in quo a suprema Numinis providentia collocati estis, generose profligate. Quod si praestiteritis, praedictas vulpes astutas ac fallaces capietis et enecabitis, animaeque vestrae vinea florebit fructusque Deo gratissimos et sapidissimos exhibebit.

EXHORTATIO III

IN REGULAM XLI.

Exponit tentationes minimas religiosis, praesertim tironibus, non minimi faciendas esse.

THEMA : *Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit* (Cant. 2, 15) ; vel : *Nullam debent celare tentationem* (Reg. 41).

Referunt rerum naturalium scriptores, vulpes prae caeteris feris vineis detrimentum adferre solitas, tum quod eas suffodiant, et eradicent, tum quod uvas depraedentur ac depascantur. Parvulae autem vulpes cum sint petulcae, nec satis habeant virium ad eas eradicandas, eas dum tenerae sunt et florent, vellicant, arrodunt floresque decerpunt ac terram juxta radices suffodiunt, ut vites humore destituantur et solis radiis expositae urantur atque exarescant. Ea de causa coelestis Sponsus in Cantico Canticorum c. 2, hortatur : *Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas.* In sensu adaequato ex mente SS. Gregorii, Anselmi, Bedae, Augustini in Psalm. 80, vinea est Ecclesia, vulpes parvulae haeretici subnascentes, instar vulpium subdole fidem et Ecclesiam subvertentes ; qui dum adhuc pusilli sunt et in paucis haerent, detegi, revinci et exterminari debent, ne invalescant totamque Ecclesiam corrumpant. In sensu vero partiali S. Bernardus, S. Gregorius Nyssenus et Origenes per vineam florentem animam gratia et virtutibus ornatam, per vulpes daemonis insidias intelligit. Verum cur *vulpes parvulas* scriptor sacer nuncupat ? Respondet Origenes : *Quod in rebus parvis homines ad tentationem infestent.* Monet autem capiendas esse, dum etiamnum parvae sunt, id est, minimas tentationes superandas

esse, quia sicut vulpes parvulae, si non capiantur, crescunt et adolescunt, totamque vineam destruunt, ita tentationes parvae, praesertim periculosae, si negligantur nec statim elidantur, augentur, animam prosternunt et in praeceps devolvunt omnique gratia ac virtute spoliant.

Quare, cum praeter vulpes astutas exhortatione praecedente detectas, vulpium parvularum seu tentationum species uonnullae supersint in rebus, ut videntur, parvis, re tamen vera periculosis, quae tirones potissimum exagitant ; eas in praesentiarum declarabimus, quaque ratione capiendae ac necandae sint, patefaciemus.

Mellifluus Doctor in Cant. serm. 63 n. 2-4 (ML. 183, 1081) asserit : *Viro sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia, ... cui (vineae) virtus vitis, cui actio palmes, cui vinum testimonium conscientiae, cui lingua torcular expressionis.* Sed *tali,* inquit, *vineae nunquam infestationes, nunquam insidiae deerunt.... Sapiens* autem *erit sollicitus servare vineam suam non minus quam excolere, nec sinet eam vorari a vulpibus,* nec a vulpeculis destrui ac subverti. Quenam vero sunt hae vulpeculae ?

I. Tentatio: disciplinae laxatio.

I. Vulpecula est, ait Cornelius a Lapide hic, relaxatio regulae et disciplinae in rebus parvis v. g. cum in monasterio vel collegio dissimulatur ruptura silentii, rerum parvarum non petita venia usurpatio, levis inobedientia, contra Superiores obmurmuratio, discordiarum licet non gravium inter fratres disseminatio. Hujusmodi enim defectus, nisi corrigantur, serpunt, crescunt et magni euadunt, ut tandem disciplinam evertant et omnem regulam pessundent. Quare faciendum est quod monet Sapiens :

Principiis obsta, sero medicina paratur ;
Cum mala per longas convaluere moras.

II. Detractio et susurratio.

II. Vulpecula est detractor et susurro, aeque ac adulator, licet initio a rebus gravioribus non auspicetur ; tales

enim paulatim vineas, id est coetus et societates dissociant, ac fidelium animas subvertunt. Testatur id *S. Bernardus* l. c. *Pessima vulpes occultus detractor ; sed non minus nequam adulator blandus ; cavebit sapiens ab his : dabit operam sane, quod in ipso est, capere illos, qui talia agunt ; sed capere beneficiis, atque obsequiis, monitisque salutaribus et orationibus pro his ad Deum :.... faciens mandatum Sponsi dicentis : Capite vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas.*

III. Inhonesta cogitatio.

III. Vulpecula plane versipellis est cogitatio quaedam inhonesta, aut phantasia et imaginatio turpis negligenter repressa. Objicit enim tyroni incauto : quid est una phantasia ? una cogitatio ? una exigua obiterque et negligenter non statim excussa in his delectatio ? Modica haec et non magni momenti censentur. At cave tibi : res haec minima tibi videtur, et tamen non raro gravissimae tentationis ac ruinae causa extitit. Solitus fuit asserere S. Franciscus Xaverius : *Quod si semel levissimam turpem cogitationem excutere cunctemur, idipsum arripit* vulpes infernalis, *eoque non contenta longum agmen foedarum specierum consequentium adnectit.* Una enim ejusmodi cogitatio animo infixa, nec sat repressa, recurrit, blanditur, allicit, carnem commovet, animum perplexum reddit, ut inter admissionem et repulsam fluctuet, et instar felis cum mure ludat, atque ita tandem etiam voluntatis arcem expugnat. Talis cogitatio una quasi scintilla est, et scintilla vel unica neglecta quantum frequenter excitat incendium ? Nonne integras quandoque silvas, civitates integras absumit ? S. Jacobus (c. 3, 5) de lingua ait : *Ecce quantus* (id est quantulus, quam parvus) *ignis quam magnam silvam incendit? a scintilla una,* inquit Ecclesiasticus c. 11, 34, *augetur ignis.* Videas in navi grandi bellica, plurimis machinis aeneis, militibus et epibatis instructa, omnis generis armaturae et annonae copiam ingentem : et quantum, putas, requi-

ritur, ut in frustra dissiliat et evibretur tota in auras? Nonnisi una scintilla; hostili enim classe appropinquante, nec ulla aut evadendi aut vincendi spe affulgente, juvenis ad id constitutus camerae pulverariae ignis scintillam injicit, et res tota confecta est. Simile accidit non raro in una cogitatione aut phantasia. Ergo quisquis sapis, cave tibi, non consideres, quam parva res sit, sed quam grandia damna pariat. *Quando parvam animi perturbationem susceperis,* inquit S. Chrysostomus, *ne eam neglexeris, quod parva sit; sed considera quanta mala pariat.* Quemadmodum in domo cum stuppae nonnihil accensum viderimus, conturbamur, tumultumque ciemus; non enim attendimus initium; sed ex initio finem considerantes movemur, et concurrimus, ut totum caminum extinguamus.

IV. Inordinata affectio.

IV. Quarta vulpecula est affectio quaedam inordinata, aut amor sensualis erga hanc illamve rem creatam. Obstrepit haec vulpecula et objicit: Quid periculi imminet, si hanc illamve personam dilexero, aut familarius cum ea egero et amicitiam coluero? amor hic naturalis est, adeoque non perversus; nihil eo mali intendo. Verum et hic latet anguis in herba, abscondit se vulpecula. Scribit Olaus l. 18, c. 13: Vulpes si quando inciderit in canes, nullumque sibi videat effugii locum, simulato latratu, canem effingit, ut mentita voce imminens declinet periculum. Non absimili ratione vulpes stygia vafre similat vocem affectionis bonae, amicitiae honestae, familiaritatis spiritualis; sed fallit, et ne deprehendatur, nequiter imponit. Amor enim naturalis et sensualis facile degenerat in carnalem, hominisque cor captivat. *Ex volucrum aucupio,* inquit S. Ephrem tom. 3, serm. de Ascens., *disce quae parva videntur non ideo contemnere: contigit enim, ut avis in laqueum incidens minima capiatur unguicula, et alarum vires frangantur ac debilitentur ob unguem vilem; et cum totum corpus sit extra*

laqueum, totum tamen retinetur. Ecce tanta vis est in ungue, ut dum ipse tenetur, corpus totum captum teneatur. Idem in minimis affectionibus, amicitiis, familiaritatibus ac tentationibus usuvenit : vulpeculae isti unguicula detenta sufficit ; una affectio inordinata sat est, ut capiare. Diabolus imitatur fures, qui si obseratis foribus et ostiis ipsimet domum intrare nequeant, per foramen angustum puerum intromittunt, qui deinde fenestram ad ostium aperiat aditumque ad interiora domus, ad quam spoliandam venerant, patefaciat. Contigit id quondam Embricae, ubi fures noctu in templum nostrum irrupturi, cum per fenestrarum clatros ferreos ipsi penetrare nequirent, puerum de platea raptum coactumque immiserunt, qui ostium deinde reseravit, ut hierothecam et lampades argenteas auferre possent. Ita pariter satan amorem naturalem aut sensualem tanquam furem parvulum aut vulpeculam gracilem in cor hominis immittit, ut ostium deinde amori perverso pandat. *Veterator malorum diabolus,* inquit *S. Chrysostomus* in Matth. Hom. 86 (al. 87) n. 3 (MG. 58, 766) *cum sit magna malitia, multa opera, ingenti studio, condescensioneque nonnulla ad perditionem hominum utitur : a minimo enim plerumque incipit.* Igitur S. Hieronymi consilium sequere : *Dum parvus est hostis, interfice ; ut nequitia elidatur in semine.* Perime vulpeculas, ne excrescant in vulpes, et affectiones sensuales, ne in carnales desinant.

V. Visus curiosus.

V. Quinta vulpecula est visio quaedam incauta aut aspectus curiosus : ubi illa obgannit : Quid (quaeso) mali est, si hoc illudve objectum, hanc illamve personam fixis oculis curiosius intuitus fuero ? At rursum cave tibi : *Si nescis, oculi sunt in amore duces,* ut Poeta canit. O quam multis oculi scopuli extitere, ad quos animae cymba impacta dissiliet ! O quoties per hasce fenestras male custoditas mors intravit ! Quoties urbes et arces munitissimae, altissimis septae moenibus, per subterra-

neum cuniculum, per aquaeductum angustumve meatum hostibus clam irrumpentibus occupatae fuere ! *In armato milite ferreis armis,* ait S. Ephrem Serm. de morb. ling. [Ed. Voss. t. 1, p. 103] *si per tenuem aliquem rimulam telo aut ferro aditus patefiat, strenuo pugili mortem affert.* An non id expertus Henricus II. Galliae Rex, ut narrat Famianus Strada de bello Belgico, qui a capite ad calcem usque ferro tectus erat; sed quia galeam oculis objectam parum firme constrinxerat, patebit ibi rima; per quam in hastiludio lanceae extremitas ad ipsum oculum usque penetravit; quem ita laesit, ut paulo post ex hoc vulnere rex mortem oppetierit. Tantum nocet rimula non bene clausa. Tantum quoque et majus animae damnum parit oculus male custoditus. Annon haec vulpecula regem quoque Davidem aggressa est ? Nonne per levem immodestiam ut curiosius evagaretur sollicitavit ? Et quid inde accidit ? Per hanc curiositatem illam in concupiscentiam impulit, hinc in adulterium dejecit, ac denique hinc in homicidium deturbavit. De qua curiositate *S. Chrysost.* in Matth. 17 (MG. 57, 256) loquitur: *Qui formosas intueri facies studet, ille praecipue vitii fornacem accendit, animamque captivam reddit, et cito ad opus quoque accedet.*

VI. Tactus periculosus.

VI. Sexta vulpecula est tactus aliquis non obscoenus. Suggerit illa : quid mali est in tactu non inhonesto obiter solum facto, nec intentione perversa ? Tango corpus meum, tango alterius personae manum, aut faciem palpo. At hic rursum attende tibi. Neque enim minima hac in parte minimi sunt facienda. Ignis stramini admotus nullo negotio et fumum et flammam suscitat. Culex exile est animalculum, rostro te tangit exiguo, et si sinis, gracili siphunculo sugit sanguinem, et inde manus continuò uritur atque intumescit. Apicula exigua est volucris : (*Brevis in volatilibus est apis,* ait Ecclesiasticus c. 11, 3); et tamen si oculum, si genam, si manum

tangat et aculeo suo feriat, quantus inde tumor, quantus dolor enascitur? Neque scorpius, animalculum parvum, praeter aculeum quidquam armorum circumfert: et tamen si negligentia tua tetigit et vel levissime pupugit, veneno inficeris, mortisque praesens discrimen adis. Ita pariter in hisce tentationibus a minimis ad majora progredimur. Novit id diabolus vulpes astutissima, qui (ut docet *Sanctus Hieronymus* in Ps. 140, ML. 26, 1235) *non pugnat cito contra aliquem per grandia vitia, sed per parva, ut possit quomodocunque intrare, ac dominari homini et postea eum in majora vitia impellit. Non per fornicationem, non per avaritiam, sed per minora vitia ingreditur.*

Igitur principiis obsto, manuum custodiam gere, ne tibi fide, homo es labilis; si stare et perstare cupis, cautus esto, ne a parvis in majora devolvaris. Similia, nisi temporis angustia vetaret, de auditu, gustu, otio, aliisque vitiis vulpeculis pariter dolosis abducere liceret; sed, ne prolixiores simus, finem imponimus.

Quapropter, dilectissimi, capite vulpes parvulas, quae alioquin demoliuntur vineas, id est, vincite, resistite, expellite tentationes, quae parvae videntur, sed sunt periculosae; vigilate, ut mox in principio eas suffocetis. Principiis obstate secundum medicorum consilium (Galeni L. de cur. et cog. morb. c. 7. Hyppocrat. Sect. 3. Aphoris. Celsi L. 3, c. 22). Morbi exscindendi dum adhuc pullulant, non exspectandum donec excrescant reddanturque insanabiles. Cavete, quantum in vobis est, disciplinae relaxationem, crebrasque regularum etiam minimarum violationes. Vitate detractiones, susurrationem, adulationes quamvis exiguas. Eliminate quamprimum quascunque turpes phantasias et cogitationes; modica scintilla magnum valet suscitare incendium. Examinate affectionem et dilectionem vestram, praesertim erga sequiorem sexum. Familiaritatem declinate, ne,

cum forte spiritu coeperitis, carne consummetis. Vulpes haec dolosa est. Denique oculos manusque quam diligentissime custodite, potissimum initiis attendite ; vere enim scribit B. Petrus Damiani Opusc. 15, c. 19 (ML. 145, 352). *Facilius est hostiles impetus in vestibulo frangere, quam admissos extra moenia propulsare : tutius est arcere prae foribus, quam laribus intromissos in terga compellere.*

EXHORTATIO IV.

IN REGULAM XLI.

De scrupulis et eorum remediis.

THEMA : *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor* (Ps. 13, 5) ; vel : *Nullam debent celare tentationem* (Reg. 41).

Tentationibus ab ascetis annumerari solent scrupuli, nomen trahentes a scrupulis seu lapillis, qui calceis injecti molestiam et dolorem creant : ut enim hi pedes cruciant, ita illi animum angunt, vexant, et inquietant. Sunt autem tales mentis scrupuli cogitationes quaedam levissimis rationibus et fere nullis fundamentis nixae, quibus putamus aut suspicamur peccatum aliquod, sive grave sive leve pro qualitate scrupuli, actionibus nostris inesse ; quamvis alii perturbationem, quae hanc cogitationem sequitur, scrupulum esse velint : nobis autem perinde est, vive scrupulus sit cogitatio *vel ratio falsa excitans judicii perturbationem,* sive sit *perturbatio judicii falsis rationibus excitata,* sive utraque simul sumpta. Horum autem scrupulorum causa est multiplex tum intrinseca, tum extrinseca. Intrinseca est, dum oriuntur ex parte animae, ejusque ignorantia, apprehensione, nimio timore; vel ex parte corporis ejusque com-

plexione phlegmatica, frigida, melancholica, aut ex nimia corporis castigatione per jejunia, vigilias et opera poenosa, quae corpus debilitant, et animam ad bene judicandum enervant. Causae vero extrinsecae sunt daemon, qui Deo permittente scrupulis hominem infestat, ut a via virtutis abducat et in pristina peccata retrahat; deinde Deus, qui scrupulis tepidos exstimulat, ut imperfectiones fugiant, aut probat fervidos et tanquam aureum in fornace purificat, illuminat, excitat, acuit, et meriti et satisfactionis pro peccatis occasionem praebet; ac denique societas scrupulosorum, qui velut pestes latius serpunt et in alios sese diffundunt.

Cum igitur hujusmodi lapilli seu scrupuli quam plurimis, praesertim tironibus, molesti accidant, praecipuos in praesenti exponemus simulque antidota praescribemus, quibus eosdem efficaciter curare ac proscribere valeamus.

I. Scrupulus de peccatis praeteritis.

I. Primus scrupulus seu lapillus conscientiam tironum vexans et pungens est de memoria praeteritorum peccatorum, aut de exhomologesi eorundem non recte instituta: dum existimant jam aliquod grave peccatum in ea praetermissum, jam circumstantiam quandam necessario exprimendam silentio involutam, jam sine debita conscientiae discussione aut sine conveniente dolore aut sine vero emendationis proposito absolutionem susceptam esse, ac proinde se ad peccata denuo clavibus subjicienda obligatos esse omnino autumant: ideoque exhomologesin de tota vita crebrius repetunt.

Huic scrupulo geminum praescribit antidotum cancellarius Parisiensis Gerson Alphab. 72, lit. K et ex eo Franciscus Suarez de Relig. tract. 10, l. 9, c. 7, n. 3. Primum est oblivioni dandum esse tempus praeteritum praeteritaque delicta, nisi in generali ad petendam a Deo veniam per contritionem generalem. Alterum est, quando tempus praeteritum sollicitat timendo quod non sit facta sufficiens confessio, occurrendum esse illi recurrendo ad Deum cum

vera cordis humilitate et contritione et in memoriam revocandam esse voluntatem, quam habuit integre et perfecte confitendi, et quod tunc fecerit quantum in ipso erat suoque Confessori satisfecerit, cujus consilio statuit praeteritorum non amplius recordari, ut Deo melius possit inservire ; atque ita in eo proposito perseveret, nimiumque timorem contemnat.

Verum objicit quispiam recte quidem ista : Timorem omnem libens contemnerem, si modo a me praestitum esset, quod Deus jure a me exigit ; quis autem me certum reddit, vere me paenituisse, peccata omnia et singula rite enarrasse, verum dolorem elicuisse, nihilque praetermisisse eorum, quae Deo in re tanti momenti exsolvenda fuerant ?

Antidotum hoc dubio tuo oppone. 1. A Magistro spirituali aut conscientiae arbitro consilium pete, illique humilitate magna acquiesce, sapientissimum Scripturae monitum (Prov. 3, 5) : *Ne innitaris prudentiae tuae.* Scrupuli enim adeo obscuram perplexamque reddunt mentem et conscientiam tuam, ut a te ipso nullam sanum consilium poscere valeas ; quare audi consilium viri prudentis, et tutus securusque eris. 2. Habes deinde signa moraliter certa exhomologeseos rite peractae, et remissionis peccatorum obtentae, ac gratiae divinae tibi restitutae. Nam perpende, obsecro, annon 1) Deus disrupit vincula tua et in funiculis charitatis traxit te, ut ad poenitentiae lavacrum sponte venires, et illi cor contritum et hostiam laudis offerres? 2) Annon integrum octiduum (ut in Societate moris est) praeparationi, examini, attritioni, contritioni et proposito impendisti ? 3) Annon exhomologeseos tempore te nihil amplius peccatorum praeter dicta et expiata scire, licet mors obeunda foret, diserte professus es ? 4) Annon mortem potius oppetere paratus es, quam ad pristinam conversationem praeteritaque crimina relabi ? 5) Annon sentis perfectionis desi-

derium, amorem virtutis, studium Deo placendi ? 6) Annon vitam, mores et saecularia delicta emendasti, ac tanto jam tempore ea non perpetrasti ? 7) Annon omnia mandata divina servare paratus es ? Annon libenter verbum Dei audis ? Annon terrena omnia contemnis, et Deum unice diligis ? Quid igitur angeris ? Quid scrupulis vexaris ? Quaenam certiora signa exhomologeseos recte peractae, gratiaeque tibi restitutae in hac mortali vita reperiri queunt ? Igitur acquiesce, ac deinceps in pace et tranquillitate conscientiae vitam tuam transige, Deoque fideliter servire perge. Quando homo moralem adhibet diligentiam in peccatorum suorum confessione, Deus illico omnium peccatorum obliviscitur, et ea in profundum maris demergit : *Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis;... omnium iniquitatem ejus, quas operatus est, non recordabor* (Ezech. 18, 21 sq.). Quid igitur ultra te tantopere vexas et crucias? Angantur mundani sese modico tempore ad poenitentiae Sacramentum praeparantes. Crucientur peccatores post innumeras confessiones identidem in pristina scelera relabentes ; sed novitii serio vitam emendantes, Deo servire et placere cupientes, et ex corde ad Deum conversi omnem anxietatem deponant: *Ad Dominum jam conversos non nimis cruciet praeteritorum conscientia delictorum. S. Bernardus* serm. 3 de SS. Petro et Paulo n. 1 (ML. 183, 412).

II. De cogitationibus blasphemiae.

II. Alter scrupulus nascitur ex tentatione diaboli, qui religioso novello cogitationes haereticas, blasphemas in Deum, Deiparam et Sanctos aliasque nefandas et horrendas injicit, ac illis miserum vehementer exagitat, ita ut potius ad inquisitionis tribunal, quam ad exhomologeterium pro remedio sibi recurrendum existimet. Quemadmodum initio conversionis suae expertus est S. Ignatius teste Tannero p. 5.

Antidotum 1^m est, quo morbus hic depellitur, has cogitationes omnino non timere; neque enim eas, qui

scrupulis agitatur, elicit approbatque, sed cacodaemon, Deo permittente, phantasmata movet, species adaptat et indesinenter objecta nefanda proponit et ingerit. Ridendae igitur et penitus contemnendae sunt tentationes hujusmodi; quanto enim magis quis iis affligitur, tanto magis a consensu et peccato distare se noverit. Perferendum itaque est hoc parvum martyrium, divinumque auxilium implorandum, qui opportune foetidas hasce muscas abiget ac tranquillitatem optatam restituet.

Antidotum 2^m^ est, conscientiae arbitris aut spiritus directoribus tentationes suas manifestare ; odit enim spiritus tenebrarum lucem, Deusque demisse se aperientibus mire opitulari consuevit. Recenset *S. Joannes Climacus* Scala par. gr. 23 (MG. 88, 980) de asceta quopiam ipsos viginti annos jejuniis vigiliisque se discruciante, ut nescio quam blasphemiae cogitationem abigeret; sed incassum omnia, donec seni cuipiam gravi ac prudenti molestiam detexit; a quo jussus manum collo ipsius imponere haec verba solatii plena audiit: *Super collum meum, frater, sit hoc peccatum tot annis te oppugnans: tu illud flocci pende, nihilque formida.* Quo facto, tentatio molestia penitus evanuit.

III. De cogitationibus obscoenis.

III. Scrupulus tertius nascitur, dum phantasiae et cogitationes turpissimae identidem ingruunt; quales sunt luxuriae, superbiae, irae, vindictae, quibus adeo certo consensum se praebuisse scrupulosus arbitratur, ut quidquid neget conscientiae arbiter, ipse suo judicio mordicus adhaereat, a directore suo non recte cognosci aut intelligi se existimet, ac propterea suos in peccata foedissima consensus excusari, daemonumque duntaxat impulsus reputari.

Antidotum hujus erroris et persuasionis falsae est, si bene apprehendas ac distinguas sensum tentationum a consensu ; aliud siquidem est sentire, aliud consentire. Sensus peccati est cognitio peccati quasi ab extrinseco

injecta, et veluti ignis quidam in cordis foco succensus, quem saepe statim et facile extingui non potest, sed qui interdum flammas et motus turpes vel in invito excitat. Consensus vero est actus voluntatis, quo expresse peccatum vis et amplecteris. Te vero non consensisse colliges ex eo, si Deum O. M. offendere timeas, ideoque de tentatione angaris ac tristeris; si in gratia Dei persistere cupias; si Deo placere unice desideres; si post tentationem adhuc a peccato abhorreas illudque oderis ac detesteris.

IV. De praeceptis non impletis.

IV. Scrupulus quartus emergit ex eo, quod quis putat non implere se aliquod praeceptum, v. g. horas recitandi, quod vel intentio, vel attentio, vel integra pronuntiatio defuerit, ideoque se ad repetendum adstringi. Simile quid accidit in audiendo Missae sacrificio, ob nonnullas distractiones etiam non voluntarias.

Antidotum praesens est virum doctum consulere, ejusque judicio stare. Hac ratione discipulum suum curavit S. Bernardus. Dum enim is ob scrupulos a celebratione Missae retardaretur, ei dixit: *Vade fili, et in fide mea celebres*, ut refert Gerson de praep. Missae. Accommodet se alterius viri prudentis judicio, levissimasque sibi in contrarium occurrentes ratiunculas prorsus contemnat, tanquam penitus indignas quibus aurem praebeat. Consilium est S. Antonini p. 1, tit. 3, c. 10, § 10, reg. 6: *Scrupulos more canum oblatrantes et lacerare minantes... compescere melius quam per contemptum nequimus.* Enimvero in quantas exurgunt iras imbelles catelli, si quem penes domum custodiae suae commissam transeuntem viderint? Accurrunt quasi pedes viatori velint detrahere, clamant, fremunt, ringuntur, et latratibus totam implent ac turbant viciniam. Quid hic agat, si sapit viator? Sane si cani respondeat, itinerisque sui rationem reddere voluerit, innocentem se proclamet, neque quidquam domui se velle officere, si cani velit per-

suadere, ac proinde non ita sibi esse oblatrandum : et tempus perdet et majores in se caniculi excitabit clamores, neque quidquam a tota vicinia refert praemii, nisi risus et cachinnos, quod rationibus cani os velit obstruere. Quid ergo agendum est ? Nihil prorsus. Clamet catellus ad ravim usque : viator nihilominus prosequatur iter suum tacitus, et securus sui. Defatigabitur tandem catellus, ponet iras, et nulla re acta recipiet se ad nidum suum, ibique si libuerit de victoria sua phantastica plausum sibi faciet et triumphos. Ita cum scrupulis agendum est, inquit S. Antoninus : iis responde et colloquia cum illis misce, si totam illico turbatam vis domum ; contemne, et tuta sunt omnia.

V. De erroneo timore semper peccandi.

V. Scrupulus quintus ex errore provenit, quo quis, in omnibus quae agit et cogitat, peccatum letale a se committi existimat, etiam in ipsa peccatorum expiatione, Synaxi sacra, oratione, aut sui manifestatione. Stultum hunc errorem quo pacto corriges ?

Antidotum est, si cogites : cum in saeculo more tuo libere viveres, impudicitiae vacares, ac diabolo servires, in omnibus tamen operibus tuis letale crimen non committebas ; nunc vero in Religione positus, a pristinis vitiis abstinens, sanctis occupatus actionibus, et a peccandi occasione sequestratus, in omnibus graviter delinquis ? quae isthaec est insania ? Annon satanae ludibria cernis ? Illud tibi stygius impostor, veluti pueris, quibus si via lutosa lubricaque incedentibus acclametur *laberis*, prae timore labuntur : ita pariter te diabolus velut pusionem stolidum illudit.

VI. De praedestinatione.

VI. Sextus scrupulus est, dum praescientiae et praedestinationis divinae nodi insolubiles vexant, ut se reprobos aut damnandos conjectent.

Antidotum in hoc, uti et in prioribus, validum est : Concipere spem magnam ac fiduciam in Deum, piumque de misericordia et bonitate ejus infinita sensum, ad quem

hortatur Spiritus Sanctus per Sapientem (Sap. 1, 1). *Sentite,* inquit, *de Domino in bonitate.* Magna in saeculo admisistis crimina et multa ; sed nemo propterea desperet ; nemo cum Caino dicat : *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (Gen. 4, 13), sed potius perpendat illud Apostoli (Rom. 5, 20): *Ubi abundavit delictum,* (plerumque) *superabundavit gratia.* Quare recte ait *S. Laurentius Justinianus* in Lign. vitae, De spe c. 4: *Quid tam grave committitur, quod non Christi morte solvatur ? Merito igitur in Christo spes mihi valida est, qui sanat omnes languores meos, qui redimit de interitu vitam meam, qui coronat me in misericordia et miserationibus.* Apprehenditis Deum tanquam severum et acerbum vindicem scelerum, cujus judicii strictissimi terrore prostrati estis ; sed timeant peccatores in peccatis perseverantes mortemque infelicem oppetentes ; at vos, qui peccata expiastis et emendare ea cupitis, *Sentite de Domino in bonitate,* et sperate in eo. Justus est quidem Deus, sed simul misericors et benignus, utpote cui proprium est misereri et parcere magis quam punire et et plectere : *Quam bonus, Israël, Deus his, qui recto sunt corde,* exclamat propheta regius (Ps. 72, 1). Quales vos per gratiam Dei jam esse coepistis. *Bonus est Dominus,* ait Jeremias Thren. 3, 25, *sperantibus in eum* ut vos facitis, *animae quaerenti illum,* veluti vobis unice cordi est. Quare *sentite de Domino in bonitate.*

VII. De variis contingentibus futuris.

VII. Scrupulus septimus est, dum daemon variis hominem infestat interrogationibus. Quid faceres, si hoc illudve succederet ? Si hoc tibi eveniret ? Si haec vel illa peccandi occasio sese tibi offerret? si talis tibi contumelia, vel injuria irrogaretur ? Annon vindicares ? annon percuteres ?

Antidotum est optimum omnes has cogitationes eliminare, ac sollicitudinem de futuris abjicere. *Sufficit diei malitia sua,* ajebat Salvator Matth. 6, 34. *Nolite solliciti*

esse in crastinum (ibid.) ; in occasionibus peccandi divina Bonitas gratiam uberem praestabit.

Quapropter, dilectissimi, si scrupulis hisce agitemini, ne trepidetis timore, ubi causa timendi non adest. Sive enim vos hostis stygius infestaverit scrupulis et anxietatibus de peccatis praeteritis et exhomologesi perperam instituta ; sive de cogitationibus haereticis et blasphemis; sive de phantasiis et cogitationibus impuris; sive de non impletis praeceptis, sive ex ignorantiis crassis, sive ex erroribus noxiis et interrogationibus periculosis; allegata ante mox adhibete antidota. 1. Vestrae prudentiae nunquam fidite, sed juxta regulam 41 vel Superiori, vel conscientiae arbitro tentationes vestras manifestate, illi credite, illi obedite, illi vos et judicium vestrum subjicite. 2. Scrupulos contemnite et pro viribus abjicite; nec cum illis disputationem instituite, idem enim est ac si cum cacodaemone disputetis. 3. *Sentite Domino in bonitate.* Deus pater est, non vitricus; amicus est, non tyrannus; bonus et misericors est, non rigidus et crudelis; ideoque firmam in illo spem et fiduciam collocate. Haec qui praestiterit, per auxilium divinae gratiae facile juvabitur; qui vero ea neglexerit, pro aegro deposito ac desperato habendus est, qui nunquam curabitur.

REGULA XLII

DE UNIONE ET CHARITATE FRATERNA.

EXHORTATIO I

IN HANC REGULAM.

Media conservativa unionis et charitatis proponit.

THEMA: *Idem sapite, pacem habete* (2 Cor. 13, 11); vel: *Unio et conformitas mutua diligentissime curanda est* (Reg. 42).

Unio animorum primitivae Ecclesiae ex diversis populis, tribubus et linguis conflatae merito cunctis Ordinibus religiosis, ac in primis Societati nostrae ex diversis quoque nationibus congregatae ceu prototypon et exemplum illustre unionis caritatisque fraternae proponitur: *Multitudinis credentium* (ait S. Lucas Act. 4, 32) *erat cor unum et anima una*, non physice, sed moraliter. Physice enim non erat in eis anima una communis, quasi idea Platonica; sed moraliter ita fideles omnes animis sensibusque concordes erant, ac si omnes cor unum et animam unam possiderent. Verum unde (obsecro) inter adeo diversos tanta animorum conjunctio? Non aliunde sane, nisi ex perfecta amicitia et charitate, quam Spiritus Sanctus cordibus eorum insculpserat, eosque in Christo, quem intimo prosequebantur amore, copulaverat ita, ut quae erant unum in uno tertio (scilicet Christo inhabitante, eos animante, agente, et movente), essent etiam unum inter se maxima animorum concordia. Et haec quidem unio inter Christianos primaevos diu floruit, teste Tertulliano, qui vixit sub annum Christi ducentesimum; refert enim Apolog. c. 39 tantam inter eos viguisse caritatem, ut communis gentilium de

Christianis vox esset: *Vide, ut se diligant; ut alter pro altero mori sit paratus.* Crescente vero fidelium numero, decrevit paulatim et refrixit haec unio: quare ejus retinenda causa instituta sunt coenobia; in quibus tanta fuit unio et communio, ut *S. Basilius* Constit. Monast. c. 18 n. 2 (MG. 31, 1384) admiretur: *Homines ex diversis nationibus et regionibus profectos per exactam morum et vitae disciplinam adeo velut in unum coaluisse, ut in pluribus corporibus unus tantum animus esse videretur.*

Horum antiquorum tum christianorum, tum religiosorum vestigiis ut insistamus, quibus in rebus haec animorum unio demonstranda sit, vel quaenam sint ejusdem conservandae media a S. P. N. in regula praesente assignata ostendemus.

I. Unio animorum.

I. Medium primum charitatis et unionis fraternae conservandae (quamvis etiam effectus sit charitatis) est *idem sapere. Idem sapiamus* (ait S. Ignatius in Regula). Id ipsum quoque gentium Doctor olim a suis Romanis, Corinthiis, et Philippensibus, atque in illis a nobis postulavit. Et quidem Romanis c. 15, 5, vovet, optaque: *Deus... det vobis idipsum sapere in alterutrum;* Corinthiis vero: *idem sapite, pacem habete;* denique Philippensibus c. 2, 2: *implete gaudium meum, ut idem sapiatis.* Ad quidnam est idem sapere? Origenes praedicta Apostoli verba interpretans ait, *Idem sapite,* id est, *idem sentite, ejusdem sitis judicii, mentis, sententiae et sensus.* Interpretes alii, non de intellectu duntaxat, verum etiam de voluntate explicant: *Sapere* enim innuit suavitatem quandam gustumque gratum, quem in voluntate percipimus, dum grati quidpiam nuncii intelleximus: v. g. dum nova fausta de principis cujusdam ab haeresi ad fidem orthodoxam reductione, aut de insigni Caesaris de Turcarum tyranno victoria afferuntur. Ita nos quotquot in unam Religionem compaginati sumus, idem sapimus suavemque gustum percipimus quando secundum Deum

intellectu et voluntate ita concordamus, ut, quot sentit unus, sentiat et alter ; quod uni jucundum accidit, alteri quoque jucundum existat ; quod uni sapit, alteri etiam sapiat. Deinde idem sapimus, quando animo, corde et affectu ita mutuo conjuncti sumus, ut quod quisque sibi sentit ac sapit, idem alteri quoque sapiat, id est, ut quod quisque sibi quaerit, diligit, curat, vult, idem etiam alteri quaerat, diligat, curet, velit, atque ita mente, animo et sensu consentiamus. Si proximus gaudeat, et nos gaudium sentiamus et cum eo gaudeamus ; si fleat, cum illo fleamus ; si doleat, cum eo doleamus ; ut dixit Apostolus (Rom. 12, 15) : *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.*

Ubi vero talis est in Religione animorum conjunctio, quanta in eam felicitas, quanta jucunditas, quantum redundat solatium ? *Qui alios diligit sicut debet,* inquit S. Chrysostomus Hom. 12 in Epist. 2 ad Corinth., *ita vivit in terra, quasi esset in coelo ; semper gaudens summa tranquillitate : In hoc enim bono charitatis anima bona habet ; et per eam innumeras obtinet victorias et coronas, et inaestimabiles thesauros pacis.* Chrysostomo adstipulatur *S. Augustinus* in Ps. 132, n. 3 (ML. 37, 1729). Nihil fatetur audiri dulcius, nihil optari delectabilius, nihil utilius possideri quam charitatem, quae faciat habitare fratres in unum : *Ista enim verba psalterii, iste dulcis sonus, ista melodia, tam in cantico quam in intellectu, etiam monasteria peperit.*

Hanc, dilectissimi, concordiam constanter teneamus, nec unquam ab ea recedamus ; floret illa (laus Deo) in hac domo, ubi omnes idem sentiunt, idem sapiunt, idem volunt, idem nolunt, arctioreque se invicem quam germani fratres soleant amore complectuntur ; atque inde tranquillitas, inde pax, inde tanta jucunditas et laetitia resultat, ut merito cum vate regio exclamemus : *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum !*

II. Unio linguarum.

II. Alterum unionis et charitatis fraternae conservandae medium est idem sermo, idem colloquium, et loquela eadem, quam *S. Ignatius* in regula praesenti exigit, dum ait: *Idem quoad ejus fieri potest dicamus omnes.* Ubi non solum optat unionem animorum et voluntatum, verum etiam sermonum et linguarum, ut quemadmodum mente, ita et ore et loquela consentiamus, alioquin facili negotio verbis charitas fraterna rumpitur. Potissimum vero fugienda sequentia linguas dividentia. 1. Non acriter aliis contradicendum, sed potius acquiescendum, quando secundum Deum possumus. 2. Non vehementius disputandum; quod non raro de lana caprina, et rebus nullius momenti hominibus imperfectis evenit. 3. Non rixandum aut verbis contendendum. Contentio est concertatio pro gloria et honore, cui semper conjuncta est aemulatio, seu boni alieni invidia, a quibus deterret Apostolus (Rom. 13, 13). *Non in contentione et aemulatione*, eaque refert inter opera carnis, dum ait: *Contentiones, aemulationes* (2, Cor. 12, 20). 4. Non mordendum verbis amaris et sarcasticis; a quo rursum dehortatur idem Apostolus (Gal. 5, 15): *Quodsi invicem mordetis et comeditis.* S. Ambrosius pro *comeditis*, legit *criminatis*, quasi dicat: Si vos invicem roditis et laceratis verbis acerbis et amarulentis, odiis ac invidiis: *videte ne ab invicem consumamini.* Quemadmodum enim duo canes rixantes invicem mordent se ac conficiunt, ita duo rixantes invicem seipsos ipsi conficiunt. De S. Ignatio legimus in vita L. 5, c. 2 et 6, quod triginta et amplius annis neminem unquam verbo contumelioso aut mordaci laeserit. 5. Judicium proprium non cum pertinacia defendendum, ut rursum S. Paulus hortatur (Rom. 12, 3): *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Et valet hic S. Ignatii documentum: *Cedere te potius, quam superare juvat. Idem dicamus omnes.* 6. Cavenda doctrinae differentia: *Doctrinae differentes non admit-*

tantur, ait *S. Ignatius*. Ubi 1. doctores et professores nostri in theologiae et philosophiae dogmatibus dissidere vetantur. Haec enim doctrinae diversitas efficacissime diaboli machina et medium est ad animorum charitate conjunctorum divisionem : quod tamen haud ita intellectum velimus, quasi theologiae ac philosophiae professoribus contrarias non liceat docere sententias in rebus levioribus, minorisque momenti, quae exercitii gratia non raro pro et contra probabiliter ventilantur ; in rebus tamen gravioribus a Societate constitutum est, quasnam Nostri sententias ubivis terrarum tradere debeant. 2. Prohibentur doctrinae differentes in publicis concionibus ; neque enim id absque populi scandalo accideret, inde nos animis dissidere, et superbia aemulationeque agi colligentis. 3. Prohibentur quoque ejusmodi doctrinae differentes typo vulgandae : hac enim via differentia illa ad plures dimanat, nec tanta facilitate ac verba ore solum prolata revocatur ; unde cautum est ne absque Praesidis generalis approbatione lucem ejusmodi libri ullo modo aspiciant, et in exam. c. 3, § 11, praescriptum est, ut Doctorum laurea conspicui et doctrina insignes in saeculo, in Societatem deinde admissi, deposita quae in saeculo erant imbuti contraria doctrina, sententias Societati praescriptas amplectantur, ut impleamus regulam : *Idem dicamus omnes, et doctrinae differentes non admittantur*. Ita stabit animorum unio, studiumque perfectionis vigebit. Quamdiu aedificatores turris Babel una utebantur lingua, felici omnino successu promovebatur structura ; at exorta linguarum confusione, res tota poenitus interturbata, et fabricae continuatio abrupta est. Quid in Religione aedificamus, nisi turrim perfectionis ad caelum usque pertingentem ? Quod opus secundis succedit auspiciis, si mente, lingua et doctrina consenserimus; at si animorum linguarumque inter nos exorta fuerit discordia ac dissonantia, actum agemus coeptamque perfectionis turrim imperfectam relinquere et desesere compellemur.

III. Unio operum.

III. Tertium unionis et charitatis fraternae conservandae medium est idem agendi et procedendi modus: unde desiderat Sanctus Pater in reg. cit.: *Ut absit omnis judiciorum diversitas in rebus agendis.* Causamque mox subtexit: quia *ipsa est mater discordiae, et inimica unionis voluntatum,* perinde ac si diceret: Diversitas haec in agendo, vivendo, negotia tractando, qua quis proprium suum consectatur sensum ac critirium alterique se accommodare renuit, sed a communi procedendi methodo et consuetudine deflectit atque exorbitat; est pestis fatalis, est quodammodo mors religiosi Ordinis, cujus vita est unio, aperitque ostium diabolo, qui discordias solum seminat, lites et contentiones suscitat, ac destructionem vocationis religionisque aversionem vehementer exoptat. Quemadmodum enim ex diversitate judicii, voluntatis, doctrinae, et modi agendi exoriuntur in mundo lites, haereses, bella, schismata, aliaque mala innumera: ita ex eisdem in Ordinibus religiosis nascitur odium, invidia, ira, contentio, aemulatio, et quidquid animorum unionem dissuit in Religionis perniciem et ruinam.

Haec igitur tanquam charitatis et unionis interitus prorsus ab Ordine nostro proscribenda sunt, iisque contraria totis viribus sectanda; quod si praestiterimus, geminum fructum a S. fundatore in regula insinuatum feliciter reportabimus. Primus est: *Ut juncti invicem fraternae caritatis vinculo melius et efficacius nos possimus divino obsequio impendere.* Ita enim veluti uno corde, una mente, uno spiritu in via Domini strenue progrediemur de virtute in virtutem; et alter alterum verbo et exemplo adjuvabit, promovebit atque excitabit, non secus ac quatuor animalia apud Ezechielem, pennis conjunctis, uno spiritu et impetu currebant currumque gloriae divinae promovebant. Secundus fructus est: *Ut efficacius quoque ac melius auxilio proximorum nos*

impendere valeamus. Primi dein Societatis nostrae minimae Patres, caritate maxima uniti, quae quantaque admiratione dignissima non effecere? Sic et nos, caritatis mutuae glutino colligati, quid non praestare valebimus? Disjuncti vero, tanquam scopae dissolutae, animisque discordes, pro salute animarum, pro conversione peccatorum, pro haereticorum et infidelium ad Sanctae Matris Ecclesiae gremium reductione quid efficiemus? Quo pacto alios cum Christo in fidei unitate conjungemus, qui ipsimet dissidemus charitate? Quo modo inimicos inter se reconciliabimus, qui ipsimet inimicitias fovemus? Qua ratione discordias componemus, qui ipsimet caremus pace et concordia? *Omne regnum* (omne collegium, omne coenobium, omnis provincia, residentia, missio) *in se ipsum divisum desolabitur*, ait aeterna Veritas (Luc. 11, 17), *et qui non colligit mecum, dispergit* (ibid. v. 23). Charitas calx est, lapides inter se uniens; tolle calcem, et non domum, sed lapidum acervum habebis, ruinamque assidue praestolaberis. Tolle ab Ordine (a Societate) calcem charitatis, et ipsa corruet, et alios ruina sua involvet. Quid nobilissima regna, provincias, urbes evertit, nisi animorum dissensio et bella intestina? Quid Romanum Imperium olim pessumdedit, nisi populi contra magistratum, militum contra senatum, et senatorum mutua inter sese dissensio, discordia et pugna? praesertim Julii Caesaris et Pompeji tempore, veluti Livius aliique Historici testantur? Similia Ordo quilibet religiosus, similia Societas nostra, inter se (quod Deus avertat) divisa, reformidare poterit.

Quocirca, charissimi, cum nos in Ordinem religiosum (in quo primaevam christianorum charitatem conservari ac vigere oportet) a Domino miserante vocati simus, primorum christianorum ac religiosorum exemplo cor unum et animam unam habere et conservare omni studio allaboremus. *Idem sapiamus omnes* intellectu et affectu

conjunctissimi, quo nihil dulcius, nihil delectabilius, nihil utilius. Deinde *idem dicamus omnes* unisona praediti loquela, voce et sermone: procul a nostris colloquiis sint contradictiones, procul disputationes vehementiores, procul rixae et contentiones, procul verba mordacia sarcasmi, pertinacia, doctrinae diversitas in scholis, templis, libris editis, quae omnis pacis et charitatis sunt hostes. Denique in rebus agendis, in negotiis, in operibus cunctis adsit concordia, absit differentia omnisque heteroclitus agendi modus, ne et salus perfectioque propria et aliena retardetur, et regnum nostrum desoletur, id est collegia nostra, domus nostrae, eorumque incolae inter se mutuo collidantur, et sublata charitatis calce dissolvantur et corruant, sed potius uno corde, una anima, una mente, voluntate, ore, manu pro viribus Dei gloriam promoveamus, et animabus caelo lucrandis constanter invigilemus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XLII.

Motiva unionis et charitatis fraternae omnibus Christianis communia exhibet.

THEMA : *Solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis* (Eph. 4, 3) ; vel : *Unio et conformitas mutua diligentissime curanda est* (Reg. 43).

Summo Salvator noster Christus Jesus flagrabat desiderio, ut discipuli sui et christiani omnes arctissimo charitatis vinculo conjungerentur, atque ut id a Patre caelesti impetraret, eum enixe precatus est : *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut et nos* (Joan. 17, 11). *Ut sint unum* voluntate, *sicut et nos unum sumus* essentia et substan-

tiae unitate. Ad unitatem vero istam requiritur unio, gluten et vinculum. Unde Apostolus hortatur Ephesios, *solliciti* ut sint *servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Ut sit unitas et conjunctio in fabrica domus, requiritur vinculum : sed quodnam illud ? Calx lateres connectens. Ut sit unitas in navis structura, necessarium est vinculum : quodnam illud ? Clavi et bitumen asseres compaginans. Ut sit unitas in horologio, adsit, necesse est, vinculum : Quodnam illud ? coordinatio et connexio rotarum. Ut sit unitas in Ecclesia, in republica, in civitate, in ordine religioso, in coenobio, in domo, desideratur vinculum ; quodnam illud ? Vinculum pacis et charitatis. *Solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Ut sint unum, sicut et nos :* ut unum sint Pater et Filius, intercedat vinculum; sed quodnam illud ? Unitas naturae et ipsa Persona Spiritus sancti, qui est Spiritus charitatis et vinculum pacis.

Quo igitur et nos unum simus per vinculum pacis et charitatis, tres, ex multis ab Apostolo assignatis (Ephes. 4, 4) seligemus rationes, quae nos ad charitatem mutuam conservandam merito incitent : Nimirum, quod simus *unum corpus, et unus Spiritus, sicut vocati in una spe vocationis* nostrae.

I. Motivum charitatis fraternae, quia unum corpus sumus.

I. Stimulus primus nos ex sententia Apostoli excitans ad mutuam charitatem fraternam : ut simus *solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis,* est, quia unum corpus sumus omnes, quotquot Ecclesiae orthodoxae membra sumus : *Unum corpus.* Omnium fidelium, seu christianorum, *unum corpus* mysticum est, cujus caput est Christus ; qui in membra singula, tanquam vitis in palmites, influit, vitamque gratiae producit, et opera vitae aeternae meritoria exercendi vim communicat. Totus Ordo religiosus unum corpus est. Tota provincia unum corpus est ; collegium aut domus unum particulare corpus est. Quod si ergo *unum corpus* Eccle-

siae, vel religionis, vel domus omnes conflamus, et invicem membra sumus, quis non cernit, quanta charitate nos unitos esse oporteat? Quis nos perspicit, quanta sollicitudine servare debeamus *unitatem Spiritus*, id est unitatem mentis et animi, ut, licet corporibus divisi simus, mente tamen et animis conjuncti unitique vivamus? At quibusnam in rebus haec unio spiritus elucescet? Quibusnam occasionibus se prodet? Docet id Apostolus; exponit *S. Laurentius Justinianus* Lignum vitae, de charitate c. 17; et De discipl. etc. c. 4. Imo vel ipsa membra nostra, tametsi silent, ipsam charitatis et unionis methodum et praxin clamant, ita ut inexcusabiles simus, si non audiamus et imitemur. Itaque intueamur, quid membra membris praestent obsequii et charitatis.

1. Membrum unum ab altero divelli, separari quam maxime reformidat: cogita, si vel manus, vel pes, gangraena latius serpente ac proficiente, amputandus sit, quo membra omnia horrore concutiuntur, quo dolore premuntur? sane arctissimis hominem vinculis constringi necesse est, ne se moveat et vel invitus reluctetur. Pari modo et nos, praesertim religiosi, qui non unius duntaxat Ecclesiae, sed religionis etiam membra sumus, omnem divisionem, omnem dissensionem, omnem charitatis laesionem vehementissime timeamus; semper membrorum instar conjuncti, *solliciti* simus, *servare unitatem Spiritus in vinculo pacis* et charitatis.

2. *Pro invicem sollicita sint membra* (1 Cor. 12, 25). Quanto studio se membra diligunt, et curant? Infirmatur oculus; nonne manus oculo languenti sollicite remedia adbibet? Se totam exponit in ipsius obsequium, palpat, medetur, et si quid aliud impertiri queat solatii, semper praesto est. Quantumcunque occupetur, quamvis a labore fessa sit, nunquam tamen se retrahit a ministerio; nam oculi malum propter confoederationem naturae suum esse arbitratur. Hoc agit os, hoc pes, hoc cuncta alia

membra ; omnia enim membra uno consensu, pari voluntate, libenti animo et absque ulla requie se exercent, ut oculus recuperet sanitatem. Non absimili ratione, tanquam membra nos diligamus, infirmos omni obsequiorum genere sublevemus, et in necessitate quavis solatio simus, et unitatem Spiritus conservabimus.

3. *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra* (1 Cor. 12, 26). Secundum *S. August.* Ep. 99 (al. 133) n. 2 ML. 33, 365 : *Nec ipsa mali relevatio fit per communionem cladis, sed per solatium charitatis,* ut quamvis alii ferendo patiuntur, alii cognoscendo compatiuntur, communis sit tamen tribulatio. Unde S. Basilius in Reg. brev. interrog. 175 (MG. 31, 1198), docuit evidens signum dilectionis esse duplex : Primo si quis proximi utilitate laetetur et pro ea laboret. Secundo si de ejus malo peccato tristetur et moereat. Qui his destituitur, caret charitate : ne autem ea careat, solliciti simus compatiendo servare unitatem.

4. *Si gaudet unum membrum, congaudent omnia membra.* Nam membrum unum sibi fieri reputat, sive bonum sive malum, quod alteri evenit ; ita et nos. Quod fratribus nostris accidit, nobis irrogari existimemus. *Tanta,* inquit *S. Laurentius Justinianus* De discipl. c. 4, *in eisdem humani corporis membris inest copula, tantus amor, tantaque inseparabilis atque insuperabilis dilectionis unitas, ut unum sine alio non valeat gaudere. Laetitia illis communis est, poena aequalis, etsi non in actu, tamen in affectu, ita ut quod uni tribuitur, caetera recepisse se gratulentur.* Idem Christus Ecclesiae et corporis hujus mystici caput suo docet exemplo, dicens : *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Matth. 25, 40). Similia quoque nobis erga fratres nostros opere aut affectu saltem demonstranda. *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.* Ut loquitur Apostolus (Rom. 12, 15).

5. *Solliciti servare unitatem,* sicut membra corporis servant. *Primo :* Unum membrum alteri non invidet dignius officium ; pes enim oculo non invidet sublimiorem locum : ita et nemo nostrum fratri suo aut dignius officium, aut ingenium excellentius, aut doctrinam, aut gratiam sibi non concessam invideat. Invidia enim est vitium diabolicum ex matre superbia genitum ; suffoca matrem, et non erit filia. *Deinde,* quemadmodum unum membrum ab alia laesum non illico se vindicat, pari ratione inter nos nulli vindictae sit locus, ut monet Apostolus (Rom. 12, 17): *Nulli malum pro malo reddentes. Tertio :* Quemadmodum unum membrum alterius officio se non immiscet ; singula enim suis inhaerent officiis, nec oculus audiendi, nec manus ambulandi unquam sibi vindicat actum, sed singula juxta donum et actum suum naturae obtemperant ; ita nostrorum quisque commissam sibi functionem obeat, et stabit pax ; nullo autem modo alieno muneri sese immisceat. *Quarto :* Quemadmodum membris infirmioribus majorem impertimur honorem, magis enim custodimus ac regimus pedem, quam faciem : sic quoque nos non despicere oportet eos, qui infirmiores, ignobiliores et minores videntur ; sed monitum Apostoli sequamur : *Honore invicem praevenientes* (Rom. 12, 10). *Quinto :* Quemadmodum unum membrum in periculo laesionis se exponit pro alio, veluti brachium aut manus se opponit ad ictum avertendum a capite : ita et nos pro fratribus libenti animo quidpiam sustineamus, exemplo Christi Jesu capitis nostri pro membris suis et verbera et vulnera perpeti non dedignantis.

Hoc igitur stimulo indesinenter ad charitatis unionem excitemur : *Unum corpus sumus ;* ideoque invicem non debent ejus dividi ac separari membra, sed pro se mutuo curam gerere : compassionem in malis, congratulationem in bonis absque omni invidia, vindicta, arrogantia,

ac neglectu demonstrare. *Magna etenim virtus proficiendi in Deum est haec charitas mutua, quae data est divitibus pro gloria, pauperibus pro censu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, infirmis pro medicina, pro vita mortuis,* inquit Sanctus Laurentius Justinianus Lignum vitae, l. c. c. 17.

II. Motivum, quia unus spiritus sumus.

II. Alter stimulus nos ad unionem charitatis excitans est quod unum a Christo capite nostro spiritum nacti simus. *Unus Spiritus,* ait Apostolus (Eph. 4, 4). Christus Dominus noster toti corpori mystico (Ecclesiae) unum infundit spiritum, scilicet Spiritum suum, qui singulis membris vitam et motum spiritualem adfert, sine quo illa mortua et absque motu existerent. At quis et qualis est iste spiritus, quem omnes christiani accepimus, et a quo unus spiritus nuncupamur?

1. Est Spiritus Dei, Spiritus divinus, Spiritus Patris caelestis de quo loquitur Apostolus, aitque suis Romanis inesse (Rom. 8, 9): *Vos in carne non estis, sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis.* Spiritus iste Dei, spiritus Patris non est spiritus servitutis; non est spiritus timoris servilis, qualis olim regnabat in Judaeis viventibus secundum Legem timoris, sed est spiritus libertatis, spiritus amoris, spiritus filialis, velut diserte affirmat S. Paulus l. c. ℣. 15. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore,* et metu poenae a peccatis coerceamini legemque observetis; *sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba (Pater).* In quo clamamus, non tam voce, quam filiali affectu prae dulcedine et teneritudine amoris, quasi infantes teneri, qui charissimum parentem balbutientes blandula et iterata vocula compellare solent: Pater, pater. Et hic *unus spiritus* est quem obtinuimus, dum christianam legem amplexi sumus.

2. Est Spiritus Christi Domini. Quis vero est spiritus Christi? est idem, qui Dei, quia Christus est Deus;

Spiritus Christi impellit ad effectus et mores Christo similes, et ad imitandam vitam Christi ; spiritus mundi est spiritus terrenus et spiritus superbus atque vanitatis ; spiritus carnis est spiritus carnalis et sensualis ; spiritus diaboli est spiritus malignus, arrogans et invidus. Spiritus vero Christi est spiritus caelestis et humilis ; Spiritus Christi est spiritus mortificationis et abnegationis : *Qui autem sunt Christi, carnem suam cruxifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (Gal. 5, 24). Spiritus Christi est spiritus dilectionis, vult enim ut invicem diligamus. *Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus* (Rom. 8, 9).

3. Est Spiritus Sanctus : est spiritus charitatis et gratiae a Spiritu Sancto communicatae et infusae, et ab eo separari nequit. Est spiritus vivificans animas nostras, vita gratiae, ut docet Sanctus Chrysostomus, Ambrosius, et Augustinus. Quemadmodum enim Spiritus Sanctus est vita essentialis et increata, ita quoque est causa vitae nostrae spiritualis, eamque nobis communicat, et ad opera non carnis sed spiritus, non peccati et mortis sed gratiae et vitae impellit, adeoque filios Dei efficit : *Quicumque enim spiritu Dei agentur, ii sunt filii Dei* (Rom. 8, 14). Sicut ergo Samson ad heroica fortitudinis opera patranda Spiritu Dei correptus agebatur (unde antequam ea aggrederetur, ait Scriptura : *Irruit spiritus Domini in Samson*) : ita pariter justi, Sancti, omnesque filii Dei tum ad opera heroica, tum ad alia vitae aeternae meritoria Spiritu *Dei* aguntur. Igitur *unus spiritus* sumus, uno spiritu agimur et regimur.

4. Si vero religiosam vitam spectemus, ad quam Christus nos vocavit, et quam Spiritus Sanctus nobis inspiravit et ad quam nos benignissime attraxit, alia peculiaria dilectionis motiva deprehendemus. Sumus enim *unus spiritus :* hoc est, regnat in nobis spiritus paupertatis, non divitiarum ; spiritus castitatis, non

voluptatum; spiritus obedientiae, non libertatis mundanae et honorum; sed spiritus mundo abrenunciandi et moriendi, Deoque unice serviendi et vivendi. Sumus ergo *unus spiritus* multis de causis.

5. Si denique Societatem spectemus, ad quam singulari Dei beneficio vocati et arctius colligati sumus, *unus spiritus* sumus: accepimus enim spiritum apostolicum, spiritum zeli animarum, qui vere et proprie est spiritus Christi de caelo descendentis, ut homines ad salutem aeternam perduceret.

Cum igitur tot titulis omnes simus quasi *unus spiritus*, facile cernimus, quot stimulis ad charitatem mutuam excitemur, ut nos uno corde, uno spiritu diligamus et complectamur, ac quidquid ad divisionem spiritus facit, cane pejus et angue fugiamus, ut uno humero jugum Domini portemus, ut uno studio, labore et fervore propriam alienamque perfectionem procuremus.

III. Motivum: una spes vocationis.

III. Tertius stimulus nos ad unitatem spiritus in vinculo pacis sartam tectam conservandam impellens est una spes vocationis nostrae. Allegat quoque hanc causam Doctor gentium Eph. 4, 4, dum inquit: *Sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae.* Quem (obsecro) non vehementer incitet ad illaesam servandam fraternae dilectionis unionem, si vocationis nostrae spem perpendamus? Una est spes nostra, una vocatio nostra. Omnes vocati sumus ad cernendam haereditatem caelestem, atque haec est una spes nostra. Omnes vocati sumus ad unum regnum, ad unam coronam, ad unam gloriam et beatitudinem aeternam: et haec est unica expectatio nostra.

Cum igitur in ea brevi post temporis intervallo amicissimam, laetissimam, felicissimam in omnem aeternitatem vitam simul acturi simus, quid hic in terra ex omnibus rebus caducis et quisquiliis esse potest, quod in nobis spiritus unitatem et charitatem dissolvat? Terra universa caeli intuitu punctum est, et hujus puncti punctulum

aliquod nos a caritate mutua separabit? Si quis in coelo jam existeret cum beatarum illarum mentium choris terramque hanc exiguam inde dispiceret, hominesque litigantes, belligerantes, pugnantes pro terrae gleba intueretur, an non exclamaret: Hoc est punctum, quod inter vos mortales ferro et igne dividitur! O quam angusti sunt mortalium animi! O quam angusti mortalium termini! Ne id fiat, unam vocationis nostrae spem consideremus; caelum intueamur, ut hortatur S. Ambrosius Hexaem. l. 3, c. 12, n, 51 (ML. 14, 477). *Nostra* (inquit), *conversatio in coelis est; unde ne aliquibus procellis saeculi possit reflecti, et tempestate deduci, claviculis illis et circulis, quasi amplexibus charitatis, proximos quosque complectitur, et in eorum conjunctione requiescit: Charitas est igitur, quae nos Superioribus nectit, caeloque inserit,* mediante scilicet spe vocationis nostrae, quae nos non secus atque agricolas in labore animat, ut milites in pugna confortat, ut mercatores in negotiatione excitat, ut messem, coronam thesaurumque caelestem unanimiter quaeramus et feliciter reperiamus.

Quae cum ita sint, charissimi, secundum Apostoli monitum pro viribus *solliciti* simus *servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Si id neglexerimus, vere inexcusabiles sumus. *Non caelum,* ait: *S. Laur. Justin.* L. de disc. c. 4, *non angeli, non alia contra te producentur testimonia. Tu tui accusator eris, tu testis, si hoc mandatum* (dilectionis fraternae) *fueris practergressus.* Quare ad conservandam exactissime unitatem spiritus et voluntatis extimulet nos: 1. Quia *unum corpus* sumus in Christo, et sub uno capite Christo, alter alterius membra; ac proinde membrorum unionem aemulemur, omnem disjunctionem seu dissensionem declinemus, pro nobis invicem in morbis et adversis sollicitudinem geramus intimeque compatiamur: cum gaudentibus gaudeamus, fleamus cum flentibus, absque invidentia, absque vindicta,

absque alterius officii occupatione, membrique vilioris contemptu. 2. Extimulet nos *unus spiritus* ad unionis conservationem ; *unus spiritus* Patris, qui nos filios Dei adoptivos constituit ; *unus spiritus* Filii, qui nos Christi imitatores efficit ; *unus spiritus* Spiritus Sancti, qui nos ad opera heroica et vitae aeternae meritoria impellet. *Unus spiritus* Religionis, qui nos fratres in Christo reddit ; *unus spiritus* Societatis, qui nos Christi ministros et in animarum salute cooperatores ordinat. 3. *Una spes vocationis* nostrae, una beatitudo, una corona, una gloria perpetua, in qua in omne aevum conjunctissimis mentibus victuri sumus, extimulet nos, adjuvet et impellat nos, ut hanc brevem et fluxam temporis ac vitae nostrae periodum in maxima charitate, in pace et tranquillitate summa transigamus, donec in aeterna felicitate, in summa unitate, uno corde et ore, uno corpore et spiritu, Sanctissimam Trinitatem amemus, laudemus et glorificemus in saecula. Amen.

EXHORTATIO III

IN REGULAM XLII.

Motiva unionis et charitatis fraternae Societati, vel alteri Ordini magis propria declarat.

THEMA : *Sint unum, sicut et nos unum sumus* (Joan. 17, 22) ; vel : *Unio et conformitas mutua diligentissime curanda est* (Reg. 42).

Quanquam omnes, quotquot christiano nomine et omine gaudent, singulari decet unionis et charitatis vinculo esse copulatos, majus tamen oportet vinculum inter religiosa professione varia obstrictos intercedere; at inter unius ejusdemque Ordinis ascetas longe maximum : non secus ac alia est unio in exercitu, alia in

legione, alia in cohorte, alia est unio in civitate, alia in certa tribu, alia in familia vel domo. Atque haec est voluntas Dei ejusdemque ordinatio, ut vinculo arctiore, sive naturali, sive spirituali conjuncti, arctiore quoque charitate sese invicem complectantur. Ipse enim Deus est causa efficiens, ut omnis, ita et hujus pressioris charitatis; et quemadmodum ipse majori amore prosequitur sibique intimius conjungit obsequio suo arctius devinctos ac libera eorum voluntate mancipatos, ita nos amoris sui participes reddit, quo nos mutuo diligamus intensius, qui prae saecularibus nos ei pressius astrinximus.

Eandem majorem charitatem Redemptor noster amantissimus nobis promeruit, qui, cum tempore passionis suae inimicitias, quae inter gentes et nationes esse poterant, in corpore suo destruxisset, non solum universum Ecclesiae suae mysticum corpus, verum etiam privata cujusque religionis corpora aedificavit ac struxit, et in singulis charitatem unionemque ordinavit.

Sed omissis aliis, illud imprimis, in quod nos Dei benignitate adscripti sumus, perpendamus. Sane hoc minimae Societatis nostrae corpus, primam sui originem ex corde Christi traxit, in quo tanquam in fornace ardentissima vi divini intensissimique amoris in hanc auream et mirabilem unitatem compacti et in hoc amoris aestu fusi, mixti simul et quasi liquati purgatique omnes sumus, ut, omni divisionum, dissensionum, ac dissidiorum faece et scoria purgata, in novum gratiae ex Dei proximique charitate, spiritu amoris et adoptionis conflatum electrum prodeamus, unum ex diversissimis populis, nationibus, linguis variisque statuum conditionibus in coetu ac Societate Christi, vi sanctissimi ejus amoris, effecti.

In hac autem cordis Christi fornace, quotquot in Societatem cooptati sumus, tres potissimum nobis inditae impressaeque conditiones fuere, tanquam totidem mutuae dilectionis motiva, quod nempe simus commilitones,

consodales, commensales et contubernales ; quae in praesenti declarabimus, et tanquam ardentioris inter nos charitatis incentiva proponemus.

I. Motivum unionis, quia commilitones sumus.

I. Incitamentum primum, ad mutuam in hoc Ordine nostro unionem charitatemque excitans est, quia *milites et commilitones sumus*, qui sub Jesu Christo summo Imperatore ac Duce nostro stipendia meremus : sub sanguineo ejus labaro Sacramentum militare diximus ; in cohortem ejus ac Societatem relati sumus ; pro regno ejus dilatando propagandoque decertamus ; contra mundum, carnem, daemonem, peccatum, caeterosque hostes ejus capitales arma circumferimus, atque in dies in campum et aciem prodimus. Insinuat hoc ipsum prima Societatis Jesu formula seu regula, Paulo III. Pontifici oblata et ab eo approbata anno 1540, quae sic incipit : *Quicunque in Societate nostra vult sub crucis vexillo Deo militare.* Milites igitur et commilitones sumus, sub Christi Domini signis militantes. Quanta autem inter milites animorum unio et consensus requiratur, ad hostes detriumphandos quis non videt ? Si enim in hoste aggrediendo discordes extiterint, an non hostium acinacibus victima cruenta cadent ? Si arcem, si urbem discordes obsidione cinxerint, annon actum agent, et re infecta, cum confusione et clade recedent ? In munitione ab hostibus obsessa, si praesidium inter se dissenserit, quo pacto eam tuebitur ? Constat igitur in omni pugna et certamine, in omni obsidione et aggressione unionem et mutuam animorum consensionem militi omnino necessariam esse, sine qua exercitus omnis cadat, intereat ac pessumdetur necesse est.

Compertum perspectumque id fuit summo Imperatori et Archistratego nostro Jesu Christo, qui ea de causa toties Apostolis et Discipulis suis, et in illis nobis, unionem, charitatem, concordiam et pacem tam sedulo commendavit et iterum iterumque verbis praegnantibus

inculcavit. Primo enim arctissimum charitatis mundatum tribuit : *Haec mando vobis : Ut diligatis invicem* (Joa. 15, 17). Secundo, pro baltheo ac cingulo militari distinctionisque signo, quo milites sui ab hostibus discernerentur, charitatem statuit : *In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. 13, 35). Apostolis per totam Judaeam missis pro tessera militari ac symbolo, charitatem ac pacem largitus est, dicens : *In quamcunque domum intraveritis, primum dicite : Pax huic domui* (Luc. 10, 5) ; ab iisdem discessurus ad Patrem, charitatem pacemque pro testamento reliquit : *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis* (Joan. 14, 27). Et si hanc observarent, suam illis assistentiam et auxilium appromisit : *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo* (charitate conjuncti), *ibi sum in medio eorum* (Matth. 18, 20), ut eos defendam, protegam, adjuvem et contra hostiles incursus animos viresque sufficiam. Ex quibus manifeste liquet, si commilitones sumus, quanta unione et charitate conjuncti esse debeamus.

Nec latuit id ipsum S. fundatorem nostrum Ignatium, qui post Christum cohortis nostrae dux et capitaneus extitit, Dei et proximi charitate penitus succensus, eademque milites et asseclas suos inflammari unice desiderans. Concilium Provinciale Terraconense apud Clementem VIII, pro apotheosi Sancti Patris instans, vocat eum *propugnatorem reipublicae christianae, ac ducem novae militiae de caelo lapsae, sanctissimo Jesu nomine signatae, qui velut alter Atlas orbem fulciat humeris doctrinae et pietatis*. Apud Scherlogum in Cant. tom. 3, vestig. 34, n. 35, ex relatione edita a Ribadeneira. Addit Synodus dicta *collocasse eum pedes, tanquam duas columnas igneas, dextrum supra mare pro Indorum et paganismi conversione, sinistrum supra terram ut eam fecundaret seminibus virtutum et salutaris doctrinae post eradicatas*

spinas ignorantiae, errorum atque haeresum. Datumque ei in manibus librum, ut a prima aetate ingenia erudiret, omnique optima literatura divina et humana excoleret. Vere dux hic militiae novae, sicut igneos pedes ambulando et discurrendo, ita quoque igneas manus laborando, igneum cor amando, orando, meditando, et igneum os et linguam habuit excitando, praedicando et ad charitatem mutuam, tum christianos omnes, tum filios suos accendendo, aliudque non optando, quam ut charitate mutua inflammentur. Hinc illa verba et fervens ista cohortatio: *Unio et conformitas mutua diligentissime curanda est; nec quae ei adversantur permittenda: quo juncti invicem fraternae charitatis vinculo, melius et efficacius possint se divino obsequio et auxilio proximorum impendere,* p. 3, Const. c. 1, § 18.

Quare, charissimi, si commilitones sumus, charitate mutua arctissime colligati simus necesse est, ut tam Imperatoris nostri Jesu Christi mandato et monitis, quam capitanei nostri strenuissimi S. Ignatii regulis et cohortationibus pareamus et faciamus satis, corde, ore, manu, affectu et effectu unionem spirantes, et fraternam charitatem demonstrantes.

II. Sumus consodales.

II. Incitamentum secundum, nobis in Societate ad unionem animorum et charitatem mutuam calcar addens, est, quod socii et consodales simus. Socii aut societatis nomen et ad militiam et ad negotiationem seu mercaturam specialiter applicari solet: utroque autem titulo vox haec a S. Ignatio usurpata est teste Francisco Suarez de Relig. tract. 10, l. 1, c. 1. Societas, inquit, unionem charitatis sonat, ideoque hoc nomen Religioni nostrae S. fundator imposuit. Summo enim charitatis vinculo juncti erant inter se primi Patres: haec enim sola ex tam diversis nationibus summo animorum consensu et perpetuo nexu eos copularat, et hunc spiritum in sua congregatione relinquere maxime cupiebant, quod

nullo alio nomine magis significare potuerunt. Et hoc indicant illa verba in 2. Bulla Paulii III. *Ad perficiendam, et conservandam eorum Societatis in Christo unionem, quandam vivendi formulam tradiderunt.* Ita Suarez l. c. Verum quacunque significatione id nomen usurpemus, sive de conjunctione negotiantium, sive de unione militum, sive de associatione in agro aut vinea Domini laborantium, aut membrorum ; quid aliud clamat, quid fortius inculcat, quam mutuae charitatis inter nos arctissimam copulationem ? Patet id consideranti.

Quid enim est Societas Jesu, nisi societas negotiatorum hoc foedere unitorum, non ut gazas terrenas, sed margaritas pretiosas, animas, inquam, mortalium, lucraque caelestia et aeterna sibi et proximis conquirant ? Qua vero ratione id praestabunt, nisi mutua ope, auxilio, consilio, charitate conjuncti, omni proprio commodo et emolumento spreto, in id unum assidue incumbant ?

Quid est Societas Jesu, nisi ut ait Gregorius XV. Pontifex maximus in literis Apostolicis ad Carolum a Lotharingia, *sacrae militiae Societas, catholici nominis defensione, et haereticorum excidiis clarissima ?* Quo autem pacto nomen catholicum tuebitur, haereticorumque arma venenata retundet, nisi socii inter se charitate uniti, tanquam milites in acie depraelientur ?

Quid est Societas Jesu, nisi congregatio operariorum, agricolarum, aut vinitorum, in agro vel vinea Domini laborantium, mutuoque auxilio in messe aut vindemia desudantium, vel ut scribit Paulus III. Summus Pontifex in Bulla anno 1549 data, incipiente: *Licet debitum,* quid est Societas, nisi *ager fertilis in Domino multiplices atque uberes fructus animarum ad summi Regis laudem et fidei incrementum quotidie verbo et exemplo afferens.* Quomodo autem agrum Domini vineamve colet? quomodo fructus uberes verbo et exemplo proferet, si verbis et doctrinis dissonet, si moribus et exemplis discordet?

Quid est Societas Jesu, nisi conjunctio et consociatio petrarum firmarum aut saxorum, seu ut ajebat Clemens VIII Pontifex, quid est nisi *murus firmus contra impietatem?* asseverabat enim *murum opponi firmiorem pro domo Dei nullum posse contra impetus armatae impietatis, quam sociorum in doctrina et virtute constantiam* (*Imago* primi saec. L. 5, c. 9). Quomodo vero Societas erit contra impietatem murus, absque calce unionis et fraternae charitatis?

Quid est Societas Jesu, nisi, ut asserebat laudatus ante Clemens VIII, *brachium dexterum Ecclesiae? Qui dixerit,* inquiebat, *me adversari Societati mentitur; semper enim existimavi Societatem brachium dexterum Ecclesiae.* Et anno 1600 coram Patribus Romae ad Societatis comitia accersitis *Societatem brachium dexterum Sedis apostolicae* appellare dignatus est: qui autem hoc brachium vires suas exseret, ac pro Ecclesia apostolicaque Sede dimicabit, si membra disjuncta, nervi disrupti, ossa luxata per discordias et dissensiones extiterint? Summe igitur, ut clare perspicimus, unio charitatis Societati necessaria est.

Curnam (obsecro) brachium Societatis primaevae tanta tamque stupenda, ope divinae gratiae, effecit? tot hostes prostravit? toties fortem armatum ex atrio suo exturbavit? Nisi quia summa erat charitate et animorum consensione. Quemadmodum Paulus IV supremus Ecclesiae Pastor, electo concordibus suffragiis Laynio secundo Societatis Jesu Praeposito Generali fatebatur: *Ea res* (inquiebat) *confirmat, vos in unitate spiritus ambulare, unum et idem sapere; vestramque beatam Societatem in ipso angulari lapide, qui est Christus, fundatam esse:* ut refertur p. 2. Histor. Soc. L. 2, c. 37. Imo tanta in eadem viguit animorum unio et dilectio, ut Gregorius XIII, omnium diligens observator, cum alia observaret in aliis, in Societate Jesu tria potissimum, eaque sin-

gularia, et non passim obvia miraretur, scilicet *tantam in tam varia excellentique doctrina demissionem animi de se demississime sentientis; tantam in nationum ingeniorumque diversitate tanta unionem conspirationemque voluntatum; tantam in tam viridi et vivida juventute continentiam a voluptatibus iis, quae nimium quantum humano etiam effeto corpori dominantur* (Imago I saec. l. 5, c. 6).

Ac proinde unio ista animorum assidua, vigilique cura nobis conservanda est, si opum caelestium mercatores, si Christi milites, si murus impenetrabilis, si brachium robustum ad praeliandum praelia Domini, si (ut ajebat Pius V in Bulla) *tanquam veri palmites in Christo per charitatem conjuncti* esse cupiamus, qui uberes Ecclesiae Dei fructus proferant.

III. Sumus commensales et contubernales.

III. Incitamentum tertium nos in Societate ad unionem et charitatem mutuam impellens est, quod simus commensales et contubernales, domum, mensam, vestem, Superiores, regulas, hostes et intentiones aliaque communia habentes. Quid enim? Nonne omnes, quotquot in hac probationis domo degimus ab eodem Praeside Generali, Provinciali et domestico gubernamur, qui id unice exoptant, ut filii sui tanquam fratres charitate sincera uniantur? Non eandem domum incolimus, quam tanquam mortificationis, charitatis et virtutis omnigenae scholam suavissima Dei providentia nobis reseravit? Nonne eandem frequentamus mensam, tam corpori quam animae reficiendae stratam, eodemque cibo corporali et spirituali pascimur? Nonne eadem seu simili amicimur veste, tum exterius qua ab aliis Religiosis discernimur, tum interius stola charitatis, qua tanquam aurea cyclade exornamur Deoque et caelitibus accepti reddimur? Nonne eodem insignimur nomine, a Jesu vitae imitatione maximam, Christi exemplo, erga fratres nostros dilectionem postulante? Nonne iisdem regimur constitutionibus,

iisdem regulis et legibus stringimur a S. fundatore conscriptis, charitate plenis? inter quas est haec praesens, quam exponimus, qua idem sapere, idem omnes dicere, unionem et conformitatem mutuam diligentissime servare, quidquid eam violat studiosissime evitare jubemur? Nonne eosdem numeramus hostes et adversarios, iisdemque amicis et patronis gaudemus? Qui enim uni favet, favet et alteri; qui uni adversatur, toti domui vel etiam Societati adversatur. Denique nonne omnibus et singulis idem scopus, idem gloriae divinae et salutis animarum propagandae finis est praestitutus? Ad quem tanquam Christi milites decertamus; ad quem omnes vires et nervos animi ac corporis intendimus atque impendimus, ut passim Summi Pontifices Paulus III, Julius III, Gregorius XIII et XV, nec non Pius V in Bullis declarant: in quibus hic ait: Nos esse *religiosos, sub sacratissimi Nominis Jesu totius humani generis Redemptoris vexillo, ad illius honorem et gloriam, ac proximorum spiritualem profectum, et orthodoxae fidei defensionem et propagationem in terris militantes*. Ex quibus omnibus quid colligimus, quid evincimus aliud, nisi nos in Societate charitate intima conjunctos vivere oportere?

Quocirca, charissimi, cum hujus rei tanta sit utilitas, tanta necessitas, ad eam assequendam seu potius tuendam vires omnes cum divina gratia impendamus. 1. Suadet et persuadet hoc primo militia nostra et pugnae societas, quae absque unione charitatis dissolvitur, pessumdatur, dissipatur, attestante Christo Imperatore nostro. 2. Hoc exigit societas mercatorum, operariorum, militum et sese defendentium, potissimum societas amoris ad salutem animarum instituta, alias minime scopum suum obtentura. 3. Hoc denique requirit omnium rerum communio, eadem mensa, idem Superior, idem nomen, eadem regula, iidem amici et inimici, idem scopus et finis gloriae divinae et salutis animarum: qui

concordia et unione maxime promovetur, discordia vero et dissensione quam maxime impeditur et sufflaminatur. *Concordia* enim *res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.*

EXHORTATIO IV

IN REGULAM XLII.

Agit de particularibus amicitiis extirpandis.

THEMA: *Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania?* (Matth. 13. 27); vel ex Regula 42.

Parabolam de zizaniis veluti ore Salvatoris prolatam Cap. 13. Matth. accepimus, sic ab eodem expositam declaratamque l. c. v. 37 sqq. habemus. *Qui seminat* (inquit) *bonum semen, est Filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen, hi sunt filii regni, Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem, qui seminavit ea, est diabolus.* S. Augustinus, Gregorius, Chrysostomus zizaniorum nomine haereticos, fidelium mentes velut triticum corrumpentes et suffocantes, intelligunt. Ascetae vero bono semine virtutes, zizaniis vitia designari mystice arbitrantur. Redemptor enim noster in agro Ecclesiae suae ab initio, et postmodum in agro Ordinum suorum fundatores, seminarunt semen bonum praestantissimarum virtutum, et praecipue charitatis perfectae; qua et primi christiani et primi Ordinum fundatores eorumque adjutores, tanquam *cor unum et anima una,* erant inter se conjunctissimi. At lapsu temporis, cum dormirent homines, cum Ecclesiae Ordinumque Praelati non satis advigilarent, *venit inimicus ejus, et superseminavit zizania in medio tritici.* Venit quippe diabolus, atque inter bonum semen virtutum sparsit

zizania perniciosa vitiorum; inter frumentum electum sincerae charitatis christianae et religiosae injecit lolium falsae spuriaeque dilectionis, ipsummet triticum supprimens, exsugens et strangulans.

Zizania haec, quae varia sunt, varias nobis particulares amicitias adumbrant, quas modo exponemus, ut si quid fortassis in Ordinis nostri agro ab inimico injectum fuerit, ne excrescat, evellamus.

I. Amicitia nimia cum saecularibus.

I. Inter quam plurima herbarum tritico noxiarum genera, tria potissimum eminent, nempe zizania, lappae et tribuli, quae visum obtundunt, vomitum provocant, sensumque perturbant. Ac triplicis amicitiae particularis admodum perniciosae et religiosae charitati inimicae symbolum exhibent: quae pariter effectus pravos in anima, quos zizania in corpore, producit, dum visum interiorem erroribus et ignorantiis obnubilat, Deum provocat ut eo infectos ex ore suo evomat, ac eos denique in odia, dissensiones, scandala aliosque defectus non leves praecipitat.

Primum genus est zizanium sive lolium, quod propter vapores acres, quos in cerebrum attollit, oculis nocet: unde Poetarum lumen Ovid. Lib. I. Fast. illud ab agris procul proscriptum optabat, dum canebat:

Et careant loliis oculos vitiantibus agri.

Quid magis oculos religiosorum vitiat et obfuscat, quam amicitia nimia cum saecularibus sive viris sive feminis contracta? Nititur illa ut plurimum amore proprio propriisque commodis, quod vel a saecularibus munuscula referant, vel cibo, potu, epulis et conviviis lautius habeantur, vel temporis fallendi gratia colloquiis, rerum curiosarum relationibus novisque rumoribus pascantur aliisve sensuum oblectamentis recreentur. Quantopere vero hujusmodi familiaritas animae oculos obtundat et obscuret, ipsimet vix animadvertunt. Neque enim I. Intentionis suae pravitatem notant, dum seipsos quaerunt,

cum non nisi unius Dei gloriam et animarum lucra oportet intendere. 2. Non cernunt, suam erga Deum charitatem minui, dum affectum ad creaturas effundunt, in varia eundem dispergunt, et raro colligunt. 3. Non observant, charitatem fraternam laedi et atteri, dum sensim sine sensu saecularium mores imbibunt, a simplicitate religiosa deflectunt, fratrumque animos a se avertunt. 4. Non perspiciunt, devotionem ac pietatem minui, dum cor rerum et sermonum mundanorum nugis opplent, mentem terrenis affectibus inficiunt, proinde ad religionis pietatisque opera flaccescunt seseque enerves experiuntur. 5. Denique non perpendunt pericula peccatorum, quae hujusmodi amicitiis incurrunt, nimirum verborum otiosorum, susurrationum, detractionum, ut alia taceamus : ut de se in vita testatur Sancta Teresia, quae Deo revelante locum in inferno sibi praeparatum conspexit, si ejusmodi familiaritatibus filum non praecidisset.

Quis igitur non perspicit hoc zizaniorum genus oculos obtundere, Deum ad vomitum et ejectionem ejusmodi hominum provocare aliaque mala non levia causare ? Et quis ejusmodi familiaritates cum viris, et vel maxime cum feminis decuplo periculosiores, non cane et angue pejus fugiat ?

II. Amicitia particularis cum similibus.

II. Secundum herbarum frumento noxiarum genus est lapparum, quae capitula habent leviter hamata, ideoque vestibus adhaerent, et mutuo nonnunquam nexu tam arcte sibi copulantur, ut vix absque laesione solvantur : obsunt quoque frugibus, teste Poetarum Principe Marone 1. Georg. *Intereunt segetes ; subit aspera silva, lappaeque tribulique.* Quid vero lappae hae denotant, nisi amicitiam particularem religiosorum imperfectionibus laborantium, vel in similitudine morum et humorum, vel in vita laxiore tepidaque conversatione fundatam : haec autem procul absit a religiosis cordibus perfectioni

assequendae deditis, quos communi charitatis in virtute et in Christo radicatae vinculo constringi necesse est.

Quanta olim animorum unione, quam indissolubili caritatis nexu colligabantur David et Jonathas ? de quibus 1 Reg. c. 18, 1, commemorat : *Anima Jonathae conglutinata est animae David, et dilexit eum Jonathas quasi animam suam.* Ne vero haec dilectio in affectibus et verbis solis sisteret : *Expoliavit se Jonathas tunica, qua erat indutus, et dedit eam David, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum, et usque ad balteum* (ibid. v. 4). Amicornm enim omnia sunt communia. Quodnam vero amicitiae hujus fundamentum extitisse arbitramur ? An vinculum sanguinis ? An similis complexio et humorum temperies ? An par generis nobilitas ? Minime gentium : nulla sane res terrena, aut naturalis amicitiae huic ansam praebuit, cum ingens inter utrumque foret distantia (Jonathas enim regis erat filius, et David opilio), sed sola virtus solidam sincerae charitatis et unionis basin locavit. Nam uterque eximia probitate excellebat ; uterque insigni animi fortitudine et strenuitate eminebat ; uterque singulari mentis candore et sinceritate praestabat ; uterque egregio pro religione et patria zelo aestuabat. Pari omnino ratione, in Ordine religioso ac Societate nostra charitas et amicitia non in carne et sanguine, non in patria et natione, non in scientia et eruditione, non in simili dissimilive indole ac complexione ullave alia re naturali, sed in vera probitate, in solida virtute, in insigni perfectione, et gloriae divinae propagandae zelo atque fervore aliisve rebus supernaturalibus fundanda ac stabilienda est.

Nec hanc animarum harmoniam ulla morum, humorum, ingeniorum, statuum, conditionum et graduum diversitate turbari fas est : unum enim corpus sumus, licet membra multa eaque diversa. Aspicite (obsecro) corporis humani fabricam et compagem, et ab ea mutuam

charitatem communemque amicitiam discite. Quis vestrum, si perpendat attentius, tantam membrorum dissimilitudinem et tantam nihilominus unionem et stabilitatem non merito admiretur ? Quanta enim inter oculum et manum, inter aurem et linguam, inter buccam et pedem, inter cor et hepar, inter venas et ossa dissimilitudo intercedit ? Unde vero oritur, ut tanta inter haec membra sit diversitas et tanta tamen conformitas ? tanta dissimilitudo et unio tanta ? Tanta inaequalitas et tanta connexionis stabilitas ad quinquagesimum, sexagesimum, septuagesimum annum et usque ad vitae humanae metam ? Sane non aliunde nisi ex communi membrorum inter se charitatis lege ab auctore naturae insculpta et amicitiae foedere inviolabili, quo se mutuo fovent, juvant, protegunt atque defendunt. Spina forte pedi infigitur ; mox communis omnium membrorum dolor, compassio et auxilium sentitur : lingua de dolore quaeritur, oculus spinam investigat, corpus se inclinat, manus extrahit, verbo, omnia membra communi charitate mutuo sibi opitulantur. Tolle communem hanc charitatem, et ejus loco particularem inter manus, vel pedes, vel oculos amicitiam statue ; an non de membrorum omnium salute, unione, conservatione stabili actum conclamatumque fore videbis ?

Talis igitur communis charitas et amicitia in quolibet Ordine religioso, ac praecipue in Societate nostra sit necesse est, in qua membra adeo diversa numerantur, professi, coadjutores, scholastici, novitii, et quidem e tot diversis nationibus : quae amicitia et charitate universali tanquam unum corpus compaginantur et in incolumitate sua conservantur. Quod si autem in hujus locum spuria charitas et amicitia particularis inter certos irrepserit, credite mihi, haec omnia destruet et dissolvet membra efficietque, ut religiosa familia non instar corporis recte compaginati, sed instar statuae Nabuchodo-

nosoris multa habeat membra, quae tamen sibi invicem membra non sint, sed quasi seorsim singula singularia, aurum, argentum, aes, ferrum, testa, male sibi cohaerentia; ideoque tota moles levi calculi allapsu aut contactu subito prosternetur, comminuetur ac dissipabitur.

Quis vero hujus particularis familiaritatis detrimenta alia aeque permulta ad calculum revocet? Laedit enim communem caritatem, cui subtrahit quod particulari impendit. Aliis fratribus scandalum parit, eosque non parum offendit, dum illos quodammodo vilipendit, eorum consortium fugit, certisque aliis identidem sese conjungit non absque peccatorum naevis atque defectibus. Quemadmodum vitis aut roseti foliis pluvia aut humore viscoso conglutinatis vermiculus semper innascitur, ita in hisce amicitiis conglutinatisque affectibus variorum peccatorum et defectuum vermiculi nunquam desiderantur. Hujusmodi vermes, defectus, ac peccata praeclare recenset S. Laurentius Justinianus in Libro de disciplina et perfectione c. 22, ubi his particularibus amicitiis irretitos, eorumque mores graphice depingit.

1. *Semper* (inquit) *hujusmodi discurrunt, semper similia sibi consortia quaeritant in angulis, in latibulis, silentii tempore ut plurimum confabulari appetunt, et absentem vitam lacerare non desinunt.*

2. *Solent in conversationibus familiaribus, nimiumque assiduis intermisceri vaniloquia, scurilitates, detractiones, et effrenati risus; per quae mens distrahitur, compunctio dissolvitur, gratia subtrahitur, proximus male aedificatur, oratio confunditur, confidentia amittitur, conscientia obtenebratur, atque pretiosissimum tempus inutiliter consumitur.* Vis plura damna, eaque non levia?

3. *Frigescentes autem in amore Christi, et* [*ad*] *omne opus bonum tepidi derident haec. Derisor autem (sicut Scriptura dicit) deridebitur. Tales namque sibi ipsis parcentes,*

quia ignorant quae Dei sunt, carnem spiritui subigere non curant. Propterea quoniam interiora solatia et spiritualia patrocinia non habent, carere exterioribus non patiuntur. Ideo amant sibi similium contubernia, jocis delectantur, spatiari desiderant, nova semper videre et audire appetunt, et aliorum negotia percunctari sedula curiositate non cessant. Nec advertunt hujusmodi, quod tanto vehementius interius infirmentur in spiritu, quanto magis exterioribus pascuntur. Haec omnia verissime S. Laur. Justin. O quam magna sunt haec spiritus detrimenta! o quam varia et non levia delicta! O si oculos aperirent, ac viderent ejusmodi socii, quanta sibi in vitae religiosae disciplina et perfectione mutuo damna afferant. Nam qui peculiarem amicitiam quaerit, ut loquitur ante laudatus Venetorum Patriarcha l. c., *Patrum observationes franget, monasterii constitutiones non observat, silentium parvipendit, orationem postponit, cellulae secretam quietem negligit!* Omnem sane familiaritatem praedictam omni studio ac conatu devitarent, si damna haec grandia serio trutinarent.

Verum enim vero, quo medio hoc amicitiae male fundatae et inordinatae vinculum rumpemus? aut, ne nos innodet ac devinciat, antevertemus? Nihil occurrit efficacius, quam ut a vitae religiosae primordiis charitati communi studeamus, ac dilectionis universalis erga omnes spiritum imbibere cordisque nostri penetralibus intimis insculpere satagamus. Sint fratres nostri temperamento phlegmatico aut cholerico; sint nobis genio, indole, moribus consentanei aut dissentanei: perinde id nobis sit, unus idemque charitatis communis spiritus nos regat impellatque, et coeptum perfectionis iter lucrandarumque animarum studium conatu parili prosequemur. Quo id aptiore ob oculos ponemus emblemate, quam mystico illo Ezechielis curru, haud procul flumine Chobar ipsi repraesentato? Profecto fuit illi prorsus alia, quam

saeculi hujus principum curribus, juncta quadriga; illi enim caballos jungunt, magnitudine, figura, colore ita similes ac si uno partu effusi forent. Aliud Deo in hoc curru prophetico placuit; quatuor enim illi adstrinxit animalia, tam sibi dissimilia singula, ut non solum magnitudine, forma, colore, sed toto inter se genere differrent, hominem (inquam) leonem, aquilam et bovem, ut indicaret, ex omni plane natione, ex omni hominum genere, nullo discrimine, vocandos esse ad Ecclesiam ordinemque religiosum viros insignes, qui fidem, religionem, pietatem, et Jesu ter sanctum nomen ad ultimos usque Garamantas et Indos deportent.

Verum qui tandem fiet, ut recta ad suum terminum deferatur currus, ubi tam diversa est trahentium indoles, ut non extra semitam saepius rapiatur? Homo cum urbem viderit amplissimam, eo curiositate trahetur, secumque pertrahere leonem conabitur. Leo cum silvam viderit feris pabulo suo aptis refertam, eo secum hominem festinus rapiat. Aquila nihil non aget, ut sursum per aera, quam procul ab oculis potest, feratur. At bos ad pascua prataque viridantia viribus totis contendet. Interim currus abibit in frusta; aut si ea sit firmitate, ut non disrumpatur, tandem tamen e montium rupiumque praecipitiis in ima devolvetur. Ita omnino futurum fuisset, nisi Deus, dum animalia haec currui suo junxit, iisdem etsi natura et indole disparibus unum eundemque spiritum, quo agerentur, indidisset; nisi, inquam, communicasset spiritum gratiae, spiritum vocationis, spiritum dilectionis de natura triumphantis. Dicit idcirco, quod, *ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur;* non ubi impetus naturae, impetus particularis amicitiae et affectionis inordinatae, sed *ubi impetus spiritus*, qui in singulis idem erat, sed spiritus tam fortis, tam potens, ut naturam resistentem ad nutum obedire cogeret.

Pari modo nos, quotquot in Societate, ad currum

divinae gloriae seu Evangelii trahendum per orbem vocati a Deo sumus, licet ingenio, temperamento, stemmate, statu, moribus, scientiis dissimiles existamus ac discrepemus, naturam exuamus, uno spiritu gubernemur, in id unum conspirantes, ut currum divinae gloriae per mundum trahamus, Deum laudemus, animas lucrifaciamus, et in caelestem patriam deportemus. *Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur,* non quo impetus amoris proprii aut sensualitatis rapiebat.

Quapropter, dilectissimi, praedictum duplex zizaniorum (nam de tertio, exhortatione proxime insequente agemus) noxium genus, in agro cordis nostri radices agere minime sinamus. Et quidem 1. Lolium mundanae conversationis, quod intentionem sinceram vitiat, charitatem erga Deum minuit, dilectionem proximi extinguit, devotionem spiritus enervat, dum vel minimas in cordibus nostris fibras jacere nititur, mox conculcemus ac dissipemus. Alias in nos cadet illud Maronis 1. Georg. In agro cordis nostri: *Infelix lolium et steriles dominantur avenae.* 2. Lappas sibi hamatis aculeis firmiter cohaerentes, id est amicitias particulares in morum, humorum, aut vitiorum similitudine radicatas, haudquaquam in cordis nostri campo succrescere patiamur, et si vel minimum propullulasse notemus, illico evellamus; alias non instar corporis bene compacti, sed instar statuae Nabuchodonosoris male cohaerentis quovis impetu corruemns, innumeris peccatorum ac defectuum naevis, a S. Laurentio Justiniano recensitis, inficiemur. Quin potius cum quatuor animalibus currum Ezechielis trahentibus, licet dissimillimis uno tamen eodemque spiritu agitatis, currum divinae gloriae et sancti Jesu Christi Evangelii per orbem trahamus, ac spiritu charitatis zelique conjunctissimi quam plurimas in caelum animas devehamus.

EXHORTATIO V

IN REGULAM XLII.

De amicitia et amore nationali evellendo.

THEMA: *Inimicus homo hoc fecit* (Matth. 13, 28); vel ex Regula.

Geminam amicitiam particularem duplici zizaniorum genere adumbratam exhortatione proxime praecedente exposuimus; restat nunc genus tertium aeque, si non magis, religionis agro nocivum ab homine inimico, id est cacodaemone superseminatum, nempe tribulorum ac carduorum frumento, id est charitati fraternae, admodum infestorum, quibus illud Nasonis hemistichium jure aptaveris: *Lolium, tribulique fatigant triticeas messes.* L. 5. Metam. Dum sese longe lateque explicant, aculeis suis segetem pungunt, ac supprimunt. Quid vero istud tribulorum genus, nisi amorem et amicitiam particularem in natione et patria fundatam indicat? Quae, nisi sedulo advigiletur, mire, licet occulte, serpit, se dilatat undique, nationesque alienas verbis aculeatis pungit ac supprimit, tanto charitatis et religionis damno, ut non injuria et morbum et pestem utriusque nuncupaveris. Plinius L. 18, c. 17 asserit: *Lolium et tribulos, et carduos, lappasque, non minus quam rubos, inter frugum morbos potius, quam inter ipsius terrae pestem numeraverim.* Ego vero praedictas amicitias, praesertim radicatas et adultas, non modo morbum, sed et pestem et interitum verae amicitiae et charitatis fraternae omnisque vitae religiosae venenum ac toxicum esse merito affirmaverim. Quod evicero, si eas charitati christianae apostolicae, primitivae Ecclesiae et Societatis primaevae inimicam esse et e diametro repugnare demonstravero.

I. Amor nationalis repugnat charitati Christi.

I. Amicitia particularis, inter certae nationis et patriae homines conflata, exclusis aliis, instar tribulorum et carduorum a diabolo superseminata, charitati Christi et praecepto ejus e diametro repugnat, veraeque dilectionis christianae ac religiosae hostis ac pestis est. Quali enim dilectione nos Christus Dominus prosecutus est, nobisque praecepit fratres nostros prosequi ? Non alia certe, nisi charitate universali, vehemente et perseverante : *Hoc,* inquiebat, *est praeceptum meum : Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Id est, quemadmodum ego vos Apostolos meos, omnesque mortales universali amore complexus sum, neminem a visceribus charitatis excludendo, ita jubeo, mando, volo, ut vos fratres vestros ac proximos simili amore prosequamini. Haec igitur est formula, hic est modus dilectionis religiosae. Christus Dominus noster non solum Galilaeis et Judaeis, sed omnibus omnino hominibus bene voluit, omnibus vera bona favit, omnes salvos fieri et ad agnitionem veritatis pervenire desideravit. *Hoc est praeceptum meum : Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos,* et omnes vobiscum. Christus Dominus noster universalem suum erga omnes amorem luculenter ostendit, pro omnibus de caelo in hoc exilium descendendo, pro omnibus saccum mortalitatis nostrae induendo, pro omnibus 33 annis in hoc mundo sese detinendo, pro omnibus sacramenta instituendo, tanquam lux vera omnem hominem venientem in hunc mundum doctrinae suae radiis illuminando, pro omnibus durissima tormenta subeundo et mortem crucis probrosissimam oppetendo. Haec est charitas Christi excellentissima, vehemens et constanter perseverans ; nam cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. *Adversis probatur amor,* inquit S. Chrysostomus, *affectio pensatur periculis, paenis examinatur dilectio, morte perfecta charitas innuitur.* Serm. 6, de pass. Dom.

Talis, charissimi, sit nostra erga fratres dilectio, non particularis, sed, sicut Christi Domini, universalis erga omnes. *S. Basilius* in reg. brev. interrog. 162, cum quaereret, qualem alter erga alterum debeat habere charitatem? *Eam,* respondet, *quam Christus Dominus declaravit et docuit, dicens: Diligite invicem sicut dilexi vos. Majorem dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis. — Pro amicis suis,* id est pro iis, quos diligit et amicorum loco habet, sive amici sint, sive inimici : quomodo Salvator etiam pro inimicis, pro persecutoribus et crucifixoribus suis mortem subivit. Tali igitur nos invicem complecti oportet amore, tam vehementi, tam constanti, ut mortem sustinere pro fratribus non vereamur : quanto magis in rebus obviis et levioribus, charitas omnibus, nemine excluso, constanter, non in tirocinio duntaxat, sed tota vitae decursu est exhibenda?

II. Repugnat charitati Apostolicae.

II. Particularis amicitia nationalis pestis est et repugnat charitati apostolicae ; qua hi omnes populos absque discrimine terrarum et patriae amoris sinceri sinu complectebantur. Percurrite totum Apostolorum senatum, et veritati quae dicimus consentanea esse reperietis. Quid enim? Annon Apostolorum Princeps, licet Galilaeus esset ac Judaeus, Romam tamen profectus est, ibidemque in Romanos, etsi gentiles et caligine ethnica involutos, tanto ferebatur amore, ut pro eorum salute et vincula et carceres subire et sanguinem profundere non dubitarit? Annon S. Jacobus pariter Judaeus et Galilaeus erat? et tamen Hispanos tanta prosequabatur amore, ut ingentes pro eorum salute labores libens exantlarit, vitamque suam isthic prompte obtulisset, nisi divina providentia, capitis damnandum ac securi feriendum Hierosolymis ordinasset? Annon S. Paulus, licet Tarso Ciliciae metropoli oriundus esset, velut testatur : *Ego sum vir Judaeus, natus in Tarso Ciliciae* (Act. 22, 3), nihilominus et in

Romanos et in Corinthios, et in Thessalonicenses, Colossenses, Ephesios, aliosque, quibus Evangelium annuntiabat, tanto rapiebatur amore, ut pro illis anathema esse et sanguinem fundere exoptaret; quemadmodum Romae postea, extra urbem in loco ad tres fontes dicto, accidit, ubi cervice resecta quasi lac, ut ait S. Chrysostomus, pro sanguine dedit. Eadem communis charitas in reliquis Apostolis eluxit. Et vae misero mundo, si solos illi dilexissent populares! quid enim si Petrus haesisset Bethsaidae, Paulus Tarsi, alii in alia urbe patria; ubi, obsecro, mansisset conversio totius orbis terrarum? Quo pacto implevissent Domini mandatum: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae?* (Mc. 16, 15). Non patriotis tantum, sed *omni creaturae?* Haec est igitur charitas apostolica ad omnes nationes gentesque sese dilatans ac porrigens; hanc factis, hanc verbis illi docuere. Unde toties inculcant: *Non est gentilis et Judaeus..., barbarus et Scytha, servus et liber* (Col. 3, 11); et: *Non est distinctio Judaei et Graeci; nam idem Dominus omnium* (Rom. 10, 12), qui sicut omnes homines amore magno prosequitur, ita eundem ab Apostolis demonstrari erga omnes voluit. Tali igitur et nos, qui vitam profitemur apostolicam, charitate non particulari, sed universali refulgere decet, si professioni nostrae facere satis, et ingentes animarum manipulos cum exultatione reportare desideremus.

III. Repugnat unioni Ecclesiae primitivae.

III. Particularis amicitia nationalis pestis est et repugnat charitati primitivae Ecclesiae, quam diabolus superseminando zizania falsae dilectionis gentis propriae, pessumdare conatus est. Erat tunc temporis, teste S. Luca, in Ecclesia *cor unum et anima una; cor unum,* quia idem sentiebant omnes; *anima una,* quia nec voluntatum diversa erant studia. Et cum praeterea ager ille Servatoris nostri sanguine recens fuso large irrigaretur, dici vix potest, quam arcto charitatis vinculo omnes

copularentur. Et tamen quod fidem pene superat, in tam alta pace ac tranquillitate tam vehemens repente turbo ortus est, ut illam penitus disturbaturus videretur ; sed unde quaeso hic turbo exortus est ? Non aliunde, nisi ex nimio nationis propriae studio et patriae amore : quia nimirum in distribuendis eleemosynis communibus libentius Apostoli utebantur opera viduarum hebraearum, quam graecarum ; propterea quod illae, ut observat Beda, majori rerum ac locorum usu atque notitia praeditae, melius omnium necessitatibus prospicere poterant, quam graecae. Cum ecce Graeci nuper in Christianorum numerum adlecti, non tam contra viduas Hebraeorum, quas nihil in ea re culpae admississe existimabant, quam contra Apostolos passim conqueri coeperunt. *Crescente numero discipulorum, factum est murmur Graecorum adversus Hebraeos, eo quod despicerentur in ministerio quotidiano viduae eorum* (Act. 6, 1). Quis non miretur ? Patiebantur Christiani illi primi (ut postea eventus probavit) horrendas persecutiones, rapiebantur ad carceres, ad vincula, ad rogos et gladios : sed omnibus hisce tormentis saeva tyrannis animorum unionem relaxare non potuit, quin potius auxit, arctiorique eos invicem charitatis nexu constrinxit. Studium vero nationis, laxare et confringere hoc vinculum paravit. Cui in more positum est, non alterius nationis personarum dignitatem et merita attendere, sed illarum exaltationem gentis suae depressionem et contemptum interpretari. *Eo quod despicerentur in ministerio quotidiano viduae eorum ;* non ajunt, postponerentur, sed *despicerentur*. Et haec quidem tam virulenta ac pestilens est passio, ut ne ipse quidem Apostolorum Princeps, ad singulos prope passus, non tantum verbis, sed umbra etiam prodigia patrans, ab hoc judicio illorum temerario excluderetur. Nec turbo sedatus pestiferque hic morbus compressus fuisset, nisi tempori providissent Apostoli, et viduis utriusque nationis a con-

credito ministerio remotis, septem viros Spiritu S. et sapientia plenos ad hoc munus elegissent. Act. 6.

O amoris nationalis inordinati malignitas ! o charitatis verae hostis ! o lues pestilens ! o foecundem suspicionum, judiciorum temerariorum, obmurmurationum, odiorum ac dissidiorum seminarium ! Si eum excitas turbinem in primitivae Ecclesiae viris, primo spiritu etiamtum novoque ardore flagrantibus, quas in pectoribus a primaevo illo calore multum deficientibus strages excitabis ? Si ipse Apostolorum Princeps ac reliqui Apostoli a suspicionibus virulentis et judiciis temerariis non fuere liberi, quis deinceps praesidum aut praelatorum immunis erit ?

IV. Repugnat vocationi nostrae.

IV. Particularis amicitia nationalis pestis est et repugnat vocationi nostrae, repugnat legibus et menti sancti Fundatoris nostri, repugnat primaevae Societati nostrae ; quod paucis declarabimus.

1. Repugnat vocationi nostrae ; quae ex regula 2ª est, *diversa loca peragrare et habitare in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium et auxilium animarum speratur.* Ideo nos voto peculiari obstringimus ad quasvis missiones inter fideles et infideles, in Europa vel Asia, in China vel Malabaria, in Brasilia, aliave regione longinqua obeundi. Et qua id ratione fiet ab iis, qui privato amore nationi suae arcte nimis agglutinantur? Aut quis id praestabit, nisi omnes gentes et totum mundum in corde suo gestet, ut de gentium Doctore commemorat S. Chrysostomus: *Cor Pauli, cor totius mundi ?* Aut quomodo tanta charitatis ac pectoris amplitudo et latitudo, cum tanta cordis coarctatione, angustiisque amoris stare poterit? cogitate ergo et *videte, fratres, vocationem vestram:* Vos mundum deseruistis et patriam, atque in scholam cohortemque Christi adsciti estis, adeoque *de mundo non estis* (Joan. 15, 19); sed *ego elegi vos* (de mundo) *et posui vos, ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat,* ait Salvator (Joan. 15, 16). *Posuit*

nos ut fructum afferamus, hoc est invicem diligamus: exponit *S. Augustinus* Tract. 87 in Joann. n. 1 (ML. 35, 1852): *Charitas ergo est fructus noster...: hac diligimus invicem, hac diligimus Deum... Unde et Apostolus Paulus, cum contra opera carnis, commendare fructum spiritus vellet, a capite posuit: Fructus,* inquit, *spiritus charitas est: ac deinde cetera tanquam ex isto capite exorta et religata contexuit, quae sunt gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, etc.* Quo autem pacto haec cum amore privato consistent?

2. Repugnat menti et legibus S. Ignatii, qui 3. p. Const. (quod etiam in Regulam 17. Summarii translatum est) voluit nos omnium creaturarum amorem inordinatum exuere, ac deinde unione et conformitate voluntatum maxima copulari (Reg. 42), ut tanquam una phalanx et quasi vir unus Domini nostri Jesu Christi hostes aggrederemur, et, quoniam vis unita fortior est, generose sterneremus. Nequaquam vero, si divisi judicio ac voluntate fuerimus, id obtinebimus; sed potius ab hostili exercitu fugabimur et dissipabimur.

3. Repugnat Societati primaevae adeo floridae ac celebri, quae ex diversissimis nationibus coaluit: S. Ignatius enim erat Cantaber, S. Xaverius Navarraeus, B. Petrus Faber Allobrox, P. Joannes Codurius Gallus, P. Simon Rodericus Lusitanus, ita de reliquis; et tamen tanta erat omnium consensio unioque animorum, ut pro miraculo haberetur. Ecclesiae catholicae decus et ornamentum est, quod ex variis adeo nationibus ac populis conflata sit, nimirum *Ex omni natione, quae sub caelo est* (cf. Act. 2, 5); unde Davidi regi spectandam se exhibuit *in vestitu deaurato, circumdata varietate* (Ps. 44, 10), quae varietas, ex mente Augustini, symbolum extitit diversorum illorum idiomatum et linguarum, diversarum illarum nationum, quas sinu suo Ecclesia Dei complectitur, vera totius universi regina. *Vestitus*

Reginae hujus et pretiosus est et varius in linguis variis. Alia lingua afra, alia syra, alia graeca, alia hebraea, alia illa, alia illa. Faciunt linguae istae varietatem vestis Reginae hujus: qua magnifice refulget et gloriatur. Ita pariter Societatis nostrae minimae non infima gloria est, in tanta nationum varietate tanta animorum conformitas, linguarum divisio et cordium unio, quam tantopere suspiciebat ac depraedicabat summus Pontifex Gregorius XIII. Verum unice nobis in Societate curandum est, quod in Ecclesia, tanquam *tunica inconsutili,* observandum monebat Augustinus: *In veste ista varietas sit, scissura non sit.* Absit, absit, ut laus haec et gloria varietatis, a supremo Numine tanquam ornamentum singulare Societati collata, occasionem dire et crudeliter ejus lacerandae praebeat. Tunc enimvero posito omni ornatu aureo, atro se et lugubri habitu deberet obnubere. Avertat bonus Deus omen infaustum! Hac enim ratione omnis Societatis gloria marcesceret, flos omnis et decor decideret, atque ut scribit P. Claudius Aquaviva, quintus Societatis nostrae Praepositus Generalis, in Epistola de perfectione: *Formidandum foret, ut olim S. Hieronymus* dicebat: « *Ingemiscens orbis terrarum se Arianum esse miratus est* », *ita cum lacrimis miretur Societas, se non amplius eam esse, quae fuerat, sed tanquam effeto jam corpore defloruisse, et pristinum vigorem charitatisque ardorem amisisse.*

Quae cum ita sint, dilectissimi, lolium hoc pestiferum et carduorum venenatorum genus, aconiti instar, a cacodaemone electo sincerae charitatis frumento superseminatum, omnino evellere studeamus, et vel ab ipso vitae religiosae limine nec nimias in cordibus nostris radicum fibras jacere permittamus. Ex variis regionibus convenimus in domum hanc probationis, et tanquam varii marmoris diversique coloris tessellae in Religionis pavimento aut muro eleganter compingimur, et charitatis calce

conjungimur; allaboremus, ut nec toto vitae decursu, nec tota adeo aeternitate unquam dissolvamur. Curemus, ut charitas nostra erga fratres nostros Christi Domini charitatem aemuletur, omnes omnino homines complectentem, pro omnibus morientem; cui omnis particularis amicitia nationalis quam maxime repugnat. Caveamus hanc verae et apostolicae charitatis pestem; et cum quibus absque nationum discrimine ubicunque terrarum ex obedientia vixerimus, aut quibuscum commorabimur, dilectione communi prosequamur. Dilatemus cor nostrum vasti instar maris, quosvis fluvios, Rhenum et Danubium, Tiberim et Sequanam sinu prono excipientis sibique unientis. Ampliemus cor nostrum instar cordis gentium Doctoris, *cor Pauli, cor totius mundi;* omnes omnino mortales amore apostolico completens. Foveamus charitatem Ecclesiae primitivae haud absimilem, et quidquid huic repugnat, averruncemus. Custodiamus unionem primaevae Societatis in aurea veste et varietate, ac summa simul unitate gloriosae; omnemque spuriam nationum dilectionem, et ipsi Societati et vocationi nostrae et S. Ignatii instituto ac legibus repugnantem, penitus proscribamus. Sic in flore et vigore perstabit Societas: velut coadunata phalanx hostes Jesu Christi imperatoris sui fortiter aggredietur, ac feliciter expugnabit et detriumphabit. Et veluti paradisus omni lolio et zizanio carens copiosos omnium virtutum fructus suo et aliorum bono producet.

REGULA XLIII

DE COMMUNI AFFECTU ERGA PRINCIPES DISSIDENTES.

EXHORTATIO

IN EANDEM REGULAM

Geminas discordiarum radices evellendas suadet, scilicet studium partium, et contemtum aliorum.

THEMA: *Audio scissuras esse inter vos, et ex parte credo* (1 Cor. 11, 18); vel: *In Societate nec sit, nec sentiatur animi propensio ad partem alterutram factionis, quae esset fortassis inter Principes ac dominos christianos* (Reg. 43).

Divus Hieronymus, in exponendis Scripturis sacris Doctor maximus, epist. 7 ad Marcellam, invitat eandem, ut Roma relicta migret Hierosolymam, quam variis insigniri nominibus asserit. Et quidem 1. *Jebus* seu *Jebussalem;* sic nuncupatam a Jebus filio Chanaan, pronepote Noe; cujus posteri Jebusaei civitatem longa annorum serie occuparunt, donec a Davide rege tandem ex ea depulsi sunt, adeoque nomen *Jebussalem* exolevit. 2. Urbis haec celeberrimus *Salem* vocata, id est pax, tum quod incolae ejus alta pace et securitate gauderent, tum quod humani generis Redemptor Christus praecipua fidei nostrae mysteria in ea peracturus esset, quibus justitiam ac pacem nobis conciliaret. 3. Urbs haec sancta *Jerusalem* appellata, id est *visio pacis:* cum enim Abraham patriarcha in monte Moriah, quae pars evasit civitatis *Salem,* filium suum sacrificaturus loco nomen dedisset: *Adonai iire,* id est *Dominus videbat,* seu *providebit victimam,* ab illa voce *iire et Salem* conflatum nomen *Jerusalem* illi constanter adhaesit.

Anima religiosa recte sanctae huic civitati comparatur, quae etiamnum mundana, et ante religionis ingressum est *Jebus*, quod D. Hieronymo interprete *conculcatam* sonat; est enim tunc adhuc a vitiis, peccatis, ac passionibus tanquam hostibus devicta, prostrata et conculcata, ac proinde inquieta bellicisque tumultibus agitata: at religioni mancipata, vitiorum et passionum mortificatione desinit esse *Jebus* et *Jebussalem* civitas conculcata et devicta, ac victrix et hostium suorum triumphatrix *Salem* et *Jerusalem* evadit, id est pax, visio pacis, et urbs pacis, in qua Christus Dominus noster, verus Salomon, Rex pacificus, cujus in pace locus factus est, habitat. Haec vero pax ut in religiosis coetibus jugiter conservaretur, Ordinum fundatores regulis ac legibus, aliisque mediis caverunt, omnesque discordiarum, ac tumultuationum radices amputarunt. Quemadmodum S. Ignatius regula 43 praesente unam, et regula 30 communium alteram radicem priori affinem extirpat: veluti hac ipsa exhortatione enucleabimus.

I. Radix dissensionis: studium partium.

I. Non secus atque olim inter Corinthios dissensiones enatae fuerunt, tum de coena aut agape, Eucharistiae sumptioni praemitti solita, tum ratione Doctorum, eo quod non omnes se Christianos aut Christi discipulos nuncuparent, sed alii assererent se esse Pauli, alii Cephae, alii Christi, alii Apollo, qui eloquens id temporis et acer potensque in Scripturis Corinthi Doctor erat; cum tamen omnes merito se Christianos appellare debuissent, eo quod in Christi invocatione, professione, virtute et merito baptizati essent, unde Apostolus eos obtestatur: *Obsecro vos, fratres...., ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata* (1 Cor. 1, 10): ita hodiedum inter Christianos, atque etiam inter Religiosos, non raro oriuntur dissensiones et schismata, dum inter principes belligerantes unus huic, alter alteri affectu adhaeret. Oritur v. g. bellum inter Hispaniae et Galliae reges, aut

Caesaream Majestatem inter et regem Christianissimum : ecce tibi mox partium nascuntur studia, et hic se Caesaris, ille se regis affirmat, et suam quisque partem mordicus tuetur ; unde fit, ut oriantur disputationes, contentiones, altercationes, mentisque inter nos bellum geramus, et animis vocibusque mutuo conflictemur, praesertim si diversarum nationum iisdem in aedibus morarentur ; tunc enim bellorum ac rixarum non esset finis, haud absque animorum abalienatione, ira, odio et rancore.

Quare ut hanc pacis inimicam et discordiarum radicem e Societate evelleret, S. fundator noster prudenti sane consilio, Deo inspirante, hanc regulam condidit p. 10. Const. § 11 : *In Societate nec sit, nec sentiatur animorum propensio ad partem alterutram factionis, quae esset fortassis inter principes christianos : sed sit potius quidam universalis amor, qui partes omnes (licet sibi invicem contrariae sint) in Domino nostro amplectatur.*

Ansam vero atque originem regulae hujus condendae praebuit, quod, cum Societas in decem primis Patribus recenter coalesceret, eodem tempore bellum vehemens inter Galliae et Hispaniae reges arderet ; ipsisque primis Patribus tum Hispania, tum Gallia solum natale praeberet : qui tamen per gratiam vocationis initaeque Societatis, secundum S. Ignatii directionem, pacem ac concordiam integram omnino inviolatamque servarunt. Horum igitur exemplo, S. fundator pacis et boni communis amantissimus hoc in Societate perpetuum lege cautum esse voluit, ne fortassis aliquando lapsu temporis Societas nostra perturbationum fluctibus commoveretur, ejusque membra dissensionum procellis inter se colliderentur.

Ex cujus Regulae observatione sedula duplex pacis fructus propullulat. Primus est, ut ipsimet inter nos pace stabili, et in mediis bellorum tumultibus tranquillitate maxima gaudeamus; experimur et cernimus id hodiedum, dum bello inter Imperatorem et imperium, necnon

Anglos et Hollandos ex una, ac Galliae regem, Bavarumque electorem ex parte altera flagrante, nos velut e portu naufragantes, aut velut e specula exercitus utrimque dimicantes urbesque invadentes, tranquille intuemur. Idem perspeximus oculis nostris, cum anno 1696 Romae Societatis comitia celebrarentur, congregatis illic ex universa Societate Patribus conscriptis. Quamvis enim cruentum inter Caesarem, Anglos, et Germaniae principes ex una, et regem Christianissimum ex altera parte tunc bellum flagraret, tanta nihilominus inter omnes Patres congregatos, Germanos, Gallos, Anglos, et alios viguit animorum concordia, tam grata amoenaque conversatio et amica familiaritas, ac si non bellum, sed pax summa inter reges praedictos floreret. Hac ratione Societas vere est civitas *Salem* sive pacis, aut *Jerusalem* sive visio pacis, quando in ea nonnisi angeli pacis arctissimo mutae charitatis vinculo constricti recensentur.

Secundus fructus est, ut Societas affectu indifferente parti utrique addicta inter alios quoque pacem conciliare, et cum utraque parte in pace agere et conversari valeat. Hac de causa B. Petrus Faber unus e decem primis Patribus, licet Gallus esset, seu Allobrox Galliae conterminus, durante etiam bello in Hispania omnibus erat longe gratissimus, quia erat filius pacis, pacemque velut angelus pacis evangelizabat. Simili quoque modo in Galliae finibus Patres Hispani pacifice vixere, ac per Evangelium pacis proximis subsidio fuere. Pari ratione anno 1580, bello inter Hispanos et Lusitanos flagrante, tam in castris regis Catholici, quam in Lusitaniae urbibus tanta dexteritate, sinceritate et charitate Patres nostri versati sunt, opera charitatis valentibus et aegrotantibus etiam cum vitae periculo ac detrimento exhibendo, et nihil de alterius partis jure loquendo vel proferendo, ut partem utramque se in Domino complecti palam demonstrarent. Qua re id effectum fuit, ut et regi Hispaniae

virtus Societatis mire ex eo tempore probata fuerit, nec minus Lusitaniae regi ejusdem charitas probaretur : nam cum accideret hanc illamve civitatem obsessam ad extremas redigi angustias, Patres nostri in illa degentes, rogati ut pacem peterent, etiam cum vitae discrimine de civitate exeuntes pacem impetrarunt.

Quod si vero communis haec charitas et indifferentia tollatur, magnam tam Societati quam proximis nostris cladem ac damna enasci necesse est ; nam praeter animorum inter nos dissensiones etiam alteram partem, quae victoriam retulit, contrariam nobis et inimicam experiemur, si ipsa nos ante contrarios experta fuerit, contingereque poterit, ut, daemone cooperante et occasione hac utente, Societas e regnis et urbibus expellatur magno animarum plurimarum detrimento.

Quare dictis rationibus permoti utramque bellantium partem complectamur amore, idque re ipsa palam faciamus, et si prope simus, eundem affectum omnibus charitatis obsequiis demonstremus; si vero procul distemus, qua precibus, qua operibus poenosis pro viribus adjuvemus, libere profitendo nos Deum precari, ut bellum ad gloriam suam majorem dirigat, ipsumque optime nosse, in quam partem justitiae bilanx inclinet, quibusve de causis bella factionesque permittat.

Cum autem non detur lex, quae exceptionem non patiatur, secundum hic quoque est, charissimi, regula hac non vetari, quo minus sit aut sentiatur animorum propensio major ad partem catholicam, si quando injusto bello causa catholica atque Ecclesia ab hostibus in periculum duceretur, optando, ut sancta Ecclesia exaltetur et dilatetur, deprimantur et conterantur vires hostiles atque ipsi adversarii, depositis erroribus et odiis, ad sanctam fidem catholicam convertantur.

Idem est, si inter Christianos et ethnicos, inter Caesarianos et turcas Tartarosque vel alios Barbaros bellum

geratur ex justa causa, quod vel hi pacem ante pacti initi temporis evolutionem perfide rumpant, vel illi religionis, justitiae, aliave justa ex causa bellum his inferant. — Quodsi vero bellum injustum esse liquido constaret, neque hic in catholicorum partem propendere liceret. Nostrum tamen non est de hujusmodi causis sententiam ferre, discursus instituere, aut literas exarare, signave ejusmodi edere, quibus principes christianos offendamus.

II. Radix dissensionis contemptus aliorum.

II. Radix altera dissensionum et discordiarum est de aliis nationibus, provinciis, regionibus ac civitatibus sinistras fovere opiniones, male sentire et loqui: quam radicem S. Patriarcha noster non secus ac priorem penitus e Societatis agro evulsam extirpatamque desideravit. Etenim ut regnum a regno, provincia a provincia, urbs ab urbe praesertim vicina sit alienior atque erga eam haud bene afficiatur ac male loquatur, quid in mundo est frequentius? quid usitatius? quid vetustius? Nonne jam olim Salvatore tum in terra degente, aversio ista reperiebatur inter Judaeos et Samaritanos, quemadmodum Joan. 4, 9, mulier Samaritana Christo Domino oggerebat: *Quomodo tu, Judaeus cum sis, bibere a me poscis, quae sum mulier Samaritana? non enim coutuntur Judaei Samaritanis,* id est, non habent ullum inter se commercium, atque (ut testatur S. Augustinus) non utuntur eadem mensa, poculo, vase. Sic quoque Apostolorum tempore sinistre sentiebant et loquebantur vicinae civitates et regiones de Cretensibus, aliisque gentibus. *Dixit quidam ex illis* (inquit Apostolus ad Titum 1, 12), *proprius illorum propheta* (fuit is, teste S. Hieronymo, Epimenides habitus ab illis propheta seu vates et poeta): *Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri.* Epimenidis carmen, ab Apostolo hic citatum, ita graece sonat: Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θήρια, γαστέρες ἀργαί. Id est: *Cres semper mendax, mala bestia, venter*

iners est. Deinde de Cappadocibus et Cilicibus aeque ac de Cretensibus male sentiebant, et loquebantur Graeci, unde de tribus hisce gentibus, a Cappa nomen suum incipientibus, illud Graecorum extat adagium: Καππάδοκες, Κίλικες, Κρῆτες, τρία κάππα κάκιστα : Cappadoces, Cilices, Cretes, tria pessima cappa. Similis sinistra affectio ac locutio aliis in gentibus notabatur. Unde Erasmus initio Chiliadum cuilibet genti sua vitia proverbio assignans ait: *Paeno perfidior, Scytha asperior, Scythe-Tauris inhospitalior, Parthis vanior, Thracibus bibacior, Sybarita fastuosior, Milesiis effeminatior, Arabe ditior, Arcade stolidior, Care vilior, Cretensi mendacior.*

Hic est stylus mundi, haec mundi asseclarum consuetudo est, ut vitia ac defectus suos mutuo sibi improperent in colloquiis, aut joco serio se vexent atque exagitent. At non sic in Religione, non sic in Societate Jesu, a qua hujusmodi cacoethes omnino exulare sanctus Fundator voluit. Unde p. 10. Constit. § 11 et regula 30, communium, quae quadragesimae quartae Summarii admodum affinis est, id hisce verbis vetuit : *Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo aliae de aliis nationibus sinistre sentire aut loqui solent : quin potius et bene sentiant et peculiari affectu diversas a sua nationes prosequantur in Domino : ac proinde nemo bella, contentionesque inter christianos principes in colloquium inducat.* Quibus verbis non solum sinistros affectus ac discursus proscribit, verum etiam peculiarem charitatis affectum dilectionemque erga alias nationes exigit ; ac proinde tirones a vitae religiosae limine ad hoc inclinent, ut majora et frequentiora charitatis obsequia alienis, quam suis exhibere satagant, ut hac ratione aversionem, si quae forte sit, exuant et charitatem induant eximiam ac prorsus singularem.

Ratio 1ª hujus regulae est : Quia ejusmodi sinister affectus aut loquela in animis nostris aversionem, diffi-

dentiam, indignationem, iram et odium, in colloquiis vero contentiones et altercationes parit, alterumque provocat, ut vicissim de alia natione vituperia et scommata profundat. Atque ita non raro ignis succenditur, qui non tam facili negotio extinguatur. Ratio 2da: Discordias hasce nostras et dissensiones si externi resciant, non leve scandalum capiunt, ex quo nostri vilipensio, existimationis bonae imminutio, fructusque spiritualis detrimentum enascitur. Quaenam vero antidota, et regulae huic exactius observandae remedia adhibebimus?

1. Cogitemus nos mundum, patriam, parentes, fratres, sorores et amicos ideo deseruisse, ut omnis et nullius patriae essemus. *Estne mihi circumscripta patria, cui et omnis terra, et nulla terra patria est?* ajebat S. *Gregorius Nazianzenus* (Orat. 26 n. 14 (MG. 35, 1247). Idem et nos dicamus, et indifferentes ad omnem locum et plagam simus. *Obliviscere populum tuum, et domum patris tui* (Ps. 44, 11) obliviscere populum et patriam, et id unum recordare te Societatis filium esse, cujus vocationis sit diversa loca peragrare, et in quavis mundi plaga habitare, ubi major Dei gloria et animarum salus speratur; ac proinde a nulla regione aut natione abhorreas, aut sinistre de ea sentire vel loqui sustineas.

2. Omnino existimemus, magnae imprudentiae ac temeritatis esse, integram quampiam regionem aut provinciam certi cujusdam vitii condemnare, asserendo in hac regione homines esse leves, in illa superbos, in ista stupidos, in alia astutos ac versipelles; nam nulla non regio viros praeclaros et his naevis immunes profert; ne igitur injuriam inferamus plurimis, nunquam regionem universam vitii condemnemus. Nec ob fertilitatem unius regionis spernamus aliam. *Non omnis fert omnia tellus.* Sed *hic segetes, illic felicius uvae proveniunt*, quae divina providentia ob mutuum commercium humanum communicationemque regionum ita disposuit: haec autem taxare, magnae est imprudentiae.

3. Meminerimus nos omnes eidem Christi militiae nomen dedisse; omnes sub crucis ejusdem labaro militare, et contra mundum, carnem, ac daemonem in dies in arenam descendere. Sicut igitur in praelio acri contra Turcas non inquiritur, utrum hic vel ille sit Germanus, Hispanus, aut Gallus, modo strenue dimicet: ita in Societate non quaerendum, cujus quis fuerit, sed an bene religiosus, fervore ac zelo insigni praeditus, generose pro Dei gloria decertet, magnas hosti clades inferat et spolia opulenta detrahat. Id nisi servemus, actum est de victoria et pace. Teste *S. Augustino* serm. 57 de verb. Dom. (ord. nov. in append. serm. 97 ML. 39, 1931): *Est pax serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis... Nec poterit ad haereditatem Domini pervenire, qui testamentum noluerit observare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano.*

Quapropter, dilectissimi, geminas has dissensionum discordiarumque pessimas radices e cordibus ac linguis nostris stirpitus evellamus, ut, omni divisione et schismate exclusis, constanti charitatis ac pacis vinculo colligati vivamus. *In pace autem vocavit nos Deus* (1 Cor. 7, 15), qui *non est dissensionis Deus, sed pacis* (1 Cor. 14, 33); *ipse enim est pax nostra* (Eph. 2, 14), et quidem *pax, quae exsuperat omnem sensum* (cf. Phil. 4, 7), pax quae tum ad proximum pacificandum, tum ad caelestem Jerusalem et visionem pacis aeternam unice est necessaria.

REGULA XLIV

DE LABORE ET OTIO.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Docet strenue laborandum, otiumque vitandum esse.

THEMA : *Multam malitiam docuit otiositas* (Eccli. 33, 29) ; vel : *Otium, malorum omnium origo, domi nostrae locum non habeat* (Reg. 44).

Genuini Societatis Jesu filii (uti et aliorum Ordinum religiosi) haud absimiles sint oportet quatuor animalibus, ab Evangelistarum Aquila conspectis, Apoc. 4, 8, quae *requiem non habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens.* Quatuor haec animalia Sancto Joanni repraesentata, ad literam fuere quatuor primarii principes caelestes et angeli, Dei administratores, quos diversi diversimode symbolice interpretantur. Alii enim explicant de quatuor Evangelistis, ita ut homo Matthaeum, leo Marcum, bos Lucam, aquila Joannem exprimat. Alii intelligunt quatuor Ecclesiae Doctores et Gregorium homine, Ambrosium leone, Hieronymum bove, Augustinum aquila adumbrari autumant. Alii quatuor Ecclesiae Status seu Ordines indicari contendunt, ita ut leo fortitudinem fidei Apostolorum; bos invictam patientiam et victoriam martyrum; homo sapientiam Doctorum; aquila sublimitatem virginum et contemplationi addictorum indigitet. Ego si angelos hosce quatuor Societati nostrae adaptaturus essem, cum homine Superiores prudentia ac discretione, charitate ac misericordia praeditos; cum aquila Doctores

subtilioribusque studiis occupatos; cum leone verbi Divini praecones operariosque, animarum reductioni intentos; cum bove rei familiaris administros laboribus deditos compararem. Novitios autem in via ac dispositione esse contenderem, ut uni quatuor horum statuum inserantur et unius ex dictis animalibus speciem praeseferant. Quemadmodum vero dicta animalia requiem non habuisse S. Joannes testatur, sed semper in motu et cursu extitisse, et absque cessatione trisagion suum decantasse: ita in Societate nostra omnes, in quocunque demum versentur statu, *semper occupari, nunquam otiari* regula praesens praecipit. Quae duo jam modo exponemus.

I. Laborandum est.

I. Prima regulae parte S. Legislator noster negotium, laborem, studium, occupationem assiduam sive mentis, sive corporis praescribit. *Omnes* (inquit) *quamdiu corpore bene valent, in spiritualibus vel exterioribus habeant, quo occupentur.* 1. *Omnes*, superiores et subditi, sacerdotes et magistri, nec non fratres, Marthae muniis addicti, omnes, nemine excepto. 2. *Quamdiu corpore bene valent:* si enim morbo laborent, satis habent, quod agant, ut morbi dolores debita patientia et resignatione tolerent. 3. *In spiritualibus vel exterioribus habeant, quo occupentur:* neque enim jubet, nos vel semper spiritualibus, vel semper corporalibus exercitiis occupari; sed ea misceri cupit, ita ut ordinarie laboribus exterioribus insudantes, dum ab iis vacant, exercitiis spiritualibus, festivis praesertim diebus, se tradant; ex adverso autem ordinarie spiritualibus intenti, dum ab illis quiescunt, exterioribus quibusdam vacent, ne quid pretiosi temporis otio transigatur. Ipsum adeo relaxationis seu recreationis tempus, dum colloquendum est, piis colloquiis, dum ludendum, lusu honesto, impendendum est: nec eo tempore aut melancholiae se dedere, aut in angulo solitarium otiosumque haerere fas est; sed ex regulae et obedientiae praescripto occupatio honesta capessenda est.

Nunc lege, nunc ora; nunc cum fervore labora;
Sic erit hora brevis, sic labor ipse levis.

Ratio 1ma ad laborem nos excitans est sancta ac justa Dei voluntas, ob Adae peccatum eam illi et posteris poenam infligentis. Gen. 3, 17: *In laboribus comedes ex ea* (de terra et de fructibus ex ea orituris) *cunctis diebus vitae tuae;* et ℣. 19: *In sudore vultus tui vesceris pane.* Ad hoc igitur nati, ad hoc condemnati a Deo sumus. *Homo nascitur ad laborem, et avis ad volatum* (Job. 5, 7). Quis igitur ab hac lege communi jure se eximat? Quis justitiae divinae facere satis recuset? Quis poenam promeritam non libenti animo expleat, praesertim cum hac ratione rem Deo pergratam faciat?

Ratio 2da. Fructuosus temporis nobilissimi usus. *Tempus breve est,* ait Apostolus 1 Cor. 7, 29 et fulmine ocius praetervolat. Tempus irrevocabile est; semel elapsum nunquam revertitur. Tempus pretiosum est, omni auro et lapide pretioso excellentius, quo innumeras pro aeternitate felici in caelo coronas nobis fabricare valemus; a momento autem saepenumero pendet aeternitas, nec effluit momentum, quo lucrum aeternum et infinitum acquirere non queamus: quanta igitur insania est, hic esse desidem? Quidni potius cum Apostolo concludamus: *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum* (Gal. 6, 10). *Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera ejus* (Matth. 16, 27). Et: *Voca operarios, et redde illis mercedem* (Matth. 20, 8); quo autem labor est major, eo merces et gloria in caelis copiosor.

Ratio 3ia est praestantissimum Christi Domini Sanctorumque et aliarum rerum creatarum exemplum. Nam 1) Labores exantlavit Redemptor noster, velut ipse testatur Joan. 5, 17: *Pater meus usque modo operatur, et ego operor,* et Ps. 87, 16: *In laboribus a juventute mea;* quando nimirum cum S. Josepho artem fabrilem exercuit.

2) Laboribus distenti fuere Apostoli, sive spiritualibus sive corporalibus, Petrus, Jacobus, Joannes, ut in sacris Evangelii paginis legere est ; sed in primis gentium Doctor quanta negotiorum mole obrutus semper fuit, regiones varias percurrendo, Evangelium praedicando, regnum Dei annuntiando, publice et per domos docendo, instruendo, increpando ? et crebro manuum labori sese tradendo ? Unde 2. ad Thess. 3, 7 sq. ait : *Non inquieti fuimus inter vos* (id est non inordinati et otiosi)...., *nocte et die operantes, ne quem vestrum gravaremus* (exercuit autem artem scenofactoriam, ex pellibus, in usum castrorum militarium, tabernacula seu tentoria consuendo). Deinde alibi id clarius protestatur, dum ait : *Argentum et aurum, et vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea, quae mihi opus erant, et his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istae* (Act. 20, 33 sq.). Similia de aliis Sanctis etiam nostris eorum gesta loquuntur. 3) Omnia animantia quadrupedia ac reptilia laborant, circumcursitant, et alimenta sua conquirunt. Volucres caeli alarum remigio in altum se librant, circumvolant et praedam, qua alantur, captant. Nec res inanimes otio se dedunt, sed labore, motu et occupatione sua distinentur : sol lucidissimus mundi oculus consuetum cursum suum peragit ; luna cursum suum menstruum crescendo et decrescendo absolvit ; planetae et sidera motus cursusque suos constantia mirabili tenent ; elementa, aer, aqua, ignis, assiduo agitantur motu ; terra arbores, flores, fructusque profert ; verbo, cuncta creata ordinatione divina ad gloriam ejus muniis suis rite funguntur.

Annon igitur pari ratione omnino decet hominem ad imaginem Dei creatum, ratione dotatum, et cum primis Religioni mancipatum, Christi Domini, Sanctorum, et rerum aliarum exemplo otium fugere, laborem diligere, cum quatuor animalibus Dei servitio se impendere,

semper pro ejus gloria sese occupare, semper, si non ore, saltem opere clamare : *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Dei omnipotens,* ut divinam expleat voluntatem, tempus quam optime collocet, et gratiam gloriamque suam caelestem adaugeat ?

II. Otium fugiendum.

II. Altera regulae parte sanctus Fundator filios suos otium eliminare praecipit, causamque subnectit, quod *otium malorum omnium sit origo.* Quaenam vero mala illa sint, quae ex otio in Societate (aliove Ordine) scaturiant, cum tacitus praetereat, nostrum erit ea indagare ad cautelam.

1. Otium fons et origo est plurimarum cogitationum pravarum ac desideriorum inutilium. Habes effatum S. Scripturae per Salomonem Eccl^ae^ 7, 30 : *Inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus :* Hebraea et Chaldaea lectio vertit *cogitationibus ;* Symmachus explicat *curiositatibus ;* Cornelius a Lapide *desideriis.* Cum enim nusquam quietem reperiat otiosus, mille curarum, curiositatum, desideriorum, passionum, tumultuum fluctibus et aestibus instar Euripi assidue jactatur et fluctat, atque ut Lucretius L. 5, canit : *Semper et in curis consumit inanibus aevum.* Confirmat illud idem Sapiens Prov. 21, 25 : *Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quidquam manus ejus operari ; tota die concupiscit et desiderat :* at quaenam ? jam cibum et potum, recreationes et lusum, jam alloquia parentum et amicorum, jam lustrationes civitatum et arcium. *Mens otiosi,* ait *Cassianus,* De coenob. instit. l. 10, c. 6 (ML. 49, 370), *nihil aliud cogitare novit, quam de escis et ventre, donec... ita paulatim reddatur noxiis occupationibus irretitus, ut tanquam serpentinis spiris obstrictus nunquam deinceps ad perfectionem professionis antiquae se valeat enodare.* Unde recte concludit *S. Bernardus* [seu potius *Guigo Carthus.* cf. ML. 184, 321] ad Frat. de mont. Dei l. 1 c. 8: *Omnium tentationum et cogitationum malarum et inutilium sentina otium est.*

2. Otium origo est otiosorum et inutilium verborum, imo et vitiosorum et noxiorum; otiosi enim facile aut contra Superiores murmurant, aut fratres suos contemnunt, aut perfectionis studio et regulari disciplinae addictiores verbis proscindunt, aut aliis detrahunt. De quibus Salvator in Evangelio Matth. 12, 36: *Dico autem vobis: Quoniam, omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* In textu est ἀργὸν quasi ἄνεργον, id est, iners opere, fructu aut utilitate, seu verbum vanum, frivolum, ludicrum, quod nec loquenti, nec audienti utilitatem affert. *S. Hieronymus* ait Comment. in Matth. l. 2 c. 12 (ML. 26, 82): *Verbum otiosum est, quod sine utilitate est audientis: si omissis seriis, de rebus frivolis loquamur, et fabulas narremus antiquas. Caeterum qui scurrilia replicat et cachinnis ora dissolvit et aliquid profert turpitudinis, hic non otiosi verbi, sed criminosi tenebitur reus.* O quoties in otiosorum hominum sermones ejusmodi vitia irrepunt! Quamobrem magnus otii hostis Ignatius, parens noster, ut refert Maffaeus in vita L. 3, c. 6, cum vidisset duos tresve e nostris adjutoribus ad januam alieno tempore conversantes et colloquentes, illico jussit acervum lapidum in proximo situm ad summam aedium contignationem sine cunctatione transferre; cumque elapsa trium mensium intercapedine iterum confabulantes reperisset, eundem acervum in locum priorem referre jussit, simulque admonuit in Dei servitio nihil esse otio perniciosius.

3. Otium origo est operum inutilium et nugarum, et exitium virtutum, ut S. Bernardus ad Eugenium Pontificem L. 2, de consid. c. 13 (ML. 182, 756) scribit: *Fugienda est otiositas, mater nugarum, noverca virtutum.* Otium enim in religioso fastidium generat erga fratres, taedium erga meditationes, exercitia spiritualia, aliaque opera pia, quae secundum obedientiam obeunda

forent ; et quia erga haec parum afficitur, in rebus inutilibus solatium aucupatur, quaerit occasiones frequentes foras exeundi, captat occasiones conversandi cum saecularibus, indagat rumusculos et nova, non ut his fructum animarum apud externos referat, sed ut tempus fallat, taedium levet, aut recreatiunculam quampiam sectetur. Quid autem hisce accidet, quando judex veniet rationemque omnium operum strictam exiget ? Existimabunt fortasse, ingentem se mercedem reportaturos; at verendum est, ne eveniat illis, quod psalter regius de divitibus canit: *Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt in manibus suis,* dum in alteram vitam evigilantes se se tempus male collocasse, ac parum aut nihil pro aeternitate felici laborasse deprehendent.

4. Otium origo est tentationum omnisque generis vitiorum secundum illud Eccli c. 33, 29: *Multam malitiam docuit otiositas.* Quam multiplicem malitiam *S. Augustinus* declarat (in op. supposit. Ad fratres in eremo serm. 17 ML. 40, 1263): *Per hanc* (otiositatem) *accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasci, per hanc suffocamur pretiose vestiri, per hanc ad superfluam dormitionem trahimur, per hanc ad saecularia verba inducimur libenter audire:* ac denique paucis multa complectens, ita concludit: *Nunquam quis civis caelorum erit si otiositatem amaverit.* Alii ea quae dicta sunt, obvia similitudine dilucidant: Sicut aqua quae caret decursu, et jacet in foveis, putrescit, ita et corpus otii tabe confectum, concupiscentiarum et voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. Eadem alia confirmant similitudine: Sicut terra non occupata semente, aut confitione, quamlibet herbam producet, sic et anima quoties non habet quod agat rerum necessariorum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus semet tradit. Nasciturque inde acedia,

languor animi, lassitudo corporis, pigritia, somnolentia et inhabilitas ad omnia. Quo autem alexipharmaco morbos hosce curabimus? Docuit id S. Antonium caelestis genius, ut refert S. Athanasius in vita ejus. Cum enim is a spiritu acediae tentaretur affligereturque, exiit e cella sua dicens Deo: *Domine volo salvus fieri; et non permittunt me malae cogitationes meae:* quo dicto, cum faciem ad cellam convertisset, Angelum conspexit humana specie storeas, sportasque plectentem, deinde surgentem ab operibus, et aliquamdiu orantem, rursumque ad operandum se conferentem, auditque hanc ejus vocem: *Antoni sic fac:* aliqua temporis parte labori, alia orationi insiste, atque ita mutando exercitia, otium fugies, acediam vinces, *ac salvus eris.*

Quocirca, charissimi, quamdiu corpore recte valemus, semper nos aut internis aut externis exercitiis fructuosis pro Dei gloria et animarum salute occupemus; sic sanctam Dei voluntatem explebimus, nobilissimum tempus utiliter collocabimus, Christum Redemptorem nostrum, SS. Apostolos, aliosque viros sanctos, nec non cuncta creata muniis suis semper intenta aemulabimur. Ex adverso nunquam non otium omni studio evitemus; ita cum eo cogitationes inutiles ac noxias, sermones otiosos ac vitiosos, opera inutilia ac inania, pariter resecabimus, tentationum innumerarum ac vitiorum scaturiginem obturabimus. *Semper aliquid boni operis facito, ut diabolus te inveniat occupatam,* monet S. Hieronymus; quod si praestiterimus, cum sanctis quatuor animalibus, de quibus in exordio meminimus, semper in motu erimus, semperque Deum laudabimus, et vel verbo, vel opere *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* proclamabimus. *Benedicemus Dominum in omni tempore,* vitaque nostra continua erit Dei laus et benedictio: si opera humilitatis ac poenitentiae exerceamus, Deum laudabimus; si misericordiae et pietatis operibus vacemus, Deum laudabi-

mus; si verbi divini praedicatione ac catechesi ignorantes doceamus, Deum laudabimus; si juventutem in gymnasiis timore Domini imbuamus, Deum laudabimus, optabimusque, ut nobis sint linguae centum, ora centum, corda centum, manus centum, quas in Dei gloriam et honorem insumamus; ac tandem repositam nobis pro laboribus justitiae coronam in caelis reportemus. Amen.

REGULA XLV

DE VITANDIS RELIGIOSO NEGOTIIS SAECULARIBUS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Fugam negotiorum saecularium suadet.

THEMA : *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus* (2 Tim. 2, 4) ; vel : *Ut pleniùs possit Societas rebus spiritualibus vacare, a negotiis saecularibus abstineat* (Reg. 45).

Ad regni, reipublicae ac civitatis cujusvis pacem tranquillitatemque in flore conservandam medium nullum aptius, nullum convenientius reperitur, quam si quisque vocationi suae ac professioni propriae sedulo invigilet, atque intra sui muneris limites firmiter consistat : *Tractent fabrilia fabri,* ut fert paroemia. Tractet sua consul consilia, institor mercimonia, procurator acta, literas scriba, miles arma. Verset causidicus Bartolum, medicus Galenum, faber malleum, sartor acum, sutor corium, colonus arvum. Tractet sacerdos calicem, ecclesiastes pulpitum, clericus psalterium et cantum, et ubique pax regnabit in urbe. Nec posset in cunctis major

oriri perturbatio, quam si alter in alterius munia involet, et ea, ad quae vocatus non est, tractanda versandaque capessat. Idem metuendum est viris religiosis, praelatis, pastoribus, ac zelatoribus animarum, si, relictis officiis sacris sibi propriis, negotiis saecularibus se dedant. A quo Apostolus, dum dehortatur Timotheum Ephesinum episcopum, triplici similitudine utitur. 1. Monet, ut instar agricolae se gerat, qui non aulae sed caulae, non foro sed agro et aratro, non status negotiis sed laboribus sementis et messis invigilat. 2. Ut instar athletae, qui luctae et victoriae unice intentus alia nec curat nec respicit, generose decertet. 3. Ut instar militis se gerat, qui omnibus aliis neglectis, arma et quae belli sunt, cogitat: *Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus.* Quod Doctor gentium Timotheo, idem Ductor et Doctor noster S. Ignatius Societati universae praescripsit. Quaenam vero rationes ad id praescribendum eum permoverint, exhortatione praesente exponere est animus.

I. Negotia saecularia Religiosum impediunt.

I. Motivum primum seu ratio urgens mox regulae initio attexitur, nimirum: *Ut plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta Institutum suum vacare.* Communi fertur adagio: *Pluribus intentus minor est ad singula sensus.* Sensus dum vehementius rapitur et intendit acutius uni, hebescit in aliis, teste D. Thoma et Aristotele. Ita pariter religiosus, dum totus abripitur ad saecularia, a spiritualibus abstrahitur; et quantum temporis negotiis profanis tribuitur, tantum spiritualibus decerpitur, adeoque illis integre pleneque vacare est impossibile. Aptissimo id simili declarat Apostolus 2. Tim. 2. *Labora sicut bonus miles Christi: Nemo autem militans Deo implicat se negotiis saecularibus.* Cogita Timothee, cogita religiose, te militem esse Christi, ac Deo militare; ac proinde, hac in parte, ut militem te gere. *Miles*, inquit *S. Basilius*, Praevia insiitutio asc. (MG. 31.620), *non*

domos aedificat, non agros comparat, non mercaturae vacat:... in plateis tabernaculum sibi collocat; cibum sola necessitate metitur... Itinera frequenter et vigiliae, acris ad frigora caloresque tolerandos patientia, et saepe mors gloriosa. Haec strenui militis sunt; non vero suscipere aliena negotia, et ea quae ad domus, urbis, aut regni gubernacula spectant administrare, sed uni bello et victoriae intendere. Unde militibus olim vetitum fuisse conjugium scribit Tacitus L. 14, et Tertullianus in exhort. ad castit.

Et sane si alienis a militia negotiis se miles occupet, perspicuum est, eum officio suo plene vacare nequaquam posse : quo enim pacto poterit et mercaturae vacare, et in acie cum hostibus confligere ? Circumcursare per alienas aedes, et in excubiis militaribus consistere ? Emendo ac vendendo pecuniae lucris inhiare, et hostilibus insidiis atque stratagematis intendere ? Idem omnino evenit hominibus Deo sacratis, ac sub labaro ejus stipendia merentibus ; nam non bene conveniunt, negotiis intricari saecularibus atque ad ea expedienda circumvagari et simul ad verbi divini praedicationem se comparare, paenitentibus aures praebere aliaque spiritus exercitia debite obire. Experti sunt idipsum primipili Christi archistrategi nostri milites ac tribuni, Apostoli, qui adeo vero ab ipsarum collectarum et eleemosynarum distributione manus non secus atque a contagione serpentium retraxerunt : *Non est aequum,* ajebant, *nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis.* (Act. 6, 2). Haud ibi de crapulis, de conviviis et litibus ageabatur, sed de mensis egenorum et viduarum, in quibus Christus pascebatur, et tamen quoniam hoc munus verbi divini praedicationi aliisque exercitiis spiritus tempus adimebat : Non est aequum, inquiunt, praedicationem Evangelii nostro muneri propriam deserere, ac rebus ab instituto nostro alienis, quaeque per alios nullo negotio praestari possunt, nos intricare.

Quare et nos instar militum Christi, instar Apostolorum, rejectis alienis, negotiis Instituto nostro propriis vacemus. Sicut milites saeculares, *ita et tu*, ait *S. Basilius* l. c. (MG. 31, 622) : *Miles Christi, simile tibi vitae genus propositum habe ; solutus esto, atque ab omnibus vitae curis liber. Imitari sponsum tuum, bellum cum potestatibus illis, ac principatibus illis, ac principatibus infernalibus gerito ; hostes invisibiles crebro in fugam dato, illos ex animo tuo primum expelle ; tum ex illorum etiam qui ad te velut ducem et protectorem confugiunt.* Haec sunt negotia tibi propria, aliena et saecularia fuge ; ita placebis Duci Jesu Christo, velut Apostolus l. c. mox subdit : *Ut placeat ei, cui se probavit,* cui se addixit et cujus militiae sese devovit.

II. Curis gravant.

II. Motivum alterum negotia saecularia declinanda suadens est variarum sollicitudinum, distractionum et molestiarum averruncatio, quae ex illis tanquam vermes e cadaveribus scaturiunt. Religiosi enim hujusmodi negotiis dediti quot tormenta parturientis cordis sui sustinent? quot animae suae tumultibus agitantur, quot curis et sollicitudinibus acervatim conglobatimque irruentibus opprimuntur ? His si liberari aveant, hujusmodi negotiis supersedeant, instar levitarum Veteris Testamenti, quos Deus nullam in divisione terrae promissae partem cum aliis tribubus accipere voluit, ne terrenis et saecularibus negotiis implicarentur, sed ut uni Deo temploque vacarent, ac haereditas illorum esset Dominus, id est decimae, primitiae et victimae Domino oblatae. Ita, inquam, religiosos et animarum venatores, aliis negotiis et curis decet esse immunes, ut plenius Deo ac spiritualibus se tradant.

S. Patriarcha noster, ut ab his tricis et molestiis nos expediret, ambiguitatemque adimeret, tria potissimum negotia cavenda allegabat. 1. Primum est testamentariorum; ut in testamentis testes minime simus, nec eorundem executionem in nos suscipiamus. Quot enim

curis, molestiis, laboribus, tum in sepultura et funebribus adornandis, tum in facultatibus relictis custodiendis, curandis, dividendis, ac distribuendis, tales se implicant? Quot sinistris partium, agnatorum, aut haeredum suspicionibus, crisibus, judiciis, dicteriis ac sermonibus sese innodant? 2. Alterum genus negotiorum maxime vitandum est executorum et procuratorum rerum civilium, sive circa lites et controversias, sive res alias temporales versentur. Quanti enim hic rursus curarum ac sollicitudinum fluctus atque turbines commoventur? Quoties judicum tribunalia, assessorum et advocatorum aedes frequentare, quoties negotia suscepta commendare, urgere, promovere, et ad exitum perducenda curare neces e est? Verum quanta temporis longe pretiosissimi jactura? Quanta animi distractione et evagatione? Quanto rerum spiritualium dispendio? Tertium huc spectans est procuratio officiorum honoratorum amicis, cognatis, aliisve externis apud principes aut magistratus. Cui rei S. fundator noster nunquam se immiscere voluit: plerumque enim fructus refertur exiguus, sive commendatus ac promotus exspectationi respondeat, sive non. Ex adverso, odium aversionemque non raro nobis consciscimus; dum enim unum adjuvamus, plures spe sua delusos a nobis abalienamus.

Omnia haec detrimenta, ut unico velut ictu S. Pater amputaret, regula cavet, ut hujusmodi negotia declinemus, nec ullis ea principum et magnatum precibus suscipiamus aut in illis occupari nos sinamus.

Idem quod nobis S. Ignatius, jam olim Thessalonicensibus commendatum voluit Apostolus 1 Thess. 4, 10 sq., ubi scribit: *Rogamus autem vos, fratres, ut abundetis magis, et operam detis, ut quieti sitis, et ut vestrum negotium agatis;* q. d. cupitisne, mei Thessalonicenses, quietem ac pacem conservare? vestra duntaxat negotia peragite, aliena relinquite et devitate. Idem cunctis reli-

giosis et nobis dictum est. Quodnam autem in Societate nostrum est negotium? Legimus id in formula Instituti a prima patrum decade Paulo III. Pontifici oblata, quod scilicet sit: *Perfectioni propriae et alienae vacare, verbum Dei praedicare, exercitia spiritualia tradere, pueros ac rudes doctrina christiana imbuere, poenitentiae et et Eucharistiae Sacramenta administrare, aliaque charitatis opera exercere.* Quam merito verbis Apostoli quilibet Superior utitur: Rogamus vos fratres, ut dictum negotium vestrum agatis, quod nisi praestiteritis, sed alienis vos rebus immiscueritis, non abundabitis magis; quin potius spiritu deficietis, nec quieti eritis, sed instar Marthae solliciti ac turbati circa plurima; neque proprias occupationes rite peragetis, sed distractionibus, et defectibus plurimis inficietis. Nec debita cum modestia ac honestate religiosa agetis cum saecularibus: tanquam enim cupiditatibus parum domitis boni exempli vix quidquam praebebitis, sed cum terrenis terreni eritis, cum vanis vani, terrena et vana tractantes. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea* (Eccl. 13, 1).

Recte igitur cum *S. Petro Damiano,* de contemptu saeculi c. 27 (ML. 145, 280) concludimus: *Quisquis in procinctu militiae caelestis positus ad supernae patriae mancipium properat... abhorreat se sub qualibet specie actionum saecularium laqueis irretire... Illud ad memoriam revocet, quod scriptum est: Cave ne in multis sint actus tui. Saecularibus relinquantur saecularia jura componere. Satis sit servis Dei perturo huic mundo se mortuos exhibere.* Notandum hic, quod S. Damianus *sub qualibet specie* ista evitari cupiat: sive enim ejusmodi saecularis occupatio proponatur sub specie pietatis, sive specie amicitiae, sive sub specie spiritualis amicitiae, sive sub specie carnalis, *se quisque sub qualibet specie actionum saecularium laqueis irretire abhorreat.*

III. Dedecent. III. Motivum tertium ad negotia saecularia abdicanda

abjiciendaque impellens, est eorundem vilitas. Lites enim, controversiae, procurationes, executiones rerum temporalium, abjectiora sunt et indigniora, quam ut anima religiosa, mundo pridem mortua, Sponsi caelestis sponsa et amica Deo consecrata, iis se occupet et nobilissimum tempus suum conterat. Quemadmodum enim spiritus praestantia decuplo corpus, et caeli excellentia terram decuplo superat: ita spiritualia ac divina exercitia negotiis corporeis ac terrenis infinitis antecellunt parasangis. Quod si mihi fidem haud adhibetis, Doctorem gentium aequissimum rerum aestimatorem auscultate, terrena haec omnia, prae lucro caelesti, tanquam stercora arbitrantem. Admirandum sane est, quod de illo legimus 1 Corinth. 6, 4, ubi definiendis Corinthiorum jurgiis et controversiis, ne acolythos quidem et infimos e clero praefici voluit, sed viliores abjectioresque in Ecclesia, quasi religionis peripsemata et quisquilias suffici praecepit. *Saecularia igitur negotia,* inquit, *si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad judicandum.* Si Apostolus ad hujusmodi negotia, saecularium infimos vilissimosque deputavit; quanto minus viros religiosos, mundo mortuos, et sacerdotes apostolicos ad ea se abjicere voluit? Hinc est, teste S. Cypriano Epist. 66, quod a Synodo Africana defunctus quidam censurae subjectus et altaris suffragio privatus fuerit, eo quod ausus esset curatorem filio suo impuberi sacerdotem instituere: ut narrat Baronius ad annum Christi 257. Rati enim Patres sunt, spiritualibus arae et Ecclesiae opibus indignum esse eum, qui ab altari revocasset sacerdotes ad caulas et forum.

R. P. Joannes Paulus Oliva, undecimus Societatis nostrae Praepositus Generalis, L. 1. stromatum, praedicta confirmat, dum censet, sacerdotes et religiosos sese ad saecularia et forensia negotia dimittere, nihil aliud esse, quam altaria et rostra copulare, scribarum acta in sacer-

dotum calicibus fluitare, scripturarum divinarum oracula et litigantium adversaria contentiosa combinare, uno ex ore hymnorum sacrorum mella et fella litium profanarum profundere, ab aris digredi ad haras, ab Agno Dei ad hoedos exterorum, ab azymo electorum ad fermenta affinium et consanguineorum, a consortio prophetarum ad rixas bubulcorum, a Christi calice ad dolia bacchantium, a thure ad lolia, a sanctuario ad palearium, a tribunali sacro ad profanum ruere ac sese praecipitare. Quae si vera sunt, ac sunt verissima, quantae indecentiae est religiosum ea se ratione prostituere et, dignioribus omissis, adeo vilibus et abjectis manum admovere?

Admirandum est, quod de Salvatore nostro legimus, exemplum, apud S. Lucam c. 12, 13 sq. Qui, licet tanquam mundi et omnium rerum Dominus jure meritissimo potuisset, ad nostrum tamen exemplum ne verbum quidem ad controversiam saecularem componendam profari dignatus est. Ait enim ei quidam de turba, ut refert S. Evangelista: *Magister, dic fratri meo, ut dividat mecum haereditatem.* Frater enim meus vult solus haereditatem paternam occupare, nec eam mecum partiri; jube ergo illi, ut eam mecum dividat, tanta namque tua est auctoritas, ut vel verbo perfeceris, quod ego per judices multis litibus vix obtinuero. *At ille dixit illi: Homo, quis me constituit judicem, aut divisorem inter vos?* Hoc judicium forensium est, qui terrenam, non meum, qui caelestem haereditatem dispertior: quid mihi cum temporaneis, qui sum ad aeterna destinatus? Praeclare *S. Ambrosius* Expos. in Luc. l. 7, n. 122 (ML. 15, 1730): *Terrena declinat, qui propter divina descenderat.* Et *S. Augustinus* serm. 196 de temp. c. 1 (nov. ord. serm. 107, ML. 38, 628): *Petebat (homo hic) dimidiam haereditatem, petebat in terra dimidiam; in caelo Dominus offerebat totam. Plus Dominus dabat, quam ille postulabat.*

O quam deceret nos simili responso non dissimiles curas, cum ingeruntur aut obtrudantur invitis, eludere! *Quis me constituit judicem inter vos?* Ad divinorum omnium divinissimum vocatus sum, ad animarum scilicet salutem aeternam procurandam; qui me ad infima et terrena abjiciam? Qui manum Evangeliis evolvendis destinatam resignandis consignandi que causidicorum actis exauctorare potero? An amanuensem caeli et legis divinae ad alienas dati et accepti rationes descendere fas est? Id si constanter tenuerimus, saecularium et potentium querelas justas evademus, veluti Innocentius X. Pont. Max. Congregationem Generalem paterne hisce verbis monuit: *Praescribenda ratio, qua omnes Patres Societatis se rebus ac negotiis saecularibus non immisceant.* Cui venerabunda et ad obsequendum paratissima Congregatio respondit: *Unum esse omnium Patrum suffragium et votum Congregationis universae, ut nostrae Societatis homines abstineant a negotiis saecularibus a Constitutionibus nostris alienis.* Unde Congregatio Superiores advigilare jussit, et decreti violati reis poenam injungendam sanxit.

Quapropter, dilectissimi, nunc, dum in tirocinio tanquam omnis perfectionis gymnasio prima vitae religiosae elementa discitis, hanc quoque regulam tanquam lectionis utilissimae materiam memoriae et cordi fortiter imprimite, ut suo tempore (modo enim abest periculum) in praxim redigatis. Milites Christi sumus; *Nemo autem militans Deo implicat se negotiis saecularibus,* ut ex Apostolo audistis. Quod si constanter observaveritis, plenius rebus spiritualibus et animarum lucris ad amussim Instituti nostri intendetis. Deinde curas innumeras, labores, molestias evadetis. Nec denique ad indigna statu vestro tanquam ab ara ad haram vos abjicietis, sed dignioribus ac sublimioribus, imo divinorum omnium divinissimis occupati eritis; Apostoli monitum, Christi

exemplum sequemini; et ad extremum nemini saecularium aut magnatum ansam querelarum praebebitis. Hinc igitur, tanquam S. Ignatii, imo Christi Domini decreto et voluntati firmiter insistite. *Neque enim*, ut ait *S. Ephrem* de monach. [?] *Deus vult religiosum relictis spiritualibus curare saecularia: quamvis etiam justam aliquam causam habere videatur. Illusio enim haec est diaboli, qui tentat eum perdere, nam qui propter res mundanas negligunt spiritualia, magnum assidue damnum patiuntur, non considerantes, neque mente amplecti valentes divinam illam vocem: Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei.*

REGULA XLVI

DE CURA MODERATA SANITATIS.

EXHORTATIO I

IN EANDEM.

Nimiam sanitatis curam vitandam, moderatam vero adhibendam suadet.

THEMA: *Ne solliciti sitis animae vestrae, quid manducetis* (Matth. 6, 25); vel: *Ut nimia sollicitudo reprehensibilis est, ita moderata tuendae ad divinum obsequium valetudinis laude digna est* (Reg. 46).

Amantissima aeque ac prudentissima mater nostra Societas *(aut alia Religio quaevis)* haud absimilis esse videtur illi mulieri forti, de qua Salomon Proverb. 31, 10 meminit: *Mulierem fortem quis inveniet?* fortem, id est strenuam, industriam, heroicam, prudentia, charitate, atque omni virtute cumulatam. Ubi vero inventa

fuerit, quidnam illa? *Quaesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum.* Lana, ex mente D. Augustini, significat temporalia, linum spiritualia : utraque in hac peregrinatione necessaria sunt, utraque mulier haec fortis comparare filiis suis studet, ac Deo dante praebet. Nam *facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum.* Quemadmodum mercatorum naves e longinquis regionibus frumenta, vestimenta, alimenta, aliasve merces advehunt : ita Societas annonam, cibum, potum aliaque vitae communi necessaria comparat et filiis suis cum sufficientia distribuit. Ex quo oritur, ut neque ob famem, neque ob nuditatem sanitati suorum metuat. *Non timebit domui suae a frigoribus nivis ; omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus.* Ita Societas non timet domui suae : duplices enim vestes domesticis suis praebet exteriores et interiores, id est, temporalia et spiritualia.

Cum igitur haec mater nostra tanta cura et sollicitudine nobis de omnibus provideat, tantamque sanitatis nostrae curam gerat, duo inde inferemus, quae in regula praesente exprimuntur ; primum est nobis nimiam valetudinis tuendae sollicitudinem deponendam ; alterum vero est eam tamem non omnino negligendam, sed curam moderatam pro ea adhibendam esse : quae dictione hodierna elucidabimus.

I. Nimia sollicitudo reprehensibilis est.

I. Primo igitur *nimia sollicitudo in iis, quae ad corpus pertinent, reprehensibilis est,* ait regula : adeoque haec religiosis, in primis Societatis nostrae, quam maxime est devitanda. Duplex autem nimia sollicitudo distingui potest ; alia, quae versetur circa substantiam et res sustentationi necessarias, alia circa modum seu qualitatem. Prior sollicitudo nimia est de victu, amictu, aliisque vitae sustentanda necessariis ; a qua Redemptor noster omnes adeo fideles, ne dicam religiosos, immunes esse jussit. Matth. 6, 25 dicens : *Ne solliciti sitis animae ves-*

trae, quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini. Atque ut idipsum efficacius persuadeat, variis rationibus evincere ac stabilire nititur. Primam deducit a majori ad minus : *Nonne anima plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum ?* Tanquam si diceret : Deus, qui ex infinita bonitate et liberalitate sua vobis donat quod longe plus est, milliesque praestantius, animam scilicet et corpus, illene quod longe minus ac deterius est, scilicet victum et amictum, vobis denegabit ? Alteram desumit a minori ad majus. *Respicite volatilia caeli, quoniam non serunt, neque metunt, nec congregant in horrea ; et Pater vester caelestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis ?* Si Pater caelestis tanta cura pascit aviculas neque serentes, neque metentes, et passerculos tam vilis pretii, ut duo veneant asse uno, et quinque duobus. *Nonne duo passeres asse vaeneunt* (Matth. 10, 29) ? Et *nonne quinque passeres vaeneunt dipondeo* (Lucae 12 , 6) ? id est duobus assibus : (seu ut in graeco est, *assariis*, quod diminutivum est, et qui ut ait Euthymius, duos terunciolos, seu minimos obolos valent) si inquam passeres alit adeo exilis pretii : vos amicos suos, vos fratres suos, vos filios Dei et regni caelestis haeredes, pretio magno id est Jesu sanguine redemptos, deseret ac fame perire sinet ? Tertiam rationem ab inutilitate hujusmodi sollicitudinis mutuatur (Luc. 10, 25) : *Quis autem vestrum*, ait, *cogitando potest adjicere ad staturam suam cubitum unum ?* q. d. Si frustranea est cogitatio, sollicitudo et labor, quo quis vellet staturae suae adjicere cubitum unum, quo proceritate et longitudine cresceret, licet mille annis cogitaret et cogitando discruciaret se illo, quod nunquam perficiet : quanto magis inanis est anxia sollicitudo, qua quis vitam escis anxie conservare et prolongare suapte industria, eaque nimia, ac justo magis exquisita molitur ? Solius enim Dei est, uti corpus a se concessum novis incrementis augere, ut staturam

justam attingat, ita multo magis illius est, vitam ac sanitatem, quam largitus est, conservare, et alimenta caeteraque necessaria praebere.

Nolite igitur nimia sollicitudine cruciari et queri, dicentes : *Quid manducabimus ? Aut quid bibemus ? Haec enim omnia gentes inquirunt.* Haec est sollicitudo paganorum Deum divinamque providentiam ignorantium, non vero christianorum fide praeditorum, spemque suam in Deo collocantium. *Scit enim Pater vester* (qui novit omnia), *quia his omnibus indigetis :* ideoque providebit vobis, quia pater est, idque facile potest, quia omnipotens, utpote pater caelestis, est. Quare *jacta super Dominum curam tuam ; et ipse te enutriet* (Ps. 54, 23). Quod S. Franciscus viatici loco suis donabat. *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis* ac de vestra valetudine. 1. *Petri* 5, 7. Idem inculcat inculcat S. Paulus Phil. 4, 6. *Nihil solliciti sitis* pro victu, amictu, corpore et sanitate ; vobis enim exigui sunt humeri et oculi providentiae ; Deus est atlas, qui mundum universum humeris suis sustentat, qui sexcenta hominum millia in deserto manna caelesti pavit et vestes calceosque annis quadraginta incorrupta servavit, ita ut cum pueris crescentibus etiam accrescerent.

Altera sollicitudo circa victus et amictus qualitatem versatur : reperire enim est religiosos nonnullos, qui pro ipsa substantia minimam gerant curam, hanc enim praesidibus suis relinquunt ; sed pro qualitate anxie laborent : solliciti quippe sunt pro veste bona, cibo delicato, vino optimo, cubiculo salubri, lecto molli, magnaque rerum aliarum commoditate. Id que (ut ajunt) pro tuenda sanitate. At respondetur a S. Ignatio : *Nimia sollicitudo reprehensibilis est.* Reperiuntur quandoque nonnulli, sive seniores, sive juniores (quales, laus Deo, in hac domo non reperimus), qui sub specie sanitatis frena gulae et sensualitati laxant, et dum videri volunt curare

valetudinem suam, curant cuticulam. Tales enim licet viribus sint integris (neque enim de infirmis ac debilibus loquimur) nimia sollicitudine laborant; et alii quidem salsis, alii acetosis, alii dulcibus, alii pinguibus, alii leguminibus, alii fructibus absque valetudinis detrimento vesci se posse negant. Alii in suamet phantasia morbos sibi fingunt et fabricant, jamque externos ea de re consulunt; jam medicorum libros evolvunt, et quid capiti, quid pectori, quid stomacho prosit obsitve, magno studio et curiositate indagant, ac sibi unde comparare satagunt, toti corporis curae intenti, de animae vero suae sanitate parum admodum solliciti. Hujusmodi homines sensualitati magis, quam perfectioni dediti, ut scribit *S. Bernardus Serm.* 30. in Cant. n. 11 (ML 183, 939), ajunt: *Legumina ventosa sunt, caseus stomachum gravat, lac capiti nocet, potum aquae non sustinet pectus, caules nutriunt melancholiam, choleram porri accendunt, pisces de stagno aut lutosa aqua meae penitus complexioni non congruunt.* Verum his enumeratis, denique Sanctus Doctor reprehensionem promeritam subjungit: *Quale* (inquit) *est hoc, ut in totis fluviis, agris, hortis, collariisve vix reperiri possit, quod comedas? Puta te, quaeso, monachum esse, non medicum, nec de complexione judicandum, sed de professione. Parce primum quidem quieti tuae, parce deinde labori ministrantium, parce gravamini domus, parce conscientiae.*

At ingerit hic tironum quispiam, non tam morbum reformido, quam morbum ingravescentem aut debilitatem gravem, qua Ordinis functionibus laboribusque reddar inhabilis, atque e tirocinio dimittar et remittar in mundum. Haec cura et sollicitudo me tangit; hic metus et angor me premit. Verum occurrit rursus S. Ignatius asserens moderatam valetudinis curam laudabilem et adhibendam esse, nimiam sollicitudinem reprehensibilem et fugiendam. Fidendum Deo. *Dominus regit me,*

inquiebat David ; *et nihil mihi deerit.* In Hebraeo est : *Dominus pascit me ; et in loco pascuae ibi me collocavit* (Ps. 22). Deus, qui te e mundo maligno ad religionem vocare dignatus est, gratiam quoque sibi serviendi tribuet ; nec folium ex arbore, nec pilus decidit ex capite, absque Numinis supremi voluntate ; ergo a fortiori, neque morbus neque morbi incrementum vel minimum absque ejus voluntate atque annutu tibi evenire valebit. Illi ergo, ceu optimo benevolentissimoque Patri totum te committe, ac resigna penitus ; oraque fidenter, ut ejus voluntas sanctissima in te semper adimpleatur.

II. Moderata sanitatis cura est laudabilis.

II. Alterum a S. Fundatore in regula commendatum est *moderata cura tuendae ad divinum obsequium valetudinis et virium corporis*, eamque laude dignam asserit. Ratio est : quia tametsi morbus non minus Dei donum est, quam sanitas, ut regula 50 insinuatur : nihilo minus ad laborandum in vinea Domini necessaria est sanitas, magnum Dei donum, cui Plato in Legibus primum inter omnia bona naturalia locum tribuit. Ex mente Aristotelis in Ethicis omnium mundanorum bonorum fundamentum est sanitas, utpote sine qua nec libertate sua, nec divitiis, nec dignitate sua uti quis potest. Apud religiosos animarum zelatores multorum bonorum operum et laborum pro gloria Dei suscipiendorum basis est sanitas. Ideoque hoc donum petit Ecclesia in Oratione ad B. Virginem : *Concede nos famulos tuos perpetua mentis et corporis sanitate gaudere.*

Atque haec est causa, cur S. fundator bene sanos, ac robustos, laboribusque Societatis pares in Societatem adlegi voluerit, debilioribus exclusis. Hinc in Exam. c. 2, § 5, inter impedimenta admissionis prima statuit infirmitatem, qua obscurari vel parum sanum judicium reddi soleat. Et c. 3, § 8, interrogatur candidatus, num habuerit vel habeat morbum aliquem occultum, aut manifestum. Et 1. P. Constit. c. 2, § 11 inter dona, quibus ornatos

cupit S. Pater admittendos, numerat bonam valetudinem et vires, quibus ferre queant nostri Instituti labores. Quemadmodum vero pro admittendorum sanitate sollicitus fuit, ita quoque pro conservanda jam admissorum valetudine, qui in tirocinio probantur, curam gessit. Unde 1. p. Const. c. 3, § 15 ait: consideratione et providentia debita opus esse; et 3. p. c. 1, § 1, vult, ut sic in via Dei proficiant spiritu et virtutibus, ut sanitatis et virium corporis, quae ad laborandum in vinea Domini necessariae sunt, ratio habeatur. Neque in tirocinio duntaxat, verum etiam a votorum emissione curam singularem valetudinis suorum geri voluit, tum ut in valentibus sanitas conservaretur, tum ut infirmis restitueretur. Causam vero reddebat, quod aegroti parum pro Dei gloria laborare valeant, imo potius aliis quoque oneri sint; prospera autem gaudens valetudine, nunquam non quidpiam saltem praestare possit.

Hanc sanitatis suorum curam S. Ignatius semper quidem, sed modo singulari demonstravit anno 1555, cum in Collegio Romano 150, imo 200 quandoque personae numerarentur, et nulli fere reditus suppeterent. Nihil tamen illis vir sanctus et charitate plenus unquam passus est deesse; sed ea liberalitate providebat omnibus, qua, etsi arcas auro fartas possedisset, majore non potuisset. Cumque advertisset praeclaros adolescentes nimio studio ante tempus confici, pro ipsorum recreatione villam in urbe coemit, ad thermas Antonini, non procul ab aede Sanctae Balbinae; cum autem nonnulli inopiam praetenderent, et tempus vivendi, non aedificandi esse dictitarent, ipse tamen sententiam suam non immutavit, asserens: pluris sibi esse unius fratris sanitatem, quam omne aurum thesaurosque mundi universos. *Orlandinus L. 15, n. 6, Hist. Soc.* Verum cum ipse plus quam maternam valetudinis suorum curam gereret, ideo quemquam vel minimam pro necessariis curam suscipere, vel

quidquam aliunde sibi conquirere omnino vetabat. Ejusdem quoque cum S. Ignatio mentis fuit S. Franciscus Xaverius, qui a sancto fundatore sibi in Indiam submittendos viros flagitabat virtute ac sanitate valentes ad ferendos labores pro gloria Dei et salute animaruum. Ex quibus omnibus recte colligimus, sanitatem insigne Dei donum esse et omnino necessarium ad labores magnos pro Dei gloria exantlandos, adeoque eam non esse negligendam aut destruendam, nec studio nimio aliove opere pessundandam, sed cura moderata custodiendam ac conservandam.

Quod si tamen anceps quis haereat, num Superiori proponendum sit necne, quod in cibo, potu, veste, habitatione, officio, occupatione et labore deficit; ad scrupulum dubiumve abigendum duo observanda suadet S. Ignatius. Primum est, ut orando Deum consulat; quod in minutiis brevi suspirio peragi potest, in aliis vero cujusdam momenti, ut loci variatione, cubiculi mutatione, cibi potusve extraordinarii petitione, praemissa oratione fiat. Alterum est, ut, re Superiori proposita, sive is annuat sive abnuat, integre nos in voluntatem ac providentiam divinam resignemus; quae defectum nullo negotio supplebit, eumque in emolumentum nostrum spirituale convertet. Atque adeo nec per nos, nec per alios res importune urgenda, sed Deo O. M. committenda; quamvis mentem suam Superiori clarius exponere, aut si oblivioni traditum credatur, in memoriam ipsi revocare fas sit.

Quapropter, charissimi, viam mediam teneamus, duo extrema evitantes. Primum est, cum Societas (aut *Religio quaevis*) mater nostra adeo provida ac pro nobis filiis suis sollicita sit, ut sanitate ac sustentatione commoda gaudeamus: nostrum esse concludamus curam superfluam deponere, et sollicitudinem nimiam, sive quoad necessariorum substantiam sive qualitatem pro-

scribere, nec morbum, qui non est, in phantasia nostra cudere, aut in his illisve alimentis nimia anxietate aut scrupulositate nobis aliisque molestiam creare. Dominus custodit nos, Dominus regit nos, et nihil nobis deerit, aut oberit. Secundum est, alterum quoque extremum declinare ; quod incurreremus, si in sanitate tuenda desides omnino atque incurios nos exhiberemus : sanitas enim magnum Dei donum est ad laborandum in vinea Domini pro Dei gloria omnino necessarium, quodque magni fecit S. fundator noster. Quare utrumque extremum declinemus, mediamque viam teneamus, ut et sollicitudinem nimiam resecemus, et moderatam sanitatis curam nunquam non foveamus.

EXHORTATIO II

IN EANDEM REGULAM.

Optimum sanitatis tuendae medium esse probat temperantiam et sobrietatem.

THEMA : *In multis escis erit infirmitas.* (Eccli. 37, 33) ; vel : *Moderata cura tuendae ad divinum obsequium valetudinis laude digna, et ab omnibus adhibenda.* (Reg. 46).

Sanitatem in homine religioso magnum Dei donum esse, atque ad obeundos consuetos pro gloria Dei et proximorum salute labores unice necessarium, exhortatione proxime praecedente declaravimus : ex quo nunc inferimus donum hoc cura solerti conservandum esse. Quantum vero donum censendum sit sanitas, clare indicat Siracides, dum illud divitiis aliisque bonis naturalibus longe anteponit. *Melior,* inquit, *est pauper sanus et fortis viribus, quam dives imbecillis... et corpus validum quam census immensus. Non est census super*

censum salutis corporis (Eccl[i] 30, 14-16). Et recte id vereque ; quid enim juvant divitiae absque prospera valetudine ? Croesum aliquem morbo graviore pressum in mollissima olorina culcitra repone et in lectica argentea praestantissimis Phrygii operis peripetasmatis operta ; exquisitissima appone bellaria, nectar et ambrosiam propina ; suavissimis auloedorum melodiis ac symphoniis aures infirmi demulce : annon omnia ista amara accident aegro cuncta prae doloris acerbitate nauseanti et fastidienti ? *Melius est corpus validum quam census immensus,* et omnis generis cupediarum acervus. Praebe aegro montes aureos, quid proderunt ? Argaeus mons Cappadociae altissimus, Dardanus Apuliae, Haemus Thessaliae, Caphareus Euboiae, Alburnus Lusitaniae, Pyrenaeus Hispaniae et Galliae, montium maximi sunt. Vertantur hi in aurum merum, in gemmas, et uniones: census sane immensus hic erit, sed longe melior, majorque sanitas: *Non est census super censum salutis corporis.* Cum igitur tantum bonum sit sanitas, ut inter naturalia emineat, cur istud obsecro a mortalibus tam parvi penditur, tamque leviter prodigitur ? Sane Diogenes stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarent, et in ipso sacrificio epulis immodicis se ingurgitantes sanitatem laederent. Laertius L. 6. Et S. Maximus serm. 27, citat Democritum dicentem : Homines precantur a Deo valetudinem, cujus tamen vim in semetipsis nesciunt ; dum enim inordinate vivunt, suae ipsi valetudinis sunt proditores.

Quod ne nobis eveniat, abstinentiam, temperantiam, sobrietatem, ac diaetam, praestantissimum sanitatis et longaevitatis medium esse, tum sacrarum literarum, SS. Patrum et expertissimorum medicorum testimonio, tum ipsius rationis et experientiae calculo comprobabimus.

I. Temperantiam matrem sanitatis esse, probant testimonia S. Scripturae.

I. Auspicamur a testimonio codicis divini omni excep-

tione majore ; in quo sapientissimus Siracides (Eccli. c. 37, 32) praeclarissimum suggerit documentum : *Noli*, inquit, *avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam*. Ac curnam obsecro ? causam mox subdit ℣. 33 : *In multis enim escis erit infirmitas*. Multi cibi, multi morbi ; copiosa mensa, valetudo defectuosa ; perpetua saturitas, inconstans nulla sanitas. Intuere divites helluones splendide quotidie epulantes, et integra in eis reperies morborum agmina, quibus discrutientur : jam enim catarrhis et defluxionibus infestantur ; jam cacexia et dejectione stomachi vexantur ; jam chiragra et podagra, jam calculo et colica, jam aliis morbis catervatim conglobatimque ingruentibus obruuntur. Verum unde mala haec omnia? Ecclesiasticus innuit : *In multis escis* (et in multis symposiis) *erit infirmitas*. Si ejusmodi lurcones, comedones atque bibones majore essent abstinentia et sobrietate, meliore uterentur valetudine. Unde ex adverso ortum ducit cives, opifices, operarios, colonos vix morbis impeti, raro medicos consulere ac pharmaca adhibere? Quia nimirum multa ciborum et ferculorum varietate non se farciunt, sed cibis obviis simplicibusque pro exigentia necessitatis corpus reficiunt ; hinc est, quod sani ac vegeti assidue degant, morbisque immunes ad longam senectam perveniant. *In multis enim escis erit infirmitas* et pletura ; pharmacum pharmacorum est diaeta et temperantia.

Alterum testimonium suppeditat idem Siracides l. c. ℣. 34 dum ait : *Propter crapulam multi obierunt ; qui autem abstinens est, adjiciet vitam*. O quot hominum millia in dies singulos mors abripit ! qui si prandiis parcioribus moderatioribusque coenis contenti vixissent, ac frequentius esuriem nonnullam sustinuissent, in annos plurimos vixissent ; verum quia gulae et crapulae dediti nimio cibo potuque naturam obruerunt, hinc vires attriverunt, sanitatem destruxerunt, morbos fatales accer-

siverunt, et in ipsas mortis fauces sese ante tempus praecipitarunt. Verissimum enim est: *Propter crapulam multi obierunt.* Inest Germaniae nostrae incolis communiter natura fortis, solida corporum compages, sana robustaque complexio, vi cujus, si a pueris diaetae assuescerent, ad aetatem grandaevam et majorem pertingerent, quam Itali, aliaeque nationes assequuntur. Nunc vero multi ante tempus vitae stamen abrumpunt: quamobrem? In promptu causa est, major in his prae illis est temperantia; licet clima, et caeli, solique temperies non parum adjuvet, potissima tamen ratio in intemperantiam refundenda est, dum illi largiore et copiosiore cibo potuque verificant illud: *Propter crapulam multi obierunt; qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* Hinc est illud Italorum adagium longa verissimum: *Multum volens comedere parum comedet.* Hac enim ratione vitam protrahet, et saepius ac diutius parum comedendo comedet multum.

Tertium testimonium idem praebet Ecclesiasticus c. 31, 23, dum triplicem helluonum insatiabilium poenam recenset, dicens: *Vigilia, cholera et tortura viro infrunito.* Prima poena viro *infrunito*, qui est quasi sine frumine, seu sapore, seu illa parte gutturis, quae saporem sentit, et frumen dicitur; et morsellos seu bolos integros instar corvi aut lupi deglutiens, sine sapore est, vel sine fraeno, aut fronte, et cum frenesi: prima, inquam, ejus poena est *vigilia:* onus enim cibi potusque, quo praegravatur, eum dormire ac quiescere non sinit, dum vapores et fumi indigesti ex eo continuo ascendentes et cerebrum ferientes ejus soporationem impediunt. Secunda poena est *cholera:* mellea enim ac saccharea tragemata, dulciaque ciborum condimenta et embammata in bilem et fel vertuntur, ut docent medici, tum quia ciborum vinorumque copia calorem accendit et sanguinem, qui succensus cibum quoque accendit et in choleram convertit:

cholera namque est sanguinis et chili inflammatio, quae acris est, pungit, cruciat, vellicat, accendit, ac febres ardentes generat. Tertia poena est *tortura*, sive tormina, puta ventris distensionem, flatus, et phlegmata: in haec enim cibus indigestus convertitur, eo quod calor naturalis ad tantam cibi potusque copiam conficiendam et concoquendam haud sufficiat: inde *tortura*, asthmata, catarrhi, colica, et morborum malorumque Ilias (1).

His igitur verbi divini testimoniis convicti diaetam temperantiamque sanitatis matrem et nutricem esse agnoscamus; et si sanam vitam longaevamque desideremus, et vigiliam, choleram, torturam, ac morbos evitare optemus, illam diligamus et gulae fraenum constanter injiciamus: *Pone gulae metas, ut sit tibi longior aetas*, et sanior.

II. Testimonia SS. Patrum.

II. A verbi divini oraculis ad Sanctorum Patrum et Ecclesiae Doctorum testimonia progredimur, qui uno ore et calamo abstinentiam, temperantiam, sobrietatem ac jejunium sanitatis matrem, gulam vero et intemperantiam omnium morborum scaturiginem indigitant. Agmen hos inter ducat S. Hieronymus, qui in epistolis suis diserte asserit: *Mater sanitatis est abstinentia; mater aegritudinis voluptas. S. Petrus Chrysologus* Hieronymo adstipulatur, dum serm. 41 (ML. 52, 316) ait: *Abstinentia est hominis prima medicina.* Cum utroque consentit S. Joannes Chrysostomus (cf. in Gen. c. 1 hom. 10 MG. 53, 81 sqq.): *Venter crassus*, inquit, *mentem subtilem non parit: multa vorare ad pardalim, ursum et leonem pertinet.* Deinde morborum copiam recenset: *Pedum dolores, et capitis gravitates, et oculorum hebetudines, et manuum aegritudines, et tremores, et resolu-*

(1) Utrum medica illa explicatio, et ea quae postea sequitur, accurata sit, annon, parum interest. Sufficit, ut plane verum sit, intemperantiam multos procreare morbos, immo mortes praematuras.

tiones, et aurigo, et febres longae ac haerentes ex voracitate et repletione produci solent. Nec dissentit *S. Basilius* Reg. 19 fus. (MG. 31, 968). Sumendum ducit quod cujusque necessitas requirit. *Nam immodice ventrem distendere, et immoderate se epulis onerare, praeterquam quod detestabilis atque execratione digna res est, cum Dominus dixerit: Vae qui saturati estis nunc, corpus etiam ipsum ineptum prorsus reddit ad labores et proclive ad somnos, et morbis magis expositum facit et pervium.* Praedictis Patribus universus adhaeret Patrum reliquorum senatus, unanimi voce abstinentiam ac sobrietatem prosperae valetudinis radicem, intemperantiam vero et ebrietatem morborum fontem ac sentinam esse profitentium. Quorum autoritas idipsum merito nobis persuadeat, et ad amplectendum inducat.

III. Testimonia medicorum.

III. Sanctorum Patrum sententiis subscribunt celeberrima medicorum tam veterum, quam recentiorum lumina, Hippocrates, Galenus, Avicenna, aliique innumeri, qui uno ore fatentur sanitatis matrem esse abstinentiam, omnium pharmacum esse temperantiam. Ratio a priori est, quia abstinentia tollit cruditatem, quae morborum omnium est seminarium. Unde Galenus L. de cibis boni et mali succi diserte affirmat: *Nemo morbo corripitur, qui accurate cavet, ne in cruditates incidat.* Hoc autem temperantia et abstinentia obtinetur, pro cujus praxi quatuor serviunt documenta, nempe ut exacte quantitas, qualitas, tempus et modus observetur.

1. *Quantitate* peccatur, cum plus alimenti ingeritur, quam fames cupiat, quam valetudo poscat, quam stomachus commode digerat: quo stomachus oneratur, calor fatigatur, succus digestivus obruitur; unde oritur cruditas, omnium morborum seminarium. 2. *Qualitate* offenditur, dum cibi natura sua vitiosi, pingues, praesalsi, maligni, crassi, plus aequo duri, et nimium aut calefacientes, aut refrigerantes in ventriculum dejiciuntur, ut

sunt pepones, fungi, cucumeres, aliaque gulae irritamenta non raro inter se pugnantia (1) : et hinc rursum mala digestio, et cruditas morborum omnium seminarium. 3. *Tempore* delinquitur, cum inter prandium et coenam justa temporis distantia non intercedit, et cibus, priore nundum concocto, corpori ingeritur, atque ita cibi semiconcocti et recentis in stomacho fit commixtio, et inaequalis digestio : unde rursum oritur cruditas, omnium morborum seminarium. 4. *Modo* impingitur, dum cibum male mandimus, et dentibus non bene commolimus. Hebdomade quavis non pauca hominum millia mortem immaturam oppetunt, qui ad plures annos vitam produxissent sanitatemque conservassent, si minus propere et avide cibum sumpsissent, si nunquam (ut cum Plauto loquamur) tuburcinati fuissent. At quia id plurimi haud observant, vix quidquam mandunt, avariter ingerunt, celeriter vorant, instar canis aut corvi bolos integros deglutiunt ; inde rursus cruditas nascitur, morborum omnium seminarium, et morbi, quibus mors sola mederi queat, nisi ante medeatur abstinentia.

Quare manifeste cernimus, charissimi, omnibus cruditatibus et quod inde sequitur morbis antidotum praesentissimum praebere abstinentiam et temperantiam, qua neglecta morbos propullulare necesse est ; ne id accidat, quantitatem, qualitatem, tempus et modum exacte observemus. Medicorum enim praescriptio est: *Digestio*

(1) Hinc tamen non sequitur, neminem posse sine laesione temperanticae his cibis ullo modo uti. Cibi, quos auctor recenset, generatim reponuntur inter eos qui digestu sunt difficiliores. Verum quae debilis stomachus non digerit, sine difficultate digerit stomachus fortis. Sane qui ex nimia stomachi debilitate certis cibis etiam in modica quantitate sumptis notabiliter gravatur, virtute temperantiae inducitur, ut ab hisce rebus plane abstineat, quantum commode possit. Alias autem, qui ad qualitatem ciborum multum attendere velit, impinget contra dictam Domini Nostri : « Manducate, quae apponuntur vobis ».

prima fiat in ore. Exquisite cibum commolere, ait Cardanus L. 4 de tuenda valetud. *ad vitae longitudinem plurimum confert, cibus non bene mansus cruditates, imbecillitates stomachi, obstructiones, renum lapides parit.*

IV. Ratio ipsa.

IV. A medicorum aphorismis ad rationem ipsam dilabimur, testimoniumque ejus veritati praebendum requirimus. Testatur autem ipsa abstinentiam sanitatis, gulam adversae valetudinis originem esse; illudque hoc argumento comprobat ac stabilit. Omne agens agendo patitur: cernere id est ad oculum in lima, quae agit in ferrum et particulas complures, fabro ductus reciprocante, abradit abradendoque paulatim ferro multum adimit; at non absque limae agentis detrimento, quae et sui aliquid amittit atque ita demum agendo atteritur, ut amplius agere aut limare nequeat. Pari ratione cibus in stomachum descendit, hunc calor et succus (ut medici loquuntur) digestivus excipit, subigit, coquit; verum quoties id fit, utraque illa naturalis facultas sui aliquid deperdit: quodsi autem cibus ipse durior, crassior, copiosior, aut malae digestionis sit, stomachus supra modum patitur; nam calor naturalis, veluti inter ligna humentia ac viridia, suffocatur, digestivus etiam succus succumbit coeptumque laborem absolvere nequit. Atque hinc cruditas provenit, ex cruditate variorum morborum series, ut catarrhi, tusses, febres, colicae, vertigines, tremores, capitis dolores, et omne morbi genus: atque ita tandem stomachus atteritur, ut vix ovum sorbile digerere valeat. Quisquis igitur vires suas non vult atteri, quisquis morbos in corpore suo non vult generari, moderatam diaetam diligat.

V. Experientia.

V. Ipsa denique experientia suffragatur praedictis, et omnia recensita testimonio suo corroborat, ad oculum demonstrans temperantiae et frugalitatis amatores vitam sanam, longaevamque percurrisse. Eccur enim primaevi

homines, Adam, Enos, Malaleel, Henoch, Mathusalem, ultra nongentos annos vitae suae stadium protraxerunt? Nisi quia carne et vino abstinentes, ac solis leguminibus et terrae fructibus vescentes admirandam diaetam observarunt (1). Nam *qui abstinens est, adjiciet vitam* (Eccli. 37, 34). Cur S. Joannes Evangelista ad annum centesimum, S. Simeon Hierosolymitanus Episcopus ad annum vicesimum supra centesimum, S. Dionysius ad annum centesimum primum, S. Jacobus minor ad annum aetatis sextum supra nonagesimum pervenit, nisi admiranda diaeta, jejunio et abstinentia? *Qui abstinens est, adjiciet vitam.* Qua via S. Simeon stylites aetatem ad annum centesimum decimum, S. Paulus primus eremita ad annum centesimum decimum tertium, S. Arsenius et Romualdus ad annum centesimum vicesimum produxit, nisi diaeta, jejunio et abstinentia? *Qui abstinens est, adjiciet vitam.* Qua vivendi methodo ad similem fere vitae metam pertigere Sancti Hieronymus, Augustinus, Paphnutius, Macarius, Franciscus de Paula nonagesimo aetatis anno e vivis sublati, nisi diaeta, jejunio et abstinentia? Ipsi demum medicorum principes Hippocrates et Galenus, qua arte ille annum centisimum quartum, hic vero centesimum vicesimum vivendo assecutus fuit? Num epulando, potitando, helluando; an potius abstinendo, jejunando, ac diaetam exactam observando? Sane de Galeno constat, eum nihil crudi, nihil fructuum, aut pomorum comedisse. Alii tamen sunt — sume primaevae aetatis eremitas — qui nihil nisi crudum sumpserint, at nihilominus longissimam duxerint vitam, ac de mensa semper, non expleta omnino fame, surrexisse; quod S. Hieronymus triduano jejunio praefert. Hippocrates

(1) Verum, utcunque solis leguminibus et frugibus terrae contentus eris, certo certius ad nongentos annos vitam tuam non perduces. Potissima causa aetatis tam longaevae, ad quam vita primorum hominum protrahebatur, longe alia est.

quoque praeceptionum suarum observantissimus, abstinentia et diaeta incredibili ad illud aevi pertigit. *Qui abstinens est, adjiciet vitam;* quam abdomini et gulae addictus decurtabit: abstinentia enim sanitate et longaevitatis mater est, crapula vero ejusdem hostis et noverca.

Quocirca, dilectissimi, cum sanitas religioso Societatis nobile sit cimelium, ingens thesaurus ac magnum Dei donum, illam ope divinae gratiae moderataque cura ac diligentia conservare studeamus. Cum vero recta diaeta, abstinentia et temperantia praestantissimum sanitatis tuendae medium et pharmacum pharmacorum existat, ut allegata verbi Divini oracula, SS. Patrum testimonia, medicorum nobilissimorum aphorismi et sensa, atque ipsa ratio et experientia comprobant: nos a vitae religiosae primordio, ab ipso tirocinii principio ad abstinentiam, temperantiam diaetamque exactam assuescamus, eandemque tenore constanti semper observemus, potissimum dum suo tempore cum proximis aliquando conversandum erit; illi enim ad coposum subinde cibum et potum invitabunt, et amica violentia quodammodo cogent, sed nulla vel invitatione vel coactione ad excessum nos seduci sinamus. Blandietur voluptas, alliciet cibi potusque suavitas, ferculorum varietas, sapor ac dulcedo orexin excitabit: verum nulla delectatione, nullis gustus illecebris nos irretiri et a temperantiae limite abduci permittamus. Quin potius id Ezechieli a Deo praescriptum tanquam signum propheticum (Ez. 4, 10 sqq.): *Cibus tuus, quo vesceris, erit in pondere... Et aquam in mensura bibes,* nos pro modulo nostro studiose observemus: ita praemium in mensura et pondere correspondente reportabimus; ita sanitatem tuebimur, morbos evademus, vitae annos complures adjiciemus, tempusque nostrum, tempus meriti, tempus gratiae, tempus bonorum operum et laborum pro gloria Dei et animarum salute ac beata aeternitate, feliciter utiliterque protelabimus.

REGULA XLVII

DE LABORE ET EXERCITIO CORPORALI.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Laborem nimium dissuadet, moderatum suadet.

THEMA: *Rationabile obsequium vestrum* (Rom. 12, 1); vel: *Ut non expedit tanto labore quemquam onerari, ut spiritus obruatur, et corpus detrimentum patiatur, ita aliqua corporalis exercitatio, quae utrumque juvet, omnibus communiter convenit* (Reg. 47).

Quemadmodum abstinentia praestans sanitatis tuendae praesidium est, ut exhortatione praecedente exposuimus, ita et corporis exercitatio, teste medicorum principe Hippocrate L. 6. Epidem. Sec. 4 ubi inquit: *Exercitatio sanitas est, citra satietatem cibum sumere, et impigrum esse ad laborem.* Duplici hoc medio praeservativo, quam plurimi senectam longaevam sani et sospites attigere. Hos inter cum primis memorandus est Aurelianus imperator, qui vitam sanam vegetamque, absque omni medicinae sumptione et venae sectione, ad annum sextum supra sexagesimum protraxit, omnium pharmacorum loco in dies horae spatio obambulando corpus exercens, et quot mensibus, die integro cibo potuque abstinens. Anno 1650 Fabius Chisius, nuntius Apostolicus, ac postmodum Summus Pontifex Alexandri VII nomine insignitus, Aquisgrani super mensam retulisse fertur, Urbani VIII. Pontificis Maximi conscientiae arbitrum, virum perquam obesum ac pinguem, morbos et symptomata sua literis integri folii descripta

Doctori medico submisisse pro remedio; qui literis iisdem tanquam optimam omnium medelam inscripserit haec duo antidota: *Minus comede, amplius labora.* Praeclara sane ac praestantissima valetudinis conservandae amuleta.

Cum igitur exhortatione praecedente de abstinentia egerimus, in praesentiarum de labore tractabimus, ac nimium quidem obesse, moderatum vero prodesse, ac strenue promovendum esse ostendemus.

I. Labor nimius dissuadetur.

I. Labor nimius, impetuosus, atque indiscretus a S. Ignatio hisce verbis dissuadetur: *Non expedit tanto labore corporali quemquam onerari, ut spiritus obruatur, et corpus detrimentum patiatur.* Reg. 47. Omne nimium vertitur in vitium, ait paroemia, moderata durant; omnibus in rebus mensura est optima, quam olim quoque Moysi servandam mandavit Dominus Levit. 19, 36. *Statera justa, et aequa sint pondera, justus modius, aequusque sextarius.* Justam ejusmodi mensuram in laboribus, et aequa ac proportionata viribus pondera vera exigit discretio, ne et spiritui et corpori detrimentum accedat. Ad idem hortatur Apostolus. *Rationabile obsequium vestrum,* id est, ut explanat S. Basilius in Reg. Brev.: *ut considerate, circumspecte, sana ratione, rectoque consilio divinam impleatis voluntatem; ut rationem ducem sequamini, non animi impetum et libidinem.* Unde vi hujus consilii apostolici, necnon vi primae partis regulae, duo nobis praecavenda veniunt: primo labor corporis nimius, ac deinde labor mentis indiscretus, quibus vel spiritus vel corpus nocumentum incurrat.

Ratio 1. est, ne *spiritus obruatur.* Obruitur autem spiritus, dum totus in opere defixus, immersus et quodammodo absorptus, vix ad Deum caelestiaque se erigere valet; dum instar talpae terra obrutae totus circa terrena occupatus desudat, more saecularium, cum probi religiosi sit per intentionem, gratiae postulationem, operis obla-

tionem ante opus, in opere et post opus, mentem ad Deum attollere. Corpus nobis a Deo Optimo Maximo concessum est, ut animae famuletur et in procuranda salute propria et aliena sit auxilio, non autem ut animam totam operibus externis demergat, atque ita defatiget et obruat, ut ipsa propriis exercitiis fungi nequeat. Ne igitur totus labores ; sed, corpore occupato, libera mens quandoque in caelum evolet.

Ratio 2. *Ne corpus detrimentum patiatur :* dum immodico laborandi aestu aut nimium atteritur aut laeditur aut ad alia opera bona inhabile redditur, ut ait *S. Laurentius Justitianus* Lign. vitae, de Sobriet. c. 4. *Dum plus justo caro per inordinatos labores affligitur, etiam ab exercitatione boni operis enervatur.* Quod nec expedit, nec licet : causa est, quia religiosus res est Deo consecrata, vel in spe et dispositione, ut tirones, vel in re, ut votis obstricti ; nos Deo in holocaustum totos obtulimus, ac proinde corpori, Deo pariter oblato, detrimentum inferre fas non est. *Quaecunque facimus,* ait S. Basilius, *sana ratione, recto consilio, considerate et circumspecte agenda sunt,* ut Deo rem gratam praestemus et ejus voluntatem sanctam adimpleamus : atqui dum nimio labore corpus obruimus, nec rem Deo gratam praestamus, nec ejus voluntatem exequimur ; majus enim bonum impedimus, et corpori damnum inferendo quasi sacrilegium committimus, quemadmodum de se existimabat S. Bernardus, quando corpus suum nimio rigore ac severitate tractando laeserat. Annon Deus per Isaiam loquitur : c. 61, 8. *Ego Dominus, diligens judicium, et odio habens rapinam in holocausto?* Tunc autem rapinam in holocausto committimus, cum per indiscretionem opera suscipimus, quibus corpus labefactamus.

Quosnam vero illos esse arbitramini, qui nimiis laboribus sibi detrimentum afferunt ? 1. Primi sunt, qui ita se

nimiis indiscretisque laboribus dedunt, ut exercitia spiritualia praetermittant. 2. Qui ita se gravant ac supra vires laborando sese fatigant, ut membra levare nequeant ; aut pondera tanta portanda suscipiunt, ut corpori nocumentum pariant. 3. Qui tanto impetu ac festinatione laboribus insistunt, ut spiritum obruant. 4. Qui labores ab obedientia injunctos praepropere absolvunt, ut ad propriae voluntatis opera citius revertant, atque in his, non absque perditione temporis et sanitatis, nimium abripi se sinunt. 5. Qui clam et furtive, absque scitu et facultate Superioris, multa pro suis usibus describendo caput affligunt pectusque laedunt. 6. Qui nimia intentione et absque relaxatione ita assidue animi nervos intendunt, ut nec tempore mensae, nec recreationis, nec exercitii corporalis, a mentis occupationibus ferientur. 7. Qui mox a mensa labores graviores subeunt : quod S. fundator in constit. p. 3, c. 2, § 4, in declaratione cavendum monet, dum ait : *A prandio praesertim in aestate, per unius, vel duarum horarum spatium, permitti non debent, quoad ejus fieri poterit, corporis aut mentis graviora exercitia. Si quid vero necessitas postulabit, id quanta poterit charitate erit et metiendum et moderandum. Id autem temporis in aliis levioribus exercitiis occupari poterit. Sed nec extra hujusmodi horas labores nimium continuari, sine aliqua relaxatione, vel convenienti recreatione, debebunt.*

Quo itaque rationabile sit obsequium nostrum, nimias et corporis et mentis occupationes et labores caveamus, primamque regulae partem rite expleamus, ut sanitatem ac vires corporis ad Dei gloriam diutius promovendam conservemus ; ut enim habet medicorum aphorismus : *Neque satietas, neque fames, neque aliud quidquam, quod naturae modum exedit, bonum est.*

II. Labor moderatus probatur.

II. Veluti laborem immodicum regula improbat, ita moderatum comprobat ac suadet. *Aliqua*, inquit, *corporalis exercitatio, quae utrumque juvet, omnibus communiter convenit ;* nam :

1. Labor corporalis convenit corpori: corpus enim segne et otiosum, instar aquae stagnantis, quasi computrescit ignavia; motum vero et exercitatum laboribus sanitate jugi gaudet; dum cibus melius digeritur, purior sanguis generatur, humores noxii et insalubres labore et sudore discutiuntur et foras expelluntur. Veritati huic adstipulatorem primum habemus ipsummet Platonem in Timaeo ita scribentem: *Corporum habitus quiete et otio corrumpuntur, exercitiis et motibus magna parte conservantur.* Alterum vero Galenum L. 2, de valet. tuenda sic disserentem: *Sanitatis tutela a labore est auspicanda: exercitationibus enim firmitas mentis accedit, et naturalis calor accenditur, et ex attritu partium duritia quaedam comparatur.* Atque ut addit Hippocrates: *Articuli firmantur, et sanguis per totum corpus defertur.* Tertium testem adjungo Hieronymum Gardanum L. 4, de tuenda valetud. vere affirmantem: *Parcitate victus, exercitatione, animique laetitia omnis vita humana constat: caetera sunt quaedam additamenta, et parum efficiunt.* Labor igitur cum primis corpus sanum vividumque reddit, et in vigore pristino conservat.

2. Convenit labor fessae menti: haec enim labore quodammodo remittitur, et instar arcus tensi relaxatur, ut deinde alacrius studiis ac functionibus suis intendere valeat; ac proinde, ne mens et caput detrimenti laesionisque periculum incurrat, jubet regula ea misceri ac variari, ita ut studiis ex officio vacantes laborem, laboribus autem addicti orationem lectionemve piam loco cujusdam quietis interponant, ut hac ratione alterum alteri opituletur.

3. Vel maxime labor spiritui convenit, adjuvatque ad meritum et profectum virtutum. Nam 1) illo obtinetur augmentum obedientiae, dum Dei ac Superiorum voluntas in eo adimpletur; 2) acquiritur augmentum patientiae, dum difficultates in eo occurentes Christi amore super-

antur; 3) comparatur incrementum charitatis Dei et proximi, qui laborando servimus: ea propter V. Pater Balthasar Alvarez (c. 7, vitae) dicere fuit solitus, proximorum necessitates tanquam aurifodinas ditissimas reputandas esse, ex quibus animae propriae meritis et virtutibus locupletarentur; 4) in primis vero confert plurimum ad incrementum humilitatis. *S. Dorotheus* serm. 2, c. 8, (MG. 88, 1649) refert senem quempiam a fratre interrogatum, quid esset humilitas; respondisse: *Magnum opus esse, ac nescio quid divinum; vias vero humilitatis labores corporeos esse, qui cum scientia fiant.* Recte asseruit *cum scientia fiant:* neque enim eo modo a religiosis exantlandi sunt labores, quo a saecularibus coquis, sartoribus, sutoribus, aliisve opificibus peragantur; sed pura intentione divinae gloriae, ex sincera Dei proximique dilectione, pro satisfactione peccatorum, pro conversione animarum, pro refrigerio flammis purgantibus addictorum: atque haec scientia, ac praxis intentionis aliarumque rerum spiritualium in tirocinio comparanda est. Ejusdem sententiae extitit *S. Joannes Climacus*, scala parad. gradu 25 (MG. 88, 1001), cum dixit: *Viam humilitatis et materiam esse corporales labores, sancti et semper memorandi Patres definierunt.* Nec dissentit S. Augustinus, asserens: *Superbiae tumorem operis labore sanare.* Quod et Spiritus Sanctus insinuat, Ps. 106, 12: *Humiliatum est in laboribus cor eorum.* Ratio est, quia ex frequentatis actibus nascitur habitus humilitatis, anima enim imbibit et disponitur ab iis, quae geruntur in corpore, et ejus habitum sequitur; aliter enim (ut loquitur S. Dorotheus serm. 2) disponitur afficiturque anima insidentis asino, aliter residentis in throno aut equo phalerato; aliter pretiosis indumentis ornati, aliter pannosis et laceris.

Ex quibus omnino patet laborem moderatum tam corpori, quam animae non exigua emolumenta accersere.

III. Labor non segnis, sed strenus commendatur.

III. Unde ulterius recte inferemus, ob tanta corporis animaeque commoda e laboribus orta iisdem strenue incumbendum esse, non solum novitiis Marthae muniis addictis, verum etiam scholasticis, dum pro nonnulla capitis laxatione corporalia exercitia iis injunguntur; his enim merita sua pro aeternitate augent et accumulant, virtutum antedictarum cimelia sibi conquirunt, et Sanctorum vestigia legunt; nec, ut ut claro genere orti sint, eos suam dedecere personam existiment, aut orto ex illis sudore ac pudore suffundantur, sed illustrissimis Sanctorum exemplis excitati atque animati, singulari quadam alacritate ac dexteritate eos aggrediantur.

1. Praeluxit exemplo omnibus Salvator noster, qui non *venit ministrari, sed ministrare; et in laboribus fuit a juventute sua*. 2. Magistri exemplum secuti Apostoli Petrus, Paulus et alii. De fratribus Domini Jacobo et Joanne refert Eusebius ex Hegesippo L. 1. Histor. c. 15, eos ad Domitianum imperatorem accersitos, tanquam ex Davidico regioque sanguine prognatos, quos extinguere omnino constituerat; cum vero manus ostenderent partim callo obductas, partim ex labore mechanico laceras, eas ab omni rerum novarum suspicione immunes et liberos dimissos esse. 3. Apostolorum vestigiis institere viri apostolici, Episcopi, ac Praelati. Hos inter emicant: S. Spiridion, qui ab episcopali cura liber oves tantisper pascebat. S. Equitius abbas manibus propriis foenum secabat, teste S. Gregorio L. 1, dial. c. 4. S. Malachias Episcopus in triclinio et culina fratribus serviebat, ac super mensam legendo anagnosten agebat, teste S. Bernardo in vita ejus. De Sancto quoque Bernardo vita perhibet, eum, fratribus labore alio occupatis, lignorum findendorum ac terrae fodiendae operam suscepisse; cumque peritiam et vires demetendi fruges non haberet, utriusque gratiam a Deo cum lacrimis petiisse atque obtinuisse, et ex illo tempore de hac peritia cum quadam animi jucunditate gloriatum fuisse.

Tacemus brevitatis gratia quam plurimos alios nobiles, comites, principes, reges, atque imperatores manuum labore strenue sese occupantes ; qui exemplo suo ad laborandum pro gloria Dei non segniter atque oscitanter, sed sedulo pro sua quemque vocatione et officio hortantur. *Tempus breve est,* inquit Apostolus (1 Cor. 7, 29). *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum* (Gal. 6, 10). Sequetur brevi alia vita, sequetur aeternitas infinita, qua *unusquisque... mercedem accipiet secundum suum laborem* (1 Cor. 3, 8). De omnibus talentis et gratiis, de omni tempore et hora, Deo reddenda erit ratio quantum lucrati fuerimus : et qui legitime certaverit et laboraverit, coronabitur ; servus vero piger et inutilis, ligatis manibus et pedibus, mittetur in tenebras exteriores.

Quare, dilectissimi, labores nimios, indiscretos, corpori animae ac spiritui noxios secundum regulam omnino devitemus, laborem vero moderatum, et corpori et spiritui perquam utilem variarumque virtutum occasiones praebentem, libenti animo amplectamur. Sequamur exemplum Christi, SS. Apostolorum, aliorumque Sanctorum, et laboremus non segniter et oscitanter, sed strenue et alacriter, ut in brevi hoc vitae tempore magna multaque pro aeternitate meritorum lucra comparemus. Operemur dum dies est ; venit nox, quando nemo potest operari. Concludamus cum Severo Imperatore septuagenario, cujus jamjam morituri ultima gnome ac tessera erat: *Laboremus. Regium est laborare,* ajebat Alexander Magnus. *Homo nascitur ad laborem, et avis ad volatum* (Job 5, 7). Ergo laboremus : ad hoc creati, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ut in excolendo novali Domini laboremus : *Ego elegi vos, ut posui vos,* inquit Dominus Joan. 15, 16, *ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Igitur ut fructum speratum afferamus, strenue laboremus.

REGULA XLVIII

DE OPERIBUS POENOSIS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

In operibus poenitentiae discretionem et modum adhibendum esse ostendit.

THEMA : *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo.* (1 Cor. 9, 27) ; vel : *Corporis castigatio immoderata esse non debet* (Reg. 48).

Inter alia aenigmata, parabolas, proverbia, et dicta ingeniosa, quae sapientissimus regum Salomon inspirante Spiritu Sancto protulit, celebratur et istud, quod Prov. 30, 21 legimus : *Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere : Per servum, cum regnaverit ; per stultum, cum saturatus fuerit cibo ; per odiosam mulierem, cum in matrimonio fuerit assumta ; et per ancillam, cum fuerit haeres dominae suae.* Haec sunt tria illa, per quae movetur terra ; id est, ut Septuaginta Interpretes exponunt : Respublica aut domus commovetur, fremit, tremit, indignatur et conturbatur ; si nimirum servus imperet domino, stultus sapienti, uxor viro, ancilla dominae, et si haec (ut vertunt Septuaginta) dominam domo expellat, et torum thronumque conscendat, hoc quartum, ob indignitatem nimiam, terra sustinere nequit. Famulo enim debetur ad labores sustinendos sufficientis cibi potusque provisio, non delicata tractatio : *Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem* (Prov. 29, 21). Stulto concedenda simplex et parca alimonia, non cibi vinique calidioris copia, ne oleum flammae addatur et furere

incipiat. Uxori honor debetur et amor, non regimen et imperium. Ancillae competit sustentatio, nequaquam vero dominatio. In sensu mystico :

1. Famulus animae est carnalis appetitus, cui concedenda est sustentatio congrua ; non vero permittenda in rationem dominii gubernacula. *Appetitus lege naturae rationi subjectus est,* ait Ambrosius. 2. Corpus nostrum, instar stulti est, cui si nimium tribueris, illudque abunde saturaveris, quid nisi ejus petulantiam et furorem auxeris ? *Saturitatis germana proles est petulantia,* ait Philo L. de agric. 3. Caro nostra est quasi conjux, spiritus est maritus. *In nobis,* ait idem Philo de opific., *quasi vir est mens, sensus quasi femina ; cui non plus, quam decet, concedendum est.* Si spiritus nobilissimus carnem vilem ad aequalitatem admiserit, aut dominari siverit, quae pax sperari poterit ? 4. Ancilla est sensualitas et cupiditas, ratio domina ; jam vero, si, ut vertunt Septuaginta, famula dominam domo ejecerit, quodnam malum huic conferri poterit ? *Vae nobis,* ait B. Isaias Abbas serm. 29, *quia princeps animae pars carni quae ancilla est servit ; et pars deterior imperat praestantiori.*

Quemadmodum igitur non est permittendum servo, stulto, mulieri et ancillae regimen et dominium, ita non est inferendum exitium. Servum et ancillam, stultum et uxorem petulantem corripere licet ac corrigere, non perimere et necare ; idem observandum est in castigatione corporis, carnis, appetitus et sensualitatis. Quem igitur secundum prudentiae ac discretionis regulas in vigiliis, jejuniis, aliisque voluntariis corporis poenis modum servare oporteat, praesens exhortatio declarabit.

I. Ordiamur a vigiliis, quas primo loco S. fundator in regula commemorat. Laudabile omnino est vigilare : ad quod vel ipse Redemptor nos excitat : *Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit* (Matth. 24, 42). Hortatur quoque Apostolorum Princeps

I. Moderatio adhibenda in vigiliis.

(1 Petr. 5, 8) : *Sobrii estote et vigilate.* Neque minus in laudes vigiliarum excurrunt SS. Patres; instar omnium ait S. Chrysostomus serm. 23 [?] asserens : *Vigilias ad omnia esse salutares nemo ignorat : plus vigilare, plus vivere est : nam quid morti similius, quam dormientis aspectus? Rex pervigil hostis praecavet insidias : miles nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit : nauta vigilando in certas vias intrat : pastor adjungit noctes diebus, ne qua lupis grassandi in grege praebeatur occasio : viator solers per auras noctis aestus solis praevenit.* Laude igitur et utilitate non caret vigiliis insistere. Neque id sapientes ethnicos fefellit : nam Cato de re rustica c. 5, hujusmodi legem villico sancit : *Primus cubitu surgat ; postremus cubitum eat.* Homerus quoque illustre vatum priscorum sidus Iliade 8, canit ; eosque, qui a consiliis sunt, instruit : *Non decet tota nocte dormire virum consiliarium, cui populi commissi sunt, et tanta curanda sunt.* Vigilandum igitur est Superioribus, vigilandum subditis, vigilandum omnibus : bonum etenim est vigilare. At quando et quamdiu ? vigilandum est, cum id necessitas postulat. Vigilandum est, cum id apud infirmos charitas requirit. Vigilandum et surgendum est, cum id matutino tempore obedientia exigit ; sed excessus tamen, hac in parte, evitandus est : omne nimium vertitur in vitium, communis fert paroemia. Est tempus dormiendi et tempus vigilandi, utrumque vero ad amussim obedientiae ; eapropter S. Ignatius monet : *Ut corporis castigatio in vigiliis non sit immoderata, nec indiscreta.* Diabolus enim tanquam leo rugiens, diu noctuque circuit quaerens quem devoret, et nimia vel laxitate vel severitate destruat : Dum enim quempiam reperit a poenis voluntariis abhorrentem, horrorem augere nititur ; si ex adverso ad eas cernat ferventem, ad alterum extremum inflectere conatur, ut vigiliis poenisque indiscretis vires plus aequo atterat, et sanitatem penitus pessundet.

Atque ut incautis, tironibus praecipue, fucum faciat, in angelum lucis se transfigurat, et vigilias nimias persuadere tentat, Christi in oratione pernoctantis exemplo. Matth. 14. At subest fallacia et impostura ; nihil enim Christus Dominus noster obedientiae sanctae contrarium geri desiderat. Hoc stratagemate quidam Societatis nostrae novitius in fraudem inductus fuit, dum satanas, sub angeli boni schemate, luce ingenti coruscus eidem apparuit, jubens eum e strato surgere, quaeque ad calamum dictaret, excipere. Unde juvenis ille, in superbiam elatus, alios prae se despexit. Verum schedulis, quas dictante cacodaemone exararat, repertis, rem totam tironum magistro detegere coactus est ; jussusque in faciem angeli talis sputa jacere, quo facto, ab hujusmodi apparitionibus liber extitit, et dormiendo obedivit. Alius e nostra Rheni inferioris provincia sacerdos, quem novimus, ecclesiastes insignis, neque minus fervore spiritus quam eruditione praestans, eo fervoris se abripi sivit, ut omni noctis hora evigilare, et in actum amoris Divini et laudis erumpere studuerit ; at nimia vigilia in mentis delirium incidit. Recte igitur monet S. Ignatius, ut corporis castigatio in vigiliis immoderata non sit, ne corpori aeque ac spiritui nocumentum adferat.

II. Altera corporis domandi castigandique ratio, qua excessus committi amat, est abstinentia et jejunium. Quae tum in divinis codicibus, tum Patrum sanctorum voluminibus, magnis multisque praeconiis celebrantur. *Bona est oratio cum jejunio,* ajebat Tobiae Raphael. *Sanctificate jejunium,* clamat Propheta Joel. De quo *S. Hieronymus* ad Demetriadem n. 11 (ML. 22, 1116) scribit: *Jejunium non solum est perfecta virtus; sed et caeterarum virtutum fundamentum, et sanctificatio et pudicitia, sine qua nemo videbit Deum.* Nec dissentit S. Ambrosius serm. de Quadr. *Fames,* inquit, *amica est virginitati; inimica lasciviae: saturitas vero prodigit*

II. In jejuniis.

castitatem, nutrit illecebram. Nec cessant a jejunii laudibus alii Doctores sancti: S. Chrysostomus hisce illud verbis depraedicat: *Jejunium est alimentum animae.* S. Basilius: *Jejunium est similitudo hominum cum Angelis.* S. Augustinus: *Jejunium purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subjicit, cor contritum facit et humiliatum, concupiscentiae maculas dispergit.* S. Athanasius denique ait: *Jejunium morbos sanat, distillationes exsiccat, daemones fugat.* Atque ut verbo complectamur omnia, jejunium et abstinentia nullis encomiis sat queunt depraedicari: quae dum necessitas postulat, utilitas suadet, Ecclesia praecipit, aut obedientia injungit, libenti promptoque animo suscipienda sunt ob ingentia, quae, ut meminimus, pariunt emolumenta.

Verum enim vero valet et hoc loci tritum adagium: *Ne quid nimis.* Et: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum.* Iidem sacri codices, qui jejunium extollunt, simul rationabile obsequium nostrum volunt; iidem sancti Patres, qui jejunium et abstinentiam depraedicant, moderationem una inculcant, excessum castigant. Audiamus primo loco *S. Fulgentium* Epist. 3, c. 13 (ML. 65, 332) ad Probam haec scribentem: *Jejuniis sic est adhibenda temperies, ut corpus nostrum nec saturitas excitet, nec inedia immoderata debilitet.* Auscultemus deinde *S. Gregorium M.: Ex studio arcus distenditur; ut in suo tempore cum utilitate tendatur: qui si otium relaxationis non accipit, faciendi virtutem ipso usu tensionis perdit.* Et Moral. l. 20, c. 41 (al. 30 vel 31) ML. 76, 185 ait: *Chorda in cithara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat, quia nimirum virtus abstinentiae aut omnino nulla est, si tantum quisque non edomat quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterit plus quam valet. Per abstinentiam quippe carnis vitia extinguenda sunt, non caro.* Denique S. Basilium monentem

(L. de Virg.) non praetereamus: *Ne*, inquit ille, *declines ad dexteram, neque ad sinistram; extrema enim quaecunque, ut quidam sapiens dixit, perniciosa sunt.* Medium igitur tenendum est, jejuniumque moderatum suadendum et amplectendum.

Sed, hoc loco, fortassis nonnemo exempla sanctorum perquam rigida et modum excedentia jejunia observasse oggeret, et vel ipsius S. Ignatii exemplum a regula praesente discrepans objiciet. Verum, quisquis haec obmoverit, sciat Deum sanctos ad stupenda nonnunquam excitasse jejunia, ut nobis essent et poenitentiae specula et vanae gloriae antidota, dum perpendimus, quam modicum illorum comparatione praestemus; ac proinde, dum ista legimus, admiranda potius, quam imitanda esse sciamus. Qui enim non obstupescat rigorem abstinentiae a S. Ignatio, initio conversionis suae, adhibitum? fuit enim jejunium ejus continuum et quotidianum, si dominicum diem duntaxat exceperis, quo a mensa sacra modicum oleris cinere conspersi prandii nomine sumebat: reliquis vero diebus cibus omnis fuit frustum panis secundarii mendicato collecti et aquae scyphus, idque semel in die. Deinde cibo saepius triduum aut quatriduum abstinebat, ac vice quadam jejunium a sabbato ad sabbatum protraxit, ne panis quidem mica aut aquae stilla admissa: qua de causa, praeter vires penitus attritas et prostratas, torquebatur stomachi cruciatu perpetuo, linquebatur animo saepius, ac sensibus destitutus pro mortuo reputabatur; jacuitque semel dies aliquot sine pulsu flatuque mortuo similis, vix tandem piorum hominum fomentis et medicamentis suscitatus et cibo refocillatus. *Tannerus in vita pag. 4.* Quis non censeret virum sanctum modum excessisse, et moderationis discretionisque limites transiliisse, nisi Dei instinctu sanctos multa operatos esse constaret? Hujus jejunii rigorem et Patris exemplum sectari voluit B. P. Petrus Faber, unus e

decem S. Ignatii primis sociis; jamque eum in diem sextum produxerat, etiam usque ad octavum continuaturus, nisi re intellecta, Deoque per preces consulto, S. Pater, abrumpendum ciboque corpus debilitatum refocillandum mandasset. *Tannerus in vita.* Visus quoque nonnullis est modum excessisse jejunandi S. Carolus Borromaeus; unde S. Philippus Nerius ejus coaevus aegre tulit, hunc virum sanctum cibo exiguo et extraordinariis inauditisque fere alias jejuniis vitam sibi decurtasse, adeo Dei Ecclesiae ista tempestate necessarium.

In paucis hodiedum periculum est tanti rigoris excessus, eumque vetat S. Pater in regula; qua rationem quoque illius depromit, dum ait, hujusmodi jejunia modum excedentia et sanitati nocumentum afferre, et majora bona impedire solere; quare ne sive per excessum, sive per defectum deviemus a recto tramite, sequendus est obedientiae nutus, resque tota conscientiae arbitris aperienda.

III. In operibus poenosis.

III. Tertium castigationis corporis genus est cilicium, flagellum, duria cubatio, aliaque ad corpus domandum adhibita instrumenta: quae laude digna, et omnibus prope sanctis usitata fuere. Patriarcha Jacob, audiens filium suum Joseph occisum, tunicamque conspiciens, scidit vestimenta sua in signum doloris, et *indutus est cilicio* (Gen. 37, 34). Atque ita primus ipse extitit, qui cilicium induisse legitur: quod postmodum ejus posteri Israelitae in luctu imitati sunt. Idem a Juditha et Rege Davide in luctu et poenitentia usurpatum fuisse sacrae paginae testantur. Hac de causa vestis primorum Christianorum poenitentium erat cilicium, teste Tertulliano L. de poenit. S. Hilarion, ut refert Hieronymus, aspero cilicio e palmae foliis contexto corpus domabat. S. Simeon Stylites octoginta annis in columna perdius et pernox consistens indutus erat cilicio, auctore Theodoreto. Pari modo alii ascetae, monachi et eremi incolae, poenitentes

se ciliciis armabant, testibus Palladio, Climaco, et Theodoreto. S. Martinus Episcopus in cilicio et cinere spiritum exhalare voluit, asserens *haud decere christianum, nisi in cilicio et cinere mori*. Nec his cessere illustres ac tenerae virgines et matronae, reginae, duces, comites nobiles : in quibus emicant S. Margareta Hungariae Regis filia, S. Hedwigis Ducissa Poloniae, S. Clara, S. Caecilia, S. Radegundis Francorum regina, S. Cunegundis imperatrix, aliaeque sexcentae.

Alii sancti, ac perfectionis cupidi, hostesque amoris proprii corpus suum ad sanguinis profusionem flagellis caecidere; ut tum aliorum Sanctorum, tum nostrorum vitae conscriptae perhibent. S. Ignatius, teste Tannero l. c. sub vitae melioris exordium cilicium asperum nunquam corpore deponebat, ferrea catena sese incingebat, in dies corpus flagellabat, et interdum quinis, ternis interdum vicibus catenula ferrea se caedebat. S. Franciscus Borgias, e Gandiae duce Societati nostrae adscriptus, operibus poenosis rigore tanto in se desaeviebat, ut illi frater Michael Marcus inspector dari debuerit, cui, ne excederet, obediret *(Tannerus pag. 127)*. R. P. Gaspar Azebedius Societatis nostrae sacerdos, et flagellis in se animadvertebat, et cilicio hispido utebatur, instar sacci aut vestis usque ad talos protensae, quod a morte in eo repertum tam hirsutum terrificumque fuit, ut omnibus intuentibus horrorem moverit demirantibus, qui homo exsanguis, et jejuniis confectus tanto rigori sufficere potuerit *(Tann. p. 106)*.

Charissimi, omnes hujusmodi asperitates, utique Spiritu sancto inspirante susceptae a Sanctis, laudem suam merentur, et nobis admirandae potius, quam imitandae proponuntur; nobis enim, tanquam qui fragiles ac debiles sumus, tenendus est modus, et sequendus obedientiae nutus, quo excessus evitetur. Consuevit diabolus ejusmodi corporis afflictionibus tentare tirones, maxime ferven-

tiores eosque praecipue, qui vitam saecularem in vitiis traduxere; persuadet enim iis haud posse pro peccatis commissis Deo fieri satis, nisi corporeis castigationibus. Verum sub specie poenitentiae latet fraus maligna, et fascinum cacodaemonis nihil aliud molientis, nisi ut hominis valetudinem pessundet, vires prosternat, atque ita majus bonum, scilicet emolumentum proximorum sufflaminet. Nascitur inde et hoc incommodum, quod rigore nimio attritus et aliorum opem et majorem sui indulgentiam postulet. Accedit denique error rudium et crassioris ingenii, existimantium interdum se corporis poenis voluntariis peccatorum veniam consecutoros, quae prae rubore exhomologesi expiari et aperire noluerunt; cujus rei exempla etiam in Societate in laicis coadjutoribus extitere.

Quare, ne limites discretionis excedamus, regula praesente S. Ignatius remedium universale in his omnibus constituit: obedientiam scilicet spiritus directori, aut conscientiae arbitro exhibendam, qui discretionis dono pollens pro regula communi teneri debeat.

Quae cum ita sint, dilectissimi, opera poenitentiae a Sanctis passim depraedicata et usurpata in vigiliis, jejuniis, aliisque castigationibus nos nequaquam negligamus, aut amore proprio excoecati oblivioni trademus. Cavendum tamen nobis est, ne moderationis terminos transiliendo hac in parte excessum committamus, majusque bonum pro salute proximi praestandum impediamus. Servus et ancilla nec delicate tractandi, ne rebellent; nec perimendi, aut ita debilitandi, ac frangendi, ut labores usitatos obire nequeant. *Docendus est,* inquit S. Bernardus, *novitius sic habere corpus suum, sicut agrum sibi commendatum: cui etiam multum volenti inutilia neganda sunt, utilia vero etiam nolenti ingerenda: sic de corpore suo agere sicut de non suo; sed ejus a quo pretio magno empti sumus, ut glorificemus eum in corpore*

nostro. Cui consonat, quod idem Doctor mellifluus serm. 10 in Psal. *Qui habitat:* ait: *Diligat anima carnem, tanquam datam in adjutorium, et ad aeternae beatitudinis consortium praeparatam:* quibus verbis castigationem debitam non prohibet, persecutionem tamen nimiam minime permittit, quando adjutorem non odisse, sed amare et fovere in iis, quae contra Deum non sunt, solemus atque debemus. Sequamur itaque obedientiae ductum, et nec ad dexteram nec ad sinistram declinabimus, sed medium tenebimus, et discretionis metam feliciter attingemus.

REGULA XLIX

DE OBEDIENTIA TEMPORE MORBI.

EXHORTATIO I

IN EANDEM.

Necessariam in morbis esse obedientiam probat.

THEMA : *Honora medicum propter necessitatem* (Eccli. 38, 1) ; vel : *Aegritudinis tempore, non solum observare unusquisque obedientiam debet erga Superiores spirituales, ut ipsius animam regant, sed etiam erga medicos corporales et infirmarios, ut corpus ejus regant* (Reg. 49).

Morbus virtutum officina et schola est, teste S. Ambrosio ; in hac schola discipulus est quisquis aeger est : quemadmodum ex adverso sanitas non paucis schola vitiorum est. Quot enim, dum sanitate gaudent, genio suo indulgent, epulantur, debacchantur, pergraecantur ; qui si morbo attinerentur, recte agerent, sobrietatem colerent, nec non temperantiae leges observarent. *Infir-*

mitas gravis sobriam facit animam (Eccli. 31, 2). Quot, dum infirmo sunt corpore, caste degunt ; qui viribus recuperatis, in pristinas libidinum sordes revolvuntur ? annon igitur hi tutius e morbo decumberent, quibus adeo periculosa ac pestilens sanitas ? quot mortales, dum viribus sunt integris, sexcentis curis negotiisque profanis intricantur, dum interim de aeterna animae salute cogitatio nulla. Dum vero eos providentia divina compingit in lecto, morbumque velut monitorem immittit, saniora agitant de caelo et aeternitate consilia. *Anima morbo affecta, Deo propinqua*, ait *S. Gregorius Nazianzenus*, Orat. 17, ad cives Nazianz. c. 5 (MG. 35, 972). Vere igitur morbus virtutum ludus et palaestra est. Quaenam vero in hoc gymnasio virtutes doceantur, aut requirantur, S. Ignatius reg. 49 et 50 depromit : in illa solam proponit obedientiam, in hac humilitatem, patientiam, resignationem et aedificationem aliorum. Ac proinde in hac exhortatione obedientiam exponemus, in sequente ad virtutes reliquas digrediemur.

I. Obediendum medico spirituali.

I. Ut discipulus in schola progressum in studiis scientiisque faciat, ante omnia necessaria est obedientia ; alioquin actum aget, et in cassum erunt omnia. Si enim magister jubeat linguam compescere et indicat silentium, discipulus vero indesinenter fabulas misceat ; si magister jubeat pensum injunctum componere, lectiones memoriae mandare, et explicationi aures attentas praebere, discipulus vero nugas tractet, et omnia alia agat : nunquam in literis proficiet. Pari ratione in morbo, tanquam in gymnasio, primum locum obtinet obedientia. Et haec quidem, ut monet S. Ignatius in regula, primum exhibenda est medicis spiritualibus, ut animam regant ; cujusmodi sunt, Praelati ac Superiores, patres spirituales ac conscientiae directores, quibus animae morbos et infirmitates, nempe vitia, passiones, et peccata ex officio curare incumbit. His igitur obediendum est, idque tanto

magis, ut ait Rhabanus, quanto anima praecellit corpori, atque salus aeterna, quam confert medicus spiritualis, praestantior est sanitate corporali, modico tempore duratura, quam confert medicus corporalis. Hac enim ratione obtemperamus Christo Domino, medicorum Medico et supremo Archiatro, dicenti : *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit* (Luc. 10, 16). Et vero caelestis ille medicus nostram perspiciens subjectionem et obedientiam, melius nos quoad corpus et animam gubernabit curabitque, qui tanto nos amore complectitur, ut theriacam praestantissimam, in omnium morborum et paroxysmorum nostrorum medelam, non aliunde, quam ex sanguine suo pretioso confecit, quam nobis indies exhibet in SS. Eucharistiae mysterio, caeterisque Sacramentis, *cujus livore sanati sumus*, ut loquitur S. Petrus et Isaias (cf. 1 Petr. 2, 24 et Is. 53, 5), atque ex eo S. Matthaeus (8, 17) : *Ipse infirmitates nostras accepit, et aegrotationes nostras portavit*. Nimirum ipse verus est Samaritanus, qui primum hominem, ejusque posteros a latronibus infernalibus ad mortem vulneratos ac spoliatos oleo et vino gratiae suae sanavit (Luc. 10, 34). Hic autem verus Samaritanus et caelestis medicus per Superiores nos regit, curat, sanat, et quo eis obedientiam exactiorem praestiterimus, eo melius feliciusque ab eo adjuvabimur, dirigemur atque curabimur.

His ergo medicis spiritualibus infirmus penitus se submittat, ac dirigendum tradat ; et securus erit, v. g. ut sacerdos infirmus pensum horarum canonicarum persolvat, aut intermittat ; ut ad aram faciat, aut non faciat ; ut sacerdotio nondum initiatus, sive scholasticus, sive laicus aegrotus sacrosancto Missae Sacrificio, festivis ac Dominicis diebus, intersit, aut non intersit ; ut diebus esurialibus jejunium servet, aut non servet ; carnes manducet, aut non manducet ; vel si conscientia angatur, ut exhomologesin de tota vita repetat, aut non repetat ; ut

viatico sacro, unctioneque suprema ad ultimam luctam muniatur, aut non muniatur. Ubi statum suum aperuerit, acquiescendum est omnino, cogitandumque, Deum O. M., qui usque ad vitae terminum vel saltem eo usque suaviter eum per Superiores direxit, in praesenti quoque necessitate non derelicturum ; quin potius in necessitate graviore plus opis allaturum, ipsisque inspiraturum, quid infirmi saluti et incolumitati conveniat.

Luculentum hujus rei exemplum praebet Sacerdos quidam de Societate, Oeniponti Tiroli collegii ministrum agens: qui cum multis annis hac tentatione vexatus fuisset, tanquam si non esset in gratia Dei, et nihilominus obedientiae jussu sacrificium missae celebrasset, more Societatis, paulo ante mortem admirandam cum daemone luctam sustinuit, ingerente ipsum gratiae divinae expertem vixisse, adeoque perperam Sacrum peregisse ac divinis abusum fuisse. Ipse vero Pater se obedientiae paruisse respondit, ac spe animum firmante, dimidia circiter ante obitum hora lumine et solatio divino perfusus exclamavit : *Vicimus, vicimus ;* tandemque placide ac pie in Domino obdormivit.

Obediamus igitur et nos, uti in vita reliqua, ita in morbo Superioribus et animarum nostrarum rectoribus ; hac via ab ipso Christo animarum et corporum nostrorum medico peritissimo atque expertissimo tutius certiusque regemur, atque de daemone victoriam reportabimus.

II. Obediendum medico corporali.

II. Obediendum praeterea est medicis etiam corporalibus, ut corpus regant ac curent. Spiritus Sanctus per os Ecclesiastici c. 38, 1, monet : *Honora medicum propter necessitatem.* Honor autem in divinis Scripturis tria significat : reverentiam, obedientiam, ac sustentationem. Ita filii jubentur honorare parentes, quia eos revereri, eis obedire, et si indiguerint, sustentare tenentur. Triplex hic honor, simili ratione, medico debetur. *Honora medicum,* id est, advoca, consule, reverere ; deinde ejus

consilia et praescripta magni aestima et amplectere ; denique laboris stipendium eidem persolve. *Propter necessitatem :* nam ad morbos curandos necessaria est medici perita industria, utpote morbi naturam ejusque remedia infirmo ignota callentis. Quemadmodum enim vestibus conficiendis sartor, calceis consuendis sutor, cibis rite coquendis coquus est necessarius : ita ad morbum explorandum medicamenta diaetamque praescribendam necessarius est medicus ; cuique enim in sua arte credendum est. Quodsi infirmitate pressus neglexeris, ejusve ordinationibus non obtemperaveris, evenire poterit, ut in morbum letalem et incurabilem incidas, ipsiusque mortis fauces incurras.

Deinde *Propter necessitatem ;* textus graecus habet : *Propter utilitatem;* Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας. Honora medicum propter utilitates. Ex obedientia enim medico exhibita variae utilitates proveniunt : 1) Aeger medico obtemperans in lucris reponit meritum obedientiae. 2) Deo obsequitur, illique rem gratam praestat : *Etenim illum creavit Altissimus* (Eccli. 38, 1), sanxitque et instituit, ut medici opera in necessitate utamur : eum in finem tot medicamina creavit, et herbis, plantis, succis, metallis, gemmis, mineralibusque tot tamque salutares et admirandas virtutes indidit, ad medelam scilicet hominum. 3) Vel ipsa comprobat experientia, pharmacorum virtute complures sanitati pristinae reddi, dolorum acerbitatem leniri, et de vita periclitantes mortis faucibus eripi. 4) Tametsi medicus imperitia et ignorantia sua aberrans medicamenta incongrua adhiberet, Deus tamen O. M. omnia in obedientis emolumentum novit convertere ; quemadmodum enim ipse massa ficuum, Isaiae jussu, in cataplasma redacta, et vulneri Exechiae regis imposita regem potuit curare, licet alias obfutura, vulnerique nociva (*Isaiae*, 38), et sicut ipse luto oculis impositio, alias visui noxio, visum coeco restituere novit : ita

pariter idem ille Deus, si voluerit, etiam pharmacis inconvenientibus infirmum restituere poterit; *a Deo est enim omnis medela* (Eccli. 38, 2). 5). Aut si forte divina bonitas sanitatem aegro reddere noluerit: mors felix ac beata eidem eveniet, a Deo ad salutem ordinata; cum alioquin convalituro, diutiusque vitam protracturo praevidet eventura damnationis aeternae pericula.

Illustre aeque ac mirabile obedientiae medico exhibitae exemplum recenset P. Maffaeus, L. 3, vitae c. 7, de S. fundatore nostro Ignatio, qui ita medicis parebat, ut verba eorum pro oraculis duceret, et omnem prudentiam deposuisse ac curam omnem in eos projecisse videretur. Cum stomacho gravissime laboraret aliquando ex nimio videlicet hepatis calore, adhibitus medicus, quo domus utebatur, juvenis nec peritissimus, qui frigidae corporis constitutioni causam illico attribuit; nec mora, quidquid excogitare potuit ad corpus et praecordia calefacienda, praescripsit: fenestras, foresque cubiculi bene obserari jussit; deinde languentem multa veste cooperire sese, postremo, quam calidissimo cibatu et exiguo mero, sed quam austerissimo refici. Quae omnia Ignatius sibi non levibus argumentis minime accommodata sentiebat, et medicum non peritissimum esse noverat; attamen de mala tractatione certus non erat, atque ita ne cum extremo quidem vitae periculo contra medici edicta quicquam effatus est. Aestas erat summa, calores in urbe maximi, ingenti stomachus pondere premebatur, manabat e corpore et membris omnibus tanta sudoris copia, ut culcitrae ac vestes maderent: et tamen ex praecepto intra calida fomenta se continebat aegrotus; ardebat siti, sed nihil omnino refrigerans poscebat; discruciabatur doloribus acerbissimis, sed nullam vocem edebat; linquebatur animo interdum, nec id indicabat; donec Patres periculum advertentes admonuere Alexandrum Petronium medicum excellentem, qui audiens cernens-

que haec omnia, et modum male procedendi, vociferatus est hominem calore necari, pandi mox fenestras jussit, frigidae haustum affatim dari praecepit, atque ita S. Pater obedientiae merito auctus pristinam sanitatem recuperavit.

Idem Doctor Petronius, cum S. Ignatius quadragesimam, quamvis affecto corpusculo, perseveranter servasset, et feria quarta sanctioris hebdomadae febri correptus esset, non dubitavit, totum id ex firmitate ortum nimia; quocirca pulli gallinacei esum circa vesperum illi praescripsit, abiitque incertus, an id facturus esset Ignatius. Altero die redux quaesivit, num factum? responsumque: Ita. Tum Medicus: Plures, qui quadragesimam non servarunt, hoc tempore incidunt in morbum, quibus ego carnis esum praescripsi, sed nimis grande id piaculum putant hoc tempore edere; tu vero, qui totam fere quadragesimam ad finem servasti, tamen edisti carnes, hoc ego miror. Tum S. Pater serena facie *Atqui obediendum est.* Nec plura. Mirifice hoc dicto delectatus medicus magis sanctitatem viri suspexit.

Idem et nos dicamus, charissimi, in quovis morbo: *Obediendum est;* medicus jussit: obtemperandum est; difficile, quod imperatum est, accidit: sed parendum est.

III. Obedientia denique vi hujus regulae praestanda est *infirmariis,* ut corpus infirmi regant. Infirmariorum vero nomine primo intelligimus praefectum sanitatis, quem communiter in collegiis domibusve professis agit minister, in tirocinio socius magistri, a quibus infirmarii inferiores diriguntur, et ad quos in rebus majoris momenti recurrunt. Hi autem infirmarii plerumque sunt laici, aut saltem non sacerdotes, quibus proinde obedientiam exhibere majoris est meriti; deinde sanitatis praefectus, cum non semper adsit, nec in omnibus particularibus infirmum dirigat, sed multa minuta infirmarii charitati et discretioni relinquat, et huic obediendum est. Tertio ordinarie

III. Obediendum Infirmario.

non sanitatis praefectus, sed infirmarius medicamenta, cibum, potum, et id genus alia porrigit, in quibus sumendis aeger interdum se difficilem praebet, quandoque nociva sibi danda postulat, aut saltem eo tempore, quo nocumentum allatura essent. Itaque si praescripta a medico infirmarius praebeat, acceptanda sunt ex obedientia ; si non praebeat, relinquenda ; si potum neget, dum negare oportet, exercenda est patientiae juncta obedientia ; si e strato surgere non permittat, cum non oportet surgere, acquiscendum est ex obedientia, atque ita de caeteris.

Posset tamen interdum contingere, ut a sanitatis praefecto atque infirmario, medici mens de tempore modove pharmaca sumendi haud recte perciperetur, erroresque admitterentur, et infirmus forte vitae periculo objiceretur : verum si id infirmo constet vel graviter timendum est, ei licebit immo debet id ipsis proponere, ac rogare, ut Superiorem aut medicum consulant, num ea ratione procedendum judicet, in periculo praesertim morbi vel vitae graviore. At si post haec non liqueret eorum error, aeger obediendo securus erit, etiamsi per errorem mortem oppeteret; foret enim obediens usque ad mortem, et obedientiae victima ; si vero Deo placeret errorem eorum corrigere, ejus id foret singulare beneficium. Atque hac ratione, animo constituti cum Apostolo asserere valemus : *Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus* (Rom. 14, 8).

Quocirca, dilectissimi, non sanitatis tantum, verum etiam valetudinis adversae tempore obedientiae virtutem nobilissimam exerceamus 1) erga Superiores, ut animas nostras dirigant et curent, 2) erga medicos, et 3) erga infirmarios, ut corpora nostra sanitati restituant. Hoc pacto Dei Domino nostro ipsi obedientiam praestabimus, meritis nostris cumulum ingentem adjiciemus, et Dei dispositione singulari, sive sanitatem recuperemus, sive

non, sive vivamus, sive moriamur, omnia in bonum et emolumentum nostrum cedent: obedientibus enim Deumque diligentibus omnia in bonum cooperantur; et obediens mori non potest, ut refert Climacus (grad. 4, de obed. MG. 88, 720) de Acacio in obedientiae virtute mire exercitato, qui cum post mortem e sepulchro a sene quopiam evocaretur, rogareturque num mortuus esset, respondit: *Quomodo, mi pater, fieri, ut homo obedientiae deditus moriatur?* Obediamus igitur, et mortem non videbimus, sed vitam aeternam in caelis adipiscemur.

REGULA L.

DE VIRTUTIBUS IN MORBO EXERCENDIS.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

De humilitate, patientia, et aedificatione morbi tempore exhibenda.

THEMA: *Cum infirmor, tunc potens sum* (2 Cor. 12, 10); vel: *Qui aegrotat, humilitatem et patientiam suam perferendo, non minorem aedificationem praestare debet, quam dum valebat corpore* (Reg. 50).

Praestantissima Ecclesiae Doctorum lumina Gregorius, Hieronymus, et Augustinus illa regii vatis verba explanantes: *Similis factus sum pelicano solitudinis* (Ps. 101, 7) referunt (quamvis fidem penes Authores relinquant) Pelicanum avem esse Ægyptiam, in solitudinibus, potissimum prope Nilum, nasci solitam, colore et magnitudine cygno non absimilem, colaphis rostri pullos occidentem, occisos triduo lugentem, ac denique sanguine e pectore elicito superfusos resuscitan-

tem. Avis haec Christi Domini hieroglyphicum est, qui sanguine suo nos pascit et vivificat, virtutumque heroicarum exemplis in passione sua nos reficit atque aedificat. Deinde vero volucris dicta symbolum est aptum religiosi morbo prostrati ; qui Christum Dominum infirmum, ac doloribus plenum imitari debet, *similisque* esse *pelicano solitudinis :* reperit enim se solum in cubiculo et lecto, dum alii agunt cum proximis, et quamvis a fratribus in Christo charissimis visitetur et consolatione afficiatur, ipse tamen solus dolores suos percipit, dumque illos, exemplo Christi, cum humilitate, patientia ac resignatione tolerat, circumstantes aedificat, atque ad aemulationem provocat.

Quo autem pacto in solitudine morbi nos religiosi humilitatis et patientiae exemplis alios aedificare debeamus, jamjam dilucidabimus.

I. Virtus in morbo exercenda est humilitas.

I. Prima virtus in solitudine morbi ab infirmo exercenda (post obedientiam exhortatione superiore expositam) est intima animi demissio, qua agrotus se ob peccata sua juste a Deo hac morbi poena plecti agnoscat. Solent enim homines, morbum a Deo infligi eumque Dei beneficium esse ignorantes, existimare se injuste morbo puniri, quemadmodum filii immorigeri a parentibus castigati correptionem inique ferunt ; ideoque hujusmodi aegri facile in murmur et querelas linguam laxant, et voluntati divinae repugnant. E contrario S. Ignatius filios suos morbo correptos cupit, ex vera humilitate morbum de manu Dei demisse acceptare, seseque hac punitione ob peccata sua undequaque dignos reputare. Licet enim divina Bonitas nonnunquam viris perfectione et sanctitate inclytis, velut S. Jobo et aliis, eo fine morbos imittat, ut eos tanquam aurum in fornace probet, eorum merita magnis incrementis amplificet, eosdemque tanquam clarissima patientiae specula aliis ob oculos ponat : ut plurimum tamen, praesertim peccatoribus ac

religiosis tepidis et imperfectts, morbos in peccatorum et negligentiarum poenam infligit, idque eos animo demisso agnoscere oportet.

Quamobrem enim Deus Oziam regem lepra percussit, nisi ob delictum, quo sacerdotii munus temere profanus invasit (cf. 2 Paralip. 26, 18)? Quamobrem Mariam Moysis sororem pariter lepra multavit, nisi ob crimen, quo adversus fratrem murmuravit (Num. 12, 10)? Quamobrem Jeroboam regem Israel manus ariditate castigavit, nisi ob crimen idololatriae, et manus temere in prophetam extensae (3 Reg. 13, 4)? Commune igitur est a divina nemesi morbos ob delicta infligi. Idem testatur Spiritus Sanctus ore Ecclesiastici c. 38, 15: *Qui delinquit in conspectu ejus, qui fecit illum, incidet in manus medici,* id est: Qui peccatum patrare audet contra Deum Creatorem suum, a quo sanitatem, vitam omneque bonum suum obtinuit, ipse ingratitudine ac malitia sua meretur sanitate, imo vita, omnique bono privari, morbis exagitari, et ideo medicorum manibus subjacere, a quibus multa dura acerbaque sustineat. Eadem de causa Salvator noster ajebat paralytico (Joan. 5, 14): *Ecce sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* S. Chrysostomus, Cyrillus, et Theophylactus tradunt Deum paralytico isti morbum adeo diuturnum octo et trigenta annorum immisisse ob delictum aliquod in juventute commissum, antequam Christus natus fuisset: quod Christus Dominus sciens monuit ipsum, ut deinceps a peccato simili sibi caveret. *Ecce sanus factus es;* jam noli simili peccato in posterum te obstringere, *ne deterius quid tibi contingat. Qui enim priore supplicio non est emendatus,* ait *Theophylactus* in Joan. c. 5 (MG. 123, 1264), *ad majora tormenta servatur, tanquam insensatus et contemptor: idque,* ut ait Euthymius, *sive in praesenti vita, sive in futura, sive in utraque* (Coment. in Joan. MG. 129, 1212).

Itaque aeger, tanquam pelicanus solitudinis, sub morbi exordium cum rege Ezechia dicat : *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae* (Is. 38, 15). Revocetque sibi in memoriam vitae totius delicta, tam gravia quam levia, quae levia fortassis ad centena millia ascendunt ; et tametsi vel unicum duntaxat reperiret, merito tamen cum latrone bono dicet : *Nos digna factis recipimus.* Juste poenam subeo, multoties tormenta sempiterna et ignem purgantem commerui, adeoque levis hic morbus criminum meorum gravitati minime respondet. Imiteturque Davidem, qui Psalmo 6, quem, ex mente gravium Doctorum, in lecto aeger decumbens composuit, et quo morbum in peccatorum suorum poenam inflictum esse humillime agnoscit, misericordiam divinam implorat, poenamque deprecatur, ac 1. Maxima animi demissione deprecatur poenam aeternam : *Domine ne in furore tuo arguas me.* 2. Deprecatur poenam ignis purgantis : *Neque in ira tua corripias me :* quemadmodum illa duo D. Augustinus exponit. 3. Humiliter misericordiam flagitat : *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum ; sana me, Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.* 4. Humiliter ac dolenter suspirat et gemit : *Laboravi in gemitu meo.* 5. Humiliter et amanter deflet peccatum : *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo.* 6. Propositum firmum concipit emendationis ac de caetero non peccandi, atque occasiones peccatorum fugat : *Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.* Ecce haec est humilitas prophetae infirmitate corporis pressi ; hanc nos quoque imitari studeamus, si morbus nos occupet. Et primam a S. Ignatio praescriptam virtutem, humilitatem scilicet, exercebimus.

II. Patientia.

II. Secunda virtus infirmo religioso, velut pelicano solitudinis, morbi tempore exercenda est *patientia.* Virtus haec ex humili peccatorum suppliciorumque aeter-

norum, quae illis promeriti sumus, cognitione tanquam ex radice enascitur: quis enim infirmorum, ob morbi dolores, molestias, ac diuturnitatem, unquam impatientia se vinci sinat, qui toties poenas aeternas, mortemque se commeritum agnoscat? Qua de causa hanc agnitionem, ortamque inde tolerantiam stricte admodum requirebat S. Ignatius etiam a novitiis. Recenset in Societate Apostolorum imitatrice Tannerus de Sylvestro Landino Societatis tirone morbo correpto, verum perquam impatiente, et infirmariis inobediente; eum sanitate recuperata a S. Ignatio in patriam remissum, ita ut anceps haereret, num a Societate dimissus esset, nec ne, eo quod absque socio mitteretur; quia tamen hanc impatientiam postmodum apostolicis concionibus, admirandis laboribus, virtutum facinoribus heroicis, et incomparabili populi affluxu et concursu abunde compensavit, a S. Ignatio receptus, atque ad votorum emissionem admissus fuit, maximo Sylvestri solatio et mentis exultatione. Tantopere S. Fundatori etiam in tirone patientiae defectus displicuit!

Deinde quis infirmorum morbum a benevola Patris caelestis manu submissum non patienti, imo libenti animo amplectatur, si multiplicia emolumenta, ex eo promanantia, non obiter perpenderit?

Nam 1. Morbus patienti animo toleratus velut caminus est, in quo anima, non secus atque aurum in igne, a peccatorum, vitiorum et passionum scoria perpurgatur. Hinc secundum S. Gregorium Moral. l. 19, c. 6, durum non debes aestimare esse, quod patiaris ab externis cruciatibus: ab interna enim passione liberaris. Cum nonnemo a Joanne anachoreta a febri tertiana liberari flagitaret, respondit: *Rem tibi necessariam cupis abjicere? ut enim corpora ferro, a vitio ita anima languoribus et castigationibus purificatur.* Senex alius discipulum infirmitate oppressum hisce verbis animavit: *Ne*

contristeris ob infirmitatem, aut plagam corporis: si enim ferrum es, rubiginem per ignem amittis; si vero aurum es, per ignem probaris. — 2. Morbis caro atteritur ac debilitatur, et spiritus roboratur; ea de causa applica dictum Apostoli: *Cum infirmor, tunc potens sum. Quid mirum,* ait *S. Bernardus* serm. 29 in Cant. n. 7 (ML. 183, 932), *si hoste debilitato, tu fortior efficiaris?* Et antea: *Carnis infirmitas robur spiritui auget, et subministrat vires.* Nam juxta Sapientem: *Infirmitas gravis sobriam facit animam.* Eccli. c. 21. — 3. Morbus meritum adauget, coronamque viro patienti in caelis fabricat. At qua methodo ac ratione morbus merita accumulat? 1) Morbus meritum auget, dum vitam emendat et in melius commutat. *S. Basilius* in Reg. fus. 55 (MG. 31, 1049): *Saepe morbi sunt flagella peccatorum, quibus nihil aliud agitur, quam ut vitam nostram in melius commutemus.* 2) Meritum auget, dum ad virtutum variarum exercitium ansam et occasionem praebet. *Infirmitas corporis est sobrietas mentis;... virtus in infirmitate consummatur,* ait *S. Ambrosius* Hexaem. l. 1, c. 8, n. 31 (ML. 14, 140). 3) Meritum auget, dum ad Deum confugere compellit, ad orationem excitat, devotionem promovet. Quare sanctus nonnemo a milite rogatus, ut a morbo eum liberaret, audiensque quod in aegritudine ille melioris vitae devotionisque majoris esset, quam tempore sanitatis, ei suasit: *Bonum est, bonum, ut de salute corporis non satagas, nisi ut a Deo illam petas. Si scit tibi prodesse, dabit tibi: si non tibi dederit, non proderat habere illam. — Quam multi aegrotant in lecto innocentes; et si sani fuerint, procedunt ad scelera committenda?* exclamat *S. Augustinus* Tract. 7, in Joannem c. 1, n. 12 (ML. 35, 1443). 4) Denique morbus meritum auget, quia patientia, fortitudo, constantia, lucta cum doloribus et taediis, eorumque victoria aeternitatis gloria in caelis coronatur. *Momentaneum et*

leve tribulationis nostrae... aeternum gloriae pondus operatur in nobis (2 Cor. 4, 17).

Quis igitur religiosus adeo parum in virtutis gymnasio et patientiae palaestra est exercitatus, ut si haec, quae diximus, rite perpenderit, morbum insigni patientia non toleret? Quisnam in murmur linguam solvere aut contra Deum, aut contra hominem, aut contra pharmacorum amaritudinem querelas proferre audeat?

III. Aedificatio proximorum.

III. Demissioni ac tolerantiae tertia virtus, tanquam comes individua, ab infirmo jungenda est *aedificatio proximorum*, et bonum exemplum omnibus invisentibus praebendum. Id est, ut declarat S. Ignatius: *Verbis piis et ad aedificationem facientibus utendo, quae ostendant, aegritudinem acceptari, ut donum de manu Creatoris ac Domini nostri: quandoquidem non minus donum est, quam sanitas:* Tertia haec virtus ex praecedentibus nascitur: qui enim primo demisse humilique mente se ob peccata sua morbum promeritum esse cognoscit, ac deinde grandia ejus commoda antedicta perpendit, nullo negotio morbum de paterna Domini manu acceptabit, tanquam donum praestans, e quo tot tantaque emolumenta proveniant.

Aristotelis dictum est: *Discentem oportet credere.* Haec in patientiae ludo est prima lectio: *Discentem oportet credere.* Nemo suaviter, nemo expedite, nemo utiliter discet, qui non promptissime credit. Quid ergo infirmo, et adversa patienti credendum? hoc nimirum, *Omnem aegritudinem, omnem afflictionem, omnem dolorem, omnem omnino crucem a Deo esse,* a quocunque demum homine illa imponatur. Testatum id reliquit Siracides (Eccli. 11, 14): *Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.* Bona et mala in aestimatione hominum, qualia sunt sanitas et morbus, vita et mors, a Domino Deo submittuntur. Unde recte interrogat propheta Amos c. 3, 6. *Si erit malum in civitate,*

quod Dominus non fecerit? tanquam si diceret: non est. Hoc ergo credendum est infirmo, morbum esse a Deo, morbum esse Dei donum, adeoque velut donum ac beneficium a paterna Dei manu profectum esse acceptandum. Quoniam vero hoc ipsum nonnullis difficile creditu accidit: nonnihil id declaremus.

1. Quemadmodum passio, dolor, et cruciatus Christi donum Dei singulare fuere, ita etiam quemvis morbum Dei munus censendum esse nemo ambigat; etenim de passione sua Salvator ipse Petro testatus est gladium stringenti: *Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum?* Joan. c. 18, 11. Verum quid loqueris Domine! annon amarum illum passionis tuae calicem Iscariotes, Annas, Caiphas, Pilatus et Herodes miscuerunt? annon quinque hi pharmacopaei merum hoc absynthium, hanc aloen, fel hoc acerbissimum praepararunt? nequaquam. Sed hunc calicem Pater miscuit, Pater infudit ac porrexit, absque cujus voluntate nec guttula tristitiae cruciare, nec spinula pungere, nec stillula sanguinis exprimi atque manare valeret. A paterna igitur manu hic calix offertur, hic potus propinatur. Unde Redemptor ajebat: *Et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc* (Joan. 14, 31). Sicut ergo Christi passio, ita et morbus quilibet est donum Dei, est calix a Domino temperatus, qui nec guttam continet, quam Dominus non infuderit. Agnovit idipsum et credidit R. P. Christophorus Mendez S. J. Sacerdos anno 1623 Malagae pie defunctus, qui inter sex postremorum vitae annorum paralysin, et inter omnes quantosvis dolores, ingeminabat: *Nonne horum, quae patior, auctor est Deus? Hoc unum satis est et abunde, ut patiar libens.*

2. Varia donari solent dona amicis et filiis, et his quidem haereditas transcribitur. Morbus, uti et quaevis crux et adversitas, arrha et pignus est haereditatis cae-

lestis, ut testatur *S. Leo: Certa atque secura est exspectatio futurae beatitudinis, ubi est participatio Dominicae passionis:* serm. 47, seu de Quadr. 9, c. 1 (ML. 54, 295). *Haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, si tamen compatimur, ut et conglorificemur,* ait Apostolus ad Rom. 8, 17. Et idem 2 ad Tim. 2, 12: *Si sustinebimus, et conregnabimus.*

3. Dona quoque varia a sponso donari solent sponsae, ut sunt ornamenta, cimelia, et praecipue annulus; Christus Dominus Sponsus caelestis cimelii et annuli loco sponsae submittit aegritudinem, velut ipse insinuavit S. Gertrudi, teste Blosio: sicut annulus in sponsalibus arrha est fidelitatis inter sponsum et sponsam, ita morbus et afflictio, si propter Deum patienter toleretur, divinae electionis et sancti Deum inter et animam matrimonii certum pignus est. Quos elegit, quos praescivit, hos et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui, praecipue in adversis.

4. Sunt et alia dona, quae amicis donantur ad solvenda debita, ut sunt thesauri et pecunia. Ejusmodi thesaurus et moneta morbus est, quo debita peccatis contracta diluimus. Ecclesiasticus ait c. 20, 12: *Est qui multa redimat modico pretio,* morbo scilicet ignem purgantem, aliave hujus vitae supplicia. *Infirmitas carnis,* ait Venerabilis Beda in sent., *si patienter sustineatur, fit quasi purgatorius ignis: et sine ferro martyres esse possumus, si patientiam in animo servemus.* Quis autem debitor mille talentorum non perfundatur laetitia, si totam hanc summam obolo aut crucigero uno possit extinguere? Unde R. P. Joannes Eusebius Nierenbergius S. J. ajebat, se in doloribus suis admirabiles reperisse thesauros. R. P. Franciscus de Navarra S. J. aeger impense a Deo petiit, ut hic ignis purgantis poenas dolorum supplicio exsolvere liceret; et vero impetravit, ingenti dolorum examine miserrime cruciatus, non secus ac si mille telorum generibus laniaretur.

5. Inter dona ac munera numeratur honor, dignitas, nobilitas, quam reges conferunt, dum gladio nobilitandos tangunt ac percutiunt, atque hoc ipso nobilitate donant, equestrisque Ordinis pugiles creant. Pari ratione rex coelorum filios ac milites suos nobilitatis insignibus ornat, nobilitatemque confert, dum tangit ac ferit morbis ac doloribus, ut eosdem gloria et honore coronet aeterno, modo patienti animo morbos suscipiant, donum ac manum Dei cum Jobo agnoscant, dicentes : *Manus Domini tetigit me,* atque hunc attactum seu ictum tanquam de benignissimi Patris manu acceptent. *Considerare oportet,* ait Umbertus p. 5, l. 5, c. 1, *quis morbum immittat, et ad quid immittat ; et attendere infirmitatem datam esse a Patre luminum, et misericordiarum, qui non daret filiis suis, nisi sciret eis expedire ; et ideo gratanter debet eam recipere. Deinde attendere debet ad quid detur, et ad minus hoc debet intelligere, quod jumentum videtur cognoscere, cum percutitur ; quod scilicet percutitur vel quia extra viam est, et ad viam redit ; vel quia nimis lente incedit, et gressum suum accelerat ; scrutari debet conscientiam suam, quem Dominus infirmitate percutit, et si extra viam paradisi se invenit, compungi et confiteri : si vero non invenit se extra viam paradisi, cogitet se pigrum esse ad bene operandum, et fervorem assumat : juxta illud Psalmi : Multiplicatae sunt infirmitates eorum ; postea acceleraverunt.*

Quapropter, dilectissimi, si divina bonitas morbum immiserit, nosque velut pelicanos solitudinis in lectum doloris conjecerit : 1. Magna animi demissione morbum de manu Domini acceptemus, eumque saepenumero nos promeritos esse peccatis nostris et agnoscamus et profiteamur. 2. Nequaquam contra Deum, aut infirmarios, aut pharmaca murmuremus ; sed morbum, tanquam peccatorum purgationem, spiritus firmitatem, meritorum

radicem, virtutum officinam, non patienti solum, sed et libenti animo perferamus. 3. Nos morbi tempore ex charitate invisentes verbis aedificemus ; morbum tanquam Dei donum cum Jobo, tanquam calicem a Patre datum cum Christo, tanquam salutis aeternae arrham cum S. Leone, tanquam annulum sponsae cum S. Gertrude, tanquam aquam pro extinguendo igne purgante cum Ven. Beda, tanquam signum dignitatis et notam nobilissimorum filiorum Dei cum Umberto prona voluntate suscipiamus, et a nobis suscipi verbis declaremus : hoc faciendo nobis ingens meritum et laetitiam, proximis exemplum et aedificationem, Deo gustum, gloriam, et honorem exhibebimus.

REGULA LI

DE PETENDA A SUPERIORIBUS POENA OB TRANSGRESSIONEM REGULARUM.

EXHORTATIO

IN EANDEM.

Ostendit poenitentiam aliquam a Superioribus ob violationem regulae postulandam esse, ejusque causas explicat.

THEMA : *Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est* (Luc. 16, 10) ; vel : *Aliquoties singulis annis omnes a Superiore sibi poenitentias injungi propter defectum observationis regularum petant* (Reg. 51).

Per primi parentis Adae praevaricationem, homo propter passionum intemperantiam comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis ; ideoque non minus indiget camo et fraeno, quo constringi

valeat, quam equus indomitus et effraenis. Fraenum hoc est decalogus, quo nonnihil comprimimur. At cum jam domitus ac mortificatus est equus, id est animus noster, non solum facillime fraeno circumagitur et gubernatur, verum etiam nutu, voce, aut manu insidentis flectitur, cum non praeceptis duntaxat divinis obsecundat, verum insuper consilia amplectitur, quibus obtemperet. Tunc gratissimus est Deo, tunc acceptus et sanctus : voluntaria enim sacrificia gratiora sunt. Hoc in lege gratiae eventurum S. propheta Zacharias vaticinatus videtur, dum dixit : *In die illa erit, quod super frenum equi est, sanctum Domino,* c. 14, 20. Post adventum et doctrinam Salvatoris, cum sanctitas abundabit, non solum fraeno et rigida praeceptorum obligatione servi Dei regentur ; sed super seu praeter praecepta addent consilia evangelica, quae illos Deo acceptos sanctosque reddent. Quilibet Ordo et inter eos Societas nostra super fraenum communium praeceptorum ultro constitutiones sanctissimas, summam seu florem consiliorum evangelicorum continentes suscipit : ad quas exacte servandas plus nos urgere et constringere debet spontanea charitas, quam alios formido servilis, tametsi plurimae sub peccato non ligent.

Quoniam vero ea est humanae naturae fragilitas, ut vix aut ne vix quidem naevis omnibus ac defectibus immunis degere valeat, et maxima etiam diligentia vix caveat, quin aliquando cespitet : S. Parens noster Ignatius, ob hos in regularum observatione defectus, aliquoties in anno poenitentiam postulari voluit : quibus vero de causis id jusserit, in praesenti depromemus.

I. Petenda poenitentia ob transgressionem regularum.

I. *Aliquoties singulis annis poenitentiae a Superiore petendae sunt propter defectum observationis regularum.* Idque praestamus, dum defectus nostros profitemur, injunctamque poenam demisse exequimur. Quisnam vere fructus ex eo nobis nascitur ; aut quasnam in eo virtutes exercemus ? 1) Obedientiam : jubet id enim in regula

S. fundator, omnibusque idipsum praescribit ; dum igitur illud implemus et regulae et regularum conditori et Deo obtemperamus : *Qui vos audit, me audit.* Luc. 10, 16. 2) Humilitatem, dum defectus nostros agnoscimus, ac recensemus, et nonnullam confusionem inde ortam subimus ; defectus enim suos natura nostra corrupta libenter palliat, eos aperire illi repugnat. *Humilitatis filia est sui ipsius perpetua accusatio,* ait S. Dorotheus doctrina 2. 3) Curam profectus nostri spiritualis, quam hoc ipso nos gerere demonstramus, ut in regula indicatur. Sed de hac puncto sequente. 4) Amorem regularis disciplinae : regularum enim transgressione eisdem quasi vulnus infligimus, poenae autem adimpletione emplastrum quodammodo vulneri imponimus, damnumque disciplinae regulari illatum resarcimus. 5) Honorem Sanctorum : Sanctos enim honoramus, in quorum pervigiliis ejusmodi humilitatis exercitium obimus, quemadmodum R. P. Franciscus Costerus, horum locorum anno 1578 Praepositus Provincialis, qui omnibus Festorum Divae Virginis pervigiliis sese in publica coenatione accusabat, poenamque nonnullam de se sumebat, ut refert Bibliotheca Script. Societatis. 6) Sanctorum imitationem, dum illorum exemplo defectus nostros palam pronuntiare non veremur. Exempla hujusmodi desideratis ?

1. Intuemini primo loco magnum illud Africae, imo mundi universi lumen, S. Augustinum ; cujus sane heroicum facinus prorsus est admirandum, quo delicta juventutis suae, eaque non levia, sed quae vel maximum ruborem incutiunt, libris Confessionum complexus est, et toti mundo per tot saeculorum decursus legenda proposuit ac divulgavit. Quin et homilia 24 ex 50 (ord. nov. serm. 383, c. 3, ML. 39, 1688) tantus Ecclesiae Doctor erratorum suorum veniam publice pro concione dicens petiit hisce verbis : *Diversarum curarum aestibus ac*

difficultatibus conturbatus, si quem forte non ut poscebat audivi, si quem tristius quam opus erat aspexi, si in quem verbum durius quam oportebat emisi, si quem corde contribulatum et opis indigum responsione incongrua conturbavi, si quem pauperem mihi in aliud intento importunius insistentem vel praetermisi, vel distuli, vel etiam nutu aspero contristavi ; si cui de me falsi aliquid tanquam homini de homine suspicante justo acerbius indignatus sum, si quis in sua conscientia non agnovit quod de illo humanitus suspicatus sum : vos, quibus pro his atque hujusmodi offensis esse me fateor debitorem, simul me vestrum credite dilectorem. Nam pullos, quos fovet, saepe in angustiis, sed non toto pedis ponderc, calcat et mater, nec ideo desiit esse mater. Dimittite, ut dimittatur vobis ; dimittite amanti vos debita difficultatis, qui nec contra inimicos debita tenere debetis crudelitatis. Quanta humilitas tanti Ecclesiae Doctoris ac sideris !

2. De S. Patre seraphico Francisco recenset Doctor seraphicus S. Bonaventura in vita c. 6: Vir sanctus, cum infirmitate gravatus abstinentiae rigorem pro recuperanda sanitate modicum relaxasset, non pepercit rubori suo, quin coram omni populo, proprios manifestaret defectus : *Non est*, ajebat, *conveniens, ut populus abstinentem credat, et ego carnaliter reficiar in occulto.* Pari modo mellifluus Doctor scribens ad Robertum nepotem suum Epist. 1, n. 2 (ML. 182, 71) culpam suam libens agnoscit et profitetur : *Si tuam*, inquit, *culpam agnoscis, ignosco : ignosce tu mihi, ubi meam agnosco.* Non absimili ratione luculentum nobis exemplum hujus confusionis et humilitatis praebuit S. P. Ignatius, teste Ribadeneira L. 2, vitae ejus c. 5. Qui Azpetiae in patria sua publice in cathedra pro concione dixit se in adolescentia sua aliquam fructuum copiam ex alieno horto furto surripuisse, ob quod furtum alius innocens poenam luisset ; et narrationem hoc epiphonemate conclusit : *Ego sum reus, ille innocens,*

simulque hominem forte praesentem, nomine proprio compellabat.

3. Admirandum fuit exemplum latronis apud Climacum gradu 4. Qui a flagitiis ad Deum conversus, atque ad monasterium admissus, coram ducentis ac triginta monachis, scelera omnia vitae totius curriculo admissa, ut veneficia, homicidia, aliaque contra naturam perpetrata singulatim enarravit, nihil omnino reticens ; atque hoc heroico humilitatis et victoriae sui facinore praemisso, tonsus, ac fratribus aggregatus fuit.

Si viri sancti Augustinus, Franciscus, Bernardus, Ignatius, publice coram populo defectus suos referre culparumque veniam postulare non erubuerunt ; imo ipsi latrones gravissima crimina detegere non sunt veriti : cui religiosorum difficile accidet defectus suos exiguos profiteri, ac poenam nonnullam persolvere, quemadmodum tirones saepius, alii in anno aliquoties assolent ?

II. Causam potissimam hujus regulae allegat sanctus fundator : *Ut haec cura indicium sit illius, quam de suo profectu spirituali in via Dei quisque habet.* Cura profectus spiritualis praecipue sita est in observatione exacta regularum etiam minimarum, quae omnes nos in via Dei dirigunt et ad perfectionis metam tandem perducunt. Ubi supponit S. regularum conditor, nos hujus curam gerere, et illius indicium signumque externum cupit esse defectuum suorum manifestationem, et poenae cujusdam a Superiore petitionem ob defectus in regularum observatione commissos. Ut autem magnam profectus nostri spiritualis curam, quam S. Ignatius supponit et quae in observantia regularum consistit, in pectore nostro constanter foveamus, visum est rationes nonnullas ac motiva observandi regulas etiam minimas attexere. II. Motiva servandi regulas minimas.

1. Motivum primum est *fidelitas* religiosi, quam in accurata regularum etiam minimarum observatione demonstrat, quaeque Majestati divinae mirifice placet.

Matth. 25, 21: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam,* et Luc. 16, 10: *Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est,* communiter saltem: hoc enim pacto Domini servos et ancillas probare solent, num videlicet in parvis se fideles exhibeant.

2. Motivum est *fervor:* signum enim fervoris est minimarum etiam regularum observantia, qui religiosos ad eam excitat et impellit, ac bonitati divinae oppido gratus accidit; absque fervore enim moraliter impossibile est omnia minuta observare, tum quia diligens cura requiritur, quae a tepidis declinatur, tum quia multi respectus humani pervincendi, multaque difficilia superanda, quae fervoris spiritu destitutos data quavis occasione illico prosternunt.

3. Motivum est *amor* et affectus, quem religiosus in eo demonstrat, dum minimas etiam constitutiones custodit, qui Numini supremo perquam gratus et acceptus est; non enim Deus attendit, quantum, aut quid facias, sed quo affectu aliquid propter ipsum praestes. Nam ut ait *S. Ambrosius* L. 1, offic. c. 30 (ML. 16, 67): *Affectus rebus pretium imponit.* Hinc est, quod crebro res, quae videntur exiguae, pluris a Deo fiant, quam in speciem magnae. Lucae c. 21. Duo aera minuta, quae vidua paupercula in gazophylacium misit, magis Deo placuerunt, quam dona divitum, licet copiosiora. Confirmat hoc ipsum *S. Ephrem* tom. 3, de poenit. ubi ait: *Justi parvis actionibus Deum magis flectunt, et placant prae nonnullis, qui multa faciunt: non enim ad actionem respicit Deus; sed ad propositum voluntatis: et non intuetur quod sit, sed quo studio et qua propensione peragatur: vidua paupercula duobus obolis superavit divites auro abundantes.*

4. Motivum est exacta *obedientia;* quemadmodum Deo grata est obedientia exercita in minimis, ita major

quodammodo videtur inobedientia minimorum omissio. *In paradiso,* inquit *S. Augustinus* L. 14, de Civit. c. 15, n. 1 (ML. 41, 423), *tanto major inobedientia fuit, quanto id, quod praeceptum est, nullius difficultatis fuit.* Et S. Bonaventura in Spec. disc. *Nec minimum est contemnere minima, quae non minimam moribus maculam eo turpius neglectui habita ingerunt, quo vitari facilius cognita valuerunt. Certe si haec minima pro Deo non facimus, non est quod credamus cordi nostro desideranti majora. Multi,* inquit idem Doctor Seraphicus, *pro Christo optant mori; qui pro Christo nolunt levia verba pati; sed quem terret sonitus folii volantis, quomodo sustineret ictum terribiliter vibrantis?*

5. Motivum est *praemium,* quod divina Liberalitas regulas minimas observantibus elargitur. Si enim non denegat praemium danti pauperibus haustum aquae, secundum illud Matth. 10, 42: *Quicunque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli: Amen, dico vobis: Non perdet mercedem suam:* quanto magis mercedem refundet vincenti seipsum, abneganti sensualitatem, superanti molestiam, quae non raro in observatione regulae minimae deprehenditur? Qualis v. g. est silentium non rumpere, absque Superioris facultate nihil dare aut accipere, alienum cubiculum non intrare, in horto nec florem, nec fructum decerpere, nullum temporis partem otio transigere, ad campanae sonum extemplo opus inchoare aut abrumpere. Unde Deus saepe gratiam ad majora subtrahit, eo quod necdum prestemus minora. B. Petrus Faber e prima decade sociorum S. Ignatii primus dicere solitus fuit: *Deus majora crebro dona negat, vel differt, ut dum homo comparandis minoribus invigilat, quasi quibusdam gradibus ad majora perveniat* L. 2, vitae c. 11.

Ex adverso, quanta perfectionis et sanctimoniae dona Deus O. M. contulit iis, qui in minimis fideles extitere?

Qua enim via ad sanctitatis fastigium tam cito evolarunt S. Aloysius Gonzaga, S. Stanislas Kostka et venerabilis juxta ac admirabilis ille noster S. Joannes Berchmans? Nonne exquisitissima observantia regularum? Quid praestitere aliud, nisi nec latum unguem a regulis discedere, et minima exactissime observare? atque ex hoc aequiparati sunt multis viris, sanctimonia inclytis, grandia et heroica operatis.

Illustre hujus rei exemplum praebent paginae sacrae de Rechabitis. Quanto hi honore et praemio a Deo affecti sunt, quia jussa patris sui transgredi noluere? Jussit Deus Jeremiam convocare omnes Rechabitas, illisque propinare vinum ad bibendum; at illi omnes uno ore responderunt: *Non bibemus vinum, quia Jonadab filius Rechab, pater noster, praecepit nobis, dicens: Non bibetis vinum... Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus... ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris* (Jer. 35, 6-8). Idque posteri observarunt trecentis annis, licet consilium duntaxat esset, non strictum praeceptum. Sed hujus spontaneae observantiae praemium audite: *Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo, quod obedistis praecepto Jonadab patris vestri.....: non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus* (ibid. v. 18-19). Magna promissio, quae iis data est, etiamsi fuerint Madianitae et extranei, non Judaei adeoque ad populum electum non pertinuerint! Tanti apud Deum est sollicita cura minimorum. Ausim dicere, nunquam deficient sancti (sanctitas autem interna major est dignitate externa sacerdotali) in ordine religioso, atque etiam in Societate nostra, si in ea floruerit stricta obedientia, vigor instituti, omnium constitutionum summa reverentia, rerum exiguarum grandis cura, et consilia servabuntur plus, quam alibi praecepta. Via enim sanctitatis plana est, exacta regularum minimarum observantia.

Quae cum ita sint, charissimi, *quod super frenum est equi*, id est, quod super praecepta est, scilicet consilia et regulas nostras, exacte custodiamus ; et si illas transgressi fuerimus, poenam aliquam a Superiore nobis injungendam postulemus, ut veram profectus nostri spiritualis, curam hoc modo demonstremus, ac deinceps diligentia accuratiore easdem, etiam minimas, observemus. Ita fiet, ut fidelitatem, fervorem, obedientiam, amoremque majorem Deo exhibeamus, magis illi placeamus, majoraque ab ipso praemia reportemus. Caveamus, ne Deus per S. Ignatium exprobret nobis quod per Jeremiam Israelitis : *Nunquid non recipietis disciplinam, ut obediatis verbis meis, dicit Dominus ?... Praevaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos praecepit filiis suis..... obedierunt praecepto patris sui ; ego autem locutus sum ad vos... et non obedistis mihi* (Jer. 35, 13. 14). Rechabitae obedivere voci hominis : nos Deo et Evangelio, ex quo institutum nostrum desumptum est, non obediemus ? Absit, absit ; nos in minimis non minus atque in maximis obedientiam exhibebimus ; quod si praestiterimus, sperare licet, nos aliquando ex ore Salvatoris nostri amantissimi in hora mortis audituros vocem hanc optatissimam : *Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam ; intra in gaudium Domini tui* (Matth. 25, 21).

REGULA LII

DE OBSERVANTIA REGULARUM.

EXHORTATIO I

IN EANDEM.

Hortatur ad diligentem regularum observationem.

THEMA : *Haec est via ; ambulate in ea* (Is. 30, 21) : vel : *Omnes demum observationi regularum studeant* (Reg. 52).

Refert magnus Ecclesiae Doctor Gregorius L. 2, dial. c. 37. S. Benedicto Patriarcha gloriosissimo vita functo, eodem die a duobus ejusdem religiosis conspectum esse viam quandam amplam, rectam, palliis stratam, luminibusque innumeris coruscantem, et senem quendam pone astantem, qui dixerit : *Haec est via, qua dilectus Domini Benedictus ascendit in caelum.* Quamnam vero hanc viam fuisse arbitramini ? aut cujusnam symbolum ac signum ? non alterius, quam doctrinae Christi evangelicae, in S. Benedicti regula et institutione comprehensae, per quam sanctus hic Patriarcha ad perfectionem, ad sanctimoniam, et gloriam caelestem conscendit. Idem merito de regula S. Augustini, S. Brunonis, S. Norberti, S. Dominici, S. Francisci dixeris : Haec est via, qua dilectus Domini Augustinus, Bruno, Norbertus, Dominicus, Franciscus ascendit in caelum. Idem jure senserimus de regula nostra, quae ex vita et doctrina Christi desumpta nihil nisi perfectionis et sanctitatis axiomata et documenta complectitur. Haec est via, qua dilectus Domini Ignatius in caelum ascendit. Haec est via, qua dilecti Domini Xaverius, Borgias, Aloysius, Stanislaus et innumeri alii ad perfectionem et gloriam caelestem conscendere.

Ostendemus igitur in praesenti, regulam esse viam rectam, pulchram, plenam et planam ad perfectionem et aeternam beatitudinem, quod stimulo nobis esse potest, ut ejusdem regulae observationi sedulo studeamus, et quot mensibus eandem cum aviditate legamus vel audiamus.

I. Via regulae via recta est.

I. De omnibus et singulis sanctis Ordinum fundatoribus ac patriarchis vere asserere licet, quod Spiritus Sanctus de patriarcha Jacob prolocutus fuit, Sapientiae c. 10, 10 : *Justum deduxit* (Dominus) *per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei*. Quemadmodum enim Deus singulari sua providentia patriarcham Jacob per varios anfractus, pericula et difficultates, ab Esau fratre ejus paratas, ex Chanaan in Mesopotamiam illaesum, laetum et incolumem ad suos amicos et simul ad pacem et felicitatem perduxit, *et ostendit illi regnum Dei* (quando scilicet vidit scalam cujus cacumen tangebat caelum, et Angelos per eam descendentes et ascendentes, et Dominum scalae innixum) : ita pariter Deus, sanctos Ordinum fundatores et patriarchas deduxit per vias rectas, id est, illuminavit, direxit, deduxit, ut sibi suisque regulam conscriberent, per quam, veluti per viam rectam, ad perfectionem ac deinde ad regnum caeleste conscenderent. Quod et ipsi feliciter assecuti sunt. Tametsi enim omnes diversum fere modum tendendi et ambulandi habeant ; una tamen est via perfectionis. Non secus atque Hierosolymam ad loca sancta proficiscentes non uno omnes modo procedunt ; unus enim preces fundere, solitarie incedere ac divina contemplari potest, alius hymnos et psalmos decantare, tertius viae comites instruere, doctrinam christianam tradere, ac perfectionis documenta inculcare : ita omnino inter religiosos alii contemplationi vacant, alii in psalterio ac choro Deum laudant, alii proximum docendo et instruendo aedificant ; omnes tamen via recta ad Hierosolymam caelestem properant.

Si enim SS. fundatorum regulas perlustremus, quid in illis aliud, nisi viam rectam ad perfectionem, sanctitatem et regnum caeleste, reperimus? 1. S. Basilius magnus in Oriente religiosorum patriarcha, quid in regulis suis praecipit, nisi charitatem erga Deum et proximum, timorem Domini, secessionem a strepitu mundi, cogitationis quietem, discretionem, et rerum temporalium abdicationem. Quid vero haec omnia dixeris, nisi viam rectam ad perfectionem et regnum Dei? 2. *S. Augustinus* tot Ordinum celeberrimus patriarcha, in Regula ad servos Dei, quid mandat? *Primum* (inquit cap. 1 ML. 32, 1318) *propter quod in unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo, et sit vobis anima una et cor unum in Deo.* Deinde praecipit orationem, humilitatem, jejunium, modestiam etc. Annon haec recta sunt via ad perfectionem et regnum Dei? 3. S. Benedictus tot sanctorum, doctissimorumque virorum patriarcha in occidente, quid suis injungit? in regula sua praecipit Deum et proximum diligere, decalogum observare, corpus castigare, delicias spernere, nihil amori Christi praeponere. Quid hic rursum reperias, nisi viam rectam, viam regiam ad perfectionem et ad regnum Dei? 4. S. Franciscus, seraphicus patriarcha jubet suos servare Evangelium; ait enim: *Regulam Fratrum minorum haec est: Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio, et in castitate.* Ecce annon brevis et compendiosa via ad perfectionem et regnum Dei? 5. S. fundator et patriarcha noster Ignatius quid in regula nobis praescripsit? *Finis*, inquit, *Societatis est, non solum saluti et perfectioni propriarum animarum, cum divina gratia vacare; sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere;* deinde requirit mortificationem continuam, Christi insignia contemptum et opprobria, paupertatem evangelicam, castitatem angelicam, obedientiam apostolicam, et simi-

lia : quid vero sunt ista, nisi via secura, via recta ad perfectionem et ad regnum Dei ? quodnam igitur motivum efficacius regulas servandi proferre possumus, quam istud, quod regula cuilibet religioso sit via recta ad perfectionem et ad regnum Dei?

Ad hanc viam nos Deus clementissime vocavit, per hanc viam nos deducit: *Dei enim est,* ait S. Bernardus hic, *de via iniquitatis ad viam veritatis reducere et adducere. Rectus Dominus Deus noster* (Ps. 91, 16) ; ideoque *rectae viae Domini* (Oseae 14, 10). Cum igitur via recta sit, per quam Dominus nos dirigit ac deducit, quis ab ea declinare audebit, nisi a perfectionis et regni Dei semita aberrare cupiat? *Quare dirigamus semitas nostras, nec tortuosi serpentis sequamur anfractus: viae enim Domini rectae, perversae autem viae errantium, de quibus dicitur: Prov. 2, 13: Vae qui reliquerunt semitas rectas.* S. Ambros. Psal. 118. Quantum a recta via regulae exorbitamus et recedimus, tantum a via recta perfectionis et caelestis patriae declinamus.

II. Est via immaculata et purgativa.

II. Regula religiosa est via non solum recta, sed etiam pura, munda, immaculata ac purgativa: de qua dici potest illud Psalmi 118: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini.* Reperiuntur variis in locis viae lapidibus stratae, quae mundiores sunt aliis lapide carentibus. Talis est via Appia, via celeberrima, lapidibus nigris et solidis strata, plurium dierum itinere Roma ducens: via haec munda est; sed si extra eam et ad latera declinaveris, luti et sordium affatim reperies. Pari modo, si cucurreris per viam regulae, immaculatus eris; si ab ea declinaveris, pedes affectuum contaminabis. Mundus plenus est fimo concupiscentiae carnis; ambula per viam regulae castitatis, et immaculatus eris. Mundus repletus est luto concupiscentiae oculorum et avaritiae; incede per viam regulae paupertatis, et purus eris. Mundus scatet sordibus superbiae vitae; curre per viam regulae

humilitatis, et mundus eris. Eadem de via regulae temperantiae, silentii et aliis intellige.

Maculas et sordes peccatorum atque defectuum Doctor Angelicus declarat similitudine maculae corporalis, 1, 2, q. 86, a. 1. *Macula,* inquit, *proprie dicitur in corporalibus, quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem ex contactu alterius corporis, sicut vestis, aurum et argentum. In rebus autem spiritualibus, ad similitudinem hujus, macula nominatur. Habet autem anima hominis duplicem nitorem, unum quidem ex refulgentia luminis naturalis rationis, per quam dirigitur in suis actibus; alium vero ex refulgentia divini luminis, scilicet sapientiae et gratiae, per quam etiam homo perficitur ad bene et decenter agendum. Est autem quasi quidam animae tactus, quando inhaeret aliquibus rebus per amorem. Cum autem peccat, inhaeret amore inordinato rebus aliquibus, contra lumen rationis et divinae legis. Unde ipsum detrimentum nitoris ex tali contactu proveniens macula animae metaphorice vocatur.* Haec D. Thomas. Cui consonat sacer Codex, in quo omne peccatum animae inquinamentum, foedatio, et deturpatio nuncupatur. Deut. 32, 5: *Peccaverunt ei, et non filii ejus in sordibus;* et Is. 4, 4: *Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion.*

Quisquis igitur religiosus manet in via regulae mortificationis amoris proprii, non tanget creaturas, nec ab eis inquinabitur: quisquis vero ab hac via deviat et deflectit, illico in lutum incidet, et per attactum rerum creatarum maculabitur. *Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur; non transibit per eam polutus, et haec erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi; et ambulabunt, qui liberati fuerint* (Is. 35, 8 sq.). Quam belle ista regulae religiosae quadrant! Ipsa enim mundat et purificat, pollutos vero, et alios

inficientes non tolerat, nec stulti mundi amatores tolerat, nec stulti mundi amatores et vanitatum asseclae errabunt per eam, non erit ibi leo, rugiens et circumiens, ut quaerat quem devoret ; mala bestia concupiscentiae infrunitae, aut passionis indomitae, non ascendet per eam ; sed qui a mundi et vitiorum jugo liberati fuerint, per eam ambulabunt. Quare *haec est via, ambulate in ea, et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram*, et immaculati eritis.

III. Est via lucida et illuminativa.

III. Regula est via lucida, multisque luminibus illustrata, qualis erat illa, per quam S. Benedictum ascendisse diximus. Est via illuminativa, quae religiosos proficientes in via virtutum dirigit. *Justorum semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectum diem* (Prov. 4, 18) ; veluti e contrario : *Via impiorum tenebrosa ; nesciunt, ubi corruant* (ibid. ℣. 19), et Prov. 6, 23 : *Mandatum lucerna est, et lex lux*, regula religiosa pharus est, tenebras maris mundi hujus discutiens. Columna nubis est per diem viam ostendens. Est via illustris, luce mira coruscans : quot virtutes sunt ad quas dirigit, tot lampades et luminaria in ea refulgent : hic micat lampas humilitatis et mansuetudinis, illic paupertatis et castitatis, istic obedientiae et resignationis, alibi zeli et charitatis. In hac tirones, recentur e saeculi caligine appulsi, caligantibus adhuc oculis et ad lucem nictantibus incedunt ; hi enim similes vaccis, quae portabant arcam Domini e regione Philistinorum in Judaeam versus Bethsames, quae significat domum solis. Vaccae illae recta tendebant, nec regrediebantur, licet pullorum relictorum eas teneret desiderium, ideoque mugirent, 1, Reg. 6, 12 : *Ibant autem in directum vaccae per viam, quae ducit Bethsames, et itinere uno gradiebantur, pergentes et mugientes, et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram.* Sic viam Dei primum auspicantes, et a peccatorum servitute ad Christi lucem et confessionem

pergentes, dolent quidem, ac difficultatem nonnullam in relinquendis rebus ac recreationibus mundanis sentiunt, ideoque nonnunquam mugiunt; sed ambulant tamen et progrediuntur, donec veniant Bethsames ad domum solis, ut plene illuminentur. At tirones jam prope emeriti et alii seniores in via illuminativa gradiuntur celerius et alacrius, sicut animalia illa quatuor, quae currum Dei stipabant. Ezech. I, 12. *Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur, cum ambularent.* Et qui in hac via lucis et regulae currunt, similes sunt Cherubinis, figuram tamen habent animalium, quia in corpore versantur. *Pedes eorum pedes recti,* ob rectitudinem intentionis et fervorem spiritus. *Planta* tamen *eorum, quasi planta pedis vituli,* ob infirmitatem carnis. Habent *faciem hominis,* ob justitiam; *a dextris faciem leonis,* ob fortitudinem; *a sinistris faciem bovis,* ob temperantiam; *supra faciem aquilae,* ob prudentiam; *junctaeque erant pennae eorum alterius ad alterum,* per charitatem. Tales ergo Cherubinorum instar in via regularum lucida strenue progrediuntur, et de virtute in virtutem ambulant.

IV. Est via strata charitatis et unitiva.

IV. Denique regula religiosa est via palliis strata, veluti fuit, per quam visa est anima S. Benedicti ascendere. Constrata nempe est vestitu deaurato charitatis et perfectionis cyclade, circumdata varietate omnium virtutum. Haec enim *justorum semita quasi lux splendens procedit* in virtutibus, *et crescit* de gradu in gradum, *ascenditque* usque ad perfectum diem, et meridiem charitatis perfectae atque unionis cum Deo, qui pascit et cubat in meridie. Regula religiosis est tanquam columna ignis in nocte hujus saeculi, eos deducens in terram promissam. Est illis veluti scala Jacob, in qua ipsi velut Angeli ascendunt ad Deum per orationem et intimam cum Deo familiaritatem, et descendunt ad juvandum proximum; et Dominus apici scalae innititur, eamque sustentat. Est illis via strata, plana et ornata, per quam,

velut duabus alis charitatis Dei et proximi instructi, volant. Regula quaevis religiosa, atque etiam nostra, est regula charitatis, quae a Deo, qui charitas est, ortum ducit et ad eundem perducit : Est lex charitatis, quam Spiritus Sanctus cordibus inscribit ; in hac perfectionis avidi ambulant, proficiunt ac se perficiunt, implentes illud Apostoli (Eph. 5, 2) : *Ambulate in dilectione,* et in regula dilectionis, eamque perfecte observate, *ut sitis perfecti et integri, in nullo deficientes* (Jac. 1, 4).

Ut quis perfecti grammatici nomen et omen sustineat, cunctas grammaticae regulas servet necesse est; si vel unicam transgrediatur, perfectionem amittit ; idem de Rhetorica, Logica, aliisque scientiis et artibus etiam mechanicis sentiendum est. Haud absimile est in regulis Ordinum religiosorum ; ut perfecti religiosi Ordinis S. Benedicti, S. Dominici, S. Francisci partes expleas, regulas Ordinis tui exacte impleas oportet. Idem de Societatis nostrae regula teneas velim ; nisi eam perfecte expleveris, perfectus *Jesu socius* non eris, si vero perfecte observaveris, magnam perfectionem aut jam adeptus es aut adipisceris.

Qua via ad tam sublimen perfectionem evasit Beatus noster Aloysius ? an per opera grandia, heroica, prodigiosa ? minime : sed per exactissimam regularum etiam minimarum observantiam. Tam accuratus erat in silentii custodia, ut quod verbis binis profari posset, ternis non efferret : tam paupertatis exquisite studiosus, ut nec icunculam, nec calamum, nec chartae foliolum absque Superioris facultate sumeret aut tribueret. Unde in lecto fatali candide edixit, nunquam a se regulam ullam violatam fuisse ; et si quandoque visus fuerit eam transgredi, id Superiorum jussu factum esse. Simili modo venerabilis noster S. Joannes Berchmans Belga, quibus viis ad perfectionibus fastigium evolavit ? omnem ejus vitam exacte descriptam pervolvite, et ardua, inusitata, grandia

haud reperietis; sed accuratissimam minimarum etiam legum nostrarum observationem. R. P. Cornelius a Lapide, qua authoritate, qua librorum vulgatorum multitudine ac praestantia clarissimus, praedicto Berchmanno intimus, hoc ei testimonium praebuit, cap. 63, vitae, hac illum via inter caetera perfectionem assecutum fuisse, quod propositum firmum fecerit nunquam veniale delictum admittendi, aut regulam ullam transgrediendi. Unde, ut ait, in ejus notatis saepe reperitur scriptum: *Mori potius millies, quam vel levissimo peccato Deum offendere. Quanta potero animi contentione evitabo qualemcunque vel parvum defectum. Mori potius, quam vel unicam violare regulam. Prius valetudinem, quam minimam aliquam Ordinis nostri legem pessumdare.* Nec propositis executio defuit; nam conscientiae ejus arbiter de interioribus, et collegii minister de exterioribus testatus est, nunquam notatum fuisse ullam ab eo regulam violatam esse. Idem de S. Stanislao, paucis tirocinii mensibus perfectionis apicem adepto, legere est.

Quapropter, dilectissimi, si vos quoque ad perfectionem aspiretis, *haec est via, ambulate in ea, et non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram.* Regula via est: et quidem 1) via *recta*, per quam Deus Societatis *Jesu* alumnos ad perfectionem et regnum Dei deducit; 2) est via *munda*, via immaculata, eam tenentes a peccatorum maculis praeservans; 3) est via *lucida*, via virtutis et justitiae, omnes in ea ambulantes illuminans et virtutum splendore collustrans; 4) est via *strata* palliis et vestimentis aureis charitatis, via dilectionis, via unionis cum Deo, ad quam divina Bonitas in omnibus Religionis legibus sine querela ambulantes perducit. Ambulemus igitur alacres, curramus, volitemus per rectas mundas illustres ac stratas planasque regularum nostrarum vias: *Viae Domini, viae rectae, viae pulchrae, viae plenae, viae planae; rectae sine errore, quia ducunt ad vitam;*

pulchrae sine sorde, quia docent munditiam, plena multitudine, quia totus jam mundus est intra Christi sagenam; plana sine difficultate, quia donant suavitatem: jugum enim ejus suave est, et onus leve. S. Bernardus, Serm. 21, n. 1 (ML. 183, 594). His viis ducemur ad perfectionis culmen et regnum Dei aeternum. *Et ostendit illi regnum Dei. Regnum Dei,* ut l. c. ait S. Bernardus, *conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur in praedestinatione, promittitur in vocatione, ostenditur in justificatione, in glorificatione percipitur. Unde est illud: Venite, benedicti Patris mei, et percipite regnum Dei.*

EXHORTATIO II

IN REGULAM LII.

Ostendit regularum observatores obtinere pacem.

THEMA : *Quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos* (Gal. 6, 16) ; vel : ex regula 52.

Ecclesiae Doctorum aquila, S. Augustinus, in explanatione Psalmi 84, utilissimam hanc quaestionem movet : *Pax quid est ?* Et mox responsum subnectit : *Ubi nullum bellum est, ubi non contradictio, ubi nihil resistit, nihil adversum est.* Atque haec est responsio per negationes ; verum, magne Doctor, affirmationem assertionemque tuam exspectamus : *Pax quid est ?* L. 19, de Civit. c. 13 (ML. 41, 640), quaestionem istam distinctius ventilat, atque exponit enucleatius, dum primo generatim asserit : *Pax est tranquillitas ordinis.* Deinde ad particularia descendens, hanc partitionem adjicit. Quid est pax corporis ? *Est ordinata temperatura partium.* Quid est pax animae irrationalis ? *Ordinata requies appetitionum.* Quid ex pax animae rationalis ? *Ordinata cognitio-*

nis, actionisque consensio. Quid est pax corporis et animae ? *Ordinata vita et salus animantis.* Quid est pax hominis mortalis cum Deo immortali ? *Ordinata in fide, sub aeterna lege, obedientia.* Quid est pax hominum ? *Ordinata concordia.* Quid est pax domus ? *Ordinata imperandi atque obediendi concordia cohabitantium.* Quid est pax civitatis ? *Ordinata imperandi atque obediendi concordia civium.* Quid denique est pax caelestis civitatis ? *Ordinatissima, et concordissima societas fruendi Deo, et invicem in Deo.* Et haec est perfectissima pax. *Qui posuit fines tuos pacem* (Ps. 147, 14). Et Hierusalem est visio pacis optatissimae. In hac vita pax est imperfecta ; sed ad illam caelestem quam proxime accedit pax illa, quae in statu religioso viget et conservatur accurata observatione regularum. Hac enim obtinetur pax quadruplex, cum Deo, cum Praelato, cum proximo, cum semetipso : quae quatuor puncta exhortatione praesenti exponemus.

I. Observans Regulam habet pacem cum Deo.

I. Observantia regularum parit pacem cum Deo. Pax hominis cum Deo, ex Augustini sententia, est *ordinata in fide, sub aeterna lege, obedientia,* quando vera fide illustratus ejus mandatis obtemperat. Declarat id ipsum Doctor gentium (Gal. 6, 15), dum ait : *In Christo enim Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed nova creatura.* Id est, impertinens est, sive sis Judaeus, sive gentilis, neque hic prae illo aptior digniorve est christianismo seu vita christiana, sed requiritur *nova creatura,* id est, anima baptismo et gratia Christi regenerata, novaque spiritualis creatura effecta, novam gratiae vitam sortita, et in novitate vitae ambulans, Christi Domini vitae et doctrinae se conformans, ac praeceptis ejus obtemperans. *Et quicunque hanc regulam secuti fuerint,* quam modo tradidi, et extra hanc viam non exorbitant atque deflectunt, *pax super illos.* Illi pacem et tranquillitatem conscientiae possident.

Quod S. Paulus de christiana doctrina et vita, idem de regula religiosa, ex doctrina et vita Christi deprompta, dici jure potest. *Quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos.* Sive Praelatus fueris, sive subditus, sive professione obstrictus, sive Marthae muniis destinatus, sive doctrina conspicuus, sive ea destitutus (haec enim per se sola in Christo parum valent, parum ad pacem conducunt) : *quicunque hanc regulam secuti fuerint,* regulam Ordinis, regulam Societatis, ex doctrinae et vitae Christi axiomatis atque exemplis conflatam, *pax super illos.* Illi pacem veram nanciscentur. Et quidem :

1. Pacem cum Deo. Dum enim religiosi non solum Dei et Ecclesiae praecepta, verum etiam consilia evangelica, et regulas ad horum observationem necessarias aut utiles custodiunt, omnino sequitur pax cum Deo, quae ex S. Augustino est : *Ordinata in fide, sub lege aeterna, obedientia,* aut in religiosis : Ordinata in fide et Religione sub lege aeterna et lege Ordinis, in ea contenta, obedientia. Ex hac legum obedientia oritur pax cum Deo : *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum* (Ephes. c. 2, 14), id est, ipse duos populos Judaicum et gentilem Deo reconciliat, et in unum Ecclesiae corpus conjungit, et charitate admirabili connectit. Idem ille Deus in Ordine religioso, et in Societate nostra pax nostra est, qui e diversis nationibus, moribus, linguis, ingeniis et geniis vocat, vocatosque charitate connectit, connexosque in unum Societatis corpus compingit. Hos inter vinculum pacis et nexus charitatis est observantia regularis : hac florente, pax et charitas viget ; hac marcescente, pax et charitas collabascit ; bellum vero et discordia nascitur, dum destruere nitimur, quod Deus fundat ac stabilit.

Quare, dilectissimi, pacem hanc cum Deo procuremus, ut monet Apostolus (Rom. 5, 1). *Justificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum*

Jesum Christum, id est, ex fide Christi, confessione, poenitentia, conversione, ac vitae mutatione gratiam et justitiam adepti, pacem ad Deum habeamus atque conservemus. Quae in eo sita est, ut Deo tanquam monarchae ac domino supremo subdamur, ejusque praecepta ac monita servemus : quod praestamus, dum regulis nostris paremus. Duo enim sunt regularum et praeceptionum genera: alterum, quod Dei praecepta involvit; alterum, quod documenta perfectae observationi legis divinae servientia comprehendit. Ad primum genus pertinent illa, quae nulla regula Religionis non clamat: Paupertatem, quam Deo vovisti, servabis ; castum mundumque te custodies ; Praelatis aliquid imperantibus obedies, et similia. Ad secundum spectant illa: Silentium custodies ; domo absque Superioris venia non exibis, cubiculum fratris alterius, absque Superioris permissu, non intrabis. Qui primas illas praeceptiones implet, implet praecepta Dei; qui has secundas implet, implet monita Dei salutaria, quibus se ad mandatorum observantiam praeparat, et ad omnem perfectionem obtinendam disponit. Ergo qui regulae observator est, et praeceptorum et monitorum Dei custos est; nec potest cum Deo bellum gerere, cujus decrevit voluntati servire.

II. Habet pacem cum Praelato.

II. Regularum observator pacem quoque habet cum Praelato. Pax enim religiosa est ordinata imperandi et obediendi concordia religiosorum. Praelatus imperat, subditus obsecundat, et ex eo ordinata concordia nascitur; Praelatus regulam servari mandat, subditus non obtemperat, et ecce deficit concordia, tollitur obedientia, oritur bellum, pax rumpitur et violatur. Praelatus et Superior est Regularum et disciplinae custos, ut ait Plato, Dial. 3 de legibus et dial. 6 de Republ. Qui custos vineae cujusdam constitutus est, cum viatore pacem colit, quamdiu vineam intactam relinquit; at quamprimum is uvas decerpit, vites destruit, stipites evellit, illico custo-

dem inter et invasorem bellum exoritur. Simile accidit Praelato custodi, quocum subditus in pace degit, quamdiu regulam sartam tectam servat; si vero regulam violet, mox pax tollitur, et Superior delinquentem subinde punire tenetur, licet is poenam sentiat et prae dolore clamet: alioquin Superior merito cum sponsa diceret Cant. 1, 5: *Posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi.* Quia vites (Regulas) impune violari permisi.

Regula, ut in praeliminaribus ostendimus, est antemurale; decalogus est murus: *Urbs fortitudinis nostrae Sion Salvator; ponetur in ea murus et antemurale,* regularum. Nullus autem gubernatorum a quoquam antemurale violari sinit, ne illo perrupto aut destructo, perveniatur quoque ad labefactandum murum. Ac proinde, si quisquam id attentaret, mox bellum orietur. Ita quoque nemo Praelatorum antemurale regularum pessumdari dissimulare potest, ne paulatim murus quoque praeceptorum impetatur et oppugnetur. *Principes,* inquit Apostolus (Rom. 13, 3), *non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem; bonum fac, et habebis laudem ex illa.* Ita quoque Praelati non sunt timori bonum facientibus et regulam servantibus, sed malum operantibus ac regulas praevaricantibus. Bene enim operantes viamque regularum pede inoffenso decurrentes praelationem ac potestatem Superiorum non timent; sed amant, et amantur, cujus amoris sigillum laus est, fructus pax et concordia, mentisque jugis tranquillitas.

Haec igitur jugis et perpetua pax stimulo nobis sit ad exactam disciplinam regularem: nisi quis in timore ac discordia cum Superioribus degere malit. *Ut civitas tunc pacem habet, cum secundum gubernatoris voluntatem omnia in ea aguntur: sic cum in coenobio, secundum praesidentis directionem rectam et rationabilem fratres disponuntur et vivunt, pacem habet coenobium. Et vae illi, qui illam impedit, aufert, odit.* Ita ait Dionysius Richelius L. 2, de vita et fine solitud. art. ult.

III. Habet pacem cum proximo.

III. Regularum observans pace gaudet cum proximo, quam Salvator noster nobis quasi pro testamento reliquit: *Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis* (Joan. 14, 27). Et ideo Apostolus toties hortatur ad pacem: *Pacem habete; et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum* (2 Cor. 13, 11). Et ipse Dominus in medio discipulorum consistens ingeminat: *Pax vobis* (Joan. 20, 19) et apud S. Marcum: *Pacem habete inter vos* (c. 9, 49). Haec autem pax in Ordine religioso integra et inconcussa servatur, si vigeat observantia regularum; haec evertitur et tollitur, si illa infringatur.

Percurre singulas pacis turbationis ansas, easque regulari observantia amputari eliminarique videbis. Quid in Ordine saepius pacem turbat, quam *meum et tuum*, frigidum illud verbum, seu rerum temporalium possessio? hanc tollit regula de paupertate. Turbat pacem impurus amor; regula de castitate hunc eliminat. Turbat pacem propria voluntas; regula eam resecat. Turbat contentio, et opinionum diversitas; regula eam vetat, et idem sapere, idem dicere et ab omni contentione abstinere jubet. Verbo, nihil reperias in saeculo paci et quieti contrarium, quod regula religiosa non averruncet et releget. Adeoque quisquis illam diligentia magna servaverit, cum omnibus pacem habebit.

S. Paulus Eph. 4, 3, hortatur illos et in illis nos quoque religiosos: *Solliciti* (ut simus) *servare unitatem Spiritus in vinculo pacis*. Ut nimirum colligemur vinculo et funiculo pacis. In quae verba *S. Chrysostomus* hom. 9, n. 3 (MG. 62, 73) scribit: *Quemadmodum, si quando teipsum alteri cupiam alligari volueris, alia ratione illud non potes, nisi teipsum illi colligaveris: ita hic (Apostolus) alligari nos invicem vult, non simpliciter pacificos esse, neque utcunque diligere, sed in omnibus unam animam esse*. Quaenam vero vincula sunt, quibus colligamur, aut quae chordae, quibus membra religionis connectuntur?

non aliae nisi leges et regulae nostrae, quibus membra omnia in uno quasi corpore colligantur et unita inter se pace fruuntur. Sicut enim, dum nervi sunt integri recteque dispositi, corpus totum membrorum unione ac pace perfruitur ; si vero illi laedantur aut praescindantur, corpus et dolorem ingentem percipit et integritatem suam pacemque deperdit: ita in religione, stante regula observantia, tanquam membra bene compacta unione et pace gaudemus; ea sublata, mox motibus contrariis dissidemus.

Vinculis hisce nervisque perquam apte accommodabimus, quod *Richardus Victorinus* de mandatis exaravit tract. de stat. inter. hom. tract. 3. c. 2 (ML. 196, 1153), siquidem et regulae specialia quaedam mandata sunt. *Congrua*, inquit, *similitudo vinculorum et mandatorum; vinculis siquidem coarctamur, et mandatis utique divinis a nostris voluntatibus coercemur : vinculis trahimur, vinculis retinemur, vinculis astringimur. Vincula attrahentia praeceptiones ; vincula retinentia prohibitiones ; vincula constringentia admonitiones. Praeceptio est eorum, quae fieri oportet ; prohibitio eorum, quae fieri non licet ; admonitio eorum est, quae quidem expedit fieri, cum tamen sine culpa possint praeteriri.*

Custodiamus igitur haec vincula illaesa, ex quibus mutua inter nos pax tota dependet ; audiamusque S. Paulum monentem ac rogantem : *Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate, et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, et unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae.*

IV. Habet pacem cum semetipso.

IV. Demum Regularum custos seipsum in pace constituit. Pax enim, quam homo habet cum semetipso, *est ordinata requies appetitionum, est ordinata cognitionis*

actionisque consensio, est ordinata vita et salus animantis. Quae omnia ex Augustino audivimus, et ea legum nostrarum observatione obtinemus: nullus enim est in amore disciplinae sollicitus, qui non in sinu cordis sui donum tranquillitatis excipiat, et ordinatam requiem, consensionem et salutem dictam reportet. Veluti e contrario, conscientia illum inquietat, qui ad illicita diffluit, qui sibi injuncta praeterit, quique suo muneri non satisfacit; quem vero reperit observantem, atque ab eo, quod debet, non deficientem, non reprehendit, non mordet, non vellicat, non turbat, non inquietat, sed in tranquillissima pace permanere sinit. Teste Salomone in Proverbiis: *Secura mens quasi juge convivium* (c. 15, 15). Mens non solum a peccatis libera, verum etiam a regularum transgressionibus immunis, pace interiore gaudet, et quasi in opiparo et exquisitissimo convivio, deliciis et continua animi jucunditate perfunditur. Confirmat haec omnia S. Ambrosius in Psal. 45, dum ait: *Quis puritate et simplicitate pectoris dulcior fructus? Quis cibus suavior, quam is, quem animus bene sibi conscius, et mens innocentis epulatur?* Nec dissonat *S. Augustinus* de catechiz. rudibus c. 16, n. 25 (ML. 40, 330), verissime pronuntians: *Jucundius est gaudere hominem de bona conscientia inter molestias, quam de mala inter delicias.*

Si igitur animi tranquillitatem expetas, regularum observationi exactae studeas; sic enim nullo metu, ac pavore trepidabis: *Si in praeceptis meis ambulaveritis, et mandata mea custodieritis, et feceritis ea, absque pavore habitabitis in terra vestra,... dabo pacem in finibus vestris; dormietis, et non erit qui exterreat.* Levit. c. 26. Igitur *Hic murus aheneus esto, nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.* Horat L. a Epist. Et: *Haec est summa boni, mens quae sibi conscia recti.* Juvenal. satyra 13.

Quare charissimi, cum pax tantum sit bonum (veluti docet S. Augustinus in libris de civ.) ut in rebus creatis

nihil gratiosius soleat audiri, nihil delectabilius concupisci, et nihil utilius possideri, eam per Regulae observantiam et disciplinae custodiam sollicite quaeramus; nam: *Quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos.* Pax cum Deo, cui nos per regulae observationem subjicimus; pax cum Superioribus, quibus per regulae observationem obsequimur; pax cum proximis, quia cunctas discordiae ansas per regulae observantiam amputamus; pax cum nobismetipsis, quia observantia regulari culpam et poenam metumque poenae inquietantem penitus re ecamus, qua resecta, pax regnat: quae ex mente *S. Augustini* serm. 17 de verbis Domini [vel hom. 17 inter 50?] est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis. Haec est quae simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, et quadruplicem ante dictam pacem nobis conciliat. Servemus igitur regulam, et pacem in hac vita auspicabimur, quam in altera tota aeternitate perfectissime prosequemur ad laudem et gloriam Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen.

TRES EXHORTATIONES

De beneficiis seu fructibus status religiosi a S. Bernardo relatis sermone de quaerente bonas margaritas.

[Hoc status religiosi elogium tanquam dictum S^{i} Bernardi refertur a S^{o} Antonino in Summa theolog. p. III, tit. 16, c. 10].

In religione homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius etc. Quae vacillantibus in vocatione fulcrum et fraenum, in eadem vero stabilibus gratitudinis, aestimationis, et observantiae regularis esse valent calcar et incitamentum.

EXHORTATIO I

De quatuor primis beneficiis status religiosi, ex S. Bernardo

Religiosus vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius:

Tanquam motivis gratitudinis, aestimationis, et observantiae regularis.

THEMA: *In omnibus gratiae agite* (1 Thess. 5, 18).

Omnino necessarium est illi, quem miseratio divina e saeculo nequam eduxit, ut magnitudinem gratiae, quam obtinuit, agnoscat et frequenter de ea benefactori gratias referat. Cum eduxisset Dominus filios Israël de Aegypto, ubi gravissimo servitutis jugo premebantur, voluit eos tantum beneficium jugi conservare memoria, dicens eis: *Mementote diei hujus, in qua egressi estis de Aegypto* (Exodi 13, 3), crebroque illis beneficii hujus memoriam refricabat. Non minus, sed longe majus

beneficium est eductio de saeculo maligno, in quo graviter premebamur, vitiorum servituti miserae subjecti: *Malus enim tot dominorum servus est, quot vitiorum,* ut ait *S. Augustinus* L. 4, de Civit. c. 3 (ML. 41, 114), quam eductio corporalis de Aegypto. Ut igitur tantum beneficium clarius agnoscamus, pluris aestimemus, ferventius gratias agamus, et reipsa gratitudinem regulari observantiae demonstremus; novem illa beneficia, quae nobis in statu religioso divina Bonitas concedit, et S. Bernardus recenset, homil. de quaerente bonas margaritas, tribus Exhortationibus explanabimus.

I. Primum Status Religiosi beneficium, ut loc. cit. S. Bernardus innuit, est: *In religione homo vivit purius.* 1. Ob paupertatem, quae ab omni peccatorum scoria, tanquam aurum in igne, animam religiosam emaculat. Isaiae c. 48, 10: *Ecce, excoxi te, sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis.* Secundum *S. Joan. Climacum* Scala parad. gr. 17 (MG. 88, 927), paupertas est abdicatio sollicitudinum saeculi, iter ad Deum sine impedimento, expulsio omnis tristitiae, fundamentum pacis, mundatio vitae, quae facit, ut Dei mandata exequamur perfecte. I. Religiosus vivit purius.

2. Ob castitatem, qua ab inquinationibus illis, quas S. Jacobus Apostolus in mundo videbat, et quemvis *immaculatum se custodire ab hoc saeculo* desiderabat (c. 1, 27), liberamur; et pennas in oratione liberius ad Deum volandi assumimus (1 Cor. 7, 32): *Qui sine uxore est, sollicitus est, quae Domini sunt, quomodo placeat Deo;* et praebet facultatem sine impedimento Dominum obsecrandi, et mundo corde Deum vivendi, eoque fruendi. S. Cyprianus L. de sing. Cler. (op. suppos. cf. ML. 4, 865): *Castitas est puritatis culmen, hostis immunditiae, virginitatis mater, corruptionis exitium, fortitudinis firmitas, probitatis praesidium, improbitatis excidium, pronuba sanctitatis, abolitio scandalorum, pax virtutum,*

et debellatio bellorum, lorica pudoris, spolium probrositatis, portus honestatis, triumphatrix dissolutionis.

3. Ob obedientiam, quae protegit, roborat, et in puritate conservat, dum hostes puritatis debellat (Prov. 21, 28): *Vir obediens loquetur victorias.* S. Climacus gr. 4 (MG. 88, 680): *Obedientia est mors voluntaria, vita sine sollicitudine, navigatio sine damno : est iter facere dormiendo, suo onere aliis imposito, et super aliorum ulnas, ne mergaris, natare.*

Contra vero saecularis vivit impurius.

1. Ob divitiarum studium. 1 Tim. 6, 9: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentionem, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem.* Matth. 19, 23, sq.: *Amen, dico vobis : Quia dives difficile intrabit in regnum caelorum ;... facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum caelorum.* Sed unde, obsecro, tanta salutis difficultas nascitur? Quia nimirum magna divitiis cum vitiis est cognatio, cum omnium prope scelerum sint origo : ut recte probat S. Chrysostomus Hom. 2, in Epist. ad Hebr. (MG. 63, 26). *Qui*, inquit, *in divitiis est, multa sunt, quae eum a bene agendo impediunt. Inspiciamus quid facit dives : rapit aliena, aestuat cupiditate, libibinis laxat fraena, maleficia cuncta committit. Nonne haec ex divitiis vides generari?*

2. Ob corporis voluptates, quae in mundo grassantur et ubique dominantur, et propter quas innumeri aeternum damnantur. *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitae,* ait S. Joannes (1 Joan. 2, 16), et Oseas Propheta cap. 4, 2 : *Maledictum et mendacium, et homicidium et furtum, et adulterium inundaverunt* (instar diluvii) ; *et sanguis sanguinem tetigit.* S. Thomas de immunditia mundi loquens, hos versus allegat : Mundus non mundus, qui mundos polluit ; ergo

Qui manet in mundo, quomodo mundus erit?

S. Augustinus vero tract. 38, in Joann. n. 6 (ML. 35, 1677): *Si delectat te mundus, semper vis esse immundus.* Nec sibi fortissimus etiam nimium fidat: nam idem S. Doctor in Soliloq. l. 1, c. 10 (ML. 32, 878). *Nihil*, ait, *esse sentio, quod magis dejiciat ex arce virtutis animum virilem, quam blandimenta foeminea.*

3. Ob libertatum vivendi propriamque voluntatem, quae plurimorum delictorum est scaturigo. Job 11, 12: *Vir vanus*, dicitur, *in superbiam erigitur, et tanquam pullum onagri se liberum natum putat. S. Bernardus*, De temp. resurrect. serm. 3, n. 3 (ML. 183, 290): *Quid odit aut punit Deus, praeter propriam voluntatem? cesset voluntas propria, et infernus non erit. In quem enim ignis ille desaeviet, nisi in propriam voluntatem?* Haec ergo vipera pessima est, venenum inferens, haec omnis impuritatis origo est, et innumeris est causa damnationis.

II. Alterum beneficium religiosi status, a S. Bernardo insinuatum, est: *Religiosus cadit rarius.* II. Cadit rarius.

1. Ob custodiam sensuum. *Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem* (Habac. 2, 1), et ab hostibus ero securus, clausis munitionis portis. *Cassianus* L. 2, c. 2. [?] *Sicut certa aegritudine laborantibus utile est, ut cibi noxii ne oculorum obtutibus offerantur; ita plurimum confert ad depellendum animae morbum quies et solitudo*, sensuumque exacta custodia.

2. Ob custodiam cordis. Psal. 118, 11: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.* Hujus custodia animae vitam spiritualem servamus, et mortem arcemus, secundum illud: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit* (Prov. 4, 23). *S. Gregorius* L. 5, in L. 1. Reg. c. 14 (14, 48) c. 4, n. 54 (ML. 79, 398): *Quia semper cogitamus, exquirenda sunt nobis bona, ne mala cogitemus.*

3. Ob exempla bona. Psalm. 17, 26 sq.: *Cum sancto sanctus eris..., et cum perverso perverteris. S. Gregorius* Moral. l. 30, c. 10 (ML. 76, 545): *Cum fortasse praecepta sublimia audiunt, et, infirmitatis propriae conscii, ea se implere posse diffidunt, majorum vitam conspiciant, atque in eorum considerata fortitudine bonorum operum fetus ponant. Qui praeceptis non accendimur, saltem exemplis excitemur, atque in appetitu rectitudinis nil sibi difficile mens nostra aestimet, quae ab aliis perfici perfecte videt.*

E contrario saecularis cadit saepius.

1. Ob negligentem sensuum custodiam. Jeremiae c. 9. 21: *Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras. S. Chrysostomus* praeclare pericula haec explicat hom. 15, ad pop. Antioch. n. 2 (MG. 49, 157). *Cognosce,* inquit, *quia in medio laqueorum transit: processit quispiam in foro, vidit inimicum, et ex solo aspectu exarsit: vidit amicum, honoratum, invidit: vidit pauperem, contempsit: vidit infestantem, et indignatus est: vidit speciosam mulierem, et captus est... Et domi laquei, et in mensa laquei, et laquei in contionibus.*

2. Ob negligentem custodiam mentis: ex qua patula maleque custodita omnia crimina turmatim ebulliunt. *De corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae; haec sunt, quae coinquinant hominem,* ait per Matthaeum 15, 19 sq. aeterna Veritas. Quid est cor mundanum, nisi patens variarum cogitationum belluinarum et inordinatarum diversorium? *Ecce mundus universus,* inquit *S. Macarius* homil. 12, c. 2 (MG. 34, 557), *obambulat in terra, et negotiatur,... sed nihil cogitat, quod Deo sit gratum: tanquam si essent diversoria et lupanaria, aut loca similia, in quibus multa inordinate et intemperanter committi solent.*

3. Ob mala exempla: quae cum ubique occurrant, velint nolint, coguntur videre saeculares, *Qui autem*

tetigerit picem, inquinabitur ab ea, et qui communicaverit superbo, induet superbiam, ait Spiritus Sanctus (Eccl. 13, 1): *Proclivis enim,* ut ait S. Hieronymus Epist. 7 (nov. ord. 107?) *est malorum imitatio, et quorum virtutes assequi nequeas, cito imitaris vitia.* S. Chrysostomus vero addit Ecloga de provid. (MG. 63, 633): *Si etiam sine exemplis mala homines per se facile inveniunt, quid non facturi existimentur, si plurimorum exemplo ad perniciosos actus invitentur? — Modicum* sane *fermentum totam massam corrumpit* (1 Cor. 5, 6). *S. Basilius* praeclara id similitudine declarat homil. 9 (Quod Deus non est auctor malorum) n. 9 (MG. 31, 348): *Ut in pestilentibus,* inquit, *locis sensim attractus aer, latentem corporibus morbum invehit, sic in prava conversatione maxima a nobis mala hauriuntur, etiamsi non statim incommodum sentiamus.*

III. Tertium status religiosi beneficium, a Doctore mellifluo relatum, est: *Religiosus resurgit citius et velocius.* III. Surgit velocius.

1. Ob Sacrae Scripturae meditationem Psal. 118, 16: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos, S. Bernardus* de Consideratione l. 1, c. 7 (ML. 182, 737) ait: *Primo quidem ipsum fontem suum, id est mentem, de qua oritur, purificat consideratio. Deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat, postremo divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert.*

2. Ob verbi Dei auditionem (Jer. 23, 29): *Numquid non verba mea quasi ignis, et quasi malleus conterens petras?* Promisit Deus S. Catharinae Senensi in Dialogis c. 164: Religio tutior est, quia si quis ibi ruat, aptior est ad surgendum, quia cum majori subsidio se reperit, qualia sunt: crebra verbi divini auditio, Superiorum tanquam medicorum curatio, domesticorum colloquia pia et exem-

pla. *Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit.* Prov. 13, 20.

3. Ob leviorem ex infirmitate lapsum: Justus *cum ceciderit non collidetur, quia Dominus supponit manum suam* (Ps. 36, 24). *S. Basilius.* Reg. brev. c. 81 (MG. 31, 1139): *Si respexerimus ad animum peccantis et modum peccati... intercedit discrimen non mediocre. Pius enim, cum pius est, laboretque simul ac contendat, ut placeat Deo, casu aliquo et fere quasi invitus, aberravit et lapsus est.*

E contrario saecularis resurgit tardius.

1. Ob ignorantiam voluntatis Dei et considerationis defectum, dum novissima et aeterna non meditatur, Isaiae c. 5, 13: *Propterea captivus ductus est populus, quia non habet scientiam; et nobiles ejus interierunt fame, et multitudo siti exaruit. Quod spiritualiter hodie quoque patiuntur,* ait *S. Hieronymus* in hunc loc. (In Is. l. 2 c. 5 ML. 24, 83), *sustinentes non famem panis,... sed audiendi sermones Dei: quia nec respexerunt opus Domini, nec considerarunt opera manuum ejus, nec habuerunt ejus scientiam, qui semper locutus est per Prophetas.*

2. Ob Verbi Dei raram et infructuosam auditionem. Ez. 33, 32: *Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono canitur; et audiunt verba tua, et non faciunt ea.* Causam assignat Christus Dominus Lucae 8, 14: *Quod autem in spinas cecidit: Hi sunt, qui audie- audierunt; et a sollicitudinibus, et divitiis et voluptatibus vitae euntes, suffocantur.* In quae verba *S. Gregorius* homil. 15, in Evangel. n. 3 (ML. 76, 1133) ait: *Sollicitudines et voluptates, et divitiae, suffocant verbum, quia importunis cogitationibus suis guttur mentis strangulant; et dum bonum desiderium intrare ad cor non sinunt, quasi aditum flatus vitalis necant.*

3. Ob graviorem ex malitia lapsum. Mal. 3, 14, 15:

Dixistis : Vanus est, qui servit Deo, et quod emolumentum, quia custodivimus praecepta ejus, et quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum ? ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem aedificati sunt facientes impietatem ; et tentaverunt Deum, et salvi facti sunt. S. Basilius reg. brev. l. c. : *Qui vero gerit se indifferenter, is cum nullam neque sui, neque Dei rationem habeat, neque quicquam omnino referre existimet, peccetne, an recte agat, praecipuis et gravissimis malis laborat, videlicet, quod aut Deum contemnit, aut esse plane neget... Non est timor Dei ante oculos ejus* (Ps. 35, 1). *Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt* (Ps. 52, 2).

IV. Incedi cautius.

IV. Quartum beneficium status religiosi, a S. Bernardo adductum, est : *Religiosus incedit cautius.*

1. Ob peccatorum praeteritorum recordationem. Psal. 17, 24: *Et ero immaculatus cum eo, et observabo me ab iniquitate mea. S. Chrysostomus* de compunct. l. 2 n. 6 et 7 (MG. 47, 421), monet, oportere nos recordari priora delicta, ut, intuentes quam ingentem molem debiti nobis remisit Deus, et amplius eum diligere possimus, et pudorem concipere, atque ex his corde compungi.

2. Ob peccatorum praesentium considerationem. Proverb. 1 : *Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum.* Religiosi quotidianis, iisque profundis meditationibus perpendunt et ruminant hujus vitae pericula, quae enumerat *S. Bernardus* serm. de lig. foen. et stip. : *Nusquam est securitas, neque in caelo, neque in paradiso, multo minus in mundo. De caelo enim cecidit angelus sub praesentia divinitatis ; Adam in paradiso de loco voluptatis ; Judas in mundo de schola Salvatoris... Non locus homines, sed homines locum sanctificant.* Atque ita fit, quod ait S. Theodorus Studita : *Ut piis implexi cogitatis et distenti, hostiles laqueos evadamus.* Sermone 42.

3. Ob praemiorum futurorum retributionem. Ps. 118, 117 : *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes*

tuas in aeternum propter retributionem. S. Bernardus de tripl. Ind. *Ad portum voluntatis, in qua solent manere carnalia desideria, tanquam in domestica familia statuatur ostiarius, qui vocatur recordatio coelestis patriae: hic enim potest pravum desiderium, quasi cuneus cuneum, expellere, et ipsum, qui ait: Ego sto ante ostium et pulso, sine cunctatione recipere.*

Contra vero saecularis incedit inconsideratius.

1. Ob oblivionem praeteritorum peccatorum. Jerem. 8, 6 : *Nullus est, qui agat poenitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad praelium.* Secundum S. Chrysostomus de compunct (l. c.) consuetudine contemnunt peccata, dum de praeteritis nullus dolor est, facilius supervenientibus malis locus datur, quasi ex anima omnis stimulus auferretur : *Quis eam cohibebit, cum postea sine metu se in praecipitia conjiciet, et in perniciei barathra delabetur.*

2. Ob praesentium periculorum neglectum. Rident mundani pericula, nec timent sed amant : *Qui,* autem *amat periculum, in illo peribit* (Eccli. 3, 27). S. Gregorius Nyssenus de Virg. c. 4 (MG. 46, 344) : *Qui Sodomae habitarit, igneos imbres effugere non poterit..., neque ab Aegyptiorum servitute se quispiam vindicabit, nisi Aegyptum deserat.*

3. Ob Dei praesentis oblivionem. Ps. 98, 4. 5 : *Exacerbavit Dominum peccator.... Non est Deus in conspectu ejus ; inquinatae sunt viae illius in omni tempore.* S. Ephrem. tom. 2, c. 10: *Nihil pejus graviusque, quam Dei oblivionem capere. In continua Dei recordatione turpes animae passiones recedunt, instar maleficorum Praetore accedente. Ubi vero Dei memoria abest, ibi tenebrae cum foetore dominantur, omnisque res improba exercetur.*

Quare, charissimi, cum omnipotens Dei miserentis

manus nos ex Aegyptiaca mundi servitute eduxerit ; et in statu religioso collocarit, ubi homo ex sensu D. Bernardi et experentia teste *vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius :* est, quod summas benignissimo Numini grates referamus, tot tantaque nobis exhibita beneficia in hoc statu felici agnoscamus, Benefactorem laudemus et glorificemus, et reipsa gratos nos exhibeamus, non solum purius vivere, rarius cadere, velocius surgere, et cautius incedere conando, verum etiam omnes status nostri regulas, in animi grati signum, accuratione quam maxima observare satagendo. *Felix,* ait *S. Bernardus* serm. de div. 27 n. 8 (ML. 183, 616), *qui ad singula dona gratiae redit ad eum, in quo est plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus, locum in nobis facimus gratiae, ut majora adhuc accipere mereamur.*

EXHORTATIO II

DE ALIIS TRIBUS BENEFICIIS,

In statu religioso nobis a Deo exhibitis.

Religiosus quiescit suavius, irroratur frequentius, purgatur citius.

Tanquam motivis gratitudinis, aestimationis, et observantiae regularis.

THEMA : *Grati estote.* (Col. 3, 15).

Ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur, ut iterum fluant (Eccle 1, 7). Flumina gratiarum ad fontem, unde manarunt, revertantur oportet, per animi grati memoriam et testificationem. Qui enim gratiam acceptam non agnoscit, et de ea gratias non agit, alterius

gratiae susceptione se indignum reddit. Unde *S. Augustinus: Illum, qui de parvo gratias agit, ad magnam Deus admittit; qui autem de magnis gratias non agit, et quod habet amittit.* Ita serm. 283 (al. de div. 42) c. 4 ML. 38, 1287. Sane noster pater Didacus Martinez, Regni Peruani Apostolus ab incolis nuncupatus, quotidie quadringentis vicibus, interdum sexcentis, quas globulis rosarii numerabat, haec verba proferebat: *gratiae Deo,* vel *Deo gratias:* idemque aliis faciendum suadebat, asserens non esse orationem breviorem oculisque divinis acceptiorem. Lancic. opusc. 11, c. 10, n. 104. Gratiae igitur referendae, tum ob grande beneficium vocationis ad statum religiosum, atque ut magis gratum animum demonstremus, tum affectibus, tum verbis, tum operibus, ac praecipue regulari observantia, praeter quatuor beneficia priori exhortatione explicata, nunc tria alia adjungemus, scilicet: religiosus *quiescit securius, irroratur frequentius, purgatur citius:* quibus omnino contraria saecularibus accidunt.

I. Religiosus quiescit securius.

I. Quintum ordine beneficium statui Religioso annexum, recensente Doctore mellifluo, est: *Quiescit securius.*

1. Ob gustum virtutum: quibus religiosus, a curis saecularibus liber, et sub paterna Superiorum providentia ac directione quiescens, unice studet; *opus* autem *justitiae,* ut ait Isaias 32, 17 sq., *erit pax, et cultus justitiae silentium, et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciae, et requie opulenta.* S. Chrysostomus ad Pop: *Licet virtus in ejus exercitatione aliquid laboris habet, multa tamen conscientiam implet delectatione, tantam intrinsecus exhibet voluptatem, ut nullo sermone exprimi possit.*

2. Ob dona Spiritus sancti: quae pacem, tranquillitatem et gaudium animae asserunt. Isaiae 61, 10: *Gaudens gaudebo in Domino, et exsultabit anima mea in Deo*

meo, quia induit me vestimentis salutis, et indumento justitiae circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, et quasi sponsam ornatam monilibus suis. S. Macharius in quadam homilia testatur religiosos, Dei servos, tanto Spiritus S. gaudio interdum perfundi, tantaque dulcedine, suavitate ac consolatione repleri, ac si in regio convivio magnificentissimo accumberent; alias non secus ac sponsam in divinis amplexibus coelesti voluptate liquescere; alias ut Angelos corporis expertes tantam levitatem et simplicitatem acquirere, tanquam si corpore carerent; alias, Spiritus Sancti dono, quod intellectus dicitur et sapientia, eorum mentes ita inclarescere, ut momento temporis ea doceantur, quae nullius oratio valeat explicare.

3. Ob solatia interna: quibus in Religionis horto irrigamur, et tanquam manna in deserto Ordinis reficimur, secundum Isaiae c. 51, 3 vaticinium: *Ponet desertum ejus quasi delicias, et solitudinem quasi hortum Domini. Gaudium et laetitia invenietur in eo, gratiarum actio, et vox laudis.* Et Ps. 117, 15: *Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum:* unde fatetur *S. Augustinus* Confess. l. 9, c. 1 (ML. 32, 763): *Quam suave mihi subito factum est carere suavitatibus nugarum: et quas dimittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas a me, vera tu et summa suavitas: ejiciebas et intrabas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni et sanguini.* Hic ergo est lectus ille floridus, in quo dulciter quiescimus: teste *S. Bernardo* in Cant. serm. 46, n. 2 (ML. 183, 1004): *In Ecclesia, lectum in quo quiescitur, claustra existimo esse et monasteria, in quibus quiete vivitur a curis saeculi sollicitudinibus vitae.*

E contrario saecularis vivit perturbatius.

1. Ob vermem conscientiae diu noctuque instar spectri territantem, instar inimici insultantem et minantem,

instar vermis corrodentem, nullamque requiem permittentem. Docet id Spiritus S. in libro Sap. (c. 17, 10): *Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium damnationis: semper enim praesumit perturbata conscientia.* Ac proinde recte dixit *S. Gregorius* in Psal. 142 (7m poenit.) n. 17 (ML. 79, 655): *Inter omnes tribulationes humanae animae nulla est major, quam conscientia delictorum.*

2. Ob vitiorum tyrannidem. Joan. 8, 34: *Qui facit peccatum, servus est peccati.* S. Chrysost. in 2 ad Corinth. hom. 9: *Barbarum est peccatum, tyrannidem exercens in animam semel captam.* Et *S. Augustinus* De civ. Dei l. 4, c. 3 (ML. 41, 114): *Malus servus est, non unius hominis, sed tot dominorum, quot vitiorum.*

3. Ob daemonum vexationem (1 Joan. 3, 8): *Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat.* Tertull. De fuga c. 2: *Peccator traditur diabolo, quasi carnifici in poenam ut Saul. S. Augustinus* Conf. c. 5, l. 8 (ML. 32, 753): *Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et constrinxerat me.*

II. Irroratur frequentius.

II. Sextum Religionis beneficium ex mente Doctoris melliflui est: *Irroratur* religiosis *frequentius.*

1. Ob bonam dispositionem: cum enim religiosi omnia amore Dei relinquant, et ad Deum quam proxime accedant, ad ejus similitudinem aspirantes et gratiae ejus cooperari satagentes, Deus erga illos se liberaliorem, quam erga mundanos exhibet, eosdemque rore divinarum illustrationum, et auxiliorum gratiae perfundit. *Deus enim,* ut docet *S. Dionysius* De div. nom. c. 1, § 1 (MG. 3, 588), *Radium illum supersubstantialem sibi perseveranter insitum cuilibet rei congruis illuminationibus clementer attemperat: nec non, quantum fas est, ad contemplationem, ac communionem similitudinemque sanctas mentes trahit, quae ad ipsum quoad possunt conituntur.* Dilata ergo os tuum, et implebo illud. Psal. 80.

2. Ob custodiam divinae gratiae. Matth. 13, 12: *Qui habet, dabitur ei, et abundabit; qui autem non habet, et quod habet, auferetur ab eo. S. Hieronymus* Epist. 127 (nov. ord. 78 ML. 22, 713) ad Fabiol. ait: *Timor virtutum custos est; unde et in quodam Psalmo postquam dixerat: Dominus regit me, et nihil mihi deerit, in loco pascuae ibi me collocavit: jungit timorem qui custos est beatitudinis, et infert: Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Unde S. Aegidius, ut refert Surius, et Wadingus L. 2, Annal. Ann. 1262, n. 34 dicebat: *Mallem ego gratiam unam in monasterio, quam decem in saeculo: quae enim in monasterio obtinetur gratia, et crescit facile et bene custoditur.*

Ob familiaritatem cum Deo in vocatione, meditatione et contemplatione: *Laetificabo eos in domo orationis meae. S. Bernardus* serm. 18, in Cant. n. 5 (ML. 183, 862): *Orando,* inquit, *bibitur vinum laetificans cor hominis, vinum spiritus, quod inebriat, et carnalium voluptatum inducit oblivionem.* Religio autem est domus orationis, in qua Deus laetitiam animabus puris infundit, sua luce illabitur, sanctitatis suae radiis eas illustrat et consolatione spirituali delectat, dum modo cum Angelis, modo cum Sanctis, modo cum horum Regina, modo cum suprema Dei Majestate familiari conversatione fruuntur.

E contrario saecularis irroratur rarius.

1. Ob terrena solatia. Job. 28, 12, 13: *Sapientia vero ubi invenitur?... Nescit homo pretium ejus; nec inventur in terra suaviter viventium. S. Bernardus* Epist. 2, n. 10 (ML. 182, 86): *Quo modo ignis et aqua simul esse non possunt; sic carnales et spirituales deliciae in eodem se non patiuntur.*

2. Ob neglectum divinae gratiae. Hebr. 6, 7-8: *Terra enim saepe venientem super se bibens imbrem, et generans herbam opportunam illis, a quibus colitur, accipit benedictionem a Deo; proferens autem spinas ac tribulos,*

reproba est, et maledicto proxima, cujus consummatio in combustionem. Neglectus vero ille unde oritur in mundanis, nisi ex regno vitiorum et scelerum in mundo dominantium, et regnum gratiae evertentium ? *O misera servitus !* exclamat ingemiscens *Augustinus* De lib. arbit. l. I, c. II (ML. 32, 1233) : *Cum cupiditatum regnum tyrannice saeviat, et variis contrariisque tempestatibus totum hominis animum vitamque perturbet... Quaquaversum potest coarctare avaritia, dissipare luxuria, addicere ambitio, inflare superbia, torquere invidia, desidia sepelire etc.* Et quid haec aluid agunt, quam gratiae regnum impugnare et evertere ? et quis mundanorum ab his tempestatibus liber evadit ?

3. Ob infrequentiam orationis, tum quod vel innumeris curis et negotiis distentus rarius orationi se totum dedat, tum quod, etiamsi orationi vacet, innumeris sollicitudinibus tanquam importunis interpellatoribus mens avocetur et perturbetur. *Populus hic labiis me honorat ; cor autem eorum longe est a me* (Matth. 15, 8). Et qui cor ejusmodi, non collectum, sed dissipatum, divinae consolationis rorem excipiet ? S. Chrysostomus serm. I, de orand. Deum : *Quisquis non orat Deum, is mortuus est, expersque sanae mentis, et simpliciter impossibile est absque precationis praesidio cum virtute degisse. Cum video non amantem orandi studium, nec hujus rei fervida cura teneri : continuò mihi palam est eum nihil egregiae dotis in anima possidere.* Adeoque nec dignum esse, qui manna caelestium consolationum degustet, aut rore spiritualis dulcedinis perfundatur.

III. Purgatur citius.

III. Septimum religiosae vitae beneficium, a S. Bernardo insinuatum est : Religiosus *purgatur citius,* scilicet a peccatis venialibus, sine quibus haec vita mortalis non ducitur, etiam a religiosis ; tum etiam ab eorum poenis, tam in hac vita, quam in flammis purgantibus persolvendis : purgatur autem citius religiosus, caeteris paribus, quam saecularis.

1. Ob sanctas admonitiones, quibus a Superioribus corripitur et citius corrigitur. Eccl^ae 12, 11: *Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum infixi, quae per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. S. Climacus* gradu 4: *Qui increpationem suscipit, iste suorum delictorum venia et remissione potitur.*

2. Ob divinas inspirationes. Oseae 2, 14: *Ecce ego lactabo eam, et ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus. S. Augustinus* serm. 13, de verb. Apost. (ord. nov. serm. 156 c. 11 ML. 38, 855 sq.): *Tunc bene agis, si a bono agaris (spiritu). Spiritus enim Dei qui te agit, agenti adjutor est tibi... Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur.*

3. Ob usum Sacramentorum crebriorem, paenitentiae nimirum et Eucharistiae. Isai. 12, 3: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Aquas remissionis ad diluendas culpas, ut exponit *S. Bern.* serm. 1, de nativ. Dom. n. 6 (ML. 183, 118). Et idem in serm. de coena Domini (ib. col. 272): *Duo operatur illud Sacramentum in nobis, ut videlicet et sensum minuat in minimis, et in gravioribus peccatis tollat omnino consensum.* Hic accedit, quod Religiosus plura opera satisfactionis, mortificationis et poenitentiae praestet, quam saecularis, et post mortem pluribus fratrum suorum precibus atque operibus satisfactoriis adjuvetur.

E contrario saecularis purgatur difficilius.

1. Ob rariorem Sacramentorum usum. Joan. 6, 54: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* S. Chrysostomus in 1 Corinth. Homil. 24: *Frigida ad Eucharistiam accessio periculosa est: ita nulla mysticae hujus coenae participatio pestis est et interitus: ipsa namque mensa animae nostrae vis est, nervi mentis, fiduciae vinculum, spes, salus, lux et vita nostra.*

2. Ob rariores divinas inspirationes, quibus saecularis

vel ob alia negotia et curas vel ob peccata animum non praeparat vel locum non praebet. Sap. 1, 4 sq.: *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quae sunt sine intellectu. S. Bernardus* serm. 54, in Cant. n. 8 (ML. 183, 1042) ait: *Superbia inventa est in me, et Dominus declinavit in ira a servo suo. Hinc ista sterilitas animae meae, et devotionis inopia, quam patior... Non compungi ad lacrymas queo... Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio... Ubi mentis serenitas, et pax et gaudium in Spiritu sancto?*

3. Ob rejectas admonitiones. Prov. 10, 17: *Via vitae, custodienti disciplinam; qui autem increpationes relinquit, errat. S. Gregorius* Moral. l. 10, c. 3 (ML. 75, 920): *Sicut recti... correptionis vocem ministerium charitatis aestimant, sic perversi contumeliam derisionis putant. Illi se protinus ad obediendum sternunt, isti ad insaniam suae defensionis eriguntur. Illi correptionis adjutorium vitae suae patrocinium deputant...; isti, cum se impeti redargutione conspiciunt, gladium percussionis credunt.*

Quare, dilectissimi, cum etiam tria haec beneficia in nos contulerit larga miserentis Dei manus, quod scilicet in Societate quiescamus securius, irroremur frequentius, purgemur citius, quae sane maxima dona sunt immeritis liberalissime collata, facile cernitis, quas laudes, quas gratiarum actiones propter illa Deo reddere debeamus; et simul quanti beneficium vocationis nostrae aestimandum, in quo tantis bonis fruimur. Nec solum beneficia haec agnoscenda sunt et gratiae referendae, sed et pro viribus compensanda sunt; nam ut *S. Ambrosius* dicit, Hexam. l. 6, c. 4, vel ipsis bestiis insita est natura, ut grates referant: *Quid autem de canibus loquar, quibus insitum est natura quadam referre gratiam et sollicitas*

excubias pro dominorum salute praetendere? (ML. 14, 248). Qua vero ratione beneficia tanta melius liberaliusque compensabimus, nisi vitam vocationi nostrae conformem ducendo, et regulas nobis porrectas adamussim observando: quod si praestiterimus, ingentem animi pacem, tranquillitatemque obtinebimus; caelestibus deliciis ac solatiis crebro irrorabimur; citiusque et in hac vita et in igne purgante ab omnibus inquinamentis nostris emundabimur.

EXHORTATIO III

DE DUOBUS ULTIMIS BENEFICIIS IN STATU RELIGIOSO NOBIS COLLATIS.

Religiosus moritur confidentius, remuneratur copiosius.

Tanquam efficacibus motivis gratitudinis, aestimationis, et observantiae regularis.

THEMA: *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo* (Psal. 110, 1).

Sanctus Chrysostomus in praedicta Psalmi verba scribens Expos. in ps. 110, n. 1 (MG. 55, 179): *Confessionem,* inquit, *hic mihi videtur* (Propheta regius) *dicere gratiarum actionem. Laudabo, gratias agam: totam enim vitam in hoc consumpsit, ab hoc exorditur, et in hoc desinit. Deus enim nihil aeque atque hoc postulat. Hoc est sacrificium, haec oblatio, hoc est pii et grati animi signum, hoc vulnus infert diabolo.* Prophetam imitari decet nos religiosos, qui tam excellentibus prae mundanis a Deo beneficiis cumulati sumus: quod si negligamus, sane ipsis brutis animantibus deteriores sumus. Draco juvenem, a quo educatus fuerat, a latronibus defendit Patris in Achaia, ut refert Aelianus L. 13;

leo servum Androdum, qui sibi spinam extraxerat, diu Romae aluit, et eidem in theatro non nocuit, sed blanditus est, ut narrat Gellius L. 5, c. 14. Aquila a serpente implicata, a messore liberata, ei poculum venenatum e manibus excussit (Causs. Pol. 6, 22); alia aquila virgini altrici suae aves aliosque venatus ingessit, et in mortuae rogum se injecit (ibid); ciconia Heraclei feminae, quae illi vulnus obligaverat, praestantem lapidem in sinum demisit (ibid. 40); S. Macarius Alexandrinus visum reddiderat duabus parvis leaenis caecis, earum mater attulit altero die viro sancto pellem ovis, ut narrat Palladius in histor. Lausiac. c. 20. Foedum igitur est religiosos a bestiis superari, et ingratos sese pro majoribus praestantioribusque beneficiis Deo exhibere. Quare gemina beneficia status religiosi, a S. Bernardo ultimo loco recensita, sed longe maxima consideremus, scilicet: religiosus *moritur confidentius, et praemiatur copiosius*, ut nos gratos et aestimatione tantorum beneficiorum, et regularum observantia exhibeamus.

I. Morir confidentius.

I. Octavum beneficium, a liberalitate divina religiosis probis praestari solitum, est : *Mori confidentius*. Obeunt enim diem suum spe et fiducia pleni.

1. Ob bona opera facta. Quid est vita omnis religiosorum, nisi catena bonorum operum? percurre diem ab ortu solis ad occasum, et nil nisi orationem, meditationem, studia, laboresque pro Deo et animarum salute susceptos reperies; quibus peractis, tandem post mortem tanquam navis pretiosis onusta mercibus caelestis patriae portum feliciter ingreditur. Recte enim Job c. 5, 26, de talibus ait : *Ingredieris in abundantia sepulcrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo*. Cui consentit S. Hieronymus Epist. 34. *Felix*, inquit, *et omni dignus beatitudine, quem senectus Christo occupat servientem : quem extrema dies invenerit Christo militantem Salvatori : qui non confundetur, cum loquetur inimicis suis in*

porta ; cui in introitu paradisi dicetur : recepisti mala in vita tua : nunc autem hic laetare.

2. Ob mala opera omissa. *Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur* (Eccli. 1, 19). In illa enim hora, bene illi erit, quia saeculum fugit, quia scelera graviora declinavit, aut si quae in saeculo admisit, totius vitae homologesi expiavit. Bene illi erit, quia negotiationis suae rationibus non implicatur, quia mundi aut diaboli retibus non constringitur, nec carnalibus concupiscentiis detinetur. Ac proinde secure et confidenter diem suum obit. *S. Bernardus* Ad mil. templi c. 1 n. 2 (ML. 182, 922) : *O vita,* exclamat, *secura, ubi pura conscientia ! O inquam vita secura, ubi absque formidine mors expectatur, imo et exoptatur cum dulcedine, et excipitur cum devotione !*

3. Ob auxilia fratrum. Quanto enim est solatio viro religioso in corona fratrum amicorum Dei et filiorum dilectissimorum, fide magna et fiducia orantium, Dei opem implorantium ac consolantium, vitam suam claudere ? certe ex historiis fide dignis constat, daemones caeteroquin calcaneo vel maxime insidiantes, fratribus pie orantibus, infirmorum lectulo appropinquare non ausos. Prov. 18, 19 : *Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma :* Quae a pluribus melius contra hostes defenditur, quam ab uno : ut recte notat *S. Leo* serm. de jejun. Sept. (nov. ord. serm. 89 c. 2 ML. 54, 445) : *Ecclesiasticus miles,* ait, *etiam si specialibus praeliis possit fortiter facere : tutius tamen et felicius dimicabit.., ubi non suis tantum viribus certamen ineat.... Minore enim discrimine multi confligunt cum hoste, quam singuli : nec facile patet vulneri locus, quem opposito scuto fidei, non sua tantum, sed etiam aliorum fortitudo defendit, ut ubi una omnium est causa, sit una victoria.*

Contra saecularis, juxta mundi leges in peccatis vivens, *moritur minus confidenter.*

1. Ob peccata commissa : quae eum in hora mortis ceu hostes capitales, tanquam leones et tigrides, circumdant, ac territant, et moerore atque angustia replent. Ut expertus est impius rex Antiochus, qui dicebat : *In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiae, in qua nunc sum, qui jucundus eram, et dilectus in potestate mea ! Nunc vero reminiscor malorum, quae feci in Jerusalem... Cognovi ergo, quia propterea invenerunt me mala ista; et ecce pereo tristitia magna in terra aliena* (1 Mach. 6, 11 sqq.). Quare recte monet *S. Gregorius* hom. 39, in Evang. n. 8 (ML. 76, 1298): *Cogitandum valde est, quantum nobis erit terribilis hora nostrae resolutionis, qui pavor mentis, quanta tunc omnium malorum memoria, quae oblivio transactae felicitatis, quae formido et consideratio judicis... Tunc maligni spiritus in egrediente anima sua opera requirunt; tunc mala, quae suaserunt, replicant, ut sociam ad tormenta trahunt.*

2. Ob bona omissa. Quoties enim preces et sacra intermisit? Quoties jejunia stata violavit? Quoties eleemosinas egentibus denegavit? Quoties in convivia et luxum fastumque impendit, quo esurientes pascere, infirmos refocillare, nudos amicire valuisset? Sed nunc instante abitus obitusque hora: *Mane, Thecel, Phares; Mane : numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud; Thecel: appensus es in statera, et inventus es minus habens* (Dan. 5, 25 sqq.). O quo dolore tot meritorum occasiones et quasi aurifodinas a se neglectas fuisse deplorabit! nec sese de omissis operibus bonis purgare poterit! Nam ut ait S. Chrysostomus hom. 10, in epist. ad Ephes.: *Nihil boni facere, hoc est mala facere. Dicas enim velim, si famulum haberes, qui non furaretur, non convitiaretur, nec quicquam mali faceret; sederet tamen toto die otiosus; non flagellares illum?*

3. Ob Judicis metum. Et quis non timeat Deum omni-

potentem, justum et terribilem in consiliis super filios hominum ? Quis non timeat Judicem, quem saepius gravissime offendit, nec placavit ? Quis non trepidet ad conspectum illius, qui omnes machinationes malignas plene cognoscit, et nihil impunitum relinquit ? Quis impiorum non reformidet ac tremat ad intuitum illius, coram quo etiam columnae caeli contremiscunt ? Et sane : *Si justus vix salvabitur ; impius et peccator ubi parebunt ?* (1 Petri 4, 18). Recte *S. Hieronymus* Comment. in ep. ad Tit. (ML. 26, 586) : *Sicut impietas magni Dei reformidat adventum, ita secura de opere suo et de fide illum pietas praestolatur.*

II. Nonum denique beneficium, et reliquorum coronis, ac bravium religiosae vitae a Deo promissum, est : *Remuneratur copiosius.* II. Remuneratur copiosius.

1. Ob vota religiosa. Quanta enim praemia Salvator noster religiosis ore suo sacrosancto promittere dignatus est omnia relinquentibus ? Et quibusnam aliis similia spopondit ? Matthaeus 19, 29 : *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut patrem aut matrem, aut uxorem aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit.* In quae verba S. Bernardus serm. Ecce nos reliquimus, *Haec,* ait, *sunt verba, quae contemptum mundi in universo mundo, et voluntariam paupertatem hominibus persuasere. Haec sunt, quae monachis claustra replent, deserta anachoretis ; haec, inquam, sunt verba quae Aegyptum spoliant, et optima quaeque ejus vasa diripiunt. Hic sermo vivus et efficax, convertens animas felici aemulatione sanctitatis, et veritatis promissione fideli.*

2. Ob victoriam illustrem de debellato mundo, carne et diabolo. *Qui vicerit, dabo ei edere de ligno vitae. Qui vicerit, dabo ei calculum candidum,* scilicet aeternae beatitudinis : *Qui vicerit, faciam illum columnam in*

templo Dei mei: ait S. Joannes in Apocalypsi (cf. cap. 2 et 3). Haec sunt praemia et coronae religiosorum generose certantium, victoriamque de hostibus suis reportantium, et cum Apostolo gloriantium: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex; non solum autem mihi, sed et iis, qui diligunt adventum ejus* (2 Tim. 4, 7. 8). Augustinus L. 2. Conf. c. 13: *Post haec dedit mihi Deus gratiam promerendi bona vitae aeternae, quam in tribus maxime positam arbitror: in odio praeteritorum malorum, in contemptu praesentium bonorum, in desiderio futurorum.*

3. Ob imitationem Christi. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae* (Joan. 8, 12). Matth. 19, 28: *Vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede Majestatis suae, sedebitis et vos super sedem duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. S. Gregorius* L. 26, Moral. c. 27 (al. 20), n. 51 (ML. 76, 379 sq.): *Qui praecepta legis perfectione virtutum transcendunt; hi in extremo judicio non judicantur,... quia cum auctore suo etiam judices veniunt. Relinquentes quippe omnia, plus prompta devotione executi sunt, quam juberi generaliter audierunt.*

Contra, saecularis mundi principiis se conformans, et in sceleribus vitam finiens, torquetur copiosius.

1. Ob agnitam et non servatam viam justitiae. Lucae 12, 47: *Servus, qui cognovit voluntatem domini sui,... et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis.* Venerabilis Beda in cap. 12 Lucae: *Majori gratia donatos, si deliquerint, major vindicta sequetur.*

2. Ob neglecta Dei dona (Matth. 11, 2): *Vae tibi, Corozain; vae tibi, Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent.* Audient

enim Judicis exprobationem: *Serve nequam... quare non dedisti pecuniam meam ad mensam. Auferte ab illo mnam... Habenti* enim *dabitur... ab eo autem, qui non habet, et quod habet auferetur ab eo* (Luc. 19, 23 sqq.). *Et inutilem servum ejicite in tenebras exteriores; illic erit fletus et stridor dentium* (Matth. 25, 30). Cur autem horrendum illud vae praedictis civitatibus intentat benignissimus Salvator? rationem reddit *S. Hieronymus* ibidem (ML. 26, 74): *Hoc ideo est, quod Tyrus et Sidon naturalem tantum legem calcaverint, istae vero civitates, post transgressionem naturalis legis et scriptae, etiam signa, quae apud eos facta sunt, parvi duxerint.*

3. Ob diaboli imitationem. Matth. 25, 41: *Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus. Qui* enim *facit peccatum, ex diabolo est* (Joan. 3, 8). Sicut qui facit justitiam, justus est, et ex Deo natus; ita ex adverso, qui facit peccatum, injustus est, et natus ex diabolo, quia ejus actiones et suggestiones sequitur. *Esse ex diabolo, est imitari diabolum,* ait Sanctus Augustinus. Cum ergo peccator in mundo degens diabolum imitetur, ejus opera patrando: *Quoniam diabolus ab initio peccat* l. c., est quasi de ejus regno, prosapia et familia, eumque sequitur ac imitatur ceu filius patrem. Quid igitur miri, si cum eodem dirius abundantiusque in carcere infernali torqueatur.

Quae cum ita sint, ut ex divinis literis, Sanctorumque Patrum voluminibus comprobavimus, charissimi, si quem vestrum daemonis astutia tentaverit et saeculi voluptates oculis mentis objecerit, beneficia ista sane maxima perpendite, et omnes mundi illecebras ut fluxus, ut puerorum crepundias deridebitis. Si quis vestrum, quod absit, in vocatione sua religiosa vacillaverit, aut retro respicere coeperit, dicta beneficia serio meditetur et damna ac pericula iis contraria consideret, et fluctuantem animum instar fraeni continebunt, ne cespitet, instar fulcri firma-

bunt, ne corruat. Deinde agnoscite, quanta sint ista munera, quae in vos benignitas divina contulit; quanta damna, quataque discrimina, a quibus vos misericordia Dei infinita liberavit; et gratias, quas potestis, maximas reddite; magno perfectionis desiderio ingenti vocationis amore atque aestimatione, exactaque regularum observatione, tantos Dei favores compensare studete. Quae si praestiteritis, non solum *moriemini confidentius*, sed et *remunerabimini copiosius;* ea enim beatitudinis aeternae praemia, ea coelestis paradisi gaudia, ea Sanctorum oblectamenta referetis, quae in hoc mundo nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descenderunt. Quod nobis omnibus largiatur Deus Pater et Filius et Spiritus Sanctus. Amen.

LIVRES UTILES

AUX DIRECTEURS DES COMMUNAUTÉS RELIGIEUSES.

Opera P. Arth. Vermeersch S. J.

DE RELIGIOSIS INSTITUTIS ET PERSONIS, tractatus canonico-moralis, ad recentissimas leges exactus.

Tomus prior, ad usum scholarum, editio altera, 5,50 fr. relig. 7,25 fr.

Tomus alter, ad usum profes. Supplementa et Monumenta, editio quarta 16,00 fr. relig. 18,00 fr.

De Religiosis et Missionariis Supplementum et Monumenta *Periodica*. Tomus I. 4,00 fr. — Tomus II et III pro duobus annis. 8,00 fr. — Tomus IV pro duobus annis. 7,00 fr. — Tomus V pro duobus annis. 7,00 fr. — Tomus VI pro duobus annis. 7,00 fr. — Tomus VII inchoatus pro bisannis 1913 et 1914. 7,50 fr.

Quaestiones de Virtutibus religionis et pietatis ac vitis contrariis. 3,00 fr. rel. 4,50 fr.

Bastien (O. S. B.). *Directoire canonique* à l'usage des Congrégations à vœux simples. 5 00

Id. — Constitution de Léon XIII sur les instituts à vœux simples et leurs relations avec l'autorité diocésaine. 1 25

Gemelli (O. M.). *De Scrupulis*. Psychopathologiae specimen in usum confessariorum. 5 00

Micheletti. *De Superiore Communitatum religiosarum*. Manuale asceticum, canonicum ac regiminis juxta S. R. Congr. novissimas leges digestum. 1 vol. 8 00

Ribet. *La mystique divine* distinguée des contrefaçons diaboliques. 4 vol. in-8°. 20 00

Id. — *Les vertus et les dons* dans la vie chrétienne. 5 00

Vermeersch (S. J.). *Méditations sur la Ste Vierge*. 2 vol. fr. 3,50 ; cart. 4,00 ; relié 2 vol. 1/2 dos flexible. 6 50

Bouchage, Réd. *Pratique des vertus*. Méthode pour travailler à la perfection au moyen d'un exercice de vertu chaque jour. 3 vol. 10 50

Cormier, Dominic. *Trois retraites progressives* composées de méditations et d'entretiens à l'usage des Religieuses. 3 vol. 6 00

De Bollène (Jos.). *Le guide des âmes consacrées à Dieu*. 2 vol. in-12. 7 00

Le Blanc (S. J.). *Le Saint Travail des mains* par la pratique des actions manuelles. Conférences aux Religieuses. 3 vol. in-8°. 12 00

Lescouhier (Kan.). *Deugden en Plichten van den Kloosterlijken Staat* voorgehouden als overwegingen op al de dagen des jaars met godvruchtige beschouwingen over het Bitte Lijden van Christus, de voornaamste feestdagen en de eers vrijdagen van het jaar. 5 fr. ; gebonden 6,25 fr. ; in 1/2 chagr 6,75 fr. ; gebonden in 2 vol. 7 fr. en 8 (

Toublan. *La vie spirituelle*. Cent-trente-sept conférences au religieuses. 2 vol. 5 0

Id. — *Le Directeur des Mères chrétiennes*. 175 sujets pour instructions. 3 00

Id. — *Les vertus chrétiennes* enseignées aux jeunes filles. 2 00

Décrouille (Chan.). *Méditations Liturgiques pour toute l'année chrétienne*, 2 vol. 6 fr. ; relié dos flexible. 7 75

L'enseignement liturgique doit se donner dans toutes églises. Ces méditations pourront servir de manuel à l'usage des prédicateurs.

Id. — *La Sainteté Sacerdotale*, d'après la vie et les œuvres du Curé d'Ars. 2 vol. 6 fr. ; relié dos flexible. 7 75

Le *Bienheureux J. M. Vianney* ayant été déclaré Patron des Curés de France, l'auteur a cherché dans sa vie les traits qui montrent le mieux les vertus sacerdotales mises en pratique et la Sainteté du prêtre réalisée.

D. Lescouhier, inspecteur principal de l'enseignement. *Explication des fêtes religieuses, des principales cérémonies* de l'Eglise Romaine et de toutes les cérémonies de la Sainte Messe. Broché 1,50 fr. ; cartonné 1 65

Id. — *Feestdagen en plechtigheden der Roomsch Katholieke Kerk*. 1 0(

Méditations Théologiques de S. G. Mgr WAFFELAERT Evêque de Bruges, 2 vol. 6 fr. ; rel. 9 0(

L'éminent Auteur a constaté, à regret, l'insouciance de beaucoup d chrétiens à s'acquérir une connaissance exacte des vérités révélées et d leur explication. Il sait, d'autre part, que la pensée des choses divine élève l'âme, qu'elle peut lui donner l'élan vers la perfection, le soutie dans la lutte morale, la consolation dans les épreuves de la vie. C'est pourquoi il offre aux personnes cultivées un ouvrage où elles trouveront « la totalité des enseignements communément désignés sous le nom de théologie. »

060.23
D629
6343
DIRCKINCK, S.J., JOANNIS
AUTHOR
Exhortationes Domesticae
TITLE Vol. II

DATE LOANED	BORROWER'S NAME	ROOM NUMBER

6343